

IN DE #ZOOD

EEN EIGENTIJDS ETHNOGRAFIE OVER DE
INBEDDING VAN CRIMINALITEIT EN IDENTITEIT

R.A. FOKS

In de h200d
Een eigentijdse etnografie over de inbedding van criminaliteit en
identiteit

In The H200D
A contemporary ethnography on the embeddedness of crime and
identity

Proefschrift

ter verkrijging van de graad van doctor aan de
Erasmus Universiteit Rotterdam
op gezag van de
rector magnificus

prof.dr. H.A.P. Pols (rector magnificus)

en volgens besluit van het College voor Promoties.
De openbare verdediging zal plaatsvinden op

18 maart 2016 om 11.30 uur

Robert Alexander Roks
geboren te Vlaardingen

Promotiecommissie:

Promotor(en):

Prof.dr. R.H.J.M. Staring
Prof.dr. R. van Swaeningen

Overige leden:

Prof.dr. H.G. van de Bunt
Prof.dr. J.P.L. Burgers
Dr. F.M. Weerman

DANKWOORD

Toen ik net aan dit promotietraject begon, las ik de volgende woorden van de filosoof Spinoza in de dissertatie van Willem Bongers uit 1905: “Sedulo curavi, humanas actiones non ridere, non lugere, neque detestari, sed intelligere” - oftewel: “ik heb er altijd met zorg naar gestreefd de menselijke handelingen niet te bespotten, niet te betreuren noch te verachten, maar te begrijpen.” Deze uitspraak vertegenwoordigt het perspectief dat ik centraal heb willen stellen tijdens mijn veldwerk in de h200d; in de wondere wereld van de Rollin 200 Crips en de Vergeten Dorpelingen.

Verschillende mensen hebben een onmisbare bijdrage geleverd aan dit proefschrift. In de eerste plaats zijn dat alle respondenten die ik in de h200d, op de Haagse straten, het lokale buurthuis en in het Vergeten Dorp heb leren kennen. Een shout-out naar alle huidige en voormalige OG's en h200dstas van de Rollin 200 Crips voor hun gastvrijheid, homieschap en het tolereren - of juist niet - van mijn aanwezigheid. Dezelfde dank ben ik verschuldigd aan alle Vergeten Dorpelingen - de jongeren uit de buurt, de bezoekers van het buurthuis, de buurtbewoners, vrijwilligers en professionals - die allemaal bewust, of onbewust een grote invloed hebben gehad op deze studie. Zonder het werk van Saul van Stapele had ik dit proefschrift waarschijnlijk nooit geschreven. Joost van der Valk wil ik ten slotte bedanken voor het maken van ‘Strapped ‘N Strong’.

Dit promotietraject werd begeleid door de hoge heren Richard Staring en René Van Swaaningen. Richard is in alle fases belangrijk geweest als motivator, criticaster en als mentor. Tijdens het schrijven dacht ik vaak: “Wat zou Staring hier voor kritiek op kunnen hebben?” Die ‘inner voice’ is onmisbaar gebleken en zal ik de rest van mijn academische carrière bij mij dragen. René bedank ik voor zijn enthousiasme voor het onderzoek en voor zijn scherpe blik. Van onze besprekingen zal ik vooral de informele en op tijden lacherige sfeer onthouden. In alle oprechtheid kan ik zeggen dat jullie wetenschappelijk onderzoek leuk maken. In de Rotterdamse sectie Criminologie heb ik direct na mijn studietijd een thuis gevonden waar ik in de loop der jaren veel geleerd heb van mijn oudere en jongere collega's. Joep Beckers wil ik als kamergenoot bedanken voor de boeiende gesprekken over onderzoek en onderwijs. Ten slotte ben ik alle studenten erkentelijk voor hun enthousiasme, maar ook voor hun op tijden volstrekte desinteresse. Voor een beginnend docent is met name dat laatste buitengewoon leerzaam geweest.

De opluchting die ik ervaar dat dit onderzoek is afgerond, gaat gepaard met de wrangheid dat Hannelore Roks-Vredenbregt van dit alles niets mee heeft kunnen maken. Mama, je was een constante drijfveer tijdens het veldwerk en het schrijfproces en ik voel de leegte die je liet in elke witregel van dit boek. Ik draag dit proefschrift op aan jou en ben nog elke dag trots op de oneerlijke strijd die je hebt geleverd. De afrondende fase van dit onderzoek ging vanwege de geboorte van Liva Roks in 2013 gepaard met vreugde, dankbaarheid en de nodige slapeloosheid. Liva, je bent (nog) te klein om te beseffen hoeveel liefde, geluk, licht en kracht je in mijn leven hebt gebracht. Je bent een onuitputtelijke bron van motivatie en inspiratie. Denise Dalessi verdient mijn onvoorwaardelijke liefde en waardering. Denise, zonder jou had ik dit alles niet kunnen doen. Ik hou van je en ben je onbeschrijfelijk dankbaar voor onze prachtige dochter. Trots ben ik op mijn vader Robert Roks en zus Maxime Roks. De families Dalessi, Bergsma en Van Gelder bedank ik voor hun goede zorg. Christian van den Heuvel ben ik ten slotte dankbaar voor een bijzondere vriendschap die serieuze thema's in rap tempo weet af te wisselen met complete onzin.

Robby Roks

Rotterdam, januari 2016

INHOUDSOPGAVE

Dankwoord	5
Introductie	9
DEEL I DE LOCALE INBEDDING VAN DE ROLLEN 200 CRIPS	31
1. Portret van Vergeten Dorpelingen	33
2. De h200d	57
3. Botsen met de buurt?	81
4. Fucc de Po-po	103
5. Van God Los	127
DEEL II WERK ZETTEN: CRIMINALITEIT ALS WERK EN IDENTITEIT	151
6. Curricula Vitae	153
7. Strapped 'N Strong	179
8. Het kantoor van Keylow	197
9. Het relaas van Daniel	227
10. De worsteling van Jermaine	251
Conclusie: inbedding en identiteit in de h200d	273
Verklarende woordenlijst	289
Literatuur	297
Summary	319
Curriculum Vitae	333



INTRODUCTIE

In 2009 verschijnt de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ over de Haagse Crips. Vanuit het perspectief van hoofdpersonen Keylow, Main-C en Santos wordt een beeld neergezet van deze Nederlandse ‘gangsta’s waarin criminaliteit en geweld het leidmotief vormen. Een ‘openhartig portret’ van een groep Antilliaanse en Surinaamse mannen, zoals de achterflap van de DVD leest, is ‘Strapped ‘N Strong’ maar in beperkte mate te noemen. De eigenlijke boventoon wordt gevoerd door de verbeelding van criminaliteit, waaromheen door regisseur Joost van der Valk een aantal persoonlijke, maar veelal dunne biografische verhaallijnen zijn gesponnen. De ‘openheid’ in de documentaire richt zich vooral op hun delinquente activiteiten: de individuele gangleden worden geïntroduceerd aan de hand van hun criminele veroordelingen, sporttassen met grote zakken wiet worden verplaatst na het productieproces, ‘vingers’ cocaïne worden met een pers geprepareerd voor een op handen zijnde deal, kogels worden vrij van vingerafdrukken gemaakt en op verschillende momenten worden er stapels bankbiljetten en (zware) vuurwapens getoond. In de eerste scène betreedt leider Keylow een woning waar de bloedsporen op de grond opgevoerd worden als de stille getuigen van een uit de hand gelopen ripdeal: “Kijk, het is denk ik duidelijk wat hier gebeurd is hè? Dit is een deal die fout is gegaan hè? En dit soort shit gebeurt elke dag en dit soort shit is wat mensen niet zien.” Bij het verlaten van het pand veegt Keylow met gevoel voor dramatiek met de buitenkant van zijn blauwe jas eventuele vingerafdrukken van de deurklink.

De documentaire maakt een sterk geregisseerde indruk, zowel van de kant van de regisseur als van de centrale figuren die worden gepresenteerd. Aan het einde van de laatste scène, net nadat beelden zijn getoond van een tweetal nieuwe leden van 13 en 14 jaar die poseren met een volautomatische AK-47, volgt de boodschap dat de Crips tegenwoordig ook legaal actief zijn. Met een eigen productiebedrijf zouden ze zich vooral willen storten op het maken en produceren van muziek en video’s. Tijdens de aftiteling wordt de videoclip ‘Life of a H200dsta’ (2009) getoond. Keylow rapt:

“Alright this is it, we murderers, killers, responsible for a lot of deaths.
But that all comes with this, plus any nigga that got it deserved it.
It’s getting ugly on these grounds cuzz, on East Side 200

Statistics won't lie about it, niggas know we went to business
Can tell you what a nigga done did, but you won't find it in any rap song."

Hoewel de suggestie wordt gewerkt dat de Crips zich willen storten op het maken van muziek(video's), rapt de met een handwapen poserende Keylow dat de Crips een flinke reputatie op straat hebben ("we murderers, killers, responsible for a lot of deaths" en "niggas know we went to business") en dat hij je zou kunnen vertellen wat hij nog meer op zijn kerfstok heeft, maar dat je dat niet zult terugvinden in een rapnummer. Opmerkelijk genoeg is de criminele levensstijl van deze Haagse Crips in de loop der jaren wel op een andere manier (goed) gedocumenteerd: in de eerder genoemde documentaire 'Strapped 'N Strong', maar eerder ook al in het boek 'Crips.nl' (Van Stapele, 2003), artikelen in de tijdschriften *Panorama* (Viering, 1994) en *Nieuwe Revu* (Van Stapele, 1998, 2003, 2007, 2009) en een criminologische masterscriptie (Roks, 2007).

De documentaire is met andere woorden niet de eerste keer dat de Crips de aandacht op zich vestigen. Toch bewerkstelligt het verschijnen van 'Strapped 'N Strong' de nodige politieke commotie:

"De politie moet zo snel mogelijk ingrijpen en de Crips oppakken, vindt de VVD in de Haagse gemeenteraad „Dit soort bendes hoort niet thuis in Den Haag,” aldus raadslid Arjen Lakerveld. Hij stelde gisteren schriftelijke vragen aan burgemeester Jozias van Aartsen.

De liberaal reageert daarmee op een film die onlangs over de gewelddadige Haagse bende is gemaakt. Daarin worden beelden vertoond van de leden terwijl ze met wapens poseren, hoe je cocaïne fijn perst voor vervoer en hoe je kogels vingerafdruk vrij dient te wassen voor je ze afvuurt.

De film *Strapped 'n Strong* van filmmaker Joost van der Valk geeft een beeld van het leven van de leden van de gevreesde bende. De film ging onlangs in première op het Internationaal Film Festival Breda en is vanaf 16 april te zien in onder meer het Filmhuis Den Haag. De Crips zijn actief in het [Vergeten Dorp]. VVD'er Lakerveld zegt geschrokken te zijn van de film. „De leden vertellen dus heel openhartig wat ze hebben uitgevrotten. Wij zijn daarvan nogal geschrokken.”

Hij wil daarom onder meer van het college van burgemeester en wethouders weten welke activiteiten justitie al heeft ondernomen in de richting van de bende. „Ik weet nu niet wat er al allemaal loopt. Maar als dat mogelijk is, moeten daders van misdrijven zo snel mogelijk achter slot en grendel.” Daarnaast hoopt de VVD dat de gemeente ook activiteiten onderneemt om te voorkomen dat de Crips aantrekkingskracht gaan uitoefenen op jonge, nieuwe leden.” (02/04/2009, *Algemeen Dagblad*)

De foto bij het artikel in het *Algemeen Dagblad* toont een verzameling oudere en jongere leden van de Haagse Crips. Ze poseren - gekleed in de voor de Crips kenmerkende blauwe kleuren - voor een met blauwe graffiti bespoten muur die dienst lijkt te doen als het stedelijk decor voor deze 'gang'. In combinatie met de 'hand signs' die door de leden uitgebeeld worden, zijn dit on-Nederlandse

beelden die eerder een associatie oproepen met de westkust van de Verenigde Staten.

Volgens het krantenartikel zijn de Crips “actief” in het Vergeten Dorp, zoals de Haagse wijk in de volksmond wordt genoemd. De aanwezigheid van groepen (jongeren) zoals de Crips in de openbare ruimte van de stad, of dat nu woonbuurten of andere delen van de stedelijke omgeving zijn, wordt hoofdzakelijk in verband gebracht met conflicten en spanningen. Zowel in de (inter)nationale wetenschappelijke literatuur als in de media overheerst een dergelijke overwegend problematische relatie, variërend van kleine vormen van (geluids)overlast en hinder, gevoelens van onveiligheid bij bewoners vanwege rondhangende jongeren op pleintjes en in portieken tot het “terroriseren”¹, bedreigen en wegpesten van buurtbewoners en winkeliers. De casus van de Haagse Crips roept de vraag op hoe zij zich verhouden tot de buurt, en in het bijzonder tot bewoners, in de wijk werkzame professionals en winkeliers.

Mijn persoonlijke relatie met deze Haagse Crips begint eind 2004 wanneer ik leider en oprichter Keylow via het boek ‘Crips.nl’ (Van Stapele, 2003) leer kennen. In de loop der jaren heb ik het grootste deel van zijn Haagse ‘homies’ ontmoet in het Vergeten Dorp, de wijk die de Crips beschouwen als ‘hun’ wijk en territorium en hun ‘h200d’ noemen. Het onderhavige onderzoek² is het product van drie jaar veldwerk tussen 2011 en 2013 in het Vergeten Dorp. In deze etnografische studie staat allereerst de vraag naar de lokale en sociale inbedding van de Crips en hun criminele activiteiten centraal. Vanwege de in het oog springende stijlinvloeden van Noord-Amerikaanse zwarte gangs wordt de tweede rode draad in dit onderzoek gevormd door het vraagstuk van identiteit. Voordat de centrale begrippen ‘inbedding’ en ‘identiteit’ worden uitgediept, wil ik eerst een korte historische schets geven van het onderzoek naar ‘gangs’ in Nederland.

De ‘paradox’ van ‘gangs’ van Nederlandse bodem?

Ondanks dat raadslid Arjen Lakerveld meent dat ‘dit soort bendes niet in Den Haag thuishoort’, vormen jeugdbendes als de Haagse Crips wel degelijk een fenomeen dat in Nederland in verband kan worden gebracht met de Hofstad. Een krantenbericht uit 1994 in dagblad *Trouw* spreekt over ‘Crips en Bloods als padvindende van de grote stad’ in Den Haag. De politie Haaglanden schat het aantal ‘jeugdbendes gevormd naar Amerikaans voorbeeld’ in de stad in die tijd op vijftien, met in totaal 250 leden. In 1994 verschijnt er van de Haagse

¹ Jan Dirk de Jong geeft hiervan enkele sprekende voorbeelden uit de media in het eerste hoofdstuk van zijn proefschrift ‘Kapot Moeilijk’, over het opvallende delinquente groepsgegedrag van Marokkaanse jongeren’ (De Jong, 2007: 11, 21-22).

² Het onderhavige promotieonderzoek werd gefinancierd door het programma ‘Conflict and Security’ (deelprogramma ‘Ethnic conflict in local communities and societies’) van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (projectnummer 432-08-089). Voor meer informatie zie: <http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/10/2300154610.html>.

Ondersteunings Functie (HOF) - een steunpunt voor vrijwilligers en professionals - een informatiemap met verschillende krantenberichten over Nederlandse jeugdbendes, Amerikaanse gangs en de aantrekkingskracht van criminaliteit. De map bevat bovendien een kopie van een artikel in tijdschrift *Panorama* uit 1994 (Viering, 1994) met daarin een interview met leider Keylow.

Na enkele jaren van relatieve rust, lijkt er vanuit Den Haag de afgelopen tijd een hernieuwde bestuurlijke interesse voor jeugdgroepen. Voormalig minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten liet op 18 mei 2011 in het 'Actieprogramma Criminele Jeugdgroepen' aan de Tweede Kamer weten dat zijn 'concrete doelstelling is dat binnen twee jaar alle 89 criminele jeugdgroepen zijn aangepakt' (Actieprogramma Criminele Jeugdgroepen, 2011). Het landelijke beeld op basis van de 'shortlistmethodiek' van Bureau Beke (Beke, Van Wijk en Ferwerda, 2000) bracht eind 2010 naast 89 criminele jeugdgroepen ook 1154 hinderlijke en 284 overlastgevende jeugdgroepen in beeld. Bijna drie jaar later laat Opstelten de Tweede Kamer weten dat er een daling op alle fronten valt waar te nemen en dat de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in het najaar van 2013 is teruggedrongen tot 536 hinderlijke, 183 overlastgevende en 45 criminele jeugdgroepen. Opstelten concludeert in de begeleidende brief dat een 'afname op alle fronten' er op duidt dat de integrale aanpak van gemeenten, het OM, de politie en het kabinet werkt, maar hij stelt eveneens dat de meersporenaanpak een lange adem vereist (Actieprogramma Criminele Jeugdgroepen, 2011).

In vergelijking met de situatie anno 1994 heeft de overheid tegenwoordig beter zicht op het fenomeen van jeugdgroepen. Hierdoor lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat hun harde aanpak en repressieve retoriek effect sorteert. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor de zogenaamde 'shortlistmethodiek', die op de werkvloer door professionals veelal wordt aangeduid als de 'Beke-methodiek'. Het was echter niet onderzoeksbureau Beke, maar Gruter, Baas en Vegter (1996) die op basis van het delictgedrag van problematische jeugdgroepen in de regio Haaglanden voor het eerst een onderscheid maakten tussen hinderlijke, overlastgevende, criminele groepen en jeugdbendes. Het boek 'Tussen rondhangen en bendevoering' (Beke et al. 2000) stond aan de basis van een traditie om jeugdgroepen in Nederland in kaart te brengen en te kwantificeren. Volgens Beke et al. (2000: 10) was het wenselijk om "indachtig het schrikbeeld van de Amerikaanse 'gangs' en de stijging - op een aantal terreinen - van jeugdcriminaliteit" gedetailleerde kennis te verkrijgen over de aard en omvang van jeugdgroepen in Nederland.

Frank van Gemert besteedt in een reeks publicaties aandacht aan het fenomeen van 'Nederlandse gangs': groepen jongeren, zoals de Haagse Crips, die in uiterlijke zin sterk doen denken aan de Amerikaanse gangs (Van Gemert, 1995a, 1995b, 1995c, 1998a, 2000, 2001, 2008). Na een analyse van rechtbankdossiers van drie Crips-groepen uit Rotterdam-Zuid en Den Haag stelt hij dat 'op basis van verzamelde gegevens het duidelijk is geworden dat het gaat om een specifieke jeugdstijl die het niet verdient om als modieuze

jeugdgril gebagatelliseerd te worden' (Van Gemert, 1998a: 41). Toch zijn er volgens Van Gemert ook andere geluiden te horen en is de politie geneigd om bij de vraag of het verschijnsel van "jongens met blauwe kleding" gezien moet worden als 'mode of menens' te kiezen voor het eerste (ibid.: 43). Over het algemeen beschrijft Van Gemert een zekere "stiefmoederlijke behandeling" die tot uitdrukking komt in weinig aandacht van politie, justitie en de Nederlandse wetenschap. Tot het verschijnen van zijn publicatie in 1998 was volgens hem de conclusie gerechtvaardigd dat 'jeugdbendes in Nederland in het geheel niet bestaan' (ibid.: 49). Van Gemert concludeert dat 'het deel van de Crips-ijsberg dat aan het gezicht onttrokken is, niet zonder meer als onschuldig bestempeld kan worden' (ibid.: 49-50). Hij pleit voor nader en andersoortig onderzoek naar deze materie: de hoofdpersonen zelf ziet hij, naar goed antropologisch gebruik, als de experts bij uitstek om het fenomeen van binnenuit te beschrijven.

In zijn proefschrift over Marokkaanse jongeren in Rotterdam-Zuid besteedt Van Gemert (1998b) eveneens aandacht aan het onderwerp jeugdbendes- en groepen. Op basis van zijn veldwerk (Van Gemert, 1995a, 1995b) belicht hij de vraag of de groepen Marokkaanse jongeren in zijn studie gezien moeten worden als (een) jeugdbende(s). Om deze vraag te beantwoorden hanteert hij een internationaal gangbare definitie van Klein en Maxson (1989):

"De drie elementen van de definitie hebben betrekking op de vragen of de buitenwereld hen als groep ziet, of ze zichzelf als groep zien en of ze voldoende illegale activiteiten ontplooiën om met politie en/of buurtbewoners in aanvaring te komen. Ter beantwoording kan gezegd worden dat Marokkaanse jongens met enige regelmaat in contact komen met de politie, dat de buitenwereld hen vaak als groep ziet, maar dat ze zichzelf niet als een groep zien. Doorslaggevend voor de constatering dat bendevorming onder Marokkaanse jongens niet voor hand ligt, is het feit dat hun eigen perceptie van een groep ontbreekt en dat een hiërarchie onder leeftijdsgenoten problematisch is. (...) Vooralsnog is er dus geen reden om aan te nemen dat Marokkaanse jongens in Nederland geneigd zijn jeugdbendes te vormen." (Van Gemert, 1995b: 300)

Malcolm Klein, wiens Amerikaanse definitie Van Gemert hanteert, stelt zich kritisch op ten aanzien van de conclusies van Van Gemert: Klein meent dat Van Gemert zich in zijn analyse te veel heeft laten leiden door de stereotiepe beeldvorming rondom gangs (Klein, 1996: 76).

In 'Samenplegen' (2001) wijst Frank Weerman op een vergelijkbare impact van de verbeelding van Amerikaanse gangs in de media en filmproducties uit Hollywood op het wetenschappelijk onderzoek naar jeugdbendes en -groepen in Nederland. Hij stelt dat "sommigen in Nederland nog het beeld hebben van jeugdbendes dat aansluit bij de film *West Side Story*", terwijl "in werkelijkheid de meeste gangs niet voldoen aan de clichébeelden die erover bestaan" (Weerman, 2001: 30). Ondanks deze kritiek richt Weerman zich primair op het beschrijven en duiden van wat hij "traditionele 'gang'-

kenmerken” noemt. Op basis van de Crips-groepen die Van Gemert (1998a) onderzocht, belicht Weerman achtereenvolgens de “eigen codes en regels” die het plegen van criminaliteit voorschrijven, de “naam en uiterlijke vertoning”, de beperkte omvang en het ongestructureerde karakter van de Nederlandse groepen en, tot slot, het ontbreken van “territoriaal gedrag”. Deze stereotiepe kenmerken van (Amerikaanse) gangs brengen Weerman tot de conclusie dat het moeilijk blijft om te bepalen of deze Nederlandse groepen jongeren daarmee wel of niet een jeugdbende vormen (ibid.: 31).

De discussies naar het bestaan van ‘echte gangs’ in Nederland of ‘typisch Nederlandse jeugdbendes’ wordt enkele jaren later door Jan Dirk de Jong in zijn proefschrift ‘Kapot Moeilijk’ (2007) opnieuw aangezwengeld. De in Amerika ontwikkelde begrippen en theorieën kunnen volgens De Jong “niet zonder meer worden toegepast op de Nederlandse situatie” (De Jong, 2007: 17). Om het hoofd te kunnen bieden aan de in beginsel onvergelykbare verschijningsvormen en maatschappelijke omstandigheden rondom jeugdbendes en -groepen, hanteren de onderzoekers in het ‘Eurogang-netwerk’ een strikte definitie³:

“A street gang (or problematic youth group) is any durable, street-oriented youth group whose involvement in illegal activity is part of their group identity.”
(Van Gemert, Lien en Peterson, 2008: 5)

Onderzoek naar ‘gangs’ in Europa wordt, naast de evidente maatschappelijke verschillen tussen Amerika en Nederland op het gebied van migratie, segregatie, achterstand en criminaliteit, gecompliceerd door de zogenaamde ‘Eurogang paradox’ (Klein, Kerner, Maxson en Weitekamp, 2001):

“The paradox has to do with denials that there are street gangs in Europe, because the gang patterns don’t fit the American pattern of highly structured, cohesive, violent gangs. But then neither do most American gangs fit the pattern.” (Klein, 2001: 7)

Naast het feit dat de Amerikaanse gangs niet voldoen aan hun eigen (stereo)typeringen, is er volgens Klein bovendien sprake van een “diffusion of gang culture to the point it has been incorporated into a larger youth culture [which] has meant the widespread adoption by youth of many of the symbols of gang life” (Klein, et al., 2001: 3). Deze mondiale verspreiding van gangculturen en -stijlen ligt ten grondslag aan de discussie of de Europese

³ John Hagedorn (2008) toont zich kritisch ten aanzien van de zoektocht naar een precieze definitie van een ‘gang’ en beschouwt het als “an old-fashioned positivist venture” (Hagedorn, 2008: 30; vgl. Hallsworth, 2013: 5-6). Volgens Hagedorn (2008: 30-31) bieden dergelijke definities vooral vertegenwoordigers van het politieke, politieke en justitiële systeem mogelijkheden ten aanzien van het opsporen, kwantificeren, bestraffen en bestrijden van dergelijke (jeugd)groepen (Hagedorn, 2008: 30-31).

jeugdgroepen, die in uiterlijke zin sterk lijken op de stereotiepe beelden van Amerikaanse gangs, gezien moeten worden als ‘mode of menens’.

De vraag dringt zich op of er wel gesproken moet worden van een ‘Eurogang paradox’, te meer omdat de onderzoekers in dit internationale netwerk alleen in hun eerste gezamenlijke publicatie (Klein et al., 2001) de aanwezigheid van gangs in Europa lijken te beschouwen als een schijnbare tegenstelling. In andere gebundelde werken (Decker en Weerman, 2005; Van Gemert, Peterson en Lien, 2008) lijkt de paradox op magische wijze te zijn opgelost en uit het vocabulaire van de onderzoekers te zijn verdwenen. Hallsworth en Young (2008) menen dat de schijnbare tegenstrijdigheid van gangs naar Amerikaans voorbeeld in Europa het product is van de manier waarop het fenomeen door de wetenschappelijke wereld, maar in het bijzonder door ‘Eurogang’, wordt bestudeerd:

“[T]he gang as it is reproduced in this species of scientific criminology dangerously misrepresents the complexity of the street world it aspires to represent precisely by virtue of its crude reductionism. To invoke the language of post-modernism, what is produced is not an accurate representation of complex street life but a sort of simulacra, a reification, an identical copy of a reality that may not exist.” (Hallsworth en Young, 2008: 188)

Om deze reden menen diverse auteurs in een groeiend aantal publicaties (Katz en Jackson-Jacobs, 2003; Brotherton en Barrios, 2004; Hagedorn, 2007; Brotherton, 2008; Hallsworth en Young, 2008; Hallsworth, 2013; Ilan, 2013; Ilan, 2015) dat de term ‘gang’ niet langer gebruikt moet worden. “Unreflexively deploying ‘gang discourse’” (Ilan, 2013: 5) staat volgens hen aan de basis van de Eurogang ‘paradox’ en reductionistische, statische beschouwingen van (groepen) jongeren in de stedelijke context. Hallsworth (2013) en Ilan (2015: 76-81) pleiten daarom, in navolging van Brotherton en Barrios (2004)⁴, voor een alternatief en minder beladen wetenschappelijk taalgebruik om recht te doen aan dit fenomeen: zij opteren voor het gebruik van de term “street culture”, oftewel straatcultuur.

In Nederland pleit Van Gemert (1998a) eveneens voor precisering als het gaat om het woord ‘gang’. Sterker nog: hij stelt dat de term in het geheel niet gebruikt moet worden wanneer verwezen wordt naar de Nederlandse context. De term ‘gang’ werkt volgens hem verwarrend vanwege de associaties die het begrip oproept met Amerikaanse toestanden en praktijken - een

⁴ Brotherton en Barrios (2004) brengen de term ‘street organization’ naar voren als alternatief voor ‘gang’. Hieronder verstaan zij: “a group formed largely by youth adults of a marginalized social class which aims to provide its members with a resistant identity, an opportunity to be individually and collectively empowered, a voice to speak back to and challenge the dominant culture, a refuge from the stresses and strains of barrio or ghetto life, and a spiritual enclave within which its own sacred rituals can be generated and practiced” (Brotherton en Barrios, 2004: 23).

belangrijke reden waarom volgens Van Gemert, Lien en Peterson (2008: 5, 8) het ‘gang’-label in Europa over het algemeen⁵ angstvallig wordt gemeden.

Ondanks deze terechte kritiek maak ik in deze studie wel gebruik van de term ‘gang’ om naar de Haagse Crips te verwijzen. Allereerst omdat de aanduiding ‘jeugdbende’, als de Nederlandse vertaling van het woord ‘gang’, of ‘problematische criminele jeugdgroep’ wringt in het geval van de Haagse Crips, simpelweg omdat de ouderen leden de leeftijd van 40 reeds zijn gepasseerd. Ten tweede omdat ik het, in navolging van Jan Dirk de Jong (2007), belangrijker acht dat empirisch wordt onderzocht hoe de personen in kwestie zelf de processen van groepsvorming beleven en hoe zij hun groep definiëren (De Jong, 2007: 18). Robert Garot (2010: 178) heeft in dit opzicht over “uncovering”:

“Yet however much we may want to avoid or sidestep this loaded four-letter word, if we hope to take members’ meanings seriously, we are left with many young people who call their group a gang, a group with which others in the neighborhood must come to terms.” (Garot, 2010: 178)

De respondenten die ik in de loop der jaren van dichtbij heb gevolgd, verwijzen naar de Haagse Crips als een ‘gang’, als een ‘set’, of gebruiken de term ‘h200d’ inwisselbaar met deze begrippen. Daarnaast noemen ze zichzelf ‘gangsta’ of ‘h200dsta’. Het gebruik van deze classificaties is voor hen dermate betekenisvol dat dit de keuze voor de term ‘gang’ rechtvaardigt. De belangrijkste reden om toch dit beladen label te gebruiken, voert niet terug op het belang van uniformiteit in het kader van eventuele mogelijkheden tot internationale vergelijkingen of het in kaart brengen van de aard en omvang van het verschijnsel, maar vloeit in eerste instantie voort uit het emic-perspectief dat ik in dit onderzoek centraal stel. Dat doe ik middels twee centrale theoretische thema’s: de inbedding van criminaliteit en de performance van identiteit.

De inbedding van criminaliteit

De eerste overkoepelende vraag die in deze studie centraal staat, richt zich op de inbedding van criminaliteit. Inbedding is een begrip uit de economische sociologie dat vooral veel gehanteerd wordt buiten de criminologie. In deze studie gebruik ik de notie van inbedding om aandacht te besteden aan de betekenis en werking van sociale relaties en netwerken in de context van criminaliteit. De overkoepelende vraag naar de inbedding van criminaliteit zal in dit onderzoek op twee analytische niveaus worden bekeken en beschreven. Om een bijdrage te leveren aan de kennis over de relatie tussen jeugdbendes- en groepen en de buurt, besteed ik in het eerste deel van dit onderzoek

⁵ Dit staat haaks op de situatie die Hallsworth en Young (2008) en Hallsworth (2013) voor de ‘gang talkers’ in het Verenigd Koninkrijk beschrijven die het stedelijk geweld onder jongeren maar wat graag inkaderen als onderdeel van een ware ‘gang epidemie’ die de straten van het Verenigd Koninkrijk teistert.

(hoofdstukken 1 tot en met 5) aandacht aan de lokale inbedding van de Crips. Centraal daarbij staat de vraag in hoeverre de inbedding van de Crips en hun (criminele) activiteiten een bron van conflicten en spanningen vormt met buurtbewoners, winkeliers, in de wijk werkzame welzijnsprofessionals en de politie. In het tweede deel van deze studie (hoofdstukken 6 tot en met 10) ligt de nadruk op de vraag naar de sociale inbedding van de criminele en economische activiteiten van de Crips. Voordat deze vragen van een nadere theoretische duiding worden voorzien, waarbij tevens de concrete insteek van dit onderzoek duidelijk wordt gemaakt, geef ik eerst kort zicht op de wetenschappelijke oorsprong van het begrip ‘inbedding’.

Door een overvloed aan betekenissen, invullingen en toepassingen in verschillende wetenschappelijke tradities en disciplines kan ‘inbedding’ beschouwd worden als een populair, maar tevens verwarrend en polyvalent begrip (Hess, 2004: 167). De econoom Karl Polanyi introduceerde de notie van ‘embeddedness’⁶ om te verwijzen naar de inbedding van economisch handelen in bredere institutionele en sociale kaders⁷ (Polanyi, 1944). Jaren later vormde het werk van Mark Granovetter (1985) een analytische shift van de abstracte noties met betrekking tot de economie en de samenleving uit het werk van Polanyi, naar een focus op actoren, netwerken en interpersoonlijke relaties. Een expliciete definitie van inbedding ontbreekt echter in het werk van Granovetter: hij stelt eenvoudigweg dat economisch gedrag is “embedded in concrete, ongoing systems of social relations” (Granovetter, 1985: 487). Granovetter (1985; 2005) benadrukt hiermee de rol van persoonlijke relaties en structuren van dergelijke relaties - oftewel netwerken - in het genereren van vertrouwen en het ontmoedigen van vertrouwensbreuken (Granovetter, 1985: 490). Volgens Jessop (2001) wijst deze sociale inbedding van interpersoonlijke economische activiteiten op “the multiple networks in which economic actors are embedded (...) and on their differential and changing impact on such actors’ identities, interests, capacities and practices” (Jessop, 2001: 223).

Na de introductie door Polanyi en Granovetter is het concept inbedding door verschillende wetenschappers uit uiteenlopende disciplines gebruikt, iets dat volgens Hess (2004) debet is aan het feit dat er tegenwoordig weinig eenduidigheid bestaat over de invulling van het begrip. Portes ziet inbedding vooral als een meta-theoretische assumptie die door een hoge mate van abstractie primair gezien moet worden als de cognitieve lens waarmee er binnen de economische sociologie naar bepaalde fenomenen gekeken dient te

⁶ Ondanks het feit dat Polanyi beschouwd wordt als de grondlegger van het begrip, gebruikt hij de term ‘embeddedness’ slechts tweemaal in zijn ‘The Great Transformation’ (1944), waarvan volgens Swedberg (2003) slechts eenmaal op een manier die aansluit op de invulling die er heden ten dage in de academische literatuur aan het begrip wordt gegeven (Swedberg, 2003: 28).

⁷ In zijn analyse lag de nadruk echter meer op het belang van vormen van uitwisseling - of breder gesteld: het soort economie - die “embedded of disembedded” zijn in de samenleving (Polanyi, 1944: 61).

worden (Portes, 2010: 1-3). De notie van inbedding verschaft in deze studie een 'cognitieve lens' in de vorm van wat Blumer (1969: 147-148) aanduidt als een 'sensitizing concept': "(...) a general sense of reference and guidance in approaching empirical instances".

Om een bijdrage te leveren aan de kennis over de relatie tussen jeugdbendes- en groepen en de buurt, staat in het eerste deel van deze studie de vraag naar de lokale inbedding van de Rollin 200 Crips centraal. Het Vergeten Dorp, een kleine wijk in het Haagse stadsdeel Laak, vormt het startpunt voor dit onderzoek. Talja Blokland (2003) waarschuwt voor de zogenaamde 'Siamese tweeling van 'buurt' en 'gemeenschap' in studies die zich richten op het niveau van de buurt. Volgens Blokland worden de begrippen 'buurt' en 'gemeenschap' te vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden en worden ze analytisch niet, of te weinig van elkaar onderscheiden. De essentie van een gemeenschap moet daarbij niet in de ruimtelijke, maar in de sociale structuur moet worden gezocht. Gemeenschappen vormen immers verzamelingen van sociale relaties die niet per definitie gebonden zijn aan de ruimtelijke context van een buurt (Blokland-Potters, 1998: 75). Onder invloed van processen van mondialisering is het bovendien de vraag wat nog de betekenis van de buurt is. Om deze redenen vormt het Vergeten Dorp het vertrekpunt voor het beschrijven van de sociale relaties en netwerken van de Haagse Crips met de bredere buurt en besteed ik, naast de lokale context van de buurt, eveneens aandacht aan de manier waarop de Crips zijn ingebed in hun bredere sociale netwerken.

In wetenschappelijk onderzoek naar 'gangs', jeugdbendes of -groepen in Nederland valt op enkele uitzonderingen na (Van Gemert, 1995a; 1998a; De Jong, 2007), een beheersingsperspectief te herkennen (Gruter, Baas en Vegter, 1996; Gruter, 1997; Beke en Van Wijk, 2000, 2001; Beke, Van Wijk en Ferwerda, 2000; Bervoets, 2001, 2013; Van Gemert, 1998b, 2002). Bovendien lijkt in deze studies de nadruk te liggen op de veronderstelde problematische relaties die (groepen) jongeren met de buitenwereld onderhouden - iets dat ook in mediaberichtgeving over dit fenomeen de boventoon voert. Tegenover dit dominante beeld van conflicten en spanningen wil ik het idee plaatsen dat er ook (groepen) jongeren zijn die een relatie met de buurt kennen die niet per definitie problematisch of overlastgevend is. Jeugdgroepen bestaan immers, zoals Van Gemert (2002: 162) terecht opmerkt, niet in een vacuüm: ze kennen een wisselwerking met de buitenwereld. Voor deze interactie is in Nederlands onderzoek, behalve in het onderzoek van De Haan, Van der Laan en Nijboer (2000) over rellen in Groningen en Amsterdam, weinig aandacht geweest. Over het algemeen wordt het vraagstuk van jeugdbendes en -groepen in Nederland op een eenzijdige en overwegend afstandelijke manier belicht⁸. De

⁸ Studies die een ander methodologisch vertrekpunt hebben dan grote data-sets laten volgens Sánchez-Jankowski (Sánchez-Jankowski, 2008: 243) meer genuanceerde perspectieven zien op de doorgaans veronderstelde problematische relatie tussen gangs en de (bredere) buurt (Horowitz, 1987; Padilla, 1992; Pattillo-McCoy, 1999; Sánchez-Jankowski, 1991, 2008; Sullivan, 1989; Venkatesh, 1997).

veronderstelde problematische relatie die hierbij de boventoon voert, lijkt daarbij meer gewicht te geven aan de populaire stereotyperingen en emoties dan dat dit beeld het product is van empirisch onderzoek (vgl. Venkatesh, 1997: 83).

Het karakteriseren van de relatie tussen jeugdbendes- of groepen en de bredere buurt is in Nederland relatief onderbelicht gebleven, maar kent in Amerikaans onderzoek een lange traditie. Deze studies leveren een uiteenlopend beeld op van een meer apathische relatie in het klassieke gangonderzoek van Frederic Thrasher (1927 [1963]) tot gangs die een antagonistische, parasitaire rol aannemen ten opzichte van (jongere) buurtbewoners (Yablonsky, 1962). Gangstudies in de traditie van de Chicago School wijzen op hun beurt een meer harmonieuze relatie en beschrijven dat gangs een onderdeel vormen van de sociale orde van de buurt (Whyte, 1943; Suttles, 1968). Martín Sánchez-Jankowski meent dat zijn bevindingen in 'Islands in the Street' (1991) weer een ander beeld produceert. Hij stelt dat gangs niet geïsoleerd zijn ten opzichte van de bredere buurt, maar gezien moeten worden als een formeel onderdeel in de armere wijken van de Verenigde Staten, waarin ze onafhankelijk en op gelijke basis opereren met andere sociale organisaties in de buurt (Sánchez-Jankowski, 1991: 179). Sudhir Venkatesh meent om deze reden dat onderzoekers zich meer zouden moeten richten op "the larger sociospatial context within which the gang is embedded" (Venkatesh, 1997: 87).

De vraag naar de sociale inbedding van de criminele activiteiten van de Crips vormt het tweede analytische niveau waarop het begrip inbedding in deze studie gebruikt wordt. Bill McCarthy en John Hagan (1985) proberen met het begrip "criminal embeddedness" een brug te slaan tussen de differentiële associatietheorie van Edwin Sutherland (1947), het werk van Mark Granovetter over de rol van sociale structuren in economisch handelen (1973, 1974, 1985) en de operationalisatie van sociaal kapitaal van James Coleman (1988, 1990). Ze wijzen daarbij in het bijzonder op het belang van mentorrelaties in de context van criminaliteit. Inbedding in een dergelijke ondersteunende netwerken of relaties kan in de vorm van informatie toegang bieden tot vaardigheden en kennis over criminaliteit, op dezelfde manier als contacten en andere sociale relaties dat doen ten aanzien van meer conventionele banen. In een aantal andere publicaties over vormen van deviant en delinquent gedrag wordt de notie van inbedding gebruikt om aandacht te besteden aan de manier waarop sociale structuren een rol spelen in het duiden van de relatie tussen criminaliteit en werkloosheid (Hagan, 1993), het verklaren van (financieel) succes op het gebied van criminaliteit (McCarthy en Hagan, 2001; Uggen en Thompson, 2003) en de consequenties van "gang embeddedness" (Pyrooz, Sweeten en Piquero, 2013).

Inbedding is, zoals naar voren komt in het werk van Granovetter (1985), in staat om vertrouwen in sociale relaties te genereren, iets dat in het bijzonder op het gebied van criminele samenwerking(en) van eminent belang is (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 49). Kleemans, Van den Berg en Van de

Bunt laten zien hoe wordt teruggevallen op sociale relaties om met dergelijke problemen rondom vertrouwen om te gaan. In veel gevallen gaat het hierbij om familieleden, vrienden en bekenden die betrokken worden bij criminele activiteiten, met elkaar samenwerken en elkaar introduceren bij anderen. Van de Bunt en Kleemans wijzen echter tegelijkertijd op de zwakte van dergelijke sterke banden. Granovetter (1983) stelde reeds dat ‘strong ties’ kunnen leiden tot ‘inkapseling en inertie’, omdat deze hechte banden vaak leidt tot een grote mate van onderlinge solidariteit en mensen in veel gevallen niet verder brengt (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 55). Om die reden benadrukken Van de Bunt en Kleemans eveneens de kracht van zwakke banden (Granovetter, 1973): relaties tussen individuen die niet intiem of hecht zijn en die een belangrijke toegevoegde waarde kunnen hebben, zowel in de context van reguliere als criminele werkzaamheden (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 56).

De economisch sociologische lens die gebruikt wordt in deze onderzoeken naar criminele inbedding en de sociale inbedding van criminaliteit wijst vooral op de rol, betekenis en werking van sociale relaties en netwerken op het gebied van criminele activiteiten. Deze inzichten kunnen worden afgezet tegen louter economische verklaringen van criminaliteit waarbij de nadruk ligt op:

“[A]social, impersonal, and autonomous features of criminal behavior and their underestimation of the significance of embeddedness in social relations. Thus, they are reflective of a growing tendency to ignore that getting into crime, like getting a job, is a social phenomenon.” (McCarthy en Hagan, 1995: 64)

“Getting a job” vormt in dit citaat een verwijzing naar het gelijknamige werk van Mark Granovetter (1974) over het belang van sociale contacten bij het vinden van een baan. Naast de relevantie van dit economisch sociologische perspectief voor de bestudering van criminaliteit, kan “getting a job” hier ook gelezen worden in de betekenis van ‘crime as work’. Voortbouwend op studies uit de Chicago School betoogt Peter Letkemann (1973) dat criminaliteit ook gezien kan worden als ‘werk’, als economische activiteit om inkomsten te verwerven.

Het denken over criminele inbedding en de sociale inbedding van criminaliteit is in sterke mate beïnvloed door een andere centrale notie uit de economische sociologie: sociaal kapitaal. Volgens Portes (1998) bestaat er in de literatuur groeiende consensus dat sociaal kapitaal⁹ verwijst naar: “the

⁹ De eerste systematische analyse van sociaal kapitaal werd verricht door Bourdieu die het definieerde als: “[T]he aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance or recognition” (Bourdieu, 1985: 248). Het gaat hier volgens Bourdieu om sociale hulpbronnen die voortkomen uit het lidmaatschap van een groep. Coleman (1990) introduceerde het begrip in de Engelstalige wetenschappelijke literatuur als: “A variety of entities with two elements in common: They all consist of some aspect of social structures, and they facilitate certain actions of actors – whether persons or corporate actors – within the structure” (Coleman, 1990: 302).

ability of actors to secure benefits by virtue of membership in social networks and other social structures” (Portes, 1998: 6). In deze operationalisering kan sociaal kapitaal gelezen worden als het product van inbedding (Portes en Sensenbrenner, 1993: 1346; Staring, 2001: 17). Sociaal kapitaal kent nadrukkelijk twee gezichten, waarvan in de wetenschappelijke literatuur doorgaans de positieve effecten worden belicht (Portes, 2010: 38). Ook in analyses van zogenaamde “public bads” als criminaliteit ligt de nadruk op de meer positieve aspecten die gepaard gaan met de sociale inbedding van criminaliteit, bijvoorbeeld omdat het toegang biedt tot (contacten met) kennis over criminele activiteiten. Voor de ‘dark side’, ‘downside’ of de ‘verborgen kosten’ (Staring, 2001: 19-20) van sociaal kapitaal lijkt aanzienlijk minder aandacht. Volgens Portes (2010: 38, vgl. Portes en Landolt, 1996) bestaan deze negatieve kanten uit de keer- en schaduwzijden van de mogelijkheden en voordelen die inbedding in bredere sociale structuren met zich meebrengt. Allereerst kunnen waardevolle hulpbronnen en vormen van ondersteuning, die aangeboord kunnen worden als product van inbedding in sociale netwerken, tegelijkertijd een bron van uitsluiting vormen voor mensen die geen toegang hebben tot deze sociale structuren. Inbedding kan daarnaast bovendien ten koste gaan van individuele vrijheid en mogelijkheden (Portes, 2010: 41). Met name in de context van gangs of vergelijkbare informele, deviante netwerken kan dit resulteren in “een neerwaartse spiraal als leden van het netwerk minder begerenswaardige doelen nastreven” (Staring, 2001: 20). Ten slotte laat Staring (2001) zien dat er binnen bepaalde sociale netwerken, in het bijzonder in het geval van mensen in een kwetsbare, maatschappelijke positie, tevens het gevaar van uitbuiting op de loer ligt (Staring, 2001: 20).

De performance van identiteit

De notie van identiteit vormt het tweede theoretische thema dat als een rode draad door deze studie loopt. De aanwezigheid (groepen) jongeren in Nederland die vanwege hun kledingstijl, manier van praten en het gebruik van aanverwante symbolen een associatie oproepen met de (stereotiepe) beelden van ‘gangs’ en het Amerikaanse straatleven, roept de vraag op hoe dit fenomeen moet worden geduid. Van Gemert (1998a) stelt dat men met het gebruik van term ‘gang’ in de problemen komt ‘als het gaat om Nederlandse groepen die geen criminele activiteiten hebben, maar zich wel bedienen van gangsymbolen’ (Van Gemert, 1998a: 2). Het debat dat in dezen gevoerd wordt, gaat veelal over de vraag of de groepen jongeren die in uiterlijke zin doen denken aan de Amerikaanse ‘gangs’ ook op gebied van criminaliteit en geweld hun overzeese voorbeelden imiteren. Decker, Van Gemert en Pyrooz (2009) menen dat er eerder sprake is van de verspreiding van een (jeugd)stijl, dan van de organisatie en het criminele gedrag dat doorgaans in verband wordt gebracht met de Amerikaanse Crips (Decker, Van Gemert en Pyrooz, 2009: 401). Er lijkt evenzeer geen sprake van transnationale verbindingen tussen de Amerikaanse en Europese gangleden, zoals dat wel wordt gedocumenteerd in

het geval van de Latin Kings. Het Chicago van de jaren '40 en '50 van de vorige eeuw vormde de bakermat van deze 'street organization' die een halve eeuw later "chapters and members" had in 40 staten in de Verenigde Staten en mondiale vertakkingen in Puerto Rico, de Dominicaanse Republiek, Mexico, Ecuador, Spanje, Italië en België (Brotherton, 2007: 372-373).

Het is in eerste instantie vooral de media geweest die een prominente rol heeft gespeeld in de wereldwijde aanwezigheid van gangculturen in de vorm van "practices, symbols, and ideas" (Decker et al., 2009: 402). Voor de situatie in Nederland wordt hier ook door Van Gemert op gewezen:

"Dat Crips en Bloods in veel landen worden aangetroffen, lijkt de uitkomst van een ander proces: media-aandacht heeft deze gangs tot merken gemaakt. De namen Crips en Bloods en de symbolen van deze gangs zijn alom bekend en roepen specifieke associaties op met stoere mannelijkheid, stijlelementen die op straat erg gewaardeerd worden. Door zich Crips of Bloods te noemen voegen jongeren die elementen toe aan hun identiteit. Ze creëren voor zichzelf een stoer imago en manipuleren tegelijkertijd het beeld dat de buitenwereld van hen heeft." (Van Gemert, 2008: 144)

Amerikaanse gangstijlen, en de daarbij horende symbolen, hebben door de (ver)commercialisering van ('gangsta') rap, diverse populaire films over het gangleven en de op tijden sensationele verslaggeving in de media over woedende gangoorlogen in Los Angeles, een mondiale verspreiding gekregen. Van Gemert (2001) wijst daarnaast op de invloed van vertaalde boeken over Amerikaanse Crips zoals 'Do or Die' van journalist Léon Bing (1992) en het autobiografische 'Monster' van Sanyika "Monster Kody Scott" Shakur (1993) die in de woningen van leden van de drie door hem onderzochte Nederlandse Crips-groepen werden aangetroffen (Van Gemert, 2001: 150)

De mondiale stroom van stijlen en 'merken' werpt licht op de maakbaarheid van identiteit. Keith Hayward (2004) beschrijft hoe mensen tegenwoordig "from the shop window" (een deel van hun) gewenste identiteit kunnen shoppen en consumeren (Hayward, 2004: 160). Aan deze veranderende betekenis en invulling die aan identiteit wordt gegeven, liggen maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen ten grondslag die gekarakteriseerd worden als "disembeddedness" (vgl. o.a. Giddens, 1990, 1991; Bauman, 2000; Hayward, 2002, Young, 2010). Jock Young (2010) beschrijft de impact van deze ontwikkelingen op het vraagstuk van identiteit:

"On one side, you have the self-constructions, identity and subculture: the spin-off of the consumer society is the market in lifestyles. On the other hand, both in work and in leisure, there has been a disembeddedness. That is, identity is no longer secure; it is fragmentary and transnational." (Young, 2011: 63)

Sociale relaties veranderen van karakter en betekenis en beperken zich daarbij niet langer tot de lokale context, maar strekken zich uit over wijk- en landsgrenzen, tot in de digitale wereld. Dit heeft tot gevolg dat identiteit niet

langer (enkel) het product is van lokale en relationele inbedding in traditionele instituties. De uitspraak van de toenmalige Prinses Máxima dat 'de Nederlandse identiteit niet bestaat', - tijdens de officiële presentatie van het rapport 'Identificatie met Nederland' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) op maandag 24 september 2007 - raakte wat dat betreft de kern van de complexiteit rondom de notie van identiteit. 'De' Nederlandse identiteit bestaat niet en evenmin is het voor individuen mogelijk om langs de reguliere wegen van religie of traditie een identiteit te construeren (WRR, 2007: 24-40). Samenhangende processen van mondialisering, individualisering en multiculturalisering hebben veeleer invloed op de manier waarop identiteit wordt ge(re)construeerd (Staring, Van der Land, Tak, Kalb, 1997; Van Swaaningen, 2007: 41-44).

Het ontstaan van de Haagse Crips moet in het licht van deze grote en soms verwarrende maatschappelijke ontwikkelingen gezien worden. Door Nederlandse jongeren wordt de identiteit van de Amerikaanse Crips gebruikt om op straat een krachtig, mannelijk imago neer te zetten. Aan dit functionele, contextuele perspectief op identiteit wordt volgens Robert Garot (2007, 2010) veelal voorbijgegaan. Het theoretische vertrekpunt wordt doorgaans gevormd door noties van "hard identity", waarbij "identity simply is, rather than is artfully created and contingent on circumstances and audience" (Garot, 2010: 14). Garot meent, in navolging van onder andere Stuart Hall (1996), dat identiteit geen natuurlijk gegeven is, maar gezien dient te worden als een doorlopende proces van temporele, vergankelijke constructies (Garot, 2007: 50). John Hagedorn geeft hiervan een treffende beschrijving:

"Gang members are male and female, fathers and mothers; they hold conventional jobs and go to college. Like all of us, gang members inhabit multiple social worlds and identities. "It is not just that collective identities and ways of life are created (...) but that they are internally contested, that their boundaries are porous and overlapping, and that people live in more than one at the same time" (...). In this era (...) "[i]dentities merge and shift rather than becoming more uniform and stable" (...) One can be a gang member, a father, a student, a breadwinner, American, Mexican, and a Catholic all at once." (Hagedorn, 2007: 299)

Hagedorn illustreert dat mensen verschillende sociale werelden bewonen waar ze volgens hem verschillende rollen en identiteiten (kunnen) hebben. In het citaat van Hagedorn valt de invloed van het 'structural symbolic interactionism' van Sheldon Stryker (1966, 1980) te herkennen. Identiteit dient vanuit dit perspectief gezien te worden als "composed of the meanings that persons attach to the multiple roles they typically play in highly differentiated contemporary societies" (Stryker en Burke, 2000: 284). Aan deze verschillende rollen zijn toebedeelde normen, verplichtingen en verwachtingen gekoppeld, die niet noodzakelijkerwijs met elkaar hoeven

overeen te stemmen en zelfs tot onderlinge conflicten kunnen leiden (Boissevain, 1974: 28-32; vgl. Stryker, 1980: 73-76).

In 'The Presentation of Self in Everyday Life' (1959) brengt Erving Goffman het idee van 'identity as performance' naar voren. Goffman kijkt naar de manier waarop het individu in alledaagse situaties zichzelf en zijn activiteiten presenteert aan anderen en hij gebruikt hiervoor een tot in detail doorgevoerde analogie van een theatervoorstelling (Goffman, 1959: 9). In dit dramaturgische perspectief is een bijzonder rol weggelegd voor 'impression management' en de spanning tussen de frontstage performances - met aandacht voor de uiterlijke verschijningsvorm, de manier van doen en de sociale setting (Goffman, 1959: 32-40) - en de backstage interpretaties van deze voorstellingen. Dit construeren en communiceren van identiteit vormt een van de meest voorkomende en terugkerende thema's in gangstudies. Gangleden zijn volgens Elke Van Hellemont doorgaans meer bezig met het communiceren van hun "gang-ness", oftewel met de presentatie van hun gangidentiteit, dan met de daadwerkelijke betrokkenheid bij geweld en criminaliteit (vgl. Katz en Jackson-Jacobs, 2003: 92).

De performance van identiteit vormt in het geval van de Haagse Crips een interessant theoretisch vertrekpunt, enerzijds vanwege de overduidelijke Amerikaanse invloed op hun stijl en voorkomen en anderzijds vanwege hun zelf-geregisseerde beeldvorming in de media. Daarbij besteed ik in het bijzonder aandacht aan de manier waarop de centrale personen in deze studie hun (collectieve) identiteit(en) (re)construeren en presenteren, de (lokale) context waarbinnen dit gebeurt, de manier waarop er naar deze presentaties gekeken wordt en, ten slotte, hoe hier op gereageerd wordt.

Een eigentijdse etnografie

Deze studie plaats ik in een lange etnografische onderzoekstraditie, waarvan het gebruik in de Nederlandse criminologie in toenemende mate wordt toegejuicht (Kleemans, Korf en Staring, 2008; Schuilenburg, Siegel, Staring en Van Swaaningen, 2011: 13-15), maar dat het in de onderzoekspraktijk verliest van de dominante, kwantitatieve methoden. Veel criminologisch onderzoek in Nederland kenmerkt zich door het gebruik van (secundaire) datasets waarmee op basis van complexe, kwantitatieve analyses met een distantie ten aanzien van de onderzoeksobjecten verslag wordt gedaan van de belangrijkste bevindingen.

In zowel theoretisch als methodologisch perspectief laat dit onderzoek zich inspireren door het paradigma van de culturele criminologie (Ferrell, Hayward en Young, 2008; Siegel, Van Gemert en Bovenkerk, 2008). Jeff Ferrell en Mark Hamm (1998) pleiten voor een methodologisch perspectief dat in staat is om van binnenuit, op gedetailleerde wijze een beschrijving te geven van de be- en geleefde praktijk van criminaliteit. Een etnografisch onderzoek in de nabijheid van criminaliteit is in staat een dergelijk perspectief te bieden. Dit brengt echter een aantal methodologische problemen met zich mee. Etnografisch onderzoek wordt veelal in verband gebracht met problemen op

het gebied selectiviteit en subjectiviteit. Dit zijn aspecten die inherent zijn aan deze methode van onderzoek en die ik in de eerste plaats ook niet zie of ervaar als een probleem of beperking. Juist ‘het selectieve oog’ en de subjectiviteit die het product is van opgebouwde vertrouwens- en vriendschapsrelaties, kan resulteren in unieke perspectieven omdat het een inkijk biedt in een leefwereld die in wetenschappelijk onderzoek veelal aan het oog onttrokken wordt en blijft (vgl. Matza, 1969: 24-25).

Onafhankelijk van het gekozen methodologisch perspectief is een kritische blik op de totstandkoming en het gebruik van de verkregen data vereist (Schuilenburg et al. 2011: 15). In wetenschappelijk onderzoek gebeurt dit doorgaans in een aparte methodologische verantwoording of een appendix waarin uitgebreid gereflecteerd wordt op het proces van dataverzameling. In deze studie kies ik er voor om mijn methodologische reflecties zoveel mogelijk in interactie met de verkregen data te presenteren. Allereerst om zo in het licht van recente controverses over gevallen van wetenschappelijke fraude, bij zowel gerenommeerde kwantitatieve als kwalitatieve Nederlandse onderzoekers, zo transparant mogelijk te zijn over het proces en de omstandigheden waaronder het onderzoeksmateriaal is verzameld (vgl. Levelt, 2012; Baud, Legêne en Pels, 2013). Daarnaast biedt het de mogelijkheid om, duidelijker dan doorgaans in wetenschappelijke studies wordt gedaan, te illustreren hoe de door mij gemaakte keuzes, mijn houding(en) en rol(len) als onderzoeker tijdens het veldwerk consequenties hebben gehad voor het verloop en de inhoud van deze studie¹⁰.

Dit raakt tevens aan de laatste reden om de methoden niet los te koppelen van de inhoud van dit onderzoek: de tijdsdimensie. Etnografisch onderzoek strekt zich doorgaans uit over een bepaalde periode in de tijd, waarbij de kern van de activiteiten van het veldwerk bestaan uit het ‘being there’ en het deel worden van het dagelijks leven in een gemeenschap of cultuur (Zaitch, Mortelmans en Decorte, 2009: 260). Gesprekken en interacties tegen het einde van het veldwerk kunnen wezenlijk andere inzichten opleveren dan empirisch materiaal dat werd verzameld aan het begin van het onderzoek. Het verloop van de tijd heeft immers een belangrijke

¹⁰ Het methodologische hoofdstuk van Jan Dirk de Jong in zijn dissertatie ‘Kapot Moeilijk’ (2007) vormt in dit opzicht een goed voorbeeld van een studie waarin de rollen en reflecties zijn losgekoppeld van de inhoud van het onderzoek. Op treffende wijze geeft hij zicht op het proces van ‘vallen en opstaan’ tijdens zijn veldwerk en hoe in het bijzonder zijn rol als onderzoeker in de loop der jaren veranderde van buitenstaander ‘Balkenende’ - De Jong in zijn rol als ‘Hollandse ‘student’ van buiten de buurt -, tot de geacclimatiseerde insider ‘Bruinsma’ - De Jong die door andere Marokkaanse jongens wordt gezien als iemand die door zijn houding en uitstraling thuishoort in de setting waar hij zijn onderzoek verrichtte (De Jong, 2007: 84-86). Deze beschrijvingen van De Jong bieden interessante (methodologische) inzichten, maar hadden van extra waarde kunnen zijn in interactie met het empirisch materiaal. Bijvoorbeeld door te illustreren hoe de graduele rolverandering van De Jong van invloed is geweest op het proces van dataverzameling en in het bijzonder op de inhoud van gesprekken, interacties en observaties. Met andere woorden: in hoeverre is er een verschil waar te nemen in de data die De Jong verkreeg in zijn rol als ‘Balkenende’ ten opzichte van die in zijn rol als ‘Bruinsma’ en wat is hiervan de betekenis?

invloed op de relatie die een onderzoeker op weet te bouwen met respondenten. In dit onderzoek probeer ik deze tijdsdimensie zoveel mogelijk inzichtelijk te maken, onder andere door mijn observaties, gesprekken en interviews van een datum te voorzien.

Ten slotte heb ik getracht om van deze studie een eigentijdse etnografie te maken. Technologische ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media en digitale communicatiemiddelen hebben immers belangrijke consequenties voor etnografisch onderzoek (Roks, 2012). Verschillende auteurs pleiten dan ook voor zogenaamde ‘multi-sited ethnographies’ om recht te doen aan het feit dat personen, verhalen en objecten steeds mobieler worden (Hannerz, 2003; Siegel, 2010). Wetenschappers spelen in methodologische zin echter maar in beperkte mate in op deze ontwikkelingen. Onder de noemer ‘digitale of virtuele etnografie’ worden de mogelijkheden die het internet biedt wel verkend (Murthy, 2008) en ook binnen de criminologie is er aandacht voor het gebruik van internet bij het verrichten van kwalitatief onderzoek (Flick, 2009; Geelhoed, 2012). Daarbij valt op dat er een (te) sterke scheiding is tussen het verrichten van online en offline onderzoek¹¹. Online en offline praktijken zijn, zoals Leander en McKim (2003: 223) terecht opmerken, in toenemende mate met elkaar verbonden en zelfs verweven. Een eigentijdse etnografie zou naar mijn idee dan ook aandacht moeten hebben voor zowel online als offline activiteiten.

De belangrijkste bevindingen in dit onderzoek baseer ik op verhalen, interacties en observaties die ik vanaf de start van mijn veldwerk in januari 2011 gedurende drie jaar heb verzameld. In die periode heb ik op straat in het Vergeten Dorp, in het lokale buurthuis ‘de Club’ en via daar opgedane contacten een netwerk opgebouwd van iets meer dan honderdvijftig personen. Hiervan heb ik van zestig respondenten uitgebreide persoonlijke informatie verzameld, ofwel op basis van een of meerdere interviews of op basis van een langdurig intensief contact, bestaande uit een veelvoud aan ontmoetingen en informele gesprekken tijdens het deelnemen aan het dagelijks leven in de wijk. Van veertig jongere respondenten heb ik bovendien gedurende de loop van mijn veldwerk hun social media gebruik nauwlettend in de gaten gehouden, opgeslagen en geanalyseerd.

Leeswijzer

Het actorperspectief dat ik in deze studie centraal stel, heeft consequenties voor de leesbaarheid, in het bijzonder omdat een groot deel van de centrale respondenten de nodige krachttaal gebruiken en zich doorlopend bedienen van Amerikaanse ‘slang’ en ‘straattaal’. Waar mogelijk zal ik zoveel mogelijk de betrokkenen zelf aan het woord laten om zo zicht te krijgen op hun handelen, hun processen van betekenisgeving om op die manier zoveel mogelijk recht te

¹¹ In het Nederlandse handboek ‘Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie’ (Decorte en Zaitch, 2009) gaat Flick (2009) in zijn bijdrage uitsluitend in op het verrichten van online onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van online interviewen of virtueel etnografisch onderzoek.

kunnen doen aan hun belevingswereld. Het lezen, begrijpen en interpreteren van de uitspraken en citaten kan daarbij lastig zijn voor lezers die niet zijn ingevoerd in deze 'slang' of 'straattaal'. Om die reden zal ik de eerste keer dat een woord of term gebruikt wordt een (letterlijke) vertaling, interpretatie of toelichting opnemen in een voetnoot. Bovendien voeg ik een Verklarende Woordenlijst bij waarin deze de duiding van deze woorden terug te vinden is. Sommige citaten, bijvoorbeeld afkomstig uit communicatie via e-mail of via 'BlackBerry Pin(g)' of 'WhatsApp', neem ik letterlijk over, inclusief spelfouten, problemen op het gebied van grammatica en interpunctie, onconventionele zinsopbouw en woorden die beschouwd kunnen worden als 'slang' en 'straattaal'. Daarbij schoon ik de tekst omwille van de leesbaarheid wel op, bijvoorbeeld ten aanzien van het gebruik van hoofdletters en interpunctie, maar zonder daarbij te veel afbreuk te doen aan de manier van schrijven. Het taalgebruik is immers bij uitstek betekenisvol: het biedt een ongepolijste kijk op de leef- en denkwereld van de respondenten.

Tijdens dit etnografische onderzoek is van verschillende methoden van dataverzameling gebruik gemaakt en in de weergave van het empirisch materiaal maak ik duidelijk om welke methode het gaat. Ik maak hierbij een onderscheid tussen 'interviews', 'gesprekken' en 'observaties'. Met 'interviews' verwijst ik naar semigestructureerde diepte-interviews die over het algemeen een-op-een zijn afgenomen en, op een enkele uitzondering na, met een 'voice recorder' zijn opgenomen en daarna volledig zijn getranscribeerd. 'Gesprekken' bestaan uit informele, soms terloopse conversaties. Na, maar soms ook tijdens dergelijke gesprekken maakte ik met behulp van mijn mobiele telefoon notities, in de vorm van enkele steekwoorden, om die vervolgens dezelfde of uiterlijk de volgende dag uit te werken tot een verslag. 'Observaties' beslaan passages die afkomstig zijn uit een veldwerkdagboek dat ik bijhield. Deze dagelijkse verslagen bestaan uit beschrijvingen van interacties en incidenten waarin ik als onderzoeker soms enkel als observator op de achtergrond aanwezig ben, maar soms ook actief participeer, vragen stel en reageer op de situatie. E-mails en conversaties via 'BlackBerry Pin(g)'¹² en 'WhatsApp'¹³ geef ik, zoals gezegd, veelal letterlijk weer. De informatie afkomstig van social media als Facebook, Instagram en Twitter heb ik, ten slotte, als afbeelding opgeslagen en daarna geanonimiseerd.

'In de h200d': structuur en opbouw

De onderhavige studie is opgebouwd uit twee delen. Hoofdstuk 1 tot en met 5 vormen het eerste deel dat als titel 'De lokale inbedding van de Rollin 200 Crips' draagt. Hoofdstuk 1 biedt met een 'Portret van Vergeten Dorpelingen'

¹² 'Blackberry Pin(g)' of kortweg 'ping' vormt de populaire benaming voor de berichtendienst 'Blackberry Messenger' waarmee bezitters van een mobiele telefoon van het merk 'Blackberry' elkaar berichten, foto's, video's of geluidsfragmenten kunnen sturen.

¹³ 'WhatsApp' is een berichtendienst voor gebruikers van een iPhone en heeft grofweg dezelfde functies als 'ping'.

een introductie van de buurt waar het grootste deel van het onderzoek heeft plaatsgevonden. In hoofdstuk 2 ('De h200d') staat de ruimtelijke context van de buurt centraal en de manier waarop de Crips gebruik maken van de buurt. 'Botsen met de buurt' (hoofdstuk 3) gaat in op de manier waarop er door de buurtbewoners naar de Rollin 200 Crips gekeken wordt. In het vierde hoofdstuk ('Fucc de Popo') wordt ingezoomd op de (problematische) relatie en interacties tussen de politie en leden van de Crip. Het eerste deel van deze studie wordt afgesloten met hoofdstuk 5 ('Van God Los') waarin de inbedding van de Rollin 200 Crips in de Surinaamse gemeenschap(pen) wordt belicht.

In het tweede deel van deze studie, 'Werk zetten: criminaliteit als werk en identiteit', ligt de nadruk op de manier waarop de criminele activiteiten van de Crips zijn ingebed in hun netwerk(en). In hoofdstuk 6 geef ik met een overzicht van hun 'Curricula Vitae' een introductie van de respondenten die centraal staan in dit tweede deel van deze studie en beschrijf ik hun activiteiten op het gebied van school, werk en criminaliteit. 'Strapped 'N Strong' (hoofdstuk 7) richt zich op het belang van gewelddadige reputaties in de context van criminaliteit als werk. In hoofdstuk 8 werk ik het perspectief van criminaliteit als werk nader uit met een beschrijving van de lokale inbedding van 'Het kantoor van Keylow'. De keerzijde van de inbedding in het netwerk van de Crips staat centraal in hoofdstuk 9 ('Het Relas van Daniel'). 'De worsteling van Jermaine' (hoofdstuk 10), een case studie over het proces van stoppen met criminaliteit en de problemen die daarmee gepaard gaan, vormt het sluitstuk van het tweede deel. In de conclusie zullen de perspectieven en bevindingen uit de twee delen teruggekoppeld worden aan de centrale begrippen van inbedding, identiteit en conflict om antwoord te geven op de in dit hoofdstuk gepresenteerde vragen.



✓ S ~~NW~~ 2000 D CR



DEEL 1

DE LOKALE INBEDDING
VAN DE FOLLIN ZOO
CRIPS

- 1 -

PORTRET VAN VERGETEN DORPELINGEN

Het Vergeten Dorp wordt ingesloten door de drukke Hoofdstraat¹⁴, het spoor dat Rotterdam en Amsterdam met elkaar verbindt en twee kleine waterwegen. In de beleving van een deel van bewoners vormt het Vergeten Dorp een aparte buurt die niet in de officiële indelingen van de gemeente Den Haag terugkomt. Onderzoek in opdracht van een grote woningbouwcorporatie wijst uit dat het Vergeten Dorp bestaat uit een zestal straten met ongeveer 600 woningen en circa 1400 bewoners (Kars Advies, 2006). De gemeente rekent echter ook de in de jaren negentig verrezen hoge, dure appartementen aan de andere kant van de Hoofdstraat tot de buurt en stelt het aantal bewoners op 1 januari 2011 vast op 3.838.

Op de site 'Woonverhalen' geeft een oud-bewoonster zicht op enkele ontwikkeling die het Vergeten Dorp sinds 1970 heeft doorgemaakt:

"Het was een echte volksbuurt. Plat Hagenees. Mijn vader is als een echte 'Haagse Harrie' in deze buurt geboren als jongste zoon van de groenteboer. Niet lang nadat ik geboren ben is mijn opa overleden en is de groentewinkel overgenomen door een nieuwe eigenaar omdat geen van zijn kinderen de zaak wilde voortzetten. In de jaren 80 is de hele wijk afgebroken. Men geloofde toen niet in renovatie. Ons huis was een hoekwoning gelegen boven een garage en aan een portiek. De woningen waren slecht geïsoleerd en niet voorzien van centrale verwarming. Met de komst van de nieuwbouwwijk met voornamelijk goedkope sociale huurwoningen wijzigde ook de samenstelling van de bewoners. De typische Haagse gezinnen maakten plaats voor gezinnen van Surinaamse komaf. Tegelijkertijd maakten de gezellige buurtwinkeltjes, waar

¹⁴ 'Hoofdstraat' is een gefingeerde benaming.

mijn moeder zo graag haar boodschappen deed, plaats voor grote supermarktketens. (...) Anno 2012 is er weinig meer over van onze authentieke Haagse wijk.” (<http://www.woonverhalen.nl/1327/en/het-vergeten-dorp>)

De geschiedenis van de naam ‘het Vergeten Dorp’ is tegenwoordig bij lang niet alle bewoners van de wijk (meer) bekend. In het structuurplan voor Den Haag werd de buurt rond 1970 aangemerkt als bedrijfsgebied. Een actieve groep bewoners verenigden zich in de ‘Aktiegroep Het Vergeten Dorp’ en stelden zo het wonen in hun wijk veilig (Gemeente Den Haag, 2007: 10). Het idee vergeten en achtergesteld te worden door de gemeente, typeert volgens het Wijkperspectief 2009 nog steeds een deel van de oorspronkelijke bewoners in de wijk (Gemeente Den Haag, 2009: 7). Eind 1976 werd het Vergeten Dorp door de gemeente definitief als woonbestemming benoemd. Dit bracht rond 1983 een grootschalige stadsvernieuwing op gang. Het gevolg hiervan is dat de wijk, op enkele uitzonderingen na, gevormd wordt door compacte, gesloten nieuwbouw uit de jaren tachtig. Boven deze woningen torenen de luxe(re) appartementen aan de Hoofdstraat uit die volgens de gemeentelijke indeling ook tot de buurt behoren, maar in architectonische zin een contrast vormen met de bebouwing in het Vergeten Dorp. Bovendien behoren deze woningen in de beleving van veel bewoners niet tot het Vergeten Dorp, maar dienen ze gezien te worden als een onderdeel van een andere buurt in het stadsdeel Laak.

Naast een oude kern van autochtone bewoners kent de buurt met 73,7% allochtone bewoners een hoog aandeel ‘nieuwkomers’. Dit percentage is hoger dan in het bredere stadsdeel Laak (65,5%) en zelfs substantieel hoger dan het Haagse gemiddelde van 47,1%. In vergelijking met de rest van de Den Haag kent het Vergeten Dorp een relatief hoog percentage bewoners van Surinaamse, Marokkaanse, Antilliaanse of Arubaanse afkomst. De nieuwbouw uit de jaren tachtig in het Vergeten Dorp bestaat met 61,6% vooral uit sociale huurwoningen. De verhuismobiliteit in het Vergeten Dorp lag in 2009 met 21,6% beduidend hoger dan het Haagse gemiddelde van 16,2% (Gemeente Den Haag, 2009: 11). Dit is in lijn met een eerdere constatering van de gemeente Den Haag dat jaarlijks ongeveer een vijfde tot een kwart van de bevolking van wijken in Laak wordt “ververst”¹⁵ (Gemeente Den Haag, 2007: 19). Volgens het ‘Stadsdeelplan Laak 2012-2015’ heeft het Vergeten Dorp vanwege de aanwezigheid ‘lage inkomens, sociale spanningen, kwetsbare groepen, gezondheidsproblemen en jongeren die vroegtijdig school verlaten’ veel kenmerken van een achterstandswijk. Hiernaast wordt er geschreven over

¹⁵ Daarnaast heeft ook het overheidsbeleid heeft nadrukkelijke consequenties voor de samenstelling en sociale samenhang binnen buurten, met fenomenen als spreidingsbeleid - iets waar de gemeente Den Haag overigens nooit een voorstander van is geweest (Bolt, 2004: 3) - en zogenaamde urgentieverklaringen. Maar ook macro-ontwikkelingen als een toename van de mobiliteit - zowel fysiek als ‘mentaal’ als gevolg van technologische ontwikkelingen op het gebied van communicatie - leiden tot een afname van de plaatsgebondenheid van buurtbewoners (vgl. o.a. Wellman, 1979, 1996)

“weinig onderlinge bindingen” en lijken er weinig bewoners te zijn die zich willen inzetten voor de wijk (Gemeente Den Haag, 2011: 13).

In de eerder gepresenteerde beschrijving van de oud-bewoonster komt naar voren dat er anno 2012 weinig meer over lijkt van de authentieke Haagse volksbuurt. Deze romantiek van het dorpse karakter van de buurt klinkt ook door in beschrijvingen over het Vergeten Dorp in beleidsdocumenten van de gemeente Den Haag:

“Door de beperkte grootte (...) worden contacten relatief snel gelegd en zou in principe betrokkenheid van de bewoners snel gerealiseerd moeten kunnen worden. Er is wel een zekere netwerkstructuur, maar door de historie van de wijk vormen met name de oude bewoners een hecht netwerk. De nieuwe bewoners vinden moeilijk aansluiting met de oude bewoners. Hierdoor ontstaat er een betrokken groep en een minder tot niet betrokken groep (die groter is). Die betrokkenheid van de nieuwe bewoners moet snel vergroot worden. Nu zijn het vooral de oude bewoners die de bewonersorganisatie vormen en die het contact met gemeente en [woningcorporatie] etc. onderhouden. De diverse bewonersgroepen staan te los van elkaar, er is geen verbinding tussen de verschillende groepen. Hierdoor dreigt het teloorgaan van sociale cohesie, met dreigende verloedering als gevolg.” (Gemeente Den Haag, 2007: 84)

Het ‘Wijkperspectief 2009’ van de gemeente Den Haag heeft het bovendien over het Vergeten Dorp als “een gezellige en hechte volkswijk” waar de sociale samenhang de afgelopen twee decennia is afgenomen door grootschalige sloop en nieuwbouw (Gemeente Den Haag, 2009: 12). In deze analyses veronderstelt de gemeente Den Haag dat de ruimtelijke context van het Vergeten Dorp onlosmakelijk samen zou moeten gaan met een ‘gemeenschap’. Omdat er binnen de door de gemeente afgebakende geografische grenzen echter geen ‘sociale cohesie’ of ‘verbinding tussen verschillende groepen’ wordt gevonden, dreigt er volgens de gemeente verloedering als product van vermeende desorganisatie.

De studie ‘Samen voor ons Eigen’ (2013) van Diederick Klein Kranenburg over de geschiedenis van een andere Haagse volksbuurt, de Schilderswijk, noopt tot een kritische reflectie op de romantisering van de gouden tijden van het leven in een volksbuurt. Het onderzoek van Klein Kranenburg biedt een interessant perspectief op de historie van het Vergeten Dorp. Klein Kranenburg concludeert dat de gedaantewisseling die de Schilderswijk heeft ondergaan anders van aard is dan wordt gedacht. In het huidige debat over arbeiderswijken wordt volgens Klein Kranenburg ‘de komst van buitenlandse migranten en hun gezinnen’ aangemerkt als ‘kantelpunt in een ontwikkeling van sociale neergang en culturele vervreemding’ (Klein Kranenburg, 2013: 341). Alhoewel dit beeld plausibel lijkt, concludeert Klein Kranenburg, op basis van interviews met oud-bewoners en een rijke verzameling aan historisch materiaal afkomstig uit archieven van instituties die gevestigd waren in de Schilderswijk (ibid.: 19-23), dat het ook voor de instroom van de migrantengroepen al ‘samen voor ons eigen’ was, waar zowel ‘verbondenheid

en verdeeldheid centraal stonden' (ibid.: 348). Het is aannemelijk dat vergelijkbare processen zich hebben voltrokken in het Vergeten Dorp en dat het gebrek aan sociale samenhang tussen groepen bewoners in de buurt niet per definitie van recente datum is (vgl. Bovenkerk, Bruin, Brunt en Wouters, 1985).

Op het gebied van veiligheid geeft ongeveer 40% van de bewoners van het Vergeten Dorp aan zich onvoldoende veilig te voelen in de wijk (Gemeente Den Haag, 2009: 8). Graffiti in de buurt wordt gezien als een probleem in de buurt, maar overlastgevende (groepen) jongeren vragen in het bijzonder de aandacht:

“De jongerenoverlast is het afgelopen jaar iets minder geworden. De wijk blijft echter een aandachtsgebied. Sommige jongeren en bewoners hebben (nog) banden met de Crips (jeugdbende) die wortels in de wijk heeft.” (Gemeente Den Haag, 2011: 122)

Naast een criminele jeugdgroep is er volgens de gemeente ook een overlastgevende groep jongeren actief in de wijk (Gemeente Den Haag, 2011: 199). In het ‘Jaarverslag en Jaarrekening 2011’ van de Politie Haaglanden staat dat het Vergeten Dorp in totaal 69 bekende leden van een criminele jeugdgroep kent, van de in totaal 385 in Den Haag. Deze kleine buurt is daarmee verantwoordelijk voor het grootste aandeel leden van criminele jeugdgroepen in Den Haag.

Biografie van de Haagse Crips

De bakermat van de Haagse Crips is gelegen in het Vergeten Dorp waar verschillende Crips van het eerste uur woonachtig waren. In vergelijking met andere Vergeten Dorpelingen zijn de Haagse Crips vanaf 1988 relatief zichtbaar geweest en hebben zij op verschillende momenten en manieren nadrukkelijk van zich laten horen¹⁶. In 1994 wierp de toen 24-jarige Keylow in het tijdschrift *Panorama* zich op als “woordvoerder, want een leider kent de bende niet” (Viering, 1994: 37) van de ‘Crazy Undaground Crips’. Zetelend op de bovenste verdieping van een modern sport- en activiteitencomplex aan de Hoofdstraat - het lokale buurthuis ‘de Club’ - deed hij zijn verhaal aan een journalist. De blauwe doeken, tatoeages, kleding, petjes en ‘slang’ die in het artikel naar voren komen, vertonen een opmerkelijke gelijkenis met de meer stereotiepe symbolen van Amerikaanse zwarte gangs uit de ‘West Coast gangsta rap’ en filmproducties uit Hollywood. Gangnamen als “Keylow, L.T.C., M.C.B., Crazy C, A.M.G., Bullet, Bone, O.G. Rip, Raw en Crenshaw” doen daarbij niet vermoeden dat het hier gaat om een groep bestaande uit hoofdzakelijk

¹⁶ Toch werd er door de gemeente Den Haag tot aan het verschijnen van het ‘Stadsplan Laak 2012-2015’ niet of nauwelijks melding gemaakt van de aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp. Expliciete verwijzingen als ‘Crips’ en ‘(jeugd)bende’ in dit beleidsdocument hangen naar alle waarschijnlijkheid samen met de in 2009 verschenen documentaire ‘Strapped ‘N Strong’.

Surinaamse jongeren die op jonge leeftijd naar Nederland migreerden met hun ouders. De 'Crazy Undaground Crips' zijn in 1994 volgens Keylow de "oudste, machtigste en sterkste gang" van Den Haag en "misschien wel van heel Nederland". Het artikel in *Panorama* moet in het licht worden gezien van de groeiende populariteit van dergelijke op Amerikaanse leest geschoeide jeugdbendes in Nederland, maar in het bijzonder in Den Haag. Volgens een artikel in dagblad *Trouw* van 18 juni 1994 valt de media-aandacht terug te herleiden tot december 1993 toen leden van de 'Crip-groep Eight Tray Gangsters'¹⁷ werden opgepakt en veroordeeld wegens geweldpleging en berovingen.

De Haagse Crips, in het bijzonder bij monde van Keylow, laten in de jaren daarna nog geregeld van zich horen in de media. Van de hand van journalist Saul van Staplele verschijnen er artikelen in het tijdschrift *Nieuwe Revu* (1998; 2003, 2009a, 2009b) en een boek 'Crips.nl' (2003). De jeugdigheid die overheerst in het artikel in *Panorama* - Keylow is op dat moment 24 jaar - lijkt nog geen decennium later definitief uit het boek. 'Crips.nl' (2003) gaat volgens de tekst op de achterflap over 'jonge allochtonen die volledig buiten de samenleving staan en die hun geld verdienen in de zware criminaliteit'.

Als ik het boek in 2004 voor het eerst lees, schetsen de verhalen over de harde realiteit van het Haagse gangleven te midden van geweld en criminaliteit mij een beeld dat ik niet (her)ken van Nederland. Hierdoor krijg ik het vermoeden dat er door de auteur en de hoofdpersonen een dunne scheidslijn wordt bewandeld tussen fictie en werkelijkheid. De audio-cd die bij het boek ter beschikking wordt gesteld door Main Triad - de nieuwe benaming voor de gebruikte afkorting 'C.U.C.' die eerst ingevuld wordt als 'Crazy Undaground Crips' en later wordt gewijzigd in 'Criminal Undaground Crips' - trekt vanwege mijn voorliefde voor hiphop mijn aandacht. Eind 2004 besluit ik een e-mail te sturen naar het adres dat achter in het boek vermeld staat, waarin ik mijn interesse voor het boek kenbaar maak, onder andere als liefhebber van rapmuziek en als student criminologie. Tot mijn verbazing krijg ik nog geen dag later een reactie van een van de hoofdpersonage uit het boek: Keylow.

Gedurende twee jaar onderhouden Keylow en ik contact via e-mail. Eind 2006 komt het tot een eerste ontmoeting in zijn 'hood' in Den Haag. Onder toeziend oog van zes van zijn 'homies' kan ik Keylow op een stenen muurtje onder een grote boom meer dan drie uur interviewen. Dit gesprek staat aan de basis van een intensiever contact, waarbij ik Keylow gedurende zeven maanden wekelijks, en soms zelfs dagelijks, zie of spreek. Mijn oorspronkelijke idee is om de Crips als 'gang' centraal te stellen, maar ontmoetingen met stoïcijnse en zwijgzame Crips doen mij besluiten mijn volledige aandacht te richten op de praatgrage Keylow. Dit resulteert in een masterscriptie over het ontstaan en verloop van de criminele carrière van Keylow (Roks, 2007). Na

¹⁷ Een verwijzing naar de gang van "Monster" Kody Scott die centraal staat in het in 1993 verschenen boek 'Monster: The Autobiography Of An L.A. Gang Member' (Shakur, 1993).

mijn afstuderen, onderhoud ik contact met Keylow en zoek ik hem geregeld op in het Vergeten Dorp. In het kader van het verschijnen van de documentaire 'Strapped 'N Strong' bezoek ik met een touring bus die blauw ziet van Haagse Crips, maar ook leden uit andere Nederlandse steden, op 27 maart 2009 de feestelijke première van de documentaire in Breda.

De Crips van het eerste uur

Keylow¹⁸ is geboren in Suriname en migreert met zijn ouders in 1973, net voor de onafhankelijkheid van Suriname op 25 november 1974, op driejarige leeftijd naar Nederland. Het gezin komt eerst te wonen in de Amsterdamse Bijlmer, maar vestigt zich ongeveer een jaar later in het Vergeten Dorp. Destijds waren daar veel in de voor het Vergeten Dorp kenmerkende hofjeswoningen veel Surinaamse gezinnen woonachtig. Keylow komt uit een groot gezin met vier broers en twee zussen, waarvan met name de broers een belangrijke rol hebben gespeeld bij de oprichting van de Crips. De broers, aangevuld met vrienden uit de buurt en van school, vormen vanaf jonge leeftijd de groep 'C.U.C.'. Deze afkorting wordt vanaf 1983 ingevuld als 'Call Us Cool', een breakdance-collectief rondom Keylow, Rick en hun oudere neef Nigel. Een paar jaar later verandert dit in de Crazy Underground Criminals, een naamswijziging die indicatief is voor de erosie van de jeugdige onschuld van de groep. Na 1988 vormt de laatste 'C' in de afkorting 'C.U.C.' een verwijzing naar de 'Crips'.

Keylow woont inmiddels al geruime tijd niet meer in het Vergeten Dorp, maar verblijft op verschillende, wisselende woonadressen in en buiten Den Haag. Zijn jongere broer Rick is met zijn vrouw en twee kinderen nog wel woonachtig in het Vergeten Dorp, op nog geen honderd meter van het huis waar hij is opgegroeid. Met Rick bouw ik in de loop der jaren een goed contact op, omdat hij vrijwel dagelijks – bij weer of geen weer – op het pleintje voor zijn woning achter buurthuis 'de Club' te vinden is. Bovendien wandelt hij

¹⁸ Om herkenbaarheid zoveel mogelijk te voorkomen, maak ik in het vervolg van dit onderzoek gebruik van pseudoniemen. 'Keylow' vormt hier een uitzondering op, omdat hij in de loop der jaren als leider en oprichter van de Haagse Crips prominent in beeld en woord is verschenen in de media. Om die reden gebruik ik zijn 'gangnaam'. Alle andere genoemde personen in deze studie hebben een gefingeerde naam. Tijdens mijn veldwerk heb ik mijn identiteit als onderzoeker altijd (direct) kenbaar gemaakt, evenals mijn intentie om over deze studie te publiceren. Menig respondent wilde maar wat graag meewerken en wilde daarbij bovendien met naam en toenaam genoemd of beschreven worden in het boek. Deze 'openheid' staat op gespannen voet met het ethisch belang dat binnen wetenschappelijk onderzoek gehecht wordt aan anonimiteit en geheimhouding, mede om respondenten tegen zichzelf, elkaar en eventuele vervolging door politie en justitie te beschermen (Van de Bunt, 2015). Door de details in de beschrijvingen zijn veel betrokkenen echter wel herleidbaar en kan het, in het bijzonder voor henzelf en mensen in hun directe omgeving, duidelijk worden wie er schuil gaat achter de gebruikte pseudoniemen. In de verslaglegging van het empirisch materiaal heb ik zoveel mogelijk geprobeerd om te waarborgen dat de betrokkenen geen nadeel zullen ondervinden van hun participatie aan dit onderzoek. Eventuele belastende of kwetsende uitspraken en verwijzingen naar criminele betrokkenheid heb ik, waar nodig weggelaten, gewijzigd zonder daarbij afbreuk te doen aan de relevante wetenschappelijke inzichten, op een hoger abstractieniveau gepresenteerd of voor publicatie expliciet besproken met de betrokkenen. Ondanks alle zorg en reflectie die aan de uiteindelijke verslaglegging ten grondslag ligt, blijft hierin een ethisch dilemma schuilgaan dat inherent is aan dit type onderzoek.

meermaals per dag door het Vergeten Dorp om zijn honden uit te laten, waaronder zijn twee indrukwekkende Amerikaanse staffordshireterriërs. Keylow en Rick zijn al meer dan 25 jaar actief als Crip, maar de rol van hun andere twee broers is in de loop der jaren veranderd. Beiden hebben tegenwoordig een reguliere baan en lijken, op een geregeld bezoek aan hun broers na, een zekere afstand tot de 'set'¹⁹ te houden.

Martin, een neef van de broers, is er al sinds de begintijden van 'C.U.C.' bij, alhoewel hij minder nadrukkelijk op de voorgrond treedt als Keylow en Rick. In vergelijking tot veel van de Surinamers die ik in de loop der jaren ontmoet, kent Martin een zekere transnationale levensstijl: hij pendelt tussen Suriname en Nederland, waar hij in beide landen kinderen heeft bij verschillende vrouwen. Met zijn bijna twee meter vormt Martin een indrukwekkend verschijning. De brute kracht die zijn imposante bouw met zich meebrengt, toont hij tijdens een van de wekelijkse trainingen voor leden van de Haagse Crips. In een park aan de rand van Den Haag tilt hij mij op een warme zondag tijdens het sparren op, om me vervolgens in de lucht om te draaien en enige tijd onderste boven te houden.

Veel van de Crips van het eerste uur zijn opgegroeid of hebben in of nabij het Vergeten Dorp gewoond. Mike (begin veertig en geboren in Suriname) groeide op net buiten de buurt en kende Keylow van school. Zijn ontblote rug prijkt op de voorkant van het boek 'Crips.nl' en toont, naast zijn gangnaam, een grote tatoeage van 'Magere Hein' - de symbolische bringer van de dood. In zijn linkerhand houdt hij een zilveren revolver, terwijl hij met zijn rechterhand een 'W' vormt. Deze 'hand sign', een verwijzing naar de bakermat van de Crips de 'West Coast' van de Verenigde Staten, is bekend geworden door de pose van Tupac Shakur op het in 1996 verschenen album 'All Eyes On Me'. Het beeld van Mike op de voorkant van het boek is tekenend voor zijn loyaliteit en liefde voor de gang en zijn 'homies'. Hij laat in 'Crips.nl' weten "geen prater te zijn" (Van Staple, 2003: 52), iets dat ik gedurende mijn eerste contact met de Crips aan den lijve ondervond. Tijdens een autorit tussen Den Haag en Schiedam begin 2007 stel ik Mike verschillende vragen. De antwoorden die hij geeft beperken zich tot 'ja' en 'nee' en na doorvragen, vormt zijn toelichting niet meer dan een korte zin en resulteert in een pijnlijke stilte van meer dan een kwartier. Vanaf 2011 wordt Mike echter spraakzamer en staat zijn hartelijkheid tegen het einde van mijn veldwerk in schril contrast tot zijn ondoordringbare houding aan het begin van ons contact. Dit valt samen met het feit dat Mike in die periode een minder prominente rol in de set vervult en niet langer de schaduw is die Keylow overal volgt.

Van alle Crips die ik in de loop der jaren heb ontmoet, is Steven (eind dertig als ik hem ontmoet) een van de meest opvallende verschijningen. Hij valt op door zijn lichte huid - een product van zijn Indische afkomst - en de tatoeages in zijn gezicht, op zijn schedel, in zijn nek en op zijn handen. Hij is

¹⁹ De aanduiding 'set' verwijst naar een 'compacte groepering binnen een gang' (Van Staple, 2003: 203), maar wordt door de leden van de Haagse Crips inwisselbaar gebruikt met de term 'gang' of 'h200d'.

goed bevriend met Mike die hem heeft geïntroduceerd bij de Crips. Steven vertelt graag over vroeger en in het bijzonder over de jongens van 'C.U.C.' die hij kende van de straat en waar hij tegen op keek, maar met wie hij in die tijd geen contact onderhield. Steven geeft aan "ook een tijdje uit de hood te zijn geweest". In die periode was hij niet actief als Crip, omdat hij een "huisje, boompje, beestje-leven" wilde. Met zijn toenmalige vriendin liep het echter mis. Met zijn huidige vriendin krijgt hij tijdens de loop van mijn veldwerk twee kinderen die hij respectievelijk vernoemt naar de naam van de set²⁰ en naar de in de nacht van 19 op 20 augustus 2012 op 30-jarige leeftijd in Amsterdam doodgeschoten Quincy "Sin" Soetosenojo.

Een aantal Crips in de huidige set kent een verleden bij andere Crips-groeperingen of jeugdbendes uit de regio Den Haag. Marvin - eind dertig en geboren in Suriname - is opgegroeid in de buurt van het Vergeten Dorp. Via vrienden belandt hij bij de jeugdbende 'BLB' in Rijswijk. Rivalen van deze groep waren de Crips van '90'C': een jongerenafdeling van 'C.U.C.' die in opdracht van Keylow werd opgericht door voormalig BLB-lid Remy. Marvin belandde in die tijd geregeld in vecht- en steekpartijen met leden van '90'C', maar ook met leden van de Kings Crips die zich ophielden rondom het Haagse Koningsplein in de Schilderswijk. Hij stond echter 'op goede voet met leden van 'C.U.C.' bij wie hij om de hoek was opgegroeid' en op die manier rolde Marvin in de huidige set (Van Staple, 2003: 101-104). Een gespierde bouw verradt zijn voorliefde voor het trainen met gewichten. De vrolijke en vriendelijke uitstraling van Marvin valt voor mij op tijden moeilijk te rijmen met zijn gewelddadige verleden. Marvin is een prettige gesprekspartner, onder andere omdat hij altijd een zekere loomheid om zich heen heeft hangen doordat hij dagelijks blowt.

Ook de Antilliaanse Jayden - halverwege de dertig - blowt dagelijks. In vergelijking met Marvin, heeft Jayden echter een stuk minder vriendelijke en benaderbare uitstraling. Bij Jayden vond ik het doorgaans moeilijk om zijn reactie en humeur goed in te schatten. Over het algemeen was hij, na een periode van gewenning aan mijn aanwezigheid, vriendelijk. Toch deden er zich ook genoeg momenten voor waarop zijn norse blik verried dat hij even geen enkele behoefte had aan enige vorm van sociale interactie. Net als Marvin, is Jayden oorspronkelijk niet afkomstig uit 'C.U.C.', maar uit een groepering met de illustere naam 'DeathSquad'. Ook in zijn geval bracht een gewelddadig conflict hem in contact met 'C.U.C.' en Keylow in het bijzonder. Inmiddels vormt Jayden al meer dan tien jaar een onderdeel van de set.

Jermaine - begin veertig en geboren in Suriname - is als Rotterdammer tussen Hagenezen een ietwat vreemde eend in de bijt. Halverwege de jaren negentig leerde hij Keylow kennen in de gevangenis. Keylow gaf hem na die

²⁰ In meer namen van de kinderen van leden van de Haagse Crips valt ofwel een verwijzing naar (delen van) de gehele naam van de set waar te nemen. Dit zorgt, in de combinatie met het opmerkelijke gebruik van hoofdletters en manier van het spellen van de naam, ervoor dat de kindernamen van de dochters van zowel Keylow en Steven terug te vinden vallen op jaarlijks op internet gepubliceerde lijsten met de 'vreemdste' of 'meest bizarre' kindernamen.

ontmoeting een blauwe bandana, terwijl Jermaine enige tijd daarvoor van de oprichter van een groep Bloods - de gezworen tegenhangers van de Crips volgens de overlevering van de zwarte Amerikaanse gangculturen - een rode bandana had gekregen. Jermaine koos voor de 'blue rag'²¹ en groeit uit tot de 'road dog' van Keylow, een benaming die de Crips gebruiken voor een 'trouwe metgezel' (Van Stapele, 2003: 203). Jermaine leidt als Crip een ietwat nomadisch bestaan en woont afwisselend in Den Haag, Leiden, Zoetermeer, Rotterdam, Krimpen a/d IJssel of wordt tijdelijk gehuisvest door de Dienst Justitiële Inrichtingen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Ook woont hij een tijd samen met de Amsterdamse Sin.

De tweede generatie Crips

Sin kan vanwege zijn leeftijd en de manier waarop hij bij de set terecht is gekomen gezien worden als de tweede generatie Crips. In opdracht van Keylow richtte hij de Amsterdamse 241 Crips uit Gein op. Sin was in die tijd zowel lid van de Amsterdamse als van de Haagse Crips en in de laatste periode van zijn leven tevens aspirant-lid van motorclub Satudarah. Op 20 augustus 2012 wordt Sin in Amsterdam door vuurwapengeweld om het leven gebracht. Enkele maanden voor zijn dood besprak ik met Keylow hoe de Amsterdamse Sin in Den Haag terecht kwam. Keylow vertelt dat hij schade had aan een auto. Hij vond een briefje van iemand die zei de schade goedkoop te kunnen verhelpen. Keylow zocht daarop contact en liet zijn schade herstellen.

"Maar ik begon dus met hem te praten en ik mocht hem wel. Hij was ook net vrij van een overval. Eerst wist hij niet wie of wat we waren, maar daar kwam hij snel achter. Hij kwam met tories²² en ideeën. Eentje daarvan was meiden die wilden koerieren." (17/07/2012, gesprek met Keylow)

Keylow ontmoette zo twee vrouwen die allebei 'tories' wilden doen voor de set. Één van deze vrouwen had een vriend die volgens Keylow jaloers was op het feit dat ze 'werk zette' voor de Crips:

"Maar hij (Sin, RaR) geloofde niet dat ze echt tories deed en hij wilde een keer mee. Na aandringen zei ik: breng hem maar een keer naar de h200d. Ik weet nog dat cuzz²³ (Sin, RaR) verlegen en nerveus leek. Ik gaf cuzz het woord en het

²¹ De 'rag' of 'bandana' is een (boeren)zakdoek die is verworden tot het overbekende symbool van Amerikaanse gangs. Door de Crips wordt de 'rag' historisch gedragen in een blauwe kleur en aan de linkerkant van het lichaam. Bloods dragen een rode 'bandana' aan de rechterkant van het lichaam.

²² 'Tori(e)' betekent in het Surinaams letterlijk 'verhaal', 'ding', 'spullen' of 'geval', maar wordt door mijn respondenten ook gebruikt om als algemene, of concrete verwijzing naar criminele activiteiten

²³ 'Cuzz(o)' vormt de onderlinge aanspreektitel van de Crips (vgl. Williams, 2004: 80). Deze verbastering van het Engelse woord voor neef wordt door de Crips gebruikt om fictieve verwantschapsrelaties te construeren om de onderlinge loyaliteit te versterken (vgl. Bourgois, 1995: 82)

eerste wat hij zei was gelijk hood²⁴. Ik mocht Sin daarom echt meteen. De eerste dag kwam hij helemaal in legerprint en de volgende dag helemaal Crippped up²⁵.” (17/07/2012, gesprek met Keylow)

Keylow beschrijft hoe hij en Sin gingen praten over ‘het zetten van werk voor de set’ en zo op het onderwerp van vertrouwen kwamen. Keylow zegt: “Ik zei hem: hoe weet ik dat je echt down bent? Sin zei: Eerlijk? Dat kan alleen als we meteen een torie gaan doen. Dus we deden meteen een jack²⁶.” In de loop der jaren groeit Sin uit tot iemand waarover Keylow en de andere Crips altijd met veel liefde en respect spreken.

De Antilliaanse Charlie is begin dertig, groeit op in Den Haag en komt in het Vergeten Dorp terecht via een voormalig lid van de Crips. Charlie toont zich expressief tijdens gesprekken, is klein van stuk en kan op tijden agressief uit de hoek komen. Hij heeft een vriendin in een stad op zo’n vijfendertig kilometer van Den Haag waar hij soms verblijft. Daarnaast deelt hij een kleine woning met enkele jongere leden van de Crips vlakbij het Vergeten Dorp. Charlie is geregeld in de buurt te vinden en wijkt daarbij doorgaans niet van de zijde van Keylow. Hij doet dienst als de chauffeur van Keylow, een functie die voorheen werd vervuld door Mike en Jermaine. Charlie is ongeveer even oud als de Antilliaanse Quincy die al jaren, met enige onderbrekingen, actief is als Crip. Hij heeft in het verleden een tijdje gewoond aan de rand van het Vergeten Dorp, maar verblijft tijdens mijn veldwerk op verschillende adressen. In die periode deelt hij onder andere een woning met Dré. Rond 2007, als Dré nog geen achttien is, introduceert Quincy hem bij de Crips. Dré vertelt mij dat hij op de middelbare school al werkstukken schreef over de Crips. Hij gebruikte daarvoor de interviews en foto’s van Keylow uit de *Nieuwe Revu* en bekeek video’s van de Crips op YouTube. Na het bekijken van een van deze video’s vertelde zijn moeder aan Dré dat deze Crips via zijn vaderskant familie waren. Ook Dré was tijdens mijn veldwerk vrijwel altijd in de buurt te vinden. Hij onderging een ware transformatie door in korte tijd in zijn nek, op zijn borst, buik, armen, handen en knokkels tatoeages met verwijzingen naar de Crips te laten zetten door de eerder genoemde Steven.

Tyrell zag ook op jonge leeftijd de foto’s van Keylow en andere Crips in tijdschriften. Net als Dré blijkt Tyrell familie te zijn van Keylow. Tyrell kende Jayden en vertelde hem over deze familierelatie:

“Toen zei die (Jayden, RaR) van weet je wat ik ga toevallig toch daarheen, dus ga maar met me heen. Dus ik dacht van ja is goed (...). Toen ben ik met hem meegegaan weet je wel? Ja man, en toen, toen, stond ik daar op die pleintje, op

²⁴ Keylow gebruikt hier ‘hood’ in plaats van ‘good’ of goed.

²⁵ ‘Crippped up’ of ‘Crippped out’ wordt gebruikt als verwijzing naar een manier van kleden die volledig in de stijl van de Crips is. Over het algemeen betekent dit dat er kleding in diverse blauwtinten gedragen wordt.

²⁶ ‘Jacken’, of ‘jaccen’ zoals de Crips het schrijven, vormt een door de Crips veelgebruikte Amerikaanse term voor roven.

die hoek en ik vergeet het nooit meer, moest ik daar gaan staan, en ik stond daar zeker twintig minuten, je weet toch hoe het gaat? (...) Haha, toen kwam Keylow weet je? Toen kwam Keylow zo met Rick, weet je wel. Het eerste wat hij mij vroeg (...). Hij zei van: wat wil je nou precies? Weet je? Je weet toch. Ik zei van: nee ja, ik wil gewoon mijn familie, ik wil weten wat mijn achtergrond is, van mijn vaderskant weet je? Ik bedoel mijn moeders achtergrond weet ik wel, maar mijn vaders achtergrond wil ik weten.” (10/05/2013, interview met Tyrell)

Tyrell introduceert zijn jeugdvrienden Winston, Daniel en Gino bij de Crips in de periode rondom het verschijnen van de documentaire. Winston is van Surinaamse afkomst en halverwege de twintig als ik hem leer kennen. Zijn familienaam is in Den Haag berucht vanwege zijn oom, op wie verschillende aanslagen zijn gepleegd. Winston nodigt mij paar keer uit in zijn thuisstudio in het centrum van Den Haag. Hij maakt beats en laat stapels vellen met papier met rapteksten zien, waarin veel verwijzingen naar de Crips vallen waar te nemen. Overdag werkt hij, onder ander bij de lokale vuilophaaldienst, en ‘s avonds komt hij, meestal na een bezoek aan de fitness, naar het Vergeten Dorp.

Tijdens mijn eerste ontmoetingen met Winston valt het op dat hij altijd in het Engels praat, ook wanneer hem in het Nederlands een vraag wordt gesteld. Als ik Winston vraag waarom dit het geval is, geeft hij aan dit te doen om zo zijn Engelse uitspraak te oefenen voor de rapmuziek die hij maakt, onder andere in een rapgroep met Tyrell, Daniel en Gino. Ook Daniel en Gino communiceren stevast in het Engels. Bij Daniel, die wordt geboren in Ethiopië, voert dit terug tot zijn tijd op een internationale school. Naast Engels spreekt hij ook vloeiend en accentloos Nederlands. Ook Gino communiceert enkel in het Engels, maar dit komt omdat hij zich aanzienlijk minder goed in het Nederlands kan uitdrukken. Gino is door een Italiaans gezin vanuit Brazilië geadopteerd en is uiteindelijk met zijn Italiaanse vader naar Nederland gekomen. Gino liet over het algemeen weinig over zichzelf los en bleef tijdens interacties in de h200d veelal op de achtergrond. In tegenstelling tot Gino was Daniel vanaf onze eerste ontmoeting vriendelijk en open. Bij Gino had ik de indruk dat hij altijd net iets te hard een ‘boks’ gaf, waardoor dit meer de vorm aannam van een korte stoot dan van een groet.

Transities en mutaties binnen de Rollin 200 Crips

De Haagse Crips hebben de afgelopen 25 jaar een aantal transities doorgemaakt. Vanaf 2003 wordt de afkorting ‘C.U.C.’ vervangen door ‘Main Triad Crips’, een verwijzing naar de hechte organisatie van de Chinese Triade en volgens Keylow bovendien indicatief voor het feit dat de lokale gang ‘is uitgegroeid tot een netwerk met landelijke vertakkingen’ (Van Stapele, 2003: 197-198). Tijdens mijn veldwerk luidt de volledige naam van de set de ‘E/S Rollin 200 Main Triad Neighborhood Crips’, of de ‘Rollin 200 Crips’²⁷ in het kort. Deze nieuwe benaming is mede het product van een bezoek aan Los

²⁷ Wanneer verwezen wordt naar de Haagse Crips gebruik ik in het vervolg de aanduiding ‘Rollin 200 Crips’.

Angeles in het kader van de documentaire 'Strapped 'N Strong'. Een aantal Crips van het eerste uur, waaronder Keylow, Mike en Jayden, brengt in 2008 een bezoek aan hun Amerikaanse (stijl)voorbeelden. De invloed en impact van deze ontmoetingen valt te terug te vinden in de manier van praten, schrijven en groeten. Met de nieuwe naam drukken de Haagse Rollin 200 Crips dat ze geaffilieerd zijn aan de Rollin 40s Crips uit Los Angeles - een set die geschaard kan worden onder de bredere categorie 'Neighborhood Crips'. In Los Angeles bestaat er binnen de overkoepelende aanduiding 'Crips' een verschil tussen zogenoemde 'Gangster Crips' en 'Neighborhood Crips', een onderscheid dat vooral gebaseerd is op de manier waarop territorium wordt geclaimd (Roks, 2007: 33). Op Keylow na, onderhoudt echter niemand van de Rollin 200 Crips daadwerkelijk contact met leden van de Rollin 40s.

In de loop der jaren groeit de set door de aanwas van familieleden, jongeren uit het Vergeten Dorp of omringende wijken, vrienden van reeds actieve Crips en contacten die opgedaan worden tijdens detentie. De tweede generatie Crips zijn daarbij, in tegenstelling tot de Crips van het eerste uur, niet geboren of getogen in het Vergeten Dorp en veelal afkomstig uit andere wijken in Den Haag en soms zelfs uit een andere stad. Wat gedurende drie jaar in de h200d vooral in het oog sprong, was het verloop van leden. Gedurende de eerste maanden van 2011 zaten onder andere Keylow, Dré, Daniel en Charlie vast en vielen er nauwelijks Crips waar te nemen in het Vergeten Dorp. De vrijlating van Keylow, halverwege 2011, bracht een stroom van Crips naar het buurt, waar op het hoogtepunt dertig leden uit verschillende delen van Den Haag aanwezig waren. Snelle, plotselinge toenames van leden gingen hand in hand met ongeveer twintig Crips die in een periode van achttien maanden de set weer verlieten. Rond de zomer van 2011 zijn het onder andere Javier, Pedro, Carlito, Fernando, Juan en Kerim - allen relatief jonge Crips die rond dezelfde periode als de eerder genoemde Tyrell, Daniel, Winston en Gino bij de set kwamen - die de Crips (noodgedwongen) de rug toekeren. Iets minder dan een jaar later worden de broers Faisel en Rishi en de Rotterdamse Stanley geïntroduceerd als nieuwe leden. Eind 2012 verlaten zij de set in het spoor van de 'weggestuurde' Daniel, Tyrell, Winston, Gino en Quincy, echter alweer. Als ik mijn veldwerk eind 2013 afrond, zijn de Rollin 200 Crips uitgedund tot een 'harde kern' die gevormd wordt door de oudere Crips van het eerste uur rondom Keylow en Rick.

Buurthuis 'de Club'

Door veel tijd door te brengen in de nabijheid van de Rollin 200 Crips probeerde ik zicht te krijgen op hun inbedding in het Vergeten Dorp. Om ook zoveel mogelijk recht te doen aan andere perspectieven op eventuele problemen de wijk, en in het bijzonder hoe er gekeken werd naar de aanwezigheid van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp, probeerde ik contact te leggen met buurtbewoners. Een logisch startpunt daarvoor zijn plekken waar het sociale leven in een buurt samenkomt of zich organiseert. Aangezien het Vergeten Dorp een kleine wijk is met slechts enkele

buurtwinkels (Gemeente Den Haag, 2007a: 84), waren deze min of meer toevallige ontmoetingsplekken beperkt. In navolging van onder andere Frank van Gemert (1998: 222-226) en Jan Dirk de Jong (2007: 75-78) besloot ik in het lokale buurthuis te beginnen. Keylow had mij eerder verteld dat 'de Club' in de ontwikkeling van de huidige Crips een belangrijke rol heeft gespeeld, omdat het een plek vormde waar de Surinaamse jongeren zich in de begindagen van de Crips konden onttrekken aan de sociale controle van hun ouders. In de volledige naam van Rollin 200 Crips vertegenwoordigt '200' bovendien een verwijzing naar het nummer 252, oftewel het huisnummer van buurthuis 'de Club'. Diverse Crips die ik in de loop der jaren heb leren kennen, hebben ofwel '200' of '252' op hun lichaam laten tatoeëren om hun loyaliteit aan de gang en met de buurt te tonen.

Begin januari 2011 bezoek ik buurthuis 'de Club' voor het eerst om met jongerenwerker Annelies te praten over de buurt. Ze beschrijft het Vergeten Dorp als "een gesloten wijk waar het ieder voor zich is". De verschillende etnische groepen in de wijk - Surinaams, Antilliaans, Marokkaans, Turks - zouden volgens haar "niet goed mengen en langs elkaar heen leven": iets dat in het bijzonder zou gelden voor de jongeren. Annelies is een dag na de première van de documentaire 'Strapped 'N Strong' in 2009 in het buurthuis komen werken. Op haar eerste dag droeg ze een rode jas en ontmoette ze Franky, een Antilliaanse man van middelbare leeftijd die haar vertelde "de baas van de buurt te zijn". Hij sprak haar aan op het feit dat ze voor deze wijk een verkeerde kleur jas droeg. Tijdens ons eerste gesprek wordt duidelijk dat Annelies een aantal Crips bij zowel hun voor- als hun gangnaam kent. Van criminaliteit in de wijk krijgt ze weinig mee. "Men weet ervan", zegt ze, "maar er wordt niet over gesproken." Bovendien wordt de politie niet of nauwelijks gebeld om eventuele overlast te melden. De aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp wordt volgens haar door de buurtbewoners wel als onveilig ervaren, maar ze heeft hier nog nooit iemand concreet of hardop over horen klagen. Wat de Crips daarnaast precies in termen van criminaliteit in de wijk doen, weet ze niet te vertellen. Wel weet ze dat sommige Crips niet in het Vergeten Dorp wonen, maar hier wel veel rondhangen en met name in de zomerdagen in groten getale aanwezig zijn. Dit is volgens Annelies echter veranderd sinds Keylow, die ze bij zijn voornaam noemt, en een aantal andere Crips, die ze bij hun gangnamen noemt, vastzitten.

Vergelijkbare kennis over de (activiteiten van de) Crips blijkt bij andere medewerkers van het buurthuis aanwezig te zijn. Een week na mijn ontmoeting met Annelies spreek ik Wendy die al meer dan 20 jaar in het buurthuis werkzaam is. Op gedetailleerde wijze vertelt ze over de ontwikkeling van de Crips en over hoe ze als jongerenwerker in het buurthuis de jongens heeft zien afglijden. De aanwezigheid van de Crips in de wijk levert volgens Wendy verschillende reacties op. Aan de ene kant is er volgens haar een zekere mate van trots bij een deel van de buurtbewoners, in het bijzonder na het verschijnen van de documentaire. Toen ging volgens haar vrijwel de hele buurt gehuld in de kenmerkende blauwe kleuren van de Crips. Aan de andere kant

beschrijft ze dat veel ouders van jonge kinderen zo ontzettend zijn geschrokken door de beeldvorming over de Crips dat ze om die reden zijn vertrokken uit de wijk.

Vanaf januari 2011 bezoek ik meermaals per week het buurthuis tijdens de zogenaamde 'inloop' van het jongerenwerk. Ongeveer vijftig jongeren, hoofdzakelijk jongens van twaalf tot achttien jaar, uit het Vergeten Dorp en de omringende wijken bezoeken het buurthuis op frequente basis. In een kleine, sobere ruimte kunnen deze jongeren tijdens vaste uren samen muziek luisteren, televisie kijken, op de PlayStation spelen, gebruik maken van drie verouderde computers of rondhangen op een tweetal versleten zwart leren banken. Tijdens mijn eerste bezoeken aan het buurthuis herken ik (gezichten van) jongeren uit de documentaire over de Crips, bijvoorbeeld omdat ze op groepsfoto's poseerden met voor de Rollin 200 Crips kenmerkende 'hand signs', in blauwe kleren en bandana's. Anno 2011 kleden deze jongeren zich anders. Zo draagt een deel (strakke) kleding van bekende designer merken als Gucci, Prada en Versace in felle kleuren, waaronder rood, met opzichtige prints en logo's, waardoor ze in uiterlijke zin goed vallen te onderscheiden van de hoofdzakelijk blauwe, 'baggy' kledingstijl van de Crips.

De vaste bezoekers van de inloop

Wesley, die op een steenworp afstand van het buurthuis woont, behoort tot een van de vaste bezoekers van de inloop. Deze lange, ranke jongen heeft een diepe, donkere huidskleur die zijn Midden-Afrikaanse herkomst verradt. Hij is nog geen zestien jaar als ik hem in het buurthuis ontmoet - wat betekent dat hij tijdens de opnames van de documentaire van de Crips, waarin hij een aantal maal prominent te zien is, niet ouder dan elf of twaalf jaar moet zijn geweest. Hij is tijdens de inloop altijd nadrukkelijk aanwezig, bijvoorbeeld door te schreeuwen, te schelden, op tafels een ritme te slaan of luidkeels te lachen. Als hij een gesprek tussen Annelies en mij opvangt over de mogelijke sluiting van het buurthuis, zegt hij:

"Als dit buurthuis dicht gaat hè? Vader, moeder, ik zweer.. Wollah, ik gooi alle ruiten in. Meneer uit Rotterdam, ik maak een figuurtje in de ruiten hè, ik zweer! Als wij niet in het buurthuis mogen, mag niemand het!" (10/02/2011, gesprek met Annelies en Wesley)

Hij heeft twee oudere broers die ook een enkele keer het buurthuis bezoeken, waaronder met hun gezamenlijke vriend Sylvester. Net als Wesley is hij afkomstig uit een land in Midden-Afrika. Sylvester is iets ouder dan Wesley, maar een stuk kleiner en hij oogt bovendien gedrongen. Het lijkt alsof Sylvester mij in het buurthuis altijd zoveel mogelijk probeert te vermijden en te negeren, een tafereel dat hij ook als ik hem buiten in de buurt op straat tref, voortzet - ondanks blijvende pogingen van mijn kant om hem te groeten. In het buurthuis houdt hij zich veelal op de achtergrond. Deze stille, ietwat teruggetrokken houding staat in schril contrast met de manier waarop hij

zichzelf presenteert als rapper. In het nummer 'Bang Bang' (2013) rapt hij over 'ballas (kogels, RaR) die hij lost' voor Wesley, 'Kalasjnikovs die hij in de back heeft' en 'vuurgevechten die gaande worden'.

De Antilliaanse Vernon - nog geen zestien tijdens de start van mijn veldwerk - heeft één van zijn bijnamen te danken aan het feit dat hij altijd op scooters en fietsen door de wijk rijdt, waarbij hij vrijwel exclusief gebruik probeert te maken van zijn achterwiel. Zijn relatie met de Crips is, mede naar aanleiding van een vechtpartij in het buurthuis met een voormalig lid, tumultueus te noemen. In de wijk groet hij eigenlijk alleen Rick en probeert hij met name de jongere leden glashard te negeren. Ook mij gunt hij doorgaans geen blik waardig. In het buurthuis en op straat verkeert hij vaak in het gezelschap van de Antilliaanse Railey. In vergelijking met Vernon is Railey een stuk vriendelijker. Hij groet altijd enthousiast en we praten geregeld over Nederlandse straatrappers en over hoe hij op jonge leeftijd al actief op straat was. Railey is zelfs zo enthousiast over het meewerken aan mijn onderzoek dat hij het volgende 'tweet':

"Binnenkort kan je de dingen die ik deed terug vinden in boeken.... vraag @_Roks" (12/03/2014 (02:35), Twitter-account van Railey)

Railey 'slangde' drugs op straat, onder andere voor de Crips, maar hield zich als kleine jongen ook bezig met het stelen van fietsen. Als we het over dat onderwerp van fietsen stelen hebben, zegt Railey over Jack, een andere Antilliaanse jongen uit de buurt: "Hij is een kankergoeie dief". Verschillende moedersleutels van sloten zorgden ervoor dat ze verschillende mooie, dure fietsen konden stelen om die vervolgens te verkopen in het Vergeten Dorp, onder andere aan Rick. Jack woont in het voormalige ouderlijk huis van Keylow en Rick met zijn moeder, vier broers - waarvan er twee ouder en twee jonger zijn - en zijn zusje. Op Twitter presenteert hij zich als Crip, onder andere door aan te geven dat hij Keylow tijdens zijn detentie mist. De nodige overlast, onder andere als gevolg van een inval door de politie en klagende buurtbewoners, maken dat zijn moeder dan inmiddels uit het Vergeten Dorp is vertrokken.

Reynaldo, een Antilliaanse jongen met een jeugdige uitstraling, kijkt mij de eerste paar keer dat ik hem ontmoet op indringende wijze aan. In tegenstelling tot veel van de andere bezoekers van het buurthuis, groet hij mij niet. Op een dag zit ik tijdens de inloop op de rand van een zwart leren banken te kijken hoe er door twee jongeren Fifa wordt gespeeld op de PlayStation. Reynaldo zit naast mij en is in gesprek met Vernon. Ondanks dat mijn blik gericht is op het televisiescherm, voel ik dat hij naar mij kijkt. Ik draai mijn hoofd in zijn richting en Reynaldo vraagt uit het niets: "Ben je po-po²⁸?" Die vraag, ondanks dat hij mij door jongeren in het buurthuis vaker is gesteld, geeft me een ongemakkelijk gevoel en ik merk dat ik rood aan begin te lopen.

²⁸ 'Po-po' vormt een (Amerikaanse) term die gebruikt wordt om naar de politie te verwijzen.

Omdat ik niet direct antwoord geef, zegt Reynaldo: “Je ziet er uit als po-po”. Met oprechte verbazing vraag ik: “Zie ik er uit als po-po?”, in het bijzonder omdat ik mezelf niet kan voorstellen dat Reynaldo uit mijn manier van kleden - blauwe met grijze Nike Air Max 1, spijkerbroek, t-shirt en zwarte fitted New York Yankees pet - zou afleiden dat ik werkzaam ben bij de politie. Reynaldo blijft mij aankijken en zegt: “Ja!” Zo zelfverzekerd mogelijk probeer ik uit brengen: “Nee man, ik ben geen po-po”. Reynaldo lijkt hier, ietwat tot mijn verbazing, genoeg mee te nemen en het gesprek valt stil. Na de vrijlating van Keylow leer ik dat Reynaldo een van de jongste leden van de Rollin 200 Crips vormt. Ons contact wordt door mijn interactie met diverse Crips en mijn aanwezigheid in de h200d beter, maar Reynaldo lijkt mijn aanwezigheid te midden van de Crips niet altijd op prijs te stellen.

Omdat Paul in de documentaire over de Crips een aantal keer prominent in beeld komt, valt hij me tijdens een van mijn eerste bezoeken aan het buurthuis op. Tijdens de inloop is hij vaak aan het rappen - in het Engels omdat zijn roots in het Caribisch gebied liggen en hij bovendien een tijd in Amerika heeft gewoond. Zijn raps ondersteunt hij met ‘hand signs’ die verwijzen naar de Crips. Als ik hem vraag naar de Crips geeft hij aan niet langer onderdeel uit te maken van de Rollin 200 Crips, maar dat hij een eigen set heeft opgericht. Een tijd woont hij in bij zijn vriend Freddy en zijn familie die, in tegenstelling tot Paul, wel in het Vergeten Dorp wonen. Als ik met Freddy sta te tafelvoetballen vraagt hij: “Ben je Crip?” Ik antwoord ontkennend en vraag waarom hij dat denkt. Hij zegt dat hij dat niet denkt en wil vervolgens weten waarom ik dan geen Crip ben. “Is toch erg?”, zegt hij, wat in deze context betekent dat hij het zijn van Crip als aantrekkelijks ziet. Halverwege mijn veldwerk verhuist Freddy naar een stad in het midden van het land.

Een bezoeker van de inloop die wel duidelijk Crip claimt is Simon. Door zijn uiterlijke verschijning trekt Simon direct de aandacht: hij is een kleine, magere jongen die zijn lichaamsbouw probeert te verhullen door een aantal lagen wijde kleding. Zijn blanke, bijna doorschijnende huidskleur steekt daarbij af tegen zijn overwegend blauwe outfits. Op basis van zijn kledingstijl zou je Simon kunnen typeren als ‘fan’ van de Crips. Hij draagt zowel een blauwe pet, een blauwe bandana om zijn nek, een blauw lang vest met daaronder een nog langer blauw T-shirt, een zeer laaghangende spijkerbroek en schoenen met blauwe veters. Simon heeft bij Railey in de klas gezeten, maar komt niet uit het Vergeten Dorp en maakt ook geen deel uit van de Rollin 200 Crips. Soms loopt hij met jongeren uit andere wijken door het Vergeten Dorp, maar vaak zie ik hem ook alleen door de buurt fietsen. Simon staat daarnaast vaak ‘s avonds aan de rand van het Vergeten Dorp met zijn fiets of met hond.

Als blonde, blanke tweeling tijdens een inloop die voornamelijk wordt bezocht door Afrikaanse, Antilliaanse en enkele Surinaamse jongens, springen Daniëlle en Jessica in het oog. De meisjes zijn geregeld het mikpunt van pesterijen van de jongens, die veelal uitmonden in wederzijdse scheldpartijen waarbij de dames meer dan hun mannetje staan. Ze zijn opgegroeid in het Vergeten Dorp en bezoeken de inloop voornamelijk vanwege jongerenwerkster

Annelies. Ook gaan ze om met Jairo en Tarik, van wie de laatste enige tijd een relatie met Daniëlle heeft. Jairo is een Antilliaanse jongen uit de buurt die als hij leden van de Crips in het Vergeten Dorp treft, hen altijd op de voor de Crips kenmerkende manier groet. Hij kent vrijwel alle jongens uit de buurt, maar lijkt niet veel tijd met hen door te brengen. Jairo kent een problematische relatie met zijn moeder die vaak ontaardt in ruzies, waardoor hij op allerlei plekken slaapt behalve thuis. Zo slaapt hij bijvoorbeeld enige tijd in de schuur bij de woning van Daniëlle en Jessica.

Tijdens de inloop, die primair bedoeld is voor jongeren tussen de twaalf en achttien jaar, leer ik ook een aantal oudere bewoners van het Vergeten Dorp kennen. Patrick, een dertigjarige, kleine, maar zeer gespierde man met een Antilliaanse vader en een Nederlandse moeder, ondersteunt Annelies geregeld op vrijwillige basis tijdens de inloop. De eerste keer dat ik Patrick ontmoet, komt hij vanuit de achteringang van het buurthuis binnen en begroet hij het handjevol aanwezige jongeren met: "Hey, criminelen!" Hij helpt Annelies met het houden van orde en rust, deels omdat hij vanwege zijn uitstraling als fanatieke bodybuilder indruk maakt op de jongeren, maar ook omdat dit raakt aan zijn werk als portier in een club in Den Haag, waar ook een deel van de jongeren uit het buurthuis wel eens komt. Hij is opgegroeid in het Vergeten Dorp en kent het merendeel van de jongeren van kleins af aan. Patrick neemt me een aantal keer mee naar een fitness om zijn kracht te tonen en vertelt daarbij honderduit over de buurt, over de bewoners en over wat hij van de Crips vindt. Ook geeft hij mij een rondleiding over de Geleenstraat en Doubletstraat - twee bekende 'hoerenstraten' in Den Haag - waar hij verschillende mensen zowel voor als achter de 'ramen' lijkt te kennen. Als hij een vriendin in Rotterdam krijgt, vertrekt hij uit de woning die hij met zijn vader in het Vergeten Dorp deelt. Enige tijd later krijgt hij bovendien ruzie met zijn vader, waardoor hij minder in de buurt aanwezig is en ons contact verwaterd.

Franky, de vader van Patrick, is een Antilliaanse man van middelbare leeftijd die in het Vergeten Dorp een niet te missen figuur is. Hij claimt de baas van de buurt te zijn en is naar eigen zeggen bovendien "de eerste bruine in de buurt". Hij komt geregeld binnenvallen tijdens de inloop in het buurthuis om een praatje te maken met Annelies, de jongeren of om gebruik te maken van een telefoon. Franky is een man van in de zestig die veel tijd doorbrengt met de kinderen van zijn dochter Sonia. Net als haar vader is Sonia een opvallende verschijning die veelal schreeuwend valt te horen in het Vergeten Dorp. In het kader van haar studie loopt Sonia stage in het buurthuis.

Wat doen de jongeren uit buurthuis 'de Club'?

De vaste bezoekers van buurthuis 'de Club' trekken jongeren die ze kennen van school, sportverenigingen, uitgaan of van de straat. uit andere delen van het stadsdeel Laak of Den Haag naar het Vergeten Dorp. Dit maakt dat er op tijden veel jongeren verzameld zijn op het kleine oppervlakte van de ruimte van het jongerenwerk. Omdat het gros van de jongeren elkaar (goed) kent, is

de onderlinge omgang over het algemeen vriendelijk en lacherig. De jongeren maken elkaar graag belachelijk en dagen elkaar daarmee uit. Ook Franky moet het tijdens zijn bezoeken aan de inloop vaak ontgelden:

“Je doet stoer, maar jouw tijd is geweest G²⁹”, zegt Vernon. Franky antwoordt met: “Iedereen kent de moeder van Vernon. Iedereen weet: Vernon is een lieve jongen.” Wesley mengt zich in het gesprek en zegt ook dat ‘de tijd van Franky is geweest’. Wesley spreekt af en toe wat woorden Papiaments en ook nu zegt hij iets tegen Franky waar de aanwezige Antilliaanse jongeren er om moeten lachen. Daarna zegt hij tegen Franky: “Ik ben de peetvader van de buurt. Franky, jouw tijd is over G.” (04/05/2011, observatie)

Franky is als man van middelbare leeftijd een stuk rustiger dan tijdens zijn jongere jaren, toen hij geregeld met politie in aanraking kwam. Ondanks dat de sfeer over het algemeen prettig is in het buurthuis, slaat deze op tijden om als gevolg van scheldpartijen en korte, kleine vechtpartijen in de ruimte van het jongerenwerk, maar ook op het plein achter het buurthuis.

Het grootste deel van de jongeren die het buurthuis bezoekt, is leerplichtig en gaat naar school. Daarnaast is een deel van deze jongeren ook actief op straat, alhoewel ze daarover tegen mij niets of heel weinig loslaten. Dit wordt echter wel duidelijk op basis van hun politiecontacten. Paul zie ik gedurende de loop van mijn veldwerk tot twee keer toe gearresteerd worden in het Vergeten Dorp, waarbij tijdens zijn laatste aanhouding ook Railey in de boeien wordt geslagen. De aanwezigheid van de politie in het Vergeten Dorp gaat hierbij gepaard met de nodige verwensingen en uitdagingen aan hun adres. Vernon raakt slaags met een agent tijdens een arrestatie. Paul verzet zich hevig tegen zijn aanhouding, loopt daarbij een bloedlip op en scheldt de aanwezigen agenten de huid vol. Railey gooit op zijn beurt een aantal maal stenen en eieren richting politieagenten. Als ik, ten slotte, met Jack zit te praten op een betonnen balkje in de buurt schreeuwt hij “Kankerjunk!” naar een langsfietsende politiesurveillant.

Omdat veel jongeren die het buurthuis vaak bezoeken, zijn opgegroeid in het Vergeten Dorp kennen ze verschillende leden van de Rollin 200 Crips. Begin 2011, als ik het buurthuis meermaals per week bezoek, lijken de jongeren echter weinig te maken willen hebben met de Crips. Over en weer wordt er sporadisch gegroet, maar over het algemeen lijkt het alsof ze elkaar zoveel mogelijk proberen te vermijden en te negeren. Annelies meent dat de jongeren tegenwoordig vooral “hun eigen dingen doen”. Van sommige jongeren, zoals Vernon en Paul, wordt gezegd dat ze in het verleden problemen hebben gehad met bepaalde (jongere) leden van de Crips. Annelies laat doorschemeren dat de jongeren in kwestie richting haar weinig moeite doen om hun criminele betrokkenheid te verhullen. Ze vertelt dat ze door een van de jongeren een keer gevraagd werd iets uit een tas te halen en opeens een klein vuurwapen in haar hand had. De persoon in kwestie schrok daar volgens haar niet van en

²⁹ “G” vormt een afkorting voor term “gangsta”.

zei: “Is een mooi kleintje toch?”. Criminaliteit vormt bovendien een thema waarover door de jongeren onderling veel wordt gesproken. Zo voeren de Afrikaanse en Antilliaanse jongeren bijvoorbeeld een verhitte discussie over wie er in de context van criminaliteit “gekker” zou zijn: Afrikanen of Antillianen. Wesley brengt naar voren dat Afrikanen behendig zijn met kapmessen, terwijl de Antilliaanse jongeren zich positief uitlaten over het feit dat Antillianen “iedereen rippen”.

In de zomer van 2011 verliest Annelies wegens bezuinigingen haar baan als jongerenwerker in buurthuis ‘de Club’. Hierop volgt een periode waarin er geen inlopen worden georganiseerd voor de jongeren uit het Vergeten Dorp. Na de zomer beginnen er twee nieuwe jongerenwerkers die voorheen werkzaam waren in een ander deel van Laak, maar die er niet in slagen om aansluiting te vinden met de jongeren uit het Vergeten Dorp. Ook ik breng hierdoor weinig tijd meer door in het buurthuis en tref de jongeren minder op straat in het Vergeten Dorp. Omdat hun vriendschapsnetwerken de context van de buurt ontstijgen, houden ze zich, mede als gevolg van de tijdelijke sluiting van buurthuis ‘de Club’ en de nieuw aangestelde jongerenwerkers, op in andere delen van Laak en Den Haag. Hierdoor dreig ik het contact met een deel van deze jongeren te verliezen.

Tijdens de inlopen viel het mij op hoe zeer de jongeren bezig waren met social media als Facebook en Twitter. Ik besloot daarop te kijken of ik het online gedrag van de jongeren in kaart kon brengen. Al snel bleek dit een hoop relevante data op te leveren, zoals de eerder getoonde afbeeldingen 1.1 en 1.2 van de tweets van Railey³⁰ en Jack illustreren. De frequentie waarmee zogenaamde ‘tweets’ geplaatst worden is opmerkelijk: sommige jongeren tweeten bijna vijftig keer per dag en hebben in totaal al tussen de 20.000 en 40.000 tweets geplaatst. Lang niet alle informatie in de tijdlijnen van de jongeren is in het licht van mijn onderzoek echter even relevant. Uiteindelijk monitor³¹ ik de online praktijken van veertig jongeren, bestaande uit jongeren uit het Vergeten Dorp aangevuld met hun vrienden. Dit zijn jongeren die ik, op een enkeling na, offline ook ken, groet en soms op straat spreek³². Hun activiteiten op social media boden zicht op met welke andere jongeren zij

³⁰ Wat het zoekproces bemoeilijkte, was dat lang niet alle jongeren op social media actief zijn onder hun eigen naam. Na goed zoeken, het systematisch doornemen van de zogenoemde ‘followlijsten’ – lijsten waarop staat aangegeven welke gebruikers door wie worden gevolgd – en het aandachtig bestuderen van de profielfoto’s kwam ik uiteindelijk toch terecht bij een aantal van de jongeren uit het Vergeten Dorp.

³¹ Het online ‘volgen’ van respondenten kan beschouwd worden als een vorm van ‘cyberstealth’ (Murthy, 2008: 840), oftewel het meekijken tijdens hun online praktijken zonder dat deze weet hebben van mijn aanwezigheid. Bij Twitter is dit echter maar deels het geval, omdat gebruikers via e-mail een melding krijgen door wie ze worden gevolgd en in sommige gevallen ‘followers’ eerst moeten accepteren voordat ze toegang krijgen tot hun tweets.

³² Mijn identiteit als onderzoeker in de wijk is bekend. Een aantal respondenten heb ik dit zelf verteld, een aantal hebben expliciet gevraagd wat ik doe in de wijk en weer anderen heb dit via-via gehoord. Op Twitter staat in mijn profiel tevens vermeld dat ik als criminoloog verbonden ben aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam

frequent contact onderhouden en lieten zien dat de verschillende sociale netwerken van de jongeren elkaar op een aantal punten overlappen. Opmerkelijk genoeg leerde de informatie op social media mij in relatief korte tijd meer over de activiteiten van deze jongeren op domeinen als school en werk dan gedurende mijn aanwezigheid in buurthuis 'de Club'. Ook viel er veel informatie te vinden over hun aanrakingen met de politie, vrienden die in aanraking kwamen met politie, data van rechtszaken, discussies over 'snitchen' - kort door de bocht: praten met de politie -, territoriale claims en aanverwante positieve bindingen met de lokale context van de buurt, poses met (vuur)wapens en (grote) hoeveelheden geld.

Vergaderingen bij bewonersorganisatie 'Het Vergeten Dorp'

Op enkele oudere bewoners van het Vergeten Dorp als Franky, Patrick en Soniana, leerde ik in buurthuis 'de Club' enkel jongere bewoners van het Vergeten Dorp kennen. Om ook oudere bewoners te ontmoeten en te spreken over de buurt, zocht ik contact met de lokale bewonersorganisatie. In diverse beleidsstukken van de gemeente Den Haag wordt melding gemaakt van het feit dat het Vergeten Dorp van oudsher een actieve bewonersorganisatie kent die zich in de jaren zeventig van de vorige eeuw actief hebben ingezet voor het behoud van de wijk. Rondom de start van mijn veldwerk leek de bewonersorganisatie echter een stuk minder actief. Op verschillende e-mails van mijn kant werd niet gereageerd. Aan het einde van de zomer in 2011 ondernam ik wederom een poging en kwam in contact met voorzitter Linda en haar man Bas, die het vicevoorzitterschap voor zijn rekening neemt. Linda en Bas vallen in het Vergeten Dorp te typeren als nieuwkomers en wonen er ongeveer drie jaar als ik hen ontmoet. Van oorsprong komen ze niet uit Den Haag en hun keuze om zich te vestigen in het Vergeten Dorp werd ingegeven door een combinatie van de ligging van de buurt in de nabijheid van diverse uitvalswegen en de prijs-kwaliteitsverhouding van hun woning. In vergelijking met de andere buurtbewoners van het Vergeten Dorp zijn ze relatief hoog opgeleid en werken ze buiten de stad. Hun sociale leven speelt zich daarbij veelal af buiten de buurt. Het wonen in het Vergeten Dorp bevalt hen, maar ze signaleren wel diverse problemen. Zo leven de buurtbewoners langs elkaar heen en hebben ze "geen open houding". Hangjongeren voor hun deur en 'drugsverkeer' in de wijk brengen Linda en Bas naar voren als concrete punten van zorg. Hun actieve bijdrage aan de bewonersorganisatie als vrijwilligers wordt gedreven door een gevoel zo (in)direct invloed uit te kunnen oefenen op de waarde van hun huis. Linda nodigt mij na ons gesprek uit voor de maandelijkse vergaderingen van de bewonersorganisatie.

In november 2011 woon ik de eerste vergadering bij. Linda stelt mij voor aan de andere actieve bewoners door te zeggen: "Dit is Robby, hij doet onderzoek in onze wijk, cool hè?" Problemen met het vorige bestuur, waar de voorzitter gefraudeerd zou hebben met geld van de bewonersorganisatie, maken dat het huidige bestuur een nieuwe start moet maken. Linda en Bas kondigen vrij snel na ons eerste contact hun afscheid aan en worden opgevolgd

door Romeo, een Surinaamse man van middelbare leeftijd die een woning betreft in het Vergeten Dorp met zijn vrouw. Romeo is een bekende man in de buurt en omstreken vanwege zijn (vrijwillige) inzet op het gebied van voetbal. Hij traint jeugdteams en zet in de loop van 2012 in de wijk een voetbalschool op. In het verleden heeft hij zich ingezet voor (Surinaamse) jongeren, onder andere in dienst van de gemeente Den Haag. Ik bouw een goede band op met Romeo en help hem gedurende een aantal maanden meermaals per week in het buurthuis met het opstellen van brieven en het beantwoorden van e-mails.

Ongeveer tien bewoners nemen in wisselende aanwezigheid deel aan de maandelijks vergaderingen van de bewonersorganisatie. Priya, een alleenstaande jonge vrouw van Hindoestaanse afkomst woont ongeveer net zo lang in de wijk als Linda en Bas. Ze is in het Vergeten Dorp terecht gekomen omdat de woning daar binnen haar prijsklasse viel. Verder wist ze eigenlijk weinig over de wijk. Priya is een tijd lang actief als penningmeester voor de bewonersorganisatie en samen met haar vriendin Cindy, die ook in de wijk woont, heeft ze een project opgezet voor moeders uit de wijk die op zondagochtend in het buurthuis samenkomen. Ze onderhoudt verder vooral goed contact met haar burens. Buiten haar vrijwilligerswerk geeft ze aan niet erg gericht te zijn op het Vergeten Dorp en er eigenlijk “alleen te slapen”.

Eind 2012 zijn studenten van de Haagse Hogeschool bezig met een project over kunst in de buurt en wonen ze om die reden een vergadering van de bewonersorganisatie bij. Ze stellen een vraag over de veiligheidsbeleving in de buurt en Priya antwoordt met: “Wisselend”. Mensen durven volgens haar niet over straat omdat ze bang zijn in de wijk. Wil, een bejaarde Nederlandse vrouw die zich nadrukkelijk opwerpt als ‘de baas van het buurthuis’, zegt daarop tegen mij: “Wat een onzin, ik ben toch ook net gewoon komen lopen?” Vrijwel dagelijks is Wil, die al meer dan veertig jaar in het Vergeten Dorp woont, te vinden in het buurthuis en bewaakt ze met een indrukwekkende bos sleutels de toegang tot verschillende ruimtes van het buurthuis. Problemen met haar gezondheid staan haar vrijwillige inspanningen voor het ouderenwerk - waarbij ze onder andere voor een groep ouderen uit het Vergeten Dorp en de omringende wijken maaltijden bereid - een tijd lang in de weg. Tegen het einde van mijn veldwerk zet ze zich, na een periode van afwezigheid, weer in voor de bewonersorganisaties, iets dat ze daarvoor ook jaren heeft gedaan.

Brahim is een Marokkaanse man van middelbare leeftijd die eveneens kampt met de nodige gezondheidsproblemen. Net als Wil woont hij al meer dan veertig jaar in de buurt en neemt hij al enkele jaren zitting in de bewonersorganisatie. Zijn concrete bijdrage tijdens vergaderingen is echter minimaal, iets dat het gevolg lijkt van zijn gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal. Problemen met het vorige bestuur, en de fraude van de vorige voorzitter in het bijzonder, lijken nog steeds een wissel te trekken op de interne verhoudingen binnen de bewonersorganisatie:

‘Er moeten flyers uitgedeeld worden en Romeo stelt voor om daarvoor jongeren uit de wijk te mobiliseren. Bas maakt Romeo er op attent dat er daarvoor geen

geld uitgegeven mag worden. Romeo mompelt: “Nee, dat doe ik ook niet, anders komen al die Marokkanen” en hij lacht even vluchtig binnensmonds. Eerder tijdens de vergadering maakte hij een vergelijkbare opmerking over ‘Marokkanen’ en toen viel het mij op dat Brahim zich zat te verbijten. Deze tweede opmerking lijkt voor Brahim de druppel. Hij zegt tegen Romeo: “Wat dan met Marokkanen hè?” Romeo geeft hierop echter geen antwoord en Brahim houdt verder ook zijn mond.

Aan het einde van de vergadering lijkt de frustratie bij Brahim toch hoog te zijn opgelopen. Hij loopt op Romeo af en zegt: “Nooit onderscheid maken! Waarom jij zeggen Marokkanen?” Brahim meent dat dit al de derde keer is dat Romeo iets negatiefs zegt over Marokkanen en hij heeft het gevoel dat hij door Romeo als minderwaardig wordt gezien en behandeld. Brahim vraagt: “Ben ik niet zo goed als hem? Hij mag mij nooit meer kwetsen over Samir en zootje”. Brahim doelt op Samir - de vorige voorzitter van de bewonersorganisatie die gefraudeerd zou hebben - en heeft het gevoel dat hij daar als Marokkaan op aangekeken wordt. Bas sust de gemoederen en Romeo biedt later aan Brahim zijn excuses aan.’ (12/12/2011, observatie)

Brahim vertelt mij enige tijd later uit de bewonersorganisatie te zijn gestapt toen Samir voorzitter werd.

Ietwat tegen mijn verwachtingen in, gaan de maandelijkse vergaderingen van de bewonersorganisatie inhoudelijk weinig over het Vergeten Dorp en eventuele problemen in de wijk. Slechts een enkele keer wordt er vluchtig iets opgemerkt over de aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp. Dit is opmerkelijk omdat er doorgaans vergaderd wordt in de ruimte waar de inloop van het jongerenwerk plaatsheeft. Door de grote glazen ruiten van deze ruimte wordt uitgekeken op het pleintje waar de Crips met name in de avonduren aanwezig zijn en voor en tegen de ramen van het buurthuis hangen en leunen. Tijdens vergaderingen zijn de Crips dus over het algemeen erg zichtbaar aanwezig voor de actieve bewoners. Onderwerp van gesprek zijn vooral aanvragen van subsidies bij de gemeente of het organiseren van activiteiten.

Naast vergaderingen voor leden van de bewonersorganisatie is het tevens de bedoeling om maandelijks om de tafel te zitten met ‘partners uit de wijk’, zoals medewerkers van het opbouw, de lokale woningcorporatie, de wijkagent en relevante medewerkers van het stadsdeel. Er vindt echter maar een beperkt aantal vergaderingen plaats waarbij deze partners aanwezig zijn. Ondanks dat de vergaderingen van de bewonersorganisatie inhoudelijk weinig kennis heeft opgeleverd over de buurt, vormde het voor mij wel een goede manier om in contact te komen met actieve bewoners en diverse professionals op het gebied van welzijn en veiligheid. Ook de door de bewonersorganisatie georganiseerde activiteiten, zoals het jaarlijkse buurtfeest in de zomer, het Sinterklaasfeest, de Kerstviering en de Nieuwjaarsborrel boden een mooi, informeel platform om contacten te leggen in de buurt

Een anonieme buurt

In gesprekken met enkele actieve buurtbewoners beschrijven ze het Vergeten Dorp als een anonieme buurt waar de mensen onderling weinig contact hebben en veelal 'langs elkaar heen leven'. Dit sluit aan bij mijn beleving als ik gedurende de eerste maanden van mijn veldwerk door het Vergeten Dorp wandel om de buurt beter te leren kennen of om tijd te overbruggen tussen gemaakte afspraken met respondenten. Op straat kom ik overdag relatief weinig mensen op straat tegen en de passanten die ik tref, groeten niet terug of kijken mij in het geheel niet aan.

Tijdens een gesprek met opbouwwerker Kumar, eind oktober 2011, vertelt hij bezig te zijn met 'een klein onderzoek naar veiligheid in de buurt'. Hij neemt daarvoor huisbezoeken af, waarbij hij gebruik maakt van een eenvoudige enquête met een vijftal vragen. Ik bied Kumar mijn hulp aan en op een dinsdagmiddag gaan we tussen 12:00 en 14:30 uur huis aan huis om bewoners te spreken. We bellen bij vrijwel elke woning aan, maar krijgen veelal nul op het rekest. Als we de trap aflopen om naar het volgende blok woningen te gaan, wordt de deur geopend van het laatste huis waar we hebben aangebeld. Een Marokkaanse jongeman van halverwege de twintig doet de deur open en geeft met een slaperig hoofd aan in de nachtdienst te zitten. Hij draagt enkel een witte onderbroek, iets dat hem er niet van weerhoudt ons toch uitgebreid te woord te staan. Kumar legt de aard van ons bezoek uit, maar krijgt niet de kans om zijn vragenlijst af te werken:

'Hij vertelt dat er al zes keer in zijn woning is ingebroken en wijst op een drietal sloten die hij heeft aangebracht om te voorkomen dat hij in de toekomst weer slachtoffer wordt. Hij vertelt dat er ook een keer iemand via het balkon in zijn huis is geweest toen hij ook binnen was en dat hij de inbreker toen heeft geslagen. "Het zijn Marokkanen", zegt hij resoluut. Kumar vraagt daarop of 'hij zelf ook niet van Marokkaanse komaf is'. De jongeman antwoordt bevestigend. Hij is van mening dat je beter in de Schilderswijk kunt wonen dan in het Vergeten Dorp en dat het in zijn beleving een hele slechte buurt is. Om die reden wil hij ook snel verhuizen. Zijn auto zet hij niet in de buurt, maar in de grote, betaalde parkeergarage verder op. "Iedereen rooft elkaar", zegt hij vervolgens en terloops verwijst hij ook naar de aanwezigheid van de Crips in de buurt. Als Kumar vraagt naar de Crips zegt hij echter dat hij daar geen last van heeft en dat vooral anderen zijn die 'elkaar steeds roven'. Hiervoor heeft hij ook al een paar keer de politie gebeld, maar dit had geen resultaat. Kumar vraagt daarop waarom mensen in het Vergeten Dorp zo weinig melding maken bij de politie. Volgens de man is dat gelegen in het feit dat de mensen bang zijn. Hij besluit ons gesprek door te zeggen dat als er volgende keer iemand in zijn huis komt, hij deze persoon 'in stukjes zal snijden'.' (29/11/2011, observatie)

Na kort een tweetal vrouwen te hebben gesproken die aangaven weinig contact met hun burens te hebben, stelt Kumar voor dat ik aan de andere kant van de straat zelf langs de deuren ga met de vragenlijst. Ik bel aan bij diverse huizen en intercoms, maar krijg bij herhaling te horen dat mensen "geen tijd"

of “geen behoefte” hebben. In totaal spreek ik in een tijdsbestek van meer dan een uur drie mensen. Allereerst een Surinaamse vrouw van middelbare leeftijd die goed contact onderhoudt met haar buurvrouw en bij haar afwezigheid haar huisdieren verzorgd. Daarna spreek ik haar 83-jarige buurvrouw die zich erg positief uitlaat over het contact met haar behulpzame buurvrouw. Ten slotte kom ik op een trap van een van de portiekflats Samir tegen. Hij is rond de dertig jaar, opgegroeid in het Vergeten Dorp en heeft er altijd met veel plezier woont. Als ik hem vraag of hij interesse heeft om zich actief in te zetten voor bewonersorganisatie, zegt hij dat hij dit al in het verleden gedaan heeft. In combinatie met zijn naam en gezicht, bedenk ik mezelf bij het verlaten van de portiekflat dat Samir de voormalig voorzitter is die gefraudeerd zou hebben met geld van de bewonersorganisatie. Hij laat zich negatief uit over de aanwezigheid van politie en meent dat dit bij hem eerder het gevoel geeft dat “er iets aan de hand is in de buurt”, dan dat het hem een gevoel van veiligheid geeft. Als ons korte gesprek ten einde is, vertel ik over mijn eigen onderzoek in het Vergeten Dorp en overhandig ik Samir mijn kaartje. “Je hebt ook Crips in de buurt hè?”, zegt hij. Ik vraag Samir naar zijn ervaringen en hij zegt: “Ik heb er geen last van, ik ben met ze opgegroeid.”

Over portret van Vergeten Dorpelingen

Dit hoofdstuk diende als een introductie voor het eerste deel van deze studie. De respondenten die ik heb leren kennen via de in dit hoofdstuk gepresenteerde startpunten - via de Rollin 200 Crips, op straat in het Vergeten Dorp, in het buurthuis en door het bijwonen van vergaderingen van de bewonersorganisatie - bieden allemaal een ander perspectief op het Vergeten Dorp en de positie van de Rollin 200 Crips in de buurt. In de komende vier hoofdstukken zal de lokale inbedding van de Rollin 200 Crips vanuit een aantal verschillende perspectieven worden belicht. In hoofdstuk 2 (‘De h200d’) zal worden ingegaan op de ruimtelijke en sociale relaties die de Rollin 200 Crips en de jongeren uit het Vergeten Dorp onderhouden met de buurt en de onderlinge spanningen die zich hierbij voordoen. De wisselwerking en interacties tussen buurtbewoners en de Rollin 200 Crips staan vervolgens centraal in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 (‘Fucc de Popo’) beschrijf ik de spanningsvolle relatie die de Rollin 200 Crips, maar ook andere Vergeten Dorpelingen, onderhouden met de (lokale) politie. ‘Van God Los’ (hoofdstuk 5) richt zich, ten slotte, op de inbedding van de Rollin 200 Crips in de bredere Surinaamse gemeenschap(pen).

- 2 -

DE HOOD

Keylow verblijft vanaf begin 2011 in hechtenis en het blijft mij lange tijd onduidelijk waarvan hij verdacht wordt. Crips die ik hierover op straat spreek, lijken ook niet op de hoogte van de aard van de verdenkingen of blijven cryptisch in hun beschrijvingen. Begin mei 2011 wijst Patrick op een stapel gekopieerde krantenberichten in de gezamenlijke ruimte van buurthuis 'de Club' waarin de rechtszaak tegen Keylow besproken wordt. Het artikel in het *Algemeen Dagblad* beschrijft dat het Openbaar Ministerie Keylow verwijt 'niet enkel te rappen over drugs en wapens, maar zich ook daadwerkelijk in die wereld te bewegen'. Tijdens een huiszoeking eerder dat jaar werden er 'een cocaïnepers, 155 gram speed, twee magazijnhouders en zeventien vuurwapenpatronen' aangetroffen. Keylow hoort een jaar gevangenisstraf tegen zich eisen. Samen met journalist Saul van Stapele bezoek ik eind mei 2011 de uitspraak van de rechtszaak. Keylow zelf komt zelf opdagen. De uitspraak wordt sober afgedaan en binnen tien minuten staan we weer buiten het Paleis van Justitie. De rechter veroordeelt Keylow tot zes maanden detentie, maar aangezien hij die termijn op een week na al in voorarrest heeft doorgebracht, wordt hij een week later in vrijheid gesteld.

Een dag na zijn vrijlating verschijnt Keylow online op 'MSN messenger'-het inmiddels ter ziele gegane chatprogramma waarmee we sinds 2004 om de zoveel tijd contact onderhouden:

“20ONHoodstah zegt:

hoe is het met mijn homie verder

ROKS zegt:

gaat flex man, ben veel in de hood, druk met mn research (...)

20ONHoodstah zegt:

JA?

in da h200d? (...)
tight
ROKS zegt:
ben er paar keer per week
200NHoodstah zegt:
dus project is gestart (...)
hoe loopt het zonder de burgemeester”
(30/05/2011, MSN gesprek met Keylow)

Het terugkerend gebruik van het getal ‘200’ vormt een verwijzing naar de lokale context van het Vergeten Dorp, waarvan Keylow - die zich in het bovenstaande gesprek op MSN ‘200NHoodstah’ noemt - zichzelf beschouwt als ‘de burgemeester’. De aanduiding ‘h200d’, een afgekorte aanpassing van het Engelse ‘neighborhood’, is geïnspireerd door de stereotiepe beelden van het Amerikaanse gangleven die sinds de laatste twee decennia van de vorige eeuw als product van een mondiale jeugdstijl op de tonen van hiphop verspreid zijn geraakt (Van Gemert, 2008). Ondanks de overduidelijke mondiale invloeden, presenteren Keylow en de Rollin 200 Crips zich als een uitermate lokale gewortelde gang (vgl. Roks en Staring, 2008). In dit geval vormt ‘h200d’ namelijk een verwijzing naar de kleine Haagse wijk het Vergeten Dorp. In dit hoofdstuk ga ik in op de vraag wat de betekenis van de lokale context van het Vergeten Dorp is voor de Rollin 200 Crips. Hierbij besteed ik in het bijzonder aandacht aan de manier waarop ze gebruik maken van de ‘ruimte’ van de ‘h200d’ in het Vergeten Dorp. Daarnaast behandel ik de vraag hoe deze hang naar lokaliteit wordt beleefd door de jongeren uit het Vergeten Dorp die geen onderdeel (meer) uitmaken van de Rollin 200 Crips.

Gangs en territorium

Gangs roepen een associatie op met het claimen van territorium. Menig Noord-Amerikaanse (gang)studies beschrijft de betekenis en functionaliteit van een geografisch afgebakend gebied dat beschermd en gecontroleerd wordt door gangs (Thrasher, 1927; Hagedorn, 1988; Spergel, 1990; Conquergood, 1994a; 1994b; Klein, 1995). Het dominante beeld daarbij is dat het gaat om hechte, georganiseerde criminele groepen die op gewelddadige wijze en vanuit financieel oogpunt macht proberen uit te oefenen over een bepaald afgebakend gebied (Fraser, 2013: 972; Katz, 1988: 116). Territorialiteit impliceert daarnaast dat de (criminele) activiteiten van gangs plaatsvinden binnen een bepaald gebied - ook wel ‘turf’ genoemd - dat wordt verdedigd tegen indringers en waarbinnen gangleden en hun familie woonachtig zijn (Moore, Vigil en Garcia, 1983: 184).

Robert Sack (1986) definieert territorialiteit als “the attempt by an individual or group to affect, influence, or control people, phenomena, and relationships, by delimiting and asserting control over a geographic area’ (Sack, 1986: 19). Drie intergerelateerde facetten met betrekking tot territorialiteit komen hierin tot uitdrukking, namelijk “classification, communication, and enforcement” (Sack, 1986: 31). Een territorium verwijst

allereerst naar een duidelijke classificatie van een gebied waarvan de grenzen, ten tweede, met de buitenwereld gecommuniceerd worden door middel van tekens en symbolen. Ten slotte meent Sack dat elk territorium “must involve an attempt at enforcing control over access to the area and to things within it, or to things outside of it by restraining those within” (Sack, 1986: 22). Territorialiteit bestaat immers bij gratie van individuen of groepen die invloed proberen uit te oefenen over interacties van anderen binnen het als territorium afgebakende gebied (Sack, 1986: 30).

Naast de gewelddadige associatie van territorialiteit is de lokale context en ruimte voor een gang ook onlosmakelijk verbonden met identiteit. Gangs ontleen hun naam dikwijls aan de straten, pleinen of buurten waar door de leden veel tijd wordt doorgebracht (Ilan, 2013: 6; Katz, 1988: 156; Conquergood, 1994b: 203-204, Spergel, 1995: 87). De mondiale verspreiding van gangs en gangstijlen noopt volgens David Brotherton (2008) echter tot een andersoortige focus. De lokaliteit die een voorname plaats innam in het onderzoek naar gangs in de traditie van de Chicago School, maar ook in menig gangstudie sindsdien, zou onder invloed van processen van mondialisering aan belang en betekenis inboeten.

Jonathan Ilan (2013; 2015) brengt een vergelijkbaar punt naar voren in zijn beschrijving van een ‘fluïde groep jongeren’ uit de Ierse stad Dublin. Hij vraagt zich af of “disadvantaged young men living in the liquid city reify locality in a similar manner to those observed in earlier studies?” (Ilan, 2013: 7). Ilan betoogt dat het statische beeld van ‘turf’ voorbehouden is aan wat hij de ‘Solid City’ noemt: de stedelijke context van de industriële, moderne tijd waarbij sprake was van een zekere mate van cohesie tussen groepen en gemeenschappen en waarin lokaliteit in termen van identificatie van belang was (Ilan, 2013: 5). In de ‘Liquid City’ (Bauman, 2000) bewegen jongeren zich volgens Ilan echter door de ruimtes van de stedelijke omgeving zonder dat vaste ruimtes of wijken worden geclaimd als territorium. Identiteit vloeit hier niet voort uit een lokale verbondenheid, maar wordt in toenemende mate beïnvloed door “consumerism” (Ilan, 2013: 6; Hayward, 2004: 4). Bovendien zorgt de invloed van technologische middelen op gebied van communicatie er voor dat jongeren online bezig zijn met de constructie van identiteit, bijvoorbeeld op social media als Twitter, Facebook en Instagram (Roks, 2012). Ilan pleit er om die reden voor niet langer vast te houden aan de conceptualisatie van gangs die op een symbolische manier de lokale ruimtes van de stad bezetten en bewaken (Ilan, 2013: 21).

De kritische reflecties van Brotherton (2008) en Ilan (2013, 2015) raken aan een tendens die valt waar te nemen over de invloed van processen van mondialisering in de bredere wetenschap. Oude Breuil (2011) merkt op dat auteurs door het gebruik van termen die ontleend zijn aan ‘de taal van het water’ zoals fluïditeit en stromen “de indruk wekken dat ‘van alles’ (inclusief criminaliteit) ongehinderd over nationale grenzen stroomt” (Oude Breuil, 2011: 19-20). Met name binnen de antropologie is een dergelijke verbeelding van mondialisering op ferme kritiek komen te staan. Met een blik op de grond,

zoals antropologen vanuit 'het veld met een inside view' pogen te doen (ibid.: 28-29), kan waargenomen worden hoe 'de invulling van het lokale volgens mondiale patronen wordt gereproduceerd' (Van Swaaningen, 2007: 41; vgl. Appadurai, 1996). Roland Robertson (1995) meent bovendien dat "it makes no good sense to define the global as if the global excludes the local" (1995: 34). Om de onlosmakelijke relatie tussen 'the global and the local' te vangen, gebruikt hij de term 'glocalization'.

De h200d als 'home territory'

In een schets van het veranderende landschap van gangs in Amerika en Europa beschrijven Decker, Van Gemert en Pyrooz (2009) dat er ondanks een overeenkomst in namen en gangstijlen, belangrijke verschillen zijn tussen de Amerikaanse en Nederlandse Crips:

"The latter are far less organized, are not organized around drug sales, are not territorial, and engage in much lower levels of violence. In other words, European Crips have more in common with Crip gang style and affectation than organization or behavior." (Decker, Van Gemert en Pyrooz, 2009: 401)

De assumptie dat de Nederlandse Crips niet territoriaal zijn, lijkt vooral gebaseerd op de drie Crips-groeperingen die Van Gemert op basis van rechtbankdossiers onderzocht (Van Gemert, 1998b, 2001). De mondiale invloed laat zich in deze gevallen onherroepelijk voelen, maar in de namen van de Rotterdamse Southside First Tray Crips en de Haagse Eastside Crips valt eveneens een duidelijke verwijzing waar te nemen naar de lokale context van respectievelijk Rotterdam Zuid en Den Haag Oost (Van Gemert, 2001: 147). De identiteit van deze Nederlandse Crips vormt een hybride product van de wisselwerking tussen mondiale en lokale (stijl)invloeden

In de geschiedenis van de Rollin 200 Crips komt de voorname rol van de lokale context van de buurt prominent naar voren. Het stadsdeelplan van de gemeente Den Haag (2012) stelt bijvoorbeeld dat de Crips 'wortels hebben in het Vergeten Dorp'. Saul van Stapele maakt dit in het boek 'Crips.nl' (2003) eveneens duidelijk:

"Hier staat het clubhuis waar ze (de Crips, RaR) zich jarenlang verzamelden, en het met gang-graffiti bekladde muurtje waar ze nu al vijftien jaar vrijwel dagelijks voor hangen. Dit is de vierkante kilometer asfalt die de jongens trots de 'hood' noemen." (Van Stapele, 2003: 18)

Afbeelding 2.1 en 2.2, afkomstig uit het persoonlijk archief van Keylow, tonen de begindagen van de 'Criminal Underground Crips', de toenmalige naam van de Rollin 200 Crips (Roks, 2007). In die tijd viel er in de naam van de gang nog geen duidelijke verwijzing naar de buurt te ontwaren, maar gaven de Crips door middel van het spuiten van graffiti wel aan - zoals te zien op afbeelding 2.1 - dat het 'muurtje' voor buurthuis 'de Club' beschouwd moest worden als hun territorium.



Afbeelding 2.1: Criminal Undaground Crips (C.U.C.) begin jaren negentig



Afbeelding 2.2: Criminal Undaground Crips (C.U.C.) bij het 'muurtje'

Het Vergeten Dorp is voor de Rollin 200 Crips van oudsher hun uitvalsbasis geweest, maar de concrete plek waar ze zich in de buurt ophouden is in de loop der jaren een aantal maal veranderd. Vanwege hun betrokkenheid bij zwaardere vormen van criminaliteit, werd 'het muurtje' voor buurthuis 'de Club' - dat gelegen is aan de drukke doorlopende Hoofdstraat - uit voorzorg verruild voor een meer afgelegen en beschutte plek in de buurt. In 2007 trof ik de Rollin 200 Crips veelal voor en rondom het ouderlijk huis van Keylow, hemelsbreed ongeveer honderd meter verwijderd van hun oorspronkelijke plek bij het 'muurtje'. In de eerste maanden van 2011, terwijl Keylow in detentie verblijft, vallen er niet of nauwelijks Crips in het Vergeten Dorp waar te nemen. Pas na de vrijlating van Keylow eind mei 2011 zijn er gedurende de dag en avond mondigesmaat Crips aanwezig in de buurt. Ze houden zich dan op achter buurthuis 'de Club', op een plein ter grootte van een voetbalveld. Dit plein wordt aan drie kanten begrensd door huizenblokken en is via vier doorgangen te bereiken. De meeste tijd wordt door hen doorgebracht op of rondom een wit betonnen balk recht voor de deur van de woning van Rick. Deze kleine, geografische ruimte wordt door de Crips aangeduid als de 'h200d'. 'H200d'³³ verwijst zowel naar de naam van de set - de Rollin 200 Crips - als naar het adres van buurthuis 'de Club': huisnummer 252 zoals valt te zien op afbeelding 2.2. 'H200d' vormt daarmee een verwijzing naar de lokale context van de buurt, waarvoor ook termen als 'turf', 'bloc' of 'cloc' gebruikt worden. In het dagelijks taalgebruik van de Crips wordt 'h200d' ten slotte ook gebruikt om te verwijzen naar de bredere 'set' of 'gang' (vgl. Moore, Vigil en Garcia, 1983: 184).

Graffiti wordt in gangstudies doorgaans beschreven als een veelgebruikte manieren om richting buitenstaanders de grenzen van de wijk(en) aan te geven (Conquergood, 1994a: 26-27; 49-50). Spergel (1990) ziet dit als 'the visible manifestation of a gang's control of social space' (Spergel, 1990: 209). In delen van het Vergeten Dorp is er volgens de gemeente Den Haag sprake van overlast door graffiti (Gemeente Den Haag, 2012: 117). Met name rondom filmopnames van de documentaire 'Strapped 'N Strong' (2009) werd graffiti door de Crips gebruikt om hun aanwezigheid in de buurt kenbaar te maken. De witte gloed die het verwijderen van de graffiti op verschillende plekken in de wijk heeft achtergelaten, vormt een herinnering aan die periode. Van een afstand zijn deze witte littekens van tags als '200', 'Crips' of namen van jongeren uit de buurt nog steeds (goed) te lezen. Na een periode van weinig overlast op het gebied graffiti, tref ik begin 2014 de tags op afbeeldingen 2.3 en 2.4 aan. In het kader van het opnemen van een videoclip voor een rapnummer hebben de Turkse neven Kerim en Önder de muren van enkele woningen gebruikt als hun stedelijk decor.

³³ In de aanduiding 'h200d' ligt een claim over de wijk besloten, namelijk dat het gebied van huisnummer 200 tot en met 299 - inclusief dus het belangrijke huisnummer 252 - gezien wordt als het territorium van de Crips.



Afbeelding 2.3: Tag 'Eastside Deuce Blocc' (25/01/2014)



Afbeelding 2.4: Diverse verwijzingen naar de Rollin 200 Crips (25/01/2014)

In de loop der jaren hebben de Rollin 200 Crips delen van het Vergeten Dorp geprobeerd te transformeren tot hun exclusieve, parochiale domein, onder andere door er zich in groepsverband in de voor hen kenmerkende blauwe kleuren op te houden. De door hen gespoten graffiti kan daarbij gezien worden als symbool voor de fysieke stempel die de Crips (proberen te) drukken op de buurt. Deze constructie van de 'h200d' vertoont een gelijkenis met wat Lyn Lofland (1973) omschrijft als een 'home territory':

"[A] relatively small piece of public space which is taken over - either by individuals acting independently or by an already formed group acting in concert - and turned into "a home away from home." (Lofland, 1973: 119)

De onderlinge communicatie van de Rollin 200 Crips bevat diverse voorbeelden die appelleren aan deze creatie van een 'thuis' in de publieke ruimte. Aanduidingen als 'h200dsta' of 'homie' duiden op wat Dwight Conquergood (1994a: 40) een 'imagery of home and family' noemt. In het door de Crips veelvuldig gebruikte 'cuzz' ligt deze intimiteit eveneens verscholen. Deze fictieve verwantschap draagt, naast het communiceren van een gevoel van broederschap, bij aan het versterken van onderlinge loyaliteit (vgl. Conquergood, 1994a: 39-40; Bourgois, 1995: 82).

De Rollin 200 Crips groeten elkaar door de wijs- en middelvinger op te steken als verwijzing naar het getal twee en deze vervolgens met de achterkant van de uitgestoken vingers tegen elkaar te brengen. Hierop volgt een korte omhelzing. Deze manier van groeten is niet enkel voorbehouden enkel aan leden van de Rollin 200 Crips, maar wordt door diverse jongeren uit de buurt gebruikt om de Crips te groeten. Het gesymboliseerde getal '2' als onderdeel van de rituele 'hand shake' vormt een verwijzing naar de lokale context van de 'h200d' en mag om die reden ook gebruikt worden door jongeren die geen Rollin 200 Crip claimen, maar wel in de buurt wonen. Ook tijdens digitale communicatie, bijvoorbeeld via e-mail, MSN, SMS, WhatsApp of Blackberry Ping wordt verwezen naar de buurt. Met variaties op 'All h200d' of 'West up' worden gesprekken begonnen en het getal '200' wordt gebruikt ter afsluiting van een gesprek (Roks, 2012).

De getallen '200' en '252' zijn bovendien als "inscriptions of embodied locality" (Appadurai, 1996: 179) terug te vinden op de lichamen van veel van leden van de Rollin 200 Crips. Conquergood ziet dit als "mirrors and mobile extensions of graffiti-inscribed walls" (Conquergood, 1994a: 49-50). Het zetten van tatoeages met een symbolische verwijzing naar de Crips is onlosmakelijk verbonden met het proces van tonen van loyaliteit aan de set. Rishi en Faisel, twee nieuwe leden die in totaal slechts een half jaar een onderdeel uitmaakten van de Crips, lieten beiden na korte tijd een grote tatoeage zetten door Steven met het getal '200' op respectievelijk hun bovenarm en buik. Carlito en Roger pakten het grootser aan: Carlito koos voor de '200 hand sign' op zijn borst en Roger liet het getal '200' over de breedte van zijn buik zetten. Opmerkelijk genoeg betreft het hier twee jongeren die niet zijn geboren in het Vergeten

Dorp, noch daar ooit hebben gewoond, en bovendien ten tijde van deze studie niet langer onderdeel uitmaakten van de set.

In tegenstelling tot wat in klassieke gangstudies wel beschreven wordt (vgl. Padilla, 1992: 137-141; Fraser, 2013: 3), claimen de Rollin 200 Crips de h200d niet vanuit het idee daarmee controle uit te kunnen oefenen over de criminaliteit die binnen de grenzen van het Vergeten Dorp gepleegd wordt. Vanuit het perspectief van de Crips dient de h200d gezien te worden als een plek om te ontspannen, elkaar te ontmoeten, als plek om 'zaken' te bespreken³⁴ en vormt het tevens een 'safety zone'; een plek waar de Crips niet lastig gevallen worden en een gevoel van veiligheid en afscherming beleven. In een conversatie via 'ping' geeft Steven hier zicht op:

“ROKS: Vraag me ook af in hoeverre de buurtbewoners overlast ervaren
Steven[Nh200d: Ja goeie vraag
Steven[Nh200d: Wy merken er iig weinig van
ROKS: Ja dat gevoel krijg ik ook
Steven[Nh200d: Maar weet we'll dat een hoop mensen ook weer zien dat wij een hoop vormen van overlast en criminaliteit beperken
Steven[Nh200d: By ons geen junken geen naalden, geen berovingen
ROKS: Nopes, in de hood is het altijd clean
Steven[Nh200d: Ja en dan nemen de bewoners wanneer we btje luid zyn voor lief denk ik
Steven[Nh200d: En wij ruimen altyd onze rotzooi op.” (05/03/2012, conversatie via BlackBerry Ping met Steven)

Sánchez-Jankowski (1991) betoogt dat gangs er gebaat bij zijn om ingebed te raken in een bepaalde lokaliteit of gemeenschap, omdat gangs “need a sanctuary, a safe place to operate and regroup in” (Sánchez-Jankowski, 1991: 211). Dit vereist volgens Sánchez-Jankowski wel een inspanning van leden van de gang. De relatie met de buurt is namelijk fragiel en dient in zekere zin steeds bekrachtigd te worden. Wanneer de overlast van criminaliteit of aanverwante zaken te groot wordt bestaat de kans dat het stilzwijgend verbond onder druk komt te staan (Sánchez-Jankowski, 1991: 211-212). De h200d is voor de Crips dermate 'heilig' dat ze aangeven er geen zichtbare vormen van criminaliteit te plegen en de overlast er tot een minimum te beperken. Op geluidsoverlast na, als gevolg van gesprekken die tot 's avonds laat op straat gevoerd worden of muziek die afkomstig is van mobiele telefoons, valt het mij op dat de overlast die zich er feitelijk voordoet redelijk beperkt blijft.

Deze inspanning van de kant van de Rollin 200 Crips is gezien de betekenis die door hen wordt toegeschreven aan de h200d niet verwonderlijk. Het vormt immers al sinds de begindagen van de gang - begin jaren negentig van de vorige eeuw - de thuisbasis van de set. Moore, Vigil en Garcia (1983) stellen dat veel onderzoekers veronderstellen dat gangleden wonen binnen het

³⁴ In 'Het kantoor van Keylow' (hoofdstuk 8) zal dit uitgebreid worden behandeld.

territorium dat ze claimen als hun ‘turf’. In het geval van de twee Chicano gangs die Moore et al. (1983) onderzochten, bleek dit een stuk complexer te liggen en woonden lang niet alle gangleden binnen het door de gang afgebakende territorium. Omdat diverse Crips altijd aanwezig waren in de h200d ging ik er in eerste instantie ook van uit dat zij in het Vergeten Dorp woonachtig waren. Op Rick na wonen de Crips niet in het Vergeten Dorp en heeft het merendeel van hen ook nooit in de buurt gewoond. Vanuit andere delen van Den Haag, of zelfs vanuit Zoetermeer of Rotterdam, kwam het gros van de Rollin 200 Crips dagelijks naar het Vergeten Dorp om de h200d te claimen. De binding die zij met de buurt ervaren bestaat bij de gratie van hun identiteit als lid van de Rollin 200 Crips.

#200

Kintrea, Bannister, Pickering, Reid en Suzuki (2008) laten zien dat de notie van territorialiteit niet enkel in verband moet worden gebracht met gangs. Hun onderzoek in zes steden in Engeland en Schotland illustreert dat territorialiteit een centraal onderdeel vormt van het dagelijks leven van jongeren in het algemeen. Territorialiteit komt daarbij tot uitdrukking als “super place attachment” en deze positieve verbondenheid met de woonplek vertaalt zich in gevoelens van trots voor de buurt en wordt bovendien geïllustreerd door de rol die de ruimtelijke context speelt in het construeren van identiteit (Kintrea et al., 2008; Pickering, Kintrea en Bannister, 2012; Bannister, Kintrea en Pickering, 2013: 476-477). ‘Place attachment’ (Altman en Low, 1992) wordt in onderzoek doorgaans in verband gebracht met positieve associaties die gemaakt kunnen worden met de buurt. Brown, Perkins en Brown (2003) laten bijvoorbeeld zien dat de verbondenheid met buurten groter is voor individuen “who perceive fewer incivilities on their block, who have fewer observed incivilities on their property, who have lower fear of crime, and who have a higher sense of neighborhood cohesion and control” (Brown, Perkins en Brown, 2003: 259). Tegenover deze positieve verbondenheid met de buurt kan het idee geplaatst worden van ‘territoriale stigmatisering’ (Wacquant, 1993). Loïc Wacquant verwijst hiermee naar de negatieve beeldvorming die er bestaat over bepaalde wijken. Buitenstaanders proberen deze ‘ghetto’s’ of ‘achterstandswijken’ zoveel mogelijk te vermijden. De bewoners van deze wijken gaan tijdens sollicitaties, het aanvragen van leningen en interacties met politie of ander vertegenwoordigers van de overheid gebukt onder het collectieve stigma dat rust op het imago van de buurt (Wacquant, 1993: 369-375).

Onder jongeren in de stedelijke context wordt aan deze territoriale stigmatisering een andersoortige betekenis gegeven waarbij de negatieve reputatie van de woonplaats juist wordt benadrukt. Elijah Anderson (1999) merkt op dat “people are likely to assume that a person who comes from a “bad” area is bad” (Anderson, 1999: 77). David Harding (2010) wijst er bovendien op hoe de jongeren in zijn studie in Boston de gewelddadige

reputatie van hun buurt gebruiken in het construeren van hun eigen identiteit. In de Franse banlieues valt iets vergelijkbaars waar te nemen:

“Hoewel jongeren uit de cités het stempel banlieue opgedrukt krijgen, beschrijven ook veel respondenten zichzelf als banlieusards of als jeune de banlieue. De twee eerder genoemde strategieën worden toegepast om het negatieve beeld van de ‘banlieue’ om te buigen naar een positief beeld van de eigen cité. (...) Ze zijn er trots op. De grenzen van de wijk worden benadrukt door een eigen ‘banlieue vocabulaire’ (verlan), aan de hand van raps (...) en door hun wijken vol affectie te vergelijken met Amerikaanse getto’s. In graffiti op muren en bushokjes staat de postcode van Montfermeil: ‘93 370 en force’. Sommigen dragen T-shirts met ‘Ghetto Fabulous Gang’, met aan de achterzijde ‘93’ of ‘95’, afhankelijk van het departement waar ze wonen. Ze laten ‘de ander’ duidelijk zien en horen waar ze vandaan komen. De cité is hun plek.” (Slooter, 2011: 52)

Nog iets dichterbij huis laat Elke van Hellemont (2012) zien hoe Brusselse jongeren hun wijk online presenteren als ‘Bronxelles’: een samentrekking van de Belgische stad ‘Bruxelles’ en het stadsdeel ‘The Bronx’ in New York. Het globale eindproduct ‘Bronxelles’ wordt als ‘ghetto’ of ‘hood’ gebruikt om een geloofwaardige context te vormen voor het Belgische gangleven van de jongeren (Van Hellemont, 2012: 170). De jongeren in het onderzoek van Jan Dirk de Jong (2007) hebben het, ten slotte, niet over Amsterdam West wanneer ze het hebben over hun woonplaats, maar over ‘Westside’: een term die een associatie oproept met de Amerikaanse gangs van de westkust van de Verenigde Staten en die ontleend wordt aan de muziek van bekende Amerikaanse (gangsta) rappers als Ice Cube, Snoop Dogg en bovenal Tupac Shakur (De Jong, 2007: 103-107).

De Amerikaanse rapmuziek heeft een belangrijke impact op de identiteit van jongeren wereldwijd, waarbij het in de genoemde voorbeelden opvalt dat de lokale component van betekenis blijft. In een recent voorbeeld komt dit evenzeer op een krachtige manier tot uitdrukking. De stad Chicago kreeg in 2013 het predikaat ‘war zone’ vanwege de 412 geregistreerde moorden. Jongeren uit Chicago doopten hun stad om die reden tot ‘Chiraq’ met daarin een duidelijke verwijzing naar oorlogsgebied Irak³⁵. Rappers uit Chiraq als Chief Keef, Lil Reese en Lil Durk zijn populair onder een deel van de jongeren uit het Vergeten Dorp. Zij laten zich in termen van stijl, symboliek en identiteit meer inspireren door deze rappers uit ‘Chiraq’ dan door de gangsta rappers van de Westkust van de Verenigde Staten die een grote rol hebben gespeeld in de ontstaansgeschiedenis van de Rollin 200 Crips. De Haagse tegenhanger van ‘Chiraq’ luidt bovendien ‘Agganistas’, waarbij ‘Agga’, zoals de straatbenaming

³⁵ In de documentaire ‘The Field: Chicago’ (<http://www.worldstarhiphop.com/videos/video.php?v=wshh7F3lC244E2l1ln8C>, laatst bezocht op 9 december 2014) wordt op indrukwekkende wijze verslag gedaan van de actuele situatie op de straten van Chicago, in het bijzonder vanuit het perspectief van de (jonge) rappers.

voor Den Haag luidt, samen wordt gevoegd met een ander oorlogsgebied: Afghanistan.

Naast de invloed van deze mondiale stromen vormt de lokale context voor de jongeren uit het Vergeten Dorp een centraal element in de productie van hun identiteit. In 1998 stelde Van Gemert dat de ‘Haagse jeugd van nu Crips-groepen niet ziet als iets exotisch dat is over komen waaien uit Amerika, maar als een bezigheid van jongens van de aanpalende wijk of zelfs van om de hoek’ (Van Gemert, 1998a: 48). Dit komt expliciet naar voren als ik met Kerim, die is opgegroeid in het Vergeten Dorp, over de buurt praat: “Ik leerde het van hier kennen. Eindstand ontdekte ik dat je het ook in Amerika had”, vertelt Kerim over de Crips. Ik vraag Kerim of hij trots is op de buurt. “Zeker weten”, brengt hij direct uit. “Waar ben je dan precies trots op?”, vraag ik. Kerim: “Het is mijn buurt, hier voel ik me thuis.” Het wordt me niet direct duidelijk waar Kerim dan concreet trots op is, maar na een paar seconden gaat hij verder: “Het is meer een gevoel. Ik heb de buurt ook op mijn arm staan.” Hij stroopt de linkermouw van zijn jas op en laat zien dat er in lettertype ‘Old English’ op zijn onderarm ‘Rollin NH200D Crip’ staat. Kerim geeft aan hier trots op te zijn: “Op het moment dat ik niet meer actief in de gang was, toen was ik nog steeds van de buurt en we zijn sowieso één. Er is echt eenheid met iedereen hier. Ook als ik daar sta met die Afrikanen, de code van de buurt verandert niet.” In de periode dat Kerim vanwege onderlinge spanningen geen contact met de Rollin 200 Crips had, zag ik hem echter nauwelijks in de buurt. Op momenten dat ik hem wel tegenkwam, liep hij doorgaans in versnelde pas huiswaarts, met een capuchon ver over zijn hoofd getrokken.

Alhoewel de term ‘h200d’ voorbehouden lijkt aan ‘insiders’, blijft het gebruik ervan niet beperkt tot leden van de Crips:

“RT @Dxxxx_: RT @Kxxxx: 2 tot 3 jaar geleden schreef iedereen hoo precis zo >> H200D #gangvanzaken” (17/12/2011 (17:43), Twitter-account van Carlito)

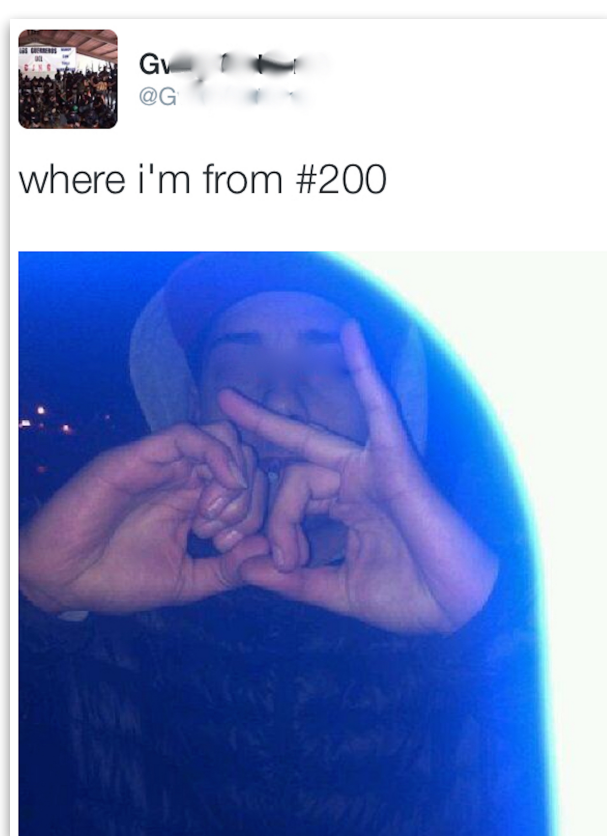
Carlito retweet hier een bericht dat geplaatst werd door een meisje uit het Vergeten Dorp. Ze verwijst naar een periode waarin het schrijven van ‘h200d’ in plaats van ‘hood’ gemeengoed werd (onder jongeren) in het Vergeten Dorp. Op die manier werd het ook een onderdeel van het vocabulaire van jongeren die geen concreet contact onderhielden met de Rollin 200 Crips en heeft het gebruik zich verspreid tot buiten de grenzen van de h200d. Bij herhaling tweet Simon, een jongen die zich aangetrokken voelt tot de stijl van de Crips, maar die geen onderdeel uitmaakt van de set, in de h200d te zijn en te “waka richting de h200d” (17/01/2013 (21:33), Twitter-account van Simon). Sterker nog: Simon heeft geen contact met leden van de Rollin 200 Crips. Hij heeft wel in de klas gezet met Railey, een jongen die woont in het Vergeten Dorp en in het verleden bij de Crips heeft gezeten. Door de omgang met Railey en andere jongeren uit het Vergeten Dorp, en het zien van de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ (2009), is hij aan kennis gekomen over het taalgebruik van de Rollin 200 Crips. Ondanks dat hij zelf feitelijk niet uit de h200d komt, wekt hij op

Twitter wel meermaals de indruk dat hij zich daar ophoudt. Online claimt Simon de 'h200d', terwijl hij er offline alleen sporadisch doorheen fietst en zich af en toe 's avonds ophoudt rondom de uitvalswegen die de grenzen van het Vergeten Dorp markeren.

Naast de term h200d komen ook '200' en '252' terug in de online presentaties van jongeren uit het Vergeten Dorp. Het betreft hier jongeren zoals Wesley (afbeelding 2.5) en Railey (afbeelding 2.6) die wonen in de buurt en op die manier vaak een lange relatie kennen met de oudere leden van de Crips. Sylvester en Wesley plaatsen op Instagram foto's uit de tijd dat ze omgingen met de Crips en zich, met name rondom het filmen van de documentaire 'Strapped 'N Strong', presenteerden als Crips in de kenmerkende blauwe kleding en met specifieke handgebaren. In het getal '252' komt in het onderschrift bovendien hun kennis van de door de Crips gebruikte symboliek terug. Railey verwijst met een '200 hand sign' op afbeelding 2.6 naar het feit dat hij trots is op de plek waar hij vandaan komt.



Afbeelding 2.5: Wesley op Instagram



Afbeelding 2.6: Railey op Twitter

Als de lokale praktijken van de leden van de Rollin 200 Crips vergeleken worden met de jongeren uit het Vergeten Dorp dan vallen er twee opmerkelijke bewegingen waar te nemen. De leden van de Rollin 200 Crips komen over het algemeen niet uit de h200d, maar trekken vanuit andere delen van de stad, of omliggende steden, naar het Vergeten Dorp. De jongeren uit het Vergeten Dorp hebben vriendschapsnetwerken die de lokale context overstijgen waardoor ze feitelijk weinig tijd doorbrengen in de buurt: iets dat na een wisseling van de

jongerenwerker en een tijdelijke sluiting van het lokale buurthuis werd versterkt. Deze jongeren bewegen met “speed and confidence” (Ilan, 2013: 16) door de stedelijke ruimtes van Den Haag, maar hechten tegelijkertijd in termen van identiteit veel belang aan de lokale context van de buurt. Verwijzingen naar ‘200’ als ‘code van de buurt’ en aanverwante “local knowlegde” (Geertz, 1983) van de Rollin 200 Crips vormt een integraal onderdeel van hun social media repertoire. Jongeren die zijn opgegroeid in het Vergeten Dorp kennen de mythische verhalen en reputaties van de Rollin Crips vaak uit eerste hand. Dit zorgt ervoor dat deze jongeren online dezelfde (on)zichtbare grenzen van de ‘h200d’ communiceren als de Rollin 200 Crips.

H200dpatrol en de h200d ‘on lock’ hebben

Naast het gedeelde belang dat wordt gehecht aan het Vergeten Dorp vallen er enkele belangrijke verschillen waar te nemen tussen de ruimtelijke praktijken en activiteiten van de Rollin 200 Crips en de jongeren uit de buurt. Bij de laatstgenoemden blijft het veelal bij het classificeren van het Vergeten Dorp als de ‘h200d’ en het communiceren van de (on)zichtbare grenzen. Slechts in beperkte mate proberen zij controle uit te oefenen over delen van het Vergeten Dorp. Vanwege hun jeugdigheid is niet verwonderlijk: jongeren zijn hier over het algemeen niet toe in staat, simpelweg omdat ze (nog) niet in staat zijn om woningen te kopen of te huren (Childress, 2004; Pickering et al., 2012). Het gevolg hiervan is dat jongeren hun toevlucht zoeken tot symbolische claims op het publieke domein. Door op straat rond te hangen komen zij bijvoorbeeld in botsing met buurtbewoners of winkeliers (Van Gemert, 2002; Bervoets, 2012) en wordt hun aanwezigheid in de publieke ruimte veelal beschouwd als problematisch (Pickering et al., 2012: 946-947). De jongeren uit het Vergeten Dorp ‘botsen’ op een vergelijkbare manier met de buurt, bijvoorbeeld omdat zij de ingangen van portiekflats of muren van woningen gebruiken als voetbalgoal of omdat zij tot laat in de avonduren lawaai maken in de speeltuin.

De Rollin 200 Crips zien de h200d als hun territorium en menen bovendien dat zij controle hebben over dit gebied. Keylow vertelt ten overstaande van de h200dstas maar al te graag over zijn ervaringen in andere ‘hoods’ in Nederland en meent dat de controle die de Rollin 200 Crips over het Vergeten Dorp in Nederland uniek is. Bij herhaling brengt Keylow naar voren dat de Crips de ‘h200d on lock’ of ‘locked’ hebben:

‘Keylow vertelt over de buurt en zegt: “Ze weten allemaal wat we doen”, terwijl hij wijst naar de achterkant van huizen in de h200d. Deze week stonden de Crips tot een uur of vier buiten te praten en te lachen. Keylow: “Maar er ging nergens een raam open en er werd nergens geschreeuwd: willen jullie ophouden met praten, we moeten morgen werken. Dus dan weet je what’s up.” (21/01/2012, gesprek met Keylow)

Dat omwonenden geen melding maken van overlast ziet Keylow als het bewijs van de macht die de Crips hebben in en over de h200d. Daarbij komt dat de

Rollin 200 Crips van mening zijn dat de buurtbewoners hun aanwezigheid in de buurt als positief ervaren. Rick vertelt bijvoorbeeld dat hij een 'koelieman'³⁶ uit de wijk' had verteld met de gedachte te spelen uit de buurt te verhuizen en dat hij toen reageerde met: "Nee johh, dan gaat het helemaal fout hier". Ook jongerenwerker Annelies geeft aan dat ze de Crips ziet als beveiliging in de buurt en dat Rick 'op straat altijd een oogje in het zeil houdt'. Aan de andere kant wijst Keylow er herhaaldelijk op dat er een zekere mate van vrees bestaat voor de h200d en dat buurtbewoners en eventuele passanten het terrein achter buurthuis 'de Club' om die reden vermijden.

De transformatie van het Vergeten Dorp tot 'de h200d' door de Rollin 200 Crips kan aan de ene kant gezien worden als een symbolische privatisering van het publieke domein. Toch gaan de ruimtelijke praktijken van de Crips ook een stap verder. Dit valt mij voor het eerst op in de maanden volgend op de vrijlating van Keylow, wanneer het geleidelijk aan steeds iets drukker wordt door de aanwezigheid van leden van de Crips in de h200d. Doordat zij in groepsverband op straat samenkomen, vallen ze op in de buurt. De manier waarop ze gebruik maken van de publieke ruimte achter buurthuis 'de Club' is anders dan alleen 'hangen op straat':

'Bradley is als enige aanwezig in de buurt en ik besluit te wachten op andere mensen. Vanwege de regen schuil ik onder de takken van een grote boom naast het buurthuis. Daar sta ik beschut, maar toch vallen er af en toe grote regendruppels op mijn jas en pet. Als het al enkele minuten flink aan het regenen is, valt het mij op dat Bradley niet aan het schuilen is. Sterker nog: hij staat vol in de regen, met zijn handen ontspannen achter zijn rug. Hij lijkt uit te willen stralen dat de regeldruppels hem niet deren. Ook lijkt hij met zijn positie, in het midden van het looppad naar de speeltuin, een statement te willen maken: alsof hij de wacht houdt over de buurt.

Na ongeveer een kwartier, als er steeds grotere regendruppels uit de hemel vallen, roept Bradley van een afstandje: "Cuzz?" en wijst hij op een pakje Marlboro. Ik antwoord met: "Nee man, thanks" en Bradley steekt een sigaret op. Hij rookt de sigaret, terwijl hij nog steeds midden op het pad in de inmiddels stromende regen staat. Een paar minuten later verlaat hij zijn plek en loopt hij over het pleintje. Ik krijg steeds sterker het gevoel dat hij als een soort objectbeveiligers de wacht over de buurt aan het houden is. Hij beweegt zich, ondanks de aanhoudende regen, traag voort, zwaait tijdens het lopen met zijn heupen en ik krijg van een afstandje de indruk alsof hij de spieren in zijn borst en armen aanspant.' (22/08/2011, observatie)

Bradley uit Zoetermeer blijft uiteindelijk ruim een uur in de regen staan. Als ik dit later op de dag tegen Keylow vertel, zegt hij dat Bradley probeert "om zijn strepen te halen" en stelt hij dat "het bewaken van de buurt hem extra punten oplevert".

³⁶ 'Koelie' wordt gebruikt als denigrerende term voor Hindoestaanse Surinamers

Tussen augustus 2011 en december 2012 houden ook andere, veelal jongere leden van de Crips zich bezig met wat ze 'h200dpatrol' noemen: het patrouilleren van het gebied dat de Crips de h200d noemen. Ze stellen zich daarbij op rondom de verschillende toegangswegen tot de h200d en 'bewaken' het plein, maar in het bijzonder Keylow en andere oudere leden van de Crips. In de zomermaanden wordt dit door de jongere leden vanwege het goede weer niet als een probleem ervaren. Zij zijn echter verplicht om ook in barre weersomstandigheden, in de regen, hagel en sneeuw, de h200d te bewaken. Tot verbazing van toevallige passanten en buurtbewoners staan zij dan onder een paraplu in de buurt op wacht totdat Keylow of Rick aangeeft dat ze hun post of de h200d mogen verlaten.

Lange tijd wordt mij niet duidelijk wat de functie van 'h200dpatrol' is, mede omdat de Crips in het begin hun best doen om hun concrete, criminele activiteiten richting mij af te schermen. Als er gesproken wordt over 'tories' of over 'het zetten van werk' - termen die de Crips gebruiken om te verwijzen naar hun criminele betrokkenheid - gebeurt dit meestal op veilige afstand van mij en, afhankelijk van de afkomst van de Crips in kwestie, in het Surinaams of Antilliaans. Omdat 'h200dpatrol' voor de jongere Crips een dagelijks en verplicht karakter heeft, levert dit mij als methodologisch voordeel op dat er vrijwel altijd iemand in de buurt aanwezig is. Tijdens de winter van 2011 bezoek ik de h200d gemiddeld drie keer per week en blijf ik geleidelijk aan ook langer in de nabijheid van de Crips hangen. Door de uren die ik met hen 'op de block' doorbreng, ontstaat er een vriendschappelijke band. Met name mijn aanwezigheid in de h200d in weer en wind wordt gewaardeerd en dat ik niet enkel aan kom waaien als de zon schijnt. Bovendien vinden ze het getuigen van een zekere mate van lef dat ik met hen in de h200d sta. Tijdens een gesprek met Steven heeft hij het over "bepaalde vijanden" die de Crips aan het maken zijn en eventuele gevaren die dit met zich mee kan brengen. Wanneer ik vraag wat hij hiermee bedoelt, zegt hij:

"Bijvoorbeeld mensen die verhaal komen halen of mensen die met strapps in de hood komen. Je kan zo in situaties komen, daarom vind ik wel dat je lef hebt. Je hebt wel ballen." (15/11/2011, gesprek met Steven)

In eerste instantie schrik ik van de opmerkingen van Steven. In de h200d ervaar ik namelijk zelden de dreiging van geweld die hij naar voren brengt. Ik ken de gewelddadige historie van de Crips, maar ben niet op de hoogte van hun recente activiteiten, waardoor ik geen inschatting van de actuele dreiging kan maken. Soms stond ik uren te wachten op leden van de Crips en werd ik via 'ping' gewaarschuwd dat "de block heet is" en dat het om die reden voor mij, maar ook voor hen, niet verstandig is om in de h200d te staan. Hierdoor waren er soms aaneengesloten dagen of weken geen Crips in het Vergeten Dorp te vinden.

Daarnaast deden er zich momenten voor dat er sprake leek van verscherpt toezicht, in het bijzonder waar het gedrag van passanten of

buurtbewoners betrof. Tijdens deze periodes werden voor de Crips onbekende mensen scherp in de gaten gehouden als ze door de h200d liepen en soms op verzoek van een van de oudere leden gevolgd:

‘Er komen twee Marokkaanse mannen aanlopen, waarvan er eentje aan de andere kant van de h200d een schutting gebruikt om te plassen. Charlie ziet dit gebeuren en loopt direct op hem af. Niet veel later zie ik dat Charlie een van de mannen vast heeft. Dré, Steven, Rishi en Faisel lopen ook op hem af en gaan om Charlie heen staan. De andere Marokkaanse jongen blijft op afstand en zegt tegen zijn vriend dat hij mee moet komen. Ze lopen met zijn tweeën in de richting van de doorgaande weg en worden achtervolgd door de vijf Crips. Als ze na een minuut of vijf terugkomen, splitsen ze zich op: Faisal en Dré lopen in de ene richting en Rishi en Steven lopen terug in de richting waar we ze net vandaan komen. Ondertussen komt Charlie uitleggen wat er is gebeurd.

Charlie: “Ik zei tegen hem: je kunt hier niet plassen, hier spelen kinderen. Toen zei hij: er spelen nu toch geen kinderen? Ik zei hem dat hij daar gewoon niet moest plassen. Hij zei dat ik wel stoer was met een hele groep achter me, dus ik zei hem: okay, dan doen we het toch met zijn tweeën?” Keylow, die net als Rick nauwelijks onder de indruk lijkt van het verhaal dat Charlie vertelt, zegt tegen mij: “Maak je dit ook een keer mee, is hood life.” Aan Faisel vraagt Keylow of hij “die tomper” bij zich heeft. Faisel knikt en zegt: “Ai cuzz.”

Als ik na een half uur afscheid wil nemen om met de laatste trein naar huis te gaan, zegt Keylow dat ik even moet wachten zodat iemand me veilig naar het station kan brengen. Charlie en Steven lopen even later met me mee naar het station. Onderweg vertelt Charlie dat de man een hand in zijn zak had en dat hij herhaaldelijk zei: “Haal die hand uit je zak.” Na drie keer deed hij dat nog niet en Charlie beeldt uit hoe hij hem een klap gaf en hem met de binnenkant van zijn vuist ter hoogte van zijn oor raakte. “Cuzz, ik zag zijn ogen draaien”, zegt Charlie lachend. Wanneer we na vijf minuten op station Holland Spoor aankomen, staan Charlie en Steven er op om te wachten tot mijn trein er is en verlaten ze het perron pas op het moment dat ik in de trein zit en de deuren zich hebben gesloten.’ (13/12/2011, observatie)

Tijdens h200dpatrol valt het vaker voor dat toevallige passanten op een dergelijke manier worden aangesproken op het gebruik van de h200d als openbaar urinoir. Toch worden de schuttingen van woningen tegenover de h200d ook door Crips gebruikt om hun overbodige vocht te lozen tijdens de lange dagen die zij in de buurt doorbrengen. Lange tijd wordt hiervoor gebruik gemaakt van een muurtje direct onder de woning van Rick, op nog geen tien meter van de plek waar de Crips verreweg de meeste tijd doorbrengen. Hiermee wordt echter gestopt nadat Rick in de zomermaanden zijn beklag doet over de penetrante geur van urine. Het gedrag van Keylow in dezen biedt een betekenisvol inzicht in de macht die hij heeft binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips. Als Keylow moet plassen, gebruikt hij stevast de muur van het buurthuis, een plek waar jongeren leden verplicht moeten staan tijdens h200dpatrol omdat het zicht geeft op een van de toegangswegen tot de h200d. Om de stank tegen te gaan, gooit zijn broer Rick aan het einde van de avond

dan een emmer heet water met bleek op de plek waar Keylow op bijna dierlijke wijze zijn territorium heeft afgebakend.

Behalve dat er gelet wordt op de activiteiten van passanten en buurtbewoners, gaat de aandacht voor de Crips ook uit naar de manier waarop ze door de h200d lopen. Handen die verscholen zitten in zakken van jassen of broeken zouden vanuit het perspectief van de Rollin 200 Crips kunnen wijzen op de aanwezigheid van een vuurwapen en dus op dreigend gevaar. Voor buitenstaanders grenst deze waakzaamheid aan paranoia. Verschillende mensen, van onbekende passanten, buurtbewoners, oude bekenden van de Crips, maar ook leden van de Crips werden hierop aangesproken. Halverwege december 2011, toen ik vanwege de kou mijn handen diep in mijn jaszakken had verstopt, liep ik op Keylow af om hem te groeten. Direct snauwde hij: “Roks, doe je handen uit je zak!” Hij groet mij vervolgens niet en gebruikt het voorval om de aanwezige leden te wijzen op het belang van de zichtbaarheid van de handen.

Alhoewel het straatleven gekenmerkt wordt door spanning en sensatie, zijn er ook een hoop momenten dat er helemaal niets gebeurt (vgl. Hallsworth, 2013: 134; 147). Op enkele opstootjes na, wordt de tijd die ik in de nabijheid van de Rollin 200 Crips in de h200d doorbreng, gekenmerkt door lange, aaneengesloten dagen dat er niets gebeurt, dat er niemand door de h200d loopt en dat verveling de overhand dreigt te nemen. Dit zorgde er bij de jongere leden voor dat er tijdens de afwezigheid van Keylow, Rick of andere oudere leden, openlijk werd afgevraagd wat de functie van h200dpatrol is. Op die momenten werd het patrouilleren en het bewaken van de h200d dan ook een stuk minder strikt ingevuld. De sfeer was dan bovendien veel informeler: er werd gelachen om onderlinge gemaakte grappen, de ene na de andere joint werd opgestoken en doorgegeven, mobiele telefoons werden gebruikt om rapmuziek te luisteren, video's te bekijken of spelletjes te spelen, er werd gehangen tegen een groen hek dat het plantsoen van het plein scheidt of gezeten op de wit betonnen balken op het plein. Wanneer Keylow of Rick weer in aantocht waren, sloeg de ontspannen sfeer direct om, totdat een van de oudere leden aan het einde van de avond aangaf dat de Crips naar huis mochten gaan.

‘Nooit meer zo staan in mijn kankerwijk vriend!’

De relatie tussen de Rollin 200 Crips en de jongeren die het buurthuis bezoeken is de afgelopen jaren van karakter veranderd. De gemeente Den Haag maakt zich in haar meest recente analyse van het stadsdeel Laak nog zorgen over “de aantrekkingskracht van de Crips op jongeren” (Gemeente Den Haag, 2012: 122; 134). In de tijd die ik in de h200d doorbreng, verbaas ik juist over het gebrek aan interactie tussen leden van de Crips en het merendeel van de jongeren uit de buurt. De in- en uitgang van de ruimte van het jongerenwerk is precies gelegen in het gedeelte van het Vergeten Dorp dat wordt aangeduid als ‘de h200d’, waardoor jongeren soms meermaals per avond de Crips passeren. Op die momenten worden blikken halsstarrig vermeden en

genegeerd. Het bewuste gebrek aan interactie is interessant in de context van de gedeelde trots die zij online naar voren brengen over de deviante beeldvorming van het Vergeten Dorp.

Mijn verwondering over het gebrek aan interactie tussen de Rollin 200 Crips en de jongeren uit de buurt doet zich voor het eerst voor tijdens de arrestatie van Paul, iemand die zich in het verleden presenteerde als onderdeel van de Rollin 200 Crips:

‘Met Annelies en Patrick sta ik in het buurthuis. Omdat er een aantal politieagenten door de speeltuin achter het buurthuis rent, lopen we naar buiten. Ik zie dat er veel mensen in hun deuropening of voor hun woning staan. Ook Rick en Charlie staan te kijken wat er gebeurt. Ter hoogte van het huis van Franky zie ik dat Paul wordt afgevoerd door een mannelijke en een vrouwelijke agent. Hij is in de handboeien geslagen en heeft een bloedende lip. Onderweg naar het politiebusje strubbelt hij flink tegen. Hij provoceert de agenten door te zeggen: “Sla me dan!” Ik volg de aanhouding van een afstandje en besluit om met een groep jongeren uit het buurthuis mee te lopen in de richting van het politiebusje. Op dat moment komt er een motoragent vanaf de andere kant van de straat. Op agressieve toon schreeuwt hij: “En nu allemaal opdonderen. Diegene die hier heen komt, wordt gepakt en gaat mee!”

Ik loop daarop terug in de richting van Rick en Charlie. Het valt me op dat zij eigenlijk een beetje ongeïnteresseerd kijken naar het schouwspel dat zich ontvouwt op nog geen twintig meter van hen vandaan. Als extra blijk van zijn desinteresse voor de arrestatie van Paul, begint Rick te vertellen dat hij vandaag is gaan rennen met zijn honden in het bos. Een paar minuten later gaat hij toch in op wat er is gebeurd. Rick geeft aan dat hij baalt dat er weer veel politie aanwezig is in de wijk. Hij vreest dat er door de politie gedacht wordt dat deze arrestatie met de Crips te maken heeft. “Mensen wonen hier niet, maar ze brengen wel problemen. Bereid je maar alvast voor Roks, het wordt een hete zomer”, zegt Rick grijnzend.’ (14/04/2011, observatie)

Het moedwillig negeren van elkaar in de publieke ruimte maakt duidelijk dat er sprake is van een zekere spanning. De achtergrond hiervan openbaart zich naarmate er meer leden van de Crips aanwezig zijn in het Vergeten Dorp. Op een avond in juni 2011 sta ik met Carlito, Quincy, Steven, Marvin en Rick in de h200d. De inloop van het jongerenwerk is afgelopen en de jongeren lopen naar buiten. Vernon, een Antilliaanse jongen die is opgegroeid in de wijk, komt het buurthuis uitlopen en roept tegen Carlito: “Jij staat daar echt als een soldaat hè? Nooit meer zo staan in mijn kankerwijk vriend! Nooit!” Vervolgens slaat Vernon een aantal maal hard op het raam naast de deur van de achteringang van het buurthuis. De opmerking van Vernon geeft zicht op het feit dat de aanwezigheid van de Crips bij jongeren uit de buurt voor irritatie en spanning zorgt. Patrick meent evenzeer dat de Crips voor het grootste deel niet uit het Vergeten Dorp komen, maar wel naar de wijk toe komen om “daar stoer te doen”. Ook Wesley, die net als Vernon is opgegroeid in de wijk, zegt wanneer hij met Franky in het buurthuis staat en naar de Crips kijkt die buiten op het pleintje staan: “Eerlijk Franky, ze horen hier niet.” Deze Vergeten Dorpelingen

hebben met andere woorden het gevoel dat de relatieve buitenstaanders van de Rollin 200 Crips ten onrechte het Vergeten Dorp claimen als 'hun' wijk.

De samenstelling van de Rollin 200 Crips verandert in korte tijd omdat verschillende h200dstas de set verlaten. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat jongeren als Vernon, Railey en Wesley meer tijd in de h200d doorbrengen en contact zoeken met Rick. Daarbij wordt duidelijk dat een deel van de spanning tussen hen en de Rollin 200 Crips in de persoonlijke sfeer lag:

'Rick zegt dat een deel van de problemen tussen jongeren als Vernon, Railey en Wesley en de Crips eigenlijk de schuld was van Daniel. Daniel klaagde altijd dat Wesley te stoer en te breed door de buurt liep. Rick vertelt dat Vernon aan hem had gevraagd of hij Daniel en Simon mocht slaan. Over Simon vroeg Vernon eerst of hij '200' was en bij de set hoorde. Rick zegt dat hij Vernon vertelde dat Simon gewoon geslagen mocht worden. Vernon kwam ook vragen of hij Daniel mocht slaan. Rick: "In de h200d raakt niemand hem aan, maar als je hem buiten de h200d ziet, moet je het zelf weten." (15/07/2013, gesprek met Rick)

De strijd over het bezetten van het Vergeten Dorp lijkt ten einde wanneer Daniel en vijf andere Crips vanaf begin 2013 niet langer onderdeel uitmaken van de set. Over deze 'afvallige Crips' wordt door Keylow gezegd dat ze eigenlijk nooit '200' waren. Jongens uit de buurt als Vernon, Railey en Wesley zouden volgens hem wel echt '200' zijn, omdat zij wel in het Vergeten Dorp wonen. Keylow toont zich daarmee pragmatisch in zijn interpretatie van de term '200' of 'h200d'. Enerzijds reserveert hij '200' voor Crips die zich loyaal tonen aan de set, maar even later koppelt hij '200' los van de Rollin 200 Crips en gebruikt hij de term om enkel te verwijzen naar de lokale context van de buurt.

Er zijn ook jongeren uit de buurt die de strijd over de publieke ruimte van het Vergeten Dorp niet ervaren. Majid, een Marokkaanse jongen die is opgegroeid in de wijk, komt dikwijls langs in de h200d om te praten met de aanwezige Crips, onder andere om 'zaken' te bespreken met Keylow. Hij lijkt een duidelijke mening te hebben over het idee van h200dpatrol:

'Majid: "Ik snap niet dat als je mensen hebt die slim zijn of bepaalde dingen kunnen, dat ze dan hele dagen op de block moeten staan. Dat kan toch niet? Ik zou bijvoorbeeld Quincy, hij is goed met motoren toch? Ik zou hem dat laten doen. Verder wel respect voor Keylow hoor, maar het is toch anders dan vroeger. Het is wel veranderd ouwe. Ergens is het ook zielig. Kijk naar hem, hoe heet hij?"

Robby: "Stanley"

Majid: "Ik zou er eigenlijk wat van willen zeggen, maar kanker op met hem, ik ken hem niet. Ze hebben de buurt niet meer on lock, dat was misschien vroeger zo toen iedereen nog in de straat woonde. Maar dat is nu niet meer. Ik snap die hele beveiliging ook niet, worden ze aangevallen dan?" (28/08/2012, gesprek met Majid)

‘Ik run hier’

Oudere Crips als Keylow en Rick wijzen tijdens gesprekken over de buurt bij herhaling op hun anciënniteit als ‘gevestigden’ (Elias en Scotson, 1976). Ze wonen sinds het begin van de jaren zeventig in het Vergeten Dorp en zijn van mening dat dit, in combinatie met de wortels die de Crips als gang in de buurt hebben, ertoe leidt dat ze meer aanspraak kunnen en mogen maken op het gebruik van de publieke ruimte. Met het classificeren van het Vergeten Dorp als h200d communiceren de Crips hun macht om deze publieke ruimte te privatiseren tot hun min of meer exclusieve domein. Om over territorialiteit te kunnen spreken, dient er volgens Sack (1986) naast ook sprake te zijn van het uitoefenen van controle of invloed over personen of interacties binnen het geografisch afgebakende gebied (vgl. Lofland, 1973: 129-130).

De Rollin 200 Crips menen dat zij de h200d onder controle hebben, vanwege hun wortels in de wijk, de tijd die zij op straat doorbrengen, de minimale overlast die zij daar veroorzaken en, bovendien, omdat zij van mening zijn dat hun aanwezigheid in het Vergeten Dorp door de buurtbewoners als positief ervaren wordt. Interacties tussen buurtbewoners en leden van de Crips laten echter een andere kant van dit over het algemeen (te) rooskleurige verhaal zien:

‘In twee teams van vijf voetballen we op de kleine strook gras voor de speeltuin. De rechthoekige wit betonnen blokken doen daarbij dienst als goal. Het is een warme avond en de sfeer is uitgelaten: er wordt hard geschreeuwd tijdens doelpunten en flink gelachen bij valpartijen of grove missers. Als de schemering rond 21:45 uur invalt, en we al meer dan een uur hebben gespeeld, komt Patricia - een Surinaamse vrouw die ik halverwege tot eind dertig schat - aanlopen. Ze zegt dat haar dochter door het voetballen, maar in het bijzonder het geschreeuw en het geluid van de bal tegen de betonnen blokken, niet kan slapen. Het is volgens haar te warm om de ramen te sluiten en ze vraagt om die reden of we willen stoppen met voetballen.

Patricia vraagt dit op een vriendelijke en rustige manier. Toch wordt dit anders door Keylow en Rick geïnterpreteerd. Keylow: “Hey, je kan zo niet tegen mij praten. Praat niet zo tegen me! Jij kan niet zeggen dat ik moet stoppen. Je kan het wel vragen. Zeker als je dochter niet kan slapen, dan houden we daar rekening mee. Maar je kunt hier niet komen en zeggen dat we moeten stoppen.”

Patricia, die Keylow bij zijn voornaam noemt hetgeen de suggestie wekt dat ze elkaar langer kennen, zegt daarop rustig: “Kijk, ik kom naar jullie toe. Ik had ook de politie kunnen bellen, maar ik kom naar jullie toe. Er zijn veel mensen die dat niet durven, die komen niet. Maar ik kom naar jullie toe. Want ik had ook de politie kunnen bellen..”

Op het moment dat Patricia een verwijzing maakt naar het bellen van de politie dreigt de interactie uit de hand te lopen. Keylow interrumpeert Patricia en zegt lachend: “Ohh, je wilt politie bellen? Je weet wie we zijn. We gaan in en uit de gevangenis en jij wil politie bellen? Politie komt hier niet! Politie komt heus niet als jij belt, die zijn blij dat we voetballen en niet schieten.” De aanwezige Crips schieten hierop in de lach. Keylow: “Maar ga niet lopen dreigen met bellen van politie. Je kent ons lang, roep me apart, praat met me”. Rick

voegt hier aan toe: “Roep ons apart en ga geen dingen lopen zeggen zo. Kom op een normale manier.”

Patricia geeft aan dat ze het gevoel heeft dat ze dit op een normale manier heeft gedaan. Ze voegt daar aan toe: “Maar Rick, jij hebt toch ook een dochter? Jij wil toch ook dat ze rustig slaapt? Mijn kind probeert te slapen.” Rick lijkt door deze opmerking alleen maar bozer te worden, hij verheft zijn stem en schreeuwt Patricia toe: “Wat dan als je kind slaapt, wat dan?” Patricia probeert hierop nogmaals aan te geven dat ze bewust op een rustige manier het gesprek is aangegaan en dat ze naar eigen zeggen is gekomen met ‘respect’. Rick, die steeds bozer lijkt te worden, snauwt Patricia toe: “Dan kom je naar mij toe, je kent ons lang. Ik run hier en ik bepaal of er wordt gevoetbald of niet, niet jij. Dan wat als je dochter slaapt? Dan wat?!” Patricia meent dat het ook andere jongens zijn die voetballen en dat ze daarom de hele groep aanspreekt. Keylow: “Maar zo werkt het niet, ik zeg het wel tegen ze. Dus kom volgende keer naar mij of naar Rick.”

Patricia: “Okay, dan kom ik volgens keer wel naar jullie toe en spreek ik jullie aan.” Rick: “Hey, mij hoeft ze niet meer aan te spreken hoor. Ik ben klaar met haar. Ik woon hier langer als jij, kanker op man.” Keylow zegt tegen Patricia: “Okay, je ziet hoe hij reageert, dus volgende keer praat je met mij.” (28/05/2012, observatie)

De intimiderende reactie van zowel Keylow als Rick staat niet in verhouding tot de aard van de opmerkingen van Patricia. Als de Rollin 200 Crips namelijk daadwerkelijk de ‘h200d on lock’ zouden hebben, zoals ze claimen, dan had er een meer passende, minder agressieve reactie kunnen volgen op het verzoek van Patricia.

De woordenwisseling met Patricia vertegenwoordigt de enige keer tijdens mijn aanwezigheid in h200d dat buurtbewoners openlijk hun beklag deden over overlast. Het intimiderende verloop van deze interactie draagt hiervoor een mogelijke verklaring aan. Ook meer alledaagse en terloopse gesprekken en interacties in de h200d konden snel omslaan in een (be)dreigende sfeer, zoals ook de eerdere voorbeelden over het gebruik van het Vergeten Dorp als openbaar urinoir en het dragen van de handen in broek- of jaszakken illustreren. Op een dag in de zomer van 2012 raakt Jessica, een meisje dat is opgegroeid in het Vergeten Dorp en een paar keer per week door de h200d fietst, aan de praat met Tyrell en Quincy. Omdat ze weten dat Jessica blowt, stellen Tyrell en Quincy voor dat ze voortaan haar wiet bij hen koopt, in plaats van in een coffeeshop. Wanneer het onderwerp op Jairo, een Antilliaanse jongen uit de buurt, komt, slaat de sfeer van het gesprek om:

‘Jessica vertelt dat Jairo een tijdje met haar zus ging en toen ook vaak bij haar over de vloer kwam. Omdat hij problemen thuis had, sliep hij bovendien een tijdje in hun schuur. Quincy zegt dat Jairo ook nog een tijdje bij de moeder van zijn zoon in huis heeft geslapen, omdat ze het zielig vond dat hij geen vaste plek had om te slapen. Jessica stelt dat Jairo door haar vader na een tijdje is weggestuurd en dat hij nu niet meer bij haar thuis mag komen. Haar vader noemde Jairo bovendien “kankerneger”.

Quincy: “Hey, zeg dat woord niet, je moet dat woord niet gebruiken.” Tyrell valt Quincy bij en Dré doet er nog een schepje bovenop en zegt: “Hey, zeg dat niet!”

Jessica zegt “okay, okay!” en praat door over Jairo met Quincy, Tyrell en Dré. Rick, die aan het voetballen is op zo’n twintig meter afstand, lijkt ook gehoord te hebben wat Jessica zei. Hij stopt met voetballen en loopt op Jessica af. Rick: “Wat kom jij hier praten? Zeg dat niet!” Jessica sputtert tegen dat zij dat niet zei, maar dat haar vader dat zei over Jairo. Rick schiet uit zijn slof en zegt op dreigende toon: “Zomaar ga je dat zeggen. Wie is een kankerneger hè? Wie is een kankerneger?”

Jessica: “Nee, niet over jou, ik heb het niet over jouhoooouuu!”, snauwt ze Rick toe. Dré zegt hierop: “Hey, hey, hey, praat rustig hè?” Rick: “Wie is een kankerneger? Dat kun je hier niet zeggen! Ga je kankervader halen dan! Laat hem komen dan! Wie is een kankerneger? Ga je vader halen dan als je zo gaat praten. Kankerneger, wie is een kankerneger? Hier gaan mensen dood voor die woord!”

Keylow, die inmiddels ook gestopt is met voetballen, vult Rick aan: “Jij kan niet zo praten hier. Bij die boom is een lijn en hier zijn gevaarlijke niggas. Hier gaan mensen dood voor dat woord.” Jessica probeert nogmaals uit te leggen dat zij dat woord niet gebruikte, maar enkel herhaalde wat haar vader over Jairo zei. Rick: “Maakt me niet uit wat hij zei! Je kunt niet zo hier komen praten. Hier heb je respect, anders kanker je maar op.” Op aanzienlijk zachtere toon zegt Jessica: “Mijn vader heeft respect hoor. Mijn vader heeft respect.”

“Kankerneger, wat is er met jou? En jullie zitten daar als zoutzakken, jullie laten haar dat gewoon zeggen. Jullie moeten haar meteen zeggen”, zegt Rick tegen Quincy en Tyrell die naast mij op het betonnen bankje zitten. Quincy: “Maar cuzz, ik zei haar al, maar ik zei het zachtjes. Ik zei: praat niet zo hier.” Vervolgens valt het stil en druipt Jessica naar een paar minuten af zonder afscheid te nemen.’ (06/07/2012, observatie)

Keylow en Rick trekken hier voor veel buurtbewoners onzichtbare lijnen die de ‘gevaarlijke’ Crips scheiden van de overige bewoners van het Vergeten Dorp. Als ‘gevestigden’ doen Keylow en Rick een beroep op eigenschappen die juist worden toegeschreven aan ‘buitenstaanders’. In vergelijking met de gevestigde buurtbewoners kregen relatieve nieuwkomers in de buurtstudie van Elias en Scotson (1976) eigenschappen als onaangepast, ongemanierd, onfatsoenlijk en aanverwante inferieure morele kenmerken toegeschreven (Elias en Scotson, 1976: 117-127). Keylow en Rick benadrukken als gevestigden juist deze aspecten en werpen zich met een beroep op hun gewelddadige reputatie zelf op als de ‘Ander’, de gevaarlijke buitenstaander. Het heeft er de schijn van dat er in de loop der jaren het een en ander is veranderd met betrekking tot de machtspositie van de Crips in de h200d. De overtrokken reacties van Keylow en Rick kunnen worden gezien als pogingen om hun ervaren machteloosheid over de controle in de h200d te verhullen.

Over de h200d

In dit hoofdstuk lag de nadruk op de betekenis van de ruimtelijke context van het Vergeten Dorp voor de Rollin 200 Crips en jongeren uit de buurt. De h200d, zoals een deel van het publieke domein van het Vergeten Dorp door de Crips wordt genoemd, is in de loop der jaren verworden tot een centraal onderdeel van het symbolisch repertoire van de Rollin 200 Crips en vormt een fundamentele bouwsteen van hun (groeps)identiteit. Deze hang naar lokaliteit is opmerkelijk, omdat het hier jongeren en mannen betreft die niet en in veel gevallen ook nooit in het Vergeten Dorp hebben gewoond, maar deze buurt wel beschouwen als hun territorium. Jongeren die wonen of zijn opgegroeid in het Vergeten Dorp menen dat deze buitenstaanders ten onrechte de h200d claimen als hun buurt. Tegelijkertijd maken zij wel gebruik van dezelfde symboliek als de Crips om (online) hun verbondenheid met de buurt te tonen.

De beschrijvingen en interacties in dit hoofdstuk maken duidelijk dat de plaatsgebondenheid van de Rollin 200 Crips vooral een ruimtelijke dimensie heeft. Er lijkt maar in beperkte mate sprake van hechte en intieme relaties met buurtbewoners, zeker in vergelijking met vroeger. In het volgende hoofdstuk wordt deze sociale inbedding van de Rollin 200 Crips nader uitgediept door van perspectief te wisselen. Het accent in hoofdstuk 3 ligt op de manier waarop er door buurtbewoners en in de wijk werkzame professionals naar de Rollin 200 Crips wordt gekeken.

- 3 -

BOYS EN MET DE BUURT?

De manier waarop de Rollin 200 Crips gebruik maken van de buurt, roept de vraag op hoe buurtbewoners tegen de aanwezigheid van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp aankijken. Bewoonster Priya beschrijft dit in het *Algemeen Dagblad* in 2012 als volgt:

“Eigenlijk merken we weinig tot niets. Soms is er geluidsoverlast, als het heel warm is en ze (de Crips, RaR) op straat staan of juist in de portieken als het heel koud is. Dan worden gezinnen met kinderen wel eens wakker van geschreeuw. Er wordt ook graffiti gespoten. Maar we hebben het idee dat ze in de wijk niet zo veel problemen veroorzaken, omdat ze hier thuishoren. En als er problemen zijn, sluiten de meeste bewoners daar hun ogen voor, zegt Priya. Zij bemoeien zich zo veel mogelijk met hun eigen zaken. Het contact tussen bewoners is nihil. Er wordt weinig tot niets gemeld wanneer er iets aan de hand is in de buurt. Dat er niet veel betrokkenheid is, blijkt ook wel uit de animo om de bewonersvereniging te helpen. Die wordt gerund door slechts zes mensen.” (10/04/2012, *Algemeen Dagblad*)

Het idee dat de Crips in het Vergeten Dorp ‘thuishoren’ en er om die reden weinig problemen veroorzaken, komt deels overeen met de beschrijvingen in het vorige hoofdstuk. De intimiderende interacties in de h200d wijzen er echter op dat dit maar een deel van het verhaal is en dat er wel degelijk buurtbewoners zijn die overlast ervaren vanwege de Rollin 200 Crips. In dit hoofdstuk wil ik deze, en aanverwante aspecten nader uitdiepen en een beeld schetsen van de sociale inbedding van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp vanuit het perspectief van de buurtbewoners.

Botsen met de buurt?

Met de opmerking dat 'Nederland de Verenigde Staten niet is, maar het zou kunnen worden' (Schuyt, 1993: 510) besluit Kees Schuyt zijn artikel waarin hij het bestuderen van jeugdige groepsriminaliteit in Nederland agendeert. Op basis van het werk van Martin Sánchez-Jankowski (1991) wijst Schuyt op tien vooroordelen en misverstanden ten aanzien van jeugdbendes, waaronder de manier waarop deze groepen zich verhouden tot de buurt:

"Jeugdbendes worden min of meer getolereerd door de buurten, waar ze uit voortkomen, omdat de meeste leden kinderen zijn van de buurtbewoners. Deze buurtbewoners hebben een ambivalente relatie tot de bendeleden: men wil niet dat ze er aan meedoen en tegelijk wil men niet dat ze worden opgepakt door politie en justitie." (Schuyt, 1993: 509-510)

Sinds het artikel van Schuyt zijn er veel publicaties³⁷ verschenen die zich richten op de vraag wat er zich afspeelt in Nederlandse jeugdgroepen die zich bezighouden met delinquent gedrag. Aan de hand van een aantal Nederlandse studies wil ik illustreren dat er van tolerantie of een ambivalente houding ten opzichte van groepen jongeren, de waarschuwingen van Schuyt ten spijt, over het algemeen echter geen sprake lijkt.

Jeugdgroepen bestaan niet in een vacuüm, maar kennen een wisselwerking met buurtbewoners, winkeliers en de politie. Het beeld dat er in Nederland bestaat over de relatie tussen (jeugd)groepen en de buitenwereld, een onderwerp dat tot op heden weinig wetenschappelijke aandacht heeft gehad, wordt door Frank van Gemert op getypeerd als 'Botsen met de buurt' (2002). De beeldvorming over deze relatie is overwegend negatief. Overlast door jongeren vormt voor veel bewoners een bron van onveiligheid en brengt een negatieve uitstraling met zich mee. Door criminele activiteiten, maar in het bijzonder door 'waarneembare overlast', botsen rondhangende jongeren met buurtbewoners en winkeliers. (Van Gemert, 2002: 162, vgl. Van Gemert, 1999, Bervoets, 2001). Groepsvorming onder jongeren lijkt een impliciete ernst met zich mee te brengen dat per definitie tot uitdrukking komt in problematisch gedrag 'dat loopt van hinder, via overlast tot criminaliteit' (Van Gemert, 2002: 167). Criminaliteit kan daarbij nog aan het oog onttrokken worden, maar overlastgevend gedrag³⁸ is 'goed waarneembaar en confronterend' (ibid.: 167).

Jan Dirk de Jong introduceert het opvallende delinquente groepsgedrag van Marokkaanse jongens aan de hand van de in de media breed uitgemeten 'Zandvoortse zaak'. Op een stranddag in mei 2001 gedroeg een groep Marokkaanse jongens 'zich uitdagend en confronterend en raakte verwickeld in conflicten met omstanders en voorbijgangers' (De Jong, 2007: 11). De Jong

³⁷ Zie De Jong (2007: 31) voor een uitgebreid overzicht.

³⁸ Van Gemert noemt 'blokvorming' en 'bedreigingen' als twee groepsdynamische processen waarin het botsen tussen jeugdgroepen en buurtbewoners en winkeliers tot uitdrukking komt (Van Gemert, 2002: 167-169).

concludeert dat zijn respondenten ‘voortdurend in conflict zijn met een aantal bewoners, bepaalde winkeliers en de politie’ (ibid.: 222). Op een beschrijving van de rellen in april 1998 in Overtoomse veld (ibid.: 65-66) en het bestaan van zogenaamde ‘relgroepen’ in het buurtnetwerk van jongeren (ibid.: 121-124) - die volgens De Jong overigens relatief weinig voorkomen -, valt vooral het gebrek aan (problematische) interacties tussen de Marokkaanse jongens, buurtbewoners, winkeliers en de politie op in zijn onderzoek. Ondanks dat relatie met de buurt niet de insteek van zijn studie was, mag verondersteld worden dat een permanente staat van conflict met de buitenwereld zich gedurende de loop van zijn veldwerk vaker moet hebben gemanifesteerd. Het feit dat dergelijke beschrijvingen niet, of slechts in beperkte mate naar voren komen in zijn empirisch materiaal roept vragen op over de vermeende problematische relatie die de Marokkaanse straatjongens onderhouden met de buurt.

In de proloog van ‘Vlindermessen en Djonko’s’ (2012) stelt Eric Bervoets dat “we leven in een tijd waarin de angst voor jeugdgroepen regeert” (Bervoets, 2012: 11). Bervoets zet vervolgens uitgebreid uiteen hoe (jeugd)groepen een bijdrage leveren aan spanningen in de buurt. Tegelijkertijd nuanceert hij dit door te stellen dat ‘niet alle hangjongeren per se probleemjongeren zijn’ en te constateren dat er tegenwoordig ook meer media-aandacht is voor deze problematiek (ibid.: 54-56). In een uitgebreid literatuuroverzicht over jeugdgroepen lijkt echter het idee van ‘botsen met de buurt’ de boventoon te voeren:

“Ook de openbare orde wordt geregeld bedreigd door deze groepen. Zij trekken een wissel op de publieke ruimte als zij omstanders lastig vallen, openlijk de confrontatie zoeken met bewoners, winkeliers, buschauffeurs en de politie, zichzelf bepaalde plekken in de wijk toe-eigenen en met dat doel andere wegtreiteren.” (Bervoets, 2012: 70-71)

Bervoets trekt een vergelijking met de problematiek in de Franse buitenwijken om na korte stops in Amerikaanse ‘no-go-areas’, de Brusselse wijk Anderlecht en de metropool Londen tot de conclusie te komen dat ‘het niet alleen in wereldsteden regelmatig broeit, maar ook in kleinere steden dichterbij huis zoals Gouda, Helmond, Culemborg en Zaltbommel’ (ibid.: 71-72). Dit ‘broeien’ dient volgens hem op het conto geschreven te worden van jeugdgroepen zoals de Poortmangroep, de jeugdgroep die centraal staat in zijn studie. Na het analyseren van dossiers van het Openbaar Ministerie, de politie, de Dienst Justitiële Inrichtingen en Jeugdzorg, aangevuld met interviews met betrokken professionals (ibid.: 221-225), typeert Bervoets de Poortmangroep als een ‘gewelddadige jeugdgroep’ die in botsing kwam met buurtbewoners en politiemensen. Op basis van zijn analyse van de Poortmangroep kunnen er volgens Bervoets vier verbanden worden onderscheiden tussen een jeugdgroep en spanningen in de buurt: jeugdgroepen als veroorzakers van spanningen, jeugdgroepen als het resultaat van spanningen, jeugdgroepen die bestaande

spanningen verergeren en ten slotte jeugdgroepen als zichtbare manifestatie van problemen (ibid.: 177-185).

Een uitzondering op het botsen van (jeugd)groepen met de buurt komt naar voren in een onderzoek naar de achtergrond van rellen in Groningen en Amsterdam (De Haan, Van der Laan en Nijboer, 2000; De Haan en Nijboer, 2005). In Groningen speelden volwassen buurtbewoners zowel een “stimulating and mitigating role, often morally supporting the actions of the youths against other residents or against the police” (De Haan en Nijboer, 2005: 87). In dit verbond zorgden de oudere buurtbewoners er bovendien voor dat het geweld binnen de perken bleef. Ook hier is er sprake van conflicten en spanningen in en met de buurt, maar biedt de samenwerking tussen buurtbewoners en jongeren zicht op een andersoortige dynamiek dan de veronderstelde problematische relatie die het Nederlands onderzoek op dit gebied lijkt te typeren.

Internationale studies naar gangs (Sánchez-Jankowski, 1991, 2008; Venkatesh, 1997; Katz en Jackson-Jacobs, 2003; Brotherton en Barrios, 2004; Hagedorn, 2007; Brotherton, 2008; Hallsworth en Young, 2008), en straatcultuur in bredere zin (Hallsworth, 2013; Ilan, 2013, 2015), nopen tot een kritische blik op het idee van ‘botsen met de buurt’. Sudhir Venkatesh (1997) stelt dat “the power of such images obscures a fuller portrait, in this case, of the range of activities of a street gang – delinquent, normative, and mundane – and the complex ways it participates in the social life of a community” (Venkatesh, 1997: 82-83). Bovendien kan betoogd worden dat de relatie tussen (groepen) jongeren en de bredere buurt niet statisch van aard is, maar bij uitstek fluïde. Om die reden is het belangrijk om eveneens oog te hebben voor het veranderende karakter van deze relatie (Sánchez-Jankowski, 1991: 179-180).

“Het is nu geen buurt meer”

In gesprekken over de geschiedenis van het Vergeten Dorp werd er door diverse buurtbewoners opgemerkt dat de buurt een historie kent op het gebied van criminaliteit. In het bijzonder werd daarbij verwezen naar een aantal moorden die zich in het verleden in en rondom het Vergeten Dorp hebben voorgedaan. Ook zouden bekende namen van de “Haagse Penoze” (Kortering, 2012), zoals de beruchte families Scheffer en Schneider, op een of andere manier een band hebben met het Vergeten Dorp. Het benadrukken, en op tijden verheerlijken van deze criminele wortels van de wijk gebeurde over het algemeen door respondenten die zelf actief waren op het gebied van criminaliteit. Toch brachten ook andere buurtbewoners het enigszins problematische verleden van het Vergeten Dorp naar voren:

R: Maar in die eerste tien jaar ging er ook ongelofelijk veel mis. Want uhm ik weet, ik weet dat ik echt in een korte periode dacht: ik ga hier weg, omdat ik me zo onveilig in de wijk voelde.

I: Welke periode hebben we het dan over?

R: Ik heb het dan over de jaren, toen ik net mijn kinderen heb gekregen, begin van de tachtiger jaren. Er werd om ons heen geschoten, geschoten. Er werd.. Er was heel veel crimineel verkeer, er werd gedeald in de poorten en nou ja, het was vreselijk. En dan ben je een jonge moeder en denk je: heb je je daar zolang voor ingezet?” (25/02/2013, interview met Yvonne)

De in het Vergeten Dorp geboren en getogen Yvonne, wiens ouders een winkel in de buurt hadden, geeft enkele voorbeelden van de problemen in haar directe woonomgeving. Onder aanvoering van een actieve bewonersorganisatie, waar Yvonne en haar man bij betrokken waren, gaat het in de jaren daarna beter met het Vergeten Dorp. Toch laat Yvonne haar kinderen naar school gaan in een “beter deel van Den Haag”, omdat het Vergeten Dorp ook in de jaren na de oprichting van de bewonersorganisatie gebukt ging onder de nodige problemen op het gebied van leefbaar- en veiligheid.

De problemen in Vergeten Dorp brengt Yvonne echter niet in verband met de Rollin 200 Crips:

“I: Nou, ik was wel benieuwd naar, in hoeverre u, ik heb u de foto laten zien van die Crips, heeft u daar vaker van gehoord?

R: Ja, ik schrok me te pletter. Ik was zelf ook heel erg blij dat ik ook gewoon niet alles wist. Ja, het klinkt heel makkelijk. Ik was gewoon blij dat ik niet alles wist en ik was ook heel erg blij met mezelf dat ik gewoon altijd voorzichtig voor mijn kinderen geweest ben. Ja. Maar ik had ook iets heel machteloos, had ik, kreeg ik over me heen. Van moet je nou toch eens kijken wat we allemaal gedaan hebben en het heeft allemaal geen cent geholpen. Dus, dat had ik ook. (...). Maar ik vind het ernstig, heel ernstigs en vooral omdat het gewoon door ettert.” (25/02/2013, interview met Yvonne)

Linda en Bas, de voormalige voorzitter en penningmeester van de bewonersorganisatie, lijken ook weinig te weten over de Crips. Deze hoogopgeleide tweeverdieners zijn werkzaam buiten de stad, hebben weinig tot geen contacten met andere bewoners in het Vergeten Dorp en daardoor ook weinig binding met de buurt. Bas beschrijft de Crips als “stoere jongens die ergens in de wijk zouden staan met blauwe petjes en jasjes”. Zijn onverschillige houding ten aanzien van de Crips vat hij samen met: “Het zal wel”. Problemen ervaren Linda en Bas vooral van ‘Marokkaanse hangjeugd’ in hun straat die hen een intimiderend gevoel geeft.

In tegenstelling tot Linda en Bas voelt Priya zich wel verbonden met de buurt. Ze is als vrijwilliger actief in het buurthuis, onder andere een tijd als bestuurslid bij de bewonersorganisatie. Priya klaagt over de anonimiteit in de buurt en over mensen die elkaar op straat niet groeten. Toen ze in 2007 in de buurt kwam wonen, werd haar tijdens vrijwilligerswerk in het buurthuis verteld over de Crips in de wijk. Priya: “Ik zei: dat heb je toch in Amerika? Waar zijn de Bloods dan? Maar die persoon wist niet wat ik bedoelde met de Bloods.” Ze vertelt dat Linda en Bas naar aanleiding van een gesprek met mij over de wijk op internet wat meer onderzoek gingen doen naar de Crips en

daardoor “flink waren geschrokken”. Zo hadden ze onder andere de documentaire over de Crips gevonden en daarop contact opgenomen met de wijkagent. Priya geeft aan dat ze er bewust voor kiest om zich niet verder in de Crips te verdiepen.

Ook Ratna is over de Crips te weten gekomen doordat ze de documentaire heeft gezien. Ze beschrijft de wijk als “een getto, echt een hele slechte wijk” en voelt zich als hogeropgeleide, alleenstaande vrouw die overdag werkt, anders dan de rest van de bewoners (vgl. Van Eijk, 2010: 127). Als ik haar vraag naar de Crips zegt ze:

“Van de Crips heb ik geen last. Van de bewoners van de wijk zelf heb ik last. Over de Crips weet ik niets. Een paar jaar geleden heb ik die documentaire gezien en dacht ik: ohh, is dat mijn buurt? Als ik die documentaire nooit had gezien, dan had ik het nooit geweten. Het vindt ook allemaal geheimzinnig plaats, dus dan had ik het nooit geweten. Maar ik heb zelf nergens last van.” (18/01/2013, interview met Ratna)

Linda, Bas, Priya en Ratna delen als relatieve nieuwkomers in de buurt een onverschillige houding ten aanzien van de Rollin 200 Crips en ondervinden vooral overlast van andere wijkbewoners uit hun directe woonomgeving. Wat zij bovendien gemeen hebben is dat hun dagelijkse routines zich vooral afspelen buiten de grenzen van het Vergeten Dorp en dat zij voor ondersteuning kunnen terugvallen op een netwerk van familie, vrienden en kennissen die niet noodzakelijkerwijs in hun directe omgeving wonen (vgl. Van de Wardt, 1994: 11-12; Wellman, 1979; Van der Land, 2004).

Onbekendheid met de aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp kan gezien worden als het product van de anonimiteit die de stedelijke context met zich meebrengt (Wirth, 1938). Deze ‘wereld van vreemden’ (Lofland, 1985) is een eigenschap die inherent is aan het leven in een (grote) stad. Ook op kleinere schaal, binnen buurten in steden, hebben zich vergelijkbare processen voltrokken. Het dorps karakter dat besloten ligt in de benaming van het Vergeten Dorp vormt een verwijzing naar de tijd waarin er sprake was van hechte onderlinge sociale relaties tussen buurtbewoners en iedereen elkaar kende. Dergelijke primaire relaties zijn echter aan verandering onderhevig in de stedelijke context. Al in 1915 wees Robert Ezra Park in ‘The City’ - het manifest van de Chicago School - dat “easy means of communication and of transportation (...) tends to destroy the permanency and intimacy of the neighborhood” (Park, 1915: 582). De toegenomen mobiliteit van mensen, in combinatie met processen van individualisering en mondialisering, maakt dat een deel van de buurtbewoners in de stedelijke context tegenwoordig minder gericht is op de buurt (vgl. Wellman, 1996; Young, 2007: 194-196; Musterd en Van Kempen, 2007; Pinkster, 2008; Wittebrood, Permentier en Pinkster, 2011: 78-81).

Tijdens gesprekken en toevallige ontmoetingen met Majid, die is opgegroeid in het Vergeten Dorp, valt het op dat hij op goede voet lijkt te staan

met veel buurtbewoners. Daarbij lijkt hij ook goed op de hoogte van wat er in de buurt gebeurt. Als ik dat opmerk, zegt hij: “Ik weet wie wat hebben, wie hosselen en wie geen geld voor brood heeft”. Tegelijkertijd beschrijft hij dat de buurt in de loop der jaren van karakter is veranderd: “Het is nu geen buurt meer, het is een soort tussenfase, een beetje tussen in. Alle mensen zijn weg, alle toffe mensen van vroeger.” Hij schetst daarbij het enigszins romantische beeld dat “vroeger alles beter was” in het Vergeten Dorp:

“Mensen gaan weg en er komen mensen bij die niet weten van de buurt. Vroeger kende iedereen elkaar. Overal stonden deuren open, maar nu niet meer. Het is geen buurt meer man. Bijvoorbeeld Freddy hè, ik sprak hem en hij zei dat hij weg was uit de buurt. Ik vroeg hem waarom dan en hij zei omdat zijn moeder de huur niet meer kon betalen. Ik zei hem: je had dat moeten zeggen man, dan had ik geholpen met de huur. Vroeger was dat anders ouwe, vroeger zeiden mensen dat gewoon als ze het geld niet hadden. Dan zeiden ze dat gewoon en gingen ze naar die en die en die zei: we gaan zorgen voor dat geld. En mensen gingen helpen met de huur, broer. Maar nu is dat anders ouwe, nu is dat niet meer. Ik zeg je eerlijk, ik had hem geholpen. Keylow ook, als hij naar Keylow had gegaan, dan zou hij hem misschien wel helpen. Weet je hoe groot dat huis is? Zeker vier kamers, dan had je misschien dat huis kunnen houden voor die jongens toch? Maar nu is dat huis weg. Is een groot huis man, misschien had je nog iets in dat huis kunnen zetten, wiet ofzo. Maar nu is dat huis weg en je weet niet wat voor mensen daar komen wonen.” (04/03/2013, gesprek met Majid)

Een deel van het gemeenschapsgevoel in het Vergeten Dorp is door de instroom van nieuwe, onbekende bewoners verloren gegaan. Voor Majid kennen deze veranderingen een keerzijde, in het bijzonder vanwege het toenemende onderlinge wantrouwen in de buurt. Bij herhaling klaagt hij over de aanwezigheid van “ratten” in de buurt: buurtbewoners die melding maken van criminaliteit en overlast bij de politie of bij Meld Misdaad Anoniem. Hij vertelt dat hij met enkele anderen uit de buurt door de politie verdacht werd van een reeks inbraken in het Vergeten Dorp. Op felle toon zegt hij: “Denk je dat we kankerratten zijn? Denk je dat we gaan stelen en inbreken in onze eigen buurt? Kanker op! Denk je dat we kankerratten zijn?”

‘De verplichting om de ogen uit je schedel te kijken’

Met Gerard, een vriendelijke, openhartige Surinaamse man van in de zestig, die ruim dertig jaar in het Vergeten Dorp woont, praat ik uitgebreid over de ontwikkelingen die de buurt heeft doorgemaakt. Ik leer hem kennen wanneer hij korte tijd vrijwilligerswerk verricht voor de bewonersorganisatie. Toen Gerard in het Vergeten Dorp kwam wonen, bestonden de bewoners hoofdzakelijk uit families van Nederlandse gezinnen die van generatie op generatie in elkaars huis of nabijheid woonden. Hierdoor kreeg de buurt voor buitenstaanders het karakter van een (af)gesloten dorp. De stadsvernieuwing bracht een nieuwe stroom aan bewoners naar het Vergeten Dorp, waaronder flink wat Surinaamse gezinnen, die volgens Gerard inmiddels allemaal weer uit

de wijk vertrokken zijn. Gerard schetst dat in zijn beleving een zekere ‘vrije import’ van bewoners aan het begin stond van het verdwijnen van de sociale cohesie in de buurt. Na enkele jaren “kwam er van alles naar binnen” volgens Gerard. Wanneer ik Gerard vraag of hij ooit heeft overwogen om elders te gaan wonen, zegt hij:

“Ja, dat heb ik wel eens overwogen aan de ene kant. Kijk, ik zou kunnen zeggen dat het allemaal goed was in de wijk en dat we daarom hier zijn blijven wonen. Maar er speelden ook andere overwegingen. De basisoverweging was dat we hier een woning hadden met een betaalbare huur. Maar dat betekende ook dat ik gegarandeerd de ogen uit mijn schedel zou moeten kijken. De jongens zouden namelijk bloot staan aan bepaalde invloeden, dus ik moest goed toezien op.. Laat me het een secundair overwicht noemen. Dat is uiteindelijk goed gegaan, maar daar komt ook wel een stukje geluk bij kijken hoor. Maar nu had ik materieel gezien meer om mijn kinderen te ondersteunen bij de opleiding. Dan kon ik meer doen voor mijn kinderen. Daarom hebben we er voor gekozen om hier te blijven wonen.” (14/01/2013, interview met Gerard)

Ondanks de aanwezigheid van problemen op het gebied van criminaliteit, zoals invallen door politie in woningen in de straat en groepsvorming door jongeren in de wijk, was er volgens Gerard geen sprake van directe dreiging in de nabije omgeving.

Leroy en Kevin, twee van de drie zoons van Gerard, spreek ik uitgebreid over hun jeugd. Ze zijn in het Vergeten Dorp opgegroeid en kennen daardoor veel Crips van het eerste uur. Uit verhalen van oudere leden van de Crips zoals Keylow en Marvin begreep ik dat Leroy korte tijd onderdeel heeft uitgemaakt van ‘90’C’, een jongere tak van ‘C.U.C.’ zoals de Crips toen bekend stonden. Leroy laat over zijn verleden als Crip tegenover mij weinig los, behalve dat hij goed bevriend was met Marvin en Shanand. Kevin plaatst na ons gesprek een uitgebreide anekdote op zijn Facebook-pagina over het opgroeien in het Vergeten Dorp:

“Onlangs had ik in 070 een gesprek met een criminoloog van de Erasmus Universiteit die voor een proefschrift bezig is met een onderzoek over de buurt waarin ik ben opgegroeid. Hij onderzoekt m.n. hoe de criminaliteit in mijn oude buurt is ingebed en hoe de bewoners ermee omgaan. (...) Op die laatste vraag moest ik ineens denken aan het moment waarop ik op mijn 11e en een paar vrienden uit de buurt besloten een bende te vormen: NFL (“N****z For Life”), ja we waren helemaal geïnspireerd door het laatste album van NWA en dachten ‘de grote dudes uit de buurt hebben hun groep, klaar dat kunnen wij ook. We vormen onze eigen click, want wij zijn ook ‘tof’.

Onze “gang” activiteiten bestond uit belletje trekken, waarbij ik al alvast meters verder van het portiek stond, voordat er überhaupt werd gedrukt op de deurbel. Klaar om te rennen voor het geval de betreffende bewoner naar beneden kwam om ons een paar flinke trappen te verkopen. Ook staken we rotjes af die we vervolgens gooiden in iemands brievenbus of vuilniscontainer.

Ja ja, het was “straight up gangsta shit”, zo voelde het ook vooral omdat we het deden met zo’n stoere Los Angeles Raiders petje op ons bolletje.

NFL was zwaar “active in hood “ (*kuch*), totdat een paar “homies” in de groep onenigheid kregen. Er ontstond namelijk onenigheid tijdens een potje voetballen in de voetbalkooi. Geen van hen wilde namelijk keepen tijdens een potje.

De ene homey: “Luister noh, jij gaat gewoon keepen, klaar”. De andere homey: “wat nou, ik ga helemaal niet keepen. Jij keeps nooit, dus ga jij maar een keer in het doel staan”.

Dat ging nog een tijdje door, totdat ze uiteindelijk gingen matten. Na flink gestoei, hield de ene “homey” de andere in een soort halve Nelson houdgreep en zei: “Ok Kevin, zeg ’t maar, of HIJ gaat eruit of IK ga eruit!!!”.

Shit! Op dat moment was ik ineens de leider die een zeer moeilijke beslissing moest nemen. “Ey..ehm.....fok man, jullie doen zomaar kinderachtig door te ruzieën over zoiets. Dit is niet gangsta! Weet je wat? Jullie kunnen beide de pot op en zijn vanaf nu BEIDEN uit de groep!!!”.

Zo was onze gang “inactive/defunct” (we bestonden namelijk maar uit drie leden, vandaar).

Vanaf dat moment besepte ik al dat onenigheden tussen echte grote ventjes op straat vast niet zullen gaan om een potje voetbal, maar om grammetjes of kilo’s oid, “de buit” waarbij ze zeker geen Nelson houdgreep gebruiken om het geschil te beslechten, maar hele andere middelen.

Examenkandidaat: Kevin

Vak: Thuglife

Resultaat: gezakt.”

(11/01/2013, Facebook-account van Kevin)

Voor zowel Leroy als Kevin heeft ‘gangsta rap’ een belangrijke rol gespeeld in hun jeugd, onder andere op het gebied van identiteit en (kleding)stijl. De broers houden ze zich ook bezig met het maken van muziek. Op één van de nummers van Leroy verwijst hij naar zijn voormalige omgang met de Crips als: “I used to hang with that gang in my jerry curl days”. Van dit nummer zijn twee videoclippen opgenomen met cameo’s van de Crips Marvin, Shanand, Tyrell en Daniel.

Naast de voorbeelden van Amerikaanse gangs uit Los Angeles, ging er volgens Kevin ook een zekere aantrekkingskracht uit van de aanwezigheid van de lokale Crips uit de buurt:

“Als je klein bent en je ziet die gasten, dan is dat best wel stoer. Gasten die een beetje lopen te ravotten. Dat niemand met je kan fokken en dat gasten altijd je back hebben.” (03/01/2013, interview met Kevin)

Ondanks dat Kevin opkeek tegen de jongens van ‘C.U.C.’ lag zijn focus op school en niet op de straat:

“Er werden wel af en toe opmerkingen gemaakt door jongere gasten die op straat hingen. De ouderen zeiden er niets van, die deden niet vervelend. Dan ben je veertien jaar en zeggen gasten: je moet zeker naar huis, je moet morgen naar school. Ik ga lekker tories doen. Die oudere gasten hadden wel altijd respect.” (03/01/2013, interview met Kevin)

Kevin's broer Leroy begaf zich meer in de nabijheid van jongens die zich bezighielden met criminaliteit, onder andere door zijn omgang met Shanand. Inmiddels maakt Shanand al enkele jaren geen onderdeel meer uit van de set. Toen hij nog wel actief was als Crip woonde hij een tijd in het appartement naast Leroy en Kevin. Volgens Kevin was Shanand in die tijd “al verder” en terwijl Kevin nog aan het voetballen was op straat, probeerde Shanand geld te verdienen op straat. Ter illustratie vertelt Kevin dat hij een keer bij Shanand binnenkwam en zag hoe hij een joint aan het draaien was op een tafel, terwijl er een 9 mm wapen naast hem lag. Ook had Shanand volgens Kevin in die tijd een shotgun onder zijn matras liggen.

Omdat Leroy in die tijd veel omging met Shanand is Kevin blij dat zijn broer “niet in dingen verzeild is geraakt waar hij later niet meer uit zou kunnen komen”. Kevin vertelt dat Leroy een paar dagen naar een oom in Amsterdam ging om te praten. Er werd volgens Kevin een tijd lang door zijn oom en vader op Leroy ingepraat tot hij tot de conclusie kwam dat de straat niets voor hem was. Daarop verbrak Leroy geleidelijk aan het contact met vrienden als Marvin en Shanand. Leroy, die ik een half jaar eerder sprak, laat hierover echter vrij weinig over los:

“Er waren momenten dat ik moest zeggen: hier doe ik niet aan mee en daar hadden ze ook wel respect voor. Ze zeiden ook van daar zullen we jou niet bij betrekken, met jou gaan we dit niet doen. Ze begrepen wel dat ik met school bezig was. Kijk, het was niet alsof ik een heilig boontje was, dat niet, maar ik had toch altijd die correctiefactor. Mijn vader is mijn redding geweest.” (17/07/2012, interview met Leroy)

Als ik Leroy vraag naar een voorbeeld waaruit de corrigerende rol van zijn vader blijkt, vertelt hij dat er vroeger op een hoek van de straat, net buiten het Vergeten Dorp, een coffeeshop zat waar hij met vrienden wel eens tafelvoetbal ging spelen. Hij voegt er direct aan toe dat hij zelf niet rookte:

“Maar als mijn vader op het balkon stond, dan kon hij zo die coffeeshop zien en kon hij zien dat ik daar een beetje aan het hangen was. Een keer zag hij me daar en kwam hij me halen. Ik had me toen verstoppt en kreeg later thuis op mijn flikker.” (17/07/2012, interview met Leroy)

Kevin vertelt hetzelfde verhaal en wijst ook op zijn vader als iemand die hem weerhield van de aantrekkingskracht van de straat en hem motiveerde ‘om zijn eigen dingen te doen’. De moeder van Leroy en Kevin was kostwinnaar in het gezin. Gerard nam een groot deel van de dagelijkse opvoeding voor zijn

rekening, terwijl hij bezig was met een universitaire studie. Ook Leroy en Kevin volgen een universitaire opleiding die ze beiden met succes afronden.

Als Leroy tegenwoordig leden van de Crips op straat tegenkomt, is er volgens hem sprake van “mutual respect” en groeten ze elkaar. Ook zijn vader Gerard brengt ‘respect’ naar voren als een belangrijk onderdeel in de interactie op de straat:

“Je opstelling is belangrijk hè? En dat je vanuit respect ook afstand houdt. Dus wel groeten, maar verder is het oppervlakkig hoor. Dan kan je bankkraker zijn, okay, ik heb respect voor je. Jij hebt respect voor mij, maar er blijft een afstand. Dat is voor de verhoudingen ook beter.” (14/01/2013, interview met Gerard)

Kevin brengt iets vergelijkbaars naar voren en zegt: “Ik heb die jongens wel altijd gerespecteerd, Het kan ook niet dat je ze niet respecteert, want ik heb niets met ze te schaften. Zij doen hun ding, ik doe mijn ding”. Deze verschillende leefwerelden komen soms op straat samen, waar de interactie vriendelijk en ‘respectvol’, maar oppervlakkig is en blijft bij groeten.

Leroy heeft de Crips altijd nauwlettend in de gaten gehouden. Over de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ (2009) vertelt hij met een glimlach “dat ze het toch maar voor elkaar gespeeld hebben, dat ze het tot het witte doek hebben gebracht”. Zijn beschrijving verhult een zekere mate van trots op wat de Crips hebben bereikt. Dat deze trots en het respect wederzijds is, blijkt uit het feit dat leden van de Crips mij bij herhaling vertellen over “jongens uit de h200d die advocaat zijn geworden”. De carrières van Leroy en Kevin worden als één van de succesverhalen uit het Vergeten Dorp naar voren gebracht. Als ik Keylow vertel dat ik een afspraak met Leroy heb, geeft hij aan dat ik hem moet vragen waarom hij altijd ‘met rood loopt’, de kleur van de Bloods, de gezworen tegenhangers van de Crips in Amerika. Leroy lacht even vluchtig als ik hem de vraag van Keylow voorleg en verklaart dat rood altijd al zijn lievelingskleur was.

‘Don Corleone van de Crips’

Franky is iemand die zijn stempel drukt op de buurt door zijn luidruchtige aanwezigheid op straat, de luide muziek die op tijden uit zijn huis galmt of het veelvuldig geblaf van zijn hond. Doorgaans heeft Franky een opgewerkt humeur en zit hij nooit verlegen om een anekdote. Tegenwoordig is hij naar eigen zeggen “rustig”:

“Ik heb vroeger mensen geschoten, ik heb mensen geslagen. Robby, ik sloeg mensen zomaar. Vroeger was ik een duivel. Nu niet meer hoor, als je politie nu vraagt Franky, bij politiebureau? Dan zeggen ze vroeger was hij een duivel. Hij heeft mensen geschoten en geslagen, maar nu is hij rustig. Nu zit hij alleen maar de hele dag met zijn kleinkinderen voor zijn deur.” (10/07/2012, gesprek met Franky)

Franky is doorgaans bijzonder open over zijn delinquente en gewelddadige verleden. Bovenstaand verhaal vertelt hij hardop ten overstaande van een aantal vrijwilligers in het buurthuis.

Eerder op dezelfde dag kwam Franky in een gescheurde djellaba langs op het kantoor van de bewonersorganisatie om een praatje te maken. Youssef, de vriend van Franky's dochter Sonia, reed op dat moment over de stoep aan de achterzijde van het buurthuis - een gebied dat normaliter niet voor auto's toegankelijk is. Vanwege de iets te ver uit elkaar geplaatste paaltjes is het echter wel mogelijk om het plein achter het buurthuis te bereiken. Sonia zet haar auto dan ook vaak op de stoep voor de deur van het huis van haar vader, onder andere om zo onder het betaald parkeren in de wijk uit te komen. De Antilliaanse Henry, een vriend van Franky en de vader van Railey, ziet gebeuren dat Youssef over de stoep rijdt en schreeuwt: "Hey, laat hem uitkijken, anders krijgt hij problemen met de Crips!" Franky reageert direct met de opmerking: "Problemen met de Crips? Ik heb de Crips opgericht! Ik heb hun nog opgetild toen hun baby waren. Ik ben de Don Corleone van de Crips!"

Franky werpt zich op als 'de Don Corleone' van de Crips: het personage dat aan het hoofd staat van de verschillende maffiafamilies in de filmreeks 'The Godfather'. Met de oprichting van de Crips heeft Franky echter niets te maken. Wel is hij al jaren woonachtig in dezelfde straat als waar het ouderlijk huis van Keylow en Rick staat. Bovendien is hij goed bevriend met hun vader. De jongens kent Franky zodoende van jongs af aan. Met Rick heeft hij een bijzondere relatie:

"Zie je Rick? Al die bende hier, wat daar staat, want jij schrijft een boek. Rick is mijn lieveling. Sloper is mijn kind. Rick, als Rick vroeger ruzie op school had en hij krijgt problemen met die meester, zijn vader kan niet gaan hè? Vraag hem hè?" (30/01/2013, gesprek met Franky)

De bijnaam 'sloper' ontleent Rick aan zijn opvliegerige karakter als kind, waarbij hij zowel mensen als voorwerpen kort en klein sloeg. Nog steeds schreeuwt Franky 'sloper' in de richting van Rick wanneer hij hem treft in de buurt. Als ik Franky vraag waarom de vader van Rick niet mee kon gaan naar school, zegt hij: "Hij wil niet! Hij kom bij mij: Franky, jij moet met me mee. Vraag hem hè? Rick hè? Ik ging met Rick zijn diploma halen hè?" Op zijn beurt vertelt Rick uitvoerig over hoe Franky een keer naar zijn school kwam toen hij problemen had met een leraar. Franky wordt door Rick geprezen omdat "hij vroeger echt moeilijk was" en veel mensen heeft geslagen. Daarnaast kwam Franky ook altijd op voor andere mensen uit de buurt tijdens ruzies en nam hij daarmee als het ware hun problemen over. Rick meent dat dit later, toen hij en zijn broers ouder werden, veranderde. Als Franky dan problemen had met iemand zei hij: "Wacht maar, die jongens komen zo" en nam hij Rick, zijn broers en hun vrienden mee om zijn ruzies te beslechten.

Met Keylow heeft Franky een meer problematische relatie. Dit voert terug op een incident dat zich ongeveer 20 jaar geleden voordeed. Franky was

volgens Keylow “vroeger wel een lastige man”. Een tijd lang was hij volgens Keylow verslaafd aan cocaïne en kwam hij vaak naar het ouderlijk huis van Keylow en Rick om drugs te halen. De deur van hun woning stond die tijd altijd open en er waren ook altijd wel mensen aanwezig. Franky wilde die dag ‘iets op de pof’ komen halen, zoals hij wel vaker deed. Een Crip die bij de deur van het ouderlijk huis van Keylow en Rick stond weigerde dit die dag echter. Franky begon daarop stennis te schoppen en schreeuwde: “Denk je dat je stoer bent?” Hij probeerde het huis binnen te stormen en trof daar Rick, die hij vervolgens ook vroeg om drugs. Ook Rick zei volgens Keylow ‘nee’, waarop Franky begon te schreeuwen dat hij de Crips “alles had geleerd”. Keylow: “Dat was waar. Hij heeft ons niet alles geleerd, maar hij heeft wel dingen laten zien, bijvoorbeeld met hoeren en met straps”.

Keylow lag op dat moment met nekpijn boven op bed, maar ging vanwege de commotie met een wapen in zijn hand naar beneden:

“En iedereen keek naar mij, en ik was strapped. En ik zweer het je, twee seconden lang dacht ik: ik moet hem (Franky, RaR) afmaken. Maar iedereen keek, homies enzo. En toen opeens hoorde ik zijn kinderen schreeuwen: alsjeblieft niet doen. Want zij wisten wel wat voor reputatie ik had. En toen zeiden ze: alsjeblieft kan je mijn vader met rust laten. En toen ik dacht van nee. En toen ging hij weg en ik zei van: hè ga naar binnen man. En toen kwam Rick, mijn broertje, en die pakte hem en omhelsde hem en zei: ik hou van jou. Ik kan jou nooit wat doen, zoiets. Want het was een mannetje, hij had ook veel mensen neergeschoten en zijn broer is doodgeschoten. Een heleboel bullshit. Dus het was toch wel een heftig mannetje. Toen was het gesust, ging hij naar huis, toen zat ik thuis, een beetje te flippen om deze hele torie. Toen ging de bel en ik stond op, toen deed ik open. En toen deed ik iets wat ik nooit had gedaan. Ik stond op en ik pakte mijn strap en ik zag dat hij het was. Dus ik deed de deur open en dacht van hij heeft of een strap gehaald of zoiets, nou dan wordt het maar een dode. Maar toen zag ik dat hij geen strap had. Hij gaf me een hand en zei sorry. En ik, ik heb hem nog nooit gedisrespect, dat doe ik sowieso nooit, ik zei: het is goed. En gooide ik bam zo die deur dicht.” (05/04/2007, interview met Keylow)

De relatie tussen Franky en Keylow en Rick bekoelde na dit incident, maar werd na verloop van tijd wel weer wat beter. Keylow vertelt dat hij de Crip aan de deur direct had aangesproken dat “hij wel respect moest blijven geven aan Franky. Ook al is hij nu een beetje een junkie, hij blijft een OG³⁹”. Keylow heeft bovenstaand verhaal in de loop der jaren aan verschillende h200dstas verteld, waarbij hij steeds de nadruk legde op het feit dat Franky ‘vroeger moeilijk was’ en daarom met respect moet worden behandeld. Franky werd bijvoorbeeld uitgenodigd om mee te gaan naar de première van de film ‘Strapped ‘N Strong’ in 2009. Het contact tussen Franky en de overige leden van de Crips beperkt zich echter tot een korte groet wanneer ze elkaar treffen in de het Vergeten Dorp of wanneer Franky in de h200d kwam vragen om een sigaret of wat wiet.

³⁹ OG staat voor ‘Original Gangsta’, een eervolle aanduiding die gebruikt wordt voor mensen die hun strepen op straat hebben verdiend

“Nep-gangsters” en “smurfen”

Patrick en Sonia, de kinderen van Franky, kijken op een andere manier naar de Crips. Met Patrick praat ik geregeld over de buurt. Op een gegeven moment vraagt hij waarom ik schrijf over Keylow, want “er zijn toch veel boeiendere gasten?” Bovendien geeft hij aan niet te begrijpen waarom ‘er door de Crips steeds de media wordt gezocht’, iets dat volgens hem op gespannen voet staat met een criminele levensstijl. Hij geeft aan ‘genoeg mensen te kennen die met zwaardere dingen bezig zijn dan de Crips’, maar dat zij daarover niet praten. Wanneer ik aangeef dat ik de relatie van de Crips met de media nu juist zo interessant vind, geeft Patrick aan dat hij zich daar helemaal niet in kan vinden. Sterker nog: hij vindt dat de buurt hierdoor een slechte naam krijgt en in een negatief daglicht wordt geplaatst. Daarnaast speelt bij hem ook nog eens de angst voor ontdekking door de politie, bijvoorbeeld omdat ze het verkeerde huis binnenvallen en daar ‘allerlei dingen vinden’. Patrick: “Ik heb ook dingen thuis, maar ik loop daar niet zo mee te koop als de Crips.”

Tijdens informele gesprekken laat Patrick doorschemeren dat zijn relatie met de Crips niet goed is. De broers, en dan doelt hij op Keylow, Rick en hun twee andere broers, mag hij wel. Keylow zou hem bovendien hebben leren fietsen toen zijn vader in de gevangenis zat. De rest van de Crips ‘haat’ hij echter en hij geeft aan dat ze dat ook van hem weten: “Ze lopen in de wijk in hun capuchon en hun wijde kleding een beetje stoer te doen en tijdens het uitgaan komen ze in hun skinny jeans een beetje de mooie jongen spelen. Ik vind dat niks”, zegt Patrick. Het merendeel van de Crips komt volgens hem ook helemaal niet uit het Vergeten Dorp, maar komt erheen “omdat ze in andere wijken zijn uitgekotst.”

Zijn zus Sonia heeft ook een duidelijke mening over de Crips. Bij de start van mijn veldwerk vraagt ze aan mij wat ik in de wijk doe. Nadat ik de reden voor mijn aanwezigheid heb toegelicht, zegt ze tegen jongerenwerker Annelies: “Echt? Zie je wel dat hij soort van politie is, ik zei het toch?” Ik leg haar nogmaals uit dat ik bezig ben met onderzoek in de buurt en dat ik in het verleden al iets heb geschreven over de Crips. Die opmerking levert de volgende reactie op van Sonia: De Crips? Die zijn nep, ik woon al, even kijken, mijn vader woont al 29 jaar in deze wijk en ik heb er nooit wat van gezien. Daarom kan ik het niet serieus nemen.”

Gedurende de zomermaanden gaat buurthuis ‘De Club’ dicht en na de zomer zal het werk van Annelies overgenomen worden door andere jongerenwerkers uit de naastgelegen wijk. Tijdens het afscheid van Annelies, zit ik met Patrick, Sonia en Youssef aan een tafel:

‘Sonia en Patrick hebben het gevoel dat het de nieuwe jongerenwerker niet zal lukken om aansluiting te vinden bij de jongeren uit het Vergeten Dorp. Patrick: “De enige die profiteert van de sluiting is Keylow.” Sonia vraagt haar broer daarop: “Keylow? Waarom dan?” Patrick zegt dat de jongeren weer op straat moeten hangen wanneer het buurthuis dicht is, bij gebrek aan alternatieven. Hij spreekt er bovendien schande van dat de Crips jongeren uit de wijk voor zich proberen te winnen. Als voorbeeld geeft Patrick dat jongeren een deel van wat ze

verkoopen moeten afstaan. “Als ze 35 euro voor een fiets krijgen, dan moeten ze 10 euro geven aan Keylow”, meent Patrick. Youssef moet om die opmerking lachen, denkt dat Patrick een grap maakt en reageert met: “Echt? Dat is belachelijk man, waarom moet dat dan?” Patrick zegt dat ‘het iets met territorium is ofzo’ en dat het ‘iets met de buurt te maken heeft.’ (14/07/2011, observatie)

Waar Franky, de vader van Patrick en Sonia, zich opwerpt als de ‘Don Corleone van de Crips’, daar laten zijn kinderen tegenover mij geen mogelijkheid onverlet om hun negatieve mening over de Crips te ventileren en hun praktijken en presentaties te ridiculiseren. Het is aannemelijk dat deze problematische relaties (ten dele) het product is van het eerder beschreven incident tussen hun vader en Keylow.

Andersom, in gesprek met leden van de Rollin 200 Crips, moeten Patrick en Sonia het vaak ontgelden. Wanneer Rick mij een keer met Patrick en Sonia door het Vergeten Dorp ziet lopen, komt hij naar me toe en zegt: “Zij weten niks over buurt, zij gaan je niets kunnen vertellen.” Toch is het onderlinge contact en de interacties tussen Patrick en Sonia en de Crips anders van karakter dan dat deze bovenstaande ‘roddels’ suggereren. De dochter van Sonia heeft bijvoorbeeld ongeveer dezelfde leeftijd als de dochter van Rick en zij spelen af en toe samen in de buurt. Patrick kent diverse leden van de Crips al tientallen jaren, groet ze op straat en als hij ze treft tijdens zijn werkzaamheden als portier in de binnenstad van Den Haag.

Ook in buurthuis ‘De Club’ wordt er de nodige scepsis ten aanzien van de Crips naar voren gebracht. Een aantal jongeren die de inloop bezoeken, herken ik van foto’s die ik eerder van de Crips heb gezien of gemaakt tijdens mijn veldwerk in 2007. Volgens jongerenwerker Annelies zouden deze jongeren zich aangetrokken voelen tot het straatleven en zijn ze in het verleden ook omgegaan met de Crips. Tegenwoordig classificeren ze de Crips als ‘triest’ en willen ze er ook niets meer mee te maken hebben. Deze jongeren zouden er tegenwoordig bovendien maling aan hebben dat ‘de buurt van de Crips is en gewoon rode kleding dragen’. Aan de andere kant zijn dit dezelfde jongeren die op social media wel gebruik maken van dezelfde symbolen die de Crips gebruiken om hun trots op de buurt naar voren te brengen, zoals werd beschreven in het vorige hoofdstuk.

Tijdens één van de eerste weken van mijn bezoek aan het buurthuis vraag ik de zusjes Jessica en Danielle mij een rondleiding te geven door de buurt:

“De betekenis van de kleur blauw is wel groot”, zegt Jessica. Toen het nieuwe speeltuintje werd neergezet achter het buurthuis had de glijbaan een rode kleur. Die is toen echter direct overgespoten. Ze geeft aan dat ze dat eigenlijk maar ‘kinderachtig’ vindt. Ook wijst ze op de blauwe deuren in een van de straten, maar Jessica geeft aan dat die niet altijd blauw zijn geweest. Vroeger waren ze namelijk rood, maar toen werden ze door jongeren uit de buurt overgespoten in blauw.

Dat de kleur blauw een prominente rol inneemt in de wijk, blijkt ook uit een verhaal wat Jessica vertelt over vechtpartijen in de buurt. Bijna iedere dag wordt er volgens haar wel gevochten tussen jongeren. Ook zij heeft als meisje geregeld op straat moeten vechten. Zo is ze een keer in elkaar geslagen omdat ze een rode broek droeg en dat kon niet volgens de 'nep-Crips' die in de wijk aanwezig zijn. Ik vraag Jessica waar dan 'de echte Crips' zijn? Jessica geeft aan dat die in Amerika zitten.' (18/01/2011, gesprek met Jessica en Danielle)

In een gesprek dat ik twee jaar later met Jessica voer, gaat ze dieper op deze vechtpartijen in. Jessica vertelt dat ze een keer in elkaar is geslagen omdat ze rode kleren droeg. Ze werd toen ze elf of twaalf jaar was helemaal gestript tot aan haar onderbroek door Railey en Vernon. Haar schoenen werden in het water gegooid en ook haar t-shirt moest ze uit trekken. Als ik vraag of ze weet waarom ze werd gestript en in elkaar werd geslagen, antwoordt ze: "Railey zei: je weet toch dat je in de buurt van de Crips woont?" Ondanks enkele vervelende interacties, lijkt Jessica weinig onder de indruk van de Crips die ze "nep-Crips" en "smurfen die toch niets doen" noemt. Ze maakt daarbij bovendien een onderscheid tussen "jongeren die denken dat ze erbij zitten" zoals Railey en Vernon, en de oudere leden waar met name in het verleden volgens haar de nodige dreiging van uitging. "Vroeger was het ook meer terror van de Crips", gaat Jessica door. "Nou, ik heb die docu gezien, dat is toch wel iets anders hoor! Ik noem ze smurfen, ze doen toch niets."

In het buurthuis vormt een associatie met de Crips, ofwel vanwege het feit dat jongeren zich in het verleden hebben gepresenteerd als Crips of omdat ze dat tegenwoordig nog steeds doen, ook aanleiding tot ridiculisering:

'Wesley is het opgevallen dat Simon in de deuropening staat en hij vraagt hem hardop: "Hey, groet je niet?" Simon loopt daarop ietwat twijfelend het buurthuis binnen. Hij groet de aanwezige jongeren zoals Wesley hem eigenlijk opdraagt, maar slaat jongerenwerker Annelies en mij over. Wesley snauwt hem toe: "En Annelies dan?" Wederom doet Simon wat Wesley van hem vraagt, maar slaat hij mij, net als veel van de andere jongeren, over. Simon gaat op een van de banken zitten en blijft daar een tijdje zitten.

Na een tijdje bemoeien Vernon en Sylvester zich met hem. "Jij bent dus Crip?", vraagt Sylvester. Simon antwoordt bevestigend. Daarna vraagt Vernon hem op uitdagende toon: "Dus jij bent zogenaamd een gevaarlijke jongen?" Ik zie aan Simon dat hij niet goed weet hoe hij op deze vraag moet reageren. Uiteindelijk reageert Simon in het geheel niet op de vraag van Vernon, iets dat in het licht van de gestelde vraag een veelzeggend antwoord is. Vernon en Sylvester lachen kort om het zwijgen van Simon, maar besteden de rest van de avond weinig aandacht meer aan hem.' (16/03/2011, observatie)

Simon is niet de enige die het in het buurthuis te verduren krijgt omdat hij Crip is en zich daarmee presenteert als 'een zogenaamd gevaarlijke jongen'. Ook Paul moet het herhaaldelijk ontgelden omdat hij ten tijde van de documentaire claimde '200 for life' te zijn. De blauwe bandana die Paul tijdens de inloop soms

uit de linker achterzak van zijn broek heeft hangen – een bekend symbol voor het claimen van Crip - wordt daarbij meermaals afgepakt.

“Zijn goede jongens hoor”

Keylow vertelt mij bij herhaling dat “ze iedereen kennen” uit het Vergeten Dorp en ‘dat veel mensen vinden dat ze de buurt veilig houden’. Tijdens een wijkfeest in het Vergeten Dorp in juni 2012 komt er een gesoigneerde, bejaarde blanke man aanlopen die Keylow en Rick begroet met een uitgebreide omhelzing. Keylow stelt me daarop voor aan Piet, die aangeeft geboren te zijn in het Vergeten Dorp en daar al meer dan tachtig jaar woonachtig is. Terwijl ik met Piet sta te praten, kan hij zijn ogen niet van Rick afhouden en zegt hij een aantal maal: ‘Kijk, daar heb je Rick’. Rick ging vroeger in de buurt veel om met de zoons van Piet. Vanwege de vele mensen die het wijkfeest op het pleintje achter het buurthuis op de been heeft gebracht, vraag ik Piet of hij andere buurtbewoners (her)kent. Van de eens zo hechte wijk met een hoofdzakelijk Nederlandse gemeenschap, waar iedereen elkaar kende en over de vloer kwam, is volgens Piet tegenwoordig niet veel meer over. Hij wijst wel naar Franky, die wederom gekleed is in een djellaba. Piet vraagt daarop aan mij “wat voor rare jurk hij draagt”.

Het beeld van positieve ervaringen van buurtbewoners met de Rollin 200 Crips wordt in eerste instantie alleen door de Crips zelf naar voren gebracht. Als ik op een avond bij de lokale Turkse supermarkt een Turkse pizza haal, raak ik aan de praat met een Turkse vrouw van middelbare leeftijd die daar werkzaam is. Ik vertel haar over mijn onderzoek in de buurt:

“Je hebt hier ook die jongens die iets met muziek doen”, zegt ze, terwijl ze in de richting van de achterkant van het buurthuis wijst. Ik vraag: “Bedoelt u de Crips?”. “Ja, de Crips ja! Zijn goede jongens hoor”, antwoordt ze. ‘Buurvrouw’ legt uit dat ze lange tijd heeft gewoond naast het ouderlijk huis van Keylow en Rick. Ze vertelt dat toen ze met haar man in de wijk kwam wonen, de aanwezigheid van een groep voor hun deur wel wat angstgevoelens met zich meebracht. “Maar ze hebben een hele goede hart”, vervolgt ze. De vrouw vertelt dat ze zich veel zorgen heeft gemaakt over het buitenspelen van haar zoontje toen hij nog jonger was. Één van de Crips zei op een gegeven moment tegen haar: “Maakt u zich geen zorgen buurvrouw, wij letten op hem”. Ze komen volgens ‘Buurvrouw’ nog steeds wel eens hier in de winkel: “Die ene woont nog in de wijk, die met die kinderen en die Nederlandse vrouw. Dat is ook een goede vrouw!” (13/03/2013, gesprek met ‘Buurvrouw’)

‘Buurvrouw’, zoals deze vrouw door leden van de Rollin 200 Crips genoemd wordt, is recentelijk uit de buurt verhuisd vanwege de overlast die werd veroorzaakt door een Antilliaans gezin dat enkele jaren geleden in het ouderlijk huis van Keylow en Rick zijn komen te wonen. Ze klaagt over geluidsoverlast, mensen die niet werken, maar wel een uitkering opstrijken en dat “er altijd politie bij die Antilliaanse familie aan de deur komt”.

De Antilliaanse broers Hensley en Clifton - beiden in de twintig - zijn vanuit Curaçao naar Nederland gekomen om een hogere beroepsopleiding te volgen. Hensley geeft aan dat hij het Vergeten Dorp een fijne wijk vindt om te wonen, omdat de mensen aardig en vriendelijk zijn. Wel werd hij, toen hij hier net kwam wonen, er door Franky op attent gemaakt dat er veel fietsen gestolen worden in de wijk. Als ik met hem zit te praten, komt Vernon aanlopen die aan Hensley vraagt of hij zijn fiets even mag lenen. Hij geeft deze af, zonder er over na te denken. Als ik hem vraag waarom hij dat doet, antwoordt hij: "Ja, hij is van de buurt toch?"

De broers kenden Rick al voordat ze kwamen wonen in het Vergeten Dorp, omdat ze meermaals per week trainen bij dezelfde sportschool. Zondags doen ze soms mee met de wekelijkse training van de Rollin 200 Crips in een bos aan de rand van Den Haag en op straat groeten ze de leden van de Crips met de voor hen kenmerkende '200' groet. Hensley kent Rick goed vanwege hun gedeelde sportactiviteiten, maar andere (oudere) leden van de Crips kent hij niet of nauwelijks. Als ik met hem over de Crips praat, zegt hij dat Keylow "toch een beetje de big boss is", maar dat hij hem verder nauwelijks kent.

Met Rick ga ik enkele malen mee om te kijken naar zijn trainingen bij de sportschool waar ook Hensley en Clifton trainen. Het valt op dat zijn identiteit als 'Crip' of 'gangsta' daar een ondergeschikte rol van betekenis speelt. Hij groet en wordt gegroet door iedereen van jong tot oud, op een uiterst amicale manier en is tijdens de warming-up bij herhaling het mikpunt van grappen van de trainer en de andere sporters. Als ik op een avond na het bijwonen van een training van Rick op de trein sta te wachten, komt er een jongen aanlopen die ik eerder die avond heb gezien. Rick vertelde me dat hij met die jongen traint voor wedstrijden en omschreef hem als een goede vechter. De Arubaanse Dion vraagt me hoe ik bij die sportschool terecht ben gekomen. Ik vertel Dion dat ik met Rick ben meegekomen. "Ohh, je kent Rick? Ben je ook Crip?", zegt Dion lachend terwijl hij een soort dans doet en met zijn hand verschillende 'gang signs' en bewegingen maakt. Als ik hem uitleg dat ik onderzoek doe naar de Crips zegt hij: "Ja? Dus dan weet je ook over die helikopter?" Ik zeg dat ik dat verhaal inderdaad ken en vraag hem hoe hij dat te weten is gekomen. Dion legt uit dat hij een goede band heeft met Rick, vaak met hem traint en hem graag mag. Hij heeft het gevoel dat Rick het verhaal over de helikopter aan hem heeft vertelt als een soort waarschuwing "not to fuck up my life, you know?"

Een dag later stuur ik Rick dat ik Dion heb gesproken:

"Rick: Hij is een goede vechter

Robby: Ja zeker

Rick: Zo je niet zeggen alles je hem zo ziet cuzz

Robby: Nee inderdaad plus hij is ook aardig had met hem zitten praten

Rick: Hij wint bijna alle westreden nu

Robby: Hij zei het ja

Rick: Hij is een relex jongen

Robby: Hij vroeg of ik ook Crip was haha

Rick: Hahahah hij vraag veel

Rick: Hij train elke dag

Robby: Haha hij had het ook over de helikopter haha

Rick: Hij is nu pas gaan lezen Hahahah

Rick: Ik zeg ze geen dingen daarom

Robby: Omdat ze anders gaan praten?

Rick: Dat niet maar gaat ze niks aan alles ze het zelf lezen dan pas" (17/10/2013, conversatie met Rick via WhatsApp)

Rick houdt zijn identiteit als Crip niet verborgen, maar in eerste instantie presenteert hij zichzelf in een andere rol: die van fanatiek vechtsporter.

In 'Black Picket Fences' (1999), een studie van een zwarte middenklasse buurt in de Verenigde Staten, laat Mary Pattillo-McCoy zien hoe 'criminele buurtbewoners' op een complexe manier zijn ingebed in de bredere netwerken in de buurt. Dit leidt tot "an intricate system of socialization that produces top-level city politicians as well as high-ranking gang leaders" (Pattillo-McCoy, 1999: 77). Het predicaat van 'gangleider' of 'gangleden' levert in deze gevallen een te eendimensionaal beeld op, omdat zij gekend worden in een veelvoud aan rollen binnen de buurt, variërend van vader, oom, buur, voormalig klasgenoot tot iemand die zich actief inzet voor de buurt. Het komt daarbij voor dat buurtbewoners elkaar slechts kennen in een van deze rollen en niet, of maar tot op zekere hoogte, bekend zijn met hun andere rollen (Pattillo-McCoy, 1999: 76-77; vgl. Boissevain, 1974: 28-32). Iets vergelijkbaars valt waar te nemen in het Vergeten Dorp en dit ligt aan de basis van het feit dat bepaalde buurtbewoners leden van de Crips zoals Keylow of Rick niet in hun rol als 'Crip' of 'gangsta' kennen, maar in eerste instantie als 'buurman', 'goede jongens uit de buurt', 'iemand waarmee ze sporten' 'of iemand waarmee ze zijn opgegroeid'.

"Je moet relativerend zijn"

Gesprekken met welzijns- en veiligheidsprofessionals⁴⁰ schijnen een ander licht op de inbedding van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp dan tot nu toe is beschreven. Net voor het verschijnen van de meest recente 'Stadsdeelanalyse Laak' in 2012 geeft Saskia, een medewerker van het stadsdeel, tijdens een van de vergaderingen van de bewonersorganisatie haar visie op de wijk:

'Saskia zegt dat het een spannende buurt is en dat het de laatste tijd rustig is, maar dat dit zo kan omslaan. Ze legt de nadruk op het feit dat er weinig meldingen wat betreft overlast bij de politie binnenkomen, maar dat er tegelijkertijd wel signalen zijn van buurtbewoners die zich niet prettig voelen in hun eigen wijk, met name rondom het buurthuis en het pleintje achter buurthuis 'de Club'. Bewoners ervaren overlast van mensen die daar rondhangen, maar durven volgens haar niet te bellen. Ze weten dat er daar een groep is die criminele banden heeft, zo stelt Saskia, maar ze geeft vervolgens

⁴⁰ De interactie met de politie staat centraal in het volgende hoofdstuk.

aan dat deze groep in de wijk zelf eigenlijk niet veel doet en dat het daarom moeilijk is voor de politie om hen in de wijk te pakken of te betrappen op iets.' (21/02/2012, observatie)

De overlast in de buurt dient volgens haar vooral toegeschreven te worden aan de Crips. Cindy, die een tijd als secretaris van de bewonersorganisatie actief is, klaagt tijdens de vergadering een aantal maal over het feit dat de Crips zorgen voor geluidsoverlast tot laat in de avond. Dit is echter een van de weinige keren dat er tijdens de maandelijks vergadering gesproken wordt over het bestaan van problemen rondom de aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp.

Diverse welzijns- en veiligheidsprofessionals wekken in gesprekken veeleer de indruk dat problemen rondom de Crips tot het verleden behoren. Tegenwoordig zou dit, mede door hard en daadkrachtig optreden van de politie, onder controle zijn. Een vergadering in het buurthuis die wordt geleid door Wim, de voorzitter van het stadsdeel, maakt wat dat betreft veel duidelijk:

‘Na de korte onderbreking gaat het over problemen omtrent leefbaarheid in de wijk en komen achtereenvolgens meeuwenoverlast, overlast van honden, groot en grof vuil dat niet op een juiste manier wordt aangeboden en problemen met parkeren in het Vergeten Dorp aan bod. Wim spreekt ook over dat door de gemeente flink is geïnvesteerd in het plein achter het buurthuis, onder andere met een nieuwe speeltuin. Wim legt uit dat er daarbij bewust ook niet al te veel de kleur rood gebruikt werd, want dit werd in het verleden dan blauw overgespoten. “Zo primitief gaat dat”, stelt hij.

Tegenwoordig is het volgens Wim erg rustig in de wijk. Als hij vroeger door de wijk fietste, dan was er door de Crips ‘overal blauwe graffiti aangebracht’ en dat is volgens hem flink minder geworden. Hij vertelt dat hij tijdens een van zijn bezoeken aan de wijk zag dat jongeren de boel aan het vernielen waren en brand aan het stichten waren. “En het erge was, iedereen zag het, maar niemand belde de politie. Niemand zei er iets van. Ze waren de hele buurt blauw aan het kalken”, stelt Wim verontwaardigd. Ook maakt Wim melding van brommers die in de fik werden gestoken en dat hij allemaal jongens met blauwe petjes zag lopen. “Ze zagen er niet uit om het gesprek mee aan te gaan, zal ik maar zeggen”, stelt Wim. Jan valt hem bij en sputtert: “Wegblijven dan, wegblijven.” Niemand durfde er volgens Wim iets van te zeggen.

Wim: “Je mag best ergens staan, maar het moet niet zo zijn dat ze zeggen: dit is van ons.” Ook geeft hij aan dat hij zich kan voorstellen dat dit door de bewoners soms als bedreigend werd ervaren. Volgens Wim heeft de politie daarom flink geïntervenieerd en vormt dit volgens hem de reden dat het momenteel zo rustig is de wijk. Wim zegt: “Ze doen nu niets, want anders hakt de politie er stevig in. De politie heeft laten zien wie de baas op straat is.” (25/10/2012, observatie)

Ook wijkagent Ronald geeft tijdens vergaderingen van de bewonersorganisatie bij herhaling aan dat het “met die jongens hartstikke goed gaat” en dat “alles onder controle is”.

Het beeld dat de welzijns- en veiligheidsprofessionals presenteren over de Crips lijkt overgenomen te worden door een deel van bewoners, onder andere door vrijwilligers die de vergaderingen van de bewonersorganisatie bezoeken. Wanneer ik voorzitter Romeo vraag naar de Crips zegt hij: “De Crips? Ohh die bende. Nee, maar die is opgerold.” Terwijl hij met zijn handen de uitdrukking ‘iemand de nek omdraaien’ uitbeeldt, stelt hij dat de politie de Crips heeft aangepakt. In interactie met mensen van buiten de wijk, valt het op dat Romeo zijn best doet om het bestaan van de Crips te beschrijven als iets van vroeger. Wanneer studenten van de Haagse Hogeschool een kort onderzoek verrichten in het Vergeten Dorp relateert Romeo, samen met Gerard, het bestaan van eventuele problematiek rondom de Crips:

“Romeo: Hoe zit het met de uhh, ik noem hun geen Crips, ik zeg jongens die buiten de boot pissen jaren geleden. Nu staan ze goed, maar ze zitten iedere jaar, iedere dag hier buiten. Ik zeg ze vallen niemand lastig, maar hoe gaan we dat doen? Ok, niemand weet een oplossing. Kijk natuurlijk als voorzitter moet ik niet te veel hooi op mijn vork nemen, maar omdat ik weet die jongens doen geen kwaad, ik heb met hun gesproken, alleen maar moeten we kijken wat kunnen we ze bieden huh, weet je? Dus de Crips is geen probleem. We moeten even kijken wat kunnen we ze aanbieden om niet hier ’s avonds te staan en wanneer het gebouw boven open gaat, dan moeten ze ook plek hier boven krijgen, dus dat is de mogelijkheid.”

Gerard valt Romeo bij: “Maar ook ten aanzien van het punt hoor, om het niet te lang te maken, het moet ook aardig wat gerelativeerd worden hoor, ten aanzien van de Crips jongens. Er blijft altijd een stempel hangen en dit zijn dingen die spelen in alle wijken, waar jongeren groeperingen zijn. Maar daar moeten we dan wel voorzichtig mee zijn, net wat hij ook zegt. Overlast, op zich, dat is er niet, ik bedoel, er zijn geen dingen van dat we horen pistoolschoten, zoals het wordt verkocht hè? Dat zijn ook dingen door hun historie hè, het wordt ook groot uitgebracht, Maar in feitelikheden zoals het zich voordoet, jongeren staan bij elkaar en ze chillen en je zou iets moeten aanbieden, hè? Als er behoefte aan is om te kijken hoe het zich verder ontwikkelt. Dat moet je meenemen, dat vind ik ook wel. Dat mag je best meenemen, maar je moet toch wel voorzichtig zijn. Je moet relativerend zijn.” (12/10/2012, observatie)

In tegenstelling tot Wim, Romeo of andere mensen die beroepsmatig of op vrijwillige basis bij de wijk betrokken zijn, heeft Gerard niet direct een belang bij een nuancering van de problematiek rondom de Crips. Hij relateert de eventuele problematiek, omdat hij zich niet herkent in “hoe het wordt verkocht met pistoolschoten”. Net als buurtbewoners als Linda, Bas, Yvonne, Priya en Ratna, geeft Gerard aan op de hoogte te zijn van de gewelddadige beeldvorming rondom de Rollin 200 Crips, onder andere vanuit de media, maar wordt dit beeld als zodanig niet herkend in het Vergeten Dorp (vgl. Wittebrood en Permentier, 2011: 83-86).

Over botsen met de buurt?

De vraag naar de sociale inbedding van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp, die in dit hoofdstuk centraal stond, heeft geresulteerd in een versplinterd en bewogen beeld. Naast de Crips die 'botsen met de buurt', iets dat in het vorige hoofdstuk aan de hand van enkele intimiderende interactie werd belicht, zijn er in dit hoofdstuk ook andersoortige, meer complexe relaties belicht tussen buurtbewoners, winkeliers en in welzijns- en veiligheidsprofessionals en de Rollin 200 Crips. Als er vanuit het perspectief van deze bredere buurt naar de Crips gekeken wordt, dan zijn er jongeren van binnen en (net) buiten de buurt die zich in termen van identiteit en criminaliteit laten inspireren door de Rollin 200 Crips. Tegelijkertijd worden de Crips door een ander deel van de jongeren uit de omgeving geridiculiseerd en niet serieus genomen. De Rollin 200 Crips lijken voor een deel van de relatieve nieuwkomers in de buurt geen noemenswaardig probleem, omdat ze hen niet opvallen, niet storen of door hen bewust gemeden worden. Ook zijn er buurtbewoners die de aanwezigheid van de Crips in de buurt tolereren of zelfs respecteren. Actoren die vanuit een professionele hoedanigheid betrokken zijn bij het welzijn of de veiligheid in het Vergeten Dorp relativeren of bagataliseren op de aanwezigheid en de praktijken van de Rollin 200 Crips. Er ontstaat, met andere woorden, een mozaïek aan beelden als er gekeken wordt naar de sociale inbedding van de Rollin 200 Crips.

- 4 -

FUCC DE PO-PO

Terwijl ik op 24 april 2013 onderweg naar Den Haag ben, appt Keylow dat ik De Telegraaf moet kopen. Bij het openen van pagina 3 van de krant valt mijn oog op een foto (afbeelding 4.1) van een geblinddoekte Steven die geflankeerd wordt door een lid van een arrestatieteam en Ivo Opstelten, de voormalig minister van Veiligheid en Justitie. Onder de kop “Minister valt binnen bij zware jongens” staat het volgende:

“Een arrestatieteam van de politie heeft onder het toezien van een heel bijzondere boevenvanger twee vuurwapengevaarlijke verdachten opgepakt. Niemand minder dan minister Opstelten (Veiligheid en Justitie) viel gisterochtend rond vier uur een Haags huis binnen waar twee bendeleden nietsvermoedend lagen te slapen. De mannen van 22 en 24 jaar zijn lid van de beruchte bende The Crips en worden verdacht van de betrokkenheid bij hennepcultuur. Toen zij in de kraag gegrepen werden door het arrestatieteam, sprak de justitieminister ze triomfantelijk toe: “Mannen, het spel is uit.” Het zwaarbewapende arrestatieteam werd nodig gedacht omdat de leden van The Crips als vuurwapengevaarlijk worden beschouwd. (...) In totaal zijn er gisterenochtend zeven verdachten opgepakt op vier verschillende locaties.” (De Telegraaf, 24/04/2013)

Met de aanhouding van Steven, en zes andere Crips, probeert de politie een duidelijk signaal af te geven. Met deze aanhoudingen komt het aantal respondenten dat tegelijkertijd vastzit op tien. In dit hoofdstuk staat de relatie met de politie centraal. Hierbij richt ik mijn aandacht in eerste instantie op de visie en ervaringen van de Crips met de politie, maar probeer ik tevens een breder beeld te schetsen van de manier waarop de interactie met de politie in het Vergeten Dorp verloopt.



Afbeelding 4.1: Arrestatie Steven in de Telegraaf (24/04/2013) ©René Oudshoorn

De natuurlijke vijand van de straat

Het ontstaan van een 'code of the street' (Anderson, 1999) stond lange tijd symbool voor de moeizame, veelal problematische relatie tussen bewoners van Amerikaanse achterstandswijken en de politie. In diverse Amerikaanse (etnografische) studies wordt de relatie met de politie vooral zijdelings belicht. Er lijkt daarbij overwegend sprake van een breedgedragen wantrouwen richting de politie, maar ook dat de achterstandswijken in de Verenigde Staten door wetshandhavers structureel vermeden lijken te worden (vgl. o.a. Sullivan, 1989; Sánchez-Jankowski, 1991; Padilla, 1992; Nightingale, 1993; Conquergood, 1994a, 1994b, Bourgois, 1995; Decker en Van Winkle, 1996).

Alice Goffman (2009) stelt dat het gros van deze etnografische studies is verricht voordat enkele bekende repressieve maatregelen haar intrede deden in de Verenigde Staten, maar dat de tijden zijn veranderd:

"The past few decades have seen the war on crime, the war on drugs, a blossoming of federal and state police agencies and bureaus, steeper sentencing laws, and a near unified endorsement of "zero-tolerance" policies from police and civic leaders." (Goffman, 2009: 341)

Deze ontwikkelingen gingen gepaard met een drastische stijging van het aantal politieagenten per hoofd van de Amerikaanse bevolking en droegen bij aan een transformatie van een grotendeels afwezige politiemacht, naar hoor- en zichtbare politiehelikopters en permanent cameratoezicht. De studies 'On the Run' (2009; 2014) van Goffman en 'Punished' (2011) van Victor Rios illustreren op dat de Amerikaanse staat, en de wetshandhavers en andere vertegenwoordigers van de sociale controle instituties, de stedelijke bevolking niet langer links laten liggen. Sterker nog: veel jonge zwarte mannen worden volgens Goffman "routinely chased, searched, questioned, and arrested by police" (Goffman, 2009: 341).

In Nederlands wetenschappelijk onderzoek lijkt er weinig aandacht voor de relatie tussen (groepen) jongeren en de politie. Miedema (2002) concludeert dat Nederlandse studies naar 'de onderkant' of 'rafelrand' van de samenleving laten zien dat jongeren in achtergestelde maatschappelijke posities in Nederland een moeizame en weerspannige relatie kennen met gezagdragers en instanties (Miedema, 2002). Van Gemert (2002) merkt iets vergelijkbaars op en meent dat de politie in Nederland 'steevast de tegenstander is met wie jeugdgroepen de confrontatie aangaan'. Dit hangt volgens Van Gemert samen met een belangrijk verschil met de Amerikaanse context: hier in Nederland is de politie volgens hem prominent aanwezig en "in de Amerikaanse getto's is die juist ver te zoeken"⁴¹ (Van Gemert, 2002: 167). In een onderzoek naar rellen in Groningse en Amsterdamse wijken doen De Haan en Nijboer (2010) verslag van geïnstitutionaliseerd wantrouwen dat tot

⁴¹ De studies over 'intensive policing' van Goffman (2009; 2014) en Rios (2011) laten echter zien dat dit tegenwoordig een achterhaald en stereotiepe beeld is en dat de aanwezigheid van de politie zich in de Amerikaanse achterstandswijken wel degelijk laat voelen.

uitdrukking komt in “expliciete verklaringen over de ineffectieve en onrechtvaardige rechtshandhaving” (De Haan en Nijboer, 2010: 115). Jan Dirk de Jong zet de verhoudingen tussen de politie en (groepen) jongeren op straat nog een stuk scherper neer wanneer hij beschrijft dat de politie op straat beschouwd wordt als de “grootste vijand” (De Jong, 2007: 67)⁴².

Er zijn ook een aantal Nederlandse studies die het perspectief van de handhavers centraal stellen op de relatie met (groepen) jongeren (vgl. Bervoets, 2002, 2006, 2012; Stol en Vink, 2005; Kop en Euwema, 2007a, 2007b; Beke, Ferwerda, Van der Torre en Bervoets, 2013). Kop en Euwema (2007a, 2007b) leggen, in lijn met de eerder genoemde studies, vooral de nadruk op spanningen tussen de politie en jongeren op straten en plaatsen dit in een context van botsingen tussen de burgercultuur en de straatcultuur, waarbij de politie voor jongeren op straat ‘de natuurlijke vijand’ is (Kop en Euwema, 2007b: 30). In een recent onderzoek naar jeugdgroepen en geweld wordt de vraag opgeworpen in hoeverre jeugdgroepen benaderbaar zijn voor politie. Tien problematische jeugdgroepen die door de politie gekarakteriseerd worden als gewelddadig zijn hierbij geselecteerd in zes (middel)grote Nederlandse gemeenten (Beke, Ferwerda, Van der Torre en Bervoets, 2013: 19). Uit de analyse komt naar voren dat alle onderzochte groepen een moeizame verhouding kennen met de politie, die varieert van het vermijden van contact door de jeugdgroep, tot provoceren, uitdagen en het conflict aangaan (ibid.: 47-50). Als vuistregel kan volgens de onderzoekers aangenomen worden dat naarmate (groepen) jongeren meer te verbergen hebben, de afstand met politie groter wordt (ibid.: 49).

Fucc de po-po

De inherente spanning tussen (groepen) jongeren op straat en de politie krijgt ook buiten het wetenschappelijke discours de nodige aandacht. De strijd tussen vertegenwoordigers van de staat en van de straat vormt in menig populaire (Hollywood-)film of serie de rode draad, waarbij de politie veelal verbeeld wordt als symbool van het goede en bestrijder van het kwaad. In rapmuziek is een omgekeerd perspectief hoorbaar, waarbij vooral de beleving van veelal gemarginaliseerde jongeren uit de Amerikaanse achterstandswijken doorklinkt. Een krachtig voorbeeld hiervan vormt het nummer ‘Fuck the Police’ (1988) van rapgroep ‘N.W.A.’ (Niggaz With Attitude) die drie jaar voor de dodelijke mishandeling van Rodney King in 1991 door de Los Angeles Police Department verslag deden van hun (gewelddadige) interacties met de politie. De recent doodgeschoten Michael Brown in de suburb Ferguson in de Amerikaanse staat Missouri, bracht de discussie over ‘police brutality’ in de Verenigde Staten op een pijnlijke manier weer op de agenda⁴³. Dichter bij de

⁴² Interacties met deze “vijand” ontbreken echter in het empirisch materiaal van De Jong, waardoor het lijkt dat de negatieve beeldvorming tegenover de politie vooral het product is van de socialisatie van de jongeren op straat (vgl. Hallsworth, 2005: 145)

⁴³ Maar ook de dood van Eric Garner, als gevolg van verstikking na een wurggreep van een agent, vormt wat dat betreft een goed en actueel voorbeeld.

belevingswereld van de centrale personages in deze studie staat de 17-jarige Rishi Chandrikasing die op 24 november 2012 door een politieagent werd doodgeschoten op een perron van het Haagse Station Holland Spoor - hemelsbreed op nog geen kilometer van het Vergeten Dorp⁴⁴.

De manier waarop er door de centrale personen in deze studie over de politie gesproken wordt, raakt aan het problematische, spanningsvolle beeld dat tot uitdrukking komt in (inter)nationale studies naar de relatie tussen (groepen) jongeren en politie. In het vocabulaire van de Rollin 200 Crips zijn er verschillende, hoofdzakelijk denigrerende termen die gebruikt worden om te verwijzen naar de politie, zoals: 'jews', 'pigs', 'po-po', 'po-ho', '5-0' en 'one time'⁴⁵. Deze Amerikaanse termen worden afgewisseld met in de straattaal gebruikelijke 'scotoe' en behoren niet tot het exclusieve vocabulaire van leden van de Rollin 200 Crips.

Ook de jongeren uit het Vergeten Dorp gebruiken vergelijkbare aanduidingen voor de politie. Met tweets als "Fuck the Cops", "Fucc a popo" en "Fuck de 5'0" presenteren zij op wekelijkse basis - en een enkeling zelfs dagelijks - hun aversie tegen de politie. Om zijn afkeur richting de politie te tonen, en om te provoceren, liet Fernando zich voor het Paleis van Justitie in Den Haag fotograferen in een trui met de opdruk 'FOKDEMCOPS' (afbeelding 4.2). Fernando laat zijn negatieve houding tegenover de politie ook terugkomen in de muziek die hij maakt. Op het nummer 'Droom (Mama Wil Niet Weten)' (2011) rapt hij: "Fuck the 5-0, ik heb een hoop zaken, maar no stress want die dingen zijn maar bijzaken". Jason en Carlito, twee vrienden van Fernando, gaan een stap verder in hun antipathie tegenover de politie. Allebei hebben ze de afkorting 'F.T.P.', oftewel Fuck The Police, op hun lichaam laten tatoeëren (zie afbeelding 4.3). Carlito, een voormalig lid van de Rollin 200 Crips die een gedurende mijn veldwerk veel vastzit, bevestigt in het nummer met de veelzeggende titel 'Copkillers' (2013) het op straat breder gedragen vijandbeeld van de politie wanneer hij rapt "te schieten op cops".

Social media worden ook gebruikt voor het uiten van ongenoegen over de detentie van familieleden, vrienden of bekenden uit de buurt. Door middel van het woord "Free", veelal gevolgd door de (straat)naam van de betrokken persoon wordt bepleit dat zij in vrijheid moeten worden gesteld. Deels is dit bedoeld om de gedetineerden in kwestie een hart onder de riem te steken en om aan de buitenwereld te laten weten dat zij niet vergeten mogen worden. Toch dient het vooral ook gezien te worden als statement richting politie. De

⁴⁴ Niet alleen in fysieke zin kwam de door de politie doodgeschoten Rishi Chandrikasing dichtbij voor menig respondent. Fernando, die aan het begin van mijn veldwerk Crip claimde, maar in de loop van 2011 uit de set wordt gezet, heeft bij Rishi Chandrikasing - niet te verwarren met de Rishi in het onderhavige onderzoek - in de klas gezeten. Ook het overlijden van Mitch Henriquez na een arrestatie door de Haagse politie eind juni 2015 bracht onder de centrale figuren in deze studie een hoop teweeg.

⁴⁵ Deze aanduidingen zijn in sterke mate geïnspireerd door de Amerikaanse hiphopmuziek, in het bijzonder door het vroege werk 'Straight Outta Compton' van 'N.W.A.' waarop vrijwel al deze woorden terug te horen zijn.

term 'Free' wordt daarbij vaak begeleid met een denigrerende 'hashtag' aan het adres van de politie. Naast deze verwensingen, bevatten de 'timelines' ook veel informatie over interacties met politie of het justitiële systeem: er wordt bijvoorbeeld melding gemaakt van het bezoeken van eigen en andermans rechtszaken, uitspraken van de rechter en nog openstaande straftermijnen. Sommige jongeren plaatsten zelfs foto's terwijl ze worden verhoord, net geboeid zijn of wanneer hun vrienden worden aangehouden door de politie. Op deze manier bevat social media een scala aan relevante, opmerkelijke en bovenal laagdrempelige informatie over het dagelijks leven van deze jongeren (vgl. Roks, 2012: 38-39).



Afbeelding 4.2: Fernando op Instagram



Afbeelding 4.3: Jason op Instagram

De beeldvorming over de politie in de buurt is overwegend negatief. Het blijft daarbij niet beperkt tot enkel een 'frontstage' presentatie van 'haat' tegen de politie:

'Paul rijdt op een scooter door de wijk. Op een gegeven moment zie ik hem hard over de stoep rijden, met achter hem aan een motoragent. Met Charlie sta ik te kijken en we rennen richting de doorgaande weg om een deel van de achtervolging te kunnen volgen. Als we in de straat aankomen, wordt Paul aangehouden door de motoragent die hem heeft weten te achterhalen. Charlie besluit de arrestatie te filmen met zijn telefoon.'

Aan weerskanten van de straat komen politieauto's aangesneld en verschillende agenten begeleiden Paul naar de auto. Dré, die ook is aan komen

lopen, roept: "It's the motherfucking po's⁴⁶, again nigga, again!" Hij kijkt lang en aandachtig om te zien of hij agenten herkent.

Wanneer Paul geboeid in de politieauto zit, lijkt hij tegen te gaan strribbelen. Tegen de agenten roept hij: "Nu ben je stoer hè, kankerlijer, doe stoer kankerlijer." Er heeft zich inmiddels een groep van zo'n dertig mensen uit de buurt gevormd die naar de arrestatie van Paul kijken. Met Charlie en Dré vorm ik de voorste rij en we staan dicht op de politiewagens. Eén van de agenten komt om die reden zeggen dat we een stuk naar achter moeten. Dré zegt daarop tegen de agent: "Hey, niet zo brutaal hè?" Charlie zegt dat Dré zich rustig moet houden en dat hij wel met de agent zal praten.

Omdat Charlie het voorval nog steeds aan het filmen is, komen er twee agenten direct achter elkaar naar hem toe. De eerste zegt hij niet moet filmen, waarop Charlie op nonchalante toon antwoordt met "maak je niet druk" en vervolgens gewoon doorgaat met filmen. De tweede agent vraagt: "Dit komt toch niet op YouTube hè?" Charlie negeert de vraag van deze tweede agent en filmt wederom stoïcijns door.

Dan komt een tweede motoragent aanrijden die Railey achter op een fiets bij een andere jongen uit de buurt ziet zitten. De agent loopt de menigte buurtbewoners in, grijpt Railey letterlijk bij zijn kraag en zegt: "Ja, jij bent bij deze aangehouden! Jou zoeken we nog van gisteren." Railey wordt door de agenten meegesleurd. Zijn twee jongere broertjes schreeuwen "Hey, wat the fuck is dit man? Wat de fuck doe je met mijn broer!" Jay, het jongste broertje van Railey, heeft tranen in zijn ogen staan en schopt en slaat om zich heen om zich zo een weg te banen richting zijn broer. Hierbij duwt hij een vrouwelijke agent omver.

Als Charlie merkt dat de interactie uit de hand dreigt te lopen, schreeuwt hij tegen de aanwezige leden van de Crips: "Rollin! 200 terug! 200 terug!". Dré geeft aan een vechtpartij tegen de politie wel te zien zitten, maar loopt toch rustig achter Charlie aan. Omdat Jay maar blijft duwen, slaan en schelden, loopt een van de agenten met getrokken wapenstok in de op de menigte. Hij schreeuwt: "Trrrrrruug!" Verschillende mensen uit de buurt proberen Jay in bedwang te houden, want hij wil de agenten aanvliegen.

Wanneer de agent dreigend met zijn wapenstok op de massa afloopt, trekt deze zich terug in de richting van het plein achter het buurthuis. In een smal straatje staan vervolgens twee groepen tegenover elkaar: aan de ene kant de politie met getrokken wapenstok en aan de andere kant de buurtbewoners. De sfeer is verhit en er wordt over en weer gescholden en geschreeuwd. Wesley en Jay schreeuwen de agenten toe: "Kankerjunk, kankerlijers, kankerlijers, kom alleen dan kankerlijers. Eén op één zonder die kankerstok, kom dan!"

Net zo snel als de opstoot is begonnen, verdwijnt de opwindende in de buurt ook weer. De politie vertrekt met de aangehouden Railey en Paul. Nog geen tien minuten later slentert Wesley met een paar jongeren door de wijk alsof er niets is gebeurd.

Charlie spreekt later op de avond een agent aan om aan te geven dat de Crips hier niets mee te maken hebben. Hij zegt: "Ze denken dat die kleine gasten van ons zijn, daarom zijn ze zo paniek, toch." De video die Charlie heeft

⁴⁶ 'Po's' vormt een afkorting van 'po-po' of het door de door de Crips gebruikte denigrerende verbastering 'po-ho', waarbij 'ho' is afgeleid van het Engelse 'whore' of 'hoe', oftewel 'hoer'.

opgenomen wordt later aan Keylow getoond en die merkt lachend tegen Dré op dat hij wel zin had in een vechtpartij met de politie. Dré wrijft in zijn handen en zegt: “fo shoo⁴⁷ cuzz!” (20/06/2012, observatie)

Tijdens de aanwezigheid van de politie in de buurt, lijken er zich tijdelijke, stilzwijgende coalities te vormen van ‘de buurt versus de politie’, ook tussen buurtbewoners die onderling niet op goede voet staan. Majid attendeert mij er meermaals op dat ik over dit onderwerp met Franky moet praten en als ik dat doe, vertelt hij grootste verhalen over vechtpartijen met politie in de buurt en spectaculaire achtervolgingen. In gesprekken die ik voer met jongeren, buurtbewoners of leden van de Rollin 200 Crips, worden dit soort interacties gereproduceerd in de vorm van mythische verhalen over arrestaties die door buurtbewoners onmogelijk zijn gemaakt of wordt verslag gedaan van vechtpartijen met agenten die gepresenteerd worden als ware veldslagen.

Gedurende een tweetal incidenten in dezelfde week in de zomer van 2013 - een steekpartij in de huiselijke sfeer en een arrestatie van een vermeende gewapende man - was er sprake van een vergelijkbare blokvorming tussen Vergeten Dorpelingen en de politie. Agenten die bezig waren met het spannen van politielint werden verbaal uitgedaagd, vrouwelijke agenten konden rekenen op seksueel getinte opmerkingen, van een afstand werden er eieren gegooid in de richting van een groep agenten en een fotograaf, die voor een lokale website foto's maakt van incidenten in de regio Haaglanden, werd achternagezeten door de buurt door verschillende jongeren. Deze problematische interactie bleef echter niet beperkt tot grootschalige incidenten in het Vergeten Dorp; ook tijdens routine surveillances van de politie werden zij meermaals door (jonge) kinderen en jongeren uit de buurt bekogeld met stenen en eieren en werden agenten geprovoceerd en uitgescholden.

Buurtbewoonster Ratna benoemt dit als een van de voorbeelden waarom ze het Vergeten Dorp een slechte wijk vindt: “Ze hebben gewoon geen respect voor de politie, ik vind dat echt niet kunnen”. Ze vertelt over een aantal incidenten met de politie die ze kon zien vanaf haar balkon. Er stonden drie politieauto's in de straat en iemand werd opgepakt. Toen dit wat hardhandiger gebeurde, gingen de buurtbewoners zich er volgens Ratna mee bemoeien. Ratna: “Ze waren echt de politie aan het uitdagen, ook mijn buurvrouw. Die was de politie echt aan het uitdagen.” Als ik Ratna vraag wat haar buurvrouw dan precies deed, zegt ze: “Ze zei dingen als rij maar door! Ja, rij maar door! Er is hier niets, waarom kom je hier? Er is hier niets!”

‘Never snitch broertje, want de straat hoort het’

De problematische relatie die er op straat met de politie ervaren wordt, komt ook tot uitdrukking in het idee van ‘snitchen’⁴⁸. Deze Amerikaanse ‘slang’ is,

⁴⁷ ‘Fo sho’ vormt een fonetische weergave van ‘for sure’, oftewel ‘absoluut’ of ‘zonder twijfel’

⁴⁸ Voor een etymologische beschrijving van de term ‘snitch’ zie Rosenfeld, Jacobs en Wright (2003: 291).

net als de denigrerende aanduidingen voor de politie, via de populaire hiphopmuziek onderdeel geworden van het vocabulaire van de Rollin 200 Crips en straattaal in Nederland in het algemeen. Snitchen kan definiëert worden als “communication with the police for reward or reduced punishment” (Topalli, 2005: 801). In de beperkte Amerikaanse literatuur die over het fenomeen te vinden is, wordt snitchen beschouwd als iets dat breekt met de ongeschreven regels op straat (Topalli, 2005; Morris, 2010). Aan het idee van ‘niet snitchen’ ligt een problematische relatie met politie en justitie ten grondslag. Rosenfeld, Jacobs en Wright (2003) beschrijven snitchen als “legal mobilization in reverse”, oftewel een omkering van het proces waarbij formele instanties en autoriteiten op de hoogte worden gesteld van misstanden op het gebied van criminaliteit (Rosenfeld, Jacobs en Wright, 2003: 291). Wanneer dit betrekken van de autoriteiten achterwege blijft, kan dit vormen van eigenrichting in de hand werken (Black, 1983; Anderson, 1999). Woldoff en Weiss (2010) menen echter dat de definitie van snitchen uitgebreid kan worden naar een ieder die de politie belt of op wat voor manier dan ook aan hen zijn of haar medewerking verleend (Woldoff en Weiss, 2010: 188).

Hoewel de term snitchen in Nederlandse studies niet expliciet naar voren komt, zijn er wel een tweetal voorbeelden te noemen die raken aan dit thema. Kroese en Staring (1993) conceptualiseren in hun onderzoek naar gedetineerde overvallers ‘de zwijgnorm’ als een ‘morele code’ die een onderdeel vormt van het stelsel van normen en waarden dat onder overvallers als richtlijn geldt voor de wijze waarop men zich ten opzichte van mededaders en slachtoffers dient te gedragen’ (Kroese en Staring, 1993: 139-142). In zijn onderzoek naar straatcultuur beschrijft Jan Dirk De Jong ‘het elkaar nooit verraden’ als onderdeel van een van zijn zeven ideaaltypische straatwaarden als ‘morele opvattingen en gedragscodes’ die vertegenwoordigen wat in de context van de straat als goed (groeps)gedrag wordt beschouwd (De Jong, 2007: 154-156).

In deze twee Nederlandse voorbeelden wordt het idee van ‘snitchen’, net als in veel van het Amerikaanse onderzoek over dit onderwerp, neergezet als een ‘code’: ofwel als een morele gedragscode onder actieve daders⁴⁹ of als onderdeel van de bredere straatcode. In juridische zin heeft het overbekende ‘you have the right to remain silence’ als zwijgrecht in Nederland een plaats in artikel 29 lid 2 Sv. Dit zwijgrecht, als onderdeel van het nemo-tenetur beginsel, is onder andere gericht op de bescherming van verdachten en toe ziet er op toe dat zij niet hoeven mee te werken aan hun eigen incriminatie (Stevens, 2005). Binnen de straatcultuur lijkt zwijgen niet gezien te worden als een recht, maar wordt het eerder opgevat als een plicht. Deze zwijgplicht strekt zich bovendien niet enkel uit tot de eigen incriminatie, maar krijgt vooral vorm en betekenis richting anderen. Toch is het de vraag of snitchen – of beter gezegd: niet snitchen – geoperationaliseerd moet worden als een morele (gedrags)code.

⁴⁹ Hierin valt een gelijkenis waar te nemen met de (mythische) notie van de ‘omerta’ zoals die verbeeld wordt in populaire films en series over de Amerikaanse en Italiaanse maffia.

Copes, Brookman en Brown (2013) menen dat het niet zozeer een gedragscode is, maar dat het eerder gezien moet worden als iets dat door de betrokkenen gebruikt wordt om hun eigen gedrag te verklaren, aan anderen uit te leggen, te rechtvaardigen en, tegelijkertijd, als een manier om hun identiteit vorm te geven (Copes, Brookman en Brown, 2013: 841-858).

In (onderlinge) gesprekken op straat, tweets en posts op social media en in rapteksten, kwam het idee van 'niet snitchen' als een prominent thema naar voren. Unaniem werd 'snitchen' beschreven als een schending van een morele code en als iets dat breekt met de ongeschreven regels van de straat. Fernando toont zich hier bijzonder uitgesproken over:

I: Maar, heb je gezeten?

R: Ik heb uhh, jeugddetentie twee weken maar heb ik gezeten. Twee weken, zaak geseponneerd. Ja, ik was gewoon een keertje opgehaald, recherche, drie recherches zo, tien agenten in een portiek. Ja, jeugddetentie, beroepen op zwijgrecht. Zwijgrecht, beroepen op zwijgrecht. En zo kwam ik vrij, man.

I: Want dat is ook wel iets dat ik in je, in meer van je teksten hoor. Als je niet..

R: Never snitch broertje, want de straat hoort het.

I: Is dat iets dat je belangrijk vindt? Niet praten of niet snitchen?

R: Is heel belangrijk, is.. Kijk, ik zou niet eens mij, mijn vijand snitchen. Niet eens mijn vijand zou ik snitchen.

I: Nee, waarom niet?

R: Gewoon, je laat meer zien dat je een man bent als je gewoon die tijd zit, zelfs voor jouw vijand, dan laat je zien dat je echt ballen hebt. Vind ik. Want dat is gewoon uit.. Kijk, maar daar zit veel meningsverschil in, weet je? Kijk, sommige mensen denken fuck it, die persoon is het echt niet waard dat ik zes jaar weg ga, maar sommige mensen denken van fuck it mijn trots zit zo diep dat, je weet toch? Ik heb nooit gesnitcht, je weet toch? Goddamn 5-0 vraagt aan mij wie mijn eigen neef is. Ik zeg: ik ken hem niet. Dat is mijn eigen neef. Wie is hij? Ik ken hem niet. Terwijl, is een neef van bloed, niet zelfde achternaam, maar is wel een neef van bloed. Ik zeg: ik ken hem niet, zo'n nigga ben ik. Wie is die? Ken ik niet. Wie is die? Ken ik niet. Ba-ba-ba Crips? Ken ik niet. Wie? Die? Wat? Die? Nee, ken ik ook niet." (17/05/2013, interview met Fernando)

Steven is een vergelijkbare mening als Fernando toegedaan en keurt het snitchen van een eventuele vijand af, omdat je op die manier zou "meewerken aan het systeem".

Deze morele code van het niet snitchen werd tijdens interacties op straat bij herhaling aan elkaar verteld, waarbij meer gelouterde, meestal oudere mannen concrete handvatten boden over gedragingen tijdens interacties met politie en verhoren:

'Kerim en Fernando hebben het over een dossier van een strafzaak en Fernando vraagt aan Kerim of hij alles gelezen heeft. Ze hebben het over de steekpartij van begin mei 2011 waarvoor Carlito, Pedro en Javier nog vastzitten. Het gaat over verhoren en Sanjay zegt: "Tijdens verhoren altijd je mond dichthouden. Niets

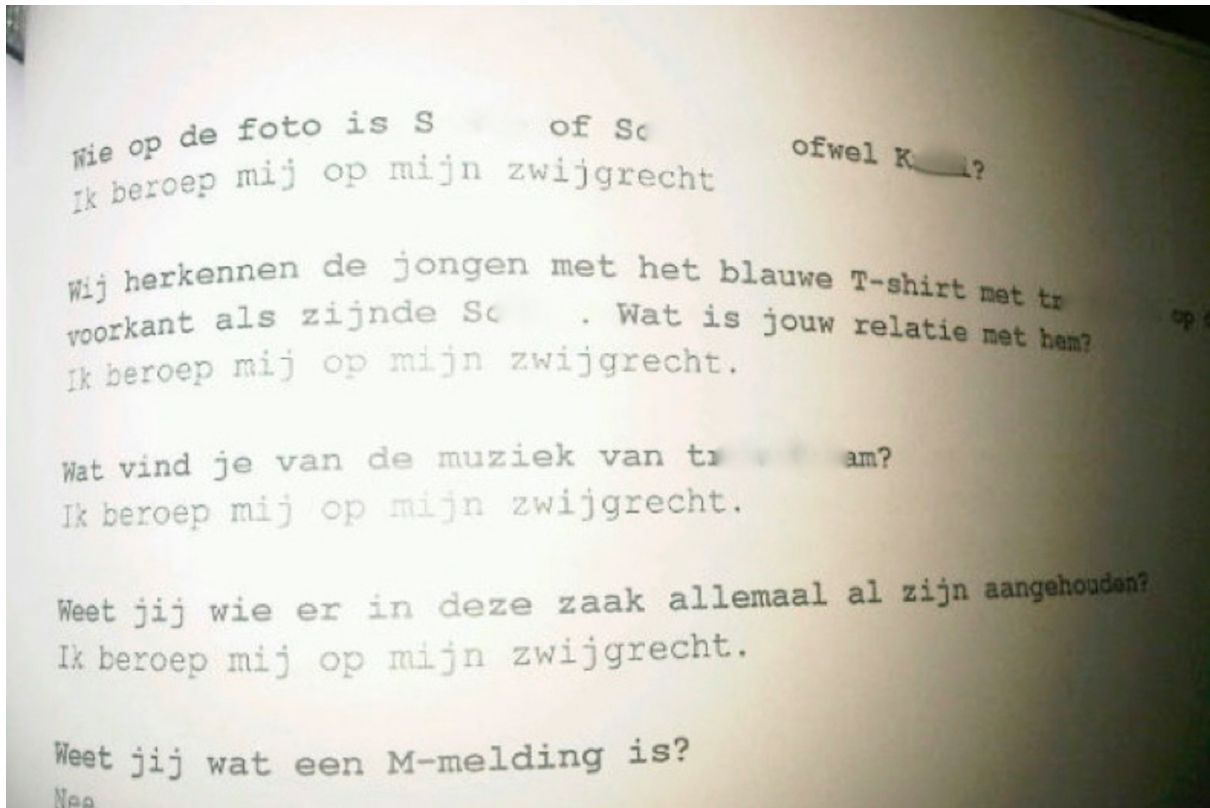
zeggen. Dan kunnen ze je niets maken”. Hij vertelt dat hij dit ook altijd doet en dat het de politie frustreert. Fernando: “Ja, ik weet, zwijgen, maar ik wilde fokken met de politie.” Hij vertelt over de ontwijkende antwoorden die hij gaf tijdens een verhoor. Fernando moet hier hard om lachen.’ (31/08/2011, observatie)

Fernando tweet bij herhaling over dat zijn doel tijdens een verhoor niet gericht is op vrijkomen, maar dat hij meer genoeg haalt uit het “geek laten worden van de recherche”. Ook stelt hij dat zijn verklaring tijdens verhoren altijd alleen bestaat uit een combinatie van “beroep me op me zwijgrecht” en “ik weet niet wie dat is”. Fernando levert hiermee hij via de publieke kanalen van Twitter een bijdrage aan ‘het vertellen van’ de zwijgnorm van niet snitchen (vgl. Wieder, 1974).

In de concrete zaak waarover Fernando en Kerim praten - een steekpartij waarbij tegen de hoofdverdachte zeven jaar werd geëist - doen zich een aantal ontwikkelingen voor die het vermoeden doen rijzen dat er iemand tijdens de verhoren meer heeft gezegd of verklaard dan de zwijgnorm dicteert. Als Carlito kort na zijn aanhouding in vrijheid wordt gesteld, verspreidt dit nieuws zich snel in de h200d: een Antilliaanse jongen vertelt het aan Quincy, die het op zijn beurt weer tegen andere mensen vertelt. Wanneer Rick hoort dat Carlito alweer vrij is, ondanks dat er 34 maanden tegen hem geëist zijn, zegt hij: “Het klinkt als een snitch.” Omdat Carlito nu al op vrije voeten is gekomen, wordt aangenomen dat ‘hij dan wel gesproken zou hebben’. Dit vermoeden wordt versterkt door Quincy die vertelt dat hij van de neef van Carlito heeft gehoord dat die hem ‘ook een keer heeft verraden’.

Wanneer Daniel vanwege een vechtpartij met de twee agenten enkele maanden vastzit, spreekt hij uitgebreid met Pedro en Javier die verdacht worden van de steekpartij. In detentie leest Daniel een deel van het dossier over de zaak. Hij vertelt dat er iemand de steekpartij tot in detail had beschreven, maar daarbij geen namen had genoemd. Er stonden dingen als ‘iemand heeft dat gedaan’ en ‘iemand stond daar’, zonder daarbij aan deze ‘iemand’ een naam te verbinden. Daniel meent dat dit ook snitchen is. De politie hoeft deze informatie nu alleen nog maar aan te vullen met namen, bijvoorbeeld uit een andere verklaring of anonieme melding. Quincy zegt daarop: “Als je van de straat bent is het beter om niets te zeggen. Veel jongens denken slim te zijn toch, maar ze zeggen altijd te veel swa. Dus beter zeg je niets.” Wat er in deze zaak nu precies is voorgevallen en wie wel of niet tijdens de verhoren een gedetailleerde beschrijving heeft gegeven wordt niet duidelijk en is in zekere zin ook van onderschikt belang. De gang van zaken rondom deze steekpartij maakt duidelijk dat het enkele vermoeden dat Carlito gesnicht zou hebben al consequenties heeft. Na de steekpartij heb ik Carlito niet meer in de h200d of in de nabijheid van de Rollin 200 Crips gezien en wordt er bij herhaling gezegd dat hij een snitch is. Op de Twitter-account van Carlito wordt er in de dagen na de veroordeling in de zaak van de steekpartij een foto uit het dossier over de steekpartij geplaatst (zie afbeelding 4.4)

waarop valt te lezen dat een van de verdachten zich bij herhaling beroept op zijn zwijgrecht.



Afbeelding 4.4: Foto van deel verhoor op Twitter-account Carlito (11/11/2011)

Online vormt snitchen ook een frequent onderwerp van discussie. Jongeren beschuldigen elkaar daarbij publiekelijk - omdat de jongeren die ik heb gevolgd over het algemeen hun accounts niet afschermen en hun tweets daarom voor iedereen met een internetverbinding zichtbaar zijn - van snitchen. In een tijdsbestek van 20 minuten wordt door Sylvester, Runell en Railey de complexiteit rondom snitchen inzichtelijk gemaakt:

Sylvester: @Runell is een snitch !
Runell: @Sylvester Hoezo snitch !!?? wat is dit allemaal ??
Sylvester: @Runell g ik heb die kk verklaring hierso thuis jij bent gek g huis aanwijzen alles
Runell: @Sylvester WELKE VERKLARING G ALS JE GOED LEEST ZIE JE WIE WIE SNITCH
Sylvester: @Runell jij bent als eerst verhoord ik heb verklaring van IEDEREEN HIER IEDEREEN !
Runell: @Sylvester IK BEN NIET ALS EERST VERHOORD DAT WAS JACK NIET IK !! HUN CONFRONTEERDE MIJ MET ALLES EN NOG WAT !!
Railey: @Runell en dat Railey is gestopt met die dingen ik heb nooit iets gedaan in me leven standaard werk wat voor dinge praatje ?
Runell: @Railey kill hun zeiden jullie namen hoe moet ik daaronder uit komen !! Zovan ja en is key hun leider en allemaal namen G

Railey: @Runell g dat kan niet in verklaring staat precies wat sco2 jou vraagt en precies wat je zegt al ga je huilen staat er tussen hakjes (huilt
 Runell: @Railey OOHW DUS ZE KWAME Zomaar op namen van jullie =S jullie waren gesnitcht door Jack” (06/05/2012, twitter-accounts Sylvester, Runell en Railey)

Onder deze jongeren ontstaat discussie over wat wel en wat niet aangemerkt dient te worden als snitchen. Er lijkt daarbij een onderscheid te zijn tussen actieve en passieve vormen van snitchen, waarbij de eerste variant verwijst naar mensen die er openlijk voor uitkomen dat ze hun medewerking hebben verleend aan de politie (vgl. Rosenfeld et al., 2003: 303-304). Op social media gaan de discussie meer over passieve vormen van snitchen, waarbij jongeren aangeven tijdens verhoren te worden geconfronteerd met allerlei beschuldigingen van anderen - meer actieve snitches - en hier niet meer onder uit kunnen komen. Railey illustreert met de opmerking “ik heb nooit iets gedaan in me leven standaard werk” wat de standaardreactie tijdens verhoren zou moeten zijn.

Omdat snitchen wordt afgekeurd en funest is voor iemands reputatie op straat zal niemand openlijk toegeven dat ze op een actieve manier hun medewerking hebben verleend aan de politie. Toch heeft vrijwel iedereen ervaring met gesnitcht worden (vgl. Rosenfeld et al., 2003: 298). De praktijk van verhoren door de politie blijkt voor velen, zoals in zowel de online discussie tot uitdrukking komt als tijdens de nasleep van de steekpartij door enkele voormalige leden van de Rollin 200 Crips, een stuk complexer te verlopen. Niet snitchen neemt hierbij de vorm aan van een pose, een frontstage performance (Goffman, 1959), waarbij er backstage - tijdens interacties en verhoren met politie - meer wordt verteld, verklaard en toegegeven dan frontstage wordt beweerd. Social media bieden een platform om beschuldigingen omtrent snitchen van context en uitleg te voorzien, maar kan in veel gevallen niet voorkomen dat er offline al een oordeel is geveld. Vermoedens en geruchten worden op straat en online ge(re)produceerd en hebben vanwege het hardnekkige stigma van het zijn van een snitch negatieve gevolgen voor iemands reputatie. Op straat wordt hier vervolgens niet alleen over gesproken, maar wordt er op basis van speculaties en halve waarheden gereageerd en gehandeld en kan dit gewelddadige consequenties tot gevolg hebben (vgl. De Jong, 2007: 156).

Het belang van wederzijds respect

De overwegend negatieve houding tegenover de politie die tot nu toe naar voren is gebracht, dient als belangrijke achtergrondinformatie wanneer ingezoomd wordt op het verloop van interacties tussen politieagenten en leden van de Rollin 200 Crips in de h200d. Diverse leden van Rollin 200 Crips kennen een lange historie van interacties met de politie, variërend van meer alledaagse controles tot indrukwekkende invallen door arrestatieteams. De twee wijkagenten van het Vergeten Dorp beschrijven de omgang met de Rollin

200 Crips over het algemeen als weinig problematisch. John, die gedurende het eerste deel van 2011 wijkagent is, legt vooral de nadruk op de intimiderende uitstraling van de Crips die door buurtbewoners ervaren kan worden. Daarvan wordt echter weinig melding gemaakt:

“Het probleem is dat het daar eigenlijk al een beetje ingeburgerd is, het is nooit anders geweest en er is geen overlast. Ze vervuilen de zooi niet en er is geen geluidsoverlast. Het is meer een ontmoetingsplaats van jongens die ik weet niet wat ze daar allemaal beramen, dat zal ook wel genoeg zijn, maar daar hebben de burgers eigenlijk niet zoveel last van. En wij kunnen daar bijna niet tegen optreden als politie zijnde. Er is geen openbare dronkenschap, er zijn geen vernielingen, er is geen geluidsoverlast, het is eigenlijk alleen maar staan.” (12/04/2011, interview met John)

John vertelt, net als zijn opvolger Ronald, dat “de jongens van de Crips het hun hooft noemen”, nadrukkelijk aanwezig zijn in de publieke ruimte van de wijk, maar daar relatief weinig overlast veroorzaken.

Ronald onderhoudt naar eigen zeggen een goed contact met de Crips en spreekt Keylow - die hij tijdens ons gesprek structureel bij zijn voornaam noemt - ook geregeld. Problemen in de omgang zijn er volgens hem nauwelijks en Ronald geeft aan altijd grapjes te maken wanneer hij door de buurt fietst en aan de Crips vraagt “om op zijn wijk te passen”. Als reactie volgt dan stevast dat “het hun wijk is”:

“Je had vroeger in mijn wijk ook niet moeten zeggen dat ik in mijn wijk rustig moest doen of mijn wijk uit moest. Dat neem ik ook mee in mijn werk. Dus ik maak er geen probleem van als zij de fysieke ruimte claimen, zolang ze de overlast maar binnen de kaders houden.” (22/11/2011, interview met Ronald)

Net als John, geeft Ronald aan dat hij bepaalde dingen over de criminele activiteiten van de Crips nadrukkelijk niet wil weten. Ronald ziet de interactie met de Crips daarbij “ook een beetje als een spelletje dat je speelt”. De situatie omtrent het claimen van de ‘h200d’ heeft hij inmiddels geaccepteerd. Sterker nog: hij probeert de Crips rustig te houden door hen het gevoel te geven dat de h200d inderdaad hun exclusieve domein is, vanuit het idee dat dit de gemoederen rustig houdt tot het moment dat er zich daadwerkelijk sprake is van een incident of overlast en de politie wel op moet treden.

De start van dit onderzoek wordt gekenmerkt door een aantal voorvallen die nadrukkelijk de aandacht vestigen op de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips. Allereerst is daar het verschijnen van de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ in 2009, die door de openlijke criminele poses en suggesties als een 90-minuten durende provocatie richting politie en justitie kan worden gezien. In combinatie met de andere mediaoptredens van de Crips in de loop der jaren mag verwacht worden dat dit resulteert in meer aandacht van handhavende instanties. Keylow wordt daarnaast halverwege december 2010 gearresteerd, als ook al een aantal andere leden van de Crips

vastzitten - waarvan twee als verdachten wegens betrokkenheid bij een steekpartij met dodelijke afloop. In mei 2011 vindt er nogmaals een heftige steekpartij plaats waar vier (andere) leden van de Rollin 200 Crips als verdachten bij zijn betrokken. Enkele maanden later wordt Quincy gezocht vanwege een achtervolging door de straten van Den Haag. Tot twee keer toe wordt door de bestuurder gedreigd om in het rijden op de politie en aan het einde van de rit wordt Dré aangehouden. Quincy staat gesignaleerd en wordt gezien in het Vergeten Dorp. Tot een arrestatie komt het niet, omdat hij op de vlucht slaat en de twee agenten worden tegengehouden door Daniel en Tyrell. Dit resulteert in een vechtpartij in de h200d waarvoor Daniel en Tyrell worden gearresteerd. Opmerkelijk genoeg zijn dit voorvallen waar beide wijkagenten tijdens interviews geen melding van maken. Richting mij presenteren zij vooral het beeld dat het met de Crips 'eigenlijk wel meevalt' en 'dat alles onder controle is'.

Deze incidenten, en met name de vechtpartij, sijn wel nadrukkelijk door tijdens interacties tussen de Crips en agenten in de h200d:

'Ik sta met Keylow, Rishi en Faisel in de h200d als er twee politiemotoren aankomen. De voorste agent vraagt aan Keylow: "Hoe gaat het?" en Keylow antwoordt dat het goed gaat. De agent begint over het incident van zo'n anderhalve week geleden met Quincy en de daarop volgende vechtpartij van Daniel en Tyrell met de politie.

Agent 1: "Het is niet nodig en bovendien zonde van het belastinggeld dat we betalen." Keylow zegt daarop: "Je kent me, ik betaal geen belasting." Agent 1 geeft aan dan wel te weten wat de Crips wel doen en hoe Keylow zijn geld verdient. Keylow gaat hier echter niet op in en probeert de vraag van de agent een beetje weg te lachen. "Jullie zitten meer in het witte toch? Maar dat doen jullie niet hier volgens mij", merkt agent 1 op. Keylow reageert met: "Je keuken maak je niet vies, dat doe ik op andere plekken, haha." Agent 1 kan het antwoord van Keylow naar mijn idee niet helemaal waarderen en hij blijft doorvragen wat Keylow dan precies doet om aan zijn geld te komen. Keylow: "Ja, het blijft toch een beetje een kat en muis spelletje hè?" Agent 1 doet alsof hij de opmerking van Keylow niet heeft begrepen en vraagt wat hij daarmee bedoelt. Keylow zegt: "Ja, gewoon kat en muis."

Agent 1 richt vervolgens zijn aandacht op Rishi en Faisel en vraagt: "Kunnen deze heren niet praten?" Rishi en Faisel kijken de agent aan, maar geven geen antwoord op zijn vraag. De agent begint daarop over het belang van wederzijds respect en zegt: "Ik kom niet om vervelend te doen, maar ik kan jullie ook tegen de muur zetten. Maar dat doe ik niet, dat schiet niet op."

Na deze opmerking van agent 1, neemt agent 2 het gesprek over. Hij vraagt aan Keylow: "Heeft die jongen (Juan, RaR) zich al gemeld?" Keylow zegt dat hij dat niet weet, maar dat hij wel tegen Juan heeft gezegd dat hij zich moest gaan melden. Agent 2 zegt dat er bij hen namelijk nog niets bekend is. Hij denkt dat Juan zich misschien direct bij de instelling heeft gemeld. Agent 2 geeft aan dat ze dat nog niet hebben gecontroleerd, maar dat ze dat gaan doen. Keylow zegt: "Ik kan die jongen moeilijk komen brengen, maar dat zal ik volgende keer wel doen."

Als de agenten vertrokken zijn, zegt Rishi: “Ik hou echt niet van politie man” en hij meent dat ze ook “een beetje bijdehand aan het doen waren”. Nog geen kwartier later komt er weer een agent aan, ditmaal op een fiets. Hij blijft staan tegenover Keylow en zegt: “Jij bent toch Keylow?” Keylow antwoordt bevestigend en de agent begint over Juan en dat hij zich al had moeten melden.

Keylow: “Dat heb ik net ook tegen die twee anderen verteld”. De agent zegt hierop: “Als jij zegt dat hij zich moet melden, dat doet hij dat toch?” Keylow gaat hier niet op in, maar geeft tussen neus en lippen door aan dat hij het gevoel heeft dat hij zou moeten worden betaald zijn inspanningen, omdat hij nu eigenlijk het werk van de politie aan het doen is.

“Zorgen dat hij zich meldt, anders komen we hem halen en wordt het politiewerk”, stelt de agent resoluut. Keylow vraagt: “Wat bedoel je daarmee dan, met politiewerk?” De agent zegt: “Gewoon, politiedingen. Nou, zullen we dan afspreken dat die jongen zich binnen 24 uur meldt?” Zonder een bevestiging te krijgen van Keylow fietst de agent weer weg.’ (31/08/2011, observatie)

Er wordt door de politie gezocht naar Juan, een zeventienjarige jongen die nog enkele maanden jeugddetentie moet uitzitten. Een dag voor de hierboven beschreven interactie met de politie, was Juan in de wijk en daarom blijven verschillende agenten in de dagen erna op zoek naar hem. Rick sprak toen uitgebreid met Juan en gaf aan dat hij zich moest gaan melden. Ondanks dat Juan verklaarde dit te gaan doen, meldt hij zich tot groot ongenoegen van de oudere leden van de Crips niet. Door zich niet te melden, brengt Juan volgens Keylow en Rick ‘de h200d in gevaar’ en zorgt hij voor onnodig veel aandacht van de politie.

Uiteindelijk meldt Juan zich toch vrijwillig om het restant van zijn straf uit te zitten. Omdat dit volgens Keylow te lang heeft geduurd, hoeft Juan niet meer naar de h200d te komen en wordt hij uit de set gezet. De aanwezigheid van de politie in de buurt neemt hierop af, maar er blijft sprake van een zekere spanning voelbaar vanwege de eerdere vechtpartij:

“Motoragent (MA): Nou ja, jij vertelt wat aan mij en ik doe er ook wat mee⁵⁰.

Keylow (K): Precies, precies.

MA: En nou ja, weet je, toen ik met jou zat te praten, zat Juan er nog bij.

K: Ja, ja, ja [steeds hoger in stem], je zag het hè?

MA: Ja, ik wist dat hij gezocht werd, maar ja. Toen heb ik ook gezegd als jij je aangegeven hebt.. Ze hebben jou gezegd van..

K: We hebben hem ook gezegd hoor, weet niet of hij het ook heeft gedaan.

MA: Volgens mij heeft hij het wel gedaan.

K: Ik hoorde dat. Maar ik ben blij, is beter zo. Is ook beter zo, is ook de respect naar elkaar toe.

MA: Ja, maar ja, jij vertelt wat en wij doen daar ook wel wat mee.

K: Leuk om je te zien man. [*pets*. Geluid van Keylow en de motoragent die elkaar een hand geven]

⁵⁰ Het verloop van het gesprek tussen Keylow en de motoragent heb ik op mijn mobiele telefoon volledig opgenomen, zoals ik tijdens mijn veldwerk vaker deed tijdens interacties en gesprekken met respondenten.

MA: We kunnen beter gewoon een goede verstandhouding hebben.. Ik denk dat ons gesprek..

K: Ja, ik wil net zeggen, ik zei het ook tegen de wijkagent, die gesprek, dat was goed en daarna lijkt het ook alsof het rustiger werd. En wat ik tof vind is dat jij voor die tijd kwam, voordat het escaleerde, want je had ook kunnen denken.. Maar je kwam uit jezelf, dat is meer respectvol, dat respecteren wij. Altijd wederzijds respect.

MA: Ja, daarom joh en je wordt behandeld zoals je iemand anders behandelt.

K: Dat is duidelijk ja, dat is duidelijk.

MA: Ik ben nooit bang geweest om hier te komen.

K: Dat bedoel ik, maar zo hoort het ook. Ik zeg altijd: een bange hond bijt ook hè, een hond die respect heeft.. Hehe.. weet je? Ik vind respect voor elkaar is het allerbelangrijkste. Dit is beter joh, want die weken waren hectisch. Ze kwamen toen jij weg was hier nog een keer.

MA: Maar ik heb ze toen ook nog gesproken en gezegd, het is rustig nu. En we houden het zo.

K: Is beter ook, kijk hoe lang we hier al zitten.

MA: Er gebeurt hier minder dan in andere wijken. Ja, dat zie ik zelf ook. Jullie zijn geen kwade jongens, jullie hebben alleen een ander programma hè?

K: Haha, ander programma hè, we hebben andere dingen aan ons hoofd, maar zelfs dat wordt minder. Hey, doe rustig hè? Zie je snel weer.

MA: Hoi!" (29/09/2011, opgenomen gesprek tussen agent en Keylow)

Aan de hand van dit gesprek lijkt het alsof het vermijden van conflicten voor beide partijen centraal staat tijdens interacties in het Vergeten Dorp. Vanwege hun criminele betrokkenheid zijn de Crips gebaat bij een goed contact met de politie, omdat dit er aan bijdraagt dat ze in de h200d in relatieve rust en veiligheid hun 'tories' kunnen bespreken. Na de vechtpartij met de agenten worden de overige leden van de Crips door Keylow en andere oudere leden er dan ook bij herhaling op dwingende toon op gewezen dat zij zich tegenover de politie in de h200d normaal dienen op te stellen.

Omdat ik bekend ben met de aversie die het grootste deel van de individuele leden van de Crips heeft tegenover de politie, verbaas ik mezelf over deze vriendelijke omgang. Alhoewel ik de functionaliteit hiervan vanwege hun criminele agenda wel inzie, denk ik dat het voor een aantal leden, met name voor hen die een verleden kennen vol weerspannige interacties met agenten, lastig zal worden om zich 'normaal' op te stellen tegenover de politie. Normaliter gingen interacties met de politie in de h200d veelal gepaard met stoïcijnse blikken en pijnlijke stiltes. Toch lijkt er geluisterd te worden naar het verzoek van Keylow en zijn de Crips in de periode daarna, zeker wanneer Keylow of andere oudere leden ook aanwezig zijn in de h200d, beleefd tegenover aanwezige agenten en verlenen ze, tot op zekere hoogte, zelfs hun medewerking in geval van vragen of verzoeken van de kant van de politie.

Dit 'wederzijdse respect' is ook voor de politie van belang, omdat het ervoor zorgt dat conflicten zoveel mogelijk vermeden worden en daardoor resulteert in een werkbare situatie tijdens dagelijkse routines in het Vergeten Dorp. Wel haalt het de scherpe randjes van het Haagse beleid van de politie en

staat het bovendien haaks op de repressieve retoriek die centraal staat in de mediaberichtgeving over politieoptredens in de Haagse context. Begin oktober 2011 liet plaatsvervangend korpschef Paul van Musscher in het *NRC Handelsblad* (NRC, 5 oktober 2011) namelijk weten dat ‘de politie de baas is op straat’ in Den Haag. De praktijk in het Vergeten Dorp laat een ander beeld zien:

‘Er zijn vandaag veel kinderen aan het spelen in de buurt. Keylow is er ook en zit met één van zijn vrouwen te praten. Er komen twee agenten aanlopen die beiden een wolachtige politietrui dragen. De ene agent is licht getint en groot van stuk; de ander is blond en iets minder lang. Agent 1, de donkerharige, licht getinte man, loopt vrijwel direct op Keylow af als hij hem ziet. Ik sta bij de groene prullenbak naast Jairo, op ongeveer vijf meter afstand van waar Keylow zit.

De agent geeft Keylow een hand en vraagt hoe het gaat en Keylow geeft aan dat alles goed gaat. Vervolgens zegt agent 1: “We komen zo, want we weten hoe het vorige keer was.” Keylow vraagt aan de agent: “Maar waar komen jullie dan voor?” Agent 1 antwoordt met: “Dat leggen we zo uit, eerst moet even duidelijk zijn dat we niet willen wat er vorige keer is gebeurd, okay? Wie is de heer M.?”

Keylow kijkt de agent aan en zegt dat hij het niet weet. Hij richt zich daarna op de aanwezige Crips en vraagt: “Wie is M.?” Charlie werpt hierop een boze blik op de agent en zegt: “Ik, hoezo?” Agent 1 geeft aan dat ze Charlie mee moeten nemen. Ze hebben hem al eerder in de wijk hadden gezien en willen hem nu aanhouden. “Waarvoor dan?”, wil Keylow weten. Agent 1 geeft aan dat hij dat niet weet en dat als hij het wel wist, hij het dan zou zeggen. Keylow herhaalt een paar keer de vraag waarvoor Charlie dan wordt aangehouden, maar krijgt hier geen antwoord op van de agent.

Agent 1 zegt dat ze Charlie nu graag mee zouden willen nemen. Keylow stelt dat Charlie dan maar mee moet gaan. “Heb je wapens bij je?”, vraagt Keylow aan Charlie, waarna hij kort lacht en zegt: “Ja, ik denk het vraag het alvast.” Keylow vraagt aan Charlie nog een keer of hij enig idee heeft waarvoor hij wordt aangehouden en Charlie schudt van niet. Charlie leegt vervolgens zijn zakken en geeft onder andere twee uitklapbare messen en een telefoon aan Steven. Vervolgens neemt hij afscheid van Keylow, maar daarna neemt hij ook de tijd om alle andere aanwezige te groeten. Als hij iedereen individueel een ‘200’ afscheidsgroet heeft gegeven, loopt hij rustig met de twee agenten mee.’ (10/04/2012, observatie)

De aanhouding van Charlie gaat gepaard met flink wat uitleg en lijkt gericht op het voorkomen van eventuele incidenten. Dit pragmatisch (onder)handelen van de agenten in kwestie op de ‘werkvloer van de wijk’ wordt hier ingezet om conflicten zoveel te vermijden en om daarmee, hoe paradoxaal dit in het licht van de Haagse repressieve retoriek ook moge klinken, de orde in het Vergeten Dorp te handhaven. Charlie is diezelfde avond rond 22:00 uur weer terug in de h200d en vertelt honderduit over zijn verhoor. De arrestatie wordt door de Rollin 200 uitgebreid nabesproken, want voor hen vormt deze manier van onderhandelen over een aanhouding een bevestiging van hun (groeierende) gevaarlijke, gewelddadige reputatie en sterkt het hen tevens in het gevoel van macht en controle dat zij hebben over de h200d.

Problemen van betrokkenheid en distantie

Na de aanhouding van Charlie zit ik 's avonds met wijkagent Ronald aan tafel tijdens de vergadering van de bewonersorganisatie. Voorzitter Romeo maakt Ronald een compliment omdat hij de laatste tijd veel politie in de wijk ziet. Ronald geeft hierop aan dat “het hartstikke goed gaat met die jongens en dat er net nog eentje is opgepakt en dat dit zonder problemen verliep”. Hij legt ook de nadruk op het kweken van begrip en wijst op het belang van deze manier van benaderen. Ronald zegt dat door veel contact te maken “die gasten aanspreekbaar zijn voor mij” en dat daarmee volgens hem de meeste winst kan worden geboekt. Twee jaar geleden was dit volgens hem niet mogelijk. Hij spreekt daarbij de hoop uit dat ze in de toekomst iets positiefs kunnen gaan betekenen voor de wijk.

Wijkagent Ronald vormt in het Vergeten Dorp de belichaming van de min of meer bewuste strategieën - het benadrukken van het belang van wederzijds respect en het onderhandelen over aanhoudingen - die door de politie in de omgang met de Rollin 200 Crips worden ingezet om een leef- en werkbare situatie te creëren in het Vergeten Dorp. Ronald is geregeld te vinden in de buurt en maakt daarbij altijd een vriendelijke indruk. Het zet zich actief in voor een goed contact met de Crips: hij groet iedereen met een handdruk, maakt een vluchtig praatje en wekt geenszins de indruk dat hij de baas is of wil zijn over de h200d. Ronald loopt voorop in een meer pragmatische houding tijdens zijn aanwezigheid in het Vergeten Dorp, waarbij hij vooral probeert om de samenwerking te zoeken met de Rollin 200 Crips.

De interactie tussen Ronald en leden van de Crips is naast het vermijden van conflicten ook om een andere reden bijzonder te noemen. Op een dag, als Ronald net werkzaam is als wijkagent in het Vergeten Dorp, vertelt Marvin dat hij Ronald tegenkwam op het schoolplein toen hij zijn kinderen naar school bracht. Het blijkt dat de dochters van Ronald en Marvin in dezelfde klas zitten. Als Marvin dit vertelt aan Keylow en Rick wordt er hardop gelachen en menen ze “een zwakke plek” te hebben ontdekt bij Ronald. Keylow spreekt daarbij ook direct zijn twijfel uit of Ronald “wel een echte wijkagent is” of een recherche die vermomd als wijkagent dichtbij de Rollin 200 Crips probeert te komen. Keylow leidt dit af uit gesprekken die hij met Ronald heeft gevoerd die volgens hem te persoonlijk van aard waren. Zo zou Ronald volgens Keylow te veel praten over zijn vrouw en kinderen en gaf hij bovendien aan in het Vergeten Dorp een ‘zero-tolerance’ beleid te moeten voeren, maar daar weinig zin in te hebben omdat dit volgens hem toch geen effect sorteert.

Het hebben van kinderen op dezelfde school vormt in termen van de grens tussen werk en privé één van de dilemma's rondom nabijheid en afstand waar wijkagenten in hun dagelijkse werkzaamheden mee te maken kunnen krijgen (Terpstra, 2008: 166-167). De relatie tussen Marvin en Ronald kan beschreven worden als multiplex of ‘many-stranded’ (Boissevain, 1974: 28-32). Aan de verschillende rollen van Ronald en Marvin - wijkagent en lid van de Crips tijdens interacties in de h200d en vaders op het schoolplein - zijn conflicterende gedragsnormen, verplichten en verwachtingen gekoppeld. In

het begin wordt het bestaan van deze twee rollen door zowel Marvin als Ronald genegeerd en stelt Marvin dat “we spelen alsof we elkaar niet kennen”: een tafereel dat ze opvoeren als ze elkaar treffen in de h200d, maar ook als ze elkaar tegenkomen op het schoolplein waar hun kinderen in dezelfde klas zitten of tijdens gedeelde sportactiviteiten van hun dochters.

Naarmate hun dochters echter meer met elkaar omgaan, bevriend raken en Ronald en Marvin elkaar hierdoor ook vaker buiten de context van de h200d treffen, openbaart zich het potentieel aan conflicten als gevolg van de botsende belangen in hun relatie. Zo vertelt Marvin in de zomer van 2013 dat hij thuis was, naar buiten keek en daar Ronald zag lopen. Omdat Marvin niet in de wijk woont waar Ronald werkzaam is als wijkagent, maakte dit hem achterdochtig. Marvin verklaart daarop snel naar buiten te zijn gegaan om aan Ronald te vragen wat hij bij zijn huis deed. Ronald legde daarop uit dat hij zijn dochter kwam ophalen bij een verjaardagsfeestje. De oudste dochter van Marvin wist echter te vertellen dat het feestje heel ergens anders was, bij een meisje in Voorburg. Marvin geeft aan dat hij toen tegen Ronald zei “dat hij wel ver van Voorburg was”. Volgens Marvin begon Ronald hierop te stotteren, alsof hij was betrapt. In het geval van Marvin en Ronald is de grens tussen hun werk en privéleven uiterst fragiel vanwege de vriendschap van hun dochters. De vriendelijke benadering van Ronald in de h200d werkt bij Marvin maar in beperkte mate en hij blijft argwanend ten aanzien van de bedoelingen van de wijkagent. Toch stelt hij zich in de omgang vriendelijk op en speelt hij het ‘spelletje’ van de amicale, conflictmijdende omgang mee, net als veel van de andere leden van de Crips.

De spanning tussen leden van de Rollin 200 Crips en de politie is door de aanwezigheid van Ronald in het Vergeten Dorp lange tijd uit de lucht. Tot het moment dat onder andere Steven, Charlie, Tyrell, Quincy, Dré en Marvin eind april 2013 worden gearresteerd. Diezelfde avond wacht ik in de h200d op mensen die mij meer kunnen vertellen over de arrestatie. De eerste die ik in de buurt tref is wijkagent Ronald. Hij komt aanfietsen en geeft een hand. Met een brede glimlach op mijn gezicht vraag ik hem: “Dus je dacht: ik laat Opstelten voor ze komen?” Ronald lijkt mijn opmerking niet grappig te vinden en trekt een moeilijk, en zelfs ietwat schuldbeust gezicht. Het lijkt alsof hij het niet helemaal eens was met de gang van zaken en daarom vraag ik: “Maar wist je het dan niet?” Ronald zegt: “Nee, het kwam van hogerhand. Ze hadden ook wel netjes gekomen als ik het ze gevraagd had. Het had zo niet hoeven.” Ronald maakt zich vooral zorgen over de kleine kinderen die enorm moeten zijn geschrokken door de inval door het arrestatieteam.

In de loop van de avond melden verschillende leden van de Crips zich in de h200d om te bespreken wie er zijn opgepakt. Keylow, die tegen het einde van de avond aankomt, zegt dat hij, nu hij er over nadenkt, de afgelopen dagen wel wat stille “hints” heeft gehad van Ronald. Op dinsdagavond, de avond voor de arrestaties, zou Ronald tegen Keylow gezegd hebben dat “hij voorzichtig moest zijn”, iets dat Ronald volgens Keylow normaal gesproken nooit zegt. Toch verwacht Keylow dat de mensen die zijn opgepakt ook snel weer buiten

zullen zijn, omdat ze de laatste tijd toch niets hebben gedaan. Het wordt wijkagent Ronald wel kwalijk genomen dat hij Marvin niet over de op handen zijnde arrestatie heeft geïnformeerd, omdat hun dochters goede vriendinnen zijn en Ronald weet dat Marvin thuis kleine kinderen heeft. Vrijwel alle opgepakte leden worden dezelfde week nog in vrijheid gesteld, maar de arrestatie ‘van hogerhand’ heeft de verhoudingen tussen Ronald en de Rollin 200 Crips geen goed gedaan. Een goed deel van de inspanningen van Ronald van de afgelopen maanden lijken door de invallen te niet gedaan. In de periode daarna lijkt Ronald ook minder vaak in het Vergeten Dorp te vinden.

De afwezigheid van Ronald wordt opgevangen door Debby, een vrouwelijke agent die enkele maanden eerder al een deel van het takenpakket van Ronald leek te hebben overgenomen. Wanneer ze voor het eerst in de buurt komt werken, vertelt Rick uitgebreid over haar, met name over haar fysieke voorkomen waarvoor hij termen gebruikt als “ze is wel lekker” en “ze is wel stevig”. Debby gedraagt zich in de h200d op een manier die voor mij niet overeenkomt met het beeld dat ik heb van politieagenten. Haar manier van benaderen is nog informeler dan dat van Ronald, omdat ze (bewust) uit haar rol als agente valt in de h200d, in het bijzonder bij afwezigheid van haar collega’s. De eerste keer dat ik haar in de wijk zie, leunt ze half op haar fiets en staat ze ruim vijf kwartier met Keylow te praten. In de maanden na haar eerste bezoek, is Debby geregeld in de h200d te vinden en vraagt ze daarbij steevast naar Keylow. De omgang wordt in de loop der tijd steeds amicaler en minder afstandelijk dan de relatie met veel andere politieagenten:

‘Debby komt langs fietsen met twee collega’s en zegt tegen hen: “Ga maar alvast, ik kom er aan”. Ze vraagt naar foto’s die van haar in de h200d gemaakt zijn en zegt dat ze dat niet wil, in ieder geval niet van haar gezicht. Keylow zegt daarop dat haar achterkant toch haar beste kant is. Hij maakt meer vergelijkbare, seksueel getinte opmerkingen en Debby slaat hem daarop een keer of vijf plagerig op zijn bovenarm. Voordat Debby doorfiets, zegt Keylow dat we allemaal afscheid van haar moeten nemen, omdat ze op vakantie gaat. Debby geeft iedereen een hand. Als ze wegfiets, zegt ze: “Hou het veilig hè?” (04/07/2012, observatie)

Omdat ze beschouwd wordt als een aantrekkelijke vrouw nemen de Crips maar wat graag de moeite om haar te woord te staan. Debby stelt zich daarbij vriendelijk op, controleert in het systeem of leden van de Crips gesignaleerd staan of openstaande boetes hebben en geeft door wanneer mensen zich moeten melden bij het politiebureau. Hiermee neutraliseert ze de spanning tussen de politie en de Rollin 200 Crips.

Alhoewel dit charmeoffensief door sommige leden van de Crips gewaardeerd wordt, gaat het ook gepaard met wantrouwen:

‘Keylow vraagt zich hardop af wat hij met het gedrag van Debby moet. Daniel zegt: “Cuzz, moet wel uitkijken.” Keylow antwoordt hierop met: “Nee, is funny. Ik

hoef niet uit te kijken. Ik ben OG⁵¹ der OG's, niemand kan met mij fucken. Ik ben een soort psycholoog, vraag maar aan hem" en Keylow wijst in mijn richting. Vervolgens geeft hij aan dat hij toch niet helemaal weet wat hij van de interactie met Debby moet maken.' (09/08/2012, gesprek met Keylow en Daniel)

Het persoonlijke, informele contact van zowel Ronald als Debby staat haaks op de repressieve manier van reageren die ze gewend zijn van de politie en brengt de nodige argwaan met zich mee. Ook ik verwonder me herhaaldelijk over het verloop van onderlinge interacties. Keylow ziet deze omgang nadrukkelijk ook als manier om aan 'inside information' te komen over lopende onderzoeken naar de Crips en eventuele invallen en interpreteert het, analoog aan de praktijk van het onderhandelen over aanhoudingen, als een exponent van hun status en macht op straat en in het bijzonder in de h200d. Toch kunnen lang niet alle leden van de Crips zich vinden in de amicale omgang met politie in de buurt. Daniel spreekt, wanneer hij niet langer onderdeel uitmaakt van de Crips, zijn weerstand uit over de verplichte, vriendelijke interactie met de politie:

"And also the police woman and shit there. She can be as fine as she wants, dude, I don't care man, I don't trust you from a fucking mile away man. Ohh god, the fucking moments with those cops you know? I hated that shit man. It's so uncomfortable, they come there and fucking talking that dumb shit. Hey lekker weer dit dat lekker weertje. Get the fuck outta here man! Dude, I remember like, for me, I'll never forget you know, cause this was when I just came out of prison of the beating of the cops or whatever and I had just gone to prison and I'm walking and I saw cops on the block you know? And then as I was walking to the block, I see cops on the block, like two of them and I see Charlie and big homie⁵² you know? And now cig homie says: you have to go with them. Cuzz! I was like: what do you mean he has to go with them? Like you're allowing them to take him from here? I was like: you're telling him as a dog to walk with them? Dude! You will never, ever, get that shit from me nigga. If they would come there and he would say: Cuzz you have to go with them, this and that. I would be like: Cuzz, with all due respect, I'm going nowhere with these people willingly nigga. Never have I ever willingly gone from the street with police, ever! I'll fight you, I'll run, I would do whatever. I never gonna go like, okay, walking together like this with a cop, never! Fuck yo shit! If they pick me up at home, that's another story. If they catch me at home. Whatever, Swat team situation that kinda shit, fine! Fine! (...). That shit, I will never ever forget that shit dude. That you actually tell

⁵¹ O.G., oftewel Original Gangster, is een term die in het vocabulaire van de Crips gebruikt wordt naar een hoge, respectabele positie in de hiërarchie van de gang te verwijzen (vgl. Rios, 2011: 13)

⁵² 'Big homie' verwijst in dit geval naar Keylow. De term wordt door leden van de Rollin 200 Crips over het algemeen gebruikt om te verwijzen naar leden die op de een of andere manier een bepaalde status op straat of binnen het netwerk van de Crips hebben opgebouwd. Het voorvoegsel 'big' drukt de hogere hiërarchische positie van iemand aan. Een aanverwante term is die van 'O.G.', oftewel 'Original Gangsta'. 'Big' wordt daarbij ook wel eens geschreven als 'cig', om het gebruik van de letter 'B', een verwijzing naar de gezworen tegenhangers van de Crips, de Bloods, te vermijden.

him to walk with them. Dude! That's so ridiculous dude, no way man, no way dude! Haha." (15/03/2013, interview met Daniel)

Als Keylow, of andere oudere Crips niet in de h200d aanwezig waren, of wanneer het andere agenten waren dan Ronald of Debby, werd de politie genegeerd en het (oog)contact zoveel mogelijk vermeden.

Vanuit het perspectief van de Crips valt de tijdelijk vriendelijke omgang met de politie met het oog op het vermijden van conflicten en het verminderen van aandacht voor hun criminele werkzaamheden te begrijpen. Voor buitenstaanders, in het bijzonder andere deelnemers aan het straatleven, kan de amicale interactie ook een (hele) verkeerde indruk wekken. Het staat immers haaks op het breedgedragen en veel ge(re)produceerde idee van 'Fucc de po-po'. Dit doet de vraag rijzen hoe er naar de vriendelijke omgang tussen leden van de Rollin 200 Crips en agenten als Ronald en Debby door buitenstaanders wordt gekeken. De frequente ontmoetingen in de h200d zouden bovendien door sommigen aangemerkt kunnen worden als 'snitchen', ondanks dat de Crips tijdens de interacties niets verklaren en niemand verraden. Toch verlenen enkele leden van de Crips wel degelijk op hun manier hun medewerking aan de politie. Na de moord op Sin - een lid van de Rollin 200 Crips, maar ook actief binnen de Amsterdamse 241 Gangster Crips en aspirant lid van motorclub Satudarah - in augustus 2012 worden zowel Keylow als Jermaine benaderd om hun visie te geven op de achtergronden van de dood van Sin. Ze stemmen hiermee in en leveren op vrijwillige basis hun medewerking aan het onderzoek naar de dood van Sin. Na het gesprek geven ze aan 'natuurlijk niets te hebben losgelaten' over hun eigen verdenkingen en dat ze het gesprek met de politie vooral aangegaan om zicht te krijgen op hoe het politieonderzoek vordert.

Als andere mensen in een vergelijkbare situatie met een dergelijk verzoek zouden hebben ingestemd, dan zou dit door de Rollin 200 Crips linea recta worden geclassificeerd als snitchen. Buurtbewoners Franky en Sonia worden bijvoorbeeld ook bij herhaling aangemerkt als 'snitches', omdat de wijkagent geregeld bij hen over de vloer komt. Toch worden er ook binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips wel degelijk vraagtekens geplaatst bij verplichte vriendelijkheid richting de politie in de h200d en de achterliggende redenen hiervoor. Nadat een aantal jongere Crips uit de set zijn gezet, praat ik uitvoerig met hen over hun periode als lid van de Rollin 200 Crips. Verschillende voormalige leden geven daarbij aan Keylow ervan te verdenken een informant voor de politie te zijn.

Over fucc de po-po

Op straat wordt de politie gezien als de natuurlijke vijand. Bij een groot deel van de centrale personen in deze studie is deze negatieve houding het product van een (lange) historie van problematische interacties met de politie. Bij een ander deel neemt de haat tegenover de politie de vorm aan van een pose die op straat, op social media en in rapmuziek ge(re)produceerd wordt en een manier

vormt om hun identiteit te construeren en vorm te geven. Als er gekeken wordt naar de concrete interacties tussen de Vergeten Dorpelingen en de politie, dan verloopt dit over het algemeen moeizaam, variërend van provoceren en negeren tot fysieke aanvaringen. De Rollin 200 Crips zijn bij de politie bekend vanwege hun historische wortels in het Vergeten Dorp, de beeldvorming in de media over hun criminele levensstijl, maar zij hebben eveneens zicht op hun strafbladen en veroordelingen. Bovendien weten ze dat een aantal van hen als vuurwapengevaarlijk te boek staat. Tijdens interacties in de h200d vielen er, zowel van de kant van de politie als leden van de Rollin 200 Crips, min of meer bewuste strategieën te herkennen die gericht waren op het vermijden van onderlinge conflicten om zo voor beide partijen, vanuit hun eigen perspectief en met hun eigen belangen, een rustige en werkbare situatie te creëren in het Vergeten Dorp. Dit horizontale toezicht, in de vorm van het respecteren van de grenzen van de h200d, het benoemen van het belang van wederzijds respect tijdens interacties, het onderhandelen over aanhoudingen en, ten slotte, (wijk)agenten die veel energie staken in het opbouwen van een goede, vriendschappelijke band met de Crips, resulteerde in een lange periode van relatieve rust. Tijdens deze vreedzame coëxistentie bleven beide partijen achter de schermen bezig met hun eigen agenda. Bij afwezigheid van de politie gingen de Crips door met het beramen en uitvoeren van criminele activiteiten. De inval in april 2013 onder leiding van voormalig minister Opstelten van Veiligheid en Justitie maakt duidelijk dat de politie de criminele activiteiten van de Crips nauwlettend in de gaten hield.

- 5 -

VAN GOD LOS

‘Keylow vertelt over een Surinaamse vrouw die in de wijk woont en een goede vriendin van zijn moeder is. Ze vertelde aan Keylow dat er ten tijden van het verschijnen van het boek ‘Crips.nl’ iemand naar haar toe kwam en zei: dat zijn die en die en die staan met wapens op een boek. Keylow: “Ze zei: er zijn mensen die slechte dingen over jullie zeggen, maar ik heb ze gezegd dat jullie dat niet zijn. Jullie zijn zulke lieve jongens. Ik zei: mevrouw, dat hoeft niet. U hoeft ons niet te verdedigen, dat zijn wij wel”. Volgens Keylow vinden Surinamers de Crips ‘van god los’ en zijn ze van mening dat ‘het criminele en slechte jongens zijn’.’ (01/09/2011, gesprek met Keylow)

Vanaf het begin van dit onderzoek ben ik geïnteresseerd in de relaties die de Rollin 200 Crips onderhouden met mensen buiten de set. Hierin bleek echter een grote uitdaging te liggen. Hoe vertrouwelijk en vriendschappelijk de relatie met sommigen in de loop der jaren ook werd, contact met voor hun belangrijke mensen buiten de Rollin 200 Crips, de straat of het Vergeten Dorp werd vrijwel altijd afgehouden. De bovenstaande beschrijving van Keylow biedt een gedeeltelijke, maar belangrijke verklaring waarom de centrale personen in deze studie bepaalde delen van hun leven voor mij zoveel mogelijk hebben geprobeerd af te schermen. In dit hoofdstuk ga ik nader in op de inbedding van de Rollin 200 Crips binnen etnische gemeenschap(pen) en familienetwerken. In het bijzonder besteed ik hierbij aandacht aan conflicten en spanningen die zich voordoen als gevolg van de criminele betrokkenheid of de (collectieve) gewelddadige poses van de Crips. In het geval van de Crips kent deze spanning een historische dimensie waarmee ik dit hoofdstuk wil beginnen.

“Vroeger waren we echt werie”⁵³

Om de huidige samenstelling, activiteiten, gedragingen en presentaties van de Rollin 200 Crips te begrijpen, is het van belang om de ontstaan van de Crips in het tijdsgewricht te duiden. In de biografie van de gang komt naar voren dat het groepskarakter en het delinquente gedrag van de Surinaamse⁵⁴ jongeren al dateerde van voor de tijd dat ze zich Crips noemden (Van Stapele, 2003; Roks, 2007). Volgens Keylow werd de groepsvorming van de Crips door de toenmalige oudere generatie Surinamers niet begrepen en gezien als een tijdelijke, niet bestendige exponent van hun jeugdigheid:

“Iets wat weinig ouderen in die tijd begrepen. Gangs waren standaard slecht en kon nooit werken. Ik herinnerde me zelfs een gesprek tussen mij en een oude vriend van mijn vader. Hij was een bekende garage houder. Een dag waren we bij zijn garage aan het werken aan onze eerste echte auto, een bmw 525i, ook gekocht met straat geld, toen hij ons aansprak op het feit dat we met zijn zovelen waren. We waren daar met ongeveer 20 man deep. Ol nigga zei zo iets van: ‘het is mooi om jullie zo te zien, maar jammer dat het van korte duur is’. Hij voegde hieraan nog toe dat hij vroeger ook met een grote groep liep maar dat ze allemaal dood zijn of uitelkaar zijn gegroeit. Ik counterde hem gelijk met de woorden: ‘met alle respect maar wij zijn jullie niet, wij gaan nooit uit elkaar’. Hij moest lachen en zei ‘dat moet ik nog zien’. Zijn reactie was niet zo vreemd trouwens, het was gewoon de instelling van de oudere Surinamers toen. Ze geloofden niet meer in eenheid. Ik denk door teveel aan bacc stabbin⁵⁵ onderling in het verleden, of dood gewoon door het belemmering die ze hebben ervaren wanneer de 1 de ander niet iets wil zien bereiken.” (28/05/2007, e-mailwisseling met Keylow)

Keylow plaatst de reactie op de groepsvorming in de context van breder ervaren problemen in de Surinaamse gemeenschap, die hij typeert als weinig hecht, met in het bijzonder gebrekkige onderlinge solidariteit en ondersteuning. Van dit door Keylow gepercipieerde ‘gebrek aan eenheid’ wordt in diverse studies naar (Creoolse) Surinamers in Nederland melding gemaakt. Peter Buiks richt zich in ‘Surinaamse jongeren op de Kruiskade’ (1983) vooral op ‘randgroepjongeren’ die veelal alleen naar Nederland kwamen en zelf ‘de afstand tussen de Kwattastraat in Paramaribo en de Kruiskade in de Rotterdamse metropool moesten zien te overbruggen’ (Buiks, 1983: 49). Livio Sansone verwoordt een decennium later in zijn studie naar Creoolse jongeren

⁵³ Surinaams voor ‘lastig’ of ‘vervelend’ (zijn).

⁵⁴ Het merendeel van de ‘Surinamers’ die ik gesproken heb, beschrijven zichzelf als Creoolse Surinamers of Afro-Surinamers. De term ‘gemeenschappen’ toont dat er geen sprake is van een enkele hechte Surinaamse gemeenschap, maar van meerdere gemeenschappen. Dit is onder andere een product van het feit dat de etnisch samengestelde afkomst ‘Surinamer’ naast Creolen ook verwijst naar Hindoestanen en Javanen. Omwille van de leesbaarheid maak ik, tenzij anders wordt aangegeven, in het vervolg van dit hoofdstuk gebruik van de aanduiding ‘Surinamer’ of ‘Surinaamse gemeenschap(pen)’.

⁵⁵ ‘Bacc stabbin’, oftewel ‘backstabbing’ laat zich vertalen als ‘achterbaks’.

in Amsterdam een stuk stilliger en meent dat “de Creool niets van organisatie af wil weten” (Sansone, 1992: 12). In ‘De Krekel en de Mier’ (2000) concludeert Mies van Niekerk op haar beurt dat ‘de geringe cohesie en geslotenheid van de Creoolse gemeenschap veel individuele speelruimte laat, maar de jongere generatie ook minder ondersteuning biedt’ (Van Niekerk, 2000: 196). Het is aannemelijk dat deze ontwikkelingen zich met het verstrijken van de tijd en de toenemende integratie van de Surinamers hebben doorgezet.

De reactie van de oudere Surinamers op het groepskarakter van het jeugdige, delinquente gedrag in de beginnende jaren van de Crips moet tevens in het licht gezien worden van de Surinaamse straathosselaars in Nederland (Buiks, 1983; Sansone, 1992). Sansone (1992) betoogt dat “er onder Creoolse dealers geen organisatie en geen onderlinge solidariteit bestaat, en dat Creolen als individu en als groep nu eenmaal niet te vertrouwen zijn” (ibid.: 121). De individualistische, straatgerichte levensstijl van de hosselaars en ‘wakamans’⁵⁶ is sterk competitief en kenmerkt zich door een gebrek aan organisatie en groepsvorming (ibid.: 120-123). De delinquente gedragingen van de Surinaamse jongeren die aan de basis staan van Haagse Crips hadden juist wel een overwegend collectief karakter. Voor de Crips van het eerste uur van de Rollin 200 Crips begon dit rond 1985 in een groep genaamd de ‘Crazy Undaground Criminals’: de nieuwe benaming voor de ‘breakdance-crew’ ‘Call Us Cool’ rondom onder andere Keylow, Rick en hun oudere neef Nigel. Na het zien van de film ‘Colors’ in de bioscoop rond 1988, kreeg de afkorting ‘C.U.C.’ een nieuwe invulling: Criminal Undaground Crips.

Frederic Thrasher (1927) definieert in een gang als een “intersitital group originally formed spontaneously and then integrated through conflict” (Thrasher, 1927: 46). Ook ‘C.U.C.’ begon min of meer spontaan als een groep Surinaamse jongens uit de buurt. Alhoewel criminaliteit pas later een prominente rol van betekenis zou gaan spelen, stonden de jongens van ‘C.U.C.’ in die tijd, naast het zijn van goede dansers en rappers, ook bekend als vechtersbazen. Een belangrijk moment in de historie van de huidige gang doet zich voor begin april 1989. Ricardo, het jongere broertje van Keylow en Rick, raakt betrokken bij een vechtpartij die uitmondt in een steekpartij met dodelijke afloop. Afbeelding 5.1 toont het originele krantenbericht van dit voorval dat Keylow al die jaren bewaard heeft. Volgens Keylow vielen “de bangeschijters voor wie het te real werd” af na de dodelijke steekpartij in 1989 en bleven alleen “de echte soldaten” over. Ook de reactie op de steekpartij vanuit de bredere omgeving, in het bijzonder vanuit de eigen etnische omgeving, droeg bij aan de integratie van de gang:

⁵⁶ Sansone stelt dat het woord ‘wakaman’ meerdere betekenissen heeft, waaronder iemand met een straatgerichte levensstijl, maar “het kan ook duiden op een manier om met vrouwen binnen een systeem van bezoekersrelaties om te gaan of op een man die vrouwen uitbuit” (Sansone, 1992: 73). In Nederland worden de termen hosselaar en wakaman volgens Sansone door zowel jongeren als onderzoekers (Buiks, 1983) door elkaar gebruikt.

“Dus ik ga zeggen, eerlijk, eerlijk, heel eerlijk, want daarvoor deden we wel al crimes en shit, maar na die steekpartij was er no way back! Toen wist ik, toen omgaan en werden we een beetje in de zwarte hoek gezet en waren we eigenlijk afgeschreven. Ja, ik denk dat daar echt die reputatie stabiel is geworden. (...) Toen was er no way back. Het was echt het point of no return. En, nogmaals wat stijgt gelijk met jou in het verdomhoekje zetten en jou op de zwarte lijst. De hoe zeg je dat, de bewondering van jongens die het ook niet goed hadden. Goddamn, ze worden gezocht en ze lopen gewoon, ze zijn niet bang voor niemand, ik sluit me daar aan. Dat was ook de grootste groei van onze set.” (13/04/2007, interview Keylow)

Gedurende dit onderzoek ondervind ik de nodige moeilijkheden om zicht te krijgen op de positie van de Rollin 200 Crips binnen de Surinaamse gemeenschap(pen). Waar ze honderduit praten over hun criminele betrokkenheid en ervaringen, slaat het gros dicht wanneer ik tijdens gesprekken begin over een onderwerp dat niet over de straat, over de h200d of over de Crips gaat. Wanneer ik bijvoorbeeld begon over wat Surinamers, familieleden en vrienden vinden van de Rollin 200 Crips werd er door hen doorgaans van onderwerp veranderd. Doorvragen tijdens deze gesprekken leek daarbij niet op prijs te worden gesteld. In de zomer van 2012 vertelt Keylow dat ‘er onder Surinamers wel over de film (‘Strapped ‘N Strong’, RaR) gesproken werd’. Als ik hem vraag wat er dan over gezegd en van gevonden werd, reageerde hij, veel bozer dan normaal, met: “Dat heb je al een keer gevraagd en daar heb ik al antwoord op gegeven. Sommige mensen keuren het af. Die vinden ons een stelletje criminelen. En een andere groep doet alsof ze ons kennen”. De reactie van Keylow toont dat hierin een duidelijk bron van spanning verscholen ligt, maar geeft tegelijkertijd weinig zicht op de manier waarop de Rollin 200 Crips zijn ingebed in de Surinaamse gemeenschap(pen).

Na een reorganisatie van het Haagse welzijnswerk in 2013, waarbij een deel van de buurthuizen wegens bezuinigingen gesloten wordt, is de lokale Surinaamse Vereniging gedwongen te verhuizen vanuit een aangrenzende wijk naar buurthuis ‘de Club’. Het gevolg hiervan is dat de Crips in de zomermaanden oudere Surinamers treffen in de h200d: bij binnenkomst of vertrek uit het buurthuis, of als er buiten gerookt wordt op het pleintje achter het buurthuis. Vanwege de verhalen die mij verteld zijn over de problematische interactie met de oudere Surinamers, probeer ik mijn veldwerk af te stemmen op momenten dat zowel de Crips als de oudere Surinamers in de publieke ruimte van het Vergeten Dorp te vinden zijn. Het komt diverse malen voor dat oudere Surinaamse mannen een gesprek aanknopen met leden van de Crips. Zo vraagt een man in de zomer van 2013 in het Surinaams aan Rick hoe het met zijn vader gaat en maakt hij een verwijzing naar de periode dat de jongens bij het “muurtje”, aan de voorkant van het buurthuis stonden. Ik vang enkele woorden van hun gesprek op, maar ben niet in staat om de volledige inhoud van hun conversatie woord voor woord te begrijpen en te volgen. Als de man na enige tijd het buurthuis weer betreedt, barst Rick in lachen uit. Hij vertelt dat hij vroeger een keer een

pitbull op de man had afgestuurd, omdat hij als oudere man altijd “stoer liep en stoer keek”. De man vroeg Rick naar dat voorval, waarop hij antwoordde: “Dat zou wel kunnen.” Rick lacht omdat hij dondersgoed wist waar de man het over had: “We zijn nu wel rustiger geworden, maar vroeger waren we echt werie Roks, haha.”



Afbeelding 5.1: origineel krantenbericht dodelijke steekpartij april 1989

Ondanks dat Rick meent dat ze tegenwoordig rustiger zijn geworden, lijken de Crips nog steeds de naam te hebben “gevaarlijke jongens” te zijn. Zo lijken de bezoeker van de Surinaamse vereniging geen gebruik te maken van de nieuwe hoofdingang van van het buurthuis in de h200d, maar te kiezen voor de minder gebruikelijke ingang aan de voorzijde van het buurthuis. Wanneer ik Rick vraag waarom dat is, lijkt hij daarover wel een idee te hebben: “Want zogenaamd vinden ze ons gevaarlijke jongens toch? Maar ze zijn hypocriet toch?” Ik vraag Rick vervolgens waarom ze beschouwd worden als gevaarlijke jongens en hij verwijst naar de steekpartij waar zijn broertje Ricardo bij betrokken was. De Crips ‘liepen’ in die tijd met een grote groep van ongeveer dertig Surinaamse jongens en gingen samen uit. Na de steekpartij nam de omvang van de groep flink af. Rick zegt dat ‘allerlei jongens naar hun ouders ging rennen’ om te vertellen wat er was gebeurd. Al snel werd er volgens Rick door allerlei mensen gesproken over wat er zich had voorgedaan op basis van halve informatie en halve waarheden:

“Want zo zijn Surinamers. Ze praten veel en willen altijd over andere mensen praten. Surinamers willen altijd praten over mensen met wie het slechter gaat. Ze zijn achterbaks en hypocriet.” (02/08/2013, gesprek met Rick)

Met “zogenaamd” wekt Rick de indruk dat de geschetste beelden over de Crips niet overeenkwamen, en komen, met de werkelijkheid. De huidige reputatie van de Crips is echter niet enkel het product van hun betrokkenheid bij een steekpartij meer dan 25 jaar geleden. Door zich in de media nadrukkelijk te profileren als criminele, gewelddadige en gevaarlijke ‘gangstas’ hebben de Rollin 200 Crips sinds die tijd een voorname rol gespeeld in de beeldvorming die er over hen bestaat. Deze beelden hebben daarbij een breder publiek bereikt dan de mensen die hen enkel kenden van hun gewelddadige reputatie op de Haagse straten.

“Net komen we uit een dal en daar krijg je weer dit”

In wetenschappelijk onderzoek naar (Creoolse) Surinamers in Nederland is weinig aandacht voor de inbedding van criminaliteit de Surinaamse gemeenschap(pen). Drie studies over Surinamers in Nederland (Buiks, 1983, Sansone, 1992, Van Niekerk, 2000) raken wel aan deze materie, maar leveren een beperkt beeld, bijvoorbeeld omdat er alleen gekeken wordt naar de houding van leeftijdsgenoten of vriend(innen). Buiks (1983) richt zich allereerst op Surinaamse ‘randgroepjongeren’ - ‘etnische jongeren die niet geïntegreerd zijn in hun Nederlandse omgeving’ (Buiks, 1983: 24) - op de Rotterdamse Kruiskade. Deze ‘randgroepjongeren’, bestaande uit ‘wakamans’ met hun straatgerichte levensstijl, heroïnegebruikers en rasta’s, vertegenwoordigen volgens Buiks slechts een beperkt deel van de totale populatie Surinaamse jongeren. Buiks vergelijkt deze groep expliciet met de schoolgaande en werkende Surinaamse jongeren (Buiks, 1983: 73-83). Heroïnegebruikers worden door de bredere populatie Surinaamse jongeren (angstvallig) gemeden, omdat ‘men tegenover hen een zeker medelijden voelt’ (ibid.: 81). Het wereldbeeld van de rasta’s spreekt de schoolgaande en werkende jongeren aan, maar de praktische levensstijl niet, omdat deze ‘botst met de overtuiging dat men zich dient aan te passen’ (ibid.: 82). De houding ten aanzien van ‘wakamans’, een groep die zich vanwege hun straatgerichte levensstijl het best laat vergelijken met de Rollin 200 Crips, wordt echter niet nader belicht. Sansone (1992) besteedt wel enige aandacht aan de inbedding van criminaliteit binnen de Surinaamse gemeenschap. Hij stelt dat de hosselaar een centrale plaats inneemt in de Creoolse gemeenschap, omdat hij als rolmodel voor veel jongens fungeert. Tegelijkertijd staat de hosselaar zelf “antagonistisch en vervreemd tegenover de organisatie en politiek van de Creoolse gemeenschap” (ibid.: 122).

Van Niekerk heeft in haar onderzoek naar de ‘fabels en feiten’ over de maatschappelijke stijging van Creoolse en Hindoestaanse Surinamers in Nederland, weinig aandacht voor het onderwerp criminaliteit. Wel geeft schetst ze een uitgebreid beeld van de Creoolse gemeenschap die ze onderzocht. Van Niekerk beschrijft een zekere ambivalentie onder Creolen tegenover ‘contact in eigen kring’:

“Zij geven dikwijls te kennen liever niet met ‘te veel’ andere Creolen in de buurt of op dezelfde school te willen zijn. De teneur is vaak: als er te veel Creolen bij elkaar zijn (‘Surinamers’ of ‘negers’ zeggen zij zelf in dit verband) dan krijg je problemen: er ontstaan snel ruzies, schoolproblemen of je krijgt ‘klitvorming’.” (Van Niekerk, 2000: 187)

In vergelijking met Hindoestaanse jongeren, genieten Creolen meer individuele bewegingsvrijheid en er is minder sprake van sociale controle vanuit de etnische gemeenschap. Deze sociale mechanismen behoeden Hindoestaanse jongeren volgens Van Niekerk voor ‘ernstige ontsporing’, waardoor ze minder snel in de wereld van drugs en straatcriminaliteit belanden. Creoolse jongeren missen deze corrigerende mechanismen, omdat ze vaker ingebed zijn in etnisch-gemengde netwerken (ibid.: 195-196).

De spanning die de criminele betrokkenheid van (Creoolse) Surinamers oproept binnen de bredere etnische gemeenschap wordt zijdeling belicht in de bovengenoemde studies, maar blijft een blinde vlek. Vanaf het begin van dit onderzoek heb ik geprobeerd om ook het perspectief van de Surinamers zelf in kaart te kunnen brengen. Van oorsprong is het Vergeten Dorp een wijk met een grote populatie Surinamers. In de loop der jaren is een aanzienlijk deel van de oorspronkelijke bewoners van Surinaamse afkomst echter verhuisd. Deze geografische mobiliteit lijkt verband te houden met sociale mobiliteit en heeft ervoor gezorgd dat de Surinamers die het zich konden permitteren zijn weggetrokken (vgl. Van Niekerk, 2000: 170).

Via Romeo, de voorzitter van de bewonersorganisatie en van Surinaamse afkomst, heb ik meermaals geprobeerd contact te leggen met Surinamers die langer woonachtig waren in het Vergeten Dorp of waren verhuisd naar andere delen van de stad of het land. Als we begin januari 2012 in de centrale ruimte van het buurthuis zitten, sprint hij naar buiten, spreekt een oudere man aan en sleurt hem bijna letterlijk naar binnen. Romeo stelt me daarop voor aan Arie, die al ruim veertig jaar in de wijk woont. Arie heeft naar eigen zeggen “respect nog aan de tiet gekregen” en hij hekelt de veranderende, “verhollandste” fatsoensnormen onder de jongere generaties Surinamers. Over criminaliteit spreekt hij zich stellig uit. Arie geeft als voorbeeld dat als hij vroeger zag dat zijn zoon met een nieuw horloge thuis kwam, hij ging vragen:

“Wie heeft je dat gegeven? Ik heb je dat niet gegeven, dus hoe kom je er aan? Ik zou zijn kiezen eruit slaan als ik het niet aan hem heb gegeven.” (11/01/2012, gesprek met Arie)

Even later komt het onderwerp op de Crips. Omdat ik eerder van Keylow en Rick heb gehoord dat ze Romeo van vroeger kennen, vraag ik of Romeo mensen kent die bij de Crips zitten. Romeo zegt, zoals hij eerder heeft gedaan, dat ‘ze zijn opgerold en dat ze door de politie zijn aangepakt’. Omdat hij daarmee eigenlijk geen antwoord geeft op mijn vraag, probeer ik nogmaals te achterhalen of Romeo mensen kent die bij de Crips zitten. Romeo geeft wederom geen antwoord, maar Arie weet te vertellen dat alleen Rick nog in de

wijk woont. De heren mompelen vervolgens tegen elkaar dat 'hun zoons er ook nog bij gezeten hebben'. Ook hier vraag ik op door, maar uit het uitblijven van een antwoord maak ik op dat de mannen hier tegen mij niets over kwijt willen.

Een combinatie van factoren ligt ten grondslag aan deze zwijgzame houding van de oudere Surinamers. Cindy Norton beschrijft in haar onderzoek naar winti en criminaliteit dat zij haar beweegredenen goed aan haar respondenten duidelijk moest maken, mede omdat ze van mening waren dat gevoelige informatie niet "voor bakra's (blanken)" bedoeld is (Norton, 2008: 20-21). Dit geldt in het bijzonder ten aanzien van het onderwerp 'winti', dat met meer taboes omgeven is dan 'criminaliteit'. Bovendien signaleert ze 'dat het onder Surinamers niet gepast is om veel door te vragen' (Norton, 2008: 20-21). Naast deze factoren heeft ook mijn positie in de buurt, en in het bijzonder mijn relatie en omgang met de leden van de Rollin 200 Crips, ook onherroepelijk een rol heeft gespeeld in de (on)welwillendheid van bepaalde respondenten om met mij over dit onderwerp (door) te praten.

Om toch meer zicht te krijgen op de manier waarop er door de Surinamers naar criminaliteit, in het algemeen en de activiteiten en presentaties van Rollin 200 Crips in het bijzonder, werd gekeken, legde ik contact met de lokale Surinaamse Vereniging. Na het sturen van een verschillende e-mails die onbeantwoord bleven, sprak ik met Rudi (R1) en Max (R2), de voorzitter en een bestuurslid van de vereniging. Deze twee heren hebben zich in de meer dan veertig jaar dat ze in Nederland zijn actief ingezet voor de Surinaamse gemeenschap(pen) en zijn daarvoor (Koninklijk) onderscheiden. We komen te spreken over de documentaire over de Crips:

"R1: Ik heb hem twee keer gezien zelf, ik heb hem nog ergens op een cd dacht ik ergens en ik had al eerder gehoord van de Crips in Amerika had ik ook een deel daarvan gezien en het is soort vorm van ondersteuning, het is een soort Robin Hood gebeuren volgens mij, dat je dus, dat men probeert middelen te verzamelen om anderen te helpen, te verstevigen, maar wat ik hier gezien heb, dat wordt geript, rip deals gemaakt, ja het is een soort beroving en dat soort dingen, dat vind ik zelf. Dus ik weet het niet, bij mij heeft het geen goedkeuring, het zit juist de gemeenschap in een andere, net komen we uit een dal en daar krijg je weer dit, weet je? Een andere nieuwe ontwikkeling en dan vraag ik me af van johh gaan we weer terug, weet je? Dus het is weer een heel ander soort vorm, weet je? Want het moment dat er heroïne in de spel komt en dat noem maar op en schieten met pistolen en roven en dan met grote auto's gaan showen en dat soort dingen, maar gelukkig is het een kleine groepje die een beetje aan het sterven is.

R2: Ja, maar het was niet gelukkig, het was weer een stigma. We hadden het net over die percentages, 85%, 15% heeft steun en dan een harde kern hè? Maar de massa, het Nederlandse volk, bij witte mannen die het op de televisie zien, die gaan weer generaliseren. Stigma, stigma. Dus die film, geeft een zware criminele, mijn neefje zelfs, een zoon was Blood, Blood was van die blauwe zakdoekjes nohh? En die andere waren die rode.

R1: Ja, je had rood en blauw.

R2: Maar die jongens zijn allemaal groot geworden nu. Begrijp je? Maar het was criminaliteit, zware vormen, dat was echt niet prettig, ik was echt niet happy met die documentaire. Net weer dat hele stigma, weer generaliseren en de maker heeft gescoord, begrijp je?

I: Dus dat gaf eigenlijk een heel negatief beeld?

R2: Daarom zeg ik heel kritisch. Toen ik hoorde Robby Roks komt met onderzoek, ik zeg tegen Rudi alsjeblieft niet, daar gaan we weer.” (30/01/2013, interview met Rudi en Max)

Alhoewel het beeld van de criminele, drugsverslaafde Surinamer niet langer dominant is, appelleert de beeldvorming van de Rollin 200 Crips volgens de eerder genoemde Rudi en Max wel aan deze inmiddels vervlogen tijden.

Gerard, een Surinaamse man van in de zestig die woonachtig is in het Vergeten Dorp, kan zich de periode waarin het niet goed ging met de Surinamers nog levendig voor de geest halen: “Er was een periode dat je je rot schaamde voor wat Surinamers deden, maar dat is in de loop der jaren wel hersteld. Er is veel goed gemaakt”, meent Gerard. Hij vertelt over Surinamers die gingen studeren en dat er op een gegeven moment ‘een flow plaatsvond’ van pedagogen, sociaal maatschappelijk werkers en psychologen met een Surinaamse achtergrond die ‘een trots gevoel gaven voor de Surinamers’. Eind jaren zeventig was dat heel anders volgens Gerard. Hij beschrijft de invloed van de Chinezen en de intrede van heroïne en geeft als voorbeeld de problematiek rondom de Amsterdamse Zeedijk. In die tijd overheerste het beeld van de overlastgevende Surinamer. Gerard voegt daar aan toe dat “zwarte films zoals Shaft” ook een bepaalde uitstraling gaven die niet positief was:

“Wat hebben ze ons aangedaan met die films en kleding! Dat was wel een tijd dat je als Surinamer met je hoofd omlaag liep. Je moest je hoofd buigen, net wat die Marokkanen nu meemaken. Je schaamde je dood.” (14/01/2013, interview met Gerard)

Als Surinamer voelde Gerard zich in die tijd “miskeeld” en mistte hij in het bijzonder positieve voorbeelden. Tegenwoordig zijn er in dat opzicht minder problemen en gaat het beter met de Surinamer, “maar er zijn nog wel kleine vlekjes” volgens Gerard. Ik vraag hem hoe er door Surinamers naar criminaliteit gekeken wordt en na enig aarzelen zegt hij:

“Surinamers keuren het af, die hebben geen bewondering voor mensen die op een laakbare wijze hun geld verdienen. Ze hebben juist grote waardering voor harde werkers, mensen die zich ontwikkelen, bijvoorbeeld met hun studie. De crimineel krijgt weinig bewondering hoor. Iemand die met criminaliteit zijn geld verdient, daar wordt hoog minachtend over gedaan.” (14/01/2013, interview met Gerard)

De historische schets van Gerard geeft zicht op de maatschappelijke ontwikkelingen die de Surinamers hebben doorgemaakt. In de publieke beeldvorming worden Creolen vaak geassocieerd met achterstand en in het verleden met criminaliteit en drugsgebruik (Van Niekerk, 2000: 1). In zowel de studie van Buiks (1983: 57-62) als Sansone (1992: 17-27) wordt bovendien melding gemaakt van hoge werkloosheidscijfers onder Surinamers. Het beeld dat Veld en Liem (2005) jaren later schetsen is een stuk positiever. Ze laten zien dat Surinamers samen met Antillianen een zogenaamde ‘tussenpositie’ innemen tussen aan de ene kant de autochtone Nederlanders en aan de andere kant de Turken en Marokkanen (Veld en Liem, 2005: 89). Uit het ‘Jaarrapport Integratie 2012’ (Van der Vliet, Ooijevaar en Van der Bie, 2013) blijkt dat deze positieve trend zich heeft doorgezet onder de Surinamers in Nederland. Van de vier grootste niet-westerse herkomstlanden kennen Surinamers anno 2012 de hoogste arbeidsparticipatie, iets dat vooral op het conto van de Surinaamse vrouwen komt. Daarnaast hadden Surinaamse de laagste werkloosheid en hoogste arbeidsdeelname van de niet-westerse allochtonen (Van der Vliet et al., 2013: 17). Bovendien wordt gesteld dat de integratie bij de Surinaamse herkomstgroep zowel in sociaaleconomisch als sociaal-cultureel opzicht het meest geslaagd lijkt (ibid.: 10).

In het meest recente ‘Jaarrapport Integratie 2013’ (Dagevos, Huijink en Gijsberts, 2014) wordt geconcludeerd dat de economische crisis diepe sporen heeft getrokken in de arbeidspositie van de migrantengroepen (Dagevos et al., 2014: 26). De netto participatie, oftewel het hebben van betaald werk voor ten minste twaalf uur per week, ligt met 61% het hoogst bij de Surinaams-Nederlandse groep. Kenmerkend is daarbij de hoge arbeidsparticipatie onder Surinaamse vrouwen en het feit dat Surinamers in vergelijking met de andere drie minderheidsgroepen verantwoordelijk zijn voor het laagste aandeel dat onder de armoedegrens zit, alhoewel opgemerkt dient te worden dat dit nog steeds twee keer hoger ligt dan onder autochtone Nederlandse huishoudens (Dagevos et al., 2014: 22). Ten aanzien van betrokkenheid bij criminaliteit wordt in het ‘Jaarrapport Integratie 2012’ iets opmerkelijks aangestipt: ‘Surinamers van de derde generatie een tweemaal kleinere kans hebben om verdacht te worden van een misdrijf dan Surinamers van de eerste generatie die na hun achttiende naar Nederland zijn gekomen’ (Van der Vliet et al., 2013: 23). In termen van integratie kan dit gelezen worden als een positieve ontwikkeling, waarbij het de derde generatie Surinamers wat betreft politiecontacten dus aanzienlijk beter vergaat dan de eerste generatie migranten.

‘Verhollandste’ Surinamers

De afkeurende reactie door de bredere Surinaamse gemeenschap op het criminele gedrag van de Rollin 200 Crips is er (mede) verantwoordelijk voor dat zij maar in beperkte mate contact onderhouden met Surinamers buiten de set van de Crips. Bovendien zijn de Surinaamse Crips van het eerste uur in tegenstelling tot veel van hun ouders niet betrokken bij Surinaamse

organisaties of instellingen. Sansone (1992) wijst op een vergelijkbare ontwikkeling bij de jonge Creolen die hij eind jaren negentig onderzocht. Hij stelt daarbij dat dit niet betekent dat 'ze een zwakke band met hun eigen etnische gemeenschap en tradities' hebben en dat een groot deel van de eerste generatie Creolen 'nauw sociaal en cultureel contact' met Suriname houdt (Sansone, 1992: 182-183). Technologische ontwikkelingen op het gebied van communicatie en dalende kosten van transport hebben er aan bijgedragen dat het voor migranten eenvoudiger en goedkoper is geworden om contact te onderhouden met het land van herkomst. Huijnk en Dagevos (2012) laten zien dat onder Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders 'een minderheid zich lid voelt van de herkomstgroep (respectievelijk 26% en 36%)' en zich identificeert met Nederland - dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Turkse en Marokkaanse Nederlanders die zich sterk identificeren met hun eigen etnische herkomstgroep. In vergelijking met de andere drie onderzochte niet-westerse migrantengroepen voelt de tweede generatie Surinaamse Nederlanders zich het vaakst Nederlander en niet of nauwelijks lid van de herkomstgroep ((Huijnk en Dagevos, 2012: 84-89).

Veel van de oudere leden van de Rollin 200 Crips zijn geboren in Suriname en net voor de onafhankelijkheid naar Nederland gekomen met hun ouders. De betekenis die zij aan hun herkomstland toekennen levert een tweeslachtig beeld op. Enerzijds presenteren ze zich als trotse Surinamers voor wie hun etnische wortels een centraal onderdeel vormen van hun identiteit. Stuk voor stuk geven ze echter ook blijk van vervelende ervaringen tijdens bezoeken aan Suriname. Rick vertelt bijvoorbeeld dat 'ze in Suriname meteen zien dat je een Nederland bent', onder andere aan de manier van kleden, lopen en praten. Volgens Rick resulteert dit in opmerkingen als: "Wat komt deze Nederlander hier doen?" In winkels wordt bovendien altijd eerst de lokale bevolking geholpen en dan pas zijn de 'toeristen' aan de beurt. Mike vertelt een vergelijkbaar verhaal en vindt het gek dat hij in Suriname gezien wordt als toerist, terwijl hij daar geboren is. "Daar ben je niet dat en hier ben je niet dit", stelt hij om aan te geven dat hij het gevoel heeft te leven tussen twee werelden of culturen. Mike zegt dat hij vanaf het moment dat hij voet aan de grond zet in Suriname hij spanningen ervaart met de lokale bevolking:

"Ohh dus je komt stoer doen met je euro's hier? Pleur op johh! Ik ben daar geboren hè, maar ik voel me wel een toerist. Roks, weet je hoe vaak ik in in Su bij pinautomaten heb gevochten?" (01/09/2013, gesprek met Mike)

De ouders van Mike zijn na veertig jaar teruggekeerd naar hun land van herkomst, maar Mike geeft aan dat dit voor hem geen overweging is omdat hij te veel gewend is geraakt aan het leven in Nederland "om het in Suriname te redden". Het opgroeien in Nederland heeft de Surinaamse leden van de Rollin 200 Crips in de loop der jaren 'verhollandst'.

Dit is echter een ontwikkeling die niet beperkt blijft tot de Crips met een Surinaamse achtergrond. Tijdens een gesprek met de Antilliaanse Jayden en

Surinaamse Marvin vertelt Jayden dat als je als Antilliaan uit Nederland op Curaçao komt dat je eerder kans loopt om te worden overvallen, omdat er volgens hem een soort 'haat' en 'jaloezie' bestaat. Jayden: "Ze rijden tegen je auto of maken een kras en wachten dan bij je auto en zeggen: swa, wat heb je met mijn auto gedaan?" Marvin en Jayden zijn het er over eens dat de lokale bevolking direct door heeft wanneer iemand 'niet van daar is'. Marvin geeft aan dat ze het kunnen zien aan je loop, omdat:

"Surinamers uit Nederland een snellere pas hebben dan die uit Su. Daar hebben ze de tijd, die echte no spang mentaliteit. Als ze uit Nederland komen, dan lopen ze hard. Niet zo hard als Nederlanders, maar wel zo dat het Surinamers opvalt, i sabi toch⁵⁷." (18/07/2012, gesprek met Marvin en Jayden)

Een ander concreet voorbeeld betreft de manier van praten. Marvin zegt dat "hij zich net een klein kind voelde" toen hij aan tafel zat met zijn familie. Er werd 'Sranan' gesproken, maar hij kon maar flarden verstaan:

"Het lijkt alsof wij het goed praten, maar zij horen het direct! Direct! Bijvoorbeeld alleen hoe je 'fawaka' zegt. Ik zeg 'fawaka', maar ik zeg 'fawaka' op een Nederlandse manier, met een Nederlands accent." (18/07/2012, gesprek met Marvin en Jayden)

Jayden begint hierop te lachen en vertelt iets vergelijkbaars wanneer hij telefoneert met zijn neven op Curaçao en 'Papiamentu' spreekt:

"Soms hoor ik ze dan lachen aan die andere kant hè? Wat lach je swa? Wat lach je? Dan zeggen ze: je probeert het goed, maar het klinkt grappig." (18/07/2012, gesprek met Marvin en Jayden)

Voor de jongere generatie met Surinaamse of Antilliaanse wortels is de situatie nog complexer, omdat met elke generatie de afstand tot het herkomstland toeneemt en het contact met familieleden in Suriname afneemt. Dit wordt bovendien versterkt doordat sommigen uit etnisch gemengde gezinnen afkomstig zijn.

Sansone schetst in 1992 een transnationale levensstijl van de Surinaamse respondenten in zijn studie die 'tussen Nederland en Suriname pendelen' (Sansone, 1992: 182-183). Met transnationalisme wordt bedoeld op "[the] sustained ties of persons, networks and organizations across the borders across multiple nation-states, ranging from little to highly institutionalized forms" (Faist, 2000: 189-190). Van Niekerk (2000) laat zien dat de tweede generatie Surinaamse Nederlanders in Nederland geboren en getogen zijn en Suriname 'niet of nauwelijks kennen uit eigen ervaring' (Van Niekerk, 2000: 194). Voor de Surinaamse Crips in de onderhavige studie kan hetzelfde worden opgemerkt: zowel voor hen die zijn geboren in Suriname,

⁵⁷ 'I sabi toch' laat zich vanuit het Surinaams vertalen als 'je weet toch'.

maar in sterkere mate voor de tweede en derde generatie Surinaamse Nederlanders. Van een transnationale levensstijl kan daarbij niet gesproken worden: de contacten die ze onderhouden met familieleden of vrienden in Suriname zijn incidenteel en vluchtig en ze bezoeken het land, mede door de kosten die de vliegreis met zich meebrengt, zelden. Martin en Marvin vormen hier een uitzondering op, ofwel omdat ze Suriname op frequente basis bezoeken of omdat ze veel contact onderhouden met familie en vriendin in Suriname. Martin kan gezien worden als iemand die veelvuldig pendelt tussen Nederland en Suriname. Dit begon al toen hij jong was:

‘Martin vertelt dat hij in 1973, toen hij twee jaar was, naar Nederland is gekomen. In 1979 ging zijn familie echter weer terug naar Suriname. Twee jaar later, toen het politieke klimaat van Suriname begon te veranderen, vertrokken ze echter weer richting Nederland. Martin legt uit dat zijn moeder terugwilde, mede omdat de situatie in Suriname gespannen was. Hij rekent uit dat hij vanaf 1981, toen hij tien jaar oud was, tot 1996 niet meer naar Suriname is geweest. Vanaf 1996 pendelde Martin heen en weer tussen Suriname en Nederland en verbleef hij ‘dan weer twee maanden hier en dan weer daar’. Hij geeft aan over het algemeen niet lang in Suriname te kunnen blijven en dat hij toch altijd weer zijn weg zoekt naar Nederland. Hij zou alleen definitief naar Suriname vertrekken als hij daar een bedrijfje zou hebben.’ (20/11/2012, gesprek met Martin)

Martin licht toe dat “Suriname hem vaak ziet”. Dit komt omdat Martin kinderen in zowel Nederland als Suriname heeft bij verschillende vrouwen. Hij vertelt dat hij jaarlijks in ieder geval altijd de kerstdagen en Oud en Nieuw in Suriname met vrienden – familie heeft hij nog maar weinig in Suriname – wil doorbrengen. Daarvoor is hij wel afhankelijk van “goede tijden” op financieel gebied.

Eind 2011 vertelt Martin dat hij zeventien maanden niet in Suriname is geweest en zegt: “Dan weet je dus dat het geen goede tijden waren”. Een jaar later, eind november 2012, vraag ik hem of hij wederom voornemens is om Kerst in Suriname door te brengen. Hij vertelt dat hij “het reisgeld” voor zijn trip naar Suriname al bij elkaar heeft. Martin is nu nog bezig is met het verzamelen van “handgeld” - geld om in Suriname uit te geven – “alleen is er nog geen goede jack voorbijgekomen”. Enige tijd later vertrekt Martin richting Suriname, waarna ik hem niet meer gesproken heb. Enige tijd later vertelt Keylow dat Martin een ‘jack’ had gedaan in Nederland, maar dat er iets mis is gegaan. Martin belde Keylow vanuit Suriname om te vertellen dat hij snel weer naar Nederland zou komen en “iets zou meenemen”:

“Maar hij is gepakt. Hij had iets geslikt, hij had iets bij zich en ook nog iets in zijn koffer, dus hij is gepakt. Martin dacht misschien: ik draag een buy⁵⁸ en hij

⁵⁸ Een ‘buy’ is een magisch attribuut afkomstig uit de winti-religie in de vorm van een ritueel bewerkte armring (Nortan, 2008: 101).

was naar een bonuman⁵⁹ geweest. Dus hij dacht ik ben onzichtbaar en ik kan niet worden gepakt.” (05/03/2012, gesprek met Keylow)

Als ik Keylow vraag wat een ‘buy’ is, legt hij uit dat het een soort armband is die bescherming biedt, iets dat met ‘winti’ te maken heeft. “Ja cuzz, Martin is erg met die cultuur shit”, zegt Keylow. “En jij dan?”, vraag ik Keylow. “Ik heb daar niets mee cuzz, ik zou eigenlijk ook die buy moeten dragen, maar ik heb daar niets mee. Ik draag mijn rag, dat is mijn buy.” Keylow legt uit dat sommige mensen geloven dat ze niet geraakt kunnen worden door kogels als ze een ‘wasi’⁶⁰ hebben gehad, of dat ze onzichtbaar zijn als ze bij een ‘bonuman’ zijn geweest en dan coke kunnen smokkelen. Bovendien ging er volgens Keylow een roddel dat de 100 procent controles aan de Nederlandse grens zouden zijn opgeheven. Voor Martin is het niet de eerste keer dat hij in aanraking komt met politie wegens het smokkelen van drugs vanuit Suriname. Martin heeft vaker voor dit delict gezeten, waaronder twintig maanden in een gevangenis in Frans Guyana, onder erbarmelijke omstandigheden.

De termen ‘buy’, ‘bonuman’ en ‘wasi’ komen uit winti-religie en vormen culturele, magische rituelen die in context van criminaliteit ingezet (kunnen) worden voor onschendbaarheid of onzichtbaarheid (Nortan, 2008: 62-83). Keylow geeft aan hier niet in te geloven en doet het af als ‘bijgeloof’. Winti vormt wel een thema dat Martin en Marvin met elkaar verbindt. Tijdens zijn jeugd in Suriname kreeg Marvin er veel van mee: “Mijn vader was een grote man daarmee, hij was een kaolo⁶¹ man, maar wel een grote man met winti”. De vader van Marvin is een bekende Surinaamse schrijver, kruidenkenner en natuurgeneeskundige die zich heeft ingezet voor het preserven van de cultuur van de ‘Marrons’: afstammelingen van Afrikaanse slaven die zichzelf uit de slavernij bevrijdt hebben en zich vestigden in het oerwoud. Tijdens de jeugd van Marvin was zijn vader grotendeels afwezig en in ‘Crips.nl’ laat hij optekenen dat hij ‘zijn vader vaker op tv heeft gezien dan in het echt’ (Van Staple, 2003: 100). Het contact met zijn vader is verder problematisch omdat hij “iets van twintig kinderen heeft” bij verschillende vrouwen.

Marvin beschrijft zijn familie, ondanks het maatschappelijk succes van zijn vader, als “een familie vol zwarte schapen”. Marvin meent dat de mensen in zijn familie van elkaar weten wat ze doen en dat ze dus weten wie er in de drugs zitten en wie er een andere baan hebben: “Ze weten gewoon dat ik in de drugs zit. Ik word niet verstoet. Er wordt gewoon over gesproken.” Volgens Marvin houden meer mensen in zijn familie zich bezig met drugs. Hij vertelt dat zijn broertje in Engeland vastzit wegens drugssmokkel en een andere broer

⁵⁹ Een ‘bonuman’ is een wintihulpverlener, maar het woord kan volgens Nortan (2008: 101) ook gelezen worden als ‘therapeut, medicijnman of natuurgenezer’.

⁶⁰ ‘Wasi’ is een ritueel kruidenbad (Nortan, 2008: 101).

⁶¹ Kaolo’ betekent letterlijk ‘poepgat’ in het Surinaams, maar wordt gebruikt als voorvoegsel gebruikt in de betekenis van ‘rot’ of ‘heel erg’. Op straat wordt daarnaast vaak gedacht dat het verwijst naar het scheldwoord ‘kanker’.

“ook iets met coke doet”. Deze criminele activiteiten blijven echter niet beperkt tot de mannelijke tak van de familie:

R: Want mijn nicht die hielden ze al aan op Zanderij [vliegveld in Paramaribo, RaR], toen was ze 17.

I: Zo..

R: Ja haha. Die tante van mij is tjading⁶² man, ze zit nu weer vast. Ja, ook weer een paar liter. Die zijn boven de 60 cuzz en die gaan gewoon nog steeds door. Ja! Die zijn die hards cuzz. Ik heb wel op een manier respect voor ze, maar alleen de manier hoe ze het ehh aanpakken, vind ik niet.. Maar mijn andere tante had mijn neefje, mijn neefje was toen 15 ofzo, die had toen ook een liter, een halve liter geslikt toen ze kwamen. Zij had een liter, hij had een halve. Die tantes van mij zijn notorious, ik doe geen business met ze. En hun gaan wat ik noem over lijken, over lijken

I: Maar is dat dan van je vaders- of van je moederskant?

R: Nee, die zijn van mijn moederskant, die van mijn vaderskant, mijn vaders broertje, he's notorious.

I: Want ik had nog een beetje gekeken op internet naar je vader, we hadden het over zijn boeken toch? (...) Hij lijkt echt op je hoor.

R: Ja, vind je?

I: Ik zag een beetje een oude foto.

R: Met die bril?

I: Ja, met die bril en toen zag ik wel.. Maar toen dacht ik wel, dit is wel familie volgens mij.

R: Hij is een grappenmaker man. Ik geef hem soms wel props omdat hij, weet je? Omdat hij dingen heeft gedaan voor die black community, voor wat hij heeft gerepresent.

I: Ik las ook dat hij vastzat ofzo.

R: Ja, ja, ja, een heleboel onzin. (...) Ja, werede⁶³ dingen, werede dingen.” (18/02/2013, interview met Marvin)

De “werede dingen” waar Marvin naar verwijst, zijn beschuldigingen wegens zedendelicten waar zijn vader van verdacht werd en die breed uitgemeten in de (Surinaamse) media verschenen.

Voor Marvin, maar voor meer Crips zoals eerder in dit hoofdstuk door Rick werd verwoord, vormt dit een voorbeeld van de “zogenaamde nette mensen”: mensen die zich negatief uitspreken over hun criminele levensstijl, maar wier blazoën zelf verre van smetten vrij is. Ook Jermaine probeert de aandacht te verleggen van zijn eigen delinquente gedrag naar de veroordeling van de ‘veroordelaars’. Als ik aan hem vraag hoe er vanuit zijn familie gekeken wordt naar zijn criminele activiteiten zegt hij: “Schijnheilig, schijnheilig, schijnheilig ja, eigenlijk zoals de hele maatschappij”. Hij gebruikt zijn tante als voorbeeld. Met een verwijfd stemmetje zegt hij: “Ohh Jermaine is zo slecht,

⁶² ‘Tjading’ betekent grappig in deze context, maar laat zich letterlijk vertalen als ‘leuk’.

⁶³ ‘Werede’ betekent vervelend.

Jermaine is zo slecht, maar ondertussen heeft ze zelf wel een handeltje in dope.” De neutralisatietechniek “the condemnation of the condemners” (Sykes en Matza, 1957: 668) werd bij herhaling naar voren gebracht in gesprekken over hoe er door anderen – Surinamers, familieleden, vrienden, mensen uit de buurt of de bredere samenleving – naar de criminele activiteiten en poses van de Rollin 200 Crips werd gekeken. Termen als “schijnheilig” en “hypocriet” vormden daarbij de standaardrespons op negatieve, afkeurende reacties van de buitenwereld op de Rollin 200 Crips.

Het overlijden van Nen

Vanwege de moeilijkheden die ik ondervond in het beschrijven van de inbedding van de Crips in de Surinaamse gemeenschap(pen), besloot ik mijn aandacht te verleggen naar hun familienetwerken. Mijn bijzondere interesse ging daarbij uit naar de rol van de moeders, omdat zij geregeld onderwerp van gesprek waren. Dit gold in het bijzonder voor Nen, de moeder van Keylow en Rick. Als trotse Surinaamse vrouw was zij actief in het Surinaamse verenigingsleven en bezocht zij op regelmatige basis Surinaamse feesten. Aan Keylow vroeg ik bij herhaling of ik Nen kon ontmoeten. Toch bleef zij, net als het merendeel van de andere vrouwen van de mannen in deze studie, altijd op gepaste afstand. Naarmate mijn band met Keylow in de loop der jaren hechter werd, kwam hij zelf met het voorstel dat het voor mij goed zou zijn om een keer met zijn moeder te spreken.

Tot een ontmoeting kwam het echter nooit, mede omdat zij een groot deel van mijn veldwerk in Suriname verbleef. Begin maart 2013 komt Nen op 66-jarige leeftijd na een kort ziekbed te overlijden. Een paar dagen na haar dood tref ik Rick in de h200d en condoleer ik hem met het verlies van zijn moeder. Rick zegt dat het “fokt op is” en dat zijn moeder heel veel mensen kent, allemaal Surinamers van de eerste generatie die met elkaar, of na elkaar naar Nederland waren gekomen en die allemaal goed contact met elkaar hadden: “Kijk vroeger was het anders. Vroeger gingen die Surinamers elkaar wel helpen. Met dingen, informatie bijvoorbeeld hoe je bepaald dingen moesten doen, als ze dat wisten.” Rick herhaalt dat zijn moeder een bijzondere vrouw was en beschrijft haar als een behulpzame en aardige vrouw die zelfs “goed was” tegen mensen waar Rick en zijn broers “niet goed mee waren”. Rick: “We zeiden haar ook vaak: wat praat je met hun Nen?” Uit de honderden reacties op het online condoleanceregister voor Nen op Beri.nl - een site voor Surinaamse familieberichten - valt op te maken hoe geliefd Nen was.

In het uur dat ik met Rick buiten voor zijn huis sta, komen er verschillende mensen langs om hem te condoleren. Na enige tijd zegt hij: “Roks, wat zou je doen?”, een vraag die Rick doorgaans gebruikt om het einde van een gesprek in te leiden. “Als je wilt, kun je mee naar mijn moeder”, zegt hij. Ik geef aan dat ik dat een eer zou vinden, maar ik ben me ook direct bewust van de wrange ironie dat dit de eerste keer is dat ik Nen zal ontmoeten. We halen eerst Keylow op. In de auto vertelt Keylow dat zijn moeder degene was bij wie hij rust vond en een van de weinige mensen bij wie hij zijn hart kon

luchten en uitstorten. Normaal gesproken komen mensen namelijk altijd met hem praten om advies te vragen. Op de parkeerplaats bij het rouwcentrum ontmoeten we Steven, Marvin, Ton en Ricardo, het jongere broertje van Keylow en Rick. Bij het betreden van de rouwkamer valt mijn blik op een bloemstuk naast het opgebaarde lichaam van Nen, met een lint waarop 'No Surrender MC The Hague' staat - een recent opgerichte motorclub door ontevreden voormalige leden van Saturadah. Keylow wijst me hier later op en zegt dat hij dit gebaar erg kon waarderen.

Het overlijden van Nen doet haar zoons reflecteren op de relatie met hun moeder. Het valt daarbij op dat hun verhalen over hun moeder onlosmakelijk verbonden lijken met hun criminele levensstijl. Dit blijkt te meer als later op de avond de negen mannen herinneringen staan op te halen. Ze vertellen hoe er vroeger vaak woedende moeders aan de deur van Nen verschenen omdat 'de jongens' weer eens wat hadden gedaan, van kleine diefstal of berovingen tot vechtpartijen. De aanwezigen zijn het er over eens dat het bijzondere aan Nen was dat ze "een echte peacemaker was", omdat ze altijd wist te bemiddelen en de boze moeders uiteindelijk met een 'brasa', een omhelzing, weer huiswaarts wist te sturen. Al snel maken de liefdevolle herinneringen aan Nen plaats voor anekdotes over 'tories' waar ze recentelijk zelf wat geld mee hebben verdiend of de betrokkenheid van bekenden bij criminele activiteiten die het nieuws hebben gehaald.

De uitvaart van Nen vindt plaats op een zaterdag in maart en gaat gepaard met het nodige vertoon. Een rouwstoet rijdt toeterend en zwaaiend met de voor de Crips kenmerkende blauwe bandana's uit de volgauto's een ereronde door het Vergeten Dorp. Vervolgens wordt onder begeleiding van de ronkende motoren van leden van motorclub 'No Surrender' koers gezet richting de begraafplaats in Den Haag. De kapel is volgepakt met honderden mensen die Nen de laatste eer komen bewijzen. Ricardo, het jongere broertje van Keylow en Rick, houdt een toespraak. Hij begint zijn voordacht door een aantal maal tegen Joost - de regisseur van de documentaire - te schreeuwen dat hij "moet opkankeren" en "dat die kankercamera uit moet". De speech van Ricardo is indrukwekkend vanwege het emotionele karakter, maar in het bijzonder vanwege de agressieve manier waarop hij zijn boodschap overbrengt. Zijn stem neemt gedurende zijn zinnen in volume toe, waarbij hij de laatste klanken uitschreeuwt:

"Je was goed voor mensen Nen, je was... Te goed voor sommige mensen zelfs! JA?! Je hebt geen gemakkelijk leven gehad, JA?! Meer hoeven we daar niet over te zeggen, weet je? JA?!" (16/03/2013, observatie)

Ook Keylow refereerde twee dagen eerder, na het bezoek aan Nen in het rouwcentrum, aan het feit dat zijn moeder geen gemakkelijk leven heeft gehad: "Dat maakte haar juist zo bijzonder. Ze heeft veel hoofdpijn gehad cuzz. Dan zat die weer vast, dan zat die weer vast". Keylow haalt herinneringen op over hoe hij thuis in de woonkamer met uzi's en andere wapens aan het spelen was.

Ook vertelt hij over de reactie van zijn moeder toen hij haar grote hoeveelheden geld liet zien. “Ze zal veel hoofdpijn hebben gehad cuzz. Ze keurde het ook niet goed, maar ze heeft nooit haar zoons de rug toegekeerd. Rick zei het vandaag op een mooie manier: Nen was het hart. En dat hart is nu weg”, zegt Keylow. Rick valt zijn oudere broer bij: “Ja, bij bepaalde tories dacht ik echt, dit en dat, en dacht ik nee, dat kan niet, dat kan niet voor Nen.”

Met de dood van Nen dreigt voor Keylow ook de band met Suriname verloren te gaan:

“Met haar dood komt er ook een einde aan een soort verbinding, dat is hoe ik het zie. Zij was eigenlijk nog die link met de Surinamers, want zij was daar wel actief, zij kwam nog wel op feestjes en al die bullshit. Nen praatte nog wel met allerlei mensen. Maar, zij was ook goed met jongens die een beetje aan de zijkant van de maatschappij of een beetje buiten de maatschappij stonden. Dat maakte haar zo real. Nu is die connectie er helemaal niet meer, ook niet met Su. Dat was zij.” (14/03/2013, gesprek met Keylow en Rick)

De spanning tussen de ‘jongens die aan de zijkant of buiten de maatschappij’ en de bredere Surinaamse gemeenschap(pen) kon worden waargenomen tijdens de begrafenis van Nen. De dood van Nen bracht de Rollin 200 Crips tijdens de uitvaartceremonie en de daaropvolgende condoleance in buurthuis ‘de Club’ weer samen in een ruimte met andere Surinamers. De weg naar de kapel op de begraafplaats symboliseerde de scheiding tussen de Rollin 200 Crips en de Surinamers. Aan de ene kant van het pad stonden familie, vrienden en oudere Surinamers - de mannen getooid in nette pakken en de enkele oudere vrouwen in traditionele ‘koto’s’. Aan de andere kant wordt een rij gevormd door (vrienden van) de Rollin 200 Crips gehuld in de kenmerkende blauwe kleuren - aangevoerd door Keylow en Rick die een zwart leren jas, blauwe spijkerbroek en zwarte pet droegen. Ook later op de middag tijdens de condoleance bleef deze afstand. De Rollin 200 Crips stonden buiten in de h200d, terwijl het buurthuis langzaam volstroomde met (oudere) Surinamers. Pas tegen het einde van de middag werd er voorzichtig toenadering gezocht door vrienden en bekenden van Nen. Keylow en Rick spraken met diverse mensen die ze jaren niet gezien hadden. Opvallend genoeg wilden veel mensen na enige aarzeling maar wat graag op de foto met de Rollin 200 Crips.

Voor Keylow en Rick stond hun moeder symbool voor de connectie met Suriname en met haar overlijden kwam hier deels een einde aan. Tegelijkertijd leidt haar dood ook tot een zekere herwaardering van hun etnische wortels:

“NEN ††: Ik vind jammer dat het uitsterft. Wilde bijna een stukje speech te doen waarin ik ze bedanken voor het instand houden van het cultuur, en vragen meer aan de nieuwere generatie mee te geven.” (18/03/2013, conversatie met Keylow via WhatsApp)

Masculiniteit en ‘het buiten hangen van de vuile was’

Het overlijden van Nen vertegenwoordigde om een aantal redenen een belangrijk moment in deze studie. Enerzijds was mijn aanwezigheid in de rouwkamer waar Nen lag opgebaard indicatief voor de nabijheid die ik als relatieve buitenstaander in de loop der jaren had weten te bereiken. Anderzijds daagde ook direct het besef dat ik ondanks deze vriendschappelijke en vertrouwelijke relatie slechts zicht had weten te krijgen op een deel van hun leven. Hun relaties met vrouwen, in de vorm van moeders en vriendinnen, bleef aan mijn oog onttrokken. Het feit dat ik Nen pas voor het eerst na haar dood ontmoette, is wat dat betreft veelzeggend.

Twee factoren liggen ten grondslag aan het dominante mannelijke perspectief in dit onderzoek. Allereerst was de h200d het exclusieve domein van de man. Over de omgang met vrouwen werd veelvuldig gesproken. De nadruk lag hierbij op hun meest recente veroveringen, seksuele escapades uit het verleden of manieren waarop ze proberen om vrouwen te versieren: allen manieren waarmee ze hun mannelijkheid toonden en probeerden te bevestigen. Deze ‘preoccupatie met seksuele veroveringen’ wordt in onder andere in verband gebracht met de straatgerichte levensstijl van (zwarte) mannen in de lagere klassen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, maar roept tegelijkertijd de terechte vraag op ‘welke mannen hier niet mee bezig zijn?’ (Sansone, 1992: 221). Mannelijkheid werd eveneens geconstrueerd door het vertellen van verhalen over (andere) mannen die ‘zwak werden’ door vrouwen, of in de veelzeggende woorden van Keylow: “Fuck a bitch, ze maakt de sterkste mannen zwak”.

Ondanks dat het merendeel van de Crips een vaste relatie had, waren deze vrouwen maar zelden onderwerp van gesprek en merkte ik bij een aantal zelfs een zekere onwil om hierover te praten. Het feit dat het grootste deel van de Crips niet woonachtig was in het Vergeten Dorp, droeg er aan bij dat hun vrouwelijke partners zelden in de h200d kwamen. Waren ze wel aanwezig, dan bleven ze doorgaans op afstand van de Rollin 200 Crips. Dit werd het meest duidelijk geïllustreerd in het geval van de vrouw van Rick. Ik bracht veel tijd door voor de deur van het huis van Rick en met hem en zijn kinderen bouwde ik in de loop der jaren een goede band op. Het contact met zijn vrouw bleef, ondanks de fysieke nabijheid van hun woning, vreemd genoeg altijd afstandelijk en beperkt tot groeten. Ze maakte geregeld eten voor de aanwezige h200dstas, maar sprak eigenlijk alleen met Rick, Keylow of Mike.

Naast het masculiene karakter van de straatcultuur van de Rollin 200 Crips is er een andere reden voor de afwezigheid van vrouwen in deze studie: de criminele betrokkenheid van de mannen en het potentieel aan conflicten dat hier het gevolg van is. Dit geldt in het bijzonder voor de relatie tussen moeders en zonen zoals duidelijk wordt aan de hand van een gesprek met Nen:

“Het duurt jaren voordat de moeder van Keylow en zijn broers haar visie wil geven op de Crips. (...) Tijdens het gesprek zucht de moeder van de jongens een aantal keren diep. Het is moeilijk voor haar om over de criminele activiteiten van

haar zoons te praten. Ze weigert haar zoons te zien als een criminele bende. Ze benadrukt: 'Ik zorg er altijd voor dat iedereen te eten heeft, omdat ik niet wil dat mijn zoons criminele dingen doen. Wat er is, dat eten we. Ik keur criminaliteit honderd procent af en zeg dat we er samen heus wel uit komen. En wanneer er geld binnenkomt, vraag ik altijd waar het vandaan komt.' Ze legt uit dat haar kinderen stuk voor stuk een gouden hart hebben. Dat ze zo goed omgaan met de mensen uit de buurt. Dat ze altijd voor elkaar en voor anderen klaar staan. Herhaalt nog eens hoe fel ze tegen criminaliteit is. En nog eens. Heeft ze haar zoons hun criminele gedrag dan nooit verweten? Ze schudt heftig haar hoofd. (...) Ze is niet boos op haar zoons. Ze is boos op de samenleving, omdat ze vindt dat die haar zoons na hun eerste aanraking met Justitie direct verstoten heeft. (...) De moeder is trots op haar familie. Trots op de band die ze heeft met haar kinderen, die allemaal in de dertig zijn en nog steeds vrijwel elke dag thuis komen eten. Ze heeft haar kinderen alle normen en waarden bijgebracht en vindt het onzin dat bij ontspoorde kinderen vaak wordt gewezen naar de opvoeding. Hoewel ze veel moest werken en er als ouder alleen voor stond, vindt ze wel dat ze haar kinderen goed heeft opgevoed. (...) De moeder van de oprichters van CUC vindt dat haar zoons ten onrechte worden gezien als een stel keiharde criminelen." (Van Stapele, 2003: 171-173)

Van Stapele geeft hier zicht op de moeilijkheden die het interviewen van moeders⁶⁴ over de criminele betrokkenheid van hun zoons met zich meebrengt. Legitimeringen en ontkenningen wisselen elkaar af en lijken op een intense manier vervlochten met afkeuring en schaamte.

Ondanks dat ik niet met de moeders van de centrale personen in deze studie heb gesproken, gaven hun zoons vrijwel allemaal zicht op de door hun moeder ervaren spanning, schaamte en afkeuring als gevolg van hun delinquente gedrag. Jayden vertelde verhalen over hoe zijn moeder door de mensen uit haar omgeving verantwoordelijk werd gehouden voor zijn delinquente ontwikkeling. Jayden was altijd echter stellig in het feit dat de schuld hiervoor niet bij zijn moeder moet worden gezocht: "Zij keurt het niet goed, maar ik blijf haar zoon, dus ze accepteert het." In de biografie van

⁶⁴ De bovenstaande beschrijving van de Surinaamse Nen vertoont een opmerkelijke gelijkenis met de centrale bevindingen uit het proefschrift 'Stelen en Steken' (1998) van Marion van San over het delinquente gedrag van Curaçaose jongens in Nederland. Volgens haar speelt de houding van de moeder ten aanzien van het gedrag van haar zoons een cruciale rol bij het delinquente gedrag van de jongens (Van San, 1998: 230). Zij veronderstelt dat de legitimeringen voor het delinquente gedrag van de Antilliaanse jongens samenhangt met hun specifieke achtergrond en de cultuur van de samenleving waaruit zij afkomstig zijn. De inconsistentie van de reacties van de moeder wordt door Van San nadrukkelijk gerelateerd aan het feit dat de moeders en jongens afkomstig zijn uit een andere dan de Nederlandse samenleving en dat er hierdoor een 'botsing van interpretaties' tussen de Antilliaanse moeders en jongens en het Nederlands recht. De beschreven reactie van de Surinaamse Nen toont dat de culturalistische verklaring van Van San niet beperkt blijft tot haar Antilliaanse respondenten. Er vallen immers overeenkomsten waar te nemen tussen Antilliaanse en Surinaamse vrouwen in Nederland in termen van een vergelijkbare migratiegeschiedenis en de dominante matrifocale gezinnen; iets dat ook door Van San gesignaleerd wordt in haar schets van 'sterke (zwarte) vrouwen' (Van San, 1998: 71-74).

Jermaine komt iets vergelijkbaars naar voren. Van jongs af aan botste hij met zijn moeder, die hem onder andere sloeg tijdens zijn jeugd en rond zijn achttiende uit huis zette, mede vanwege zijn criminele activiteiten op straat. Toen Jermaine rond zijn veertigste levensjaar huisvesting nodig had, na veel tijd in detentie te hebben doorgebracht, opgebouwde schulden en een aantal mislukte relaties met vrouwen, deed hij een beroep op zijn moeder. Hij woont enige tijd bij haar in en zorgt daar voor de nodige problemen, onder andere omdat begin 2013 een arrestatieteam een inval doet in de woning van zijn moeder wanneer ze op zoek zijn naar Jermaine. Na zijn detentie trekt hij noodgedwongen wederom in bij zijn moeder, totdat hij een uitkering krijgt toegekend en zelfstandig een woning kan betrekken. Het is deze spanning die de criminele betrokkenheid van hun zoons met zich meebrengt dit in een aantal gevallen ten grondslag ligt aan het feit dat ze mij niet het hun moeder in contact willen brengen. “Ze wil de vuile was niet buiten hangen”, zei Jermaine na het zoveelste verzoek om mij met zijn moeder te laten spreken.

“People are less willing to even have contact”

De spanning naar aanleiding van de criminele betrokkenheid van de Rollin 200 Crips binnen deze netwerken is niet iets ‘typisch Surinaams’ en blijft ook niet beperkt tot de netwerken van de personen die in dit hoofdstuk naar voren zijn gekomen. Meer in het algemeen kan gesteld worden dat criminaliteit, in de vorm van delinquent gedrag, maar ook de beeldvorming daarover, spanningen met zich meebrengt in sociale relaties. Mike geeft hiervan een duidelijk voorbeeld. In vergelijking met andere Crips is hij een van de weinige die ook een actief, sociaal leven buiten de set kent. Zo is hij bijvoorbeeld trainer van voetbalteam en heeft hij, net als Steven, lange tijd zijn activiteiten op straat gecombineerd met een reguliere baan. Mike presenteert zich buiten de h200d op een andere manier dan tijdens interacties met andere Crips. Hij vertelt hoe hij aan de praat raakte met een kennis die hij via zijn vriendin vaker had ontmoet. Mike gaf hem een kopie van de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ (2009) om te bekijken. Dit bracht echter niet de reactie teweeg die Mike verwacht en gehoopt had:

R: Weet je wat is het is cuzzo, het is wat je zegt weet je. Kijk die gozer, die is zogenaamd ingenieur, weet je, hij heb het best wel goed. Ja, jij hebt het goed. Jouw kinderen hebben het goed. Mijn kinderen hebben het nog niet goed. Mijn kinderen hebben het nog niet goed, snap je wat ik bedoel?

I: Maar dat komt omdat ze wel heel erg een mening hebben over wat ze zien toch?

R: Maar dit is altijd zo. Roks, dat is altijd zo, dat gaat altijd zo blijven. Echt waar, weet je? Als ik nu met een bampie⁶⁵ ga rijden en ik zie hem, hij zegt zo: daar heb je niet hard voor gewerkt hè? Begrijp je? Wat die ene Nederlander zingt.. Waar doet de buurman het van of weet ik veel, ken je die plaat? Snap je, ik bedoel deze kankerlijer heeft gelijk ook. Begrijp je? Jij gaat wel om zeven uur

⁶⁵ Bampie vormt een aanduiding voor het automerk BMW.

om naar je dinget te gaan, naar je werk te gaan, maar je ziet wel een Turk in een dikke vette Mercedes die slaapt nog en als je komt dan gaat-ie pas weg. Dan word je toch gek? Dan word je toch gek? Kijk, ik word niet gek, ik gun die jongen. Waarom? Omdat ik weet wat voor risico's hij neemt, snap je? Ik weet welke risico's hij genomen heeft, in dit geval is het hem gelukt. Maar ik weet ook dat negen van de tien keer het ook niet is gelukt, snap je? En dan zitten ze binnen..

I: Maar dat is die kant die mensen niet zien toch?

R: Snap je?

I: Maar je kende hem dus wel die man, of niet?

R: Ja, ja, ja, ik ken hem gewoon.

I: Maar dat is ook raar toch? Dus hij kent je als persoon wel..

R: Nee, maar hij kent me niet als zo hè, hij kent me gewoon, hij kent me niet van die film hè? Hij kent me gewoon van..

I: Maar hoe was hij daar achter gekomen dan? Had je het hem gezegd?

R: Ja, ik had hem gezegd, ik zeg: cuzzo je moet die ding even kijken. Hij zegt ja, ja, ik zal even kijken

I: En toen keek hij met andere ogen opeens naar je?

R: Nee, hij vroeg me van zijn dat je matties? Ik heb geen matties, dat zijn mijn homies. Kijk jij hebt geen matties. Jij hebt vrouw en kinderen, verder niets.

Tsja. Weet je? Als het on and cracking is, wie ga je bellen dan? Je moeder?" (09/01/2013, gesprek met Mike)

In de beschrijving van Mike openbaart zich een rolconflict: "contradictionary expectations that attach to some position in a social relationship" (Stryker, 1980: 73). Mike illustreert hierbij wat het gevolg is van het tonen van zijn rol als Crip in een setting en aan een persoon die hem primair kent in een andere rol. Op moment dat hij zijn rol als Crip introduceerde, resulteerde dit in ridiculisering en afkeuring die de (collectieve) presentaties van Rollin 200 Crips vaker ten deel valt.

Negatieve en afkeurende reacties van de buitenwereld dragen bij de bestendiging van de onderlinge relaties binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips. In de loop der jaren heeft dit consequenties voor de samenstelling van iemands persoonlijke netwerk, zoals Daniel beschrijft:

"R: That's difficult you know? Because, also you should look at it like this you know? People, if they see you kinda in a way that's criminal, they'll be less quickly to help you and put their name on the line and say were putting you in this kinda job. Cause imagine that they'll put you there at their work and you steal or you fight or you whatever, be you, be a criminal at the place, haha, basically you know what I'm saying? Haha. It's like coming out of prison you know? From the situation that I was in before. People, you cut a lot of ties from everybody that you knew before. People also look at you different you know, like, people are gonna look at you like hi what's up dude and they kinda look at you look: ohh shit that's him dude. You feel me like? Should I talk to him, should I say what's up? Is that cool? I could see that they didn't know how to act sometimes. But he was so friendly back then you know? Even though you were

doing criminal things back then you know? Like, I was never like: yeah look at me motherfucker, I'm banged out! I was always quiet, doing my thing here and there you know? Cool, cool, cool. But that with that shit was different you know? Cause that whole different attitude all of a sudden, so people look at you very different you know?

I: Maybe then they are less willing to help you. But that's also fucked.

R: People are less willing to even have contact. You feel me? Even like old time friends that you meet, like dude! It's quite a gap and the only thing they've heard about me is prison, this, that, prison, prison, you know? That's what they've been hearing. So shit that nigga is on that shit you know?" (15/03/2013, interview met Daniel)

Daniel biedt zicht op in de manier waarop criminaliteit, en in het bijzonder de beeldvorming over zijn criminele betrokkenheid, de perceptie van vrienden en kennissen van vroeger kleurt. Dit resulteert er volgens Daniel in dat banden worden verbroken en er niet langer een ondersteunende werking uitgaat van deze sociale relaties. Toch is hier niet alleen sprake van uitsluiting, maar eerder van een complexe dynamiek van uitsluiting en zelfuitsluiting. Het verbreken van sociale relaties waarin rolconflicten zich voordoen, vormt volgens immers een van de manieren om de ervaren spanning het hoofd te bieden (Stryker, 1980: 74-75). Het is echter moeilijk om te achterhalen wat de (con)sequentie hiervan is en of zelfuitsluiting de oorzaak of het gevolg is van de ervaren uitsluiting.

Over Van God Los

Door een deel van de Surinamers worden de Crips gezien als 'Van God Los', in het bijzonder door de manier waarop ze zich in de media hebben gepresenteerd als gevaarlijke, gewelddadige gangsta's. De spanning die hiermee gepaard gaat, zowel in de vorm van de afkeurende reactie van Surinamers op de (criminele activiteiten van de) Crips alsook de visie van de Crips op deze afkeuring, vormt een belangrijke reden waarom het mij veel moeite heeft gekost om zicht te krijgen op de positie van de Crips binnen de Surinaamse gemeenschap(pen).

Alle Surinamers in de set van de Rollin 200 Crips voelen zich verbonden met Suriname, ook als ze er zelf nooit geweest zijn. Ze spreken de taal en kennen een deel van de tradities en gebruiken van hun ouders. Bovendien zijn ze trots op deze etnische wortels en vormt dit in bepaalde contexten een centraal onderdeel van de manier waarop zij zichzelf presenteren. Toch onderhouden ze buiten de set en hun familienetwerken over het algemeen weinig contact met Surinamers: niet in Suriname, maar ook maar weinig in Nederland. In die zin lijkt er eerder sprake van 'symbolische aspecten van etniciteit' als onderdeel van een 'verbeelde gemeenschap' (Anderson, 1991): een gemeenschap van mensen met wie men geen 'face-to-face' relaties onderhoudt (Van Niekerk, 2000: 190). Daarbij komt dat etniciteit in het algemeen in de h200d een secundaire rol van betekenis leek te spelen en hun identiteit als Crips de boventoon voerde.



DEEL II

WERK ZETTEN: CRIMINALHEIT ALS WERK EN IDENTITEIT

- 6 -

CURRICULA VITAE

Keylow maakte mij vanaf het begin van ons contact duidelijk dat de term ‘criminaliteit’ indicatief is voor het perspectief van een buitenstaander:

“Het is gewoon de enige manier voor ons om onafhankelijk ons centen te verdienen zonder de handjes te hoeven uitsteken. Ik heb een hekel aan uitkeringen, leningen, bkr coderingen, subsidies en al dat soort shit. Die verplicht je te melden en shit. Die verplicht je hele leven bloot te geven en shit. Dus omdat ik al niet van bitchen hou en van niggaz die maar zitten te zeiken dat ze het niet goed hebben, creëer ik mijn eigen snaps, op mijn eigenzinnige manier. Jullie noemen het crime, ik noem het werk.” (16/07/2007, e-mailwisseling met Keylow)

Naast de frustratie en de hang naar een autonome manier van geld verdienen die doorklinken in dit citaat, biedt Keylow een alternatief perspectief op het veelvoud aan uiteenlopende activiteiten en gedragingen die het label ‘criminaliteit’ impliceert. Deze sociale constructie lijkt geen recht te doen aan zijn belevingswereld. Keylow heeft het, net als veel van de andere centrale personen in deze studie, doorgaans niet over ‘criminaliteit’, maar gebruikt termen uit de reguliere arbeidseconomie. Een veelgebruikte aanduiding is die van “werken” of “werk zetten”⁶⁶. Anderen gebruiken in plaats van de term ‘criminaliteit’ neutralere woorden als “projecten”, “zaken” of “tories”. Periodes in detentie, in het bijzonder korte vrijheidsstraffen, worden gezien als een “risico van het vak” en aangeduid als “(zomer)vakantie”.

Het gebruik van een vocabulaire dat inherent is aan de formele economie van arbeid om te verwijzen naar delinquente activiteiten, raakt aan

⁶⁶ Deze laatste term valt terug te voeren op het Amerikaanse ‘put in work’ dat in de context van gangs gebruikt wordt om te verwijzen naar een diversiteit aan illegale activiteiten die ten dienst staan om geld te verdienen voor de gang en waarmee gangleden tevens hun loyaliteit kunnen tonen.

een theoretisch perspectief op criminaliteit dat ik in het tweede deel van deze studie wil uitdiepen: het idee van ‘criminaliteit als werk en identiteit’. In dit hoofdstuk geef ik aan de hand van het presenteren van de *Curricula Vitae*⁶⁷ van de centrale personen in de onderhavige studie een beschrijving van hun activiteiten op het gebied van formele arbeid, scholing en criminaliteit.

“Crime as Work”

Met bekende biografieën uit de Chicago School als ‘The Jack Roller’ (1930) van Clifford Shaw en ‘The Professional Thief’ van Edwin Sutherland (1937) kent de criminologie een historie van studies waarin vanuit een actorperspectief criminaliteit beschouwd wordt als een vorm van arbeid en een manier om inkomsten te genereren. Deze zienswijze wordt door Peter Letkemann in zijn boek ‘Crime as Work’ (1973) nader uitgewerkt:

“Attention to the technical and organizational aspects of criminal behavior places such research within the rubric of the sociology of work and occupations. For example, both criminals and noncriminals need to develop certain skills necessary for the successful completion of work tasks. Furthermore, the temporal dimension of work place certain restraints upon nonwork time. (...) What I am suggesting is that the various dimensions of work appear to be applicable, for the purposes of study, to the illegitimate as to the legitimate worker. Such an approach will draw attention to the similarities as well as the differences between crime as work and ordinary work.” (Letkemann, 1973: 5-6)

Ned Polsky, wiens ‘Hustlers, Beats and Others’ (1967) een vergelijkbaar perspectief presenteert, stelt eveneens dat criminologen bij de bestudering van criminaliteit baat hebben bij inzichten uit de arbeidssociologie.

In een overzichtsartikel over de relatie tussen criminaliteit en werk signaleren Jeffrey Fagan en Richard Freeman (1999) een hernieuwde interesse voor dit perspectief op criminaliteit, in het bijzonder in enkele Amerikaanse etnografische studies waar “young men use the language of work (“getting paid”, “going to work”) to describe their crimes” (Fagan en Freeman, 1999: 261). Fagan en Freeman relateren dit ‘arbeidsjargon’ aan veranderingen in de sociale definitie van werk en plaatsen dit in de context van grootstedelijke ontwikkelingen en daarmee gepaard gaande structurele veranderingen in de Verenigde Staten die hebben geleid tot problemen en beperkingen op de arbeidsmarkt. Mercer Sullivan verwijst hier eveneens naar in zijn studie die de veelzeggende titel ‘Getting Paid’ (1989) draagt:

⁶⁷ Ik interpreteer de term *Curricula Vitae* hier letterlijk als ‘levenslopen’, maar zal net als in het dagelijks taalgebruik vooral aandacht besteden aan ervaringen op het gebied van reguliere arbeid en scholing. In de context van criminaliteit wordt een strafblad weleens aangeduid als ‘een negatief cv’ (Van Erp, Van der Geest, Huisman en Verbruggen, 2011: 80) en om die reden zal ik ook specifieke aandacht besteden aan ervaringen op het gebied van criminaliteit, politiecontacten en veroordelingen.

“In fact, the young men we studied spoke of their criminal activities as “getting over” and “getting paid”, terms that refer directly, albeit ironically, to economic motivations and reflect the perception of a social structure of restricted opportunity. “Getting paid” equates crime with work.” (Sullivan, 1989: 2)

Sullivan gebruikt de term “income-motivated crime” of “economic crime” in plaats van het meer gebruikelijke onderscheid tussen gewelds- en vermogensdelicten, omdat deze terminologie wat hem betreft beter aansluit bij de belevingswereld van de centrale figuren in zijn studie (Sullivan, 1989: 108).

Ondanks een opleving in enkele Amerikaanse etnografische studies (vgl. Hagedorn, 1988, Sullivan, 1989, Anderson, 1990, Padilla, 1992), valt het idee van ‘crime as work’ in criminologisch onderzoek slechts in beperkte mate waar te nemen. Polsky meent dat dit perspectief onderbelicht blijft vanwege een distantie ten aanzien van actieve daders en de praktijk van criminaliteit. Criminologisch onderzoek in Nederland vormt hier (helaas) geen uitzondering op, ondanks het feit dat er in toenemende mate gewezen wordt op de meerwaarde van kwalitatieve methodologische perspectieven (Kleemans, Korf en Staring, 2008; Schuilenburg, Siegel, Staring en Van Swaaningen, 2011: 13-14). Het themanummer over ‘Criminaliteit en Werk’ (2011) van het Tijdschrift voor Criminologie stipt de traditie van ‘crime as work’ wel aan, maar bespreekt het vervolgens niet⁶⁸ (Van Erp, Van der Geest, Huisman en Verbruggen, 2011: 82). De nadruk ligt in het themanummer op een drietal mogelijke verbanden tussen criminaliteit en werk: werk als oorzaak van criminaliteit, werk ter preventie van criminaliteit en criminaliteit als belemmering van werk (Van Erp et al., 2011: 72). De auteurs die in Nederland aandacht hebben voor de relatie tussen criminaliteit en werk laten zich over het algemeen sterk inspireren door inzichten uit de levensloopcriminologie (Sampson en Laub, 1993; Laub en Sampson, 2003) en baseren zich daarbij hoofdzakelijk op kwantitatieve methoden van onderzoek. Hierin ligt een belangrijke verklaring besloten waarom het ‘crime as work’ perspectief in Nederland onderbelicht blijft⁶⁹.

Het leren van ‘werk zetten’

Letkemann benadrukt dat criminaliteit, net als (andere) vormen van arbeid, bepaalde vaardigheden vereist die geleerd moeten worden (Letkemann, 1973: 6). Dit sociale leren van criminele vaardigheden voert terug op het werk van Edwin Sutherland:

⁶⁸ Ook in het artikel ‘Werk, Werkkenmerken en Delinquentie’ van Wensveen, Palmen, Blokland en Meeus (2012) is geen aandacht voor criminaliteit als werk en wordt delinquent gedrag zelfs gecontrasteerd met volwassen sociale rollen, die bijvoorbeeld voortvloeien uit werk. Hiermee wordt criminaliteit ten onrechte gereduceerd tot een vorm van infantiel gedrag waar mensen overheen (kunnen) groeien.

⁶⁹ Toch zijn er wel enkele Nederlandse voorbeelden te noemen waarin elementen van de ‘crime as work’ benadering vallen te herkennen (vgl. o.a. Kroese en Staring, 1993: 180; Zaitch, 2002: 24-25; De Jong, 2007: 119-121).

“[A]ttention to four elements: affiliation with criminals in intimate personal groups, communication with these individuals about deviant attitudes, tutelage in techniques for specific criminal endeavours, and the adoptions of definitions that legitimate law-violation. The generalizability of this approach is reflected in Sutherland’s assertion that, although some crimes arise independently of contact with others (...) and do not require specific skills or involve skills that can be learned in non-criminal environments, “most ... require training”” (McCarthy en Hagan, 1995: 65-66)

Sutherland wijst in zowel zijn studie naar professionele dieven (Sutherland, 1937) als witteboordencriminelen (Sutherland, 1949) op het belang van deze differentiële associatie. Bill McCarthy en John Hagan (1995) zien in Sutherlands notie van “tutelage” een manier om het werk van Mark Granovetter over inbedding (1973; 1974; 1985) te verbinden aan dat van James Coleman over sociaal kapitaal (1988; 1990). Om te verwijzen naar de overdracht van kennis, ervaring, informatie en (technische) vaardigheden op het gebied van criminaliteit, gebruiken McCarty en Hagan de termen ‘criminal embeddedness’ en ‘criminal capital’. Dit ‘criminele kapitaal’ bevat volgens McCarty en Hagan (1995: 67) de kennis en technische vaardigheden die een succesvolle criminele activiteit kunnen bevorderen.

Letskemann besteedt aandacht aan het leren van vaardigheden voor het verrichten van specifieke criminele werkzaamheden, waarbij hij zich vooral richt op inbrekers, bankkrakers en overvallers. Hij maakt hierbij een onderscheid tussen technische, mechanische en perceptuele vaardigheden die eigen gemaakt moeten worden. Het leren van de technische skills vindt volgens Letkemann vooral plaats via experimenteren en het opbouwen van ervaring. Door de beroepsmatige daders in de studie van Letkemann wordt daarbij weinig melding gemaakt van ondersteunende, mentorachtige relaties en staan ‘partners in crime’, ongeacht hun ervaring, veelal op gelijke voet (Letkemann, 1973: 136).

Het belang van het verwerven van vaardigheden die nodig zijn voor het uitvoeren van criminele werkzaamheden, komt in de levensverhalen van veel van de centrale figuren in deze studie naar voren. Kennis en ervaringen moeten worden opgedaan. Inbedding in een ondersteunende relatie is daarbij lang niet altijd vereist en vooral afhankelijk is van de concrete criminele werkzaamheden. Majid zegt daarover: “Op straat moet je lesgeld betalen, je moet het zelf leren, toch? Je moet het zelf uitvinden. Sommige van hun hebben een broer of oudere mattie die ze wat kan leren, maar niet iedereen heeft dat.” Het plegen van een woninginbraak, zou bijvoorbeeld vooral “een kwestie van doen zijn”, maar wel afhankelijk te zijn van iemands persoonlijke voorkeur, lichaamsbouw en behendigheid. Jermaine gaf aan in het verleden wel eens een inbraak te hebben geprobeerd, maar dat hij al snel merkte dat dit niets voor hem was. Anderen toonden daarentegen op dat gebied meer geoefend en bekwaam te zijn. Tijdens het voetballen in de h200d verdween de bal wel eens

op het dak van buurthuis 'de Club'. Door binnen enkele seconden op het dak op drie hoog te klimmen, toonden onder andere Quincy, Railey en Önder hun vaardigheden. Door zich op te trekken via nabijgelegen balkons en balustrades, stonden zij, veelal aangemoedigd door anderen die hen openlijk roemden om hun klimkwaliteiten, binnen enkele seconden op het dak van het buurthuis.

In de reconstructies van hun criminele carrières lijkt er bij velen een rol weggelegd te zijn voor een oudere, meer ervaren persoon. Keylow werd bijvoorbeeld op straat 'geschoold' door zijn oudere neef Nigel:

"Ok, Nigel begon het dus fresh out⁷⁰, gelijk met ons te ciccen⁷¹, maar legde daarmee tegelijkertijd ook de lat wat crime betreft een stuk hoger. Big homie had inmiddels een hoger straat status bereikt. Hij had net een straf van 6 jaar achter de rug, voor een bank job. Je begrijpt dus goed dat cuzz streetsmarter en harder na zijn detentie geworden was. Een perfecte leermeester voor een jonge G⁷² als ik die zijn shit nog aan het structureren was. En zeker op het gebied van de crime. Een leermeester was hij in principe in het begin van de jaren 80 al maar zie het zo, nu begon voor mij de tweede semester." (28/05/2007, e-mailwisseling met Keylow)

Keylow is in de loop der jaren zelf uitgegroeid tot een leermeester binnen het netwerk van de Crips. Hij neemt jongere leden onder zijn hoede en draagt een deel van kennis en ervaring aan hen over. Hierbij heeft Keylow soms een adviserende of een sturende rol waarbij hij fungeert als klankbord⁷³ of als vraagbaak.

De overdracht van kennis door meer ervaren personen kan echter ook een stuk concreter verlopen. Önder geeft daar tijdens een gesprek over zijn criminele carrière op gedetailleerde wijze zicht op:

'Önder vertelt dat hij bevriend raakte met een Antilliaanse jongen. De broer van deze jongen vroeg of hij geld wilde maken. Önder: "Natuurlijk wilde ik dat, je weet toch? Hij vroeg of ik wist hoe ik moest slangen en ik wilde een stoer doen, je weet toch, als ik wel wist toch? Ik wist wel een beetje, maar niet echt, je weet toch? Maar ik zei dat ik wel wist."

De Antilliaanse jongen nam Önder onder zijn hoede en leerde hem alles wat hij moest leren. Önder vertelt dat hem geleerd werd hoe hij moest uitkoken, hoe de coke hard moet worden, hoe hij balletjes moest maken, maar hij kreeg ook tips over hoe om te gaan met junks en de drugs te verkopen op straat. De Antilliaanse jongen had verschillende regels over 'slangen op straat' en waarschuwde Önder voor "junkie streken".

⁷⁰ 'Fresh out' vormt een afkorting voor 'fresh out of jail' en verwijst daarmee naar het recent in vrijheid zijn gesteld.

⁷¹ 'Kicken', oftewel 'omgaan met', wordt hier door Keylow geschreven als 'ciccen'.

⁷² 'G' vormt een verwijzing naar 'gangsta'.

⁷³ In hoofdstuk 8 zullen hier enkele voorbeelden van gegeven worden.

Önder: “Een belangrijke regel was bijvoorbeeld: eerst het geld krijgen en dan pas een balletje geven.” Daarnaast werd Önder verteld dat hij moest uitkijken voor “wisseltrucs”: junkies die balletjes snel omwisselen. Ook kreeg hij als advies mee dat hij altijd moest laten zien dat hij niet over zich heen liet lopen en dat hij een mes bij zich moest dragen.

Önder heeft op zijn beurt deze dingen weer verteld aan Railey toen hij net begonnen met slangen. Hij vertelde het ook tegen Vernon: “Want ik zei: is moeilijk man en ik had hun dezelfde dingen gezegd die die Anti mij had gezegd.” Vernon deed echter alsof hij deze adviezen niet nodig had en het wel even zou gaan doen.

Önder zegt dat hij ondanks alle tips en trucs pas op straat het slangen echt heeft geleerd. Alle dingen waar de Antilliaanse jongen hem voor gewaarschuwd had gebeurden. Toen hij net begonnen was, werd hij bijvoorbeeld geript door een junkie. Railey zegt dat hij dat ook in het begin heeft gehad, omdat hij jong was en er ook jong uitzag. Ook probeerde een Arubaanse junkie ‘de wisseltruc’. Önder beschrijft hoe hij met de man voor een grijs elektriciteitskastje stond dat tot zijn buik kwam: “Die Johnnie wilde eerst voelen, je weet toch. Maar ik wist, die Anti had gezegd: niet aanraken. Maar die klannie wilde toch voelen, even controleren je weet toch, haha.” Önder haalde daarop een balletje uit zijn zak en legde die tussen de junkie en hem neer. Önder: “Die Arubaan deed snel snel en gooide zo dat balletje terug en zei: dit is troep man! Ik zei hem, ik zei hem: wat troep? Dus ik pakte het balletje, maar ik voelde meteen dat het een ander balletje was.” Önder vertelt dat hij hierop achter de junkie aanging en schreeuwde dat hij zijn geld of zijn balletje terug wilde. Hij beeldt uit hoe hij de junkie op de grond gooide, op hem ging zitten en bleef schreeuwde dat hij hem zijn geld of zijn balletje moest geven.

Met een grote grijns op zijn gezicht zegt Önder: “Maar junkies zijn slim toch? Dus die man ging schreeuwen van: hou op, politie. Want je moet altijd denken: junkies zijn meer straat dan jij. Zij leven al twintig of dertig jaar op straat. Maar uiteindelijk, hij had wel dat geld gegeven.” Önder vertelt dat hij ook een keer beroofd werd, maar de junkie had teruggepakt, hem had geslagen en daarna gewoon weer iets aan hem ging verkopen. Ik vraag hem: “Waarom dan?” Önder zegt: “Omdat je moet laten zien dat ze niet over je heen kunnen lopen toch?” (19/08/2013, gesprek met Önder)

Naast de technische vaardigheden op het gebied van dealen van drugs, zoals het uitkoken van de ‘coke’ en het maken van een balletje, beschrijft Önder dat hij ook adviezen kreeg over de interactie met ‘klanten’ en de centrale rol van geweld tijdens zijn werk op straat. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat het verwerven van deze vaardigheden ook vooral een kwestie van doen is en, als de analogie van ‘criminaliteit als werk’ wordt doorgevoerd, vooral een proces van lerend werken is.

Toch zijn er ook evidente verschillen tussen legale en illegale vormen van ‘werk’. Sullivan stelt terecht dat “crime as a way of making money also differs from legitimate economic activity because it is both illegal and immoral” (Sullivan, 1989: 107). Wat opvalt is dat de morele schadelijkheid van hun ‘werk’ in de vertellingen over hun criminele arbeidsverleden en -heden

veelal onderbelicht blijven en in het merendeel van de gevallen zelfs volledig achterwege blijft. Het ontbreken van aandacht voor slachtoffers, schade of schande viel zowel tijdens groepsgesprekken op straat op, als gedurende individuele, meer persoonlijke gesprekken. Het gehanteerde taalgebruik lijkt hier een duidelijke functie te hebben: het heeft er de schijn van alsof de eufemistische terminologie rondom 'criminaliteit als werk' ten dele is gericht op het neutraliseren en normaliseren van de normativiteit en negatieve connotaties die het begrip 'criminaliteit' vertegenwoordigt.

Tussen criminaliteit en conventie

Ned Polsky stelt echter dat criminologen er voor moeten waken om verwijzingen naar delinquente activiteiten als 'werk' of een 'baan' niet slechts te interpreteren als rationalisaties of neutralisaties. De reden dat dergelijke statements niet op waarde worden geschat ligt volgens Polsky besloten in het feit dat criminologisch onderzoek doorgaans niet onder de juiste methodologische condities, in de nabijheid van actieve delinquenten, plaatsvindt. Als dit wel gebeurt, en er wel goed naar de opmerkingen en het taalgebruik van de respondenten in kwestie wordt geluisterd, dan levert dit waardevolle, theoretische inzichten op. Als voorbeeld hiervan geeft Polsky het idee van "crime as moonlighting": criminaliteit als aanvullende bron van inkomsten naast reguliere vormen van arbeid (Polsky, 1967: 102-103). Fagan en Freeman (1999) wijzen op een vergelijkbaar inzicht:

"Many legal workers are involved concurrently in illegal economic activity. This "doubling up" suggests an active management of income-producing activity that capitalizes on opportunities in illegal markets while maintaining the social, legal, and economic benefits of legal work. Others move back and forth between legal and illegal work, carefully managing the benefits and risks of each economic sector and activity. These decisions are based in part on wages and in part on punishment risk, and they also reflect developmental stages in which crime and legal work have changing social value." (Fagan en Freeman, 1999: 232)

De auteurs menen dat de relatie tussen legale en illegale vormen van werk een fluïde karakter heeft en gezien moet worden als een continuüm van gedragingen die inkomsten opleveren. Criminaliteit kan daarbij worden gecombineerd met formele arbeid, maar ook andersom. Delinquenten kunnen hierbij switchen tussen illegale werkzaamheden en de formele economie van arbeid, zonder zich te committeren tot een van deze 'arbeidsmarkten'. Door oog te hebben voor deze dynamiek wordt volgens Polsky meer recht gedaan aan de belevingswereld van 'daders':

"[W]ho are employed in and identify with perfectly legitimate lower-class jobs, get behind in their bills, and see temporary or "one shot" criminal activity as a way to get solvent without giving up their regular jobs. (...) Indeed, one of the most genuinely appealing things about crime to career criminals and part-timers alike - though one would hardly gather this from the criminology texts - is that

for most crimes the working hours are both short and flexible.” (Polsky, 1967: 103)

Polsky legt hierbij de nadruk op ‘active agents’ die binnen soms beperkende structureren criminaliteit aanwenden om geld (bij) te verdienen.

De dynamiek tussen legale en illegale werkzaamheden die hierin naar voren komt, raakt aan het centrale gedachtegoed van David Matza. In ‘Delinquency and Drift’ (1964) stelt hij:

“The image of the delinquent I wish to convey is one of drift; an actor neither compelled nor committed to deeds nor freely choosing them; neither indifferent in any simple or fundamental sense from the law abiding, nor the same; conforming to certain traditions in American life while partially unreceptive to other more conventional traditions. (...) The delinquent transiently exists in a limbo between convention and crime, responding in turn to the demands of each, flirting now with one, now the other, but postponing commitment, evading decision. Thus, he drifts between criminal and conventional action.” (Matza, 1964: 28)

De notie van drift biedt de delinquent temporele (morele) vrijwaring(en) om de wet te overtreden en om zich afwisselend, of simultaan, te bewegen op de paden van conventie en criminaliteit. Volgens Polsky bood de Amerikaanse context bijna vijftig jaar geleden mogelijk- en omstandigheden voor criminaliteit als “moonlighting”, onder andere als gevolg van een toename van parttime banen en flexibele werkroosters (Polsky, 1967: 103). Ook in het huidige tijdsbestek vormt dit een bruikbaar inzicht, in het bijzonder in het licht van ontwikkelingen in ‘Global Cities’ (Sassen, 2001):

“One of these dynamics is the consolidation of new employment regimes in these cities. A key characteristic of these regimes is that they cut what was historically a bridge from low wages and poverty into a reasonable working-class or middle-class life. Low-wage jobs are now increasingly dead-end jobs. To this should be added the growth of new types of informal economies that are part of advanced urban economies. These trends have the effect of repositioning the world of work for disadvantaged people generally, including youth. They make alternatives to regular work more compelling, both for making a living, and, perhaps especially, for producing identity.” (Sassen, 2007: 112-113)

Saskia Sassen (2001; 2007) beschrijft ontwikkelingen richting een 24-uurs economie waarin arbeid voor veel mensen een tijdelijk en onzeker karakter heeft, iets dat de afgelopen jaren versterkt is als gevolg van de mondiale economische crisis. Het betreffen hier structurele, macro-economische ontwikkelingen die een groot deel van de bevolking treffen.

Het Sociaal Cultureel Planbureau schetst (2013) dat er zich vergelijkbare processen voltrekken in Nederland (Vlasblom, Josten en de Voogd-Hamelink, 2013: 10). De afgelopen tien jaar valt er in Nederland een

toename van flexibiliteit van arbeidsrelaties waar te nemen in de vorm van tijdelijke contracten, uitzendkrachten, oproepkrachten en zelfstandigen zonder personeel (Van der Veen, 2013). Ruud Muffels (2013) signaleert daarbij een toenemende polarisatie op de arbeidsmarkt tussen flexwerk en regulier werk, die vooral de positie van jongeren raakt en leidt tot grotere ongelijkheden. De meest flexibele baankenmerken komen bovendien voor bij de jongere en meer kwetsbare generaties op de arbeidsmarkt zoals vrouwen, laagopgeleiden en allochtonen (Van der Veen, 2013).

Dergelijke ontwikkelingen moeten bovendien gezien worden in het licht van wat door sommige auteurs de 'transformatie van de Nederlandse verzorgingsstaat' is genoemd (vgl. Gilbert, 2002; Engbersen, 2006). In de loop der jaren heeft de Nederlandse overheid het sociale vangnet ingeperkt en wordt er in toenemende mate een beroep gedaan op de zelfredzaamheid van de burger in termen van het zorgdragen voor zijn of haar eigen levensonderhoud (Van Echtelt en Josten, 2012: 95). De keerzijde van dit beleid is echter dat achterblijvers, die er door de afbrokkeling van de arrangementen uit verzorgingsstaat niet in slagen om aan werk te komen, bevestigd en bestendigd worden in hun nadelige situatie (ibid.: 108-109). Alhoewel 'werken voor je geld' een breed gedragen principe onder de Nederlandse bevolking blijft, blijkt het voor sommige groepen in de samenleving lastig om dit in de praktijk waar te maken (ibid.: 111). Deze macro-economische ontwikkelingen kunnen de aantrekkingskracht voor illegitieme alternatieven of aanvullingen op reguliere arbeid vergroten.

Driftende carrières

Op relatief jonge leeftijd, soms nog voor het bereiken van hun twaalfde levensjaar, kwamen sommige personen in deze studie in aanraking met criminaliteit, ver voordat baankansen een rol van betekenis speelden (vgl. Katz, 1988: 314; Sullivan, 1989). Het plegen van delinquent gedrag op jongere leeftijd mondde echter in lang niet alle gevallen uit in een fulltime criminele carrière. Het merendeel van de personen in dit onderzoek valt niet te typeren als 'beroepscriminelen' of 'professionals' die enkel en alleen actief zijn, of zijn geweest, op het gebied van criminaliteit. Hun carrières laten zien dat illegale werkzaamheden gecombineerd of afgewisseld worden met tijdsperioden waarin er op een reguliere manier gewerkt en geld verdiend wordt.

De levenslopen van Jeff en Daniel illustreren de dynamiek tussen formele arbeid, scholing en criminaliteit. Jeff is iemand die onderdeel uitmaakt van de Rollin 200 Crips, maar binnen het netwerk wel een andere rol heeft als leeftijdsgenoten als Tyrell, Daniel, Winston, Gino, Quincy en Dré. Ik leer hem kennen in de h200d als hij halverwege de twintig is en net twee jaar heeft vastgezeten voor een delict waarover hij tegenover mij niets wil loslaten. Na zijn periode in detentie schrijft hij zich in voor een Hbo-opleiding. Ik verbaas me hierover, omdat ik uit de verhalen die er over Jeff in de h200d verteld worden opmaak dat hij op een actieve manier bezig is met het zetten van werk op straat. We praten een aantal maal uitgebreid over zijn opleiding:

'Keylow komt met Jeff aanlopen. Als Jeff mij ziet, begint hij te lachen en vertelt hij Keylow over onze ontmoeting een maand eerder op mijn werkkamer op de universiteit. Jeff herhaalt het verhaal dat hij mij vertelde over de keer dat hij Keylow vroeg welke kant hij met zijn leven op moest gaan. Keylow was aan het fitnessen en Jeff was mee. Terwijl Keylow aan het bankdrukken was, vroeg Jeff hem: "Kan ik cuzz een serieuze vraag stellen?" Jeff vertelt dat Keylow de stang op de houder legde, overeind kwam en zei: "Ai cuzz, wat is er?" Jeff vroeg: "Wat moet ik doen: opleiding, school of andere kant?" Keylow zei daarop: "Dat vind ik geen vraag: opleiding natuurlijk". Zowel Jeff als Keylow kwamen kort daarna vast te zitten en troffen elkaar in de gevangenis. Het eerste dat Keylow daar tegen Jeff zei was: "Wat had ik je nou gezegd in die sportschool?"

Keylow hoort het verhaal van Jeff aan en lacht: "Ja, dat moment ja. Van al die youngsters⁷⁴ die tijd, ging Jeff het hardst. Hij had elke dag wel iets, hij deed elke dag wel iets en toen kwam die vraag en dat vond ik echt diep. Want hij kon allebei de kanten."

Keylow vertelt dat er vaker mensen bij hem komen met deze vraag, maar dat die vraag dan eigenlijk bedoeld is om aan te geven dat 'ze willen stoppen met bangeren'. Keylow: "Maar Jeff kon allebei. Ik wist dat als hij naast mij zou blijven dat hij dan ook groot kon worden. Want met jouw achtergrond en met je vader.. Ik wist dat cuzz groot kon worden. Maar Jeff ging echt hard die tijd. Zo hard dat als je zei: je moet die en die jacken dan deed hij dat meteen. Hij was wild die tijd. Ook die keer dat ik je zei: je moet die jacken en dat hij op klaarlichte dag in die tram achter die man aan ging, haha. Deze man is een paar keer die tijd op het nieuws geweest. Meeste niggas zouden stoppen op het moment dat die man de tram in ging, maar Jeff bleef achter die man rennen, haha."

Jeff: "Je had die mensen moeten zien kijken. Vrouwen beschermden hun kinderen, haha." Keylow: "Daarom vond ik die vraag diep, omdat ik wist dat hij allebei kon. En omdat hij niet zei of dit of dat, maar school doen en daarnaast ook nog wat. Bij Stanley bijvoorbeeld denk ik: waarom ga je school doen, nigga? En wat voor school? Mongolenschool?" (10/12/2012, gesprek met Keylow en Jeff)

Keylow vervult voor Jeff, maar ook voor iemand als Reynaldo, de rol van een mentor: iemand die hem praat, hem advies geeft, hem begeleidt met zijn kennis en ervaring op straat, maar hem niet zonder meer aanmoedigt om zijn pad te volgen. Jeff lijkt, na enige tijd te hebben moeten wennen, vrij moeiteloos zijn scholing te combineren met zijn activiteiten op straat.

Het 'driften' (Matza, 1964) tussen de paden van conventie en criminaliteit, in de vorm van het afwisselen van activiteiten op straat met een opleiding of een bijbaan, of het combineren van legale en illegale werkzaamheden, komt in meer carrières naar voren. Uit de levensverhalen van de centrale personen in deze studie blijkt dat zij er lange tijd in slagen om hun activiteiten op straat te combineren of af te wisselen met een opleiding of baan. Daniel dealt bijvoorbeeld tijdens zijn Hbo-opleiding:

⁷⁴ 'Youngsters' is een term die gebruikt wordt om te verwijzen naar jongeren.

“It’s difficult man. It’s decisions you make younger you know? You just deal with them later you know? For example you know, the first time I went to prison you know? I was eighteen, came out when I was nineteen or whatever. If I had then been like okay dude don’t fuck around, stop fucking around, you know? Cool, just go to school, cool, cool finish my school of whatever whatever. Cause when I came outta prison, I got my propedeuse, I called the school, I was like: yo: this happened to me, this and that, can I please try to get my propedeuse. They was like: cool, whatever. So I did that. I got it also. Second year went well, the third year went well. Cause during the second and the third year, I was in the second year and the propedeuse shit all in one year you know? Like that.

I: Then you worked hard man!

R: Yeah dude! Straight up. Cause I had done most of the fucking stuff for my propedeuse already, you know? I had done half the year basically. But the other half, I didn’t do it yet you know? I was in prison for the other half. So then I was like: yo I want to continue with the class, my own class. So I’m doing stuff with a class underneath me you know, plus in my own class, you know? And the second year stuff I didn’t focus so hard on that shit, because I wanted to make sure the propedeuse was good you know? Because if I didn’t pass that shit, I would fail and have to do it all over again you know? So that’s why.. I got the propedeuse and the second year was going okay. The third year went also fine, stage and all that shit. I did that cool, cool.

I: Ohh you did the stage?

R: Yeah I did the stage and all that shit you know? All that crap. I got a 8 for it.

I: Where did you do the stage?

R: At a marketing company in Den Haag. (...) Inside there where little companies you know? You know, took the little six months bullshit there. Standard you know suit and tie. Typing reports and whatever whatever. You know? That’s in the morning and the daytime and at night cycling, smoking doobies⁷⁵ [inhalerend geluid], selling yayo you know what I’m saying haha. It’s funny man! Funny times man. Funny times man! And then like a year after that, for the last year, my finances where like fucked. Like the house where I was at got raided by the police, I was wanted for a little bit, this and that. I had to like hide out, you know what I’m saying? So everything was fucked basically. I didn’t go to school, that year I didn’t go basically you know? And from then on, I fucked up you know haha. No school no more. I didn’t go anymore. Every time, I was like: fine imma go in February, you know? And in February, I had no money and shit, I was fucking struggling, no house, nothing, like goddamnit fine.. From then on, at one point I said: fine fuck it man. But op zich, I could always go to school you know? I have the propedeuse you know?” (15/03/2013, interview met Daniel)

De beschrijving van Daniel laat zien dat er echter niet oneindig gewisseld kan worden tussen carrières. Criminele werkzaamheden kunnen immers een negatieve uitwerking hebben op conventionele arbeids- of scholingskansen en mogelijkheden. Keylow staakte zijn scholing in de nasleep van een dodelijke

⁷⁵ Amerikaanse term die gebruikt wordt om te verwijzen naar (een deel van) een joint.

steekpartij waar zijn jongere broertje als dader bij betrokken was en hij niet langer ongewapend naar school kon vanwege dreigende represailles aan het adres van de Crips (Roks, 2007). Dré werd uitgeschreven bij zijn opleiding na een enkele maanden in detentie te hebben doorgebracht. Kerim werd na drie maanden voorarrest ontslagen bij zijn werk. Er vallen echter ook omgekeerde bewegingen waar te nemen, van criminaliteit naar conventie. Jeff besloot zich na een gevangenisstraf van twee jaar zich opnieuw in te schrijven voor school en is momenteel bezig met een Hbo-opleiding, terwijl hij ook nog steeds actief op straat is. Jermaine ging, ten slotte, na twintig jaar zich uitsluitend te hebben toegelegd op criminele werkzaamheden op zoek te gaan naar een formele baan.

‘This is not a job, it’s excitement’

De hier getoonde dynamiek illustreert de bruikbaarheid van de inzichten van het ‘crime as work’ perspectief. Naast de eerder beschreven kritiek ten aanzien van het verschil in de morele aard en achtergronden van de criminele werkzaamheden, is het gebruik van de metafoor van “crime as work” volgens Jock Young om nog een andere reden niet zonder problemen. In lijn met veel cultureel criminologen stelt hij dat het nu juist de verschillen tussen conventionele arbeid en ‘crimineel werk’ die verklaard moeten worden. De formele economie kan volgens hem simpelweg niet opboksen tegen de economie van de straat: “[L]ook at the swagger, listen to the patois: the guns are not just instruments, they are sexy, [t]his is not a job, it’s excitement, this is not an alternative to work, it is a sensual riposte to labour” (Young, 2007a: 56). Deze ‘verleidingen van criminaliteit’ verdienen een nadere duiding, maar doorgaans blijven emotionele aspecten als opwinding, schaamte, spanning, verdriet, vreugde, walging en woede onderbelicht in wetenschappelijk onderzoek (Katz, 1988). De aantrekkingskracht van criminaliteit stijgt volgens Young uit boven de alledaagsheid van het reguliere alternatief (Young, 2007a: 85). Ook de reconstructies van hun ervaringen op straat met criminaliteit van de centrale personen in de studie staan bol van passie, opwinding, genot, spanning en bovenal humor (vgl. Letkemann, 1973: 118). In de h200d hing tijdens het vertellen over recente ‘tories’ of activiteiten uit het verleden een uitgelaten sfeer waarbij de verhalen doorgaans letterlijk overstemd werden door gelach.

Er kunnen echter ook kanttekeningen geplaatst worden bij deze verleidingen van criminaliteit. Bij bepaalde criminele activiteiten spelen spanning, emotie en angst zonder twijfel een belangrijke en niet te onderschatten rol van betekenis. Het is echter zaak om hierbij niet te vervallen in stereotiepe misvattingen over de meer alledaagse en weinig spectaculaire praktijk van criminele werkzaamheden. Het productieproces van wiet, waar de Rollin 200 Crips zich mee bezigielden tijdens deze studie, vormt hiervan een goed voorbeeld. Het aanleggen van de benodigde elektronica, water en afzuiging voor de wiethokken en -tenten, het verbouwen van woon- en slaapkamers om de planten kwijt te kunnen, het onderhouden en dagelijks

controleren van de stekkies, het proces van oogsten en vervolgens later drogen van de wiet is alles behalve een sensuele reactie op reguliere arbeid te noemen. Sterker nog: deze werkzaamheden vertonen een gelijkenissen met de beroepspraktijk van elektriciens, medewerkers van een aannemersbedrijf of het werken in kassen in het Westland. Ook het dealen van drugs, iets dat in films, series en muziek doorgaans op glamoureuze wijze verbeeld wordt, kent een minder romantische kant van lange, onregelmatige dagen waarbij veel tijd in weer en wind op straat wordt doorgebracht⁷⁶.

Curricula Vitae

Jonathan Ilan (2007: 67) stelt dat de rijke beschrijvingen van 'life histories' als 'The Jack Roller' (Shaw, 1930) belangrijke inzichten oplevert. In zijn onderzoek naar de straatcultuur van een groep jongeren uit Dublin (2007; 2013) presenteert hij om die reden de biografieën van de centrale figuren in zijn studie. In het restant van dit hoofdstuk wil ik iets vergelijkbaars doen en de Curricula Vitae schetsen van de personen die een prominente rol spelen in de komende hoofdstukken⁷⁷. De nadruk ligt daarbij op het geven van een snapshot van hun verschillende activiteiten op het gebied van criminaliteit, arbeid en scholing, met daarbij bijzondere aandacht voor de manieren waarop zij inkomsten verwerven.

Alhoewel het tot zekere hoogte unieke levensverhalen zijn, vallen er duidelijke overeenkomsten in hun carrières waar te nemen. Om een zo breed en gedifferentieerd mogelijk beeld te schetsen, kies ik voor het belichten van verschillende perspectieven en ontwikkelingen in de levenslopen. De thema's die ik per persoon naar voren breng, zijn veelal het product van mijn contact met de respondent in kwestie en de intensiteit van de relatie die wij in de loop der jaren hebben opgebouwd⁷⁸. Enerzijds vormen deze Curricula Vitae een

⁷⁶ Er zijn bovendien diverse beroepen te bedenken waarbij (de dreiging met) geweld verwordt tot een normaal onderdeel van de werkweek, zoals bijvoorbeeld bij portiers, bewakers en politieagenten. Gewenning aan bloed, en zelfs de dood, valt daarnaast terug te vinden bij artsen en verplegend personeel. Uiteraard zijn er ook evidente verschillen tussen deze beroepen en 'criminaliteit als werk', maar het is aannemelijk dat een frequente blootstelling aan geweld een verandering in de definitie ervan bewerkstelligt en kan leiden tot een zekere normalisering. Het is daarbij, nogmaals, niet de bedoeling om de aantrekkingskracht van criminele vormen van arbeid te onderschatten. Toch is het eveneens belangrijk om kritisch op deze seducties van criminaliteit te blijven reflecteren. De nadruk op de glamour, romantiek en spanning die naar voren wordt gebracht door mensen die actief zijn op het gebied van criminaliteit kan immers ook gezien worden als copingsmechanisme, als een manier om met de misère van hun criminele werkzaamheden om te gaan.

⁷⁷ Ik maak hier bewust een keuze voor respondenten die veelvuldig terugkomen in de resterende hoofdstukken. Respondenten die een meer perifere rol spelen, zullen in de betreffende hoofdstukken kort geïntroduceerd worden.

⁷⁸ Met het oog op herken- en herleidbaarheid van de verhalen laat ik namen van (voormalig) werkgevers, banen van vrouwen of vrienden en opleidingen zo veel mogelijk achterwege. In een aantal gevallen beschik ik bovendien niet over de specifieke kennis over hun concrete (criminele) werkzaamheden, bijvoorbeeld omdat zij tegenover mij daarover (bewust) vaag en onduidelijk bleven.

naslagwerk voor de komende hoofdstukken om zo de uitspraken en interacties beter te kunnen contextualiseren, maar daarnaast biedt het tevens een concrete toelichting van de complexiteit rondom de relatie tussen criminaliteit en werk.

Keylow: professioneel gangster

Keylow vormt in vergelijking met de andere centrale personen in deze studie het beste, en een van de weinige voorbeelden van iemand die zijn werk heeft gemaakt van criminaliteit. Hij beschrijft zichzelf om die reden dan ook als ‘een professioneel gangster’ (Roks, 2007: 94). Keylow pronkt met het feit dat hij nooit op een formele manier zijn geld heeft verdiend en zijn reguliere werkervaring beperkt blijft:

“Een keer heb ik geprobeerd te werken in een bloemenveiling in het Westland, was het een zomervakantie shit cuzz. Een, twee, hooguit drie dagen. Shit ging gelijk ook mis. Mike werd eerst ontslagen en daarna ik omdat we de opdrachten niet uitvoerde hoe zij het voor ogen hadden. De autoriteit vind ik niets cuzz, vooral al niet als ik weet dat dit de bustaz zijn die ik op straat de hersens in zou kunnen slaan voor hun geld en waardevolle spullen. En hier staan ze heel interessant opdrachten te geven en heen en weer te schreeuwen en shit. And I ain’t feelin’ that cuzz!” (Keylow, 17/07/2007, e-mailwisseling met Keylow)

Keylow vormt de onbetwiste leider van de Rollin 200 Crips. In zijn biografie komt duidelijk naar voren dat een formele arbeidscarrière nooit zijn ambitie is geweest (Roks, 2007). Op school was Keylow een goede leerling en behaalde hij zonder veel moeite zijn Mavo-diploma. Zijn MTS opleiding breekt hij vervolgens vroegtijdig af, omdat hij zijn schoolwerk niet langer kan combineren met zijn activiteiten op straat. Een jongerenwerker die hem van vroeger kent, vertelde dat Keylow volgens haar ‘makkelijk een groot bedrijf zou kunnen runnen vanwege zijn organisatorische talent’. In de loop der jaren heb ik Keylow leren kennen als een intelligente gesprekspartner die op straat geroemd wordt vanwege zijn kennis, inzicht en ervaring. Het is iemand waar mijn andere respondenten naar toe gaan voor advies; zowel op het gebied van ‘tories’ of ‘werk zetten’, maar ook op persoonlijk en emotioneel vlak.

In 2003 liet Keylow zich voor de cover van tijdschrift *Nieuwe Revu* fotograferen met ontbloot bovenlijf, een zwarte zonnebril en pet, de voor de Crips kenmerkende blauwe bandana over zijn linkerschouder en in zijn ene hand een zwart handwapen en in zijn andere hand een shotgun met afgezaagde loop. Het bijschrift las: “Beroep: Gangster”. In het licht hiervan is het verwonderlijk dat het uitoefenen van deze professie in de loop der jaren slechts een enkele keer heeft geresulteerd in een gevangenisstraf. Zijn meest spectaculaire wapenfeit vond plaats halverwege de jaren negentig toen hij tot vier jaar cel werd veroordeeld wegens het beramen van een ontsnapping van een gedetineerde per helikopter. Eind 2011 werd hij tot een half jaar gevangenisstraf veroordeeld nadat er tijdens een inval een cocaïnepers,

anderhalf ons 'speed' en vuurwapenpatronen werden aangetroffen. Naast zijn criminele carrière, heeft Keylow in de loop der jaren ook een indrukwekkend media CV opgebouwd. Hij vormde een van de hoofdpersonen in het boek 'Crips.nl' (Van Staple, 2003), zat in 2005 bij 'De Wereld Draait Door' aan tafel met Matthijs van Nieuwkerk om de executie van Stanley 'Tookie' Williams, een van de oprichters van de Amerikaanse Crips, te bespreken en verscheen, naast kleinere items in de Nieuwe Revu en Panorama, in televisieprogramma's als Nova en Netwerk. Zijn prominente rol in de documentaire 'Strapped 'N Strong' in 2009 vormde het voorlopige hoogtepunt van zijn media-aandacht.

Crippende huisvaders: Rick en Marvin

Rick heeft gedurende de tijd die ik in de h200d doorbreng, niet op een formele manier gewerkt. Daarnaast geniet hij, net als Keylow, voor zover ik weet geen uitkering. Zijn vrouw werkt fulltime en overdag is Rick dan ook veel bezig met zijn kinderen. Hij brengt en haalt ze van school en gaat mee naar de diverse sportactiviteiten waar zijn kinderen wekelijks mee in de weer zijn. Rick is zelf ook een fanatiek (vecht)sporter en hij traint meermaals per week. In de vorm van het geven van trainingen verdient hij soms wat geld. In tegenstelling tot zijn broer Keylow, beschikt Rick wel over de nodige formele werkervaring. Hij is gediplomeerd installatiemonteur, maar heeft in de loop der jaren verschillende laaggeschoolde- en betaalde banen gehad, waaronder in de bouw, bij een vervoersbedrijf en bij een elektriciteitsbedrijf. Rick praat hier geregeld over, waarbij de nadruk vooral ligt op zijn problematische ervaringen tijdens het werk. Hij vertelt meermaals ontslagen te zijn vanwege conflicten op de werkvloer met collega's die uitmondde in vechtpartijen. Ook ontving hij klachten van zijn bazen dat hij zich niet collegiaal toonde en weinig losliet over zijn persoonlijke leven. Over het werk dat Rick op straat heeft gezet is hij richting mij minder open en hij laat, in tegenstelling tot zijn broer Keylow, in het midden hoe hij precies zijn geld verdiend. Halverwege de jaren negentig is Rick veroordeeld tot drie jaar in de zaak van de mislukte helikopterkaping. In totaal komen zijn gecombineerde gevangenisstraffen uit op een periode van vier jaar, onder andere vanwege illegaal wapenbezit.

De biografie van Marvin vertoont gelijkenissen met die van Rick. Beiden waren al op jonge leeftijd actief op straat en in het geval van Marvin botste dat in zijn jeugd nadrukkelijk met zijn vorderingen op school. Uiteindelijk belandt hij in jeugdgevangenis in Vught. Marvin vond het voorheen erg belangrijk om werk te hebben en benoemt formele arbeid als zijn 'dekmantel' voor de werkzaamheden die hij op straat verricht. Hij heeft in totaal bij drie verschillende bazen gewerkt, maar deed daar altijd 'iets' bij en hosselde tijdens het werk. Na drie jaar te hebben gewerkt bij dezelfde baas kreeg hij geen vast contract. Daarna heeft Marvin niet meer op een formele manier gewerkt en geeft hij tevens aan nooit meer voor een baas te willen werken. In tegenstelling tot Rick vertelt Marvin maar wat graag over zijn criminele verleden en zijn ervaringen als 'pooier', met dealen van drugs op straat en tijdens de periode van mijn veldwerk vooral over het productieproces van wiet. Voor dat laatste

komt hij ook een aantal keer in aanraking met politie. Na de meest recente inval in april 2013 door een arrestatieteam - omdat Marvin net als een aantal andere leden van de Crips als vuurwapengevaarlijk te boek staat - wordt hij aangemeld voor 'stonti', oftewel een uitkering. Naast enkele terloopse opmerkingen als 'gratis geld' laat Marvin hierover in gesprek met mij weinig los. Wel laat hij weten dat hij bij het centrum van Werk en Inkomen door een beroep op zijn gewelddadige verleden op straat voorlopig onder zijn sollicitatieverplichting uit is weten te komen. De jaren daarvoor heeft hij geen uitkering, want Marvin staat bewust nergens ingeschreven. Zijn vrouw is, net als de vrouw van Rick, in formele zin de kostwinnaar.

Martin: "Als ik zou werken, dan zou Su me niet zo vaak zien"

Martin leer ik kennen als iemand die maar in beperkte mate ervaring heeft met het verrichten van reguliere vormen van arbeid. Hij heeft verschillende kinderen, bij verschillende vrouwen in zowel Nederland als Suriname. Martin probeert om die reden in ieder geval elk jaar rond de kerst naar Suriname te gaan:

"Maar Rob, als ik zou werken, dan zou Su me niet zo vaak zien hoor", zegt Martin. "Nee?", vraag ik hem. Martin: "Nee, natuurlijk niet! Weet je wat een ticket kost? Soms in het hoogseizoen is het 1300, 1400 euro. Dus stel, je hebt familie, vader, moeder, kinderen, dan zit je zo aan 5000 euro en dan heb je alleen die reis. En dan heb je nog handgeld nodig. Misschien moet je iets huren daar, een huis, dat is ook zo 500 euro. Misschien heb je geen auto daar. Nohhh, is duur hoor!" "Ja, dan moet je flink sparen wil je elk jaar kunnen gaan", reageer ik. Martin: "Elk jaar? Nohh, je mag blij zijn als je één keer in de twee, drie jaar gaat. Nee, Su zou me niet zo vaak zien als ik gewoon zou werken!"

Martin vraagt me daarop of ik wel eens op een Surinaams feest ben geweest. Ik vertel hem van niet en hij belooft een keer de foto's mee te nemen van het feest dat hij gaf toen hij dertig werd. Martin: "Ik wilde een groot feest geven, maar weet je wat dat kost? Eerst heb je ruimte nodig, dat is al 1200 euro of meer. Dan wil je misschien bands laten spelen. Sommige mensen willen twee verschillende bands. Dat is al 375 euro. Per uur hè Robby, per uur! Dan eten, dat is ongeveer 7,50 euro per portie en stel er komen honderd man. Nou, reken maar uit. En dan nog de bar. En je weet, als drank gratis is, weet je wat een fles kost? Ej, is duur man!"

Martin vertelt me daarop hoe hij zijn eigen feest gefinancierd heeft: "Die tijd had ik een jack gedaan. Een liter⁷⁹, een liter was die tijd 50.000 gulden en ik had 200 gram gepakt, dus dat was ongeveer 10.000 gulden. Dus daarvan had ik die feest betaald. Maar dat is zo weer voorbij hè? Want hoe lang duurt een feest? Zes uur ofzo?" (20/11/2012, gesprek met Martin)

⁷⁹ Op straat over drugs gebruikt een deel van mijn respondenten niet de massa-eenheid kilo om te verwijzen naar drugs, maar spreken ze over de inhoudsmaat 'liter'. Kleinere hoeveelheden drugs worden over het algemeen wel beschreven in massa-eenheden als grammen.

Dit gesprek over de manier waarop hij zijn jaarlijkse trips naar Suriname en andere zaken in zijn leven financiert, vormt ironisch genoeg ook de laatste keer dat ik Martin heb gesproken. Na zijn laatste ‘vakantie’ in Suriname werd hij aan gepakt toen hij drugs naar Nederland wilde smokkelen en verbleef hij gedurende een groot deel van 2013 in detentie. Eerder zat hij al enige tijd een vrijheidsstraf uit in Frans Guyana, ook wegens de smokkel van drugs.

Hoe Mike en Steven elkaar hebben ontmoet

Nadat Steven vrijkwam uit de gevangenis, stelde iemand uit zijn omgeving een opleiding op het gebied van ICT voor, ondanks dat Steven aangeeft in die tijd “niet eens te weten waar een muis voor was”. Tijdens de opleiding liep Steven Mike tegen het lijf, iemand die hij kende van gezicht, maar waar hij verder niet mee omging. Steven zegt dat Mike en hij sindsdien onafscheidelijk zijn. Mike is een Crip van het eerste uur en een school- en jeugdvriend van Keylow en introduceert Steven bij de Crips. Mike vormt een uitzondering op het merendeel van de Crips. Over hem wordt altijd gezegd dat “hij goede papieren heeft”. Toch lijkt Mike in de nabijheid van andere leden van de Crips met mij niet graag over zijn afgeronde opleiding te willen praten. Wel vertelt hij geregeld over zijn ICT werkzaamheden bij enkele grote bedrijven en overheidsinstanties, waarbij het opvalt dat Steven vaak beter op de hoogte lijkt van het palmares van Mike dan hijzelf. Op de een of andere manier heeft Mike zijn formele arbeid altijd weten te combineren, aan te vullen of af te wisselen met zijn straatleven en daarin schuilt voor mij ook direct de moeilijkheid om te bepalen hoe hij momenteel zijn geld verdiend. Tijdens onze gesprekken krijg ik het idee dat hij soms een reguliere baan heeft, soms werk zet voor de set en soms geen van beide doet en met het geven van voetbaltrainingen aan jeugdspelers wat bijverdient.

De carrière van Steven leest in vergelijking met die Mike als een open boek. Sinds jongs af aan heeft Steven zich tevens begeven in wat hij “de wereld van de prostitutie” noemt, iets dat ook centraal in het autobiografisch ‘Betaalde Liefde, Verloren Hoop’ dat hij heeft geschreven:

“‘Betaalde liefde, verloren hoop ... ’ is het waargebeurde verhaal van Steven, een jongen die door omstandigheden op jonge leeftijd in aanraking komt met de regels en wetten van de straatcultuur. Het is zijn zoektocht naar gemiste liefde en een thuis. Hij belandt in de harde wereld van de criminaliteit. Zo maakt hij op achtjarige leeftijd voor het eerst kennis met de prostitutie. Daar waar het licht altijd brandt, in tegenstelling tot het huis waar hij woont. Al snel worden oudere gangsters en prostituees zijn surrogaatouders en is Steven in de overtuiging dat hij in de wereld van prostitutie zal vinden wat hij daadwerkelijk mist. Uiteindelijk zal de jarenlange tocht in dat licht hem leiden tot het schrijven van zijn boek. Maar of dit hem er uiteindelijk uit zal houden...” (05/12/2010, beschrijving bij interview met Steven over zijn boek op YouTube)

Vanwege problemen met de uitgever heeft het boek echter nooit het licht gezien. Steven vertelt dat hij in zijn boek onder andere schrijft over het feit dat

hij lange tijd actief was als ‘pooier’ van zijn eigen vriendin die een kamertje huurde in de rosse buurt van Amsterdam. Net als Mike wist Steven deze werkzaamheden lange tijd te combineren met zijn reguliere baan. Als netwerkbeheerder heeft hij gewerkt bij een instelling voor hoger onderwijs - samen met Mike - en op de ICT afdeling van een groot computerbedrijf. Hij heeft in een tattoo-winkel gewerkt, maar tatoeëert nu op zelfstandige basis. Naast het beschilderen van de lichamen van de Rollin 200 Crips, zet hij ‘zwart’ tatoeages bij mensen thuis. Zijn diensten prijst hij aan via social media als Facebook en via mond-op-mond reclame van tevreden klanten en de h200dstas.

‘Werken is niets voor mij’: Charlie en Jayden

Mike en Steven vertellen doorgaans met een zekere mate van trots over hun formele arbeidsverleden. Als ik met Charlie een keer over dat onderwerp heb, verklaart hij dat hij “ook wel eens heeft gewerkt”, maar dat hij daar niet trots op is en het ook nergens langer dan drie maanden heeft uitgehouden. Op het werk dat hij in de loop der jaren heeft gezet voor de set is hij wel trots en zijn ervaringen op straat met dealen van drugs brengt hij geregeld naar voren. Charlie ken ik voornamelijk in zijn rol als Crip en als iemand die veel vast zit en heeft gezeten. Eind november 2012 vertelt hij dat hij halverwege de decembermaand twee jaar op vrije voeten zal zijn en dat dit zeldzaam voor hem is:

“Ja, nu ben ik wel wat rustiger geworden, maar vroeger was het wel naar binnen en naar buiten. Niet lang, maar wel naar binnen en buiten. Paar dagen hier, dan weer een paar dagen daar.” (29/11/2012, gesprek met Charlie)

Zijn laatste straf was wegens illegaal wapenbezit en het merendeel van de penitentiaire inrichtingen in de regio heeft Charlie in de loop der jaren van binnen gezien. Naast zijn detentieverleden heb ik echter weinig zicht op wat hij daarbuiten doet of gedaan heeft. Charlie heeft in zijn jeugd altijd op hoog niveau gevoetbald, onder andere bij Sparta en hij heeft het zelfs tot Jong Oranje weten te schoppen. Een blessure zorgde er echter voor dat hij zijn voetbalschoenen vroegtijdig aan de wilgen moest hangen.

Ook Jayden was in zijn jeugd een goede voetballer, die naar eigen zeggen met wat meer doorzettingsvermogen wel “prof” had kunnen worden. Jayden kwam, net als veel oudere leden van de Crips, al op jonge leeftijd in aanraking met het straatleven en criminaliteit. Rond zijn veertiende liet zijn oudere broer hem zien hoe hij coke uit moest koken, bolletjes moest maken en hoe deze te verkopen op straat. Uiteindelijk brengt Jayden 23 maanden door in jeugddetentie en wordt hij op de dag van zijn achttiende verjaardag in vrijheid gesteld. Aan het einde van zijn tienerjaren worden twee van zijn jeugdvrienden doodgeschoten. Stoppen met het straatleven was voor hem op dat moment geen optie:

‘Jayden: “Ik moest het wel blijven doen. Zij zouden zich echt omdraaien in hun graf en zeggen van: damn nigga what the fuck you doing? Hun waren dood, ik kon niet neerleggen, ik kon mijn rag niet neerleggen, ik moest blijven wie ik was. Ik kon niet opeens stoppen en gaan werken, come on cuzz!”

Steven: “Maar anders zijn zij ook voor niets gestorven.”

Jayden: “Snap je cuzz?” (22/11/2012, gesprek met Jayden en Steven)

Als we het hebben over reguliere arbeid zegt hij dat zijn moeder graag zou zien dat hij morgen een pak zou dragen en een legale baan zou vinden, maar dat ze weet dat dat niets voor Jayden is. Buiten het werk dat hij zet voor de Rollin 200 Crips en zijn criminele ervaringen op straat, heb ik geen zicht op de manier(en) waarop Jayden aan geld komt. Wel heeft hij een aantal vriendinnen waar hij bij slaapt, eet en door wie hij zich deels laat ondersteunen.

Geen school, geen werk een geen uitkering: Tyrell, Daniel, Dré en Quincy

Quincy, Daniel, Tyrell en Dré variëren in leeftijd van begin twintig (Dré) tot begin dertig (Quincy). Het viertal vertoont een aantal gelijkenissen op het gebied van ervaringen met scholing, werk en criminaliteit. Hun formele arbeidsverleden wordt gekenmerkt door laaggeschoolde en veelal kortstondige banen. Quincy heeft enige tijd als schilder gewerkt, Dré volgde een leerwerktraject als onderdeel van zijn beroepsopleiding, Tyrell had diverse baantjes via een uitzendbureau en Daniel was werkzaam in een coffeeshop.

Van de vier heeft Daniel de beste papieren. Hij volgde een Hbo-opleiding en wist dit lange tijd op een succesvolle manier te combineren met zijn activiteiten op straat. Hij haalt zijn propedeuse, maar is genoodzaakt zijn opleiding te onderbreken wanneer hij wordt gezocht door de politie na een inval in zijn woning. Tyrell heeft een middelbare schooldiploma van een Grafische School. Ook bij Dré verloopt zijn opleiding lange tijd zonder problemen totdat hij wegens verdenking van betrokkenheid bij een dodelijke steekpartij werd opgepakt. Na zeven maanden in voorarrest te hebben doorgebracht, was hij uitgeschreven bij zijn school en niet langer gemotiveerd om zijn afwezigheid te compenseren. Eind 2013 speelt hij met het idee om zich weer in te schrijven voor een opleiding. Quincy, die rond zijn dertiende vanuit Curaçao naar Nederland komt, verlaat vroegtijdig de Mavo.

Wat het viertal gemeen heeft, is dat ze in de loop der jaren in toenemende mate afhankelijk zijn geraakt van de Rollin 200 Crips voor ondersteuning in de vorm van geld, eten en huisvesting. Tyrell en Daniel verdienen geld door drugs te verkopen op straat, waarbij Tyrell zich hoofdzakelijk bezighoudt met wiet en Daniel cocaïne ‘slangt’. Quincy en Dré zetten verschillende werkzaamheden voor de set, maar hebben maar in beperkte mate hun eigen handel en inkomsten. Geen van de vier werkt op een formele manier als ik ze leer kennen en daarnaast ontvangen ze geen uitkering. Vanwege verslechterende leefomstandigheden als gevolg van een gebrek aan geld, besluit Tyrell in september 2012 een uitkering aan te vragen.

Het verplichte traject, waarbij hij zich 's ochtends vroeg moet melden, valt hem echter zwaar en hij houdt het dan ook niet lang vol.

Op verschillende momenten tussen 2011 en 2013 komt het viertal in aanraking met politie of justitie. Begin 2011 zitten Daniel en Dré in dezelfde zaak vast op verdenking van betrokkenheid bij een dodelijke steekpartij. Eind april 2012 komt Dré vrij en enige tijd later Daniel ook. Een paar maanden later wordt Daniel echter weer opgepakt, nu vanwege een vechtpartij met twee politieagenten in de h200d. Beiden brengen ongeveer drie maanden in detentie door. Quincy verdwijnt in 2012 ook tot tweemaal toe uit mijn zicht omdat hij wordt opgepakt en een tweetal korte straftermijnen moet uitzitten.

Vuilnisman bij day, Crip by night: Winston en Gino

Gino geeft bij herhaling te kennen dat hij een hekel aan werken heeft. In de periode dat ik hem en Winston leer kennen, hebben ze allebei een baan bij de lokale vuilophaaldienst. Over deze werkgever is men het in de h200d er over eens dat “daar alleen criminelen werken”, “het net de bajes is” en je daar verschillende personen kunt tegenkomen met wie je in detentie hebt gezeten. Winston is daar dan ook komen te werken na het uitzitten van een celstraf van zes maanden. Daarvoor heeft hij ook altijd verschillende reguliere banen gehad. De beschrijvingen van Quincy, Daniel, Tyrell en Dré laten een toenemende afhankelijkheid van de Rollin 200 Crips zien en dat vormt voor Winston en Gino de belangrijkste reden om wel formele arbeid te verrichten. Overdag werken Winston en Gino en tegen het begin van de avond komen ze naar de h200d of zetten ze werk voor de set.

Gino heeft een jonge zoon. Als hij in de loop van 2012 zijn baan verliest, moet zijn vriendin voor brood op de plank zorgen. Uit financiële nood gaat hij op zoek naar werk om zo een vast inkomen te garanderen. Hij neemt hierom langzaam afstand van de Rollin 200 Crips en verschijnt vanaf begin september 2012 niet langer in de h200d. Het vinden van een baan valt hem echter zwaar en Daniel geeft hem af en toe een deel van zijn ‘coke’ om te verkopen op straat. Ook de vriendin van Winston heeft een baan en zorgt voor een vast inkomen. Wanneer zij in verwachting raakt, gaat Winston ook weer op zoek naar een formele arbeidsbetrekking. Tegen het eind van 2013 zijn zowel Winston als Gino weg bij de Rollin 200 Crips en hebben ze allebei een reguliere baan.

‘Fuck een studie?’ Fernando versus Reynaldo

Fernando is een talentvolle rapper die de thematiek van de straat en criminaliteit op sprekende wijze weet terug te laten komen in zijn muziek. Zijn raps geven zicht op zijn houding ten opzichte van school. Op ‘The Pain’ (2014) rapt hij: “Ik sta op de hoek van de block, fuck een studie”. Zijn negatieve houding ten opzichte van school vloeit voort uit een schooltijd vol incidenten en problemen:

“Al op jonge leeftijd, ik weet niet, op jonge leeftijd wist ik al van: school is echt niks voor mij. Ik weet niet, altijd door bijzaken zeg maar, ging ik altijd, altijd gekke shit je weet toch? Op school ik word d'r afgestuurd. Ik zit drie maanden op die school, ik word d'r uitgeschopt, gelijk zaak. Uhh. Dit dat. Zware mishandeling. Toen was ik dertien, veertien, toen kreeg ik zware mishandeling, dit dat, strafzaak. Taakstraf, heleboel shit. Had ik een jaar geen school. Gewoon door, gewoon domme shit, gewoon mensen slaan. Dus ik was die type ik ging gewoon slangen op school, hasj verkopen, nepgeld wisselen, uhh huiswerk stelen, huiswerk verkopen, toetsen stelen, toetsen verkopen, ik was toen zo'n jongen, zo'n vage. Ik zorgde dat van.. Ik uhh, ik ging echt school in, school uit, echt school in, school uit. Ik heb geen een diploma. Ik ben van veel scholen ben ik afgetrapt. Ene school zat ik, afgetrapt voor die zware mishandeling, andere school afgetrapt voor uhh.. Hun zeggen ik heb de hele klas, voelde zich bedreigd door mij, ik heb de hele klas bedreigd, de hele klas is bang voor mij, ik uhh steel dingen en een heleboel shit en ik bedreig mensen, heel die, heel die klas heeft gewoon samengezworen en gezegd ja hij is gewoon bad guy en dit dat, daar ook weggehaald. En ik zat drie weken daar op school, letterlijk drie weken, gelijk verwijderd.” (17/05/2013, interview met Fernando)

Gezien deze opsomming is het niet verwonderlijk dat Fernando een vroegtijdig schoolverlater is. Op het nummer ‘Ze Weten Niet’ (2012) rapt hij: “Mama vraagt zich af hoe ik mijn dough maak. Ik werk in de streets, geen diploma”. Fernando geeft bij herhaling aan in korte tijd “naam te willen maken op straat”. Van jongs af aan keek hij al op naar mensen die met criminaliteit hun geld verdienden. Op veertienjarige leeftijd verkoopt hij hasj en enige tijd later “slangt hij lij⁸⁰ voor de h200d”. Hij ontvangt enige tijd een uitkering en werkt gedurende diezelfde periode ‘zwart’ in een populaire discotheek in Den Haag. Eind 2013 plaatst hij op Twitter dat hij zich heeft ingeschreven voor een opleiding.

Het verhaal van Reynaldo lijkt in veel opzichten op dat van Fernando. Ze zijn ongeveer even oud, allebei bezig met rappen en daarnaast ook actief op straat. Tussen Fernando en Reynaldo is echter een belangrijk verschil. Waar Fernando ‘in de streets’ werkt, geen diploma heeft en scholing niets voor hem is, daar vindt Reynaldo zijn beroepsopleiding juist erg belangrijk. Wanneer hij mij vertelt over het belang dat hij hecht aan een diploma merk ik dat ik enigszins verbaast ben. Reynaldo brengt namelijk veel tijd op straat en in de h200d door, is altijd gekleed in dure, exclusieve merkkleding en toont op Instagram met enige regelmaat stapels met bankbiljetten of plaatst foto's online waarop hij poseert met wapens. Bovendien spreken oudere leden, in het bijzonder Keylow, hun bewondering uit over zijn attitude en activiteiten op straat en voor de set. In het geval van Reynaldo sluit dit niet uit dat hij een goede opleiding belangrijk vindt. Hij stuurt Keylow foto's van zijn rapport met goede cijfers, loopt stage bij een bouwbedrijf en heeft de ambitie op na zijn

⁸⁰ ‘Lij’ is een term die gebruikt wordt voor ‘cocaïne’. Andere veelgebruikte benamingen zijn ‘yayo’ of ‘sos(a)’.

beroepsopleiding nog een aantal kortere opleidingen te volgen om uiteindelijk als ZZP'er in de bouwsector aan de slag te kunnen.

De Wajongers: Stanley, Faisel en Rishi

Stanley en Faisel zijn begin twintig en komen samen met de jonge Rishi - net zeventien jaar als ik hem ontmoet - in dezelfde periode bij de set van de Rollin 200 Crips. Stanley leerde Keylow tijdens zijn laatste gevangenisstraf kennen en wordt uitgenodigd om naar de h200d te komen. Faisel en Rishi spreken Keylow net na zijn vrijlating in 2011 aan tijdens het fitnesssen, geven aan dat ze problemen hebben en komen op die manier terecht in de h200d. Stanley vertelt dat hij verschillende opleidingen - onder andere in de sectoren Techniek en Horeca - op praktijkscholen heeft gevolgd, maar nooit langer dan een jaar en bovendien met weinig succes. Tijdens zijn periode in de h200d probeert hij zich in te schrijven voor een nieuwe opleiding. Hij doet een intake en uit zijn score op de daar afgenomen IQ-test kan worden afgeleid dat Stanley een licht verstandelijke beperking heeft.

Na een kortstondige detentie tijdens mijn veldwerk ontvangt Stanley een Wajong uitkering op basis van de Wet Werk en Arbeidsondersteuning Jonggehandicapten:

'Rick: "Maar dat is toch omdat je gek bent, die uitkering? Een vriend van mij had vroeger ook zoets, die was ook gek."

Charlie: "Cuzz, ik zou nooit doen, dan heb je meteen die stempel. Dan heb je een stempel dat je gek bent cuzz, haha. Ohh hell no!"

Stanley legt uit dat hij 1200 euro per maand krijgt en dat hij daar niets voor hoeft te doen. Hij wordt gekort als hij zou gaan werken of naar school gaat. Als ik Stanley vraag voor hoe lang die uitkering is, zegt hij: "Voor de rest van mijn leven". Stanley loopt daarop naar Rick toe en zegt: "Eigenlijk kan de hele set dit doen." (21/09/2012, observatie)

Faisel geeft tijdens deze interactie aan een vergelijkbare uitkering te krijgen. Over de broers Faisel en Rishi wordt dan door menigeen in de h200d al gezegd dat "ze gek zijn". Martin noemt ze "tikkende tijdbommen" en geeft bij herhaling aan te schrikken van de gewelddadige dingen die ze uitbrengen. De broers hebben te kampen met een problematische thuissituatie na de dood van hun vader. Rishi heeft bovendien een verleden in diverse instellingen voor geestelijke gezondheidszorg, onder andere hij in de eerste klas probeerde een klasgenootje neer te steken. Als ik hem daarna vraag, zegt hij: "Roks, ze was echt de duivel". Rond 2012 is hij minderjarig, gaat hij niet naar school en komt zo op de radar van Jeugdzorg. Uiteindelijk krijgt hij een voogd aangesteld die als onderdeel van zijn ondertoezichtstelling thuis komt praten over scholing. Zijn broer kent een vergelijkbare historie op het gebied van instellingen.

Door hun (licht) verstandelijke beperking vallen Stanley, Faisel en Rishi in interactie met de overige leden van de Rollin 200 Crips buiten de boot. Ze lijken zich moeilijk te kunnen concentreren, komen structureel te laat en

tonen daarmee volgens de oudere leden te weinig discipline en inzet. Bovendien hebben ze moeite om zich aan gestelde taken, eisen en verplichtingen te voldoen. Eind 2012 worden de broers Faisel en Rishi door Keylow weggestuurd uit de h200d:

“Ik mocht die nigga (Rishi, RaR) wel, maar hij ging rare dingen praten cuzz. Rishi is echt gek hoor.. De dingen die hij zei cuzz. Hij wilde mensen mercen⁸¹, hij wilde all out gaan. Nohh mang, zo werkt het niet hier. Maar hij is echt gek hè? Hij praatte rare shit cuzz. Ik mocht hem wel, maar ze hebben niets geleerd. Ze hebben niet geluisterd naar de codes. Toen hij er net was wilde hij meteen mercen. Hij zei dat hij liever twintig jaar gaat zitten. Cuzz, die man is echt ziek hoor.” (20/11/2012, gesprek met Keylow)

Rick voegt daar aan toe dat hij vreest hun gezichten op televisie te zullen gaan zien en dat ze in de toekomst allebei TBS zullen krijgen. Stanley, die een tijdje bij zijn zus in Rotterdam woont en daarna intrekt in de kleine etagewoning bij Charlie, Dré, Tyrell en Daniel, pakt op een dag zijn spullen en vertrekt. Als ik hem een paar maanden later tegenkom in de Rotterdamse metro zegt hij met een opleiding te zijn begonnen.

De neven Önder en Kerim

Önder en Kerim zijn neven van begin twintig die opgegroeid zijn in de buurt. Ze claimen Rollin 200 Crips, maar, afhankelijk van het moment waarop ik ze spreek, in wisselende variatie en intensiteit. Kerim brengt rond 2011 veel tijd door met verschillende h200dstas. In 2012 is hij weer begonnen met een Mbo-opleiding. Hij heeft een VMBO diploma en werkte enige tijd als beveiligder. Toen hij drie maanden vast kwam te zitten, kwam er echter een einde aan zijn dienstverband. Net als Önder woont Kerim bij zijn ouders met zijn vriendin en kind. Kerim geeft aan rustiger te zijn geworden na de geboorte van zijn dochter. Naast zijn opleiding heeft Kerim geen baan, maar kan hij naar eigen zeggen wel rondkomen. In de rapmuziek die hij maakt, doet hij voorkomen alsof hij zijn geld verdient op straat en ook tijdens informele gesprekken die we voeren, laat hij dit doorschemeren. Hoe hij echter aan zijn geld komt, wordt mij niet duidelijk.

Önder, die net als Kerim in de wijk woont, is sporadisch in de h200d te vinden en komt volgens Rick “alleen als hij problemen heeft”. Als ik Önder begin september 2011 leer kennen, geeft hij aan ‘rustiger’ te zijn geworden sinds de geboorte van zijn dochter. Hij kleedt zich naar eigen zeggen anders en denkt beter na over de activiteiten die hij verricht op straat. Daarnaast heeft hij een reguliere baan, iets dat volgens hem ook past bij het rustiger worden. Hij wil namelijk niet weer vast komen te zitten. Önder heeft vroeger veel gezworven op straat en sliep enige tijd in portieken en speeltuinen. Geld

⁸¹ ‘Mercen’ zoals Keylow het schrijft, komt van het Amerikaanse ‘to merk’ of ‘to murk’ dat onder andere gebruikt wordt om te verwijzen naar het vermoorden of hevig verwonden van iemand.

verdiende hij door op straat te hosselen. Eind december 2012, iets meer dan een jaar later, vraag ik hem hoe het gaat op zijn werk. Önder had een nuluren-contract en vroeg aan zijn baas om salarisverhoging. Dat kreeg hij echter niet en daarop nam hij ontslag en vroeg een uitkering aan. In het verleden heeft hij gewerkt als schilder en dat zou hij nu graag weer doen, omdat het mooie mogelijkheden biedt voor het verrichten van zwart werk. Weer een jaar later lijkt de focus van Önder te liggen op activiteiten op straat en vertelt hij over 'slangen' en fraude met betaalpassen.

Het systeem van Majid

Majid is opgegroeid in het Vergeten Dorp en geeft herhaaldelijk aan in zijn jeugd erg te hebben opgekeken naar de Crips, in het bijzonder naar Keylow. In tegenstelling tot Önder en Kerim, ziet Majid zichzelf niet als een onderdeel van de Rollin 200 Crips. Wel gebruikt hij de voor de Crips gebruikelijke aanspreektermen als 'cuzz' in interacties en groet hij op de kenmerkende '200' manier. Majid doet mij in bepaalde opzichten erg aan Keylow denken. Hij toont zich een intelligente, welbespraakte, charismatische en humoristische gesprekspartner die graag zijn visie op het Vergeten Dorp, criminaliteit in de buurt en de Rollin 200 Crips geeft. Al vanaf jonge leeftijd is hij actief op straat, iets dat hij relateert aan het feit dat hij in zijn omgeving geen 'goede rolmodellen' had:

'Majid: "Ik had geen familie die bepaalde beroepen hadden. Bijvoorbeeld vriendjes die zeiden: ohh mijn oom is advocaat. Ik had dat niet."

Toen hij 14 jaar was, stond Majid voor het eerst tegenover een rechter en hield hij een betoog over het feit dat hij graag archeoloog wilde worden. De rechter vroeg daarop of hij wel wist wat dat was. Majid begon dit vol enthousiasme uit te leggen en kwam er met een lagere straf van af. De rechter zei volgens Majid: "Okay, maar dan wil ik je niet meer zien. Ga je best doen op school om archeoloog te worden en haal dat matje er af."

Toen hij 16 jaar was stond echter weer voor de rechter. Majid vertelt lachend: "Hij zei: je hebt niet geluisterd hè, maar in ieder geval is het matje er af." (22/05/2012, gesprek met Majid)

Majid heeft een opleiding gedaan, maar laat in het midden of hij deze ook heeft afgerond. Hij doet in ieder geval niets met zijn opleiding en verdient zijn geld op straat. Hij heeft, net als Keylow, een hekel aan werken voor een baas:

"Wat moet ik dan hè? Moet ik gaan werken voor een baas, met stress in de file? Eerste dag dat je een baan hebt en je staat in de file maak je al schulden vriend. Dan heb ik schulden, moet ik rente gaan betalen. Dat hele systeem neukt jou vriend, kanker op jongen!" (22/05/2012, gesprek met Majid)

Majid beschrijft dat hij een systeem heeft dat er op gericht is op een onafhankelijke manier zijn geld te verdienen. Een stabiele bron van inkomsten vormt een 'wiethok' dat hij al enkele jaren heeft:

“Dat is de basis, daarvan onderhou ik mijn familie. Daarvan betaal ik de huur van mijn moeder, van mijn zus, de auto van mijn zus, dat van die zus en dat van die zus. Wat zij vervolgens verdienen is dus pure winst.” (22/05/2012, gesprek met Majid)

Alle andere ‘opties’ die zich op straat voordoen, zijn volgens Majid dan extra. Hij heeft een oudere broer die ook op straat zijn geld verdient. Een andere broer heeft de afgelopen jaren een flinke verandering doorgemaakt. Enige tijd was hij actief als voorzitter van de bewonersorganisatie. Na een verdenking van fraude met de kas werd hij gedwongen te vertrekken. De afgelopen jaren is heeft hij zich verdiept in het moslimgeloof - iets waar Majid en Mounir ook graag over in discussie gaan - en menen enkele leden van de Rollin 200 Crips dat hij is geradicaliseerd.

Over Curricula Vitae

De in dit hoofdstuk gepresenteerde Curricula Vitae geven zicht op de fluïde en dynamische relatie tussen criminaliteit, werk en scholing. Het idee dat criminaliteit niet per se jeugdig gedrag vormt waar mensen overheen groeien of iets dat pathologische is, maar dat het een professie kan zijn, een vorm van (tijdelijke en flexibele) arbeid waar geld mee verdiend kan worden, wordt meer recht gedaan aan de belevingswereld van de personen die centraal staan in deze studie. Daarbij dient echter opgemerkt te worden dat er maar een beperkt aantal respondenten is dat fulltime van zijn criminele werkzaamheden kan leven. Eerder lijkt er sprake te zijn van driftende carrières, waarbij een reguliere arbeidsbetrekking vooraf wordt gegaan, afgewisseld of aangevuld wordt met criminele werkzaamheden.

De levenslopen in dit hoofdstuk illustreren bovendien dat de beroepspraktijk van criminaliteit lang niet zo eenvoudig, romantisch of succesvol is zoals de beelden over geslaagde criminelen doorgaans veronderstellen. Een deel van de heen- en weer bewegingen tussen reguliere en criminele arbeid kan namelijk verklaard worden door de onzekerheid, problemen en het gebrek aan een bestendig inkomen dat op beide arbeidsmarkten naar voren komt. Belangrijk om daarbij op te merken is dat scholing en formele arbeid voor vrijwel alle respondenten in beginsel openstaat en dat er geen sprake is van meer structurele uitsluiting op deze domeinen. Ook wordt duidelijk dat het balanceren van zowel legale als illegale praktijken uiterst precair is. ‘Drifting’ en ‘crime as moonlighting’ kunnen nadrukkelijke consequenties hebben voor deelname aan de reguliere economie van arbeid, bijvoorbeeld als gevolg van gevangenisstraffen en strafbladen. Daarbij komt dat, zoals deels in het vorige hoofdstuk werd belicht, de samenstelling van iemands sociale netwerken door de jaren heen veranderd als gevolg van ofwel reguliere of criminele werkzaamheden. Deze inbedding heeft, zoals in hoofdstukken 8, 9 en 10 naar voren komt, gevolgen voor bijvoorbeeld de toegang tot (informatie over) werk, in de breedste zin van het woord.

- 7 -

SATRAPPED 'N SATRONG

In de nacht van zondag 19 op maandag 20 augustus 2012 wordt Quincy Soetosenojo in zijn woonplaats Amsterdam van dichtbij met meerdere kogels beschoten. Later die nacht bezwijkt hij in het ziekenhuis aan zijn verwondingen. Sin, zoals hij door leden van de Rollin 200 Crips genoemd werd, heb ik vooral leren kennen door de verhalen die over hem verteld werden:

“De in het criminele circuit actieve Sin Quin richtte in opdracht van Keylow een Amsterdamse afdeling van de Crips op, de 241 Crips. En hij was aspirant-lid van motorclub Satudarah, zo bevestigen diverse bronnen. Sin Quin, ook actief als rapper in de groep Aso Bros, had diverse verwijzingen naar de Haagse Crips groot op zijn lichaam getatoeëerd, zoals de cijfers ‘200’ en een doodskistlogo. Keylow laat foto’s zien van Sin Quin in de outfit van motorclub Satudarah. En een die laat zien dat Sin Quin de naam van de Haagse Crips-groepering op zijn gezicht heeft getatoeëerd.” (NRC Handelsblad, 21 augustus 2012)

Vanwege zijn nietsontziende manier van opereren op straat genoot hij onder leden van de Rollin 200 Crips - van jong tot oud - vanwege zijn reputatie veel aanzien. In de loop der jaren heb ik Sin een paar keer meegemaakt in de h200d. Door zijn lengte, bouw en blik was Sin een indrukwekkende verschijning. De dood van Sin was voor veel van mijn (jongere) respondenten, en voor mij als onderzoeker, de eerste keer dat geweld zo dichtbij kwam. Tot aan de dood van Sin vormde geweld vooral een centraal onderdeel van de manier waarop identiteit werd geconstrueerd. Tijdens gesprekken en interacties werd de betrokkenheid bij steek- en schietpartijen gesuggereerd en vechtpartijen verheerlijkt. Profielfoto’s op BlackBerry Ping en WhatsApp bestonden in veel gevallen uit afbeelding van of met vuurwapens. Toch bleef geweld tot de dood van Sin vooral een afstandelijk en abstract fenomeen in de vorm van een pose of narratief. In dit hoofdstuk wil aan de hand van een

dramaturgische analyse (Goffman, 1959) zicht geven op de constructie van deze gewelddadige vormen van reputatiemanagement.

Gewelddadig reputatiemanagement

Reputatie kan een onderneming maken of breken, iets dat zowel opgeld doet in de reguliere arbeidseconomie als in de context van criminaliteit. Judith Van Erp (2008) meent dat 'een reputatie de verwachting vertegenwoordigt dat een onderneming zijn afspraken zal nakomen'; een voorspelling over toekomstig gedrag die is gebaseerd op gedrag in het verleden (Van Erp, 2008: 345). Een reputatie is daarnaast geen momentopname, maar fluctueert over de tijd. Het gaat daarbij 'bij uitstek om de reactie van derden op interacties tussen de onderneming en een tweede partij' (Van Erp, 2007: 79-80). Wat gezien moet worden als een 'goede reputatie' is afhankelijk van de markt waarop een bedrijf of onderneming opereert:

"We know that a good reputation is a quintessential resource for anyone engaged in an illegal business, especially if protection and physical violence are claimed or involved (...). A credible reputation as a violent or effective protector can certainly save production costs: the fiercer the reputation, the less the need for recourse to the resources supporting it." (Bovenkerk, Siegel en Zaitch, 2003: 28)

'Gewone' bedrijven en ondernemingen maken zich doorgaans zorgen over wat hun betrokkenheid bij mistanden en schandalen voor weerslag zal hebben op hun reputatie (Van Erp, 2009), terwijl dergelijke negatieve kwalificaties voor 'misdaadondernemers' juist bevorderlijk kunnen werken (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 159).

In criminele samenwerkingsverbanden is reputatie van belang vanwege het sluimerende wantrouwen waar de betrokkenen mee te kampen hebben. Reputaties impliceren een vertrouwensoordeel over anderen die niet gebaseerd is - of hoeft te zijn - op directe ervaringen en vooral gekleurd worden door verhalen die er over anderen verteld worden (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 60). Reputatie wordt, met andere woorden, geconstrueerd binnen bepaalde sociale groepen. In belangrijke mate is reputatie ook een vorm van "impression management": betrokkenen zelf kunnen immers in de constructie van hun reputatie een rol spelen door het beïnvloeden van de beeldvorming over hun capaciteiten en integriteit (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 60; vgl. Bovenkerk, Siegel en Zaitch, 2003). In dit managen van reputaties in de context van criminaliteit speelt geweld een centrale, maar paradoxale rol: het hebben, of verkrijgen van een gewelddadige reputatie is daarbij in veel gevallen belangrijker dan het daadwerkelijk gebruik van geweld (Zaitch, 2005: 205). Het communiceren van een reputatie is daarbij afhankelijk van het soort 'publiek' (Bovenkerk et al., 2003; vgl. Goffman, 1959; Garot, 2007; 2010). In sommige settings wordt een gewelddadige reputatie extra aangezet, terwijl deze bijvoorbeeld richting politie en justitie over het algemeen wordt afgezwakt. Ook Zaitch (2005) meent dat te veel geweld aandacht van de politie

trekt, potentiële zakenpartners af kan schrikken en bovendien niet bevorderlijk is voor de relatie met de bredere samenleving (Zaitch, 2005: 205-206).

De criminele activiteiten waar de Rollin 200 Crips in de loop der jaren bij betrokken zijn geweest vallen niet zonder meer te kwalificeren als georganiseerde misdaad. Eerder zijn zij lokaal actief en betrokken bij diverse uiteenlopende, tijdelijke en kortstondige samenwerkingsverbanden⁸². Ook op dit 'straatniveau' is het wekken van indrukken en het managen van reputaties van belang. Elijah Anderson omschrijft dit zelfs als een van de centrale elementen van de 'Code of the Street' (1999): "The code of revolves around the presentation of self. Its basic requirement is the display of a certain predisposition to violence." (Anderson, 1999: 72). Tijdens "campaigning for respect"⁸³ (ibid.: 66) wordt gewezen op de "roles and scripts" (ibid.: 68) rondom de presentatie van een gewelddadig zelfbeeld. De functionaliteit van dergelijke gewelddadige presentaties openbaart zich vooral in de sfeer van het opbouwen van een reputatie en het verkrijgen van 'respect' - en in abstractere zin macht - op straat (vgl. Papachristos, 2009: 79). Het werk van Anderson kan om deze redenen dan ook gezien worden als een situationele toepassing van het dramaturgische gedachtegoed van Goffman⁸⁴.

Het belang van respect, als product van iemands reputatie, roept associaties op met het eerbegrip dat in antropologische studies naar het mediterrane gebied wordt beschreven (Pitt-Rivers, 1968; Blok, 1980; 1981). Een raakvlak kan gevonden worden op de plek waar deze straatcode volgens Anderson manifesteert: daar waar de invloed en legitimiteit van de politie ophoudt en een persoonlijke verantwoordelijkheid voor veiligheid haar intrede doet (Anderson, 1999: 34). Mattijs van de Port stelt dat het eerbegrip onder invloed van processen van democratisering van betekenis is veranderd, maar dat 'eer' nog steeds van belang blijft op terreinen waar de legitimiteit van de wet(shandhavers) als zwak(ker) wordt gepercipieerd (Van de Port, 2001: 123-124). Dit geldt bij uitstek voor de context van criminaliteit (vgl. Black, 1983). Om deze reden is het niet verwonderlijk dat Van de Port in de 55 dossiers over liquidaties die hij bestudeerde, overeenkomst signaleert tussen de "criminele ondernemers" en de "mediterrane mannen van eer". Beiden

⁸² Wel houden de Crips er op tijden, zoals in het volgende hoofdstuk wordt beschreven, samenwerkingsverbanden met individuen en groeperingen op na die zich bezighouden met meer georganiseerde, zwaardere en grensoverschrijdende vormen van criminaliteit.

⁸³ De notie van respect wordt een belangrijke rol toegeschreven in deze straatcode. "Loosely defined as being treated "right" or being granted one's "props" (or proper due) or the deference one deserves" (Anderson, 1999: 33) kan respect gelezen worden als synoniem voor (h)erkenning. Als vorm van sociaal kapitaal heeft het, analoog aan de manier waarop Bourdieu het begrip 'kapitaal' operationaliseert, ook de connotatie van macht (Bourdieu, 1986).

⁸⁴ Deze invloed is niet verwonderlijk, aangezien Goffman en Anderson collega's waren aan de University of Pennsylvania, aldus socioloog Randall Collins (<http://sociological-eye.blogspot.nl/2013/10/goffman-and-garfinkel-in-intellectual.html>, laatst bezocht op 21 oktober 2014).

lijken volgens Van de Port 'gepreoccupeerd met fysieke integriteit en kracht' die moet resulteren in een aura van gewelddadigheid (Van de Port, 2001: 125).

Ook door gangs wordt er veel waarde gehecht aan het ontwikkelen en managen van reputaties (Lauger, 2012: 128). Door de specifiek problematiek van sociaaleconomisch achterstand en segregatie laat het Amerikaanse onderzoek naar gangs en straatcultuur, zich niet zonder reflectie overhevelen naar de Nederlandse context⁸⁵. De zoektocht naar respect blijft volgens Simon Hallsworth niet beperkt tot de Amerikaanse situatie:

"The search for respect is likewise by no means an abnormal behaviour insofar as it shapes the lives of many more people than inhabit the street world. It involves engaging in acts or creating situations where admiration may be accumulated on the part of those engaged in them. It involves engaging in pursuits designed explicitly or implicitly with aim of accumulating honour or status (...). Becoming, in so doing, someone to whom respect is due. As we shall establish, this is also about cultivating a self that others will treat with due regard (respectfully). In part, this project is also about creating and manufacturing a persona that people will not disrespect. As an imperative, the search for respect is a process that has to be accomplished. It is something that cannot be presumed but which needs to be cultivated. Once achieved, it remains a quality that has to be retained, sometimes in the face of those who will deny or contest it." (Hallsworth, 2013: 145)

Hallsworth, wiens analyse zich in eerste instantie richt op het Verenigd Koninkrijk, benadrukt het universele karakter van de zoektocht naar respect en gebruikt hiervoor synoniemen als status, eer en bewondering. Deze hang naar status en erkenning - maar ook veiligheid - kan gezien worden als een algemeen menselijke behoefte zoals die ook naar voren worden gebracht door De Jong in zijn onderzoek naar de straatcultuur van Marokkaanse delinquente jongens in Amsterdam (De Jong, 2007: 212).

Wat volgens Hallsworth wel afwijkt, zijn de middelen waarmee en de manieren waarop de constructie van reputatie en de zoektocht naar respect bereikt wordt (Hallsworth, 2013: 148). In navolging van Anderson, heeft Hallsworth het over het cultiveren en construeren van een "social presentation of self" (ibid.: 149) die past binnen de context van de straat en samenhangt met competenties rondom geweld en mannelijkheid (vgl. Papachristos, 2009; Gigengack, 2014). Jock Young (1999) beschouwt deze

⁸⁵ Bovendien is flink wat kritiek geuit op de 'code of the street', in het bijzonder op het dichotome karakter van de "decent and street ghetto residents" (vgl. Wacquant, 2002). Sandberg en Pedersen (2011) stellen daarnaast dat de grootste beperking van het werk van Anderson gelegen is in het feit dat hij aan de code van de straat geen theoretisch raamwerk verbindt. Uit zijn beschrijvingen van de code van de straat maken Sandberg en Pedersen op dat 'code' slechts een ander woord vormt voor een simplisch, essentialistisch begrip van cultuur zoals dat tot uitdrukking komt in regels (Sandberg en Pedersen, 2011: 43). Om die reden presenteren Sandberg en Pedersen de notie van "street capital" als legitieme en relationele vorm van macht in de context van de straat.

gewelddadige zoektocht naar respect zelfs als een universele criminologische wetmatigheid (Young, 1999: 12). Ook Wilkinson (2001) concludeert dat geweld, of dreigen met geweld in de vorm van gewelddadige poses, op straat een van de meest voorkomende manieren vormt waarop jongeren statusposities proberen te claimen. Op straat kan een gewelddadige reputatie gezien worden als macht en dwingt het respect af: een bevinding die wordt ondersteund door empirisch onderzoek verricht op de straten van Philadelphia (Anderson, 1999), Mexico-Stad (Gigengack, 2014), Melbourne (White, 2013), Oslo (Sandberg, 2008: 160-161; Sandberg & Pedersen, 2011: 121-140), Dublin (Han, 2007; 2013), London (Hallsworth, 2013: 148-152, S. Harding, 2014), Antwerpen tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw (Vrints, 2011) en Amsterdam (De Jong, 2007: 144).

Nieuwe podia voor ‘het theater van de straat’

Zowel in studies naar georganiseerde misdaad als ‘straatcultuur’ wordt gewezen op de betekenis van geweld in het uitdragen van wie je bent, wie je wilt zijn of hoe je wilt dat anderen jou zien. Kleemans en Van de Bunt (2007: 59) wijzen op een aantal ‘arena’s’ als onmisbare plaatsen voor het managen van reputaties. Het gaat hier om min of meer gesloten ontmoetingsplaatsen zoals cafés, criminele families, woonwagenkampen, sportscholen of gevangenissen waar reputaties geconstrueerd (kunnen) worden. In onderzoek naar straatcultuur vertegenwoordigde de fysieke straat lange tijd het exclusieve strijdtoneel waar gewelddadige reputaties vorm kregen, neergezet en aanschouwd werden, terwijl de rest van de wereld een “distant sideshow” was (Hallsworth, 2013: 152). Onder invloed van processen van mondialisering en technologische ontwikkelingen op het gebied van communicatie en ICT, kan de straat niet langer gezien worden als hét podium. Ook muziek biedt jongeren een krachtig podium om hun identiteit neer te zetten (vgl. Hallsworth, 2013: 152). Elders (Roks, 2013) laat ik zien hoe mijn respondenten rapteksten en bijbehorende video’s gebruiken in hun ‘performance van street credibility’: het hebben van een geloofwaardige reputatie op straat die gebruikt kan worden om de inhoud van rapteksten te ondersteunen (vgl. Cutler, 2003; Wermuth, 2002: 309; Van Gemert, 2005: 78-79). Ook social media als Twitter, Instagram en Facebook kunnen tegenwoordig gezien worden als podia waarop jongeren straatcultuur (re)produceren en (re)presenteren (vgl. Roks, 2012; Van den Broek, 2013). Het ‘theater van de straat’ (Vrints, 2011) blijft door deze ontwikkelingen niet langer beperkt tot het fysieke theater van de straat.

In het vervolg van dit hoofdstuk wil ik aan de hand van drie portretten van respondenten, die symbool staan voor verschillende generaties in het onderhavige onderzoek, laten zien hoe zij gebruik maken van drie uiteenlopende podia in hun gewelddadige reputatiemanagement. Keylow, de leider en oprichter van de Rollin 200 Crips is halverwege de veertig en heeft in de loop van zijn (criminele) carrière gebruik gemaakt van de gesproken en geschreven media om zijn identiteit te construeren (vgl. Roks en Staring, 2008). De jongere Sin, die op dertigjarige leeftijd op gewelddadige wijze om het

leven werd gebracht, kon na zijn dood op de nodige media-aandacht rekenen, mede vanwege zijn gewelddadige presentatie als rapper. Reynaldo, ten slotte, vormt het jongste actieve lid van de Rollin 200 Crips en staat symbool voor de generatie jongeren die social media gebruiken om hun reputatie te construeren en communiceren. Na deze drie portretten zal de focus verlegd worden naar het publiek van de straat waar de frontstage performances bekeken, besproken en bekritiseerd worden en waar reputaties gemaakt of gebroken worden.

Keylow: 'Strapped 'N Strong'

"In many youthful circles, to be "bad", to be a "badass" or otherwise overtly embrace symbols of deviance is regarded as a good thing. How does one go about being a badass? How can that become a compelling project?" (Katz, 1988: 80)

Jack Katz wijdt in zijn *'Seductions of Crime'* (1988) een hoofdstuk aan "the ways of the badass" waarin hij antwoord geeft op de bovenstaande vraag. In een geloofwaardige performance van 'the badass' komen volgens Katz drie samenhangende niveaus van 'being tough, alien and mean' samen (Katz, 1988: 80-113). Afgaande op de media-optredens van Keylow, lijkt de analyse van Katz hem op het lijf geschreven. Sinds 1988 verschijnt Keylow met enige regelmaat in tijdschriften en actualiteitenprogramma's en de media heeft in de loop der jaren een belangrijke rol voor Keylow gespeeld in het construeren van zijn identiteit en het uitdragen van zijn reputatie.

De constructie van 'the badass' krijgt volgens Katz in de eerste laag - 'being tough' - gestalte door uiterlijke symbolen, kleding en praktische attributen die een zekere mate van ondoordringbaarheid impliceren. In de loop der jaren zijn er verschillende foto's van Keylow gepubliceerd in de *Nieuwe Revu* (o.a. Van Stapele, 1998; 2003). Bij herhaling probeert hij met zijn poses om zowel in fysiek, emotioneel als mentaal opzicht een impermeabele indruk achter te laten draagt Keylow, bijvoorbeeld door een kogelvrijvest te dragen, maar ook doordat zijn ogen - oftewel "the windows of the soul" (Katz, 1988: 81) - bedekt worden door een donkere zonnebril. In 'De Wereld Draait Door' wordt Keylow op 13 december 2005 door Matthijs van Nieuwkerk gevraagd naar zijn mening over de executie van Stanley 'Tookie' Williams, een van de vermeende oprichters van de Amerikaanse Crips. Keylow oogt schuchter en zit voorovergebogen met zijn ellebogen op tafel, ietwat weggedoken onder een zwarte baseballpet - dit in tegenstelling tot zijn andere optredens in de media waarin hij een buitengewoon zelfverzekerde indruk maakt. Het gesprek met Matthijs van Nieuwkerk verloopt moeizaam:

'Keylow: "Nou, kijk.. Het is niet zo zeer tussen ons en die. Het is meer iedereen tegen.. iedereen die tegen ons is. En dat kan iedereen zijn."

Matthijs van Nieuwkerk: "En waarom zou ik tegen jou kunnen zijn?"

Keylow: "Iedereen heeft zo zijn eigen reden.. Ik bedoel van... noem maar op... Er zijn zoveel redenen waarom je iemand niet hoeft te mogen. Kan zijn levensstijl zijn.."

Matthijs van Nieuwkerk: "En je spreekt daar heel open over. Wat moet ik me daar bij voorstellen? Gewoon een matpartij, komen er wapens bij kijken? Worden er mensen doodgeschoten?"

Keylow: "Er komt bij kijken wat nodig is.. Ik bedoel..." (13/12/2005, De Wereld Draait Door)

Keylow trekt een mysterieus gordijn op. Antwoorden als "er komt bij kijken wat nodig is" en "geweld... Zeker niet zomaar", impliceren dat zijn gewelddadige aanwezigheid een zekere mate van chaos vertegenwoordigt (Katz, 1988: 102-104). Tegelijkertijd doet Keylow in de media voorkomen alsof geweld voor hem een zekere richtinggevende logica heeft en hij de controle heeft over de chaotische gevarenzone van de betonnen Haagse jungle:

"Als ik wil dat je morgen dood bent, dan ben je morgen dood. Als ik wil dat je pas over een jaar aan de beurt bent, dan sterf je pas over een jaar. Je hoort veel over beschietingen vanuit auto's de laatste tijd. Drive-by's noemen we die..." (...) "Denk alsjeblieft niet dat het ons om stoere spelletjes gaat, om romantiek, het leven van een Crip is kei- en keihard. Als we in Amerika, in L.A., leefden, zouden verschillenden van ons allang zijn opgepakt of dood zijn." (Viering, 1994: 41)

Peter Viering, de schrijver van het artikel, voegt na deze woorden van Keylow de vraag toe: "is het allemaal echt zo erg of weer een sterk staaltje grootspraak?" waarmee hij de zorgvuldig opgebouwde gewelddadige constructie van Keylow direct weer aan het wankelen brengt.

De scepsis ten aanzien van de (gewelddadige) manier waarop Keylow zich presenteert, vormt een terugkerend onderdeel in zijn performances in de media. Zo ook tijdens een aflevering van 'Moccah' op televisiezender 'The Box' in 2005: "Weet je, ik bedoel, je hoort veel mensen zeggen dit Amerika nadoen, dat Amerika nadoen, maar Europese kogels maken ook mensen dood". Op vermeende twijfels over de geloofwaardigheid van zijn uitspraken en poses vormt geweld stevast het antwoord van Keylow. Deze 'transformative magic of violence' wordt gebruikt om terug te slaan tegen ridiculisering en scepsis door buitenstaanders (Katz, 1988: 129-131). Één van de manieren waarop Keylow probeert te laten zien dat er geen misverstanden dienen te bestaan over zijn poses, en dat hij bovendien wel degelijk controle heeft te midden van de harde, gewelddadige realiteit van het Haagse straatleven, is door bij herhaling te poseren met (vuur)wapens. De documentaire over de Haagse Crips uit 2009 draagt daarbij de betekenisvolle titel 'Strapped 'N Strong' en is in die zin symbolisch voor de gewapende en krachtige indruk die hij wil achterlaten. De betekenis van het tonen van deze (vuur)wapens zou in eerste instantie geïnterpreteerd kunnen worden als het communiceren van macht. Volgens Katz is dit echter een "impoverished metaphor for the world of experience" (ibid.: 106) en gaat het een stap verder: "These things excite by

attesting to a purpose that transcends the material utility of power.” (Katz, 1988: 106). Om boven de twijfel en scepsis over zijn presentaties uit te stijgen, en om bovendien niet het gevaar te lopen belachelijk te worden gemaakt, toont Keylow bij herhaling zijn arsenaal aan wapens als ‘dramatische realisatie’ (Goffman, 1959: 40-44) van zijn gewelddadige performance.

Sin: “Zet je een hit op mij, schiet me dan van dichtbij”

“Zoals gangstarappers betaamt, bezong Sin Quin het straatleven in de Bijlmer en in Gein gevat in teksten die de talrijke pr-functionarissen van stadsdeel Zuidoost niet erg zullen aanstaan (‘Handschoen aan, bivak, klaar voor de overval; om de hoek wordt alweer iemand neergeknald; zo’n leven in Zuidoost, voor ons is dit normaal’). Gisternacht op dat enigszins afgelegen parkeerterreintje werd de gewelddadige cultuur waarmee Soetosenojo zo had gedweept, hem fataal. Het verhaal gaat dat de politie Soetosenojo’s kogelwerende vest had afgepakt. Nu kijken agenten in hemdsmouwen op gepaste afstand toe.” (Het Parool, 21 augustus 2012)

Op het lichaam van Sin tekent zich letterlijk de gelaagdheid van zijn performance van identiteit af: op zijn rug prijken de getallen ‘200’ en ‘241’ – verwijzingen naar buurten in respectievelijk Den Haag en Amsterdam (Gein 2 en Gein 4) – en enige tijd voor zijn dood liet Sin tevens ‘Triad’ – naar de volledige naam van de set van de Rollin 200 Crips – op zijn gezicht tatoeëren. In de loop van 2011 hoor ik dat Sin tevens aspirant-lid is geworden van een Amsterdamse ‘chapter’ van motorclub Satudarah. Keylow vertelde met een zekere mate van trots dat Sin ook binnen Satudarah het nodige aanzien geniet en liet me geregeld foto’s van Sin zien in een voor de motorclub kenmerkend zwart-geel hesje.

Na zijn dood leerde ik dat Sin bovendien actief was als rapper in de zogenaamde Aso (Amsterdamse Straat Organisatie) Bros. In de media werd de dood van Sin expliciet gekoppeld aan het feit dat hij zich bezighield met het maken van rapmuziek⁸⁶. De Spits kopt bijvoorbeeld ‘Rapper dood bij Schietpartij’ (De Spits, 21 augustus 2012). Misdaadverslaggever Gerlof Leistra schrijft op de website van Elsevier⁸⁷ dat Sin “naar verluidt een aardige boterham verdiende als rapper”. Door te verwijzen naar eerdere uitspraken van de Amsterdamse korpschef Bernard Welten over het bestaan van een ‘criminele rapcultuur in Zuidoost’ (Welten, 2010: 71-72), suggereert Leistra

⁸⁶ Gezien de muzikale historie van rap is niet verwonderlijk dat er in de media dergelijke verbanden worden gesuggereerd. De betekenis en invloed van de zogenoemde ‘lyrical content’ van rapteksten en hun expliciete verwijzingen naar criminaliteit en geweld is in de Verenigde Staten herhaaldelijk onderwerp van maatschappelijke discussies geweest (Rose, 1994: 1-9; Keyes, 2002: 1-6).

⁸⁷ <http://www.elsevier.nl/Algemeen/blogs/2012/8/Moord-op-rapper-Zuidoost-past-in-beeld-ELSEVIER347300W/>. Het is overigens volstrekt onduidelijk hoe Leistra aan deze informatie komt. Uit niets blijkt namelijk dat Sin als rapper muziek uitbracht of op frequente basis optredens verzorgde.

een verband tussen de dood van Sin en zijn muziek. Deze manier van ‘framing’ (vgl. Shoemaker en Reese, 1996) viel eerder in 2009 en 2010 waar te nemen rondom enkele (dodelijke) schietpartijen in Amsterdam Zuidoost⁸⁸.

Op YouTube zijn enkele nummers te vinden die door Sin zijn opgenomen. De boodschap in het nummer ‘Als Je Mij Ziet’ (2010) is macaber te noemen als het in de context geplaatst wordt van hoe hij om het leven is gekomen:

“Ik wil niks horen
Ik zeg het je van te voren
Zet je een hit op mij
Schiet me dan van dichtbij
(...) Ben niet bang voor de dood
En zeker niet voor lood
Net als Iron⁸⁹ kijk ik de dood in zijn ogen
Stuur hem weg en schop hem in zijn dooie kloten.”

Sin lijkt in dit nummer zijn eigen dood aan te kondigen en beschrijft bovendien de manier waarop dit zal gebeuren. Op 20 augustus 2012 werd hij van dichtbij meermaals beschoten en betrof het een “hit”: een vooropgezet plan om hem van het leven te beroven. Ook in het onineuze ‘Grim Reaper’ (2012), oftewel Magere Hein, verwijst hij hier naar:

“I heard you motherfuckers wanna hit me
Then come get me
I got some goons with me, die with me
La la la la la la la la la la
I want my enemies in close caskets
Who go ride with me?
When I die how many people gonna ride for me? (...)
I don’t give a fuck
If I die today, it’s okay
Bury me a G⁹⁰ and let the AK spray.”

Sin presenteert zich als een echte ‘badass’: hij is niet bang om beschoten te worden (“niet bang voor lood”), niet bang voor om te sterven, geeft aan te berusten in zijn uiteindelijke dood (“If I die today, it’s okay”), mits hij maar als een ‘gangsta’ wordt begraven en zijn dood wordt gewroken met een zee van

⁸⁸ Bijvoorbeeld rondom de dood van Ishmael Gumbs in 2009, de schietpartij op rapper Lexxus in 2010 en de veroordeling van de rappers van de formatie Green Gang wegens betrokkenheid bij een schietpartij in 2010.

⁸⁹ In de tekst wordt ook verwezen naar op 12 januari 2013 overleden Iron Mike die in juni 2008 in Gein bij een ruzie werd neergeschoten en vijf en een half jaar later overleed aan de schade die een kogel aan zijn lever had toegebracht (Van Staple, 2009: 24).

⁹⁰ ‘Bury me a G’, oftewel ‘begraaf me als een gangsta’ vormt een verwijzing naar het gelijknamige nummer van de in 1996 vermoordde iconische rapper Tupac Shakur die eveneens in een aantal nummers zijn eigen dood aankondigde.

kogels uit een volautomatische AK-47 (“Bury me a G and let the AK spray”). Ondanks dat het podium anders is, vertoont de performance veel gelijkenis met die van Keylow. Toch is er ook een opmerkelijk verschil. In de presentatie van Sin springt vooral de ‘Thanatos’, de doodsdrift in de Freudiaanse terminologie, in het oog. Ook in de media-optredens van Keylow vallen veel verwijzingen naar de dood waar te nemen, maar dan vanuit het idee dat Keylow iemand is die de dood uitdeelt, in plaats van iemand aan wie de dood uitgedeeld wordt. Wat de presentatie van Sin in zijn raps zo ijzingwekkend maakt, is dat hij de indruk wil wekken dat hij de angst voor de dood is ontstegen; een transcendentie van de pose van de gewelddadige, maar door Katz wel als sterfelijk beschreven badass.

De dood van Sin vormt op zijn beurt weer input voor andere gewelddadige presentaties. Enkele dagen na de dood van Sin verschijnt de clip ‘Haten om me Shine’ (2012) online, gemaakt door enkele van zijn rappende (jeugd)vrienden uit de Bijlmer. Het nummer is bedoeld als eerbetoon aan Sin en in de video wordt dit door middel van tatoeages met R.I.P. Sin Quin getoond. De dreigende toon van het nummer, gesterkt door uitspraken van rapper OGB de President - de voorman van de 241 Gangster Crips - als “ik ben down voor een murder case”, “zet me in een optie en ik schiet als een mafkees” en “schiet al met guns sinds ik loop met Mhythy Base” zorgen ervoor dat Het Parool de video beschrijft als ‘een wraakclip’ (Het Parool, 20 september 2012). De politie zou naar aanleiding van in de video getoonde machinepistool bekijken of er strafbare feiten worden gepleegd. De wraakclip van zijn vrienden sterkt het gesuggereerde verband tussen de dood van Sin en ‘de geweldscultuur waarmee hij dweept’.

Reynaldo: “Real nigga’s don’t die”

“Ze schreeuwen Tupac Back, maar wie ik terug wil is Sin”, rapt de jonge Reynaldo op het nummer ‘De Game Vol Bitches’ (2013) ter nagedachtenis aan Sin, voor wie hij tevens het nummer ‘Letter To Sin’ (2013) schreef. Veel van de verwijzingen en metaforen die Reynaldo gebruikt in zijn teksten hebben een gewelddadige connotatie. Op het eerder genoemde nummer ‘De Game Vol Bitches’ (2013) rapt hij: “200 gang or die ik ink die shit op mijn chest. Hollow-points in de 32 shit gaat dwars door je vest”. Naast een verwijzing naar ‘hollow-points in de 32’, oftewel kogels in een .32 kaliber wapen die zijn bewerkt om bij impact meer schade te veroorzaken, toont Reynaldo met ‘200 gang or die’ zijn symbolische loyaliteit tot de dood aan de Rollin 200 Crips. In de bijbehorende video laat hij bovendien zien dat hij deze tekst over de breedte van zijn borst heeft laten tatoeëren (“ik ink die shit op mijn chest”).

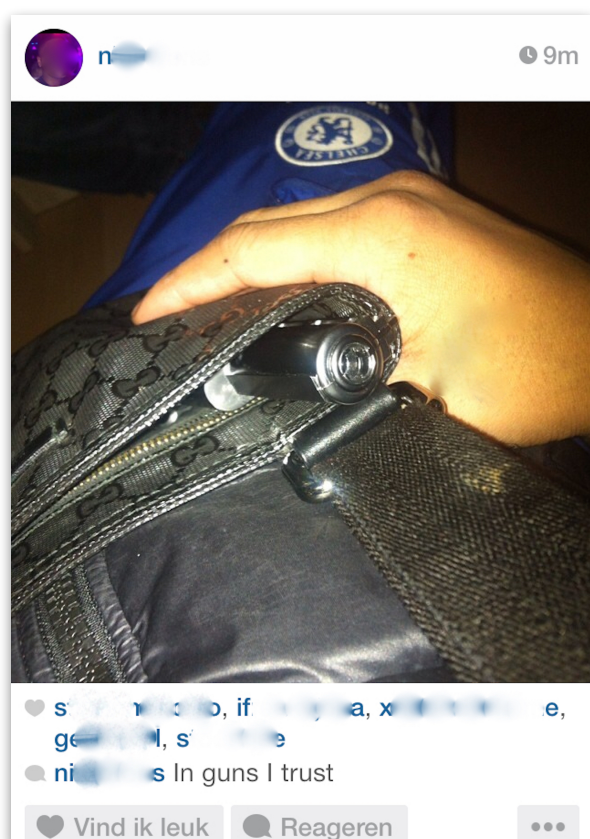
Op straat is Reynaldo vanwege zijn jeugdige uitstraling en zijn lange, ranke voorkomen in vergelijking met Keylow en Sin geen indrukwekkende verschijning. Doordat Reynaldo flink jonger is dan het merendeel van de Rollin 200 Crips heeft hij binnen de set ook een andersoortige rol. Door de oudere leden van de Crips wordt er altijd vol lof over Reynaldo gesproken, in het bijzonder vanwege zijn attitude en zijn niets en niemand ontziende houding op

straat. Zoals beschreven in het vorige hoofdstuk, gaat Reynaldo ook 'gewoon' naar school en hecht veel waarde aan het afronden van zijn beroepsopleiding. Daarnaast gaat hij om met veel mensen buiten de set van de Rollin 200 Crips en heeft hij een andere kledingstijl. In tegenstelling tot het wijde, blauwe uniform waarin het merendeel van de Rollin 200 Crips valt uit te tekenen, draagt hij exclusieve merkkleding, van onder andere Gucci en Prada, in verschillende, opzichtige kleuren.

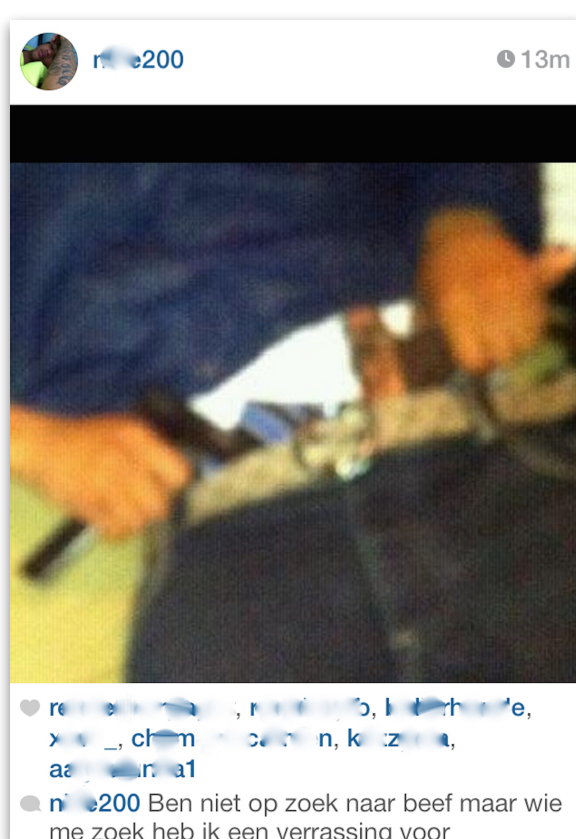
Daarnaast onderscheidt Reynaldo zich van de overige leden van de Rollin 200 Crips door zijn actieve gebruik van social media. Een aantal oudere leden heeft een account op Facebook, maar maakt daar, in tegenstelling tot de jongere respondenten in deze studie, slecht sporadisch gebruik van. Reynaldo vormt één van de veertig respondenten wiens online activiteiten ik vanaf het begin van dit onderzoek heb gemonitord. Op Instagram komt Reynaldo over als iemand die 'kapot moeilijk' (De Jong, 2007) is, of wilt zijn. Een groot verschil met de andere jongeren in deze studie die zich op een vergelijkbare manier presenteren, is gelegen in de vluchtigheid van de posts en poses van Reynaldo. Doorgaans plaatst hij een foto op Instagram om die vervolgens binnen afzienbare tijd weer weg te halen. De manier waarop Reynaldo zich op Instagram presenteert, vertoont grote gelijkenissen met de inhoud van zijn rapteksten. Bij herhaling dreigt hij met geweld (zie afbeeldingen 7.1 en 7.2), bijvoorbeeld door het met zijn hand verbeelden van een wapen. Deze manier van het dreiging met geweld, iets dat ook valt terug te zien in menig videoclip van (inter)nationale rappers, heeft op deze manier in hoge mate een symbolisch karakter. Het onderschrift van één van de foto's waarop hij met zijn hand een wapen nadoet, leest: "Nigger fuck een ring kom en kus de get". Het kussen van een ring als teken van respect wordt door Reynaldo vervangen door het kussen van een 'get', een wapen, als manier om respect af te dwingen, in plaats van dat het op meer natuurlijke manier voortvloeit uit de asymmetrische machtsrelatie die 'de ring' in deze analogie symboliseert.

In de online presentaties van Reynaldo valt een "hidden state of emergency" (Van de Port, 2001: 110; vgl. Green, 1994: 228) waar te nemen. Dit lijkt gevoed te worden door een op hol geslagen verbeeldingskracht, een voortdurende onzekerheid en door 'de onmogelijkheid de eigen perceptie van de werkelijkheid op waarde te schatten' (ibid.: 110). Het gepantserde ego dat Reynaldo presenteert op social media lijkt een antwoord te vormen op het wantrouwen en de onzekerheid rondom geweld die hij ervaart. Afbeelding 7.1, waarbij Reynaldo bij een foto van een handwapen in het heuptasje van Gucci aangeeft dat hij zijn vertrouwen baseert op wapens, is in dat opzicht illustratief. Onder een andere gewapende post op Instagram plaatst Reynaldo de opmerking dat hij wapens als zijn "bf" ziet: zijn 'best friend' die hem "never laat zitten als hij hem nodig heeft". Iets vergelijkbaars komt, ten slotte, tot uitdrukking op afbeelding 7.2. Het onderschrift leest dat hij niet op zoek is naar "beef", naar problemen of conflicten, maar wel in volledig staat van paraatheid verkeerd, geïllustreerd door de twee wat grotere wapens die boven zijn Gucci broekriem uitsteken, wanneer 'mensen hem zoeken'.

Reynaldo is ook offline bekend met (vuurwapen)geweld. Op dezelfde dag dat Sin vermoord werd, kwam een andere, jongere vriend van Reynaldo door vuurwapengeweld om te leven. Ook familieleden, vrienden en bekenden van Reynaldo zijn betrokken geweest bij schietpartijen. Reynaldo zelf werd gedurende de loop van dit onderzoek ook getroffen door een afgeketste kogel die op fortuinlijke wijze zijn huid niet wist binnen te dringen na een schietpartij op straat in Den Haag. Bij herhaling toont Reynaldo zich bewust van zijn eigen sterfelijkheid. Net als Sin, lijkt Reynaldo op ijsingwekkende manier een voorschot te nemen op zijn dood. Een foto van zichzelf in een luxe auto voorziet hij bijvoorbeeld van de tekst “Don’t ForGet Me When I Die”. Toch probeert Reynaldo tegelijkertijd de indruk te wekken dat hij niet bang is om dood te gaan. Bij een post op Instagram schrijft niet bang te zijn om dood te gaan, omdat hij ‘al boven was’ en terug naar beneden is gelopen. Daaraan koppelt hij dat “real nigga’s never die” en dat een dergelijke ‘echtheid’ van zijn presentatie hem op symbolische wijze zal kunnen weerhouden van de dood.



Afbeelding 7.1: Reynaldo op Instagram



Afbeelding 7.2: Reynaldo op Instagram

Het kritisch ‘publiek’ van de straat

In reputatiemanagement, en de dramaturgische productie van identiteit in bredere zin, ligt de nadruk niet enkel op de frontstage performances, maar tevens op hoe deze voorstellingen door het publiek geïnterpreteerd worden. In het theater van de straat wordt er bovendien door de verschillende deelnemers aan de voorstelling van rol gewisseld (Lofland, 1998: 31-32). Een

‘publiek’ is in die context “geen passief collectief” (De Waal, 2012: 16): tijdens bepaalde producties vervullen de mensen in het publiek enkel de rol van toehoorder of -schouwer, maar op andere momenten begeven ze zich zelf op de diverse podia van het theater van de straat of in ‘het gebied achter de coulissen’ (Goffman, 1959: 114) waar ze zicht krijgen op de ‘achterkant’ van een performance.

Het gedachtegoed van Goffman biedt niet alleen een interessant theoretisch perspectief op identiteit, maar het sluit bovendien opmerkelijk goed aan bij de belevingswereld en het taalgebruik van de centrale personages in deze studie (vgl. Vrints, 2011: 120). Met name het dramaturgische idioom viel daarbij op:

“Je kon niet anders dan hem mogen. Geen stoere praat of gangster acteerwerk niets. Maar hij was wel duidelijk in wat hij wilde doen: werk zetten. Sin was apart.” (11/03/2014, conversatie met Keylow via WhatsApp)

Tijdens gesprekken en interacties in de h200d en op straat kwam het verschil tussen “real” en “fake” bij herhaling naar voren. Over het algemeen werden de Rollin 200 Crips daarbij beschouwd als ‘echt’ en werd iedereen daarbuiten gezien als ‘nep’.

Toch bleef deze kritische, sceptische houding niet beperkt tot presentaties van mensen buiten de set. Ook de leden van de Rollin 200 Crips gingen gebukt onder de druk om ten overstaande van elkaar hun ‘realness’ te cultiveren en te bekrachtigen. Dat iemand op een bepaald moment in de tijd gezien wordt als ‘real’ door zijn (gewelddadige) presentatie, wil daarbij niet zeggen dat deze interpretatie van blijvende aard is. Daniel, Winston, Tyrell, Fernando, Kerim, Quincy en Jermaine werden toen ik hen leerde kennen gerespecteerd vanwege de manier waarop ze zich presenteerden en gedroegen. Tegen de tijd dat ik de h200d in 2013 werden zij, mede onder invloed van ontwikkelingen die worden beschreven in hoofdstuk 9, gezien als ‘fake h200dstas’ die niet konden Crippen, niet opgewassen waren tegen het gewelddadige leven van de straat en bovendien niet loyaal naar de Rollin 200 Crips waren:

“E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Wanna cees⁹¹ zijn nooit net als die kleine blanke jongen met al die blu rags, die weten dat ze fake zijn en claimen geen

⁹¹ “Wannacee” moet gelezen worden als ‘wannabe’, oftewel iemand die doet alsof. Het claimen van Crip in rapteksten – maar ook in de manier waarop een deel van mijn respondenten schrijft bijvoorbeeld op Twitter, in e-mails of via digitale communicatiemiddelen als ‘Blackberry ping’ of WhatsApp – wordt naast het gebruik van specifieke woorden ook vormgegeven door het vermijden van bepaalde woorden of letters (Roks, 2012). De letter ‘B’ wordt door Amerikaanse leden van de Crips niet gebruikt, omdat dit verwijst naar de Bloods, de gezworen vijand van de Crips. In Nederland is een conflict tussen beide gangs niet aan de orde, maar is het vermijden of het vervangen van de letter B wel ingebed in de onderlinge communicatie van de Rollin 200 Crips (Roks, 2013: 24).

gangster te willen zijn...wannacees zijn niggas die het echt claimen te kunnen zoals wij en zo bieden ze zich ook aan

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Hun kan je pas na jaren en veel druk exposen..die eerste vorm zie je van afstand komen

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Ik ben liever die kleine blanke me teveel rags...

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: *heb

ROKS: Ja, ik begrijp wat je bedoelt

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Weet ik

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Maar zeg het even mooi zodat je het kan quoten 3-|

E/S ROLLIN 200 MAIN TRIAD NHC: Hahaha" (06/01/2013, conversatie met Keylow via WhatsApp)

De kleine, blanke jongen met de 'blu rag' - de voor de Crips kenmerkende blauwe bandana - waar Keylow naar verwijst is Simon. In uiterlijke zin doet de voorstelling van Simon denken aan een ongelukkige casting van de rol van Crip. Hij draagt de juiste kleding, maar de rol van Crip lijkt niet direct op zijn lijf geschreven. In de beschrijving van Keylow klinkt veel scepsis door in de manier waarop hij naar de presentaties van anderen kijkt, zelfs als dat andere leden van de Rollin 200 Crips zijn. Hij wantrouwt, op zijn broer Rick en enkele andere Crips van het eerste uur na, in beginsel een ieder. Bovendien besteedt hij veel (mentale) energie aan het 'exposen', oftewel het ontmaskeren van de poses van deze 'fake wannacees'.

Ook op social media valt deze deconstructie van gewelddadige poses bij herhaling waar te nemen. Over het algemeen bleef het bij onpersoonlijke beschuldigingen, zoals:

"Money dit money dat, me team is eng me manne renne voor geld blablabla.. en agter de schermen is het mama mag ik 10 euro smh.." (15/08/2013 (14:38), Twitter-account van Juan)

Juan meent dat er door niet nader genoemde mensen frontstage wordt beweerd dat er veel geld wordt verdiend ("me mannen renne voor geld"), maar dat dit wezenlijk verschilt van realiteit backstage ("agter de schermen"), waar aan moeders om 10 euro wordt gevraagd. "Smh", oftewel 'shaking my head' wil zeggen dat deze discrepantie het hoofd van Juan doet schudden uit ongeloof. Sylvester geeft met "boys spelen straat maar zijn geen straat" een vergelijkbaar dramaturgisch perspectief op geclaimde reputaties. Luigiano vindt het, ten slotte, niet verwonderlijk dat de nadruk ligt op de presentatie van 'een real nigga', omdat niemand volgens hem (online) zelf zal toegeven 'fake' te zijn. Naast deze meer onpersoonlijke tweets van Juan, Sylvester en

Luigiano, worden er door de jongeren ook publiekelijk⁹² vraagtekens gezet bij de presentaties van andere jongeren.

Dit theater van de straat, zowel vanuit het perspectief van de performers als het kritisch publiek, viel ook nadrukkelijk waar te nemen in de nasleep van de dood van Sin. De dood van Sin leidt ook tot spanningen tussen leden van de Haagse Rollin 200 Crips en de Amsterdamse 241 Gangster Crips waar Sin een van de voormannen van was. Sin vormde de schakel tussen beide netwerken en bracht de Crip-identiteit van Den Haag naar de straten van Gein. Contact was er, behalve via Sin, echter sporadisch tussen beide 'sets'. De dood van Sin betekent een definitieve breuk tussen de Crips uit de hoofdstad en de Hofstad. Iets meer dan een jaar na de dood van Sin bezoek ik één van de voormannen van de Amsterdamse Crips via een studente criminologie die in het kader van haar masterscriptie onderzoek doet naar de 241 Gangster Crips in Gein (Drogt, 2014). Ze stelt me voor aan Jimmy, die samen met twee vrienden en een vriendin in een langwerpige kamer zit te blowen, als iemand die onderzoek naar Crips doet. Jimmy, die ik al keer eerder heb ontmoet tijdens de opnames van een videoclip van rapper Sepa in de h200d in augustus 2011, lijkt me niet te herkennen of doet alsof niet herkent. Als ik de Haagse Rollin 200 Crips ter sprake breng zegt hij resoluut: "Maar wij zijn heel anders dan Den Haag hoor." Ik vraag hem hoe hij dat precies bedoeld en waarin de Crips uit Amsterdam anders zijn dan de Haagse Crips. Jimmy draait hierop zijn hoofd richting Eddy die achter hem op een zwart leren bank zit en vraagt: "Eddy, hoe zijn wij anders?" Jimmy's eerdere, zelfverzekerde antwoord verliest door deze vraag aan Eddy voor mij direct aan overtuiging. Jimmy wacht het antwoord van Eddy niet af en begint uit te leggen dat zij ook al heel lang actief zijn als Crip, maar dat er over hen niet zoveel informatie naar buiten kwam omdat zij niet actief de media opzochten. "Weet je waarin wij ook anders zijn? Zij doen alsof ze in een film spelen en wij zijn de film. Zij willen op televisie komen en wij komen op televisie", meent Jimmy. Het restant van het gesprek kijkt Jimmy mij niet aan. Ondanks dat hij mij vrij opzichtig negeert, geeft hij toch antwoord op de vragen die ik hem stel, zonder mij daarbij aan te kijken. Als ik het gesprek weer op de Haagse Crips breng, zegt hij dat als hij in Den Haag komt dat "iedereen blauwe doekjes draagt", "dat het een hype is daar" en "dat je veel neppe hebt daar".

Tijdens de ontmoeting met Jimmy brengt hij naar voren dat hij de reputatie van Keylow en de Rollin 200 Crips interpreteert als een performance: een pose en niet meer dan dat. Jimmy probeert met wat Goffman omschrijft als 'destructieve informatie' een discrepante rol van Keylow en de Rollin 200 Crips aan het licht te brengen (Goffman, 1959: 141-145). Er worden door Jimmy nadrukkelijke vraagtekens geplaatst bij de reputatie van de Rollin 200 Crips. Volgens Jimmy doen de Haagse Rollin 200 Crips alsof ze een film

⁹² Omdat het gros van de jongeren hun social media accounts niet afschermen en hun tweets daarom voor iedereen met een internetverbinding zichtbaar zijn. Dit kwam eerder al naar voren in hoofdstuk 4 ten aanzien van het thema 'snitchen'.

spelen, terwijl de Amsterdamse 241 Gangster Crips de film zijn, oftewel: het oorspronkelijke voorbeeld waarop de Rollin 200 Crips hun rol hebben gebaseerd. Het gaat hier met andere woorden om een strijd om originaliteit en bestaansrecht en het respect dat dit met zich meebrengt.

Een dag later mengt Keylow zich in de h200d in deze symbolische strijd als ik hem vertel dat ik Jimmy heb ontmoet. Lachend zegt hij: “Jimmy stond hier bibberend in de h200d cuzz.” Keylow meent dat Jimmy ‘niet echt is’, op straat weinig heeft gedaan en de eerste was die na de begrafenis van Sin naar hem toe kwam om hem te groeten. Keylow vertelt dat hij vroeger veel in de Bijlmer kwam en dat hij toen nooit heeft gehoord over het bestaan van Crips. “En ook nooit van Jimmy eigenlijk”, voegt hij er aan toe. Jayden hoort ons gesprek aan en zegt: “Van jongs al hoorde ik al van hier, van Crips van Den Haag, maar ik hoorde niet van Amsterdam.” Vergelijkbare discussies deden zich voor wanneer ik vertelde met wie ik in het kader van mijn onderzoek had gesproken. Waarover ik met wie had gesproken hield ik daarbij voor mezelf, maar leek in de h200d ook van ondergeschikt belang. Van hun rol als performers wisselden de betrokkenen dan naar dat van kritisch publiek’ om zo de poses van andere performers te bekritisieren en te ridiculiseren. Ook dit kan gezien worden als een aspect van gewelddadig reputatiemanagement: de backstage deconstructies van frontstage presentaties kunnen immers op zichzelf gezien worden als een onderdeel van een gewelddadige performance.

Over Strapped ‘N Strong

In dit hoofdstuk lag de nadruk op hoe geweld een voorname rol speelt in reputatiemanagement binnen de informele netwerken op straat waar de centrale personen in deze studie zijn ingebed. Aan de hand van portretten van drie respondenten, op drie verschillende podia, heb ik willen laten zien dat reputatie, net als identiteit, vanuit dramaturgisch perspectief voortdurend geconstrueerd, gepresenteerd, gecultiveerd en bevestigd dient te worden. Een gewelddadige reputatie heeft op straat een functie: het dwingt respect af en het (re)produceert noties van mannelijkheid. De drie gewelddadige performances in dit hoofdstuk passen naadloos op de manier waarop (jonge)mannen in de straatcultuur “identify with seemingly ‘powerful’ aspects of masculinity: physical strenght and psychic toughness” (Ilan, 2015: 48; vgl. Connell, 2005: 109-112; Mullins en Wright, 2004; Mullins, 2006). Bovendien vormt een gewelddadige reputatie op straat een krachtige marketingtool: het kan bevorderlijk werken voor het verrichten van criminele werkzaamheden, bijvoorbeeld omdat het de interesse wekt van potentiële zakenpartners en de concurrentie op (gepaste) afstand houdt (vgl. Anderson, 1999; Sandberg, 2008; 2009; Sandberg en Pedersen, 2011).

Het daadwerkelijk verkrijgen van een gewelddadige reputatie gaat echter verder dan het enkel wekken van indrukken op straat, in de media, op social media en in rapnummers. Van belang daarbij is dat het publiek de gewelddadige boodschap ook op die manier interpreteert. In discussies tussen performers en publiek blijkt dat gewelddadige poses, die in eerste instantie

gericht zijn op het verkrijgen van respect, of scherper gesteld: het afdwingen van respect, ook een tegenovergesteld effect kunnen hebben. Op straat tekenen zich backstage deconstructies af van de frontstage performances door deze te contextualiseren met destructieve informatie in de vorm van roddels en andersoortige halve waarheden over elkaars reputatie en criminele activiteiten op straat.

De hoofdzakelijk communicatieve aspecten van geweld kunnen hierdoor resulteren in fysiek geweld. De pose ontleent haar kracht vooral aan het feit dat er geen vraagtekens bij gesteld worden. Wanneer geweld een centraal onderdeel van een pose vormt, maar wordt benaderd met scepsis en ridiculisering, schept dit een context voor gewelddadige erupties die vanuit het perspectief van buitenstaanders schijnbaar snel en zonder duidelijk aanwijsbare reden uit de hand kunnen lopen. Er dreigt immers gezichtsverlies waarmee onthuld wordt dat “de pose niet meer is dan dat: een pose” (Van de Port, 2001: 129). Als antwoord op (dreigend) gezichtsverlies rest dan enkel fysieke gewelddadigheid die door het publiek of andere performers niet op een verkeerde of misverstande manier kan worden geïnterpreteerd (vgl. Katz, 1988; Van de Port, 2001: 128-130; Davis en De Haan, 2010). Reputaties kunnen zo ook ‘knellende keurslijven’ worden, waarbij geweld vereist is met het oog op reputatiemanagement (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 61). In dergelijke gevallen wordt iemand zowel voorafgegaan als achtervolgd door zijn eigen gewelddadige reputatie en kan niet langer enkel volstaan worden met de dreiging van geweld.

- 8 -

HET KANTOOR VAN KEYLOW

Johan komt wekelijks naar de h200d om met Keylow te praten. Als Keylow (nog) niet aanwezig is, wordt hij door een van de h200dstas opgevangen en gevraagd of hij een afspraak heeft. Alhoewel de aanwezigheid van Johan als blanke man van middelbare leeftijd te midden van de Rollin 200 Crips opvalt, is hij verder geen bijzonder opvallende verschijning. Bij aankomst groet hij de aanwezige Crips altijd met een vriendelijk “goedenavond heren” en een handdruk. Mij vallen daarbij altijd zijn zwarte nagelranden op, iets dat doet vermoeden dat hij met zijn handen werkt. Ook zijn kleding bevat vaak zwarte vegen en daarnaast draagt hij steevast zogenaamde veiligheidsschoenen. Wanneer ik Johan hoor praten over ‘de zaak’ en Keylow zegt een van zijn auto’s daar naar toe te hebben gebracht, begrijp ik dat Johan een (auto)garage heeft.

Na een van zijn gesprekken met Johan zegt Keylow: “Sang⁹³, zo ben je bijna miljonair en dan dit.” Keylow legt uit dat Johan aan honderd kilo cocaïne kon komen. Keylow: “honderd kilo, nou dan is het meteen over!” Volgens Keylow zou Johan alvast vijftig kilo hebben gekregen, waarvan hij alvast vijf of tien kilo naar Keylow zou brengen. Tot groot ongenoegen van Keylow heeft Johan dat echter nog niet gedaan. Tegen de aanwezige Crips zegt Keylow: “Deze mannetje, die heeft gewoon honderd liter in zijn huis. honderd liter! Dus let niet op boys met afgezakte broeken die Blood claimen. Let op andere dingen.”

⁹³ Uiting van verbazing. Letterlijk betekent ‘sa(ng)’ ‘wat?’ in het Surinaams (Snijders, 2000: 137).

Op een zomerse avond in augustus 2012 komt Johan weer langs om met Keylow te spreken. Agente Debby, en een mannelijke collega met vier strepen op zijn uniform, komen op datzelfde moment aan. Debby fietst zoals gebruikelijk direct in de richting van Keylow en blijft een tijdje met hem staan praten. De andere agent is naar Stanley gereden en ik hoor hoe hij hem vertelt dat hij nog een paar geldboetes heeft openstaan, waaronder eentje die inmiddels flink is opgelopen. Ik zit op het betonnen bankje voor het huis van Rick. Johan is na het zien van de politie naast mij gaan zitten. Als de agenten wegfietsen, loopt Keylow naar Johan en zegt hij lachend: “Zo, de winkel is weer open.” Ze lopen richting de iets verderop gelegen speeltuin om daar te praten.

Gekscherend noemt Keylow de h200d ‘een winkel’, maar hij verwijst er ook herhaaldelijk naar als ‘zijn kantoor’. De metafoor van het kantoor van Keylow wil ik in dit hoofdstuk nader uitwerken, in het bijzonder vanuit het idee dat het een manier vormt om de lokale inbedding van de criminele werkzaamheden van de Rollin 200 Crips inzichtelijk te maken. De h200d kan namelijk gezien worden als het kantoor van Keylow: een ontmoetingsplaats voor zijn werknemers, waar vergaderd wordt over de werkzaamheden van de Crips en waar afspraken gemaakt worden met mensen buiten de set van de Rollin 200 Crips die werk zoeken of (informatie over) werk hebben. Deze onderwerpen, en aanverwante thema’s die doorgaans in verband worden gebracht met de formele economie van arbeid, zullen in dit hoofdstuk worden belicht.

Lokale inbedding: Stedelijke marktplaatsen en bazaars

In de derde rapportage van de ‘Monitor Georganiseerde Criminaliteit’ (2007) laten Van de Bunt en Kleemans (2007: 78) zien dat daders, ondanks het internationale karakter van hun criminele activiteiten, veelal honkvast blijken. In het merendeel van de door hen onderzochte zaken opereerden de daders ‘vanuit een eigen, vertrouwde omgeving’. De verblijfplaats van de daders, die soms geboren en getogen zijn op die plek en zich er soms pas later hebben gevestigd, kan daarbij gezien worden als het centrum van hun criminele activiteiten. Deze lokale inbedding van criminaliteit vormt volgens Van de Bunt en Kleemans een onderbelicht thema en is van belang om criminele samenwerkingsverbanden te kunnen duiden. Dergelijke sociale relaties ontstaan immers niet zomaar, maar volgen de wetten van geografische en sociale afstand (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 77-78). Vanwege internationale stromen van mensen, goederen en valuta, ligt een focus op de lokale inbedding van georganiseerde misdaad in eerste instantie wellicht minder voor de hand. Verondersteld wordt dat ook criminele groeperingen meegevoerd worden “op de golven van globalisering” (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 78; 88-89). De betekenis van de lokale context van de buurt voor gangs, als ontmoetingsplaats of als strijdtoneel, is daarentegen wel evident en goed gedocumenteerd. Dick Hobbs meent dan ook dat “a better understanding of organised crime can be gained from interrogating its local manifestation” (Hobbs, 1998: 408).

De lokale inbedding van criminaliteit brengt een aantal voordelen met zich mee. Fysieke nabijheid garandeert dat er zich gelegenheden voordoen om sociale relaties aan te knopen, samenwerkingsverbanden te verstevigen en het zorgt er bovendien voor dat men elkaar nauwelijks kan ontlopen (Van de Bunt en Kleemans, 2007: 92-93). Edward Kleemans (2012) stelt dat 'de zichtbare hand van sociale relaties' er toe leidt dat er op dergelijke plekken er 'marktplaatsen'⁹⁴ kunnen ontstaan waar 'vragers en aanbieders' elkaar ontmoeten. Steden als Amsterdam en Rotterdam kunnen daarbij een functie van een marktplaats vervullen. Vincenzo Ruggiero (2000) hanteert een vergelijkbare metafoor en heeft het over 'the urban bazaar':

"The bazaar is constituted by a network of retailers, ambulatory vendors, distributors, wholesalers, seasonal workers, casual assistants, and apprentices, who are all required to possess flexibility and versatile skills. This network offers partnership arrangements as well as employer-employee contracts. In effect the bazaar performs the crucial role of an employment agency, where people hear of potential job opportunities and emerging economic sectors: there they meet, establish bonds, exchange information, and at times undergo informal training. Moreover, in the bazaar they identify demands, try to create new ones, and establish supply channels. Finally, a mixture of official and illegal activities, and a constant flow of commodities, whose nature may be legal or otherwise, are frequent features of many European city bazaars." (Ruggiero, 2000: 29)

Aan het gebruik van termen als 'marktplaats' en 'bazaar' ligt een marktperspectief ten aanzien van criminaliteit ten grondslag, waarbij illegaal ondernemerschap geplaatst wordt in de context van sociaal-cultureel en economisch handelen (Ruggiero en South, 1997: 54). In de door Ruggiero beschreven illegale economische activiteiten vallen bovendien duidelijke eigenschappen van de legale economie te herkennen, evenals de invloed van het 'crime as work' perspectief van Letkemann (1973).

Het kantoor van Keylow

De metafoor van een stedelijke bazaar of marktplaats sluit goed aan bij de manier waarop de h200d op tijden door de Crips gebruikt wordt. Het betreft hier een aanzienlijk kleinere, geografische ruimte dan een hele stad. Een belangrijk verschil is bovendien dat het kantoor van Keylow geen daadwerkelijke kantooruimte is in een woning of een bedrijfspand. De locatie van het kantoor van Keylow staat gelijk aan wat de Rollin 200 Crips aanduiden als de h200d: een plein ter grootte van een voetbalveld achter buurthuis 'de Club' dat van verschillende kanten te bereiken is en dat omringd wordt door drie woningblokken en buurthuis 'de Club'. Op het plein staat een recent opgeknapte speeltuin met een klimrek en kleine glijbaan, schommels en twee

⁹⁴ Huisman, Huikeshoven, Van de Bunt en Boelens (2003) hebben het bijvoorbeeld over 'Marktplaats Amsterdam'.

zogenaamde wipkippen op een langwerpige strook kunstgras. De Rollin 200 Crips staan doorgaans ter hoogte van de deur van het huis van Rick, die op één hoog woont en wiens woning alleen via een trap aan de achterliggende straat bereikbaar is. Een gebied met een oppervlakte van nog geen 200 m² doet hierbij dienst als het kantoor van Keylow. In het verleden hebben de Crips verschillende binnenruimten tot hun beschikking gehad: van het lokale buurthuis, het ouderlijke huis van Keylow en Rick en iets later een garagepand aan de rand van Den Haag. Veranderingen in de criminele betrokkenheid van de Rollin 200 Crips dreven hen in de loop der jaren steeds meer richting de openbare ruimte. Buiten, in de openbare ruimte, hebben ze het gevoel minder snel overvallen of in het nauw gedreven te kunnen worden door eventuele aanvallers of mensen die ze in het verleden hebben gedupeerd. Bovendien verkleint hun aanwezigheid in de buitenruimte het risico om te worden afgeluisterd door politie en justitie.

Het kantoor van Keylow kent geen vaste openingstijden. Ontmoetingen met Keylow vinden doorgaans plaats na een telefonische afspraak en vereist bekendheid met één van zijn vaak wisselende telefoonnummers. Toch kwamen er ook geregeld mensen zonder afspraak naar het kantoor van Keylow. Wanneer dit voor de Crips onbekenden waren, dan werden zij bij het bereiken van het kantoor opgevangen, meestal door jongere leden die de wacht hielden over de h200d. Als Keylow niet aanwezig was op het kantoor, werd gevraagd of zij een afspraak hadden. Keylow laat ook als iemand wel een afspraak had dikwijls op zich wachten. In het begin van ons contact, maar ook tientallen keren daarna, heb ik dit aan den lijve ondervonden en wachtte ik soms hele avonden op zijn komst. De bankjes in de h200d fungeerden op die momenten voor mij, maar ook voor andere mensen die op de komst van Keylow aan het wachten waren, als een wachtruimte, inclusief de aanwezigheid van een krant die dagelijks door een van de in het Vergeten Dorp woonachtige bezorgers werd afgeleverd.

Wanneer iemand een afspraak met Keylow had, liepen ze gezamenlijk richting een van de verder op gelegen witte balken, recht voor het buurthuis of iets verder op in de buurt van de speeltuin. De telefoons werden in een vast ritueel om af luisteren te voorkomen, neergelegd op de als bank dienstdoende witte balk of ter bewaring gegeven aan een van de aanwezige h200dstas. Er deden zich momenten voor dat er drie of vier verschillende mensen op het kantoor aan het wachten waren op hun afspraak met Keylow. Van interactie met de andere aanwezige leden van de Crips was doorgaans geen sprake, tenzij het een bekend gezicht of iemand uit de buurt betrof. In de loop der jaren heb ik veel afspraken en bezoekers van het kantoor van Keylow gezien, ontmoet en later leren kennen. Het betreft hier een bont gezelschap van mannen in uiteenlopende leeftijdscategorieën en van diverse etnische afkomst. Het uiterlijk voorkomen van de bezoekers liep uiteen van personen die vanwege hun gespierde bouw, tatoeages en kledingstijl niet of nauwelijks vielen te onderscheiden de Rollin 200 Crips, tot mensen, zoals de eerder genoemde Johan, die in een rol als automonteur of buurman niet of nauwelijks opvallen,

maar wel de aandacht trokken te midden van de Crips. Ook het bezoek van een Aziatische restauranthouder en personen gekleed in kenmerkende ‘cuts’ van motorclub Satudarah sprongen in het oog.

De h200d is de fysieke plek waar Keylow kantoor houdt, waar zijn werknemers samenkomen en waar zakenpartners of klanten met Keylow of andere Crips, nieuwe of lopende zaken bespreken. Mensen uit en van buiten de wijk komen naar het kantoor van Keylow met interessante tips of ‘tories’ of om advies te vragen; veelal op het gebied van criminaliteit, maar ook geregeld over problemen in de persoonlijke sfeer. Rick houdt er als ‘floor manager’ toezicht op de dagelijks gang van zaken op het kantoor van Keylow en brengt daarover verslag uit aan Keylow. Het kantoor van Keylow vormt een fysieke plek waar criminele contacten samenkomen en waar illegale activiteiten worden besproken, maar op het kantoor zelf geldt als ongeschreven regel dat er geen werk gezet wordt. Voor het kantoor is Keylow daarnaast veel onderweg, doorgaans met een vaste chauffeur omdat hij lange tijd geen rijbewijs heeft. Pas tegen het einde van 2013 haalt hij, samen met een aantal andere Crips, via een bevriende rijsschoolhouder zijn rijbewijs. In het verleden vervulde Jermaine de rol van chauffeur, maar gedurende de periode van mijn veldwerk wordt deze rol ingevuld door Charlie. Als chauffeur van Keylow maakt Charlie lange dagen, dient hij altijd voor Keylow klaar te staan en brengt hij hem naar afspraken door Nederland en België heen of naar vrouwen in verschillende steden.

De terminologie van reguliere arbeid die tot uitdrukking komt in het idee van ‘het kantoor van Keylow’ wil niet zeggen dat de activiteiten van de Rollin 200 Crips daarmee ook gelijkgesteld kunnen worden met die van een criminele corporatie of bedrijf. Indachtig de “ingenuity” en “organized-crime fallacy” (Felson, 2002: 11-13) impliceert de metafoor van het kantoor van Keylow daarnaast ook niet dat de criminele activiteiten die daar besproken of gepland worden professioneel uitgevoerd, goed georganiseerd of, meer in het algemeen, gepland zijn. Termen als ‘kantoor’, ‘werknemers’ en ‘afspraken’ roepen daarnaast associaties op met van formele organisaties. Het kantoor van Keylow dient, net als Ruggiero’s notie van de ‘urban bazaar’ in de eerste plaats gezien worden als een metafoor: een manier om de inbedding van de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips inzichtelijk te maken en meer systematisch dan tot nu toe in deze studie is gebeurd te beschrijven.

De werkzaamheden van het kantoor van Keylow

Ned Polsky (1967) meent dat de misvatting over veldwerk onder actieve daders is dat zij geen, of maar in beperkte mate, informatie willen geven over hun criminele activiteiten en carrières (Polsky, 1967: 124-125). Dit komt volgens Polsky onder andere terug in de ‘Principles of Criminology’ (1960) van Edwin Sutherland en Donald Cressey, maar ook tegenwoordig kan deze misvatting nog steeds in een deel van de (Nederlandse) methodologische

handboeken⁹⁵ worden teruggevonden (Bijleveld, 2003, Bijleveld, 2007: 28-29). In het begin van mijn ontmoetingen met leden van de Crips werd er door hen cryptisch gedaan over wat zij precies deden om geld te verdienen. Een deel van de criminele activiteiten waarmee de individuele leden van de Crips in het verleden met politie en justitie in aanraking kwam, is goed gedocumenteerd door Saul van Staple in diverse tijdschriftartikelen, een boek en komt daarnaast naar voren in de documentaire 'Strapped N Strong' (2009). Zo werd Keylow in 1994 tot een vierjarige gevangenisstraf veroordeeld wegens het beramen van een ontsnapping van een gedetineerde per helikopter, iets waar Rick medeplichtig aan werd bevonden. Jermaine zat in diezelfde periode de laatste termijn van een veroordeling wegens doodslag uit. Naast hun betrokkenheid bij geweldsdelicten, veroordelingen wegens verboden wapenbezit en overtredingen van de Opiumwet wordt er in de media door de Crips de suggestie gewekt dat ze betrokken zijn bij verschillende vormen van georganiseerde criminaliteit als (internationale) drugs- en wapenhandel en zogenaamde 'rip deals'.

Ondanks dat Keylow zich tijdens ons contact in de loop der jaren vaak in nevelen heeft gehuld ten aanzien van zijn concrete criminele activiteiten, bood hij mij wel relatief snel al een inkijk in wat hij structureel aanduidt als zijn 'werk'. In juli 2007, iets meer dan een half jaar na onze eerste ontmoeting, nodigde Keylow mij uit in een woning in het Vergeten Dorp:

'Als ik de woning binnenkom, zie ik Keylow op de bank zitten. Hij lacht en zegt: "Sorry voor de rotzooi, maar we zijn even bezig, dat zie je wel." Op de glazen salontafel zie ik verschillende voorwerpen staan die ik niet thuis kan brengen: een vierkant, gelast blok staal, iets dat lijkt op een autokrik en twee mannen die bezig zijn met een mal, met daarin vier geulen en acht buisjes; vier grote die precies in de mal passen en vier kleinere die dienen als een soort stop. Omdat er voor de mal nog een aantal schroeven en vleugelmoeren ontbraken, zijn die gehaald door Marvin. Op de grond naast de bank staat een zwarte boodschappentas waarop met rode letters 'Kookpunt' staat. Keylow grijpt naar de tas en haalt er een doorzichtige zak uit die gemaakt lijkt van dikker plastic dan de huishoudelijke plastic zakken. In de zak zit wit poeder: cocaïne neem ik aan. Keylow lacht naar me en zet de zak op een weegschaal op de salontafel. De digitale cijfers geven 512 gram aan en Keylow legt uit dat deze hoeveelheid een straatwaarde heeft van ruim 20.000 euro.

Keylow is druk bezig met het gelaste blok. Hij legt uit dat de krik gebruikt wordt om van de 'coke' kleine bolletjes te maken. De aanwezige mannen bedenken wat nu de beste manier is om het apparaat te gebruiken. Ze discussiëren of ze wel of geen folie moeten gebruiken, of de buisjes direct in de mal moeten of later pas en hoe ze de coke erin moeten doen: met een theelepels of met een zelfgemaakte papieren trechter. Keylow probeert het eerst zonder folie, maar de krik wil daarna niet meer omhoog. Jayden komt helpen, maar laat het hele voorwerp uit zijn handen vallen. Er wordt geconcludeerd dat de krik niet

⁹⁵ Een welkome Nederlandse uitzondering hierop is het boek 'Kwalitatieve Methoden en Technieken in de criminologie' van Tom Decorte en Damián Zaitch (2009).

werkt en Rick wordt gebeld om een nieuwe krik te komen brengen. Wederom volgt er een discussie over wat de beste manier is om te werk te gaan. Keylow probeert het zonder folie en direct in de mal.

De door Rick gebrachte krik werkt beter. Ondertussen is er ook een kleinere weegschaal gehaald die nauwkeuriger de hoeveelheden aangeeft. Marvin weegt steeds ongeveer tien gram af en geeft dit aan Keylow die het in de mal stopt en via de krik druk zet. De coke wordt keihard en compacte staafjes blijven achter in de mal. Ze vallen er echter niet vanzelf uit en een aantal brokkelt af tot grote ergernis van de mannen. Ook geeft de mal een zwarte gloed af. Volgens Jayden maakt dat niet uit: “Die Johnnies⁹⁶ komen toch niet terug wanneer die yayo⁹⁷ niet goed is.”

Na een tijdje hebben de mannen beter door hoe de mal werkt en verdelen ze de taken. Iemand weegt tien gram af, die geeft het door aan een volgende persoon die druk zet met de krik, de volgende haalt de staafjes uit de mal en geeft ze aan de laatste persoon die er eerst een laagje gemaakt van een boterhamzakje overheen doet en het vervolgens afbindt met zwarte tape. Rex, die niet helpt maar toekijkt, haalt na een tijdje een spiegel van de wand, omdat hij bang is dat er naar binnen kan worden gekeken door de burens.’ (11/07/2007, observatie)

Deze ontmoeting vertegenwoordigde een belangrijk moment in mijn contact met Keylow en andere leden van de Rollin 200 Crips. De aanwezigheid van 512 gram cocaïne in de woning stelde mij als onderzoeker bloot aan zogenaamde ‘guilty knowledge’: kennis over wetsovertredingen van respondenten, ofwel omdat dit uit eerste hand wordt waargenomen of omdat het informatie betreft over gepleegde of ophanden zijnde delicten in de vorm van informatie over gepleegde delicten (Polsky, 1967: 139-140; Adler, 1990: 160). In ‘*Ethnography at the Edge*’ (Ferrell en Hamm, 1998) illustreren diverse auteurs dilemma’s die gepaard gaan met veldwerk in de nabijheid van criminaliteit en deviantie, waarbij persoonlijke ethische en morele grenzen ernstig dichtbij, of in sommige gevallen zelfs overschreden worden. Om die reden is het van belang dat onderzoekers voor zichzelf een duidelijke, morele beslissing nemen waar hun persoonlijke, morele grens ligt (Polsky, 1969: 133). Daarbij dient rekening gehouden te worden met de veiligheid van de onderzoeker, maar ook met de opgebouwde (vertrouwens)relatie met respondenten (vgl. Zaitch, 2002: 16).

Vanwege de kennis die ik bij aanvang van het onderhavige onderzoek had over de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips op basis van hun mediapresentaties, hield ik er rekening mee dat er zich momenten voor zouden kunnen doen waarbij een deel van hun delinquente activiteiten zich voor mij zouden openbaren, of, zoals in het bovenstaande geval, zich nadrukkelijk zouden presenteren. Sterker nog: vanwege het belang dat ik

⁹⁶ “Johnny” wordt gebruikt als naam en aanduiding voor een junkie, oftewel een druggebruiker. Een ander woord dat mijn respondenten hiervoor gebruiken is ‘klannie’, een verbastering van klant.

⁹⁷ ‘Yayo wordt gebruikt om te verwijzen naar cocaïne. Andere aanduidingen die gebruikt worden zijn ‘coke’, ‘sosa’ of ‘lij’.

hechtte aan het emic-perspectief en het ‘verstehen’ van hun manier van leven achtte ik het onvermijdelijk dat ik op enig moment geconfronteerd zou worden met aspecten uit hun criminele beroepspraktijk in de vorm van drugs, wapens of grote hoeveelheden contant geld. Persoonlijk trok ik de grens bij kennis over (ophanden zijnde) ernstige gewelds- of levensdelicten. De confrontatie met 512 gram cocaïne kwam echter veel sneller dan verwacht en vormde een aanleiding om met Keylow uitgebreid te praten over mijn persoonlijke grenzen. Hij erkende dat de blootstelling aan ‘zijn werk’ voor hem ook nadrukkelijk een test was om te zien hoe ik zou reageren en of ik te vertrouwen was. In de jaren daarna heb ik geregeld een glimp opgevangen van hun werk, in de vorm van diverse beperkte hoeveelheden drugs zoals wiet, hasj, cocaïne en pillen, cocaïnepersen, wietplantages, kleine vuurwapens, biljetten vals geld en gestolen goederen, maar niets waarvan ik binnen de context van deze studie het gevoel heb dat dit mijn morele grenzen heeft overschreden. Bovendien hoefde ik zelden tot nooit mijn persoonlijke grenzen aan te geven of te verduidelijken, maar hielden velen mij bewust op (gepaste) afstand. Opmerkelijk genoeg schermde zij hun concrete criminele werkzaamheden niet alleen richting mij af, maar in veel gevallen ook richting elkaar.

Wat tijdens de eerste confrontatie met ‘het werk’ van Keylow bij mij vooral in het oog sprong, was de mate van amateurisme waarmee de werkzaamheden verricht werden. De spontane productielijn van staaftjes cocaïne kwam moeizaam op gang en leek geen gespecialiseerde vaardigheid die de aanwezigen volledig onder de knie hadden. Aan het einde van de avond liet Keylow mij bovendien een slaapkamers in de woning zien die was volgestouwd met wietplanten. Deze twee verschillende criminele ondernemingen, in combinatie met veroordelingen wegens wapenbezit, een helikopterkaping en geweldsdelicten, leveren een gedifferentieerd beeld op van de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips. Deze uiteenlopende activiteiten doen denken aan wat Malcolm Klein (1995) in zijn Amerikaanse gangonderzoek beschrijft als “cafeteria-style crime”: “A little of this, a touch of that, two attempts at something else” (Klein, 1995: 22).

Deze “cafeteria-style crime” van de Rollin 200 Crips moet, in tegenstelling tot hun stijl en identiteit, niet gezien worden als het product van de mondiale verspreiding van de Amerikaanse gangculturen. Voor het frequent wisselen van hun criminele activiteiten geeft Keylow zelf een meer culturalistische verklaring. Hij meent dat de basis hiervoor ligt in wat hij een beschrijft als een “oud-Surinaams straatsysteem: de hossel” (Roks, 2007: 93). ‘Hosselen’ is een straatgerichte levensstijl die zijn oorsprong vindt in Suriname en verwijst naar allerhande alledaagse, creatieve manieren om geld te verdienen, veelal buiten de formele kaders van de wet (Buiks, 1983; Sansone, 1992). In Suriname wordt de term hosselen verbonden met ‘pinaren’, oftewel armoede lijden. Peter Buiks (1983) stelt dat hosselen ook in de Nederlandse context gezien moest worden als een overlevingsstrategie waar alle Surinaamse randgroepjongeren zich van tijd tot tijd van bedienden (Buiks, 1983: 106). Livio Sansone (1992) besteedt nog geen decennium later een

hoofdstuk aan “hosselen als alternatieven voor regulier werk” (ibid.: 72-147). Hij gebruikt de term om te verwijzen naar ‘het ontplooiën van informele, economische activiteiten die schommelen in het voordelig gebruiken van bestaande sociale regelingen en economische niches, lichte overtredingen die vaak gedoogd worden of oogluikend worden toegestaan en criminaliteit’⁹⁸ (ibid.: 73).

Sansone signaleerde begin jaren negentig het ontstaan van ‘modern hosselen’: een ‘syncretisering’ van hossels die steeds meer verwerven en geïntegreerd raken in de Amsterdamse samenleving (ibid.: 128-133; 147). De noodzaak van hosselen wordt door Sansone in verband gebracht met externe, economische factoren die alle mensen in lage sociale posities betreffen. Hierdoor vertonen de hossels van de Surinaamse respondenten uit de studie van Sansone grote overeenkomsten met die van andere groepen in vergelijkbare sociale posities (ibid.: 146). Deze ontwikkelingen dragen er aan bij dat hosselen steeds minder als iets ‘typisch Surinaams’ gezien moet worden, in tegenstelling tot hoe dat in eerder onderzoek naar het hosselen onder Surinamers - onder andere de studie van Buiks (1983) - wel naar voren wordt gebracht (Sansone, 1992: 147).

Hosselen vormt geen exclusief Surinaams verschijnsel. Bettylou Valentine gebruikt “hustling” om te verwijzen naar “a wide variety of unconventional, sometimes extralegal or illegal activities, often frowned upon by the wider community but widely accepted and practiced in the slums and ghettos of large cities” (Valentine, 1978: 23). De term “hustling” is bekend geworden en wijder verspreid geraakt door de wereldwijde populariteit van hiphop, waar het woord frequent in teksten van rappers valt terug te horen (vgl. Brown, 2010). Jay-Z, één van de meest populaire en best verkopende rap-artiesten aller tijden rapt op het nummer ‘U Don’t Know’ uit 2001: “I sell ice in the winter, I sell fire in hell, I am a hustler baby, I’ll sell water to a well.” Alhoewel ‘hustlin(g)’ hier verwijst naar het hebben van indrukwekkende verkoopvaardigheden, dient de term breder geïnterpreteerd te worden als een scala aan overlevingsstrategieën zonder een specifieke specialisatie die veelal buiten de formele kaders van de wet plaatsvinden (vgl. Wacquant, 1998: 3-4).

Door veel tijd door te brengen in de nabijheid van de Rollin 200 Crips kreeg ik in toenemende mate zicht op de manieren waarop ze op straat hun geld verdienen. Diverse Crips werden in de loop van 2012 en 2013 gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij het kweken van wiet in huizen. Op het kantoor van Keylow werd hier, in tegenstelling tot hun betrokkenheid bij geweldsdelicten zoals ‘rip deals’, openlijk over gesproken, maar viel het daarnaast op verschillende manieren uit onderlinge gesprekken of observaties af te leiden. Marvin droeg bijvoorbeeld een flinke bos sleutels voor verschillende woningen in Den Haag die hij met zijn scooter bezocht. Met

⁹⁸ Op deze manier valt er een parallel waar te nemen tussen ‘hosselen’ en wat Polsky beschrijft als “crime as moonlighting” zoals beschreven in hoofdstuk 6.

opmerkingen als “ik moet nog even langs die osso⁹⁹, die planten moeten nog njang¹⁰⁰ hebben” gaf hij aan nog langs diverse huizen in de omgeving te moeten om de voeding en groei van de wietplanten te controleren. Nadat er geoogst was, roken verschillende leden van de Rollin 200 Crips doorgaans naar een hevige wietgeur die tijdens het ‘toppen’ in hun kleding was getrokken. Ook werd er in de h200d door Charlie en Tyrell gezocht naar lieveheersbeestjes die, vervolgens, opgevangen werden in kleine plastic bakjes om als natuurlijk bestrijdingsmiddel te dienen tegen spint, een infectie van mijten die de wiet kan aantasten.

Na het oogsten werd het eindproduct, afhankelijk van de kwaliteit, verkocht - onder andere aan coffeeshops - of verhandeld op straat. Dit gebeurde doorgaans niet op het kantoor van Keylow. Wel werd er, als de mogelijkheid zich aandiende, wiet verkocht aan buurtbewoners of toevallige passanten:

‘Met Quincy zit ik op een betonnen bankje tegenover het buurthuis te eten van de kip die door Marvin en Jayden op de barbecue is bereid. Er komen twee scooters aanrijden: eentje met daarop twee blanke jongens, eentje blond en een beetje studentikoos en een tweede scooter waarop een jongen zit met donker haar en een bekakt accent. De blonde jongen loopt op mij af en vraagt: “Waar is de shoppa¹⁰¹ hier? We komen uit Noordwijk en ik keek op Google Maps en die gaf aan dat het hier ergens zou moeten zijn. Fly High, waar zit dat hier, weet jij dat?”

Tyrell, Reynaldo en Quincy zien hierin een mogelijkheid om hun eigen wiet te verkopen. Tyrell zegt: “Wat moet je hebben dan? We hebben ook gewoon hier.” De jongen vraagt: “Is hier Fly High?” Quincy: “Ja toch, ja toch, is hier.” Jongen: “Ja, want Google Maps geeft dat aan.” Tyrell: “Maar, wat moet je hebben dan? Wij hebben Amnesia Haze, is goed toch? Hoeveel moet je hebben?” De jongen kijkt naar zijn vrienden en zegt: “Vijf gram.” Tyrell: “Okay, ik heb hier zakken van een tientje, per zak is ongeveer een gram en vier zakken is ongeveer vijf gram. Is een tientje per zak.”

Reynaldo staat te kijken naar de transactie en het lijkt hem te lang te duren. Hij loopt op de jongens af en zegt: “Wil je wel of niet?” De jongen lijkt wat te twijfelen tot één van zijn vrienden zegt: “Geef hem dat geld dan” en hem veertig euro in zijn handen drukt. Reynaldo drukt daarop vier zakken in zijn hand, neemt het geld aan en stopt het direct onder het kartonnen bord met eten dat hij draagt.

Eén van de jongens vraagt: “Hebben jullie ook voordeelzakken?” Tyrell zegt: “Neem anders mijn nummer, dan kun je altijd hitten. Wij bezorgen ook, dag en nacht. We hebben ook sigaretten trouwens. 3,50 per pakje.” Eén van de jongens achter op de scooter zegt: “3,50 per pakje, zo!” (25/07/2012, observatie)

⁹⁹ Surinaams voor huis.

¹⁰⁰ Surinaams voor eten, in deze context voedsel voor de wietplanten.

¹⁰¹ ‘Shoppa’ verwijst naar coffeeshop.

Tyrell bezorgt een tijd lang wiet en sigaretten op zijn blauwe vouwfiets - totdat deze stuk gaat - door de regio Den Haag. Hij biedt zijn diensten aan via Blackberry Ping, waarbij hij wekelijks en soms dagelijks groepsberichten stuurt aan al zijn contacten stuurt:

“Lil 200 M†NHC 20X10 Gang:

If yall need some green¹⁰² Holla¹⁰³ @ me main eastside Up !! Bitch nigga Down

Lil 200 M†NHC 20X10 Gang:

K heb losse tabaka¹⁰⁴ 3 euro per pakje Holla @ me main

Lil 200 M†NHC 20X10 Gang:

Green H en sloffen malboro tabaka 35 euro per slof 3.50 per pakje los So Holla.” (18/07/2012, communicatie Tyrell via Blackberry ping)

Naast de criminele activiteiten die de Crips gezamenlijk ondernemen, zoals de wietteelt en de verkoop van sigaretten, hebben individuele leden ook hun eigen handel of hossels om geld te verdienen. Opmerkelijk genoeg bestaat er ogenschijnlijk hechte netwerk van de Rollin 200 Crips ook onduidelijkheid over hoe de verschillende leden hun geld verdienen. Net na zijn vrijlating uit de gevangenis maakt Keylow mij dit tijdens het trainen met zware gewichten in een fitnesscentrum duidelijk en zegt hij: “Slechts een handjevol mensen in de set weten hoe ik mijn geld verdiend. Alleen Rick en nog een paar.” Binnen de set van de Rollin 200 Crips bestond er daarnaast geen evenwichtige verdeling¹⁰⁵ van de criminele inkomsten, wat maakte dat een aantal deels afhankelijk waren van ondersteuning door een vrouw, vriendin, ouders of door middel van een uitkering. Een deel van de Rollin 200 Crips heeft daarnaast een reguliere baan om de nodige inkomsten te garanderen.

Keylow onderhoudt veelal de contacten buiten de set, maakt afspraken en delegeert bepaalde criminele werkzaamheden. Nadat er in een periode van anderhalf jaar twintig h200dstas uit de set worden gezet of zelfstandig vertrekken, onderneemt hij vaker activiteiten met mensen van buiten de Rollin 200 Crips. Hij doet bijvoorbeeld zaken met mensen waarmee hij in het verleden vast heeft gezeten:

‘Keylow oogt afwezig. Hij groet me, maar kijkt direct weer op het scherm van zijn telefoon. Ik hoor veel piepjes en Keylow is druk bezig met het sturen van berichten. Zonder van zijn scherm op te kijken zegt hij: “We zijn even bezig met de verkoop van een paar kilo’s.” Hij vertelt dat hij gisteren de coke bijna had verkocht, maar dat de deal op het laatste moment afketste: het was goede kwaliteit, maar te bitter volgens de klant. Keylow meent dat het de laatste tijd op

¹⁰² Met ‘green’ wordt bedoeld op wiet.

¹⁰³ ‘Holla’ vormt een verbastering van ‘to holler’ en dient in deze context grofweg vertaald te worden als ‘laat me horen’ of ‘neem contact op’.

¹⁰⁴ ‘Tabaka’, oftewel tabak verwijst naar sigaretten.

¹⁰⁵ In het volgende hoofdstuk zal op de verdeling van de inkomsten nader worden ingegaan.

straat echt moeilijk is, veel moeilijker dan vroeger, omdat er nu veel meer concurrentie is. “Dan ketsen deals af omdat de coke te bitter is, of te weinig glanst, dat soort bullshit. Vroeger als je wat had, dan kon je het meteen kwijt. Dan was je meteen leeg. Maar is ook doorstoot, dus is anders.”

Ik vraag Keylow wat hij bedoelt met ‘doorstoot’. Hij legt uit, zonder van het scherm van zijn telefoon op te kijken, dat ik bijvoorbeeld iets aan hem geef om te verkopen. “En dan pak jij een deel van de winst als je het voor meer kan verkopen?”, vraag ik. Keylow knikt en zegt dat hij het vroeger anders had gegaan, dan had hij het meteen gejacked. “Het had ook een ander verhaal geweest als het mijn eigen kilo was. Dan had ik gewacht tot die crisis voorbij was en dan zou ik het dan pas wegdoen.” (06/08/2013, gesprek met Keylow)

Opvallend aan de activiteiten van Keylow en de Rollin 200 Crips is hun beperkte, criminele specialisatie en de vluchtigheid van hun werkzaamheden. Deels wordt dit opgevoerd als bewuste keuze, omdat het te lang bezighouden met bepaalde vormen van criminaliteit te veel aandacht van politie met zich mee zou brengen. Door geregeld te wisselen van criminele werkzaamheden, probeert het kantoor van Keylow zoveel mogelijk buiten het zicht van politie en justitie te kunnen blijven. Toch kent deze manier van opereren, zoals later in het hoofdstuk beschreven wordt, ook nadrukkelijk zijn keerzijden.

Wisselende werknemers

De Crips die werkzaam zijn bij het kantoor van Keylow zijn daar op verschillende manieren terecht gekomen. De eerste generatie Crips, zoals Mike en Martin, zijn jeugdvrienden of familieleden van Keylow of Rick en claimen al Crip sinds eind jaren negentig toen de Rollin 200 Crips door het leven gingen als de Criminal Underground Crips (Van Stapele, 2003; Roks, 2007). Marvin, Jermaine, Jayden en Steven kunnen beschouwd worden als de tweede generatie Crips en zijn al minstens tien jaar actief als Crip in de h200d. Zij zijn op diverse manieren met Keylow in contact gekomen: op straat (Marvin en Jayden), in de gevangenis (Jermaine) of via andere eerste generatie Crips (Steven). Voor deze Crips hangt hun status in de set veelal samen met hun leeftijd, de ‘strepen’ die ze op straat hebben verdiend, het aantal jaar dat ze Crip claimen en de werkzaamheden die ze verrichten voor het kantoor van Keylow.

Bij de jongere leden is het veel lastiger om hun positie in de set te bepalen. Het ogenschijnlijke hechte en gesloten netwerk van de Rollin 200 Crips bleek in de loop van mijn veldwerk namelijk voortdurend aan verandering onderhevig. Soms verschenen er plotseling nieuwe leden op het kantoor van Keylow. De broers Rishi en Faisel spraken Keylow een keer in de fitness aan omdat ze ruzie hadden met Marokkaanse jongeren op straat. Ze waren bevriend met een jonger lid van de Rollin 200 Crips die veroordeeld was tot een gevangenisstraf van zes jaar wegens het bedreigen van een conducteur met een vuurwapen. Door Keylow werden ze hierop uitgenodigd in de h200d. In de periode daarna moesten ze hun loyaliteit aan de set tonen door dagelijks, in weer en wind, lange periodes in de h200d te staan. Daarnaast moeten ze een

zogenaamde “20x10s” ondergaan, een inwijdingsritueel waarbij aspirant-leden gedurende 20 seconden door tien actieve leden van de Crips werden geslagen en geschopt - iets dat overigens bij het overgrote merendeel van de leden van de Rollin 200 Crips nooit is toegepast. Om hun loyaliteit en toewijding aan de set te tonen, dienden ze tevens een grote tatoeage te zetten: Steven zette daarop bij Faisel ‘200 gang’ over de breedte van zijn buik en Rishi kreeg ‘Rollin 200 Crip’ op zijn bovenarm. De Rotterdamse Stanley, die samen met Keylow vastzat in 2011, onderging een vergelijkbaar ritueel als de broers, maar liet geen verwijzing naar de set op zijn lichaam tatoeëren. Zo plotseling als Rishi, Faisel en Stanley op het kantoor van Keylow verschenen, zo snel waren ze eind 2012 ook weer verdwenen uit de h200d.

De beeldvorming in de media rondom de Rollin 200 Crips fungeerde daarnaast als wervingscampagne voor nieuwe leden en trok diverse jongeren die geen persoonlijke contacten onderhielden met al actieve Crips naar het kantoor van Keylow. Simon kan beschouwd worden als een ‘fan’ die aangeeft graag voor het kantoor van Keylow te willen werken:

‘Simon komt aanfietsen en zijn volledig blauwe outfit valt op. Hij fietst de laatste tijd wel vaker langs, maar vandaag stapt hij af. Op een stuntelige manier, met zijn fiets nog half tussen zijn benen geklemd, groet hij de aanwezige Dré, Jayden, Marvin en Rick. Hij oogt wat nerveus en het groeten gaan niet zonder problemen. Jayden groet hem wel terug, maar het lijkt niet van harte te gaan. Als hij iedereen heeft gegroet, vraagt hij aan Rick: “Kan ik je even spreken?” Rick zit op een groen, dun hekje en komt er niet vanaf. Sinds de aankomst van Simon kijkt hij bovendien een stuk norser dan normaal. Hij laat Simon zijn vraag herhalen door te zeggen: “Wat?” Simon vraagt nogmaals of hij even met Rick kan praten.

Rick: “Praten? Wij gaan niet praten. Dré, praat met deze man.” Dré neemt Simon apart en praat met hem. Als Dré terug is, vertelt hij tegen Rick dat Simon aangaf ‘wierie’¹⁰⁶ te willen verkopen. Rick zegt tegen Dré dat hij morgen dan maar terug moet komen. Als Simon weer weg is gefietst, merkt Marvin op dat hij hem wel vaker heeft zien fietsen door de h200d. De aanwezigen moeten lachen om Simon, in het bijzonder om zijn overdreven manier van kleden en het claimen van Crip.’ (16/08/2011, observatie)

De aantrekkingskracht die in het geval van Simon naar voren komt, wordt ervaren door meer jongeren op straat:

“From there, I saw some movies online, like with the Crips in Den Haag. So, I am a guy, I am kinda what you call an onderzoeker guy, onderzoek. I asked around, made friends, so it took me about two months and then I got the location where they hang out. (...) My friend told me he’d bring me there. First it was moeilijk. Uhhh Rick, you know Rick right? He didn’t want me in the hood, he say: yeah this dude looks like a bitchnigga. I don’t want him in the hood. So I had to prove man. I had to prove a lot man.” (06/11/2013, interview met Paul)

¹⁰⁶ ‘Wierie’, oftewel wiet.

Het merendeel van de werknemers van het kantoor van Keylow solliciteert echter niet op eigen initiatief, maar wordt geïntroduceerd door reeds actieve leden. Dré werd bijvoorbeeld gebracht door Quincy, Steven kwam via Mike en Tyrell werd aan Keylow voorgesteld door de oudere Jayden die hij kende van de straat. Tyrell introduceert op zijn beurt Daniel:

‘Daniel vertelt dat hij met Tyrell al jaren goed bevriend is. Tyrell ging met de Crips om en zei dat ze “Rich Rollin”¹⁰⁷ waren. Daniel vertelt dat hij in die tijd zijn eigen dingen op straat deed en een vast contact had waar hij zijn ‘yayo’ kocht. Op een gegeven moment kwam die persoon echter was te zitten en kon Daniel niet zo snel meer aan coke komen. Klanten bleven hem bellen voor coke, maar hij had niets om te verkopen. Omdat hij van Tyrell altijd hoorde dat de Crips “ballers”¹⁰⁸ waren, zei Daniel: “So I said: let him hit me up with 25 grams.” Daniel vertelt dat hij een afspraak had met Keylow en naar de h200d kwam. Keylow was er op de afgesproken tijd nog niet en Daniel moest lang op hem wachten. Daniel: “But I was smoking my doobie¹⁰⁹, so whatever, whatever. Then I asked Tyrell: when is this dude coming?”, maar Daniel vertelt dat Tyrell opeens vreemd deed en zei dat hij niet zoveel moest vragen.

Daniel vond op een gegeven moment dat hij genoeg gewacht had en wilde weggaan. Hij werd tegengehouden door Shanand die zei: ‘Maar je had toch een afspraak?’ Daniel: “Ja, ik had een afspraak, I had an appointment, but apparently the other dude not.” Shanand zei daarop dat Keylow zo zou komen.

Toen Keylow eindelijk kwam kocht Daniel de 25 gram coke en omdat dit beviel, deed hij daarna nog een paar keer zaken met Keylow. Ik vraag Daniel hoe en waarom hij dan uiteindelijk bij de Crips terecht is gekomen. Daniel meent dat het een combinatie van verschillende dingen was: meer mogelijkheden om geld te verdienen, contacten en ‘back-up’ in geval van problemen.’ (15/03/2013, interview met Daniel)

Het vertrouwen dat een lid van de Rollin 200 Crips geniet, wordt als het ware doorgegeven aan de persoon die hij introduceert. Hij wordt daarbij ook verantwoordelijk gehouden voor diens functioneren als werknemer van het kantoor van Keylow.

Ondanks de vele uren die ik in de nabijheid van de Crips in de h200d doorbracht, viel het mij zwaar om een inschatting te maken van de hoeveelheid werknemers van het kantoor van Keylow. Rick, Marvin, Dré, Steven, Charlie, Daniel, Tyrell, Winston, Quincy, Rishi, Faisel en Stanley zag ik gedurende een jaar meermaals per week in de h200d, Keylow en Jayden gemiddeld een keer per week en Crips als Martin, Mike, Jeff en Reynaldo slechts een paar keer per maand. De aanwezigheid in de h200d hield verband

¹⁰⁷ Verwijst naar de naam van de set, de Rollin 200 Crips, en de classificatie ‘Rich Rollin’ suggereert dat er veel geld wordt verdiend.

¹⁰⁸ Term die impliceert dat een individu of groep over veel geld beschikken.

¹⁰⁹ Amerikaanse term die gebruikt wordt om te verwijzen naar (een deel van) een joint.

met hun rol binnen de set, maar ook met hun eigen activiteiten op het gebied van school en/ of reguliere arbeid naast hun werkzaamheden voor het kantoor van Keylow. Om het overzicht te houden hield Keylow in zijn telefoon zogenaamde “row calls”¹¹⁰ bij, een lijst met namen van Crips die een onderdeel uitmaken van de set, die hij mij soms liet zien. Het merendeel van de namen op zijn diverse lijsten heb ik op enig moment ontmoet en gesproken. Soms stonden er op het lijstje van Keylow bijna veertig namen, maar er waren ook momenten dat dit aantal slechts de helft bedroeg.

Door deze frequente mutaties in het personeelsbestand van het kantoor van Keylow was het voor de werknemers zelf soms ook moeilijk om aan te geven tot waar de grenzen van het netwerk van Rollin 200 Crips reikten. Jongens uit de buurt zoals Kerim en Önder claimden bijvoorbeeld zelf wel Crip, inclusief het uitdragen van hun Crip-identiteit door het gebruik van handsignalen en het dragen van hoofdzakelijk blauwe kleding. Door een aantal leden van Rollin 200 Crips werden zij echter vooral gezien als ‘jongens uit de buurt’. Rondom het verschijnen van de documentaire ‘Strapped ’N Strong’ in 2009 kwam de verwarring omtrent de hoeveelheid leden van de Crips tot een hoogtepunt. Er vindt in korte tijd een enorme expansie van leden plaats, omdat Keylow vrijwel iedereen toelaat die zich aanmeldt en zich aangetrokken voelt tot wat de Crips uitstralen. Marvin vertelde daarover: “Die tijd crazy was. Ik werd gegroet door allerlei youngsters¹¹¹, maar ik wist niet wie wie was.” Rond de start van dit onderzoek in 2011 was het grootste deel van deze jongeren echter alweer vertrokken¹¹².

Het kantoor van Keylow als lokale ontmoetingsplaats

In het Vergeten Dorp zijn de Rollin 200 Crips niet de enigen die zich bezighouden met criminele activiteiten. Onder een deel van de jongeren uit de buurt bestaan er verschillende “werkgroepen: ad hoc coalities waarbij het eufemisme van werk gebruikt wordt om te verwijzen naar vermogens- en of geweldsdelicten (De Jong, 2007: 119-121). De lokale context van de buurt biedt daarbij de gelegenheid voor het aangaan van dergelijke kortstondige samenwerkingsverbanden, ook voor het kantoor van Keylow:

‘Vernon fietst langs en Rick zegt tegen hem: “Vernon, kom yere¹¹³.” Vernon draait zijn fiets om en begeeft zich in de richting van Rick. Vernon: “Fafi¹¹⁴ Rick, is er nog werk?” Rick zegt: “Nee, is rustig, is weinig. Alleen een paar inbraken. Kun je inbreken?” Vernon: “Nee, Rick, ik ben meer van click clack beng, haha.”

¹¹⁰ Zie Van Staple (2003: 205) voor een voorbeeld.

¹¹¹ Amerikaanse term voor jongeren die leden van de Crips gebruiken als verwijzing naar jongeren.

¹¹² De achterliggende redenen hiervoor worden in het volgende hoofdstuk besproken.

¹¹³ De letterlijke vertaling hiervan is “kom horen”.

¹¹⁴ ‘Fafi’ is een afkorting van het Surinaamse ‘fawaka’ wat ‘hoe gaat het’ betekent.

Rick zegt, half lachend: "Noh man, haha, je moet rustig doen, anders kreeg je meteen een zware straf. Als je met strap¹¹⁵ komt, je gaat zeker zes, zeven (jaar, RaR) zitten. Maar Vernon, als ik wat weet, dan laat ik jou weten." (09/07/2012, observatie)

Een paar dagen later komen Vernon en Railey tegen Rick vertellen dat ze op basis van stankoverlast en permanent gesloten luxaflex het vermoeden hebben dat een aantal huizen in de buurt dienst doet als wietplantage. Rick vraagt de jongeren dit nader uit te zoeken, zodat zij de wiet kunnen 'pakken'.

Op het kantoor van Keylow leer ik in de loop der jaren diverse mensen kennen die op frequente basis een afspraak hebben of zaken doen met Keylow:

'Als we in de auto terugrijden naar de h200d, vraag ik Keylow of hij mij misschien aan mensen uit de buurt kan voorstellen. Keylow zegt: "Ja, dat moet ik meer doen" en vrijwel direct voegt hij de daad bij het woord. Keylow neemt me mee naar het huis van Henk. Hij beschrijft Henk als een handelaar in coke en iemand die vaak grote hoeveelheden verhandelt. Keylow: "Hij heeft een Colombiaanse vrouw, dus ja.. Ik zeg je eerlijk, ik wilde Henk eerst jacken¹¹⁶." Keylow vertelt dat nadat Henk de documentaire had gezien, hij naar Keylow toekwam en zei: "Ik wist niet dat jullie met zulke dingen bezig waren." Keylow stelt dat het contact met Henk sindsdien goed is.

Hij belt hem op en vraagt of hij thuis is. Als we in de buurt zijn, lopen we naar het huis van Henk. Keylow klopt op het raam van de benedenwoning. "Weet je nog?", zegt Keylow lachend, terwijl hij op een woningen wijst waar hij me een aantal jaar geleden een wietplantage liet zien. Henk doet op dat moment de deur open en lacht vriendelijk. Hij geeft Keylow en mij een hand en Keylow zegt: "Ik heb een broer meegenomen." Henk zegt: "Ohh, dat is altijd goed." Keylow en ik gaan zitten aan een eettafel en Henk ploft neer op de bank. De woning is erg opgeruimd en de aanwezigheid van een grote Samsung breedbeeldtelevisie domineert de verder kleine woonkamer.

Keylow heeft me voorgesteld als 'zijn broer', maar verder geen uitleg gegeven over mijn aanwezigheid. Voor Henk lijkt dit geen probleem te zijn en hij steekt direct van wal. Ze praten over een transactie die niet goed verloopt. Henk heeft het over een deal van zes kilo die ergens naar toe zou worden gebracht, maar die tot nu toe nog niet is aangekomen omdat er problemen zijn met het geld. Omdat de deal mis dreigt te lopen, werd Henk gebeld en werd gevraagd waar hij was. Henk zei in Delft te zijn en dat hij later richting zijn huis zou gaan. Henk: "Ik wilde voorkomen dat die pipo ineens bij me voor de deur zou staan met zijn vriendjes. Hij zou hierheen komen vanuit Amsterdam." Keylow zegt: "Ohh, hij komt nu hierheen? Dan bel ik mijn neef even, dan komt die hierheen om te praten. Die praat ook Surinaams. Ik wil wel weten wat er precies aan de hand is."

Keylow geeft aan nog een afspraak buiten de stad te hebben en zegt tegen Henk dat hij zich vooral rustig moet houden. Henk zegt lachend dat hij altijd

¹¹⁵ 'Strap' verwijst naar wapen.

¹¹⁶ Jacken, of 'jaccen' zoals de Crips het schrijven, vormt een door de Crips veelgebruikte Amerikaanse term voor roven.

rustig blijft en hij loopt met ons mee naar de voordeur. Als we bij de deur staan, zegt hij: “Kijk, ik had al lichtje in die kamer aangelaten. Dat doe ik normaal nooit, zodat die gasten misschien denken dat daar gasten zijn.” Henk maakt hierop een aantal schietbewegingen met zijn vinger.’ (10/08/2011, observatie)

In de verslaglegging van deze observatie heb ik alle onduidelijkheden en gewekte suggestie bewust weergegeven, zonder enige toelichting of interpretatie, omdat het exemplarisch is voor mijn ervaringen tijdens ontmoetingen en gesprekken. Codetaal, ‘slang’, weggelaten woorden op belangrijke plekken in conversaties, onduidelijke beschrijvingen van situaties en omstandigheden, insinuaties en suggesties en een abrupte overgang van verbale naar non-verbale vormen van communicatie maakte het voor mij als relatieve buitenstaander op tijden bijzonder moeilijk om conversaties te ontcijferen en te kunnen doorgronden. Dit werd versterkt door het feit dat ik doorgaans niet actief deelnam aan het gesprek, maar alleen luisterde. Meestal begreep ik later pas waar het gesprek over was gegaan wanneer ik een van de deelnemers vroeg om verduidelijking. Deze uitleg zorgde ervoor dat ik langzaam meer ingevoerd raakte in de manier van praten en steeds beter de inhoud van de onderlinge gesprekken kon volgen.

Wat het gesprek tussen Keylow en Henk wel duidelijk illustreert, is hoe fysieke nabijheid kan leiden tot criminele samenwerkingsverbanden. Keylow kende Henk al geruime tijd, maar vooral in zijn rol als buurtbewoner. Vanuit het perspectief van het kantoor van Keylow vormt Henk een aanvulling voor hun netwerk. In de functie van een zogenoemde ‘bruggenbouwer’ zou Henk een verbinding kunnen maken tussen zijn eigen netwerk met Colombiaanse handelspartners en het netwerk van Keylow. Ondanks de potentiële mogelijkheden die dit biedt, brengt dit voor het kantoor van Keylow ook de nodige risico’s met zich mee, onder andere omdat hij de contacten van Henk niet persoonlijk kent en dus niet weet of ze te vertrouwen zijn (vgl. Kleemans, Brienen en Van de Bunt, 2002: 142-144; Van de Bunt en Kleemans, 2007: 93-95). Alhoewel Keylow en Henk elkaar een aantal maal treffen op het kantoor van Keylow, mondt dit contact niet uit in een samenwerking. Keylow meent dat Henk enkel “grote praatjes heeft” en “meer belooft dan hij waar kan maken”. De Rollin 200 Crips houden daarop het huis van Henk wel nauwlettend in de gaten, in het bijzonder wanneer er gesleept wordt met koffers, stenen en andere grote voorwerpen, omdat het contact met Henk wel kennis heeft opgeleverd over zijn criminele activiteiten. Voor het kantoor van Keylow biedt dit mogelijkheden tot het ‘rippen’ van eventuele partijen drugs die Henk in huis heeft. Na verloop van tijd neemt het onderlinge contact af en verzandt dit in plichtmatig groeten wanneer Henk door de buurt loopt.

Met een aantal andere buurtbewoners komt het wel tot tijdelijke, korte samenwerkingsverbanden. Het kantoor van Keylow vormt dan een plek waar informatie over mogelijke criminele werkzaamheden samen komt en gedeeld wordt. Majid breng bijvoorbeeld geregeld een bezoek aan het kantoor van Keylow om ‘tories’ te bespreken:

'Ik sta al een tijdje naast Majid terwijl hij druk met Keylow in gesprek is. Keylow zegt op een gegeven moment tegen Majid: "Ohh dit is trouwens Rob, hij schrijft een boek over de buurt. Dit is een criminoloog". Majid zegt daarop lachend: "Ik ben een crimineel, haha. Nee, ik maak een grapje, maar het is wel zo." Omdat Keylow een afspraak heeft met iemand, loopt hij bij ons vandaan en gaat verder op zitten praten. Met Majid praat ik ongeveer een uur over het opgroeien in de buurt, zijn criminele carrière en over zijn geloof.

Keylow komt op een gegeven moment weer bij ons staan, luistert waar we het over hebben en hoort het woord 'tories' vallen. Keylow vraagt daarop aan Majid: "Tories, sprak je die ene tori met hem?" Majid zegt: "Nee man, ik heb nog niet met hem gegeten toch?" Keylow zegt daarop: "Okay, maar je kan hem wel zeggen hoor. Majid gaat weg en komt even later weer terug. Hij loopt een stukje met Keylow in de richting van de speeltuin om iets te bespreken. Als ze terug zijn, neemt Majid afscheid en zegt hij tegen Keylow: "Als die tori doorgaat, dan zijn we binnen". Een paar meter verder komt Majid Rick tegen, met wie hij kort even stoeit.' (22/05/2012, observatie)

Als Majid weet heeft van interessante opties of contacten, komt hij langs om deze met Keylow te bespreken. Andersom weet Keylow Majid ook te vinden wanneer er zich mogelijkheden voor doen die voor laatstgenoemde interessant zijn.

Keylow, maar ook andere oudere Crips zoals Rick, Marvin en Martin, voorzien jongere buurtbewoners ook van advies wanneer daar om gevraagd wordt:

'Önder vraagt Keylow en Reynaldo advies over een wapen dat hij kan kopen via een vriend die hij kent van de middelbare school. Hij zegt dat het "een .32" is. Keylow vraagt: "Is het een lolobal¹¹⁷?" en wil daarmee weten of het een revolver is. Önder geeft geen antwoord, maar wil weten "of die ene los kan zitten, die ene kogel?" Keylow antwoordt van niet, maar Reynaldo stelt: "Kan wel, kan wel, als het die oude is, die cuzz ook heeft." Keylow loopt daarop naar zijn trainingsjack dat over de bagagedrager van een fiets ligt en laat Önder een klein vuurwapen zien, ter grootte van de palm van zijn hand. Hij laat zien dat het wapen ook een kamer voor de kogels heeft en hij toont dat de kogel er daar achter wel uit kan vallen. Hij geeft het wapen daarna aan Reynaldo.

Önder vertelt dat het wapen 750 euro moet kosten. Keylow vindt het wel een goede prijs, maar waarschuwt Önder dat hij uit moet kijken dat "er dan geen body aan zit". Önder maakt zich geen zorgen dat er met het wapen iemand is neergeschoten, want hij kent de jongen van de middelbare school. Hij voegt er aan toe "dat deze jongen geen schieter is, meer een verzamelaar", maar dat hij het wapen nu weg wil doen. Keylow: "Normale prijs voor een .32 revolver shit is 1100. We hebben het over die Wilde Westen shit toch? Die cowboy? Nee, dan is 750 een goede prijs."

Keylow vraagt vervolgens naar het soort kogels. Önder antwoordt met 'hollow points': kogels die bewerkt zijn om bij impact meer schade te

¹¹⁷ 'Lolobal' verwijst naar een revolver.

veroorzaken. Keylow geeft aan nog op zoek te zijn naar dat soort kogels. Önder vraagt vervolgens of hij Keylow even onder vier ogen kan spreken en nadat ze dit hebben gedaan, spreekt Önder met Keylow af dat als de jongen met het wapen langskomt, dat Keylow er ook even naar kijkt om te controleren dat het wapen echt is.' (22/05/2013, observatie)

Het kantoor van Keylow vormt een ontmoetingsplaats voor actieve daders uit de buurt, maar ook uit omringende wijken (vgl. Weerman, 2001: 19). Daarnaast vormt het ook een goed voorbeeld van een contactpunt of interface (Kruisbergen, Van de Bunt en Kleemans, 2012: 107-152). Verschillende netwerken komen op het kantoor van Keylow samen en delen informatie over mogelijke criminele werkzaamheden of interessante contacten. Keylow profiteert daarbij van de informatie van mensen uit de buurt, maar het kantoor van Keylow vormt tevens de plek waar bezoekers kunnen profiteren van de kennis en contacten van Keylow.

Doordat Keylow mij bij anderen introduceerde als “zijn broer” of “zijn homie”, of zoals in het gesprek met Majid door concreet aan te geven “je kan hem zeggen hoor” stond hij garant voor mijn aanwezigheid op zijn kantoor. Deze ‘aanbeveling’ van Keylow, maar ook van andere respondenten, is van onschatbare waarde gebleken in het leggen van contacten en het opbouwen van een netwerk van respondenten. Door daarnaast veel tijd door te brengen op het kantoor van Keylow kreeg ik steeds beter zicht op de manier waarop de Rollin 200 Crips zijn ingebed in het Vergeten Dorp. Vrijwel iedereen die ik op het kantoor van Keylow leerde kennen heeft in het verleden bij de Crips gezeten of was actief op het gebied van criminaliteit.

Bedrijfsproblemen van het kantoor van Keylow

Het kantoor van Keylow als lokale ontmoetingsplaats wijkt op een belangrijk punt af van zowel Ruggiero's beschrijving van de ‘urban bazaar’ (Ruggiero, 2000: 28-43) als het idee van een ‘contactpunt’ of ‘interface’ (Kruisbergen et al., 2012: 107-152): het ontbreekt aan een zekere verankering in de wettige wereld. Keylow steekt de nodige energie in het bewerkstelligen van een dergelijke, bestendige verbinding tussen legaliteit en illegaliteit. Hij doet zaken met mensen die een garagebedrijf of een restaurant hebben en maakt melding van het feit dat hij een vriend heeft die in het vastgoed zit. Bovendien probeert hij een fitnessruimte over te nemen en helpt hij een aantal ondernemers met het verstrekken van kortlopende onderhandse (illegale) leningen. Keylow laat zich ook inschrijven bij de Kamer van Koophandel voor het opzetten van een legaal bedrijf, wat, ondanks het feit dat hij dit herhaaldelijk naar voren brengt, steeds op weinig uit lijkt te lopen.

Sinds het begin van ons contact in 2007 heeft Keylow gezegd dat ik haast moest maken met mijn onderzoek, omdat de Rollin 200 Crips op het punt stonden om op straat een grote klapper te slaan waardoor ze de stap naar de wettige wereld konden maken. Dit succes bleef gedurende ons contact echter uit:

“Keylow: Cuzz even een gekke vraag maar ik vraag liever aan jou dan anderen

Keylow: Maar ik heb tot vrijdag 5000 nodig

Keylow: Ik geef 6000 terug

Keylow: Ik weet dat je het ook niet breed heb maar ik moet een grote invest
redden en kom net niet uit.” (02/04/2014, conversatie met Keylow via
WhatsApp)

Als ik in alle eerlijkheid aangeef Keylow niet te kunnen helpen met een dergelijk bedrag, geeft hij aan dat “alle kleine beetjes helpen”. Enkele dagen later laat hij weten het bedrag toch bij elkaar te hebben gekregen. De hulpvraag van Keylow is in het licht van het financiële succes dat hij en de Rollin 200 Crips (willen) uitstralen interessant. In de h200d doen er zich momenten voor dat ik het gevoel krijg dat de zaken goed gaan, bijvoorbeeld omdat er een tweetal dure BMW 's worden aangeschaft die vervolgens dagelijks een pontificale plaats krijgen op het pleintje achter het buurthuis, of omdat Keylow mij foto's toont met grote hoeveelheden briefgeld. Van een deel van de Crips kreeg ik op verschillende momenten al te horen dat het in financiële zin een stuk minder voorspoedig verliep dan dat de Rollin 200 Crips probeerden uit te stralen. Jongere leden klaagden over het gebrek aan werk en geld dat verdiend werd. In het volgende hoofdstuk kom ik hier uitgebreid op terug.

Ondanks de jarenlange ervaring van Keylow op straat, lijkt hij er tot op heden niet in geslaagd om het straatniveau te ontstijgen. Op basis van de activiteiten waar de Rollin 200 Crips zich tijdens mijn veldwerk mee bezighouden, kan gesteld worden dat het opbouwen van een beperkte criminele specialisatie daarin een voorname rol heeft gespeeld. Een tijd lang houden de Rollin 200 Crips zich bezig met het telen van wiet in woningen in de regio Den Haag. Spapens, Van de Bunt en Rastovac (2007) beschrijven dat dit een laagdrempelige illegale activiteit is, maar dat het productieproces van wiet toch de nodige kennis, ervaring en vaardigheden vereist (Spapens, Van de Bunt en Rastovac, 2007: 57-58). Een aantal, voornamelijk oudere leden van de Rollin 200 Crips, beschikt over dergelijke kennis en houdt zich bezig met het bouwen en inrichten van de kwekerijen, de verzorging van de 'stekkie's' en het houden van toezicht op de groei van de wiet. Verschillende jongere Crips slapen op banken of matrassen in woningen waar 'tenten' en 'hokken' staan en hebben als taak om deze te beschermen tegen potentiële 'rippers' en op tijd schakelaars van licht- en watertoevoer en luchtafvoer om te zetten. 's Avonds vertrekken ze daarvoor doorgaans eerder uit de h200d. Marvin en Charlie maken daarnaast rondes langs de verschillende woningen om de groei van de planten te controleren. Toch kan deze manier van werken niet voorkomen dat het geregeld fout gaat:

‘Rond acht uur 's avonds kom ik aan in de buurt. Keylow, Rick, Martin, Marvin, Charlie en Dré staan op het pleintje achter het buurthuis. Keylow en Rick staan tegenover Dré en lijken hem ergens op aan te spreken.

Keylow: “Zag je dat dan niet cuzz?” Dré: “Ja cuzz, ik zag het wel.” Keylow: “Waarom zeg je dan niets? Je bent een kaolo junk met die jonko¹¹⁸. Brada¹¹⁹, laat die shit. Je bent niet tof, je bent een busta¹²⁰. Dat is niet tof. Kaolo roken hele dag. En dan vragen niggas zich af hoe ze money verliezen?” Dré wordt op een heftige manier aangesproken. Keylow en Rick staan daarbij dreigend tegenover hem, verheffen hun stem, noemen hem ‘busta’ en ‘punk¹²¹’, waarbij ze de laatste woorden van hun zinnen schreeuwen.

Uit het gesprek maak ik op dat Dré er in een woning op moest letten dat alles goed ging met de groei van de wiet, maar dat had hij niet gedaan. Keylow en Rick, die allebei niet blowen of alcohol drinken, worden vaker boos op leden van de Crips die opstaan met een joint en vrijwel de hele dag blowen. Dré houdt zich tijdens deze preek stil en geeft op de vragen van Keylow en Rick alleen met “Ja cuzz” en “nee cuzz” antwoord. Marvin zegt na een tijdje tegen Keylow dat het ook deels zijn verantwoordelijkheid is, omdat hij het beter had moeten controleren, maar Keylow zegt daarop: “Nee cuzz, ik kan jou niet kwalijk nemen, was cuzz zijn shit.” (05/04/2012, observatie)

Een paar dagen na de preek van Keylow en Rick komt Dré naar mij toe:

‘Dré vraagt: “Roks, hoeveel waren die dvd’s?” Dré gaf eerder aan zich overdag ontzettend te vervelen. In het huis waar hij tijdelijk verblijft, heeft hij wel een televisie en een spelcomputer, maar geen kabelaansluiting. Om de tijd te doden heb ik hem een tijdje geleden twee seizoenen van de serie ‘Heroes’ geleend. “Hoezo, ze waren niet duur, maak je niet druk”, zeg ik. Dré zegt dat “die osso is gepakt” en blijft vragen hoeveel de dvd’s waren. “Maak je niet druk”, zeg ik hem nogmaals. Dré: “Weet je het zeker?”. Ik zeg: “100 procent.” Dré doet de gebruikelijk ‘200’ handshake en zegt: “Thanks cuzz.”

Hij legt uit dat het huis waar hij verbleef gepakt is en dat de politie alle spullen in het huis hebben meegenomen, ook al zijn kleren. Hij kan ze pas terugkrijgen als hij bij de politie bevestigt dat hij de huurder van de woning was, zodat de gemaakte kosten en schade op hem verhaald kunnen worden. “Ohh, dan moet je al helemaal geen zorgen over die dvd’s maken, het is al erg genoeg dat al je kleding weg is”, zeg ik tegen Dré. “It is what it is cuzz”, antwoordt hij op nonchalante wijze en hij geeft aan dat hij ook een nieuwe pinpas moet gaan aanvragen. Charlie, die naast ons staat, zegt: “Roks knows the risk man.” Hij vindt ook dat ik het ook maar moet voelen wanneer zij dingen voelen en verliezen moeten nemen. Charlie zegt dat hij al twee keer heeft gehad dat hij al zijn kleding en spullen is kwijtgeraakt na een inval.’ (10/04/2012, gesprek met Dré en Charlie)

¹¹⁸ ‘Jonko’ verwijst naar een joint.

¹¹⁹ ‘Brada’ is Surinaams voor broer.

¹²⁰ Verbastering van ‘buster’, een denigrerende term die gebruikt voor iemand die ‘nep’ is.

¹²¹ Denigrerende term voor een dom of irritant persoon (Van Staple, 2003: 202). Het woord heeft ongeveer dezelfde lading als ‘busta’.

Naast de ontdekking van plantages door lekkages, stroomstoringen, stankoverlast en geluidsoverlast, ondervindt het kantoor van Keylow problemen van mensen die wonen in de huizen waar ze tegen betaling, en soms onder dwang, wiet hokken in huis plaatsten. Ook daar worden wietplantages door de politie ontdekt en ontmanteld of wordt er (een deel) van de stekkie of oogst gestolen of door de mensen die in de woningen verblijven achterover gedrukt.

Het kantoor van Keylow leidt door deze bedrijfsproblemen flink wat verlies:

‘Rick en Marvin hebben het over het afgelopen jaar. Ze zeggen dat ze vorig jaar (2012, RaR) onder andere door invallen, lekkages en stankoverlast ongeveer twintig ‘tenten’ zijn kwijtgeraakt. Rick, die normaal helemaal niet zo open is over de criminele activiteiten van de Crips en zich meestal beperkt tot ‘tories’ over vroeger en vage, moeilijk te volgen verhalen, is vandaag opvallend concreet. Hij zegt: “Vorig jaar zijn we voor een ton aan wiet kwijtgeraakt.” Naast de wiet, zijn ze door invallen ook allerlei materialen als filters en ‘afzuigers’ verloren. Marvin: “We hebben lang niet wat we hadden Rick, maar we hebben wel quitte gespeeld.” Rick: “Beetje verlies zelfs.” Marvin: “Nee, is quitte ongeveer.” Rick: “Omdat niet iedereen strak is. Net als die pipo’s die hier waren (Rick verwijst naar de leden die eind 2012 na onderlinge conflicten uit de set zijn gegaan, RaR). Ze gaan met honderd mensen naar boven in een huis. Dat was vijf, zes kilo wat daar lag. Vijfendertig, veertig doezoe¹²², gewoon weg!” (10/06/2013, observatie)

Lang niet alle wiet die uiteindelijk geteeld wordt is bovendien van goede kwaliteit, waardoor het moeilijk is om dit op straat te verhandelen. Nadat Tyrell vanwege onderlinge conflicten geen contact meer heeft met de Rollin 200 Crips, vertelt hij samen met Pedro - die net in vrijheid is gesteld nadat hij ongeveer twee jaar een straf heeft uitgezeten vanwege de betrokkenheid bij een steekpartij en als onderdeel van zijn vervroegde invrijheidstelling een enkelband draagt - en Daniel uitgebreid over de periode waarin hij werkzaam was bij het kantoor van Keylow:

‘Tyrell vertelt een verhaal over te oude en te droge wiet die hij aan de straatstenen niet kwijt raakte. Pedro vertelt daarop lachend dat hij een keer speed kreeg om te ‘slangen’ als coke. Ook Daniel heeft ervaring met slechte kwaliteit drugs die hij kreeg om te verkopen. Daniel zegt dat hij een keer “echt dirt” van Keylow kreeg om te ‘slangen’. Daniel vertelt dat wanneer je coke op een lepel doet en verhit, er normaal gesproken een deel vervliegt en een deel overblijft dat hard wordt. Wanneer het overgebleven deel hard wordt, dan is het coke van een goede kwaliteit. Maar de coke die Daniel had gekregen van Keylow werd niet hard, maar werd “een of andere gekke tandpasta”. Zijn vaste klanten vonden het niets en hij raakte het moeilijk kwijt. Eerder al had hij het laten testen door een buurman van Rick, maar ook die zei dat het echt “dirt” was. Nu

¹²² ‘Doezoe’ is Surinaams voor duizend.

kan Daniel er wel om lachen, maar toen vond hij het echt “fucked up”.’ (20/08/2013, gesprek met Daniel, Tyrell en Pedro)

Tijdens een gesprek in de h200d waarin een vergelijkbaar probleem door Tyrell en Daniel naar voren wordt gebracht, zegt Keylow: “Wanneer je een goede hosselaar bent, kun je alles verkopen, ook troep”. Dit korte termijn denken van Keylow wringt met het opbouwen van een solide klantenkring waarmee op termijn meer inkomsten kunnen worden gegenereerd. Daarvoor dienen dealers als Tyrell en Daniel wel een bepaalde kwaliteit drugs te blijven leveren. Omdat dit op het kantoor van Keylow echter lang niet altijd gebeurt, wordt er verlies geleden en blijven ze zitten met een inventaris die ze niet verkocht krijgen.

Pas nadat een groot deel van de h200dstas of uit eigen initiatief afstand nemen van de Rollin 200 Crips of er uit worden gezet, wordt er openlijk gesproken over de interne bedrijfsproblemen van het kantoor van Keylow. Op straat en in de wijk blijft dit door het contact en de samenwerking met de Rollin 200 Crips niet onopgemerkt:

‘Majid kijkt naar de aanwezige Crips en zegt tegen mij: “Ze kunnen eigenlijk niets. Ze weten niet hoe je moet stelen. Ze weten niet hoe je moet uitkoken. Ze weten niet wat de prijs van wiet is. Ze weten niet wie er groot in de wiet is. Ze weten niet wat een pony pack kost. Ze weten niets. Alles zit bij één man, ik snap dat niet. Zo werkt het toch niet?”’ (28/08/2012, gesprek met Majid)

Met Daniel, die Majid leerde kennen via zijn jongere broertje, deed hij in het verleden wel zaken. Zo leverde Majid hem bijvoorbeeld kogels en een kogelwerend vest. Aan deze samenwerkingsrelatie is een einde gekomen sinds Daniel een onderdeel is van de Rollin 200 Crips. Als ik Majid vraag waarom dat het geval is, zegt hij:

“Want nu is het niet meer alleen hij hè? Je doet nu niet meer alleen iets met hem, nu moet je die doekoe¹²³ opeens gaan delen. Maar als ik iets doen vriend, dan doe ik het alleen. Ik wil een pisi¹²⁴ van die saaf¹²⁵ toch? Je moet natuurlijk wel delen met wie meedeed, dat is normaal. Maar niet ook nog met andere gasten, ben je gek asahbi¹²⁶?” (26/07/2012, gesprek met Majid)

Naarmate ik meer tijd doorbreng op het kantoor van Keylow valt het op hoezeer Keylow de Rollin 200 Crips runt als een bedrijf waarvan hij de enige, echte baas is, hij vrijwel alle beslissingen neemt en er weinig input vanuit de werknemers gevraagd en geaccepteerd wordt. Jermaine, die lange tijd

¹²³ ‘Doekoe’ is Surinaams voor geld (Snijders, 2000: 56).

¹²⁴ ‘Pisi’ betekent ‘stuk’ in het Surinaams (Snijders, 2000: 126).

¹²⁵ ‘Saaf’ wordt op straat gebruikt op te verwijzen naar ‘geld’.

¹²⁶ ‘Asahbi’ betekent ‘vriend’ in het Arabisch.

Keylow's "tweemans" was, een Surinaamse term die gebruikt wordt om aan te geven dat twee personen onafscheidelijk zijn, doet daarover tegen mij zijn beklag:

"Ik heb Keylow in het verleden VAAAAK duidelijk proberen te maken dat je niet iedreen moet jacken...op langere termijn levert het meer op...zo is Tarik bigie¹²⁷ geworden...mensen zagen dat hij betrouwbaar was en hij kreeg steeds meer...alleen had ie optijd moeten stoppen." (28/10/2013, conversatie via Whatsapp met Jermaine)

Jermaine schetst een opportunistisch en parasitaire manier van opereren van het kantoor van Keylow, waarbij 'jacken' en 'rippen' verkozen worden boven het opbouwen van langdurige contacten. Op korte termijn levert dit financiële voordelen op, maar deze manier van werken is funest voor het verkrijgen van een reputatie als betrouwbare handelspartner¹²⁸. Tarik, waar Jermaine naar verwijst, was in het verleden ook actief als Crip. Met dezelfde contacten als Keylow heeft Tarik zich in de loop der jaren wel weten op te werken tot iemand waarvan in de h200d de ronde doet dat hij in de internationale drugshandel veel geld heeft verdiend en nu permanent verblijft in Dubai en daar, als ik de verhalen op straat en Tarik's foto's en ervaringen op social media mag geloven, een voorspoedig leven leidt als rapper.

De bedrijfsvoering van het kantoor van Keylow maakt een aantal problemen inzichtelijk die een verklaring vormen voor het feit dat de Crips in termen van hun criminele werkzaamheden er tot op heden niet in zijn geslaagd om het niveau van de straat te overstijgen. De Rollin 200 Crips zien hun generalisme als een belangrijke reden voor hun voortbestaan en dit vormt volgens hen een verklaring voor het feit dat zij relatief weinig in aanraking komen met politie en justitie. Toch kan deze weinig concrete criminele specialisatie ook als een grote beperking worden gezien. Het probleem van generalisme is immers gelegen in het feit dat een handelspartner door een gebrek aan exclusieve vaardigheden maar beperkt interessant is voor potentiële criminele samenwerkingspartners (Kleemans et al., 2002: 74-75). Daarbij komt dat het netwerk van de Rollin 200 Crips hecht en relatief (af)gesloten is. Dergelijke hechte banden brengen in termen van economische of criminele activiteiten beperkingen met zich op het gebied van contacten en informatiestromen (Granovetter, 1983: 209-213). Dit kan leiden tot zogenaamde "structural holes" (Burt, 1992; 2005): gaten tussen netwerken die overbrugd moeten worden. Granovetter (1973, 1983) wijst daarbij vooral op de kracht van zwakke banden: relaties die minder duurzaam, emotioneel

¹²⁷ Surinaams voor 'groot', in deze context verwijst het naar succesvol worden op het gebied van criminaliteit.

¹²⁸ In zijn onderzoek naar Colombiaanse drugsondernemers in Nederland laat Zaitch bijvoorbeeld zien dat Surinamers en Antillianen onder de diverse op straat actieve etnische groepen volgens de Colombiaanse dealers in zijn onderzoek het minst te vertrouwen zijn (Zaitch, 2002: 281-282).

intens, intiem en ondersteunend zijn. Binnen sociale netwerken zijn dergelijke 'weak ties' van belang omdat ze een brug kunnen vormen naar nieuwe netwerken en daarmee nieuwe terreinen of vormen van ondersteuning opleggen (vgl. Staring, 2001: 15-16). Dergelijke verbindende relaties worden beschreven als "makelaars" (Boissevain, 1973), "bruggenbouwers" (Kleemans et al., 2002: 142-145) of "facilitators" (ibid.: 57).

In de bedrijfsvoering van het kantoor van Keylow tekent zich een zekere spanning af. Enerzijds is de kracht van de hechte banden binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips loyaliteit en vertrouwen in een bedrijfstak die zich kenmerkt door structurele problemen op dat gebied. Aan de andere kant vormen deze hechte banden op het gebied van de criminele werkzaamheden van het kantoor van Keylow ook een beperking en zorgt het er mede voor dat het kantoor van Keylow een 'local hero' blijft die zijn eigen omgeving nauwelijks kan ontstijgen (Kleemans et al., 2000: 74-75). Contacten en zaken met mensen buiten het hechte netwerk van de Crips gaan gepaard met problemen waar de hechte onderlinge relaties van de Rollin 200 Crips nu juist het antwoord op zijn. Buiten de set wordt het kantoor van Keylow geconfronteerd met het haperende kompas van het "niet-zeker-weten" en het wantrouwen dat hiermee gepaard gaat (Van de Port, 2001: 45-55).

René de oplichter?

In het restant van dit hoofdstuk wil ik de problemen omtrent vertrouwen bij het kantoor van Keylow inzichtelijk maken door het beschrijven van een reeks ontmoetingen met René. Begin september 2011 neemt Jermaine, iemand die al jaren Crip claimt maar de laatste jaren minder actief is, René mee naar de h200d om hem voor te stellen aan Keylow. René is een blanke, enigszins gezette man van in de veertig met grijs haar en een brilletje. Keylow en René praten tijdens hun eerste ontmoeting meer dan uur op het kantoor van Keylow, waarbij Keylow zijn dominantie lijkt te willen tonen en blijft staan terwijl René zit op een van de wit betonnen balken op het pleintje. Als het gesprek ten einde is, vraagt Jermaine of ik mee wil rijden naar Rotterdam waar we beiden woonachtig zijn. We moeten dan wel eerst René net buiten Den Haag afzetten.

In de auto praat René honderduit. Zijn amicale, haast joviale manier van praten staat in schril contrast met de gesloten houding die ik inmiddels ken van mijn eerste ontmoetingen met bezoekers van het kantoor van Keylow of mijn kennismaking met enkele Crips. Bovendien roepen zijn verhalen de nodige vraagtekens op: René zou namelijk zowel Rechten als Economie hebben gestudeerd en bovendien een mastertitel hebben behaald aan de universiteit van Harvard. Als ik hem echter vertel over mijn promotieonderzoek, lijkt hij niet te begrijpen wat ik daarmee bedoel, ondanks dat ik hem bij herhaling probeer duidelijk te maken dat ik niet langer een student ben, maar als afgestudeerd criminoloog werkzaam ben aan de Erasmus Universiteit. Tegenwoordig runt René een misdaadsite.

Omdat ik niet zo goed weet wat ik moet vinden van mijn ontmoeting met René, vertel ik tegen Keylow dat ik hem “een beetje vreemd vond”:

“KEYLOW: Oh nee

KEYLOW: Weet je wie dat was?

KEYLOW: Haha

ROKS: Nee man

KEYLOW: Ik vertel je morgen wel

ROKS: Cool

KEYLOW: Nogmaals, je hebt nu zo'n beetje de top gezien cuzz. on crip

KEYLOW: Morgen meer erover.” (08/09/2011, conversatie via Blackberry ping met Keylow)

Keylow noemt René structureel “onze vriend” en zegt dat het een “grote speler” is die nauw contact heeft met een van de grootste drugscriminelen van Nederland. Toch is Keylow ondanks alle mooie verhalen op zijn hoede, omdat René naar zijn gevoel te veel en te gemakkelijk over bepaalde dingen praatte. Keylow: “Hij was te veel van: dan halen we een miljoentje hier, een miljoentje daar”. Toch heeft René zijn interesse gewekt. Hij zou volgens Keylow op zoek zijn naar bescherming en probeert op verschillende manieren zijn vertrouwen richting Keylow kenbaar te maken. Keylow zegt dat René een pistool voor hem heeft geregeld: “En dan weet je, hij is geen po-po, want po-po mogen dat soort dingen niet.” René zou bovendien een tatoeage willen laten zetten om zijn loyaliteit richting Keylow en de Rollin 200 Crips te tonen.

Een week later hebben Jermaine en René weer een afspraak met Keylow. Omdat Keylow bezig is met een gesprek bij Henk thuis, wachten Jermaine en René geduldig zijn komst af. René trekt ondertussen naar mij toe, mede omdat de aanwezigen niet reageren wanneer hij toenadering zoekt:

‘René begint over zijn website en zegt wederom dat dit het mij als criminoloog moet aanspreken. Vrijwel uit het niets vertelt hij dat hij maar één cliënt vertegenwoordigt en op fluisterde toon zegt hij vervolgens: “Greg Remmers”. Ik ken de naam van Greg Remmers uit verhalen over de Nederlandse drugswereld. Om die reden reageer ik verbaast en vraag ik René hoe hij met Greg Remmers in contact is gekomen. René vertelt daarop iets over zijn leven, alleen blijft hij mysterieus over de manier waarop hij Greg Remmers heeft leren kennen.

René kon naar eigen zeggen goed leren en is Rechten gaan studeren en heeft iets later ook aan Harvard gestudeerd. Hij vertelt dat hij negen maanden in de advocatuur heeft gewerkt, maar uit zijn ambt werd gezet nadat er “iets” gebeurde in zijn persoonlijke omgeving. René is daarnaast marinier geweest en heeft gevochten in de Golfoorlog. Ook heeft hij drie jaar in de gevangenis doorgebracht. Wat er is voorgevallen in zijn persoonlijke omgeving of waarvoor hij is veroordeeld vertelt hij echter niet. Ook over zijn contact met Greg Remmers blijft hij vaag. Hij doet zijn best om mij te overtuigen van het feit dat hij de familie Remmers goed kent en vertelt over zijn frequente contact met hen, het geloof van zoon Jesse - die verdacht wordt van betrokkenheid bij een aantal liquidaties in Amsterdam - en over de Indische roots van de familie. Ook laat hij

namen van andere bekende Nederlandse misdadigers vallen, zoals Willem Holleeder en Dino Soerel, wiens namen hij, net als de naam van Remmers, op fluisterde toon uitspreekt. Door zijn werk voor Remmers heeft hij ze allebei ontmoet. “Holleeder vond ik geen aardige man”, zegt René.’ (15/09/2011, gesprek met René)

Als Keylow na enige tijd aan komt lopen geeft René zijn twee telefoons aan mij en loopt hij met Jermaine richting Keylow. In de auto terug richting Rotterdam vertelt René wederom over zijn site en ik beloof hem dat ik er snel naar zal kijken.

De volgende dag bezoek ik de misdaadsite van René die is vernoemd naar een Italiaanse schrijver van detectiveromans. Het gesprek met René heeft mijn interesse gewekt, in het bijzonder de indruk die René op mij wilde overbrengen met het fluisteren van enkele grote namen uit de Nederlandse georganiseerde misdaad. Na een simpele zoekopdracht - de voornaam van René in combinatie met naam van zijn website - kom ik terecht op ‘De vrienden van René’. Op deze website, in het leven geroepen door mensen die aangeven gedupeerd te zijn door René, staat beschreven dat hij in 2006 door tijdschrift Panorama is ontmaskerd als ‘meesteroplichter’ en vele slachtoffers - waaronder een aantal bekende Nederlanders - heeft gemaakt. De man op de diverse foto’s op de website is overduidelijk René.

Tijdens het lezen van de informatie over René op de website dringt er zich bij mij een ethisch dilemma op: wat moet ik doen met deze informatie?¹²⁹ Aan de ene kant zou het kunnen dat de website is gemaakt door mensen die René bewust in een kwaad daglicht willen zetten. Als ik deze informatie met Keylow zou delen, dan bestaat naar mijn inschatting de mogelijkheid dat René door Keylow wordt gezien als iemand die hem op de een of andere manier probeert op te lichten. In het gunstigste geval zou Keylow dan geen zaken met René willen doen. Uit ervaring weet ik inmiddels ook dat er door Keylow vaker wordt gehandeld op basis van geruchten, gissingen en andere halve waarheden en zou de belastende informatie over René voor hem in het meest extreme geval fysieke, gewelddadige consequenties kunnen hebben. Vanwege mijn lange relatie met zowel Keylow als Jermaine voel ik echter een zekere verplichting om deze informatie met hen te delen. Dit wordt versterkt door het feit dat Jermaine mij meermaals heeft verteld over zijn wens om een legaal bedrijf te beginnen en het straatleven, en de criminaliteit die daarmee gepaard gaat, achter zich te laten. René helpt hem met het opzetten van dit bedrijf en in zekere zin vormt dit zijn criminele modus operandi. Op de website vind ik namelijk vergelijkbare beschrijvingen van gevallen waarin René zijn hulp heeft

¹²⁹ In de bundel ‘Ethnography at the Edge’ (Ferrell en Hamm, 1998) verwoordt Tunnell (1998) de aard van dit dilemma treffend als: “Doing the sociology of crime and deviance often places researchers in situations where there is no neutral ground. We become enmeshed in personal contradictions and are caught between dual worlds as values that are not meant to be relevant become germane.” (Tunnell, 1998: 218).

aangeboden om een mensen vervolgens flink te duperen en hen met flinke schulden achter te laten.

Ik besluit open kaart richting Keylow te spelen en hem via 'ping' te laten weten dat ik online bepaalde informatie over René heb gevonden. Ik schrijf dat ik in alle eerlijkheid niet weet wat ik er mee aan moet en de betrouwbaarheid van de informatie niet goed kan inschatten. Keylow moet zelf maar een oordeel vellen over (de motieven) van René. Keylow bedankt mij voor het delen van deze informatie en stuurt:

"KEYLOW: Ze zeggen wel steeds dat hij een super oplichter is maar daar aan tegen ook weer dat hij grote contacten in boven en onder wereld heeft zoals John v/d Heuvel en Hendrik J K¹³⁰

KEYLOW: Dus hij heeft niet echt gelogen maar veel weg gelaten

KEYLOW: Maar komt goed

ROKS: Sowieso

KEYLOW: Onze gevoel was goed

ROKS: Ja hè?

KEYLOW: Ik dacht al mijn instinct laat me toch niet in de steek" (17/09/2011, conversatie via Blackberry ping met Keylow)

De reactie van Keylow maakt duidelijk hoezeer hij bij ontmoetingen met nieuwe contacten te kampen heeft met het 'niet-zeker-weten' over de betrouwbaarheid van zijn (gespreks)partner. Aangezien Jermaine, René aan hem heeft voorgesteld, vraag ik Keylow of Jermaine op de hoogte was van deze informatie:

"KEYLOW: Dat is juist het ergste

KEYLOW: Jermaine geloofde [hem, RaR] op zijn blauwe ogen

KEYLOW: Een no no in onze wereld" (17/09/2011, conversatie via Blackberry ping met Keylow)

De afkeurende verwijzing van Keylow naar de handelswijze van Jermaine binnen 'hun wereld' is in dit geval betekenisvol. Van de Port (2001) ziet het gebruik van vergelijkbare termen als het 'criminele milieu', de 'onderwereld', of zoals in het onderhavige onderzoek 'de straat', als constructies van een imaginaire ruimte die met een afgebakende voorstelling van 'een gemeenschap met haar eigen regels, waarden en normen' gezien moet worden als een verwoede poging om het 'niet-zeker-weten' en de daarmee gepaarde onzekerheid omtrent het handelen op te lossen (Van de Port, 2001: 45-58).

Keylow besluit René te confronteren met de informatie op de website:

"KEYLOW: Je homie de oplichter was lijk bleek

KEYLOW: Ik had een diepte gesprek met hem twee dagen geleden...in mijn kantoor... donkere bos haha

¹³⁰ Misdaadjournalist Hendrik Jan Korterink.

KEYLOW: Hij was ECHT paniek

KEYLOW: Haha

KEYLOW: Je hoort wel

KEYLOW: Was wel lachen

KEYLOW: Hij mocht me alles vertellen

KEYLOW: En deed dat wonderbaarlijk ook

KEYLOW: Niet slecht voor een oplichter

KEYLOW: Hij zuchte ook zwaar toen ik na 2uur besloot terug te lopen" (23/09/2011, conversatie via Blackberry ping met Keylow)

Met gevoel voor dramatiek geeft Keylow aan dat zijn kantoor voor deze gelegenheid niet de lokale context van de buurt betreft, maar een donker bos. Keylow vertelt vervolgens dat een samenwerking met René voorlopig van de tafel is.

Een jaar na zijn eerste afspraak op het kantoor van Keylow, brengt Jermaine met René wederom een bezoek aan de h200d. Terwijl Keylow met Jermaine en René aan het praten is, zegt Martin tegen mij: "Ej, maar je zou denken deze mannetje is lulletje rozenwater hè? Maar no mang¹³¹." Martin is van mening, net zoals Keylow eerder naar voren bracht, dat René een 'grote man' is op het gebied van criminaliteit. Ook Keylow lijkt een eventuele samenwerking weer te zien zitten:

"Ik zei jullie deze witmang¹³² is schoon, maar ik weet het niet. Deze man kan de hele straat afzetten hè? Hoe kan dat? Misschien is hij po¹³³. Maar als hij po-po is dan kan hij bepaalde dingen weer niet zeggen. Dus ik twijfel. Maak je handen vies, dat is de enige manier dat ik kan zien dat je down bent." (09/09/2012, observatie)

Dat René actief is geweest als oplichter, blijkt voor Keylow een jaar later van ondergeschikt belang te zijn. René heeft Jermaine het afgelopen jaar namelijk tijdens verschillende criminele (trans)acties laten zien dat hij te vertrouwen is. Het vertrouwen dat Keylow heeft in Jermaine, iets dat product is van bijna decennia aan het gezamenlijk zetten van werk, brengt zijn eigen initiële twijfel aan het wankelen. Keylow illustreert tevens het belang van het uit eigen hand ondervinden van vertrouwen door te stellen dat René alleen "door zijn handen vies te maken" kan laten zien "dat hij down is" (vgl. Zaitch, 2002: 278; Kleemans en Van de Bunt, 2007: 57). Of het ondanks alle twijfel, wantrouwen en onzekerheid uiteindelijk is gekomen tot een criminele samenwerking tussen Keylow en René is mij echter nooit duidelijk geworden. Wel lees ik begin

¹³¹ Fonetische weergave. Surinamers spreken 'man' veelal uit als 'mang', net als 'sa(h)' bijvoorbeeld 'sang wordt.

¹³² Letterlijk: witte man.

¹³³ Afkorting van po-po, oftewel politie.

januari 2015 op internet dat René president is geworden van een chapter van motorclub Satudarah.

Over het kantoor van Keylow

In dit hoofdstuk heb ik de metafoor van het kantoor van Keylow gebruikt om inzicht te geven in de lokale inbedding van de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips. De grootste specialiteit van het kantoor van Keylow is gelegen in het vermogen om van alles aan te pakken wat in de context van de straat geld oplevert. Door zich tijdig en tegelijkertijd met verschillende criminele activiteiten bezig te houden bouwt het kantoor van Keylow maar in beperkte mate exclusieve vaardigheden op. Dit zorgt ervoor, bijvoorbeeld ten aanzien van het kweken van wiet, dat er het nodige bedrijfsverlies wordt geleden. Maar dit zorgt er tevens voor dat zij niet direct gezien kunnen worden als een waardevolle zakenpartner. Het generalisme van het kantoor van Keylow, in combinatie met de relatief geslotenheid van het netwerk van de Rollin 200 Crips, vormt een belangrijke reden waarom zij het niveau van de straat tot op heden nog niet hebben weten te ontstijgen.

De lokale inbedding van de criminele activiteiten van het kantoor van Keylow brengt daarbij geen verankering in wettige beroepen met zich mee. Wel worden er pogingen ondernomen om de straat te verlaten, bijvoorbeeld door op zoek te gaan naar contacten die hen in staat stellen om een grote financiële klapper te maken. Daarvoor dient het kantoor van Keylow echter in contact te treden met mensen die zich buiten de comfortzone van de hechte bekende relaties op straat en in en buiten de wijk bevinden. Dit brengt, ondanks jarenlange ervaring op het gebied van criminaliteit, het nodige wantrouwen met zich mee vanwege het alom aanwezige 'niet-zeker-weten' dat de praktijk van de (georganiseerde) criminaliteit domineert.

De bedrijfsvoering van het kantoor van Keylow kenmerkt zich daarnaast door een korte termijn visie, een flinke mate van opportunisme en een overwegend parasitaire manier van opereren. Ook dit draagt er aan bij dat zij niet direct als een interessante en potentiële zakenpartner worden gezien. De bedrijfsvoering van het kantoor van Keylow zorgt bovendien voor de nodige spanning onder de werknemers in de set. In het volgende hoofdstuk zal het perspectief van de h200dstas centraal staan, waarbij wordt gekeken naar de manier waarop zij hun werkzaamheden voor het kantoor van Keylow ervaren en waarderen.

HET PELAAG VAN DANIEL

‘Daniel en Stanley zijn te laat voor de wekelijkse training op zondag. Een paar dagen geleden was er in hun huis een koolmonoxide lekkage en daarom hebben ze de afgelopen dagen bij Winston op de bank geslapen. Rond kwart over één komen ze aanslenteren. Ze werken beiden nog snel de laatste resten van hun ontbijt weg. Rick, die al een half uur ongeduldig aan verschillende mensen vraagt waar Daniel en Stanley zijn, is het zat dat de training weer later moet beginnen. Als hij wordt gegroet door Daniel zegt hij: “Cuzzo, kom om kwart voor één! Ik zeg jullie kwart voor één, dus kom om kwart voor één!” Hij heft zijn vinger op en zegt tegen Daniel: “Cuzzo, laat me je niet nog een keer zeggen, ok?”

Daniel is zichtbaar aangedaan door de opmerkingen van de Rick. De rest van de aanwezigen groet hij plichtmatig. Ook gaat hij demonstratief op afstand van de rest staan, trekt zijn capuchon over zijn hoofd, steekt een sigaret op en blijft wachten totdat we naar het bos vertrekken om te gaan trainen.

Omdat er te weinig auto’s zijn, lopen Daniel, Charlie en ik richting de blauwe, onverzekerde Ford Ka van Gino die staat geparkeerd in een ander deel van Laak, vlakbij het huis waar onder andere Charlie, Daniel en Stanley normaal slapen. De uitval van Rick heeft zijn stempel gedrukt op de sfeer en de weg naar de auto wordt zwijgend afgelegd. Als we na tien minuten bij het huis aankomen, zegt Charlie: “Ik haal die sleutels.”

Daniel kijkt me van onder zijn capuchon aan en zegt: “I’m tired of the bitching, man. If you ain’t giving me respect, how do you want me to respect you? Respect has to be mutual, right? That nigga (Rick, RaR) ain’t my daddy! What the fuck is he thinking? That nigga don’t know what I did. He don’t know what I’m capable of! I ain’t getting paid for this shit, so leave me alone man.” Daniel zwijgt weer wanneer hij Charlie ziet aan komen lopen met de sleutels.

We stappen in de auto en rijden naar een bos aan de rand van de stad om te gaan trainen.' (23/09/2012, observatie)

Daniel geeft hier zicht op de keerzijde van het leven van een h200dsta en is de eerste die op deze manier uit de school klapt. De Rollin 200 Crips hadden tot dan toe een beeld gepresenteerd - zowel in de media als tijdens mijn contact met hen - van de set waarin eenheid, broederschap en onvoorwaardelijke loyaliteit de centrale organiserende principes vormden. De opmerkingen van Daniel kunnen gezien worden als de eerste scheurtjes in dat tot dan toe uniforme beeld. In de periode daarna neem ik in toenemende mate onderlinge spanningen waar in de vorm van woordenwisselingen, verhitte discussies en (kleine) opstootjes. Dit is het begin van een fase waarin er in korte tijd acht van de tot dan toe actieve Crips de set verlaten, waarmee het totale aantal op twintig Crips komt te staan in een periode van achttien maanden. In het relaas van Daniel tekenen zich de contouren van de morele economie van de h200dsta af waarin verwachtingen over wederkerigheid en rechtvaardigheid het handelen van de (jongere) leden van de Rollin 200 Crips vormgeeft.

De contouren van een morele economie

De terminologie van een morele economie komt onder andere naar voren in het werk van James C. Scott. In zijn 'The Moral Economy of the Peasant' (1976) staat de "subsistence ethic" van arme boeren in Zuidoost-Azië centraal. Scott analyseert de condities waaronder de boeren in opstand komen tegen de marginale situatie waarin ze zich bevinden. In de context van een permanente dreiging van natuurrampen, hongersnood en exploitatie door zogenaamde 'herenboeren', ontwikkelden de boeren sociale arrangementen waarin risicomijdend gedrag en normen van wederkerigheid een centrale rol spelen. Het werk van Scott moet in eerste instantie niet worden gelezen als een analyse van boerenopstanden, maar meer als een beschouwing van wat de boeren in welke situatie of omstandigheid aanvaardbaar vinden, omdat: "If we understand the indignation and rage which prompted them to risk everything, we can grasp what I have chosen to call their moral economy: their notion of economic justice and their working definition of exploitation." (Scott, 1976: 3). De sociale arrangementen die de boeren ontwikkelen, ziet Scott als een manier om te overleven.

In de 'Moral Economy of the English Crowd in the Eighteenth Century' (1971) van de Britse historicus E.P. Thompson komt de notie van een morele economie ook naar voren:

"It is of course true that riots triggered off by soaring prices, by malpractices among dealers, or by hunger. But these grievances operated within a popular consensus as to what were legitimate and what were illegitimate practices in marketing, milling, baking, etc. This in its turn was grounded upon a consistent traditional view of social norms and obligations, of the proper economic functions of several parties within the community, which, taken together, can be

said to constitute the moral economy of the poor. An outrage to these moral assumptions, quite as much as actual deprivation, was the usual occasion for direct action.” (Thompson, 1971: 78-79)

Net als in het werk van Scott gaat het hier over verzet onder relatief machtelozen. De nadruk ligt hierbij op sociale normen en verplichtingen die binnen een bepaalde context markeren wat er als rechtvaardigheid en acceptabel wordt gezien. Didier Fassin (2005) meent daarbij dat zowel Scott als Thompson een specifieke economische invulling aan het concept van de morele economie geven, maar door hun concrete operationalisatie de mogelijkheid bieden tot een bredere interpretatie: “the economy of the moral values and norms of a given group in a given moment” (Fassin, 2005: 365). Ook Ruth Prince (2012) meent dat het idee van een morele economie niet beperkt blijft tot de bestaansethiek van boeren:

“[A]nthropologists use moral economy in a broader sense to describe the shared mores and values with which people evaluate their relations with others, from economic transactions to the obligations informing social hierarchies and patterns of accumulation, including relations between political elites, states and citizens (...). Here, too, the contours of the moral economy become most apparent when it is breached, whether under colonialism, capitalism or structural adjustment and neoliberalism.” (Prince, 2012: 536)

Het concept van een morele economie kan, met andere woorden, ook het huidige tijdsbestek worden gebruikt om te verwijzen naar moraliteit in de context van uitwisselingsrelaties

Godfried Engbersen en Richard Staring (2000) betogen dat het de moeite loont om de morele economie benadering toe te passen op de Nederlandse situatie. Door aandacht te besteden aan de morele economie van lage-inkomensgroepen belichten ze hoe de arme huishoudens meer gericht zijn op een ‘safety first’ principe: het handhaven van de zekerheden die een combinatie van uitkering, aangevuld met informele arbeid en het lokale armoedebeleid, hen kan bieden in plaats van de onzekerheid die tijdelijke of additionele banen met zich meebrengen - ook al levert dit op langere termijn in financiële zin meer op (Engbersen en Staring, 2000). Ook in de context van illegaliteit biedt het idee van een morele economie volgens Staring (2012) bruikbare inzichten. Binnen de sociale netwerken van illegale vreemdelingen is er sprake van specifieke sociale arrangementen met verwachtingen over wederkerigheid en rechtvaardigheid die duidelijk maakt hoe illegale vreemdelingen omgaan met, en betekenis geven aan onrechtmatig verblijf. Hiah en Staring (2013) schetsen onder andere omstandigheden - Chinese restauranthouders en illegale Chinese werknemers - ook de contouren van een morele economie, waarin “de vraag naar goedkope gerechten en flexibele, gemotiveerde, goedkope en kundige arbeidskrachten in interactie met cultureel gedeelde verwachtingen over rechtvaardigheid en wederkerigheid de arbeidsverhoudingen tekent” (Hiah en Staring, 2013: 44).

Een terugkerend element in de diverse toepassing van de morele economie benadering vormt de notie van reciprociteit. Deze wederkerigheid kent volgens Alvin Gouldner (1960) een universeel karakter en heeft betrekking op uitwisselingen in sociale relaties die niet worden gedreven door het maken van winst. Marshall Sahlins (1972) onderscheidt een drietal ideaaltypische vormen van wederkerigheid: gegeneraliseerde, evenwichtige en negatieve reciprociteit. Onder gegeneraliseerde reciprociteit verstaat Sahlins het geven zonder de voorwaarde dat dit op enigerlei wijze gelijkwaardig en op vastgestelde momenten beantwoord moet worden, iets dat vooral in de sfeer van verwantschapsnetwerken plaatsvindt. Evenwichtige reciprociteit gaat over een gelijkwaardige ruil in termen van tijd, kwantiteit en kwaliteit en komt vooral tot uitdrukking in relaties tussen leden van een gemeenschap. Negatieve reciprociteit, ten slotte, karakteriseert ruilrelaties waarbij mensen proberen winst te maken ten koste van anderen. Deze bij uitstek exploitatieve vorm van wederkerigheid plaatst Sahlins in de context van meer onpersoonlijke relaties, bijvoorbeeld buiten de eigen (etnische) gemeenschap en in de relaties tussen vreemden (Sahlins, 1972: 193-196; Staring, 2001: 18).

Negatieve reciprociteit wordt veelal in verband gebracht met uitbuiting. In de morele economie benadering van Scott wordt van uitbuiting gesproken in situaties waarin “some individuals, groups, or classes benefit unjustly or unfairly from the labor of, or at the expense of, others” (Scott, 1976: 157-158). Om deze beleving van uitbuiting te vangen, wijst Scott op het belang van het perspectief dat gehanteerd wordt:

“If the analytical goal of a theory of exploitation is to tell us something about the perception of the exploited - about their sense of exploitation, their notion of justice, their anger - we must begin not with an abstract normative standard, but with the values of real actors. Such an approach requires that we start phenomenologically, at the bottom, and ask what the peasants’ or workers’ definition of the situation is.” (Scott, 1975: 491-492)

Staring (2012) wijst in zijn oratie eveneens op de definitie van de situatie wanneer hij stelt dat de term uitbuiting indicatief is voor een zogenaamd buitenstaanders-perspectief. De illegale vreemdelingen in het werk van Staring - maar ook de arme huishoudens (Engbersen en Staring, 2000) en de Chinese illegale werknemers (Hiah en Staring, 2013) - zijn niet enkel passieve slachtoffers van uitbuiting, maar eerder ‘active agents’ die onder bepaalde omstandigheden genoeg nemen met minder (Staring, 2012: 19). In deze asymmetrische (machts)relaties is de wederkerigheid soms gebalanceerd, maar kan het tegengebaar verschillen, is er soms sprake van uitgestelde wederkerigheid en kan er ten slotte ook sprake zijn van negatieve reciprociteit.

Tegenwoordig wordt uitbuiting over het algemeen in verband gebracht met de seksindustrie en, meer recent, ook met de land- en tuinbouw, horeca en huishoudelijk werk. In de negende rapportage van de Nationaal Rapporteur

Mensenhandel (2013) wordt er tevens aandacht besteed aan ‘uitbuiting buiten de seksindustrie’, zoals het onder dwang moeten verrichten van diensten die plaatsvinden buiten het domein van werk en inkomen¹³⁴. De term ‘criminele uitbuiting’ ziet toe op vormen van “gedwongen arbeid- of dienstverlening waarbij de arbeid of dienst die moet worden verricht een activiteit betreft die strafbaar is gesteld” (2013: 120). Als voorbeeld wordt gewezen op het onder dwang moeten plegen van fraude waarbij de verworven toelagen moeten worden afgestaan en het onder dwang moeten stelen of knippen van hennep¹³⁵ (2013: 94).

Uitbuiting betreft een fenomeen dat ook in de context van gangs, of hechte netwerken in algemeen, een relevant verschijnsel is, maar in de literatuur sterk onderbelicht blijft. Alejandro Portes en Patricia Landolt (1996: 21) laten zien dat sociale inbedding naast allerlei positieve aspecten ook een duidelijke keerzijde kent. Zo beschrijven Portes en Landolt dat lidmaatschap bij een gang voor jongeren in achterstandswijken zelfrespect kan leveren en materiële goederen kan bieden. Op langere termijn kan de druk binnen het netwerk in echter ook belemmerend en beperkend werken. Felix Padilla laat in ‘The Gang as an American Enterprise’ (1992) zien hoe laag geplaatste straatdealers in ‘The Diamonds’ - een gang in Chicago bestaande uit tweede generatie Puerto Ricaanse jongeren - worden gemotiveerd tot de verkoop van drugs door het vooruitzicht op een inkomen, maar dat ze in de praktijk uitgebuit worden. Oudere gangleden verhullen dit door een beroep te doen op binnen de gang heersende, dwingende principes van eer, loyaliteit en etnische solidariteit. De bijzondere studie van Steven Levitt en Sudhir Venkatesh (2000) - waarbij een econoom inzicht kreeg in de financiële administratie en boekhouding van de drugshandel van een gang - maakt vergelijkbare patronen inzichtelijk. ‘Foot soldiers’ - jonge dealers op de straathoek - die lange uren moeten maken, veel risico lopen en relatief weinig verdienen (Levitt en Venkatesh, 2000).

Het relaas van Daniel

De morele economie benadering is in staat om inzicht te bieden in de dynamiek binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips en op die manier kunnen de onderlinge problemen en afsplitsingen binnen de set worden begrepen. De opmerkingen van Daniel aan het begin van dit hoofdstuk geven op een duidelijke wijze inzicht in zijn definitie van de situatie, waarbij hij verwijst naar de perceptie van onevenwichtige reciprociteit: zowel op het gebied van respect als ten aanzien van financiële compensatie voor het zetten van werk voor de set.

¹³⁴ Het kan volgens de Nationaal Rapporteur gaan om gedwongen dienstverlening, zoals het onder dwang moeten bedelen of het onder dwang moeten afsluiten van telefoonabonnementen.

¹³⁵ In de EU-Richtlijn mensenhandel zijn ook gedwongen bedelarij en uitbuiting in criminele activiteiten expliciet als verschijningsvormen van uitbuiting opgenomen.

Na de zondagse training met de Rollin 200 Crips zoekt Daniel me weer op. We hebben de afgelopen anderhalf uur eerst gezamenlijk een rondje door het bos gerend, gevolgd door optrekken aan de spijlen van een voetbalgoal, opdrukken en buikspieroefeningen op het gras. De training werd afgesloten met sparren, onder andere om te werken aan de zelfverdediging van de h200dstas. Na afloop van de training loop ik samen met Daniel en Gino langs een volkstuinpark dat aan het bos grenst waar we zojuist hebben gesport. We zijn onderweg naar de auto's die op een parkeerplaats aan de rand van het bos staan en de rest van de groep loopt enkele tientallen meters voor ons. Daniel gaat verder met zijn eerder op de dag ingezette relaas en licht zijn eerdere opmerkingen toe:

'Daniel zegt dat hij wist dat hij te laat zou komen, maar dat hij echt nog even iets moest eten. Daniel: "I was like, fuck it, then imma be late. I was hoping y'all niggas already left, you know what I'm saying?" Daniel wendt zich hierop tot Gino en zegt dat het 'allemaal bullshit is', dat ze geen geld krijgen, maar wel werk moeten zetten voor de set. Gino: "Yeah man, that's true, we ain't making no money. And that's why we joined, you know? But where is the money?" Gino en Daniel zijn er het over eens dat het wat hen betreft zo niet verder kan. Daniel: "If nothing changes? Fuck it, I'll say goodbye to y'all niggas, imma leave the set. We make no money, it makes no sense, you know?"

Ik hoor de opmerkingen van Daniel en Gino aan en ben verbaasd. Ik geef aan dat ik altijd dacht dat de h200dstas betaald kregen voor het werk dat ze voor de set zetten. Daniel en Gino menen dat ze in de tijd dat ze bij de set zitten - iets meer dan vijf jaar - misschien één keer tweehonderd of driehonderd euro van Keylow hebben gekregen. Daniel: "So that's why we slang yayo¹³⁶, you know? I get the whole big dream you know? And I believe in the big dream of cig cuzzo, but come on man, I also need something to get from here to the dream you know? Something in between."

Gino: "Yeah man, even Roks buys us stuff you know, drinks, food." Daniel knikt instemmend en zegt dat ik een paar dagen geleden de enige was die naar hem omkeek toen hij zich niet lekker voelde door het koolmonoxide lek in zijn huis. Gino zegt tegen Daniel dat hij geen beltegoed heeft. Daniel geeft aan dat hij aan het eind van de week iets van honderd euro heeft en dat hij dan wel beltegoed voor hem zal kopen. "Thanks cuzzo", zegt Gino.' (23/09/2012, gesprek met Daniel en Gino)

De maatschappelijke context van deze Hollandse h200dstas verschilt op een aantal wezenlijke punten met de beschrijvingen van zowel Thompson (1971) als Scott (1976). Voor inkomsten zijn de Crips in eerste instantie niet direct afhankelijk van set van de Rollin 200 Crips of Keylow in het bijzonder. Toegang tot de formele of informele economie staat hen vrij en daarnaast kunnen ze terugvallen op arrangementen van de Nederlandse verzorgingsstaat of ondersteunende netwerken van verwanten, vrienden of bekenden aanspreken. Toch raakt het relaas van Daniel aan een centraal element uit de morele

¹³⁶ 'Slang yayo' laat zich vertalen als het dealen van cocaïne.

economie benadering: de manier waarop wordt omgegaan met negatieve reciprociteit. Daniel schijnt licht op het feit dat de h200dstas maar in beperkte mate financieel gecompenseerd worden voor hun werkzaamheden voor de set, iets waarover tot dan toe niet werd gesproken. Keylow heeft door termen als “paydays” en “salaris” richting mij altijd gesuggereerd dat de h200dstas betaald werden voor hun inspanningen. In mijn beleving werd dit bovendien geïmpliceerd in de door de Rollin 200 Crips gehanteerde terminologie van ‘werk zetten’.

Daniel en Gino laten weten dat de reden van hun aansluiting bij de Rollin 200 Crips (deels) ingegeven is door de verwachting geld te gaan verdienen. Daniel stelt dat hij de “big dreams” en ideeën over rijk worden van Keylow, begrijpt, en onderschrijft. Hij heeft bovendien geduldig gewacht totdat er een grote slag op straat zou worden geslagen waarvoor hij rijkelijk gecompenseerd zou worden. Het vooruitzicht hierop maakt dat Daniel lange tijd genoeg heeft genomen met het zetten van werk waarvoor hij niet of nauwelijks betaald kreeg, iets dat Sahlins (1974) beschrijft als gegeneraliseerde reciprociteit. De duurzame relatie tussen Daniel en de Rollin 200 Crips, en Keylow in het bijzonder, maakt mogelijk dat een tegengebaar in de vorm van geld (lange tijd) uitgesteld wordt, maar dat neemt niet weg dat het er uiteindelijk wel moet komen. De opmerkingen van zowel Daniel als Gino maken duidelijk dat dit ook verwacht wordt. Voor beiden is er een situatie ontstaan waarin de druk die op hen wordt gelegd niet langer op lijkt te wegen tegen de voordelen die ze genieten als lid van de Rollin 200 Crips.

Gino biedt expliciet zicht op het feit dat hij verwachtte geld te gaan verdienen bij de Crips, maar dat er nu, na enkele jaren, daarvan weinig is terecht gekomen. Een kleine maand later word ik nogmaals in vertrouwen genomen door Daniel:

‘Omdat ik hoofdpijn heb, besluit ik om 22:00 uur de h200d te verlaten. Ik groet Charlie en die zegt: “Ohh, je vindt het al genoeg geweest?” Ik leg uit dat ik weer vroeg op moet morgen en bovendien hoofdpijn heb. Net buiten de h200d, vlakbij het treinstation, kom ik Daniel tegen op zijn fiets. Hij vertelt dat hij “even wat aan het doen was”.

Daniel begint over feit dat hij baalt dat zich steeds verplicht moet melden in de h200d en dat dit vroeger niet zo was. Daniel: “I came when I wanted.” Keylow zag hij misschien twee keer in de wintermaanden, alleen wanneer hij een afspraak met hem had. Toen hoefde hij zich niet elke dag te melden. Dat hij dat nu wel moet, ervaart hij in toenemende mate als vervelend.

“What has changed?”, vraag ik hem. Daniel legt uit dat het eigenlijk is begonnen na de gevangenisstraf van Keylow. Daniel en Dré zaten die tijd vanwege een andere zaak ook vast. Daarna volgde de ‘police beating’ zegt Daniel en toen werd de controle op de h200dstas nog strakker. Na de dood van Sin werd het vervolgens nog een stuk heftiger en vanaf toen moesten de h200dstas zich elke dag melden in de h200d.

Hij begint weer over de droom van Keylow en dat hij ook wel inziet dat ‘cig cuzz’ grote plannen heeft om financieel onafhankelijk te worden, maar dat hij

iets nodig heeft voor de periode daar tussen. Daniel geeft aan ook nu geld nodig te hebben om rekeningen te betalen. Daniel woont in een kleine woning met Stanley, Dré en Charlie, waar hij samen met Stanley en Dré de woonkamer deelt. Daniel: "I know you could be taping me right now for your book, but I don't care man. Undisclosed gang member, haha." Ik leg hem uit dat ik hem niet opneem, maar dat ik deze informatie wel belangrijk vind om te weten en dat ik er vertrouwelijk mee zal omgaan.' (18/10/2012, gesprek met Daniel)

Het gevaar van uitgestelde reciprociteit schuilt in het achterwege blijven van het tegengebaar en tot problemen leidt als het niet komt (Staring, 2001: 19). In het geval van Daniel blijft een tegengebaar uit. Daarnaast verslechtert de situatie bovendien als gevolg van een toename van politieaandacht, gevangenisstraffen en de gewelddadige dood van Sin. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de mogelijkheden voor de Rollin 200 Crips om geld op straat te verdienen. Daniel raakt in de bovenstaande beschrijving aan een ander centraal element in de morele economie benadering: "the right to subsistence" (Scott, 1976: 167). In toenemende mate ervaart Daniel spanningen op het gebied van zijn levensonderhoud: hij verblijft in een kleine woning met andere h200dstas en heeft geld nodig om zijn rekeningen te betalen.

Daniel biedt met zijn relaas zicht op de interne gang van zaken bij de Rollin 200 Crips en problemen en spanningen die dat oplevert. Dat hij mij in vertrouwen neemt, is tekenend voor de band die ik met hem in de loop van mijn veldwerk heb opgebouwd. Daniel weet dat ik mijn contact met de Rollin 200 Crips aan Keylow te danken heb, maar ziet dit niet als een belemmering om zijn onvrede te delen. In het begin praat Daniel hier veelal alleen over, maar na enkele weken worden er steeds meer h200dstas bij betrokken. De reactie van Winston als we op een avond in de h200d staan, is veelzeggend. Hij maant Daniel tot zwijgen, omdat hij weet dat ik alles opschrijf en hij bang is dat deze informatie bij Keylow of andere leden terecht zal komen.

"Living the Croke Life": stille en subtiele vormen van verzet

Vanaf het moment dat Daniel mij met zijn relaas attendeert op de onrechtmatig ervaren verdeling van geld binnen de set, bewerkstelligt dit dat ik op een andere manier naar hun dagelijkse activiteiten en interacties kijk. Enkele maanden eerder viel het mij al op dat veel van de h200dstas die ik dagelijks ontmoette er steeds slechter uit zagen: ze oogden vermoeid en droegen dagen achter elkaar dezelfde kleding. Dit relateerde ik echter aan hun marginale woonomstandigheden - waarbij ze sliepen op banken of matrassen in huizen met wiettenten - en de ongezonde levensstijl die de straat met zich meebrengt waarbij ze veelal 's nachts actief waren en niet regelmatig aten of sliepen. In die periode verzorgde de vrouw van Rick dagelijks een portie eten dat voor een euro of twee door de h200dstas gekocht kon worden. Het kwam opmerkelijk vaak voor dat ze echter onvoldoende (klein)geld hadden om dit bedrag te voldoen. Soms nam Keylow of Rick het bedrag dan voor zijn

rekening, maar geregeld voldeed ik de rekening. Ten slotte had ook de dood van Sin, eind augustus 2012, er bij een deel van de h200dstas ingehakt, omdat dit voor velen een van de eerste keren was dat geweld en de dood zo dichtbij was gekomen.

De onvrede van Daniel werd door meer h200dstas ervaren, maar bleef aanvankelijk op de achtergrond. De hiërarchische verhoudingen binnen de Rollin 200 Crips boden niet de ruimte om deze ontevredenheid te bespreken. Respect richting oudere, hogergeplaatste leden vormt een centraal organiserend principe binnen het sociale netwerk van de Rollin 200 Crips. Ook de centrale plaats van (de dreiging met) geweld zorgde ervoor dat de h200dstas zich geremd voelden in het kenbaar maken van hun ongenoegen. Bij herhaling heb ik meegemaakt dat jongere leden ten overstaan van anderen op agressieve manier werden aangesproken op gemaakte fouten en deze reprimandes letterlijk kracht bij werden gezet door schoppen of slagen. Daarbij werd door de oudere leden van de Crips doorgaans bekrachtigd dat jongere leden het moesten zien als “een eer om te rollen met de Crips” en dat zij trots en blij moesten zijn onderdeel uit te maken van de set van de Rollin 200 Crips.

Een ander boek van James Scott biedt in dit opzicht enkele verhelderde inzichten. In zijn *‘Weapons of the Weak’* (1985) beschrijft hij meer alledaagse vormen van verzet onder boeren waarbij Scott aandacht heeft voor de dwingende en beperkende kracht van machtsverschillen. In die context zoeken de boeren volgens Scott hun heil in meer subtiele, stille vormen van verzet:

“Most forms of this struggle stop well short of outright collective defiance. Here I have in mind the ordinary weapons of relatively powerless groups: foot dragging, dissimulation, desertion, false compliance, pilfering, feigned ignorance, slander, arson, sabotage, and so on.” (Scott, 1985: xvi)

Wat deze meer alledaagse vormen van verzet gemeen hebben, is dat ze weinig coördinatie of planning vereisen, veelal individualistisch zijn en dat directe vormen van confrontatie met autoriteit vermeden worden. Deze technieken bieden de boeren een alternatief podium om hun ongenoegen richting de machthebbers te ventileren. De h200dstas in de onderhavige studie zijn niet machteloos, maar hebben in het netwerk van de Rollin 200 Crips wel aanzienlijk minder macht dan oudere leden als Keylow of Rick.

Het relaas van Daniel, waarbij hij tegen een relatieve buitenstaander uit de school klapte, kan gezien worden als het eerste moment van verzet tegen de omstandigheden binnen de Rollin 200 Crips. In de periode hierop volgend wordt dit voor mij, maar ook voor andere leden van de Crips steeds meer zichtbaar en komt dit tot uitdrukking in meer subtiele vormen van protest en stil verzet. Daniel, die in die periode actief was als dealer van onder andere cocaïne, hanteerde een specifieke techniek om zich aan de controle van de Crips te onttrekken. Hij deed meermaals alsof hij werd gebeld door klanten voor drugs en had zo richting de oudere leden een legitiem excuus om de

h200d te verlaten. Andere leden meldden zich expres te laat in de h200d, namen hun telefoon niet op en gaven aan te zijn vergeten zich te melden bij de oudere leden. Winston veinsde een fitnessblessure in de vorm van een gebroken teen om zich niet te hoeven melden in de h200d. Hij had daadwerkelijk zijn teen gebroken, maar gebruikte het excuus dat de breuk niet goed heelde om zich langere tijd te onttrekken aan het toezicht van de oudere leden van de Rollin 200 Crips.

Deze subtiele en in het begin stille vormen van protest en verzet zijn manieren die de h200dstas gebruiken om hun onvrede met de interne gang van zaken bij de Rollin 200 Crips te tonen en om hun conflict te kanaliseren zonder dat het leidt tot een concrete confrontatie met autoriteitsfiguren binnen de set. Toch maakten de h200dstas geleidelijk aan hun ongenoegen duidelijk. Als profielfoto op BlackBerry Ping had Daniel bijvoorbeeld een afbeelding van wat kleingeld bij de begeleidende schermnaam “Living the Croke¹³⁷ Life” om te verwijzen naar zijn marginale leefomstandigheden. Diezelfde omstandigheden vormen voor Gino aanleiding om op zoek te gaan naar een reguliere baan. Hij vertelt dit tegen Rick en geeft aan dat hij om die reden niet langer elke dag naar de h200d kan komen. Fernando, die dan al eerder uit de set is gezet, toont zijn onvrede over de onrechtvaardige verdeling binnen de Rollin 200 Crips in een nummer waarbij hij rapt: “Ik heb altijd geleerd hou je shit straight en bijt de hand die je voedt als die je niets geeft”.

“Het lijkt alsof de moraal is gezakt laatste tijd”

Het protest en verzet onder de h200dstas wordt in de periode na het relaas van Daniel, in de maanden oktober en november van het jaar 2012, in toenemende mate hoor- en zichtbaar. In de h200d wordt door hen gesproken over het gebrek aan geld, over het feit dat er geen werk gezet wordt en hierin ook geen verandering lijkt te komen. In korte tijd gaat dit van meer subtiele vormen van protest naar openlijk klagen door de h200dstas. Dan volgt er een moment waarop de spreekwoordelijke bom barst:

‘Daniel hoor ik tegen Steven klagen over zijn situatie, dat het staan in de h200d niets oplevert en dat er geen geld wordt verdiend. Eerder vandaag heb ik hem dit ook al horen zeggen tegen Dré en Jayden. Steven loopt daarop naar Keylow en ik heb het gevoel dat hij hem vertelt wat Daniel net tegen hem zei. Steven roept Dré en Daniel daarop bij zich. Er ontstaat een groepsgesprek waarbij Keylow aan het woord is, Rick soms wat dingen zegt en waar Jayden en Steven naar staan te luisteren. Tyrell en ik staan op zo’n vijf meter afstand, net als Charlie. Stanley loopt ondertussen met de hond van Rick door de h200d.

Keylow praat in het begin zacht en daardoor vang ik alleen flarden van het gesprek op. Na verloop van tijd begint hij steeds harder en feller te praten. Het lijkt alsof hij wil dat ook de andere aanwezigen meekrijgen wat hij tegen Dré en

¹³⁷ ‘Croke’ wordt hier gebruikt in plaats van ‘Broke’. De letter ‘B’, van hun gezworen Amerikaanse tegenhanger de Bloods, wordt over het algemeen door leden van de Crips zoveel mogelijk vermeden of vervangen door de C.

Daniel zegt. Ik hoor Keylow vertellen over Faisel die ook 'wilde bewegen' en net als Daniel en Dré heeft aangegeven werk te willen zetten. Keylow trekt daarop een vergelijking met mensen die weg zijn, die uit de set zijn gezet zoals Fernando en Jimmy. "Zij wilden ook bewegen", zegt Keylow, "zij wilden klimmen, zij wilden meer doen en waren aan het bitchen¹³⁸ over geld."

Keylow: "Nigga, je kunt niet als ik zijn. Ik ben Keylow, ik ben triple¹³⁹ OG, double OG, denk niet dat je mij kunt zien. De set heeft jullie niet nodig cuzzos. Ik hoor jullie klagen cuzz. Maar kom met een optie! Kom met iets concreets, dan kunnen we praten. Daniel, ik weet van jou, je bent een hosselaar, maar nigga kom met iets dan." Daniel mompelt iets over dat hij een man is en het daarom niet wil vragen. Rick zegt daarop fel tegen Daniel: "Cuzzo, ik blijf jou niet zeggen hè?" Keylow: "Het lijkt alsof de moraal is gezakt laatste tijd. Het is alsof je zegt: Key, je bent een lul, je laat ons in de kou staan. Maar cuzzo, kom met een optie. Je bent een slimme nigga, maar kijk hoe je in de h200d staat, helemaal down."

Keylow vraagt vervolgens aan Daniel wat hij in de toekomst zou willen doen. Daniel antwoordt dat hij ooit wel een bar zou willen hebben. Keylow maakt die ambitie belachelijk. Hij zegt dat hij het geld voor een bar al een paar keer had kunnen hebben. Daniel licht zijn ideeën over het openen van een bar toe en laat een paar keer het woord 'money' vallen.

Keylow: "Fuck money nigga. Geld is niet belangrijk cuzzo. Respect en loyaliteit dat is belangrijk. Respect, wat is belangrijker cuzzo? Kijk deze man hier (Steven, RaR). Hij heeft voor duizenden euro's op jullie lichaam gezet¹⁴⁰ en hoor je hem klagen? Hij kan geld met die shit verdienen cuzz. Maar fuck money nigga. Weet je hoe vaak ik hier met tienduizend in mijn zak sta? Maar denk je dat ik dat zomaar aan iedereen geef?" Keylow gaat door en wijst er op dat hij het belangrijk vindt dat mensen het verdienen, dat ze echt laten zien dat ze down zijn, dat ze respect hebben en loyaal zijn. Keylow: "Ik kijk elke dag op ping. Fuck money nigga, je zit in een set, maar je leert niets van de set. Je haalt zelfs Sin Locc weg, hoe kan dat cuzz? Ik zie een soort zwart gat bij je foto, ben je zo depressief nigga?"

Daniel reageert niet op de vraag van Keylow en ook Dré hoort het gelaten aan. Ze gaan niet in discussie en zeggen alleen soms "ai cuzz" of "nee cuzz". Aan het einde van het gesprek geeft Keylow Daniel en Dré een '200' groet en een omhelzing. Ik hoor Daniel en Dré tijdens het groeten hun excuses aanbieden.' (22/11/2012, observatie)

De reactie van Keylow op de ervaren onvrede van de h200dstas bevat een aantal interessante punten. Zo laat hij zien dat reciprociteit in de set van de

¹³⁸ 'Bitchen' betekent hier klagen of zeuren (vgl. Van Staple, 2003: 201).

¹³⁹ Keylow gebruikt hier de aanduidingen double of triple OG om aan te geven dat zijn status binnen de set van de Rollin 200 Crips dubbel of zelfs driedubbel zo hoog is als de hoogst mogelijke titel. De aanduiding van (double of triple) OG's betreft in de Nederlandse context vooral een eretitel waarvan het in veel gevallen niet duidelijk is wat de concrete criteria zijn om gezien te worden als 'original gangster'. Veelal hangt deze titel samen met leeftijd of ervaring op straat.

¹⁴⁰ Steven heeft in het verleden in een tattoo-zaak gewerkt en zet een deel van de tatoeages bij de leden van de Rollin 200 Crips.

Rollin 200 Crips zich niet enkel uitstrekt tot financiële tegengebaren: Keylow wijst ook op de non-monetaire aspecten die hij van belang acht als lid van de Crips. Daarnaast geeft hij aan dat respect en loyaliteit moeilijk in geld uit te drukken zijn. Bovendien geeft hij met zijn reactie zicht op de interne machtsverschillen en hoe de verwachtingen in het netwerk van de Rollin 200 Crips anders ingevuld worden naargelang iemands positie in de set. Voor Keylow, die aangeeft “met tienduizend euro in de h200d te staan”, is geld geen probleem. Dat is anders voor de h200dstas die weinig tot geen geld hebben, gedwongen worden zich dagelijks te melden in de h200d, niet betaald krijgen voor het werk dat ze zetten of in het algemeen geen werk mogen zetten. Ook mannelijkheid speelt hierbij een rol zoals Daniel aangeeft. Hij wil Keylow niet hoeven te vragen om geld. Andere leden slikken hun trots wat dat betreft in en vragen twintig euro aan Keylow om beltegoed of geld om boodschappen te kopen. Met de confrontatie lijkt de spanning binnen de set uit de lucht.

“Heleboel spelen opeens verstoppertje”

De dagen en weken na de confrontatie lijkt de sfeer beter. De h200dstas klagen minder en ik krijg het gevoel dat er plannen zijn bedacht om werk te zetten en geld te verdienen. In december 2012 tref ik echter steeds minder mensen in de h200d en valt in het bijzonder de afwezigheid van Tyrell, Winston, Quincy en Daniel op. Gino heb ik dan al sinds begin oktober 2012 niet meer in de h200d gezien. Eind december 2012 sta ik in de h200d met Rick: Rick staat op het punt te gaan trainen en Charlie en ik lopen met hem mee om in zijn kelder zijn tas te halen. Als we bij zijn kelder staan, zegt Rick:

“Heleboel spelen opeens verstoppertje. Opeens zijn ze spoorloos. Daniel is ook vaag, daar ging ik laatst nog mee praten, maar die is ook vaag. Winston is zogenaamd in een andere stad. Cuzz (Keylow, RaR) zei ook nog dat hij dat ding zelf op zijn voet had laten vallen. Zo gaat dat eigenlijk altijd. Eigenlijk na.. Eigenlijk na Sin, dan wordt het te real. Dan moeten ze opeens allemaal zogenaamd werken. Maar politie weet dat ook hè, daarom hebben ze het altijd over de harde kern. Maar er zijn er een hoop weg, die drie gekken (Stanley, Faisel en Rishi, RaR) tel ik nog niet eens mee.” (20/12/2012, gesprek met Rick)

De h200dstas die de afgelopen maanden hebben geklaagd over het gebrek aan financiële compensatie en vooruitgang, “spelen nu verstoppertje”. Van de één op de andere dag melden ze zich niet meer in de h200d of bij de oudere leden van de set. Rick vraagt aan mij of ik hen recentelijk nog heb gesproken en of hun ‘ping’ nog actief is. De vertrokken h200dstas laten echter niets meer van zich horen. Door Keylow wordt dit gekoppeld aan het feit dat ze “opgeven”, “niet real” en niet loyaal zijn. Rick meent dat de dood van Sin zoveel impact op de jongere leden heeft gehad dat ze nu niets meer van zich laten horen.

Met het grootste deel van vertrokken h200dstas heb ik dan een goede band opgebouwd, onder andere omdat ik meermaals per week veel tijd met hen doorbracht op straat in de h200d. De breuk binnen de set van de Rollin 200

Crips vormt een potentieel probleem voor het vervolg van mijn veldwerk. Enerzijds wil ik contact houden met de vertrokken h200dstas en hen op termijn spreken over hun motieven om uit de set te stappen, maar tegelijkertijd verwacht ik dat Keylow en andere leden van de Crips dit kunnen interpreteren als ‘disrespect’ en een gebrek aan loyaliteit van mijn kant. Ik besluit Keylow om die reden te polsen wat hij ervan vindt wanneer ik contact met hen opneem. Hij moedigt mij aan om te kijken of “de afvallers” hierover met mij willen praten. Als ik eind maart 2013 vertel dat met Fernando heb gesproken, vraagt Keylow wat hij precies heeft gezegd. Ik zeg dat Fernando weinig over zijn tijd bij de Rollin 200 Crips wilde loslaten en dat hij ietwat terughoudend was, iets dat tijdens ons eerste gesprek daarover ook zo was. Keylow relateert dit aan “de stille codes binnen de set” en verwacht daarom dat de vertrokken h200dstas met mij niet over eventuele interne problemen of spanningen zullen praten.

Het verlaten van een gang is doorgaans omgeven met stereotiepe, spectaculaire verhalen van leden die bijvoorbeeld iemand moeten vermoorden of zelf op gewelddadige wijze uit de gang worden gezet. Pyrooz en Decker (2011) laten zien dat deze ideeën ook onder Amerikaanse gangleden een rol van betekenis spelen. In plaats van leden die letterlijk uit een gang geslagen worden, blijkt uit onderzoek onder Amerikaanse gangleden dat er eerder sprake is van een gradueel proces van afstand nemen van de gang (Pyrooz en Decker, 2011: 419). Ook door de leden van de Rollin 200 Crips wordt gedacht dat uit de gang stappen gepaard zal gaan met geweld, deels omdat dit door de leden van de Rollin 200 Crips zo bekrachtigd wordt. Oudere leden geven bijvoorbeeld aan dat “je er niet zomaar uit kan”. Daarnaast benadrukken tatoeages als “200 Gang or Die” of “Crip R Die” op de lichamen van diverse leden een symbolische loyaliteit tot de dood. Over voormalig leden wordt gezegd dat ze niet meer in de h200d mogen komen en verhalen doen de ronde over nog actieve leden die de activiteiten van ex-leden in de gaten houden en dreigen hen in elkaar te slaan. Dit heeft effect op een deel van de vertrokken h200dstas, waaronder Tyrell:

“Ik mag daar niet meer kome zowiezo dus mij ga je niey meer daar zien (...) He ma je hebt me nooit gesproke als het gevraagd word ya feel me.” (30/01/2013, conversatie via Blackberry ping met Tyrell)

Aangezien het merendeel van de Rollin 200 Crips niet in de wijk woont, blijkt het nemen van fysieke afstand in veel gevallen geen probleem. Voor Kerim, die eind 2011 uit de set wordt gezet, ligt dit echter moeilijker omdat hij wel in de wijk woont. Hij kiest andere, minder zichtbare routes naar zijn huis om een confrontatie te vermijden en ik zie hem meermaals in versnelde pas door de wijk lopen. Over het algemeen spelen voormalig leden echter “verstoppertje”: ze keren de Rollin 200 Crips de rug, verwijderen telefoonnummers en nemen nooit meer contact op. Dit bewerkstelligt dat er over ex-leden gesproken wordt als “afvallers”, “zwakkelingen” of “busters”. Jimmy, een voormalig lid die vanaf

het begin van mijn veldwerk gebrouilleerd is met de Rollin 200 Crips, wordt steevast aangeduid als “bitchboy”.

Een paar maanden na hun vertrek spreek ik de vertrokken h200dstas over hun periode als onderdeel van de Rollin 200 Crips. Tyrell vertelt dat hij de enige is die na zijn vertrek nog een keer terug is gegaan om tekst en uitleg te geven:

“R: Hoe ik al op de block¹⁴¹ kwam. Tyrell, ja, ga daar staan. Weet je? Ik denk van what the fuck, weet je? Dan denk ik weer van weet je? Altijd krijg ik deze kankerdingen, weet je? Ik kom nog gewoon, gewoon met, gewoon real, eerlijk, weet je. Met alles wat ik heb, weet je? Begrijp je? En dan nog ook ga je me zo behandelen, van ja, nee ga daar staan. En wat doet-ie (Keylow, RaR)? Weet je wat-ie doet? Zo van hij pakt mij zo bij mijn keel zo, hij slaat mij hè? Hij slaat mij hè, hij trapt mij helemaal in elkaar hè? Gewoon met mijn krukken alles weet je? Zo van: nee, en je gaat nu uitleggen van uhh, je gaat nu uitleggen van uhh, wat jullie mee bezig zijn. Soort van weet je?

I: Wat moest je uitleggen dan? Wat dacht hij dat jullie aan het doen waren?

R: Toen begon hij zo dingen te vragen zo van nee en hoe is het zo begonnen dat iedereen weggaat enzo? Ik zeg gewoon eerlijk van: kijk, het is allemaal persoonlijk enzo. Ey, ik heb met tranen in mijn ogen, ik zweer het je, ik heb gewoon gehuild daar. Ik kan niet eens begrijpen, weet je, waarom jullie zo met mij hebben ge.. doen enzo. Waarom doen jullie zo met mij hè? Weet je? Ik heb echt.. Hun hebben gezien sinds het begin hoe ik ben begonnen hè? Ik begon met trainen gewoon van wat jullie hebben gezegd, dat heb ik altijd gedaan. Alles wat hun hebben gezegd, heb ik altijd gedaan. Tot ik daar heb gezeten daar in die h200d, begrijp je? Al zeiden hun A, dan ging ik A doen. Begrijp je wat ik bedoel? Ik heb altijd gedaan wat deze fucking big homies zeiden tegen mij. Begrijp je wat ik bedoel? En nu was het toch van nee, je hebt niet goed gedaan, of als je nee, nee je hebt niet goed gedaan, weet je? Of whatever, of dit dat. Je hebt zoveel shit al, weet je? Met alle homies, alle homies, weet je, hebben we al zoveel dingen al gezet, eigenlijk voor de h200d en wat zijn we dan? Dan zijn we bitches enzo. Nu zijn we ook bitches. Nu zijn wij ook bitchass niggas. Begrijp je wat ik bedoel? Terwijl ik heb gehuild daar hè? Ik zweer het je!” (10/05/2013, interview Tyrell)

Keylow had hierover tegen mij enkele maanden geleden gezegd dat hij Tyrell “zijn strepen had afgenomen”, zonder expliciet te worden over de manier waarop dit was gebeurd. In het emotionele verhaal van Tyrell komt zijn volledige toewijding en loyaliteit tot uitdrukking, dat een verklaring vormt voor zijn teleurstelling en verdriet over de gang van zaken. Zijn beschrijving laat ook nadrukkelijk zien dat zijn persoonlijke morele grenzen in zijn laatste periode als h200dstas overschreden werden. Het geeft tevens zicht op de keerzijde van loyaliteit en hechte sociale netwerken. Tyrell vormt nu een

¹⁴¹ Aanduiding die gebruikt wordt om te verwijzen naar de lokale context van de h200d en inwisselbaar met de term ‘h200d’ gebruikt wordt. H200dstas zouden dit schrijven als ‘blocc’ of als ‘cloc’ om de letter ‘b’ (een verwijzing naar de stereotiepe vijand van de Crips in de Verenigde Staten, de Bloods) of de letters ‘ck’ (afkorting van CripKiller) te vermijden.

buitenstaander en wordt weggezet als “een bitchass nigga”: iemand die niet ‘echt’ is, niet loyaal is en dat ook nooit is geweest. Dit terwijl Tyrell - net als andere vertrokken h200dstas - jarenlang vanuit loyaliteit allerlei dingen voor de set van de Rollin 200 Crips heeft gedaan en allerlei misstanden heeft geaccepteerd.

“Wat jij voor de h200d kan doen”

In de gesprekken die ik met de voormalige h200dstas voer in de maanden na hun vertrek, tekenen zich de contouren van hun morele economie steeds nadrukkelijker af. Ik spreek eerst af met Fernando en Winston bij de laatste thuis. Winston zit achter een computer in zijn thuisstudio en is bezig met het maken van een ‘beat’. Fernando is bezig met het zetten van een tatoeage op de rug van Winston en later op de avond op zijn eigen arm. Ze steken de ene joint na de andere aan en de drank die ik voor hen heb meegenomen - twee flessen Hennessy - vloeit rijkelijk. Ondertussen vertellen ze honderduit over hun ervaringen bij de set. In retrospect zijn ze blij met hun keuze om de Rollin 200 Crips achter zich te laten. Ze maken de verplichte h200dpatrol belachelijk, waarbij ze urenlang in dezelfde positie, op een serieuze manier de h200d moesten bewaken. Winston problematiseert daarnaast de ongelijkwaardige en uitgestelde reciprociteit binnen de set:

“If you break down the words, dan is het sneaky eigenlijk”, zegt Winston. Hij legt uit dat Keylow in het begin aan iedereen duidelijk maakt dat ‘het er niet om gaat wat de h200d voor jou kan doen, maar wat jij voor de h200d kan doen’. Winston herhaalt dat dit een ‘sneaky zin’ is en dat veel ook niet precies begrijpen wat ermee bedoeld wordt. Het betekent volgens Winston dat je zelf er niets voor terug krijgt, behalve een keer een Dickies¹⁴² shirt en pak. Het grootste probleem was volgens Winston dat er veel beloofd wordt, maar niets gebeurt. Hij geeft het voorbeeld van een muziklabel dat door Keylow zou worden opgericht, waar Winston dan een contract als rapper zou tekenen.’ (12/04/2013, gesprek met Winston)

Het uitgangspunt van de Rollin 200 Crips is volgens Winston inherent onevenwichtig, waarbij de nadruk ligt op wat leden voor de Crips kunnen betekenen in plaats van andersom. Winston heeft dit naar eigen zeggen al een tijd geleden ingezien en waakte er sindsdien voor niet afhankelijk te zijn van de Rollin 200 Crips voor geld. Om die reden heeft hij een reguliere baan.

Belangrijke binnen de gang heersende principes als eenheid, broederschap en loyaliteit zijn in de beleving van de h200dstas ook nadrukkelijk gekoppeld aan verwachtingen rondom reciprociteit. Dat ook hier geen sprake was van een gelijkwaardige, wederkerige relatie kwam bij Fernando aan het licht nadat hij was opgepakt:

¹⁴² Populair kledingmerk onder leden van de Rollin 200 Crips.

‘Fernando vertelt dat hij enige tijd in voorarrest zat met Carlito en Kerim voor een steekpartij. Omdat Carlito en hij vrij snel weer in vrijheid werden gesteld werd er getwijfeld of ze niet ‘gesnitcht’ hadden. Fernando stelt dat er zelfs aan hem gevraagd werd om zijn verklaring te gaan halen als bewijs. Hij deed dat, maar vond het vreemd. Fernando: “Dus wij zijn familie, dan ik zeg jou: ik heb niet gesnitcht. Dat zou genoeg moeten zijn toch?” (23/03/2013, gesprek met Fernando)

Fernando koppelt zijn verwachtingen aan het door de Crips gepresenteerde beeld van loyaliteit en de fictieve constructie van verwantschapsrelaties zoals die ook in de veelgebruikte term ‘cuzz(o)’ naar voren komt. In deze context van broederschap en eenheid zou het volgens Fernando voldoende moeten zijn wanneer hij zegt dat hij niet met de politie heeft gesproken en als lid van de Rollin 200 Crips zou zijn woord genoeg moeten zijn. Een vergelijkbaar proces komt naar voren tijdens een situatie waarbij Fernando bedreigd wordt. Fernando ging naar Keylow om te vragen om een ‘strap’, omdat Fernando het gevoel had dat zijn leven op dat moment niet zeker was. Keylow vertelde hem dat hij alleen een strap zou krijgen als hij een “jack”¹⁴³ zou doen. “We zijn toch familie? Ik word bedreigd en ik vraag jou om een strap en jij zegt dat ik eerst nog een jack moet doen?”, zegt Fernando. Uiteindelijk heeft Fernando “de beef zelf maar gehandeld”¹⁴⁴ en heeft hij de ruzie via een wederzijds bevriend meisje weten uit te praten.

De voorbeelden van Winston en Fernando, maar ook die van Daniel en Gino illustreren dat er binnen de Rollin 200 Crips geenszins sprake lijkt van evenwichtige reciprociteit; iets dat in zekere zin inherent is aan de asymmetrische machtsrelaties binnen het netwerk van de set. Door een aantal leden wordt dit niet als problematisch ervaren. Ze respecteren de bestaande hiërarchische statusverhoudingen die onder andere zijn gebaseerd op leeftijd, de hoeveelheid werk die iemand voor de set heeft gezet, iemands reputatie op straat en zijn detentieverleden. Ook wordt door een deel van de h200dstas de onevenwichtige verdeling van geld niet geproblematiseerd omdat ze niet afhankelijk zijn van de Rollin 200 Crips voor hun inkomsten, bijvoorbeeld omdat ze (nog) bij hun moeder wonen, ondersteund worden door een vriendin of vrouw, een fulltime reguliere baan hebben of los van de Rollin 200 Crips hun geld verdienen op straat. Een ander deel van mijn respondenten doorstaat de uitgestelde en soms negatieve reciprociteit vanuit het idee of de hoop dat het op termijn beter zal worden.

Omdat Fernando en Winston een uitgebreid beeld schetsen van hun negatieve ervaringen als lid van de Rollin 200 Crips, vraag ik hen waarom ze al die tijd dan toch in de set zijn gebleven:

¹⁴³ ‘Jack’ oftewel een beroving. Komt van het Amerikaanse ‘jack moves’: roofovervallen die meestal op straat plaatsvinden. Dit is een term die populair geworden is na het verschijnen van de biografie ‘Monster’ (1993) van Sanyika ‘Monster Kody’ Shakur, een voormalig lid van de beruchte Eight Tray Gangster Crips.

¹⁴⁴ ‘Beef handelen’ laat zich hier vertalen als het oplossen van een ruzie of geschil.

‘Fernando vertelt dat het van buitenaf lijkt alsof de Rollin 200 Crips erg succesvol zijn: dat er geld is, dat er interessante opties zijn, goede contacten en dat er allerlei zaken geregeld zullen worden. Daarnaast meent Fernando dat veel van de jongeren uit gebroken gezinnen komen en geen vaderfiguur hebben. Fernando en Winston lopen de verschillende leden langs en zeggen dat de relatie van Dré, Tyrell, Jayden, Mike, Marvin, Keylow, Rick en Fernando zelf met hun vaders om verschillende redenen problematisch was. Daarnaast zijn Fernando en Winston het er over eens dat ze het ook wel ‘tof’ vonden om ergens bij te horen en dat het zijn van een Crip ook een soort status gaf.

Ik vraag nogmaals aan Winston waarom hij dan toch zo lang in die situatie is gebleven. Winston zegt dat het vooral te maken had met het vooruitzicht op iets en dat er toch iets zou kunnen veranderen. Daarnaast laat hij verschillende malen het woord ‘gebrainwasht’ vallen.’ (23/03/2013, gesprek met Fernando en Winston)

De droom van financiële onafhankelijkheid die door Keylow wordt, dient als motivatie en houdt een deel van de h200dstas loyaal. In zekere zin is hier ook sprake van een ‘safety first’ principe: het problematiseren van de oneerlijke verdeling van geld en respect zou kunnen leiden tot een breuk met de Rollin 200 Crips, waardoor alle geïnvesteerde tijd, loyaliteit en energie niets heeft opgeleverd. Een deel van de h200dstas kiest dus lange tijd voor de relatieve zekerheid die de Crips hen kunnen bieden: ze doorstaan bepaalde, exploitatieve situaties omdat ze verwachten hier op termijn (rijkelijk) voor gecompenseerd te worden. Bovendien willen ze allerlei positieve aspecten die gepaard gaan met lidmaatschap bij de Rollin 200 Crips niet op het spel zetten, zoals het gevoel ergens bij het horen, een duidelijke identiteit en een zekere mate van status op straat. De oudere leden van de Crips vormen voor sommige jongere h200dstas ook de rol van een substituut vaderfiguur. Tyrell noemt Rick bijvoorbeeld zijn ‘straatvader’: iemand tegen wie hij ontzettend opkijkt vanwege zijn activiteiten op straat, maar ook het feit dat hij een aanwezige vader is voor zijn kinderen en een fanatiek sporter is.

Loyaliteit vormt een belangrijke kracht in de morele economie van de h200dsta. In combinatie met de uitgestelde reciprociteit maakt dit hen vatbaar voor omstandigheden die vanuit een buitenstaanders-perspectief worden beschreven als ‘slechte arbeidsomstandigheden’ of zelfs uitbuiting. Dit wordt zichtbaar in het geval van Dré. Zijn leefomstandigheden zijn in de tijd dat ik hem ken marginaal te noemen. Hij slaapt lange tijd op een bank in een huis met een wiettent of deelt kleine woningen met andere h200dstas. Hij leeft een tijd lang uit een vuilniszak met kleding, verliest even later een deel van zijn garderobe bij een inval door de politie en is gedwongen enige tijd later weer bij zijn moeder te gaan wonen. Bovendien heeft hij weinig tot geen geld om voor zichzelf eten te kopen en is daarvoor afhankelijk van de set. Toch vormt geld voor hem niet de belangrijkste motivatie. Wanneer ik het met Dré heb over de vertrokken h200dstas geef ik aan het gevoel te hebben dat het er bij een aantal om geld ging. Dré reageert daarop fel:

“Maar het gaat niet om het geld cuzz, je moet trots zijn dat je hier mag zijn. Dus het respect dat je de cuzzos geeft, dat krijg je terug. Tegen Daniel zei ik ook: als je hier niet wil zijn, als geen respect wil geven, dan moet je gaan cuzz, dan moet je gaan. Respect die je geeft, die krijg je terug.” (10/04/2013, gesprek met Dré)

Steven wijst op vergelijkbare niet-monetaire voordelen die hij geniet als Crip en meent dat er allerlei positieve aspecten verbonden zijn aan onderdeel uitmaken van de set. Hij meent dat zonder Keylow of Rick veel Crips inmiddels dood zouden zijn of zouden vastzitten. Broederschap en loyaliteit noemt hij als belangrijk in zijn leven. Hij gebruikt ook termen als “structuur”, “houvast” en “verbondenheid” om naar de set te verwijzen. Steven beschrijft zichzelf daarnaast als een soldaat en ziet Keylow als zijn luitenant of generaal die hij blind volgt. Steven vertelt daarop dat zijn ex zei dat hij een keer professionele hulp moest zoeken:

“Maar dat heb ik en dat doe ik. Want hoe ga ik praten met mensen die mijn leven niet hebben geleid? Hoe ga ik hun serieus nemen? Hoe ga ik naar hun luisteren? Daarom praat ik met Keylow of Mike bijvoorbeeld. Daar kan ik wel mee praten. Zij kunnen relaten omdat zij ook dezelfde pijn hebben. Geld is niet waarom ik doe wat ik doe en dat is het ook nooit geweest. Ik zag al jong jong¹⁴⁵ hoe makkelijk het is om geld te verdienen. Als ik dat zou willen zou ik wel weer in de wereld van de prostitutie gaan werken of fulltime gaan tatten.” (16/11/2012, gesprek met Steven)

De disbalans in wederkerigheid wordt door een deel van mijn respondenten lange tijd niet als onrechtvaardig of problematisch beschouwd. Steven en Dré ervaren een vergelijkbare blootstelling aan de onevenwichtige verdeling van respect en geld zoals de eerder genoemde Fernando, Winston, Gino, Tyrell en Gino beschrijven. Het grote verschil met Steven en Dré is dat zij dit vanwege hun loyaliteit aan de Rollin 200 Crips niet als een probleem ervaren. Ook Jermaine en Jimmy, allebei een stuk ouder dan de acht vertrokken h200dstas die tot nu toe aan het woord zijn gekomen, stellen in retrospect dat ze vanuit loyaliteit zichzelf altijd op het tweede plan hebben geschoven en een groot deel van hun verdiensten op straat gaven aan de set.

“Vrijwilligerswerk”

In de beschrijvingen van de vertrokken h200dstas komen een aantal gelijkenissen naar voren die samenhangen met het gebrek aan financiële compensatie voor het werk dat zij voor de set zetten. Fernando werd een jaar eerder weggestuurd dan de acht h200dstas die zelf vertrokken. Dit was volgens Keylow te wijten aan het feit dat Fernando “shit achter de set om beraamde” en “geen goed werk leverde”. Bovendien zou hij te veel bezig zijn

¹⁴⁵ Onder mijn respondenten wordt het herhalen van woorden, zoals in dit geval jong jong, gebruikt als hyperbool. ‘Jong jong’ moet in dit geval gelezen worden als ‘(heel) erg jong’.

met rappen over de straat en te weinig bezig met het daadwerkelijk verrichten van activiteiten op straat. De lezing van Daniel hierover is echter anders:

‘De reden dat Fernando uit de set is gezet was volgens Daniel het volgende: Fernando had net met twee andere leden van de set een ‘torie’ gedaan en hij dacht daarvoor betaald te krijgen, maar uiteindelijk kreeg hij geen geld voor werk dat had gezet. Daniel zegt: “But that doesn’t make no sense. When you trabajo¹⁴⁶, you should get snaps¹⁴⁷, it’s as simple as that.”

Fernando zat een tijdje later in de auto en was gefrustreerd door het feit dat hij niet betaald kreeg en trok zijn mond open. Daniel zegt dat Fernando iets zei als: “Alleen de big homies, alleen de OG’s maken hier money.” Charlie zat ook in de auto en Daniel zegt dat je dat soort negatieve dingen niet moet zeggen als hij in de buurt is “Cause Charlie is deep in the ass crack of the big homie you know, haha.” Charlie heeft Keylow uiteindelijk verteld wat Fernando in de auto had gezegd.’ (23/09/2012, gesprek met Daniel)

Het is in dit geval de negatieve reciprociteit waarbij Fernando werk zet, maar er niet voor betaald wordt die zorgt voor spanning tussen Fernando en de Rollin 200 Crips. De beschrijving van Daniel benadrukt dat hier volgens hem sprake is van een onrechtvaardige situatie. Met Fernando bespreek ik dit enkele maanden later. Fernando beschrijft dat hij al een paar keer had aangegeven dat hij grote dingen wilde doen, hij wilde “echt werk zetten” en naam maken. Hij vertelt dat hij een keer wiet aan het toppen was in een huis waar ook andere h200dstas aanwezig waren en ook aantal oudere leden zoals Jayden en Steven. Hij vertelt dat hij openlijk klaagde en zei “dat hij deze bullshit niet meer ging doen, dat het kleine jongens shit was”. Jayden en Steven zeiden daar op dat moment niets van, maar Fernando moest zich later wel in de h200d bij Keylow melden. Keylow vond dat Fernando niet ‘geslipped’¹⁴⁸ had, omdat de oudere Crips hem “in check hadden moeten zetten”¹⁴⁹. Ondanks dat Keylow Fernando nog een laatste kans wilde geven, hoefde dat voor hem niet meer en werd er gezegd dat hij beter kon gaan. Fernando had vooral problemen met het gebrek aan betaling:

“Als je iemand bewaakt, je houdt de deur voor hem open, staat de hele dag bij hem, dan ben je eigenlijk toch een goon¹⁵⁰? En goons moet je betalen toch? Ik zeg je eerlijk, ik zou het geen probleem vinden als hij elke dag mijn zak zou vullen.

¹⁴⁶ Daniel gebruikt hier het Spaanse woord voor werken ‘trabajo’.

¹⁴⁷ Met ‘snaps’ wordt bedoeld op geld.

¹⁴⁸ Term die de Crips gebruiken om aan te geven dat iemand verzaakt (Van Staple, 2003: 203).

¹⁴⁹ ‘In check zetten’ laat zich in dit geval vertalen als ‘er op aanspreken’.

¹⁵⁰ ‘Goon’ is een term die veel terugkomt in de Amerikaanse rapmuziek en kan verwijzen naar een persoonlijke bodyguard, iemand die is ingehuurd vanwege zijn gewelddadige kwaliteit en/of lager geplaatste leden van een gang die verschillende klusjes moeten opknappen.

Als ik elke dag money in mijn zak zou hebben, dan is het een ander verhaal. Maar ik ga niet de goon spelen zonder betaald te krijgen.” (23/03/2013, gesprek met Fernando)

Fernando zag de Rollin 200 Crips als een mogelijkheid om te groeien en naam te maken met grotere dingen dan dat hij tot dusverre gewend was op straat. Hij doet uiteindelijk een jack met twee andere leden van de Rollin 200 Crips waarbij hij iets minder dan een kilo cocaïne afhandig weet te maken van een Colombiaan. De drugs wordt aan Keylow gegeven en Fernando kreeg naar eigen zeggen “honderd of tweehonderd euro” voor zijn inspanningen. Keylow steekt het overgrote deel van de opbrengsten in eigen zak. In dit geval is er niet alleen sprake van een onevenwichtige en onrechtvaardige verdeling van inkomsten, maar bovendien sprake van negatieve reciprociteit of zelfs uitbuiting in de context van criminaliteit. Fernando riskeert vanwege de concrete activiteit zijn leven of een gevangenisstraf en wordt daarvoor minimaal gecompenseerd. Ook andere h200dstas vertellen vergelijkbare verhalen waarbij de (persoonlijke) risico's die zij lopen door het werk dat zij zetten voor de set niet opwegen tegen de tegengebaren die zij daarvoor ontvangen. Winston liet bijvoorbeeld tot twee keer toe wiettenten in zijn huis zetten, maar weigerde dit een derde keer omdat hij bang was bij ontdekking door de politie zijn woning te verliezen.

In het geval van de h200dstas is het niet de negatieve reciprociteit die op zichzelf als problematisch ervaren wordt. De morele grenzen tekenen zich pas af wanneer er zich problemen voordoen op het gebied van hun levensonderhoud. Scott beschrijft de morele economie om die reden als een bestaansethiek (Scott, 1976: 167). Ondanks dat de maatschappelijke omstandigheden in Nederland verschillen, neemt ook in de morele economie van de h200dstas een bestaansminimum een centrale plaats in. Het protest en verzet, hoe subtiel dit in het begin ook is, openbaren zich vooral in situaties dat de h200dstas in toenemende mate geen geld hebben. Ook bij de doorgaans loyale Dré maakt het gebrek aan inkomen de grenzen van zijn morele economie inzichtelijk:

“Kijk, ik heb geen spijt dat ik in de set ben gekomen, dat niet. Maar er moet wel iets gaan gebeuren cuzz. Ik ben lui geworden van het niets doen cuzz. Het kan niet zo cuzz, kan niet zo. Ik zie allemaal kleine punks in allemaal dingen rijden. En kijk naar onze shit dan? Kan niet zo cuzz, kan niet. Kijk, geld is niet het belangrijkste voor mij cuzz. Ik was al jong een banger¹⁵¹. Maar bepaalde dingen moeten wel geregeld worden cuzz. Kan niet zo cuzz. Ik heb stapels rekeningen cuzz!” (05/11/2012, gesprek met Dré)

Dré vertelt daarop dat hij rond de achtduizend euro aan boetes en rekeningen heeft openstaan. Een deel vanwege zorgverzekering en daarnaast hele stapels

¹⁵¹ ‘Banger’ verwijst naar ‘gangbanger’: een Amerikaanse term voor een lid van een gang.

boetes van het lokale vervoersbedrijf. Ook heeft hij nog wat boetes bij Justitie uitstaan. Wanneer hij herhaalt dat “er iets moet gebeuren”, vraag ik hem of hij de enige is dit ervaart, zegt hij:

“Nee, al die youngsters denken er zo over, zeker die h200dstas die al lang bij de set zijn zoals Tyrell en Daniel en die nadenken. Er moet iets gebeuren cuzz, ik moet geld hebben. Jij werkt toch ook niet voor niets? Nou dan! Dan kan ik net zo goed vrijwilligerswerk gaan doen. Waar praten we dan nog over?” (05/11/2012, gesprek met Dré)

De onevenwichtige reciprociteit wordt door Dré niet per definitie als problematisch ervaren, maar gaat wel een rol spelen op het moment dat het consequenties heeft voor zijn eigen levensonderhoud vanwege boetes en schulden die zich opstapelen omdat er geen geld binnenkomt. Dré gebruikt de term “vrijwilligerswerk” om de ervaren negatieve reciprociteit te beschrijven: werk zetten, maar er niet voor betaald krijgen.

Ook bij andere h200dstas dan Dré is het voornaamste probleem gelegen in het feit dat ze in de loop der jaren in toenemende mate afhankelijk zijn geworden van de Rollin 200 Crips voor geld:

R: I had tried even to tell them like: listen, I have to make money. I can't stand here like this you know? Like, my life is basically standing still you know? Not paying no bills, not paying nothing. No fucking mail coming in, you know what I'm saying. You know what I mean? No money coming in at all. Living hand to mouth. Little bit of money that I get, I spend on food, weed and this and cigarettes. Half the fucking h200d is there smoking my cigarettes and my weed.

I: So, you're living day to day?

R: You feel me? It's really day to day man.

I: And also, no other people around you to help you? Or to support you? Financially or maybe..

R: Nobody man, you know what I'm saying? You're living day to day shit. It was me trying to help everybody else a little bit also you know? Even when I was struggling you know, I would help out Gino. I said to Gino: okay, fine you can also slang some yayo, this and that, have some of the yayo and shit you know? But he had no money to put into this shit you know? So I gave him half of my yayo basically to sell you know? Because he has a child you know? Shit, how can I fucking not do that you know? He makes me the godfather of the son, I gotta fucking help him somehow to get some fucking money you know haha?” (15/03/2013, interview Daniel)

Tyrell (R1) beschrijft een vergelijkbaar gebrek aan inkomsten en vooruitgang wanneer ik hem in het huis van Winston uitgebreid spreek. Fernando (R2) is ook in de woning aanwezig en mengt zich op een gegeven moment in het gesprek:

“R1: Ik zelf ook, kan ik, ik kan boos worden, maar ik voel hetzelfde als wat de homies voelen, weet je? Ik heb ook honger, what the fuck homie, je weet toch?

Weet je, we willen ook gewoon, anders is het ook maar some dumb shit weet je? You feel me? Je weet toch, dan denk ik ook van, of niet Fernando? Come on now, weet je?

R2: You gotta eat my nigga!

R1: Ja man cuzz, you feel me?

I: Maar dat vond ik soms moeilijk te begrijpen toch? Want dat snapte ik niet. Ik dacht altijd jullie krijgen wel, je krijgt wel geld, want dat leek me logisch, toch? Er is money ofzo..

R2: Weet je wie dingen kreeg, weet je wie dingen kreeg? Die niggas van wie hun zelf bang waren. Sin, denk je dat ze hebben Sin ooit geflashed? [Fernando tikt ondertussen met een oud breekijzer dat hij in zijn hand heeft op de grond] Ik kan denk ik zweren en ik weet het niet eens, maar ik denk hun hebben tegen Sin durven zeggen: van Sin dit is een jack van dertig kop¹⁵² en hier neem twee kop? Never. Jeff. Jeff? Is ooit tegen Jeff gezegd: ey, dit is een jack van twintig doezoe, hier neem een doezoe? Hun weten dat bij Jeff, hun moeten niet eens die ding.

R1: Hij is al half zwaar in die business. Jeff is iemand die nuttig is voor hem.

R2: Niet eens dat, niet eens dat, niet eens dat...

R1: Maar Jeff is iemand..

R2: Kijk hoe Jeff en Sin zijn. Besef hun in de auto met hem en hij zegt: ey cuzz hier en je kan niets zeggen. Je moet je mond dichthouden. Ey, volgens mij Jeff zou hem gewoon pistol whippen ofzo, van ey ben je gek ofzo? Sin, Sin, Sin zou volgens mij gewoon niggas smoken¹⁵³, van ey, je denkt ik ben een young little nigga ofzo? Want dat is some young little nigga shit, van jij doet dat en jij krijgt geen money ervoor." (10/05/2013, gesprek met Tyrell en Fernando)

In deze beschrijving komen een aantal centrale thema's uit dit hoofdstuk samen. Tyrell verklaart dat hij maar in zeer beperkte mate iets terugkreeg voor zijn inspanningen en het werk dat hij voor de set zette en dat dit in zijn geval resulteerde in marginale leefomstandigheden. Fernando verwijst naar Jeff en Sin die allebei ook een onderdeel van de Rollin 200 Crips zijn, maar niet gebonden zijn aan dezelfde regels als de andere (vertrokken) h200dstas. Daarbij zijn zowel Jeff als Sin voor geld niet afhankelijk van de Rollin 200 Crips. Fernando geeft in zijn laatste opmerking ook heel nadrukkelijk zicht op zijn eigen machteloosheid. Waar mensen als Jeff en Sin niet als "young niggas" worden behandeld omdat ze een dergelijke negatieve reciprociteit niet zouden accepteren, daar heeft Fernando, ondanks zijn kritiek op de gang van zaken binnen de Crips, dit net als de andere vertrokken h200dstas wel (moeten) doorstaan.

Over het relaas van Daniel

In het relaas van Daniel tekenen zich de contouren van de morele economie van de h200dstas af waarbij zij de grenzen aangeven van wat zij toelaatbaar en acceptabel vinden als werknemer van het kantoor van Keylow en, in

¹⁵² 'Kop' verwijst in deze zin naar het getal duizend. 'Doezoe' is de Surinaamse aanduiding die hier tevens voor gebruikt wordt.

¹⁵³ Met 'smoken' wordt verwezen naar iemand neerschieten of van zijn leven beroven.

breder zin, als onderdeel van de set. De asymmetrische machtsrelaties in het netwerk van de Rollin 200 Crips brengt een op het oog oneerlijke en onevenwichtige verdeling van respect, erkenning, waardering en financiële compensatie met zich mee. Lange tijd lijkt dit niet geproblematiseerd te worden en doorstaat een deel van de h200dstas vormen van uitgestelde, en in sommige gevallen negatieve, reciprociteit vanuit loyaliteit, hoop en verwachtingen ten aanzien van de verdeling van toekomstige inkomsten. Wat de h200dstas binnen de context van deze uitwisselingsrelaties acceptabel vinden, of tolereren, hangt dus in belangrijke mate af met hun verwachtingen. Een onevenwichtige verdeling van respect of geld, in de vorm van negatieve reciprociteit, wordt door lang niet alle h200dstas geproblematiseerd. Dit hangt samen met non-monetaire aspecten die een rol van betekenis spelen. Onderdeel uitmaken van de set van de Rollin 200 Crips brengt voor een aantal h200dstas een geborgenheid, veiligheid, het gevoel ergens bij te horen en een duidelijke identiteit met zich mee - allemaal zaken die kunnen gezien worden als tegengebaren voor het werk dat zij zetten voor de set.

De contouren van de morele economie van de h200dsta komen nadrukkelijk in zicht wanneer het gaat over de verdeling van inkomsten en financiële persoonlijke leefsituaties, in het bijzonder bij h200dstas die voor geld en hun bestaansminimum in de loop der jaren in toenemende mate afhankelijk zijn geraakt van de Rollin 200 Crips. Toch staan er voor hen ook diverse mogelijkheden vrij om buiten de set aan inkomsten te komen, bijvoorbeeld door actief te worden op de formele arbeidsmarkt, sociale arrangementen uit de economie van de verzorgingsstaat aan te spreken of door terug te vallen op de ondersteunende werking van familienetwerken. Verzet en protest onder de h200dstas viel dan ook waar te nemen wanneer hun persoonlijke leefsituaties verslechterden en zij wel werk moesten zetten voor de set, maar hiervoor niet gecompenseerd werden. Nadat zij hun beklag hadden gedaan over hun marginale levensomstandigheden, keerden zij, wanneer er hierin na enkele maanden geen verandering kwam, de set van de Rollin 200 Crips de rug. Het verhaal van de h200dstas in dit hoofdstuk staat niet op zichzelf. Sinds het ontstaan van de Haagse Crips hebben er vele - volgens Keylow wel honderden mensen - onderdeel uitgemaakt van de set. Het gros daarvan heeft de set van de Crips inmiddels weer verlaten. Daniel, Winston, Tyrell en Gino zoeken na het afstand nemen van de set hun heil op de formele arbeidsmarkt. In het volgende en laatste hoofdstuk zal vanuit het perspectief van Jermaine zicht gegeven worden op de problemen die gepaard gaan met de transitie van het zetten van werk op straat naar het op zoek gaan naar een reguliere arbeidsbetrekking.

- 10 -

DE WURSTELING VAN JERMAINE

‘In de auto van Den Haag naar Rotterdam begin ik tegen Jermaine over de dood van Sin. Jermaine stelt dat ‘het een hele koude douche was’ en geeft aan er nog steeds erg emotioneel door te zijn. Hij vertelt dat hij de laatste tijd veel huilt, in het bijzonder wanneer hij alleen in de auto zit. Ook slaapt hij slecht, wordt hij midden in de nacht wakker en blijft dan malen over de dood van Sin. Jermaine herhaalt dat het “echt een koude douche was” die hem “echt heeft wakker geschud”. Hij vergelijkt het met een zwaar ongeluk dat zijn dochter in 2006 heeft gehad. Jermaine probeerde in die tijd het straatleven achter zich te laten. Hij kwam net (weer) uit de gevangenis en was bezig met een re-integratietraject. Het ongeluk van zijn dochter zorgde toen voor een terugval en de dood van Sin dreigt een vergelijkbaar effect te hebben. Jermaine vertelt dat hij ook nu weer op het punt stond om “te stoppen met die game”. Hij wilde zichzelf aangeven om een nog openstaande, korte vrijheidsstraf uit te zitten en dan zijn energie te richten op een opleiding tot bodyguard. Toen Sin werd neergeschoten bracht dit Jermaine weer aan het twijfelen.’ (09/09/2012, gesprek met Jermaine)

Jermaine leer ik in 2009 in de h200d kennen als hij net uit de gevangenis komt. In de periode dat ik veel tijd doorbreng in de h200d, vormt Jermaine nog wel een onderdeel van de Rollin 200 Crips, maar doet hij veelal “zijn eigen dingen” onder andere met René. Samen bezoeken ze enkele malen het kantoor van Keylow om over ‘projecten’ te praten. Wanneer Jermaine in de h200d is, biedt hij altijd aan om mij naar Rotterdam te brengen. Keylow geeft in die tijd hoog op van de contacten die Jermaine heeft opgebouwd door zijn contact met René en de ‘incasso’s’ die ze gezamenlijk verrichten. Tijdens de autoritten laat

Jermaine aan mij echter een hele andere kant zien. In de openhartige en veelal emotionele gesprekken die we voeren laat hij doorschemeren te willen “stoppen met die straatgame” en vertelt hij vol passie over zijn ambitie om op een legale manier als bodyguard te werken. De dood van Sin is voor Jermaine een belangrijk keerpunt dat hem sterkt in zijn motivatie om het straatleven, en criminaliteit als zijn voornaamste inkomstenbron, achter zich te laten.

Vanaf eind 2012 komt Jermaine wekelijks langs op mijn werkkamer op de universiteit om concrete stappen te ondernemen om het straatleven achter zich te laten. Hij vraagt mijn hulp bij de formaliteiten rondom het aanvragen van een uitkering, de communicatie met de sociale dienst en het zoeken naar werk en een eigen woning. Jermaine heeft als 44-jarige man een diploma als automonteur, beperkte reguliere werkervaring, openstaande schulden en in de loop der jaren een lijvig strafblad opgebouwd. Door ons frequente contact krijg ik zicht op de problemen die hij ondervindt in zijn transitie van de straat naar participatie in de formele economie van arbeid. Alhoewel het verhaal van Jermaine uniek is, zijn de problemen waarmee hij te maken krijgt in het proces van stoppen met criminaliteit dat niet.

Het proces van ‘desistance’

De dood van Sin vormt voor Jermaine een levensgebeurtenis die in de levensloopcriminologie beschreven wordt als een “turning point” (Laub en Sampson, 1993: 8-9). Dergelijke keerpunten vertegenwoordigen belangrijke momenten of gebeurtenissen in iemands leven en worden vaak gerelateerd met “desistance”, oftewel het stoppen met criminaliteit. Desistance wordt op een tweetal manieren geoperationaliseerd in de wetenschappelijke literatuur (vgl. Barry, 2006: 102-103). John Laub en Robert Sampson (2001: 11) onderscheiden hierbij “termination” - een perspectief dat ten grondslag ligt aan het criminele carrière paradigma (Blumstein, Cohen, Roth en Visser, 1986) - van het proces van ‘desistance’:

“Termination is the time at which criminal activity stops. Desistance, by contrast, is the causal process that supports the termination of offending. (...) By using different terms for these distinct phenomena, we separate termination (the outcome) from the dynamics underlying the process of desistance (the cause), which have been confounded in the literature to date.” (Laub en Sampson, 2001: 11)

Als “sturdy correlates of desistance” worden onder ander een goed huwelijk, stabiel werk en ouder worden genoemd (Laub en Sampson, 2001: 1; vgl. Blokland en Nieuwbeerta, 2005: 1207): factoren die grosso modo onder de noemer van de 3 W’s - wonen, werken en wijf/ wederhelft - ook in het reclasseringsjargon terugkomen. Dergelijke ‘turning points’ vormen niet noodzakelijkerwijs de oorzaak voor het stoppen met criminaliteit, maar kunnen “merely be concurrent with the timing of a decision to stop offending” (Barry, 2006: 105). Shadd Maruna (2001) meent bovendien dat:

“Most importantly, nothing inherent in a situation makes it a turning point. One person’s reason for changing their life (e.g., “hitting bottom” or else finally making the “big score” in the crime game) might be another person’s reason to escalate offending. (“Now I have nothing to lose” or “See how easy this is?”)” (Maruna, 2001: 25)

Veel literatuur over het onderwerp ‘desistance’ doet volgens Monica Barry daarnaast voorkomen alsof het stoppen met criminaliteit plaatsvindt in een vacuüm, “ignoring the possibility of offending as a process of change over time and space” (Barry, 2006: 19). Maruna ziet ‘desistance’ om die reden als “the maintenance of crime-free behavior in the face of life’s obstacles and frustrations” (Maruna, 2001: 26). Stoppen met criminaliteit dient daarbij gezien te worden als ‘work in progress’ met de nodige risico’s op terugval in oude gedragspatronen gedurende dit proces (ibid.: 26-27).

Met name op dit punt presenteert de levensloopcriminologie een te statisch en afstandelijk beeld van ‘desistance’. Het is in staat om waardevolle inzichten te leveren ten aanzien van de ontwikkeling en het verloop van criminele carrières, maar het gaat vanwege het dominante longitudinale karakter van deze studies veelal voorbij aan mechanismen, narratieven en processen achter keerpunten, wendingen en transities in de levensloop en de (persoonlijke) strijd en spanningen die het proces van ‘desistance’ met zich meebrengt. Het is deze “internal narrative of desistance” (Vaughan, 2007) die vragen oproept als: “If desistance is attempted, how does the agent deal with his or her criminal past? How do they explain the discrepancy between this and their aspirations to ‘go straight’?” (Vaughan, 2007: 391). Maruna maakt in de narratieven van mensen die stoppen met criminaliteit een onderscheid tussen “condemnation and redemption scripts”. Persistente daders brengen “condemnation scripts” naar voren waarin centraal staat dat het script van hun leven al lang geleden voor hen is geschreven (Maruna, 2001: 75). ‘Desisters’ kennen een “redemption script”:

“The redemption script begins by establishing the goodness and conventionality of the narrator - a victim of society who gets involved with crime and drugs to achieve some sort of power over otherwise bleak circumstances. This deviance eventually becomes its own trap, however, as the narrator becomes ensnared in the vicious cycle of crime and imprisonment. Yet, with the help of some outside force, someone who “believed in” the ex-offender, the narrator is able to accomplish what he or she was “always meant to do.” Newly empowered, he or she now also seeks to “give something back” to society as a display of gratitude.” (Maruna, 2001: 87)

Aan de hand van het levensverhaal van Jermaine wil ik dit fenomenologische perspectief op desistance in het vervolg van dit hoofdstuk uitdiepen, waarbij zijn narratief, zoveel mogelijk in zijn eigen (geschreven) woorden centraal staat.

Papa is een Crip: ‘een kind mag nooit de reden zijn dat je stopt’

Voor Jermaine is het vaderschap lange tijd geen keerpunt in zijn criminele carrière. Een duidelijk voorbeeld hiervan is te vinden in een artikel uit 2009 in het weekblad *Nieuwe Revu*. Jermaine poseert op de cover van het tijdschrift (zie afbeelding 10.1), terwijl hij zijn zoontje - die een voor de Rollin 200 Crips kenmerkende ‘neighbordhood’ handgebaar uitbeeldt en net als zijn vader een zwarte zonnebril draagt - met zijn ene arm vasthoudt. Jermaine houdt naast zijn zoontje ook een AK-47 omhoog. De titel van het artikel luidt: “Papa is een Crip”.

Jermaine vormt één van de hoofdpersonages in de documentaire ‘Strapped ‘N Strong’ (2009) waarin ook uitgebreid zijn worsteling ten aanzien van het achter zich laten van het straatleven wordt belicht. Wanneer Jermaine voor de zoveelste keer in zijn leven uit de gevangenis komt, vertelt hij tegen Keylow dat hij willen stoppen met “bangen voor de set”. In de betreffende scène in de documentaire rijdt Jermaine en zit Keylow op de achterbank. Jermaine barst in tranen uit wanneer hij aangeeft niet langer te willen “bangen” omdat hij er voor zijn kinderen wil zijn. Keylow, die een hand op de schouder legt van Jermaine, zegt: “Een kind mag nooit de reden zijn dat je zegt dat je stopt.”

In een tekst die Jermaine heeft ter voorbereiding op een gastoptreden op een Rotterdamse scholengemeenschap - waarin hij met zijn levensverhaal jongeren wil behoeden voor een carrière op straat - schrijft hij anno 2013:

“Je kan geen gangmember zijn en een normaal huisje boompje leven hebben dat gaat echt niet. Je bent er niet voor je kids. Je bent er niet voor je partner, alleen voor je set. En als ik er niet was voor mijn set dan zat ik wel weer vast en mijn partner bleef weer alleen met de kids achter. Dat begon meer en meer aan me te knagen. Totdat mijn zoontje door de telefoon in de gevangenis zei dat hij me mist en wanneer ik weer thuis kom. Hij was toen 5 jaar en ik hoor nu nog steeds zijn stemmetje. Toen heb ik besloten dat het genoeg was en dat was in 2005. Al die jaren heb ik mijn kids in de steek gelaten. Weet je dat het nu pas echt tot me doordringt? Ik weet dat ik er niet was voor ze. Maar in mijn ogen heb ik het beter gedaan dan mijn vader. Hij was er helemaal niet voor mij. Ik ben alleen door mijn moeder opgevoed. Ik heb altijd gezegd dat ik niet zoals mijn vader zal worden dat ik er wel voor mijn kids zal zijn. Maar ik heb mijzelf jarenlang voor de gek gehouden dat ik niet zoals mijn vader zou zijn. Want hoe je het went of keert ik was er niet voor mijn kinderen. Ik zat steeds vast. Het enige verschil tussen mij en mijn vader dat ik wel enigszins mijn verantwoording voor mijn kinderen heb proberen te nemen en mijn vader helemaal niet. Maar het feit blijft dat ik er niet voor ze was.

Sinds ik bezig ben met het voorbereiding voor deze gesprek heb ik vaak deze zin herhaald: EEN KIND MAG NOOIT DE REDEN ZIJN DAT JE ZEGT DAT JE STOPT. Juist een kind/ je kinderen moeten een reden zijn om met die street game te stoppen. Het heeft heel lang geduurd voordat het tot me door drong. Dat de beste reden je kinderen kunnen zijn voor veranderingen. En ik had ook genoeg van de bajes. Begrijp me niet verkeerd: als het moet dan dan moet het. Kijk wat voor keuzes je ook in je leven maakt je moet er 100% achter staan. Ik heb altijd achter mijn keuzes gestaan. Soms voelde die keuzes niet goed, maar



Afbeelding 10.1: Foto Jermaine op Cover Nieuwe Revu april 2009 ©Ilja Meefout

het zijn toch altijd mijn keuzes geweest. Heb ik achteraf spijt van bepaalde keuzes? 1 miljoen %. Daarom sta ik nu hier tot jullie te praten. Heb ik spijt dat ik heb gebangd? HELL NO. Heb ik spijt dat ik vast ben komen te zitten? HELL NO... Ben ik er trots op? Echt niet, maar het is wat het is. Waar ik echt heeeeeeel veeeeeel spijt van heb dat ik er niet was voor mijn kids. Dus ja fuck banger dan kies ik voor mijn kids... Fuck die straat game.

Het heeft heel lang geduurd voordat ik vrede met mijn besluit had om niet meer te banger. Natuurlijk wist ik dat ik de juiste beslissing had genomen. Maar het voelde als verraad. Dat ik mijn cuzzo's, mijn homies in de steek liet. Die Crip shit zat zo diep toen in mij... Het zit nog steeds diep in me maar de liefde voor mijn kids is nu dieper. Ik zie het nu niet meer als verraad of dat mijn cuzzo's in de steek heb gelaten. Ik doe wat een vader hoort te doen: er voor zijn kinderen zijn.

Kennissen en vrienden die ik heel lang niet heb gezien vragen me altijd hoe het met Den Haag zit of ik nog met hun ben of ik nog daar ga. Ik leg ze uit dat ik ze lang niet heb gezien en ik bezig ben om werk te vinden, dat ik hoog op de lijst staat voor een eigen woning. Dan zijn ze blij om te horen dat ik een ander draai in mijn leven heb genomen en zeggen ze: je bent niet meer in Den Haag MAAR JE DRAAGT NOG BLAUW! Weet je wat het is, ik zal altijd blauw dragen, ik zal altijd blauw zijn. Ik ben niet meer actief, maar ik zal altijd een Crip zijn. Ik heb in '94 bewust daar een keuze over gemaakt. Het staat op mijn lichaam: TRU BLU TILL MY CASKET DROPS. CRIPING heeft me teveel gekost. Het heeft mijn vrijheid gekost, het heeft mijn relatie met mijn partners gekost. EN ERGSTE VAN ALLEMAAL HET HEEFT MIJN RELATIE MET MN KIDS GEKOST. Dus ja ik zal altijd blauw dragen.....DIE SHIT HEEFT ME TEVEEL GEKOST." (27/11/2013, persoonlijk document¹⁵⁴ van Jermaine)

In de gedetailleerde beschrijving van Jermaine komen twee inzichten naar voren die van belang zijn op het proces van 'desistance' te duiden. Allereerst wijst Jermaine op het belang van vaderschap. Over het algemeen wordt vaderschap gezien als een 'turning point' en een significante factor in het proces van 'desistance' (Sampson en Laub, 1993). In 'Shared Beginnings, Divergent Lives' (2003) nuanceren Laub en Sampson het belang van het krijgen van kinderen echter. Ze wijzen wel op de invloed van volwassen worden en gewijzigde routine activiteiten als gevolg van het vaderschap en veranderingen die dit teweegbrengt op het gebied van verantwoordelijkheden en identiteit (Laub en Sampson, 2003: 135). Jermaine laat vooral de veranderende betekenis van vaderschap in de tijd zien. Door de jaren heen wordt de relatie die hij onderhoudt met zijn kinderen voor hem steeds belangrijker. Hij beschrijft het verdriet dat hij maar in beperkte mate een rol

¹⁵⁴ Deze tekst is geschreven door Jermaine en omwille van de leesbaarheid op sommige plaatsen opgeschoond en voorzien van leestekens. Het gebruik van hoofdletters heb ik echter laten staan. Met het schrijven van woorden of hele zinnen in kapitalen geeft Jermaine aan deze delen van zijn tekst een extra nadruk verdienen. Online wordt het typen van (delen van) zinnen in kapitalen met 'Capslock' gezien als het equivalent van schreeuwen. Het vormt met andere woorden een manier om een emotionele gelaagdheid aan te brengen in een verder plat stuk tekst.

heeft kunnen spelen in de opvoeding van zijn drie kinderen en hen, onder andere vanwege een aantal vrijheidsstraffen, niet van dichtbij heeft kunnen zien opgroeien. Ten tweede belicht Jermaine een spanning die ontstaat in het proces van 'desistance'. Hij geeft zicht op een conflict tussen twee in essentie incongruente rollen: die van de aanwezige en betrokken vader en die van de op straat actieve Crip. Kiezen voor zijn gezin heeft hij daarbij lange tijd als verraad gezien richting zijn "cuzzo's en homies op straat". 'Desistance' betekent in dit geval meer dan alleen stoppen met criminaliteit: het impliceert breken met de Crips en daarmee met een deel van zijn identiteit.

In 2005 ondernam Jermaine, na zijn zoveelste periode in detentie, met behulp van een landelijke nazorgorganisatie een eerste poging om de straat en de Crips achter zich te laten. In 2006 kreeg zijn dochter een zwaar ongeluk toen ze probeerde met een aardappelschilmesje een extra gaatje in haar riem te maken, maar uitschoot en een slagader raakte. Sindsdien verkeert ze in vegetatieve toestand. Bij Jermaine zorgde dit ongeluk voor een terugval. Op de dag af een jaar later reed hij in een verkeerscontrole waar de politie handboeien, tiewraps en een vuurwapen vond. Jermaine werd wegens voorbereidingshandelingen veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf.

De recente gewelddadige dood van zijn goede vriend Sin heeft hem opnieuw aan het denken gezet over zijn toekomst. Hij ambieert een baan als bodyguard en vindt daarvoor op een eigen gelegenheid een opleiding. Als hij echter op termijn aan de slag wil in deze bedrijfstak dan zal Jermaine onherroepelijk een zogenaamde VOG - een verklaring omtrent (goed) gedrag - moeten aanvragen. Dit betekent dat hij geen openstaande gevangenisstraffen, boetes of schulden mag hebben. In zijn leven heeft een dergelijke schone lei veelal een ondergeschikte rol van betekenis gespeeld. Jermaine leefde naar eigen zeggen grotendeels volgens het adagium van "catch me if you can". Met het oog op een toekomst in de formele economie is het volgens hem nu zaak om schoon schip te maken:

'Jermaine laat een tweetal brieven zien waarop staat dat hij nog 88 dagen uit moet zitten voor een straf uit 2007. Hij zegt dat het in een open kamp was en dus "gewoon naar buiten kon lopen". Met mijn telefoon belt hij naar het nummer dat op de brief vermeld staat. Ik hoor hoe hij op uiterst vriendelijke wijze vraagt waar hij zich moet melden om zijn straf uit te zitten. Hij vertelt dat de vrouw aan de andere kant van de lijn dat hij lange tijd geen vast woonadres had en dat hij zich daarom tot op heden nog niet heeft gemeld. De vrouw antwoordt dat het niet uitmaakt waar hij zich meldt, als het maar voor 9 uur 's avonds is omdat hij anders een nacht moet doorbrengen op het bureau waar hij zich meldt.

Als Jermaine heeft opgehangen zegt hij dat melden dus overal kan en dat hij even goed gaat nadenken waar dit dan het beste kan. Hij wil namelijk "wel een HVB met douche en toilet dat een beetje goed is". Uit ervaring weet hij dat Heerhugowaard wel goede faciliteiten op dat gebied heeft. De volgende instantie op het lijstje van Jermaine is de belastingdienst, waar hij wil vragen om ze voor hem kunnen kijken welk bedrag daar nog open staat.' (10/01/2013, gesprek met Jermaine)

Voordat Jermaine zich vrijwillig gaat melden om de resterende 88 dagen uit te zitten, moet hij nog wat persoonlijke dingen regelen. In deze periode hebben we vrijwel dagelijks contact via WhatsApp. Als hij op een dag echter niet reageert op een vraag, en daarna ook niet meer online verschijnt, kom ik tot de conclusie dat hij zich of is gaan melden of is opgepakt. In de h200d bevestigt Keylow dat Jermaine weer vastzit.

Begin mei 2013 komt Jermaine vrij, nadat een arrestatieteam aan het begin van het jaar binnenviel in de woning van zijn moeder waar hij verbleef. Na het uitzitten van zijn straf, kan Jermaine met een schone lei beginnen. Hij vraagt een uitkering aan, gaat op zoek naar een woning, stelt een CV van zijn formele werkervaring en kwalificaties op, schrijft sollicitatiebrieven en probeert de straat definitief achter zich te laten. Om de huidige worsteling van Jermaine echter goed te kunnen beschrijven en duiden, is het op deze plaats van belang om meer zicht te krijgen op het ontstaan en verloop van zijn criminele carrière.

Jermaine als parttimeuitzendkracht in het straatleven

In het boek 'Crips.nl' (Van Stapele, 2003) staat beschreven dat Jermaine niet lang hoeft te denken over de vraag waarom hij zijn geld op straat ging verdienen: "Simpel, ik was te lui om te werken. Ik was op zoek naar zeker geld. Waarom moeilijk doen als het ook makkelijk kan?" (Van Stapele, 2003: 120). Jermaine moet diep in zijn geheugen graven als ik hem vraag naar zijn eerste ervaring met het plegen van criminaliteit. "Pas toen ik begin twintig was denk ik", zegt hij twijfelend. Voor die tijd ging Jermaine naar school en volgde hij een opleiding tot automonteur. Na zijn achttiende verjaardag ging hij een jaar in dienst en daarna werkte hij enige tijd als portier. Zijn criminele carrière kent geen duidelijk af te bakenen startpunt, maar begint geleidelijk waarbij Jermaine soms actief is op straat, maar daarnaast zwart ook geld verdient:

"Voor dodelijke schietpartij was Jermaine niet fulltime actief als gangster. (...) Het geld dat hij uitgaf, vulde hij weer aan door te werken als portier en soms door het opknappen van klusjes op straat. Hij had wel eens op eigen houtje een winkel beroofd, toen een Marokkaanse jongen hem benaderde omdat hij hulp nodig had bij het uitvoeren van een ripdeal. (...) Jermaine was in die tijd in het straatleven een soort parttimeuitzendkracht en na de spectaculaire inval in het drugspand pakte hij de draad van zijn oude leventje gewoon weer op. Pas rond 1992 besloot hij zijn criminele carrière serieuzer aan te pakken. 'Daarvoor was ik meer iemand die gebeld werd als er back-up nodig was. Maar ik had zelf geen back-up, geen wapen en ik maakte ook geen plannen voor jacks. In 1992 besloot ik pas echt: "Fuck it, ik ga niet werken" en kocht ik mijn eerste wapen, die shotgun. Daarmee wilde ik ook echt op zoek gaan naar hardere actie, zoals banken beroven." (Van Stapele, 2003: 120-121)

Jermaine is tot 1992, als hij begin twintig is, een 'parttimeuitzendkracht in het straatleven' voor wie criminaliteit een fluïde en temporeel karakter heeft en gecombineerd wordt met inkomsten uit zwarte werkzaamheden. Tot die tijd

kan hij bovendien beschreven worden als 'the delinquent as drifter' (Matza, 1964): hij houdt zich zowel bezig met reguliere vormen van arbeid, maar verricht ook criminele werkzaamheden, waarbij Jermaine een beslissing ten aanzien van een concrete carrière lange tijd voor zich uit weet te schuiven (Matza, 1964: 27-30)

Na twee jaar fulltime actief te zijn geweest op straat, raakt Jermaine in 1994 betrokken bij een ruzie van zijn neef. Jermaine springt voor zijn neef in de bres en slaat een Turkse jongen die eerder zijn neef in elkaar heeft geslagen. Met de klap van Jermaine escaleert de ruzie en de Turkse jongen haalt versterking. Uit voorzorg bewapent Jermaine zichzelf met een 12mm-pistool en plaatst hij een shotgun - die hij had gekocht voor zwaardere acties op straat - achter zijn voordeur. Een vijftal Turkse mannen komt verhaal halen bij het huis van Jermaine en slaan hem in elkaar. Jermaine heeft op dat moment zijn 12mm in zijn jaszak, maar durft deze niet te pakken uit angst dat het wapen door de Turkse mannen afhandig zou worden gemaakt en hij zou worden neergeschoten met zijn eigen pistool. Terwijl hij de klappen en schoppen van de vijf mannen afweert, probeert hij de voordeur van zijn woning te bereiken. Hij ziet kans om even op te staan en werpt zichzelf in de deuropening. Daar is hij in staat om zijn shotgun te grijpen en door te laden. Het geluid van het doorladen van het wapen zorgt ervoor dat zijn aanvallers op de vlucht slaan:

"Ik weet niet waarom ik achter die vader ben aangegaan. Hij zal wel het langzaamst hebben gerend. In films zie je dat mensen schieten en missen en ik dacht altijd: dat kan helemaal niet. Maar de eerste twee keren dat ik op hem schoot, raakte ik hem niet. Om de hoek kreeg ik hem te pakken. Ik wilde hem verwonden, omdat hij me disrespect had getoond. Maar wist ik veel hoeveel kracht een shotgun heeft, het was mijn eerste keer. Vóór die dag wist ik niet wat een shotgun allemaal aanricht. Ik heb mijn laatste schoten op zijn benen afgevuurd. Terwijl ik wegliep, zag ik dat één been er niet helemaal goed bij lag." (Van Stapele, 2003: 119)

De man die Jermaine in zijn been raakt, overlijdt later na een slagaderlijke bloeding. Jermaine wordt veroordeeld wegens doodslag en tijdens de rechtszaak wordt een straf van twaalf jaar geëist. Uiteindelijk wordt hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht jaar waarvan hij vijf en een half jaar uitzit. Het zal de eerste keer zijn dat Jermaine komt vast te zitten.

De periode in detentie vormt een belangrijk moment in de criminele carrière van Jermaine:

“In 1994 is mijn tour of duty begonnen. Ik ben door een uit de hand gelopen ruzie¹⁵⁵ vast komen te zitten. En in die detentie heb ik Keylow ontmoet. Ik heb Keylow niet gelijk ontmoet maar pas in 1996. Na vele vechtpartijen en strafoverplaatsingen ben ik in gevangenis Zuyderbosch terecht gekomen en daar heb ik Keylow ontmoet. Vanaf het begin klikte het. Hij legde me uit van Crips. Een groep jongens die voor elkaar opkomen, die down met elkaar zijn. Een grote familie en dat sprak me wel aan, want ik heb altijd broers willen hebben. Ik heb altijd in mijn eentje moeten vechten. Ik had niemand die me back op gaf. Toen ik opgroeide zag ik vaak dat de kinderen van mijn leeftijd hun grotere broer gingen halen om voor ze te vechten en dat had ik niet. Dus toen Keylow mij over de Crips vertelde wist ik wat ik zou worden: Crip.

Mijn leven was bestemd om een gangmember te zijn. In het begin van die detentie in 1994 heb ik met een jongen vastgezet en hij was de leider van de allereerste Blood gang. Ik had van hem een rode zakdoek gekregen. Hij moest niet meer zo lang en hij zou me wanneer hij vrij was op komen zoeken. Dat heeft hij 1 keer gedaan en heb daarna niet meer gezien. Jaren later kom ik Keylow tegen van hem krijg ik een blauwe zakdoek en hij is wel tight met me gebleven. Dus mijn leven zou of rood of blauw zijn. Wanneer die ene jongen tight met me was gebleven dan was ik een Blood geworden maar het moest blijkbaar blauw worden. Daarom blijf ik zeggen dat alles voor een reden in je leven gebeurt.

Toen ik met Criping ben begonnen was ik echt heel gelukkig. Ik had nu broers en we waren tight. Met hun als back up kon ik heel de wereld aan. Ik kreeg nu eindelijk de liefde en waardering die ik altijd heb willen hebben want dat kreeg ik thuis niet. Thuis werd ik met hele harde hand opgevoed. Ik ben op hele jonge leeftijd het huis uitgezet en ben toen op straat mijn ding gaan doen.

Ik vond niet alleen de liefde en respect bij Den Haag maar die shit was ook stoer. Wanneer ik G-up rond liep, G- up is helemaal blauw combat schoenen, mijn broek in mijn combat schoenen, mijn blauwe rag (rag is zakdoek). En mijn Rag was niet voor de show (hoe bepaalde zogenaamde Crip ze droegen omdat Snoop Dogg het ook droeg) maar mijn Rag had heel veel waarde voor mij. Als je toen in die tijd aan mijn Rag zou komen of mijn kleur op een of andere manier zou disrespectsen, zou ik je ter plekke pistol whappen (dat houdt in je met mijn wapen in je gezicht slaan alles zou ik breken) of erger nog cappen (schieten). Ik was toen 24/7 strapped. 24/7 ready voor war, down for whatever. En daar

¹⁵⁵ Ik heb de reconstructie van Jermaine als uitgangspunt genomen en, net als ten aanzien van de veroordeling van mijn andere respondenten, er niet voor gekozen om deze aan te vullen met informatie uit hun persoonlijke strafdossiers. In eerste instantie gaat het mij namelijk om de betekenis die mijn respondenten verlenen aan deze gebeurtenissen. De manier waarop zij deze verhalen vertellen, met alle overdrijving en/ of bewuste omissies, vormt een belangrijk onderdeel van hun performance van identiteit. Waar mogelijk heb ik geprobeerd om de mediaberichtgeving rondom deze gebeurtenissen te achterhalen. Van Keylow kreeg ik in 2007 een waar ‘archief’ met diverse krantenartikelen van delicten waar hij of andere leden van de Crips in de loop der jaren bij betrokken waren (vgl. Van de Port, 2001: 51) Van de doodslag waar Jermaine als dader bij betrokken was viel weinig te vinden. Wel wordt er in het boek ‘Moord en Doodslag in Nederland’ (2003) van Gerlof Leistra en Paul Nieuwbeerta melding van gemaakt: “Rotterdam. Na een ruzie tussen hun kinderen schiet de 24-jarige Surinamer (...) de 44-jarige Turk (...) dood.” (Leistra en Nieuwbeerta, 2003: 247). De oorzaak van de ruzie wordt hier beschreven als een ruzie tussen hun kinderen, terwijl het in het geval van Jermaine zijn neef betrof.

schuilt het gevaar in. Die shit is verslavend. Je denkt echt dat je alles kan en mag. De reden waarom omdat ik omringt was met mijn broers die ook zo dachten. Ik voelde me veilig bij hun. Zij begrepen me tenminste en ze hielden van me en ik hield van hen. Ik hield meer van hun dan van mijn partner en kids. Ik zag hun meer dan mijn partner en mijn kids.” (27/11/2013, persoonlijk document van Jermaine)

Jermaine is na het uitzitten van zijn vrijheidsstraf jarenlang actief als Crip. Hij vindt bij de Crips de broederschap, liefde, steun, veiligheid, respect en het gevoel ergens bij te horen: allemaal zaken waar hij al jaren naar op zoek was. Hij woont steeds korte periodes in verschillende woningen in verschillende steden en leidt, mede door de frequente aanrakingen met justitie, een vluchtig en zwervend bestaan.

Omdat Jermaine vanaf het jaar 2000 veel vastzit, ziet hij zijn drie kinderen weinig en lopen diverse romantische relaties met vrouwen op de klippen. Na de zoveelste vrijheidsstraf probeert hij in 2005 zijn leven een andere wending te geven. Jermaine krijgt hierbij onder andere hulp van een van ex-vriendinnen die werkzaam is bij de sociale dienst. Wanneer ik hem vraag of hij in die periode ook gesolliciteerd heeft, zegt hij:

“Ik heb het echt geprobeerd Roks, maar het lukte niet. Die ene zei dat ik te oud was, die andere had moeite met mijn tatoeages, bij die andere had ik een verkeerde huidskleur en bij die kreeg ik geen verklaring van goed gedrag. Wat moet ik dan? Als ik een baan als putjesschepper kan vinden, dan zou ik putjesschepper zijn, dan zou ik die nemen. Maar dat kon niet, wat moet ik dan?” (09/09/2012, gesprek met Jermaine)

Een cumulatie van negatieve eigenschappen, gecombineerd met een lijvig strafblad, zorgen ervoor dat Jermaine geen baan kan vinden. Hij raakt gedemotiveerd en als zijn dochter in 2006 het eerder genoemde zware ongeluk krijgt, richt hij zijn aandacht en energie weer volledig op de Crips en het zetten van werk op straat.

Naast het er willen zijn voor zijn opgroeiende kinderen, klaagt Jermaine dat het hem in toenemende mate zwaar valt om op straat een structureel inkomen te verwerven:

“Toen ik in de hood kwam, was het anders. Toen kon je een bank inlopen en zo 30.000 pakken. Maar nu? Nee, nu heb je DNA spray, videobeelden en wat ga je krijgen? Misschien 3.000. Nee Roks, weet je, daarom is het beter om nu die straf uit te zitten en daarna die opleiding te doen. En als dat allemaal klaar is dan wiet, gewoon een paar planten. Gewoon anderhalf of twee kilo, genoeg voor de huur en dan hou je nog wat over. Als je het in een loods doet, kan er weinig mis gaan. Kijk, wat die youngsters vergeten is ze willen fucken met de overheid. Kijk naar Satu (Satudarah, RaR), die doen dingen en die fucken met de overheid, dan ga je zien wat er gebeurt.” (04/01/2013, gesprek met Jermaine)

Jermaine ziet op langere termijn meer heil in het structurele inkomen dat een reguliere baan met zich meebrengt en dat vervolgens aangevuld kan worden met wat laagdrempelige, tijdelijke en weinig risicovolle criminele werkzaamheden.

Jermaine en de arbeidsmarkt: ‘ik speel die game’

Internationaal onderzoek naar de arbeidskansen van ex-gedetineerden (Dirkzwager, Nieuwbeerta en Fiselier, 2009: 27) laat consequent zien dat zij in slechte werk- en inkomenssituaties verkeren. Van Erp, Huisman en Van der Geest (2011: 80-81) geven twee verklaringen waarom de toegang tot de arbeidsmarkt voor ex-gedetineerden problematisch verloopt. Allereerst wordt er verondersteld dat een strafblad stigmatiserend werkt en in essentie een ‘negatief CV’ vormt. Daarnaast stellen Van Erp et al (2011: 80) dat ex-gedetineerden veelal niet over (sociale) vaardigheden of specifieke vakkennis beschikken die noodzakelijk is in de succesvolle uitoefening van een reguliere baan. Het “crime-as-work” perspectief (Letkemann, 1973) kan dit terechte punt verduidelijken. Net als bij andere vormen van arbeid, is er voor de succesvolle beoefening van verschillende vormen van criminaliteit ook behoefte aan vakkennis en specifieke sociale en technische vaardigheden. Dit ‘straatkapitaal’ (Sandberg en Pedersen, 2011: 43) betreft kennis en vaardigheden die van waarde zijn in op straat, maar contraproductief werkt in delen van de bredere, conventionele samenleving, zoals de bereidheid tot het gebruik van geweld, kennis over illegale goederen en diensten en weten hoe uit handen van de politie te blijven (Sandberg, 2008: 615). Deze straatvariant van cultureel kapitaal bindt mensen aan de illegale economie en bemoeilijkt een transitie naar reguliere arbeid.

De eerste stappen die Jermaine zet op weg naar conventionele vormen van arbeid verlopen niet zonder problemen.

“Jermaine: Ja...ik kan beter zelf een vrijwilligerswerk zoeken dan dat zij dat forceren...ik speel deze game to tha fullust...ALS HET ÉCHT ECHT ECHT ECHT ECHT NIET GAAT DAN GA IK WEER MN DING DOEN, maar eerst zo..ik hou je op de hoogte.” (09/07/2013, conversatie met Jermaine via Whatsapp)

De transitie naar de reguliere arbeidsmarkt brengt met zich mee dat Jermaine zich kwetsbaar moet opstellen, dat hij openheid van zaken moet geven over zijn inkomsten en ondersteuning van de afgelopen jaren en dat hij zich tijdens interacties een andere rol moet aanmeten dat hij gewend is op straat. In deze periode geeft de motivatie van Jermaine om zijn leven een andere wending te geven de doorslag. Jermaine beschrijft zijn participatie aan de formele economie van arbeid als een ‘game’. Frontstage zet Jermaine een performance neer waarin hij zijn best doet om richting de sociale dienst een versie van zichzelf neer te zetten die voldoet aan de verwachtingen:

“Jermaine: Hahaha ja...ik zit met een smile hier: Jermaine 187 NHC¹⁵⁶ zit te zn cv te maken...hahaha ben ik zo klaar mee...maar ik krijg mn eigen huis (osso) no matter what...willen jullie dat actief solliciteer all good....let tha game begin....wat ik je zei: schaken. (...) Dat ik deze game moet spelen zodat ik een uitkering kan krijgen voor reageren op woning... je MOET aan tonen dat je actief werk zoekt...en dan pas gaan ze je aanvraag behandelen...no matter what...ik krijg mn eigen osso...dat is mn doelstelling... (...)

ROKS: Dus dan moet je nu actief op zoek naar werk

ROKS: En solliciteren ook

Jermaine: Hahahaha ja

Jermaine: Weet je wat het is Roks...waner je ontheemd ben dan ga je anders denken

ROKS: Hoe bedoel je dat?

Jermaine: Géén vaste verblijf plaats om met je kids te kunnen chillen....ik moet een plek waar ik lekker mn ding met mn kids kan doen (...) Dus...fuck die mensen...Willen jullie dat ik solliciteer...all good...maar ik speel die game... (...)

ROKS: Maar ik ben benieuwd waar ze je op willen laten solliciteren

Jermaine: Van alles...Roks zodra ze vinden dat ik genoeg heb gesolliciteerd krijg ik die uitkering...no prob¹⁵⁷...het gaat bij hun erom dat ik actief ben...dus all good...maar zodra ik mn eigen osso heb...gaat het anders...stop mn uitkering maar, MAAR MN HUUR GAAT BETAALD WORDEN (...) Maar zonder inkomen kan ik niet reageren op woningen...dus game on.” (11/07/2013, conversatie met Jermaine via Whatsapp)

De reflectie van Jermaine is beeldend: hij schrijft alsof hij zichzelf ziet zitten met zijn ‘187’ tattoo onder zijn kin, een verwijzing naar de politiecode voor moord in sommige staten van de Verenigde Staten en een onderdeel van zijn ‘appearance’ (Goffman, 1959: 34) in zijn performance als Crip. Jermaine heeft meerdere zichtbare tatoeages op zijn handen, hals en achterhoofd die allemaal gezien kunnen worden als onderdeel van zijn oude rol, iets waar hij op straat respect voor krijgt, maar dat in zijn zoektocht naar werk voor de nodige problemen kan zorgen. Jermaine heeft het idee aan bepaalde eisen en verwachtingen van de sociale dienst te moeten voldoen om zo een woning toegewezen te krijgen en hij geeft aan dat ‘spelletje’ mee te spelen. De tijdelijkheid hiervan komt tot uitdrukking in zijn laatste zinnen, waarbij aangeeft dat als hij eenmaal een eigen huis heeft, dat de huur dan betaald zal worden, met of zonder ondersteuning van de overheid.

Na het maken van zijn CV stuurt Jermaine deze op om door mij te laten controleren. Hij geeft aan aanvankelijk te denken dat er een ‘gat’ van twaalf jaar op zijn CV zou staan tussen nu en zijn laatste reguliere baan als portier. Tijdens het in kaart brengen van zijn ‘carrière’ komt hij echter tot de conclusie dat hij rond 1994 voor het laatst een ‘normale’ baan had en dat “de rest dus

¹⁵⁶ ‘187’ vormt de wettelijke bepaling voor moord in sommige staten van de Verenigde Staten. De afkorting NHC staat voor Neighborhood Crip.

¹⁵⁷ No prob vormt een afkorting voor ‘no problem’, oftewel geen probleem.

straat was". Met grote letters heeft Jermaine boven aan zijn CV gezet "wil graag werken", maar vanwege zijn beperkte opleidingsniveau en formele werkervaring, loopt het proces van solliciteren op weinig uit. In het kader van zijn uitkering bezoekt Jermaine dagen waarop trajecten worden aangeboden. Eind augustus 2013 gaat hij aan de slag in de tuinbouw:

“Jermaine: Whats up mr Roks mn 2e werkdag...is wel te doen...moet tomatenbladeren knippen (zeker een maand lang) na die maand ga ik naar een ander afdeling (tomaten plukken/knippen of tomaten planten binden dat ze in juiste positie groeien...veel keus is er niet) het is effe wennen want je voelt het in je schouders....ik zie het als "dagdetentie" effe werken dan weer naar huis....

ROKS: Ja dat zal je inderdaad wel voelen in je schouders. Maar hoe is die werkplek verder? Hoe zijn de mensen?

Jermaine: Werkplek is Fucking grooooooot...en die mensen zijn chil...ben net afgezet en ga nu fietsen...weet je wat grappig is...ik heb mn werkkleding aan die ik gebruik voor plantjes...nu werk ik weer met plantjes maar anders...wanneer ik aan het knippen ben moet ik doms lachen...ik ga fietsen app je later

ROKS: Haha, is goed! Ik hoor je later

Jermaine: Weet je wat het is Mr Roks..wat ik NU moet doen stelt echt niets voor...toen we met andere plantjes bezig waren was veeeel zwaarder werk...maar het liefst ben ik nu met mn bodyguard training bezig...MAAR DAT KOMT...ON CRIP net zoals mn eigen woning.... (...) Weet je hoe zwaar een luchtfilter is...of meer dan 500 gipsplaten sjouwen...en niet vergeten zakken met aarde...door deze werk kan ik nu op woningen reageren waar je werk moet hebben en daar stond ik op nr 4 ze hadden me toen nog gebeld voor een woning maar ik had toen géén werk.” (27/08/2013, conversatie met Jermaine via Whatsapp)

De formele werkervaring die Jermaine heeft, is beperkt. Wel heeft hij, naast de ongeveer negen jaar die hij vanwege verschillende veroordelingen in detentie heeft doorgebracht, de nodige ervaring met het verdienen van geld op straat. Deze criminele activiteiten en zijn detentieverleden vormen zijn referentiekader in termen van ‘werk’. Jermaine doorloopt het traject, maar moet vanwege problemen met zijn uitkering en de sociale dienst - omdat er gegevens in zijn aanvraag ontbreken of niet volledig zijn ingevuld -, zijn werkplek een aantal keer vroegtijdig verlaten. Hierdoor kan hij het traject niet kan afronden en loopt hij de kans om wederom gekort te worden op zijn uitkering. Bovendien komt hij, tot zijn grote frustratie, om die reden niet in aanmerking voor een contract. Jermaine heeft met zijn werkhethos echter een dermate positieve indruk achter gelaten dat de directeur van het traject een getuigschrift opstelt waarin hij schrijft dat: “Als de heer Jermaine zijn zaken op orde heeft (financieel, huis plus inboedel) en rust in zijn hoofd is hij van harte welkom zich weer bij ons te melden en zullen wij hem graag bemiddelen. Zijn enthousiaste houding was een voorbeeld voor velen”.

Na het doorlopen van het traject, vat Jermaine het idee op om een schilderopleiding voor volwassenen te volgen om zo iets te doen aan zijn beperkte arbeidskwalificaties. Tijdens de intake voor de schilderopleiding

vertelt Jermaine uitgebreid over zijn criminele verleden. Hij ontmoet iemand die hem daarop uitnodigt om een presentatie aan jongeren te geven om hen te motiveren om op het rechte pad te blijven; een gedachte waar Jermaine al eerder mee speelde, maar toen nul op het rekest kreeg vanwege zijn problematische achtergrond. Vol ijver gaat Jermaine te werk om op basis van zijn ervaringen en levensverhaal een presentatie te maken. Hij stelt een uitgebreid draaiboek samen, edit filmpjes, laat de trainingen opnemen en vraagt mij vervolgens om feedback op zijn presentatievaardigheden. Zijn presentaties vallen bij de jongeren en de scholengemeenschap in de smaak en Jermaine heeft het gevoel dat hij gewaardeerd wordt en een bijdrage kan leveren aan de levens van jongeren die met problemen zitten. Na enkele trainingen stuurt hij vol trots de volgende mail door naar familie en vrienden:

“Hi allemaal,

Maandag 16 december heb ik een presentatie gehouden voor 2 groepen bij een school. En wederom is het goed gevallen bij de docenten zowel als de leerlingen. Ik krijg van hun een officiële getuigschrift. Dan heb ik twee getuigschriften en twee referentie punten waar sociale dienst contact mee op kan nemen. (...)

Weet je hoe een van de docenten me aansprak:

“He Jermaine mag ik je wat vragen”.....Nu wordt Jermaine niet alleen met de straat geassocieerd maar ook met Jermaine die youngsters in wil laten zien dat ze van die fucking straat moeten blijven

ALLES GEBEURD VOOR EEN REDEN IN JE LEVEN!!” (19/12/2013, e-mail van Jermaine)

De reacties van zijn vrienden en familie op zijn e-mail laten een flinke mate van trots zien. Het geven van de presentaties houdt Jermaine letterlijk van de straat. Hij haalt veel energie uit de interactie met jongeren en het idee een rol van betekenis in hun leven te kunnen spelen op basis van de ‘fouten’ die hij in zijn leven heeft gemaakt. Bovendien heeft hij het gevoel dat hij gewaardeerd wordt.

De strijd tussen de Crip Engel en de Crip Duivel

Als Jermaine begin mei 2013 vrijkomt na het uitzitten van een nog openstaande straftermijn, gaat hij aan de slag met aanvragen van een uitkering, probeert hij een baan te vinden en hoopt hij sinds lange tijd weer een eigen woning te vinden. Hij is onbekend met de bureaucratische procedures en vraagt om die reden mijn hulp. Jermaine raakt gefrustreerd wanneer hij lang moet wachten op het moment dat zijn aanvraag wordt goedgekeurd en zijn eerste uitkering gestort wordt. Direct daarna wordt hij gekort op zijn uitkering. Als ik Jermaine vraag hoe het komt dat hij gekort is, zegt hij dat hij volgens de sociale dienst niet heeft voldaan zijn inspanningstaken. Jermaine

geeft aan het hier echt niet mee eens te zijn: hij heeft namelijk wel geprobeerd om te solliciteren, maar ondervond problemen met het uploaden van zijn CV. Hij vertelt dat hij naar het uitzendbureau ging om zich in te schrijven en dat die hem verwezen naar hun website. Op de website las hij vervolgens dat hij zich pas kon inschrijven als hij uitgenodigd werd voor een gesprek en daarvoor moest hij naar een filiaal van het uitzendbureau:

“Dus die sma daar zei dat ze het wel moest doorgeven en dat ze me gingen korten. Ok, als het spel zo gespeeld wordt dan ga ik gewoon solliciteren. Als ze dat willen en als ze dan uitkeren, prima. Maar Roks, ik zag in mijn hoofd al hoe ik dat toetsenbord kapot sloeg op het hoofd van die vrouw achter de balie. Maar ik heb die knop omgezet. Ik zie het als jari¹⁵⁸. In de jari heb je bepaalde regels, pas je je niet aan, dan zit je bijvoorbeeld ISO¹⁵⁹. Pas je je aan, prima. Zo zie ik dit ook. Ik zet een knop om.” (09/08/2013, gesprek met Jermaine)

Naast de problemen rondom de aanvraag van zijn uitkering, moet Jermaine ook inzage geven ten aanzien zijn detentieverleden, over zijn woon- en verblijfplaatsen en de manieren waarop hij de afgelopen jaren aan zijn geld is gekomen. Jermaine heeft opvallend veel documentatie bewaard, maar blijkt toch een aantal maal niet de juiste informatie te kunnen overleggen:

“Jermaine: WAT...EEN...FUCKING...BITCH...IS..... Nou dat wordt leuk. Heb haar (klantmanager bij de sociale dienst, RaR) net effe gezien. Ze begint te zeiken dat het niet de gang van zaken is om aan de balie te komen. Ik was al ‘s ochtens geweest omdat het op mijn route lag maar ik wilde die papieren niet achter laten aan de balie boven ben toen weer weg gegaan begint ze daarover te zeiken dat wanneer haar collega had aanbiedt om aan te nemen dat IK het had kunnen geven... Hoe meer ik duidelijk probeer te maken waarom ik het liever persoonlijk wilde geven hoe meer ze begon dat dat niet de gang van zaken was. WAT... EEN...NAAR...MENS... (...) Wil ik over werk met haar praten want zij is klantmanager van werk.... JE RAADT HET NOOIT wil die BITCH NIETS DAAROVER HOREN...ik MOET WEER HELEMAAL OPNIEUW BEGINNEN... cv training, naar roteb... PROBEER haar uit te leggen dat dit niet kan wat heb ik dan al die twee maanden dan gedaan DOOR SOCIALE DIENST BEN IK MIJN CONTRACT MISGELOPEN en dan moet ik weer opnieuw beginnen... MOCHT NIETS BATEN...(...) ... Dus met andere woorden onze fout JAMMER dan begin maar opnieuw... MAAR HET VERVELENDE VAN DIT DAT IK MOET ANDERS GAAN ZE ALLES STOPPEN..... NOW IS WAR... (...)

Jermaine: Was gisteren heeeel erg boos...maar ben weer tot rust..."DE PEN IS MACHTIGER DAN DE ZWAARD"” (31/10/2013, conversatie met Jermaine via WhatsApp)

¹⁵⁸ ‘Jari’ is Surinaams voor gevangenis.

¹⁵⁹ ‘ISO’ vormt een afkorting voor de isolatiecel.

Jermaine heeft het gevoel door de sociale dienst, en zijn klantmanager in het bijzonder, onterecht behandeld te worden. Hij maakt een aantal maal ruzie met zijn klantmanager. Bovendien geeft hij meermaals aan dat hij “op springen staat” en dat ‘zijn handen jeuken’. Uiteindelijk kiest hij voor een niet gewelddadige manier om zijn conflict met de klantmanager te beslechten en schakelt hij de hulp in van zijn advocaat - die Jermaine normaliter bijstaat in strafzaken - omdat hij in beklag wil tegen de beslissingen die over zijn uitkering zijn genomen.

Bij herhaling probeer ik de verhitte Jermaine te kalmeren en prijs ik hem om de relatieve rust die hij weet te bewaren in zijn interacties met de sociale dienst. Hij geeft aan dat dit hem op tijden zwaar valt en dat hij ‘bepaalde dingen echt moet afleren’. Een vergelijkbare manier van reageren komt tot uitdrukking als hij wekelijks op bezoek komt op mijn werkkamer op de universiteit. Hij vormt daar een opvallende verschijning met zijn imposante postuur, legerkisten, blauwe kleding en zichtbare tatoeages. Geregeld laat hij merken het gevoel te hebben dat hij door mijn collega’s “vreemd en raar” wordt aangekeken. Mensen in de lift houden volgens hem hun adem in als ze hem zien en andere mensen negeren hem bewust. Als we op een dag bezig zijn met het in kaart brengen van zijn schulden en brieven van incassobureaus aan het kopiëren zijn, werpt een medewerker van de sectie Strafrecht uit nieuwsgierigheid een blik op een blaadje in het kopieerapparaat. Het gezicht van Jermaine vertrekt en hij kijkt de man boos en indringend aan. Enigszins tot mijn verbazing zegt hij er niets van. Als de man weer wegloopt, zegt hij met een verbeterd blik: “Wat kijkt die pipo de hele tijd joh?”

Eind 2013 gaat het Jermaine voor de wind. De aanvraag voor zijn uitkering is goedgekeurd en hij wordt niet langer gekort. Bovendien heeft hij een huurwoning toegewezen gekregen die hij met behulp van familie en vrienden langzaamaan weet te meubileren. Jermaine is druk bezig met zijn opleiding tot bodyguard en brengt daarvoor veel tijd door in een sportschool. Daarnaast geeft hij op geregeld presentaties op scholengemeenschappen in Rotterdam. Hij verdient hier wat geld mee, alleen (lang) niet genoeg om op maandelijkse basis rond te kunnen komen. In tegenstelling tot een aantal andere respondenten leidt Jermaine een redelijk sober leven en hecht hij weinig waarde aan dure kleding of een extravagante levensstijl. In een aantal financiële overzichten die we gezamenlijk opstellen, resteert na het in kaart brengen van zijn maandelijkse inkomsten en uitgaven een negatief saldo. In deze periode ondersteun ik Jermaine af en toe door hem wat geld te geven voor boodschappen en een abonnement voor de bioscoop voor hem af te sluiten. Ook andere mensen in zijn naaste omgeving vraagt hij om kleine financiële bijdragen en hiervoor moet hij naar eigen zeggen zijn trots keer op keer op zijn zetten. Toch ziet hij geen andere optie, omdat hij anders aan het einde van de maand geen geld heeft voor eten.

Het proces van ‘desistance’ lijkt bij Jermaine te zijn ingezet, maar hij geeft aan te moeten blijven worstelen om niet terug gezogen te worden in zijn oude leven van criminaliteit. In het draaiboek voor zijn presentaties aan

jongeren omschrijft hij dit op beeldende wijze als een 'strijd tussen zijn Crip Engel en Crip Duivel':

"Toen ik net zo oud als jullie was had ik niemand die mij uitlegde hoe fuckt up de straat game was. Hoe belangrijk scholing is...Hoe belangrijk het is om aan pensioen te werken. En je pensioen begint NU waar jullie nu zitten...Ik ben fucking 44 en ik ga nu pas aan mijn pensioen werken. Ik dacht dat ik via de straat game mijn pensioen binnen zou halen. Het enige wat ik binnen heb gehaald is hoofdpijn.. Ja ik ben Jermaine. So What? Who the fuck is Jermaine... Ik ben een man die geen werk heeft een man die als een klein kind door een kind van 26 uit een uitzendbureau wordt gestuurd met een standaard smoes dat ze me gaan bellen. Ik heb heel veel shit op mijn pad gekregen maar doordat ik geen goede basis heb, geen goede diploma's, is het continue een gevecht met de CRIPENGEL en de CRIPDUIVEL...de engel die me behoedt om weer de straat game op te gaan en de duivel die me steeds zegt om weer naar mijn oude patroon terug te vallen." (27/11/2013, persoonlijk document van Jermaine)

De Crip Engel vormt voor Jermaine de vertegenwoordiging van de goede stappen die hij de afgelopen tijd heeft gezet, zoals de verbeterende relatie met zijn kinderen, een eigen woning en een uitkering. De Crip Duivel verwijst naar zijn oude rol als Crip en zijn leven op straat waarbij criminaliteit zijn primaire bron van inkomsten vormt. Voor Jermaine blijkt de balans tussen de Crip Engel en Crip Duivel uiterst precair en fragiel.

Terwijl Jermaine weinig mensen kent die hem kunnen helpen aan een reguliere baan, krijgt hij in deze periode wel geregeld aanbiedingen voor 'projecten' op straat:

"Jermaine: Mr Roks...dit...is...niet...leuk...meer...het is alsof de devil met me speelt....

Jermaine: Kan echt.veeeel dukus¹⁶⁰ maken.....

Jermaine: Een mati gezien, HEEEEEL INTERASSANT maar toch maar niet

Jermaine: Toen ik bezig was kwamen zulke dingen niet....

Jermaine: Ik heb nu wel een zware innerlijke conflict: Cripduivel vs Cripengel

Jermaine: Maar ik denk aan mn mooie momenten met mijn dochter..

Jermaine: GELD IS NIET ALLES MAAR ALLES DRAAIT OM GELD.....ben moe om afhankelijk te zijn van anderen...maar dat is weer die oude Jermaine die naar boven komt.."(10/03/2014, conversatie met Jermaine via Whatsapp)

Vanuit zijn contacten op straat bij oude vrienden en bekenden uit Rotterdam en bij de Rollin 200 Crips dienen er zich voor Jermaine mogelijkheden aan om geld op straat te verdienen. Ondanks dat de verleiding voor Jermaine op tijden groot is, wil hij eerst proberen om op een legale, bestendige manier inkomsten te verwerven. Zijn eigen positie beschrijft hij als een kaartenhuis dat hij met veel moeite heeft weten op te bouwen, maar dat bij een kleine misstap weer hopeloos in elkaar kan storten. Als ik Jermaine begin 2014 een aantal weken

¹⁶⁰ Doekoe, hier door Jermaine geschreven als 'dukus', is het Surinaamse woord voor geld.

niet heb gesproken, laat hij weten toch weer naar de h200d in Den Haag te zijn geweest om af te spreken met Keylow. Hij beschrijft het als “een beschermingsprojectje” en benadrukt dat het relatief weinig risico met zich meebrengt en bovendien in het verlengde ligt van zijn opleiding tot bodyguard.

In mei 2014 blijkt dat de contacten die Jermaine heeft opgedaan tijdens het geven van presentaties in Rotterdam zijn vruchten heeft afgeworpen. Vol trots stuurt hij het volgende bericht via WhatsApp:

“Jermaine: Ik wil wat met degene delen die in mij hebben geloofd en gesteund. Na mijn gastoptreden bij een reïntegratie bureau ben ik vandaag uitgenodigd voor een gesprek betreffend het gastoptreden en het gesprek is mooier uitgevallen dan verwacht...

Jermaine: Ik ben vanaf 1 juni 2014 jongerencoach” (13/05/2014, conversatie met Jermaine via Whatsapp)

Over de worsteling van Jermaine

De worsteling van Jermaine in dit hoofdstuk geeft zicht op het feit dat ‘turning points’, waaronder het krijgen van kinderen of een vaste relatie, niet beschouwd moeten worden als a priori causale factoren, maar dat ze een contextuele en in de tijd veranderende betekenis hebben. Vanuit dit perspectief is desistance een langdurig en dynamisch proces dat het nodige onderhoud vergt en waarin terugvallen gepaard gaan met periodes waarin er geen criminaliteit gepleegd wordt (Maruna, 2001).

De inbedding van Jermaine in het netwerk van de Rollin 200 Crips heeft geresulteerd in het feit dat hij zich bepaalde criminele ervaringen heeft eigen gemaakt door het zetten van werk op straat, een netwerk van contacten heeft opgebouwd en een gewelddadige reputatie en identiteit heeft opgebouwd. Stuk voor stuk zijn dit vormen van kapitaal (Bourdieu, 1986) die vooral een functie hebben binnen de context van informele netwerken op straat. Buiten het ‘veld’ van de straat hebben deze culturele en sociale varianten van “street capital” (Sandberg, 2008; Sandberg en Pedersen, 2009; Ilan, 2013, 2015) veel minder waarde of kan er zelfs gesproken worden van een nadrukkelijke contraproductieve werking. In het proces van desistance van Jermaine komt dit naar voren tijdens zijn zoektocht naar een baan: hij heeft geen noemenswaardige formele arbeidservaring en vertoont daarbij een neiging om problemen en teleurstellingen, zoals bijvoorbeeld tot uitdrukking komt in zijn beschrijven van interacties met medewerkers van de sociale dienst, op een gewelddadige manier op te lossen. Bovendien heeft hij een lijvig strafblad opgebouwd en beschikt hij over een sociaal netwerk dat hem vooral toegang biedt tot illegale werkzaamheden. Wat de worsteling van Jermaine met andere woorden illustreert is hoe identiteit en cultureel en sociaal straatkapitaal op elkaar inwerken en een transitie naar de formele economie van arbeid bemoeilijkt.

De notie van identiteit in relatie tot criminaliteit wil ik hier ten slotte wat nader uitdiepen. ‘Crime as work’ betekent niet alleen dat criminaliteit

gezien wordt als werk, maar dat het bovendien iets is waar in belangrijke mate identiteit aan wordt ontleend. Wat als een rode draad door de worsteling van Jermaine loopt, is hoezeer zijn identiteit verbonden is met het straatleven, de Crips en met criminaliteit; rollen die in het gedrang komen tijdens het proces van desistance. Jermaine heeft zich jaren gepresenteerd als Crip, met de daarbij behorende zichtbare tatoeages. In interactie met zijn Haagse 'homies' heeft hij deze rol altijd met verve gespeeld, waarbij het 'werk zetten' voor de set, het geld verdienen op straat met criminaliteit, een voornaam onderdeel was van hun collectieve presentatie. In het proces van desistance moet Jermaine op dat gebied breken met een deel van zichzelf en hoe hij zich in de loop der jaren heeft gepresenteerd. Jermaine moet het script van zijn leven herschrijven om niet bloot te worden gesteld aan "the horrors of identity nakedness" (Lofland, 1969: 288). In zijn baan als jongerencoach vindt Jermaine een nieuwe rol waarin hij elementen uit zijn verleden als Crip en iemand die actief was op straat deels kan behouden en zelfs kan inzetten voor iets positiefs: het helpen van jongeren.



ROLLIN'
2001
BLOCC
N*G

200

CONCLUSIE: INBEDDING EN IDENTITEIT IN DE ~~W~~ROOD

Ruim zeven jaar nadat ik mijn eerste stappen in het Vergeten Dorp heb gezet, kom ik tot de conclusie dat mij in de loop van de jaren veel duidelijk is geworden over de inbedding en identiteit van de Rollin 200 Crips. Door veel tijd door te brengen in de nabijheid van de Rollin 200 Crips deden er zich momenten voor dat ik het gevoel had hun leef- en denkwereld te hebben doorgrond, dat ik begreep wat hen bewoog en dat ik in staat was om van binnenuit een coherent beeld te schetsen rondom de centrale theoretische noties van inbedding en identiteit. Daarnaast waren er momenten, ook tegen het einde van mijn veldwerk, dat ik op basis van interacties, incidenten of gesprekken tot de realisatie kwam dat ik de alledaagse gang van zaken nog niet volledig had weten te doorgronden. Deze verwarring en verwondering ligt aan de basis van het gelaagde en weerbarstige beeld van de inbedding en identiteit van de Rollin 200 Crips dat in deze studie naar voren komt.

In deze slotbeschouwing wil ik de centrale theoretische noties uit deze studie samenbrengen en verbinden aan de belangrijkste empirische gegevens. Hiermee wil ik aan de ene kant antwoord geven op de overkoepelende onderzoeksvragen, maar tevens een breder beeld schetsen van de theoretische relevantie en implicaties van de resultaten van dit onderzoek.

Botsen met het Vergeten Dorp?

De eerste centrale vraag in deze studie richtte zich op de manier waarop de Rollin 200 Crips zijn ingebed in de buurt. De manier waarop gangs zich tot de buurt verhouden, wordt in Amerikaanse gangstudies op een uiteenlopende manier beschreven van onverschilligheid (Thrasher, 1927), antagonisme

(Yablonsky, 1969), harmonie (Whyte, 1943; Suttles, 1968) tot gangs die verworden tot een integraal en ingebed onderdeel van de bredere buurt (Sánchez-Jankowski, 1991, 2008; Venkatesh, 1997; Pattillo-McCoy, 1999). In Nederland is er over het algemeen weinig aandacht geweest voor de relatie tussen jeugdgroepen of -bendes en de buurt. Het beschikbare onderzoek laat een overwegend problematische relatie zien die samengevat kan worden onder het idee van 'botsen met de buurt' (Van Gemert, 2002). Ook ten aanzien van de aanwezigheid van de Crips in het Vergeten Dorp kan een dergelijk problematisch beeld worden geschetst. Met name over de periode voor de start van dit onderzoek deden er verhalen de ronde over jongeren die in de buurt geluidsoverlast veroorzaakten of in grote blauwe letters verwijzingen naar de Crips op muren van woningen schreven. Er werd verteld over ruzies met buurtbewoners, spanningen met welzijnswerkers, vechtpartijen in de buurt of in buurthuis 'de Club' en arrestaties door de politie die niet zonder slag of stoot verliepen.

Het beeld dat in dit onderzoek overheerst is echter een stuk genuanceerder. De Rollin 200 Crips kennen een geschiedenis in het Vergeten Dorp en zijn daar al decennia fysiek en herkenbaar aanwezig in de buurt. Toch valt op hoezeer zij in de loop der jaren los zijn komen te staan van de Vergeten Dorpelingen. Zij lijken vooral in historisch perspectief en ruimtelijk opzicht een plaats hebben in het Vergeten Dorp. Van sociale inbedding kan in het geval van de Rollin 200 Crips niet worden gesproken. Tussen leden van de Crips en buurtbewoners vielen weinig tot geen intieme of duurzame vormen van ondersteuning of aanverwante uitwisselingsrelaties waar te nemen. Sterker nog: vooral het ontbreken van interactie en contact met Vergeten Dorpelingen sprong in het oog in de tijd die ik doorbracht in de h200d. Aan de huidige sociaal geïsoleerde positie van de Rollin 200 Crips ten opzichte van de buurt liggen twee simultane ontwikkelingen ten grondslag.

Allereerst is de afwezigheid van de sociale inbedding van de Rollin 200 Crips het gevolg van de veranderde samenstelling van de bewoners van het Vergeten Dorp. Veel van de oorspronkelijke bewoners van het Vergeten Dorp zijn in de loop der jaren verhuisd, net als veel van de Crips van het eerste uur. Dit vertrek bracht een stroom aan 'nieuwkomers' naar het Vergeten Dorp die grotendeels onbekend waren met de Rollin 200 Crips: zowel met de individuele leden als met de beeldvorming die er over de Crips bestaat. Ten tweede is het feit dat de Rollin 200 Crips los zijn komen te staan van de buurt ook een directe consequentie van veranderingen in de samenstelling van de set. Waar de Crips van het eerste uur vrijwel allemaal zijn geboren of opgegroeid in het Vergeten Dorp, en zodoende veel mensen uit de buurt kenden, komt het grootste deel van de jongere generatie Crips niet uit het Vergeten Dorp, maar bestaat hun binding met de buurt bij gratie van het feit dat zij onderdeel uitmaken van de Crips.

Deze ontwikkelingen liggen ten grondslag aan verschillende beelden over de aanwezigheid van de Rollin 200 Crips in het Vergeten Dorp dat op basis van gesprekken met buurtbewoners, winkeliers en welzijns- en

veiligheidsprofessionals naar voren komt. De Crips worden ten tijde van dit onderzoek gerespecteerd, getolereerd, gerelativeerd, gebagatelliseerd, geridiculiseerd, in het geheel niet opgemerkt of ronduit genegeerd. Omdat veel van de huidige bewoners van het Vergeten Dorp in hun dagelijkse doen en laten minder gericht zijn op de lokale context van de buurt - bijvoorbeeld omdat zij werken buiten de buurt of de stad en hun sociale contacten de grenzen van het Vergeten Dorp overstijgen - leggen zij een zekere onverschilligheid ten aanzien van de Crips aan de dag. Wanneer er wel sprake was van contacten tussen leden van de Crips en buurtbewoners dan was dit veelal het product van het feit dat ze samen waren opgegroeid in het Vergeten Dorp of omdat ze een vergelijkbare leeftijd, etnische afkomst of interesse hadden. Er viel daarbij in het bijzonder interactie waar te nemen tussen leden van de Crips en Vergeten Dorpelingen die actief waren op het gebied van criminaliteit.

Er zullen onherroepelijk ook buurtbewoners, lokale winkeliers, welzijns- en veiligheidsprofessionals in het Vergeten Dorp zijn die zich angstig, bedreigd, geïntimideerd of onveilig voelen door de Rollin 200 Crips. Over het algemeen leek het echter alsof de buurt contacten en conflicten met de Rollin 200 Crips zoveel mogelijk probeerde te vermijden. Bewoners die ik over de de Crips sprak, en over overlast of onveiligheidsgevoelens in het bijzonder, hielden zich of op de oppervlakte over deze materie, of gaven expliciet aan er niets mee te maken willen hebben. Over (geluids)overlast werd, op een enkele uitzonderingen na, door bewoners niet geklaagd, noch werd dit gemeld bij de politie. Deze lage aangiftebereidheid werd door twee wijkagenten als een centraal probleem in het Vergeten Dorp naar voren gebracht.

Met één specifieke actor kon in het Vergeten Dorp wel een duidelijk waarneembare strijd worden waargenomen: de politie. De interactie met de politie in de buurt verliep vanaf het begin van dit onderzoek tumultueus: leden van de Crips en jongeren uit de buurt raakten een aantal maal slaags met agenten en tijdens surveillances en arrestaties in het Vergeten Dorp werd de politie meermaals belaagd door eieren, stenen of verbale uitingen van agressie. In de interactie tussen de politie en de Rollin 200 Crips viel echter ook het wederzijds vermijden van conflicten waar te nemen, waarbij met name de wijkagent veel energie stak in het opbouwen van een goede verstandhouding met de Crips. De politie is bekend met de historische wortels van de Crips in de buurt en de manier waarop zij hun criminele levensstijl in de media hebben uitgedragen en neergezet. Bovendien hebben zij zicht op een deel van hun daadwerkelijke betrokkenheid bij criminele activiteiten, hun strafrechtelijke veroordelingen en weten zij dat een aantal van hen te boek staat als 'vuurwapengevaarlijk'. Deze kennis van hun criminele achtergrond en betrokkenheid resulteerde in min of meer bewuste strategieën van de politie in de omgang met de Rollin 200 Crips. In het Vergeten Dorp kwam dit onder andere tot uitdrukking in het respecteren van de grenzen van de h200d, het tijdens interacties bij herhaling benadrukken van het belang van wederzijds respect en het onderhandelen over aanhoudingen van Crips in de h200d. Deze

pragmatische manier van benaderen sorteerde effect en resulteerde in aaneengesloten periodes van relatieve rust in de buurt. Toch toonde dit vermijden van conflicten op de werkvloer van de wijk zich fragiel. De aanhouding van een zevental Crips in april 2013 op verschillende plekken in Den Haag door arrestatieteams, vergezeld door voormalig Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten, deed een deel van het door de wijkagent opgebouwde krediet weer teniet.

Wat deze studie illustreert, is dat de Rollin 200 Crips zich op verschillende manieren verhouden tot de buurt en dat dit beeld bovendien door de tijd heen kan veranderen. Voor veel bewoners zijn zij niet zichtbaar, niet herkenbaar als een 'criminele gang' en daarom maar in beperkte mate een probleem in termen van overlast of onveiligheid. De aard van hun criminele betrokkenheid vormt een eerste verklaring waarom zij niet enkel 'botsen met de buurt'. Het afschermen van hun concrete criminele activiteiten laat zich slecht verenigen met conflicten in de buurt. Dat de Rollin 200 Crips niet enkel 'botsen met de buurt' is eveneens een direct gevolg van de centrale rol van betekenis die het Vergeten Dorp in het leven van de Rollin 200 Crips speelt. Het hangt ten slotte ook onlosmakelijk samen met de gemiddelde leeftijd van de leden van de Crips. De set bestaat voor een groot deel uit mannen van boven de dertig jaar die het belang benadrukten van rust in de h200d en op die manier jongere leden in toom hielden.

In de h200d: het belang van lokaliteit voor de Rollin 200 Crips

Alhoewel de E/S Rollin 200 Main Triad Neighborhood Crips, oftewel de Rollin 200 Crips zoals ze in deze studie zijn genoemd, door hun stijl en symboliek een associatie oproepen met (Noord-) Amerikaanse gangs, overheerst in deze studie het beeld dat ze toch vooral een lokale groepering zijn. Ondanks dat hun belevingswereld op een indringende manier beïnvloed wordt door de mondiale stijlvormen afkomstig uit Los Angeles, zijn ze in hun dagelijkse doen en laten vooral gericht op het Haagse Vergeten Dorp. Dit valt vooral terug te zien in de betekenis van de geografische ruimte van de buurt.

Het Vergeten Dorp speelt in de geschiedenis van de Rollin 200 Crips een centrale rol: het vormt de plek waar de Crips van het eerste uur zijn geboren of zijn opgegroeid. Het door de Crips veelgebruikte getal '200', dat onder andere terugkomt in de naam van de set en in de aanduiding 'h200d', vormt een verwijzing naar deze lokaliteit. De lokale context van het Vergeten Dorp vormt voor de Crips een betekenisvolle en historisch beladen ruimte die ze claimen als hun 'h200d': een thuisbasis, een plek waar de Crips elkaar ontmoeten, waar ze samenkomen en waar ze zich veilig voelen. In de onderlinge communicatie vormen termen als 'homie' en 'h200dsta' verwijzingen naar 'thuis' en familie (vgl. Conquergood, 1994a: 40). Het overgrote deel van de Crips die ik in de h200d heb leren kennen komt echter van oorsprong niet uit het Vergeten Dorp en heeft daar ook nooit gewoond. Onder de noemer van 'h200dpatrol' werd deze ruimte door de Crips als ware 'objectbeveiligers' bewaakt, terwijl het in de wijde omgeving ontbreekt aan andere gangs of groeperingen die het Vergeten

Dorp eveneens als hun territorium proberen te claimen. Bovendien gingen de ruimtelijke praktijken van de Crips, op enkele incidenten met over geluidsoverlast klagende buurtbewoners of (wildplassende) passanten na, veelal aan de Vergeten Dorpelingen voorbij.

De Rollin 200 Crips claimen de h200d niet als hun territorium vanuit het idee dat ze binnen de grenzen van de buurt controle kunnen uitoefenen over de criminele activiteiten die daar gepleegd worden. Toch zijn hun criminele activiteiten wel degelijk verbonden met de geografische ruimte van de buurt. Voor de Rollin 200 Crips vervult de lokale context van de h200d een kantoorfunctie die gelijkenis vertoont met de notie van “the urban bazaar” (Ruggiero, 2000) of een ‘marktplaats’ (Huisman et al. 2003; Kleemans, 2012). De h200d doet dienst als het kantoor van Keylow waar nieuwe of lopende zaken worden besproken, vergaderingen plaatsvinden over het zetten van werk en mensen van binnen of van buiten de buurt met tips of ‘tories’ langskomen en elkaar ontmoeten. Het gaat daarbij om bedrijven, ondernemers, klanten, partners, vertegenwoordigers, freelancers, ZZP-ers of parttimers die net als de Rollin 200 Crips ‘criminaliteit als werk’ hebben. Ook Vergeten Dorpelingen maakten op die manier gebruik van de diensten van het kantoor van Keylow: jongeren uit de buurt, maar ook oudere buurtbewoners, wisten Keylow of andere Crips in de h200d te vinden voor ‘werk’, informatie over ‘werk’, raad of contacten.

De plaatsgebondenheid van de Rollin 200 Crips is opmerkelijk in het licht van de processen van mondialisering. Katja Franko Aas (2007) stelt dat “the meaning of home, community, nation and citizenship become transformed beyond the recognition by the global, creating hybrid identities and ‘glocal’ belongings” (Aas, 2007: 8). De mondiale stromen over gang- en straatstijlen liggen aan de basis van het feit dat de Rollin 200 Crips het Vergeten Dorp claimen als hun buurt en dit hun ‘h200d noemen. De h200d kan gezien worden als een van de bouwstenen van hun identiteit als Rollin 200 Crips en de ruimtelijke context van de buurt is daarbij onlosmakelijk verbonden met hun criminele activiteiten en uitstraling (vgl. Fraser, 2013: 974).

Als het gaat om weerslag die processen van mondialisering op het gebruik van de ruimte van de stad gaat, laat Ilan (2013, 2015: 76, 126-144) zien dat jongeren steeds mobieler worden en zich steeds minder binden aan specifieke lokaliteiten in de stad. In de onderhavige studie valt dit eveneens waar te nemen: de Vergeten Dorpelingen om de Rollin 200 Crips heen lijken in toenemende mate minder belang te hechten aan de lokaliteit en, zeker in vergelijking met de Crips, zowel in fysiek, sociaal als mentaal opzicht minder gericht te zijn op de buurt. Het lijkt daarbij alsof de Rollin 200 Crips wortel hebben geschoten in de h200d, terwijl het Vergeten Dorp, de stad en de wereld om hen heen in rap tempo verandert.

De keerzijden van inbedding: spanning binnen de set

Naast de vraag naar de lokale inbedding van de Crips heeft deze studie zich gericht op de sociale inbedding van criminele activiteiten van de Rollin 200

Crips. In een groeiend aantal publicaties wordt gebruikt gemaakt van inzichten uit de economische sociologie, waaronder in het bijzonder de noties van inbedding (Granovetter, 1985; 2005) en sociaal kapitaal (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988, 1990;), om te bezien welke rol sociale netwerken en sociale relaties spelen in de context van criminaliteit. Dit heeft geresulteerd in conceptualisaties als de sociale inbedding van criminaliteit en werkloosheid (Hagan, 1992), de sociale inbedding van georganiseerde criminaliteit (Kleemans en Van de Bunt, 1999, Van de Bunt en Kleemans, 2007; Kleemans, 2011), criminele inbedding en crimineel kapitaal (McCarthy en Hagan, 1995), “gang embeddedness” (Pyrooz, Sweeten en Piquero, 2013) en straatkapitaal (Sandberg, 2008, 2009; Sandberg en Pedersen, 2011; Ilan, 2013, 2015; S. Harding, 2014). Deze studies illustreren dat criminaliteit niet plaatsvindt in een vacuüm, maar vorm en betekenis krijgt binnen overkoepelende structuren van sociale relaties.

De bovengenoemde inzichten over inbedding en sociaal kapitaal tonen zich eveneens bruikbaar in het analyseren van de criminele activiteiten van de Rollin 200 Crips. De set van de Rollin 200 Crips valt te beschouwen als een ogenschijnlijk hecht netwerk dat, in het bijzonder in termen van stijl, voorkomen en identiteit, valt te onderscheiden van andere groepen en netwerken in de omgeving. Als er gekeken wordt naar de historie van de set dan valt op te maken dat leden niet zomaar en zonder meer onderdeel uit kunnen maken van dit sociale netwerk. De kern wordt van oudsher gevormd door enkele Crips van het eerste uur die in de loop der jaren verschillende nieuwe leden aan zich hebben weten te binden. In veel gevallen betrof dit jongeren die bevriend of bekend waren met actieve leden, maar de set is in de loop der jaren ook gegroeid door jongeren die zich aangetrokken voelden tot de beeldvorming rondom de Rollin 200 Crips en zichzelf, soms door tussenkomst van bevriende leden of kennissen, hebben aangemeld om onderdeel te worden van de set. Met betrekking tot de nieuwe aanwas en de groei van de set lijkt er met andere woorden vooral sprake van zogenaamde selectieprocessen (Haynie, 2001: 1018-1019; Weerman, 2011: 255-257).

Deel uitmaken van de Rollin 200 Crips brengt voor de leden een aantal voordelen met zich mee die bepaalde basale menselijke behoeften bevredigen zoals erkenning, vriendschap, vermaak en veiligheid (vgl. De Jong, 2007: 212). Bovendien kan de set beschouwd worden als een forum voor het leren van criminaliteit. Onderdeel uitmaken van de Crips biedt ook toegang tot andere criminele contacten. Daarnaast worden leden binnen het netwerk van de set nadrukkelijk gesocialiseerd rondom geldende normen en waarden binnen de set zoals loyaliteit en respect voor oudere leden. Ook gedragsnormen en straatwaarden (De Jong, 2007: 151-176), waaronder ‘niet snitchen’ en de centrale rol van geweld als machtsmiddel, worden op deze manier binnen het netwerk van de Crips ge(re)produceerd. Ten slotte kunnen de hechte onderlinge banden van de Crips gezien worden als een manier om het hoofd te kunnen bieden aan de sluimerende problemen rondom vertrouwen en verraad

die inherent zijn aan de arbeidsmarkt van de straat waar de Crips actief zijn (vgl. Kleemans et al., 1998; Van de Bunt en Kleemans, 2007: 49).

Wat deze aspecten gemeen hebben is dat ze vooral de positieve gevolgen van inbedding belichten, iets dat onverkort geldt voor de eerder genoemde onderzoeken waarbij economische sociologische perspectieven toegepast worden in de context van criminaliteit. In de wetenschappelijke literatuur is er doorgaans veel minder aandacht voor de 'dark side' of down sides' die inbedding in sociale netwerken met zich meebrengt (vgl. Portes, 2010: 38; Portes en Landolt, 1996). In de onderhavige studie komen met name de keerzijden van sociaal kapitaal op verschillende manieren en op verschillende niveaus tot uitdrukking, waarbij zich nadrukkelijk de klassieke spanning tussen 'structure' en 'agency' doet voelen.

Een eerste keerzijde openbaart zich wanneer de aandacht gericht wordt op het niveau van het netwerk van de Crips. De sterke, onderlinge banden van de Crips bieden een potentieel aan onderling vertrouwen en ondersteuning, aspecten die beschouwd kunnen worden als een groot goed in de context van (georganiseerde) criminaliteit. Toch schuilt er in deze kracht van hechte banden ook een zwakte, iets dat in het bijzonder zichtbaar werd in de beschrijvingen van de criminele werkzaamheden van het kantoor van Keylow. Ondanks dat hun criminele inbedding en (lokale) bekendheid de nodige klanten en zakenpartners naar het kantoor van Keylow bracht, waren dit zelden netwerkoverstijgende contacten (Granovetter, 1973, Burt, 1992) die de Crips konden voorzien van nieuwe informatie, werkzaamheden of andere contacten op het gebied van criminaliteit. In combinatie met de relatieve geslotenheid van het netwerk van de Rollin 200 Crips kan dit beschouwd worden als een belemmering voor het (succesvol) functioneren van het kantoor van Keylow. Indicatief hiervoor is het feit dat het kantoor van Keylow in de jaren dat het op straat actief is de lokale regio en het niveau van de straat (nog) niet hebben kunnen - of willen - overstijgen, ondanks dat ze bij monde van Keylow in de media op tijden anders hebben gesuggereerd.

Inbedding in de set heeft op het individuele niveau van de leden consequenties voor de samenstelling van hun persoonlijke netwerken over de tijd. De duurzaamheid, emotionele intensiteit en intimiteit van de onderlinge relaties nam toe naarmate Crips langer onderdeel uitmaakten van de Rollin 200 Crips. Contacten buiten de set verwaterden, mede omdat leden, in het bijzonder jongere Crips, geacht werden veel tijd door te brengen in de h200d of in de nabijheid van andere Crips. Voor sommigen trok hun deelname aan de set van de Rollin 200 Crips vanwege schaamte of afkeuring omtrent hun criminele betrokkenheid of poses rondom criminaliteit en geweld bovendien een wissel op relaties met familieleden, vrienden en andere sociale contacten. "Gang embeddedness" (Pyrooz et al., 2013) ging hier met andere woorden gepaard met uitsluiting in andere delen van het persoonlijke netwerk en versterkte op de manier de gerichtheid op het netwerk van de Rollin 200 Crips.

Daarenboven bracht dit met name de jongere leden van de Crips, die een lagere hiërarchische positie binnen het netwerk van de set innamen, in een

toenemende afhankelijke en kwetsbare positie: naarmate banden met de Rollin 200 Crips hechter en intiemer werden, raakten individuele leden in toenemende mate afhankelijk van de set voor hun levensonderhoud en verschillende andere vormen van ondersteuning. Dit maakte een aantal jongere Crips gevoelig voor uitbuiting in de context van criminaliteit. Bovendien werd deze kwetsbare positie versterkt door de asymmetrische machtsrelaties binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips, met name ten aanzien van de verdeling van respect, erkenning, waardering en financiële compensatie. Door de h200dstas, de werknemers van het kantoor van Keylow, werd er weinig tot geen werk gezet of werden zij niet of nauwelijks voor hun criminele werkzaamheden gecompenseerd. In dat proces vielen de contouren van een morele economie (Scott, 1976) waar te nemen: de grenzen aan wat deze h200dstas in de uitwisselingsrelaties in het netwerk van de Rollin 200 Crips als acceptabel en rechtvaardig werd gezien. Het uitblijven van tegengebaren, in de vorm van waardering of financiële middelen, en een verslechtering van de persoonlijke levensomstandigheden, mondde uit in voelen en zichtbare spanningen binnen de set.

Aan de basis van veel interne conflicten liggen verwachtingen die niet ingelost worden. Van de uitstraling van de Rollin 200 Crips gaat een zekere aantrekkingskracht uit op jongeren, onder andere omdat het in staat is om hen een identiteit te bieden. Daarnaast biedt het mogelijkheden op een reputatie op straat, en de status en respect die daarmee gepaard kunnen gaan, op te bouwen. Bovendien kan onderdeel uitmaken van de Crips bewerkstelligen dat jongeren het gevoel hebben ergens bij te horen. Ten slotte bieden de sociale relaties binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips toegang en mogelijkheden tot het leren van vaardigheden met het zetten van werk en het opdoen van ervaring op het gebied van criminaliteit. Dit verwachtingspatroon, iets dat mede ingegeven werd door de geregisseerde beeldvorming over de Rollin 200 Crips in de media, kwam voor vele echter niet overeen met wat er zich daadwerkelijk voltrok binnen de set. Sterker nog: door het gesloten karakter van het netwerk, de hechte banden, de onevenwichtige machtsrelaties, de nadruk die werd gelegd op het belang van onderlinge solidariteit en loyaliteit en een toenemende afhankelijkheid voor ondersteuning van de set, trok dit diverse, met name jongere leden steeds dieper in de misère. Deze omstandigheden werden door een deel van de h200dstas geïdentificeerd en liggen aan de basis van het vertrek van ongeveer twintig jongere leden in een periode van achttien maanden.

In dit proces van 'gang desistance' (vgl. Pyrooz, Decker en Webb, 2010) valt een wezenlijk verschil tussen de bevindingen in dit onderzoek en de (Latijns) Amerikaanse gangstudies waar te nemen: de Nederlandse context biedt diverse alternatieven voor het gangleven. Voor deze Nederlandse Crips bestaat er geen (acute) noodzaak om omwille van veiligheid of overleven onderdeel uit te maken van een gang. Bovendien hebben zij diverse mogelijkheden om ook buiten de set hun hoofd boven water te houden: toegang tot de (in)formele economie en de economie van de verzorgingsstaat staat hen

vrij en desgewenst kunnen zij bovendien een beroep doen op ondersteuning uit hun familie- of vriendschapsnetwerken.

Het langdurig onderdeel uitmaken van een gang als de Rollin 200 Crips heeft consequenties, iets dat geïllustreerd werd door de worsteling van Jermaine. Als Crip heeft hij het nodige aan 'straatkapitaal' (Sandberg, 2008; Sandberg en Pedersen, 2011; Ilan, 2013) opgedaan, onder andere door zijn kennis en ervaring met het zetten van verschillende vormen van werk op straat en zijn bereidheid tot geweld. Door zijn diverse veroordelingen weet hij bovendien wat het betekent om langdurig vast te zitten. Ten slotte heeft hij door zijn jarenlange omgang met de Crips een sociaal netwerk opgebouwd dat vooral bestaat uit criminele contacten. Dit zijn vormen van cultureel en sociaal straatkapitaal die vooral van waarde zijn binnen het netwerk van de Rollin 200 Crips of de context van informele netwerken op straat in bredere zin. Buiten deze netwerken zijn deze kwalificaties en vaardigheden veel minder waardevol. Sterker nog: in de meeste gevallen werken deze vormen van straatkapitaal ronduit contraproductief in het vinden van een reguliere baan.

Net als Jermaine is een aantal voormalig leden van de Rollin 200 Crips op zoek gegaan naar een formele baan en heeft een deel uiteindelijk ook een reguliere arbeidsbetrekking gevonden - met dien verstande dat het in veel gevallen een tijdelijke aanstelling betreft. Voor sommigen lijkt het alsof de reguliere economie of een uitkering hen meer perspectief en zekerheid biedt dan werk zetten in de context van de straat en om die reden als een aantrekkelijk, zij het soms tijdelijk alternatief wordt gezien. Dit kan tevens worden waargenomen in de Curricula Vitae van de centrale personen in de studie: periodes van formele arbeid worden afgewisseld door verschillende respondenten, of aangevuld, met het zetten van werk op straat.

De aantrekkingskracht voor een gang als de Rollin 200 Crips is in de Nederlandse context nadrukkelijk gekoppeld aan het vraagstuk van identiteit. Op individueel niveau biedt het zijn van een Crip een duidelijke stoere, mannelijke identiteit, inclusief een kenmerkend blauw uniform, tatoeages en een 'gangnaam'. Het brengt een gevoel mee ergens bij te horen en onderdeel uit te maken van een groter geheel. Een wezenlijk deel van de spanning binnen het netwerk van de Crips als gevolg van de eerder beschreven keerzijden van de inbedding in een gang is daarbij eveneens te relateren aan identiteit. Het verbreken van banden met de Rollin 200 Crips kan daarbij resulteren in een zekere "identity nakedness" (vgl. Lofland, 1969) - iets dat in bredere zin ook geldt voor het stoppen met 'criminaliteit als werk'. Stoppen als Crip of stoppen met criminaliteit betekent dan meer dan alleen afstand nemen van de Rollin 200 Crips: het betekent ook dat afstand genomen moet worden van (een deel van) iemands identiteit.

De gelaagdheid van de 'gangsta': de rollen van de Rollin 200 Crips

Het vraagstuk van identiteit vertegenwoordigt de tweede centrale lijn in deze studie. Verschillende auteurs koppelen identiteit niet aan inbedding, maar brengen het in verband gebracht met de notie van "disembeddedness":

maatschappelijke ontwikkelingen waarbij sociale relaties in toenemende mate losraken van lokale contexten (Giddens, 1990: 21; Giddens, 1991: 17-20; Hayward, 2002). Jock Young wijst ten aanzien van identiteit op “the disembeddedness of everyday life” (Young, 2007: 3). Werk, familie en gemeenschap, de eens zo fundamentele bouwstenen van iemands identiteit, zijn volgens Young “shaky and uncertain” geworden. Bovendien meent hij dat “at no stage in history has there been such a premium on identity, on constructing a narrative of development and discovery” (ibid.: 3).

Dit onderzoek illustreert dat identiteit nog steeds in belangrijke mate het product is van de netwerken waarin iemand is ingebed. In lijn met de beschreven processen van “disembeddedness” valt wel waar te nemen dat dit niet langer dezelfde netwerken of traditionele instituties zijn zoals de buurt, de gemeenschap of de kerk. De “disembeddedness” van identiteit is vooral gelegen in de veranderingen en de fragmentatie van de sociale netwerken waarin iemand is ingebed. Deze zijn te beschouwen als in minder mate lokaal georiënteerd, mondiaal geïnspireerd, geografisch verspreid en, bovendien, meer online en minder afhankelijk van daadwerkelijk face-to-face of fysiek contact. Diverse digitale communicatiemiddelen als Skype en FaceTime bieden gebruikers immers de mogelijkheid om elkaar wel degelijk te ‘zien’. Deze gefragmenteerde en fluïde sociale netwerken kunnen niet los gezien worden van hoe identiteit op het individuele niveau gestalte krijgt.

In dit onderzoek lijken de klassieke bouwstenen als werk, familie, gemeenschap, traditie en religie op het gebied van identiteit van ondergeschikt belang te zijn, iets dat in het bijzonder ook geldt voor de rol van etniciteit. Alle personen in deze studie voelen zich verbonden met hun land van herkomst - ook als ze er niet geboren zijn in het geval van de tweede en derde generatie Surinamers en Antillianen. Zij spreken de taal, zij het een vernederlandste variant hiervan, kennen een deel van de cultuur, de tradities en gebruiken van hun ouders en zijn trots op hun afkomst. Deze etnische wortels vormen een belangrijk onderdeel van hun identiteit en de manier waarop zij zichzelf presenteren. In het onderhavige onderzoek bleef etniciteit over het algemeen echter op de achtergrond. De setting - de h200d - biedt daar een belangrijke verklaring voor: in de h200d stond de identiteit van Crip, ‘gangsta’ of ‘h200dsta’ centraal.

Livio Sansone (1992) wijst in zijn onderzoek op een vergelijkbare ontwikkeling van Creoolse jongeren in Amsterdam in de jaren tachtig. Hij laat zien hoe ‘de vrijetijdsindustrie, de massamedia en de nieuwe technologieën het mogelijk maken dat er voor jonge Creolen een nieuwe zwarte identiteit ontstaat die eerder gebaseerd is op kleur dan op Creools-zijn’ (Sansone, 1992: 240). De Creoolse jongeren beschrijft hij als ‘Westerse wereldburgers’ voor wie ‘hun etnische identiteit slechts één van de sociale identiteiten is’. De nieuwe zwarte identiteit van de Creoolse jongeren kreeg vorm binnen een moderne multiculturele stad met verschillende groepen op basis van verschillende identiteiten, stijlen en subculturen. Het product is een nieuwe zwarte cultuur, met daar aan gekoppeld een zwarte identiteit die in toenemende mate

transnationaal is. Bovendien is deze identiteit 'nauw verbonden met de massamedia, de vrijetijds- en de muziekindustrie' (ibid.: 243).

De onderhavige studie heeft plaatsgevonden in een ander tijdsbestek waarin de impact van de ontwikkelingen die Sansone beschrijft, mede onder invloed van processen van mondialisering, een grote vlucht heeft genomen. Dat geldt in het bijzonder voor 'gangs' - en straatcultuur in bredere zin¹⁶¹: "more youth are drawn to the styles, imagery and messages of gang cultures, seeing in them individual and collective vehicles for identity, social solidarity, and place-making." (Brotherton, 2008: 63). De (Amerikaanse) Crips vormen als 'merk' een aantrekkelijk, gewelddadig en krachtig voorbeeld met een herkenbare stijl en daar aan gekoppelde gebruiken (Van Gemert, 2008). In de identiteit van Crip, 'gangsta' of 'h200dsta' kan daarbij bovendien een "overarching means of identification" (Ilan, 2015: 132) gevonden worden.

In deze studie valt de invloed van ingebeelde, zwarte mannelijke rolmodellen uit het Amerikaanse gang- en straatleven nadrukkelijk waar te nemen, maar vormt het slechts één van de lagen van de hybride 'glokale' identiteit(en) van de Rollin 200 Crips. In het geval van de centrale personen in deze studie bouwt de identiteit van Crip voort op het culturele (Surinaamse) erfgoed van de 'hosselaar' of 'wakaman'. Bovendien zijn deze identiteiten vermengd met specifieke lokale, Haagse invloeden en praktijken van de 'Haagse Penoze' en andere criminele voorbeelden uit (de omgeving) van het Vergeten Dorp. De Rollin 200 Crips vormen op hun beurt ook weer een bron van inspiratie voor jongeren uit Den Haag, maar ook ver daar buiten, die stijlelementen van de Haagse Crips gebruiken in de constructie van hun eigen identiteit. Een concreet voorbeeld hiervan kan gevonden worden in de online presentaties van de jongeren uit het de buurt die de symboliek van de Rollin 200 Crips gebruiken om hun lokale verbondenheid te presenteren.

In deze identiteit(en), en de rollen die daarmee gepaard gaan, vormt criminaliteit - maar ook de suggestie van criminele betrokkenheid - een wezenlijk en terugkerend onderdeel. Mike Presdee betoogt dat "crime creates power for the individual to express their individuality" (Presdee, 2000: 158). Deze kracht van criminaliteit in de constructie van identiteit komt in deze studie in de rol van Crip - of 'gangsta' of 'h200dsta' - op een tweetal manieren tot uitdrukking. Enerzijds verwijst de rol van Crip naar de aantrekkingskracht van de gevaarlijke, gewelddadige "badass" van Jack Katz (1988). Tegelijkertijd vormt de rol van Crip een verwijzing naar iemand die zijn geld verdient met het zetten van werk op straat: een hybride rol gebaseerd op de straatgerichte levensstijl van de 'hosselaar'. Het is echter de rol van de gevaarlijke 'gangsta' die doorgaans de boventoon voert en naar de buitenwereld gepresenteerd wordt in de media, op social media, in rapnummers, maar ook tijdens interacties op straat. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat het tonen van de rol van de gevaarlijke, gewelddadige 'gangsta' ook

¹⁶¹ Simon Hallsworth pleit in zijn boek 'Beyond the gang' (2013) om vooral voorbij 'gangs' te kijken en de blik te richten op de onderliggende straatcultuur.

nadrukkelijk gezien kan worden als “doing gender”: als een manier om mannelijkheid te construeren en te bekrachtigen in de context van de straatcultuur (Messerschmidt, 1993; vgl. Connell, 2005: 109-112; Mullins, Wright en Jacobs, 2004; Mullins, 2006).

De hybride identiteit van de Rollin 200 Crips is opgebouwd uit rollen die samenhangen, in elkaars verlengde liggen en op sommige punten een zekere mate van overlap vertonen en elkaar versterken. De rollen die tot nu toe de revue hebben gepasseerd moeten vooral gezien worden als het product van de tijd die ik doorbracht in de nabijheid van de Crips in de h200d. Het reduceren van hun identiteit(en) tot de in deze studie beschreven rollen van de Rollin 200 Crips zou echter een te eendimensionaal beeld opleveren (vgl. Papachristos, 2006: 101). In de h200d, maar vooral buiten de context van de h200d, konden er ook andere rollen waargenomen worden, zoals die van vader, zoon, broer, vriend, echtgenoot, buurman, klasgenoot, collega of (vecht)sporter. De Rollin 200 Crips presenteerden echter doorgaans hun identiteit als Crip, ‘h200dsta’ of ‘gangsta’ als hun ‘master status’ (Hughes, 1945; Becker, 1963; Goffman, 1963). Het gebruik van deze termen, om naar zichzelf en naar elkaar te verwijzen, wil daarbij niet noodzakelijkerwijs zeggen dat deze personen zichzelf, of elkaar, ook zien als onderdeel van een afgebakende ‘gang’, groep of netwerk. Het geeft in veel gevallen meer uitdrukking aan het beeld, het imago, de reputatie en in overkoepelende zin de identiteit, die ze willen overbrengen - kwalificaties die vooral aangeven hoe ze gezien willen worden.

Het pragmatisme van de performance van identiteit

In navolging van het werk van Erving Goffman (1959), Stuart Hall (1990; 1996) Dwight Conquergood (1994a; 1994b) en Robert Garot (2007; 2010) werd identiteit in deze studie opgevat als een performance. Vanuit dit perspectief is identiteit geen onveranderlijk gegeven, maar ligt de nadruk op de constructie en de vluchtig- en veranderlijkheid van identiteit: “identity as a “production”, which is never complete, always in process”, zoals Stuart Hall (1990: 222) betoogt in plaats van identiteit te reduceren tot een statisch (eind)product. Aan deze tijdelijkheid en contextualiteit van identiteit wordt in menig onderzoek veelal voorbij gegaan. Sasja Tempelman (1999) toont zich echter waakzaam voor dergelijke constructivistische perspectieven, omdat deze het risico met zich meebrengen het situationele en dynamische karakter van identiteit te overdrijven. Bepaalde situaties en rollen laten immers meer manipulatie en keuze toe, terwijl ‘een identiteit waar de één mee kan spelen, voor de ander extreem dwingend kan zijn’ (Tempelman, 1999: 76-78). De mogelijkheden, en beperkingen, hiertoe hangen onder andere af van de setting, het podium, de performance, de performer, het publiek, maar ook de (machts)positie van de performer ten opzichte van het publiek of andere performers.

Deze studie biedt zicht op hoe presentaties, afhankelijk van de context of setting aangezet of afgezwakt werden of tijdelijk naar de achtergrond

verdwenen. In de media, online op sociale media, in rapteksten, tijdens sporten, tijdens interacties met andere leden van de Crips, wanneer politie aanwezig was in de h200d, ten overstaande van buurtbewoners in het Vergeten Dorp, bij mij thuis in bijzijn van mijn vriendin en dochter en op mijn werkkamer op de universiteit en in interactie met mijn collega's vielen respondenten (bewust) uit hun rol of ving ik een glimp op van wat er zich backstage afspeelde. Een deel van de centrale figuren in deze studie bleek daarbij - soms enigszins tot mijn verbazing - een arsenaal aan andere rollen in huis te hebben, bijvoorbeeld die van 'brave' huisvader die veel tijd doorbrengt met zijn kinderen. Sommigen hadden naast hun rol als Crip een formele arbeidsbetrekking of gaven aan naarstig op zoek te zijn naar een reguliere baan. Jongeren die zich op straat of in de h200d presenteerden als gevaarlijk en gewelddadig bleken tegelijkertijd actieve schoolgangers die bij herhaling het belang van een goede, afgeronde opleiding naar voren brachten. Maar ook personen die zich online, op social media op YouTube, in de documentaire 'Strapped 'N Strong' (2009) of in uiterlijk zin de meest indrukwekkende, ondoordringbare poses aannamen, maar die zich tijdens ons contact uitermate geïnteresseerd, gastvrij en hartelijk toonden.

Dit afstemmen van een performance op de setting, het podium of het publiek dient gezien te worden als een vaardigheid die aan lang niet alle personen in dit onderzoek is voorbehouden. Het gaat hier om het voor handen hebben van een breed repertoire aan rollen waartussen op soms pragmatische wijze - afhankelijk van de setting, het podium en het publiek - kan worden gewisseld. Dit "code-switching at work is "neither "decent" nor "street", but a hard-won, ever precarious, closely maintained social capital" (Garot, 2010: 165). Een aantal van de personen in deze studie is in staat om te navigeren tussen "street" en "decent" of weet elementen van deze statistische ideaaltypes van Elijah Anderson (1999) te combineren. Anderen kennen minder variatie in de beschikbare rollen en presenteren vooral identiteiten die in elkaars verlengde liggen. Dit kan gezien worden als een product van hun inbedding: een beperkt(er) repertoire aan rollen is veelal het gevolg van het feit dat ze zich weinig begeven hebben in andere settings of voor een ander publiek. Hierdoor vertonen hun rollen een mindere bandbreedte en kan dit een bron van conflicten vormen op het moment dat zij zich buiten de context van hun vertrouwde netwerken en rollen begeven.

Buiten de set en de h200d ging de identiteit van Crip, 'gangsta' of 'h200dsta' gepaard met conflicterende rolverwachtingen. Veelzeggend waren opmerkingen als "hij (of zij) kent mij niet zo", dat op een aantal plekken in deze studie naar voren werd gebracht. Stryker (1980) ziet het verbreken van sociale relaties waarin dergelijke rolconflicten zich manifesteren als een manier om aan deze spanning het hoofd te bieden (Stryker, 1980: 74-75). In het geval van de Rollin 200 Crips was dit een van de manieren om met de schaamte, afkeuring en ridiculisering ten aanzien van hun (collectieve) poses om te gaan: in de buurt onderhielden zij weinig tot geen contact met bewoners

en interactie binnen de Surinaamse gemeenschap(pen) werd grotendeels gemeden.

Ook binnen de set, en in bredere zin de informele netwerken op straat, gingen de rollen van de Rollin 200 Crips gepaard met rolconflicten over de 'realness' van iemands reputatie en identiteit. Het wekken en reguleren van indrukken neemt in de straatcultuur een belangrijke plaats in (vgl. Anderson, 1999; De Jong, 2007: 149-182; Hallsworth, 2013). In diverse hoofdstukken vallen deze vormen van 'impression management' te herkennen in een taalgebruik dat direct ontleend lijkt aan 'The Presentation of Self in Everyday Life' (1959) van Erving Goffman. Gesproken werd bijvoorbeeld over "acteurs", over mensen die "wel zo doen, maar niet zo zijn" over mensen die "gangsta" of "straat" speelden, over rappers die "fronten", over "posers", over het "echt houden" en over het verschil tussen "real" en "fake". Deze dramaturgie van de straatcultuur gaat over de constante strijd over reputatie, eer, status en in overkoepelende zin macht die er in context van de straat plaatsvindt (vgl. Hallsworth, 2013: 149). Geweld neemt in deze strijd een centrale rol in en vormt een manier waarop statusposities op straat, maar ook binnen de set van de Rollin 200 Crips, geclaimd kunnen worden. Naast het tonen van mannelijkheid draagt geweld - zowel in termen van het gebruik als in de vorm van poses (Connell, 2005: 111) - op die manier bij aan status en macht (vgl. Young, 1999: 12).

Wat in deze studie echter vooral de boventoon voert, is de communicatie van geweld: ofwel in de constructie van een gewelddadige reputatie of als onderdeel van de deconstructie van andermans gewelddadige performances. In deze vormen van reputatiemanagement vormde geweld het leidend narratief. De nadruk op deze symbolische aspecten van geweld betekent niet dat er geen 'echt' geweld plaatsvond of dat dit geweld geen '(levens)echte' consequenties met zich meebracht. De (vermeende) betrokkenheid bij schieten en steekpartijen en veroordelingen wegens geweldsdelicten van de personen in deze studie illustreren dat. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan wordt echter gevormd door de gewelddadige dood van Sin die met meerdere kogelschoten om het leven werd gebracht. Deze gewelddadige voorvallen staan, in al hun 'echtheid', toch in schril contrast tot de hoeveelheid geweld die er tijdens informele gesprekken, interacties, in rapmuziek, in de gesproken en geschreven media en op social media werd gecommuniceerd.

Epiloog: terug naar de h200d

Als ik tegen het eind van het jaar 2013 mijn veldwerk langzaam aan afbouw, is er na drie jaar in het Vergeten Dorp te hebben doorgebracht een hoop veranderd. Arjen Lakerveld, raadslid voor de VVD in Den Haag, sprak in 2009 in het *Algemeen Dagblad* zijn bezorgdheid uit over de aantrekkingskracht van de Crips op jongeren uit de buurt. Deze studie laat zien dat dit anno 2015 een ietwat achterhaald beeld is. Een deel van wat de Rollin 200 Crips in de media uitdragen, zal jongeren aanspreken vanwege de centrale rol van geweld, criminele betrokkenheid en het vermeende financiële succes dat daarbij naar

voren wordt gebracht. Over de Rollin 200 Crips doen inmiddels ook andersoortige verhalen de ronde. De negatieve ervaringen van voormalige Crips lijken op straat, online en in gevangenissen in de Randstad verspreid te zijn geraakt. Van een groei van de set, zoals die wel in de periode na het verschijnen van de documentaire 'Strapped N Strong' (2009) viel waar te nemen, is geen sprake meer. Sterker nog: de afgelopen jaren wordt gekenmerkt door een ware leegloop van de set, waarin in een periode van achttien maanden ongeveer twintig leden de set verlieten, soms op eigen initiatief en soms meer gedwongen. De overgebleven leden worden, op een enkele uitzondering na, gevormd door de Crips van het eerste uur.

Het lijkt daarbij bovendien alsof de identiteit van de Crips langzaam uit de mode is geraakt en onder jongeren niet langer beschouwd wordt als een aantrekkelijk en 'cool' (Ilan, 2015) merk. Dit kan in het bijzonder worden waargenomen bij jongeren die zijn opgegroeid in het Vergeten Dorp, in de nabijheid van de Rollin 200 Crips. Zij tonen veel minder interesse voor stijlen afkomstig van de 'West Coast' van de Verenigde Staten, maar laten zich op het gebied van identiteit meer beïnvloeden door de gewelddadige beeldvorming rondom rappers uit "Chiraq" (Chicago) of rolmodellen dicht bij huis zoals Franse of Nederlandse (straat)rappers. Net als in het geval van de Crips staat hierin een meer stereotiepe en geromantiseerde verbeelding van het straatleven centraal en de criminaliteit en geweld die daarmee in verband wordt gebracht. Wel is de (uiterlijke) verschijningsvorm en bijbehorende stijl anders. Het zijn deze andere, meer eigentijdse (mode)invloeden waardoor de jongeren uit het Vergeten Dorp in hun kledingstijl en manier van praten nadrukkelijk vallen te onderscheiden van de Rollin 200 Crips. De oversized blauwe kleding en bandana's hebben bij deze jongeren plaatsgemaakt voor dure kleding en accessoires van designermerken met opzichte logo's en prints. Hun taalgebruik is daarnaast een creatieve mengelmoes van de straattaal zoals die bij de Crips valt waar te nemen, gecombineerd met Arabische invloeden vanwege hun omgang met Marokkaanse jongeren en nieuwe, populaire Amerikaanse 'slang'.

Naast deze ontwikkelingen binnen de Nederlandse straatcultuur, lijkt er op het gebied van identiteit momenteel meer aantrekkingskracht uit te gaan van andere groeperingen dan de Crips. Ten eerste valt op lokaal niveau te denken aan zogenaamde "Outlaw Motorcycle Gangs" (OMG's), zoals Satudarah en No Surrender, die in termen van beeldvorming veel gelijkenissen met de Rollin 200 Crips. In beide gevallen gaat het over min of meer gesloten netwerken met een duidelijk te herkennen stijl en identiteit en een vermeende betrokkenheid bij criminaliteit en geweld. Gezien deze overeenkomsten is het niet verwonderlijk dat (voormalig) leden van de Rollin 200 Crips bij Satudarah en No Surrender terecht zijn gekomen.

Voor het sluitstuk van deze studie wil ik terugkeren naar de h200d. Anno 2015 is de harde kern van de Rollin 200 Crips nog steeds actief, maar met aanzienlijk minder mankracht dan aan het begin van 2011. Bovendien zijn ze een stuk minder zichtbaar aanwezig in het Vergeten Dorp. De verwachting

is dat dit de komende jaren nog meer zal afnemen, iets dat onherroepelijk ook samenhangt met de leeftijd van deze Crips van het eerste uur die in inmiddels in de veertig lopen. Al tijdens mijn aanwezigheid in de h200d werden er allianties gevormd met Satudarah en No Surrender, maar bestonden er ook contacten buiten de set, onder andere op 'het kamp'. Het valt niet uit te sluiten dat de financiële klapper, waarvan Keylow al sinds het begin van ons e-mailcontact in 2004 aankondigt dat "het er aan zit te komen", er op een dag wel degelijk komt voor hem en de Crips van het eerste uur.

Mochten de Crips in het Vergeten Dorp op (korte) termijn verdwijnen, dan betekent dit niet dat er daarmee ook een einde komt aan de Rollin 200 Crips. Voor de Crips van het eerste uur geldt dat hun lichamen vol staan met verwijzingen naar de h200d en naar de set. Een duidelijkere indicatie van de manier waarop de Crip-identiteit op meer permanente wijze is vervlochten met hun levens, kan gevonden worden in de namen van hun kinderen. Sinds de oprichting van de Crips zijn er diverse kinderen geboren wier naam op een of andere manier een verwijzing naar de set vormt, met Triad, Traylow en RolliNHCy als meest sprekende voorbeelden. Voor deze Crips van het eerste uur zal het, zoals de teksten op hun lichaam lezen, "Crip till the casket" zijn.

Door artikelen in tijdschriften, items in (nieuws)programma's, een boek, (rap)video's op YouTube en een documentaire hebben de Rollin 200 Crips in de loop der jaren de nodige tijd en energie gestoken in het construeren en communiceren van een geloofwaardige imago als een Nederlandse gang. Dit heeft geleid tot bekendheid tot ver buiten de grenzen van het Vergeten Dorp, waarbij 'Strapped 'N Strong' (2009) in ondertitelde en nagesynchroniseerde vorm zelfs de wereld over is gegaan, tot aan betaalzenders in de Verenigde Staten. Toch overheerst het beeld dat de Rollin 200 Crips nooit zullen kunnen voldoen aan hun gewelddadige, zelf-geregisseerde, hyperreële beeldvorming. Het lijkt daarbij zelfs alsof hun reputatie hen in de loop der jaren aan alle kanten heeft ingehaald, is voorbijgesneld en dat hun pose als Nederlandse gang een eigen leven is gaan leiden. De Rollin 200 Crips zullen hierdoor in de h200d blijven, ook als ze niet langer in de h200d zijn.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

1 Times	Term die gebruikt wordt om te verwijzen naar de politie. Zie ook '5.0', 'pigs' of 'po-po'
187	De wettelijke bepaling voor moord in sommige staten van de Verenigde Staten
200	Belangrijk getal in vocabulaire van de Rollin 200 Crips. '200' wordt gebruikt aan het einde van digitale conversaties. Meer in het algemeen kan '200' ook inwisselbaar gebruikt worden met 'h200d'
252	Een ander belangrijk en betekenisvol getal voor de Rollin 200 Crips. Het vormt een verwijzing naar het huisadres waar het lokale buurthuis 'De Club' is gevestigd, een plek die in de historie van de Crips een belangrijke rol heeft gespeeld. Dit getal valt als tatoeage bij diverse leden op hun lichaam waar te nemen, waaronder in de Romeinse cijfers (IIVII), dat op zijn beurt weer gelezen kan worden als de hoofdletter 'M' in 'Main' van de (oudere) naam van de set: Main Triad Crips
287	De wettelijke bepaling voor moord in Nederland. Lokale variant van de in rapmuziek veelgehoorde '187'
Agga	Term in de straattaal gebruikt wordt voor Den Haag. Damsco (Amsterdam), Porfotto of Roffa (Rotterdam) en Utka (Utrecht) zijn enkele andere bekende voorbeelden van de straatbenaming van Nederlandse steden
All hood (h200d)	Deze term(en) wordt door leden van de Rollin 200 Crips op verschillende manier gebruikt. Ten eerste als groet, in de betekenis van 'alles goed'?, maar het kan ook als reactie gebruikt worden op diezelfde vraag. In dat geval heeft het de betekenis van 'alles gaat goed'. Bovendien wordt het gebruikt als bevestigend antwoord wanneer iets gevraagd wordt. In dat geval kan het gelezen worden als 'geen probleem' of 'vanzelfsprekend'

Asahbi	Vriend' in het Arabisch. Woorden die hun wortels in het Arabisch hebben, worden door leden van de Rollin 200 Crips overigens doorgaans niet gebruikt. Sterker nog: het gebruik van dergelijke 'Mocro'-termen wordt door de Rollin 200 Crips nadrukkelijk afgekeurd
Bacc stabbin	Gebaseerd op het Engelse 'backstabbing'
Balla	Kogel
Baller(s)	Term die impliceert dat een individu of een groep over veel geld beschikt, of in ieder de indruk wekt dat dit het geval is
Bampie	BMW
Banger	Kan zowel verwijzen naar een 'gangbanger', een Amerikaanse term voor een lid van een gang. 'Banger' wordt door de Rollin 200 Crips ook gebruikt om te verwijzen naar een steekwapen
Beef	Veelgehoorde term uit de (Amerikaanse) hiphop die verwijst naar een ruzie of conflict. 'Beef handelen' betekent het oplossen van een geschil
Big homie	Verwijzing voor leden van de Rollin 200 Crips die een bepaalde status op straat of binnen het netwerk van de Crips hebben opgebouwd. Het voorvoegsel 'big' drukt de hogere hiërarchische positie van iemand uit. Een aanverwante term is die van 'O.G.', oftewel 'Original Gangsta'. 'Big' wordt daarbij ook wel eens geschreven als 'cig', om het gebruik van de letter 'B', een verwijzing naar de gezworen tegenhangers van de Crips, de Bloods, te vermijden
Bigi	Surinaams voor groot
Bitch(en)	Letterlijk 'teef'. Term die gebruikt wordt om te verwijzen naar vrouwen, maar ook kan dienen als een denigrerende aanduiding voor mensen in het algemeen. Het voorvoegsel 'bitch' wordt gebruikt om woorden meer kracht bij te zetten en van een negatieve betekenis te voorzien, zoals in 'bitchboy'. Als werkwoord heeft 'bitchen' de betekenis van klagen of zeuren (vgl. Van Stapele, 2003: 201)
Blocc	Block', maar door de Rollin 200 Crips geschreven als 'blocc' vormt een verwijzing naar de buurt of de wijk en wordt inwisselbaar gebruikt met 'h200d' of 'turf'. 'Clocc' wordt gebruikt als een variant op 'blocc', om zowel een verwijzing naar de letter 'B' - verwijzing naar de Bloods - als de lettercombinatie 'CK' - een afkorting voor CripKiller) te vermijden
Bonuman	Winthulpverlener, maar het woord kan ook een verwijzing zijn naar een 'therapeut, medicijnman of natuurgenezer' (Nortan, 2008: 101)
Brada	Surinaams voor broer

Busta	Verbastering van het Amerikaanse ‘buster’. De term wordt gebruikt voor iemand die ‘nep’ of een sukkel is
Buy	Magisch attribuut afkomstig uit de winti-religie. Een buy wordt gedragen als een soort armband
Cappen	Neer- of doodschieten
Cizness	Cizness’ vormt een verbastering van ‘business’. De letter ‘B’ wordt hier wederom vervangen door de ‘C’
Croke	‘Broke’, oftewel zonder geld
Cuzz(o)	Door de (Rollin 200) Crips veelgebruikte onderlinge aanspreektitel. Deze verbastering van het Engelse woord voor neef wordt onder andere gebruikt om fictieve verwantschapsrelaties te construeren en daarmee de onderlinge loyaliteit te versterken (vgl. Bourgois, 1995: 82)
Dickies	Kledingmerk
Dirt	Letterlijk ‘rotzooi’ of ‘onkruid’. In de aanduiding ‘dirt doen’ krijgt het de betekenis van zich bezighouden met criminele activiteiten
Disrespect	Aan aantasting van iemands eer, bijvoorbeeld in de vorm van een belediging, een openlijke aantijging, maar ook door iemand straal te negeren
Doekoe	Surinaams woord voor geld
Doezoe	Het getal duizend in het Surinaams
Doobie	Amerikaanse slang die gebruikt wordt om te verwijzen naar (een deel van) een joint
Fafi	‘Fafi’ is een afkorting van het Surinaamse ‘fawaka’ dat ‘hoe gaat het’ (of meer letterlijk: hoe loopt het) betekent
Fo’ sho’	Een fonetische weergave van ‘for sure’, oftewel ‘absoluut’ of ‘zonder twijfel’
Fresh out	Afkorting voor ‘fresh out of jail’ en verwijst daarmee naar het recht in vrijheid zijn gesteld
G	Veelgehanteerde afkorting voor de term “gangsta”
Goon	‘Goon’ is een term die veel terugkomt in de Amerikaanse rapmuziek en kan verwijzen naar een persoon met veelal gewelddadige kwaliteiten. Het kan ook verwijzen naar een persoonlijke bodyguard en ten slotte ook naar iemand die of lagere machtspositie bepaalde klusjes moet opknappen
Green	Met ‘green’ wordt bedoeld op wiet

G-up	Term die gebruikt wordt wanneer iemand zich heeft uigedost als een 'gangsta' en er in termen van zijn uiterlijke verschijningsvorm dus uitziet als een 'gangsta', of in ieder geval het stereotiepe beeld dat daarvan bestaat
H200d	Term die zowel gebruikt wordt om te verwijzen naar de buurt (het Vergeten Dorp), maar door de Rollin 200 Crips ook gebruikt wordt om te verwijzen naar de bredere set van de Rollin 200 Crips
H200dsta	Term die leden van de Rollin 200 Crips gebruiken om naar elkaar en zichzelf te verwijzen. In het gebruik van 'h200dsta' ligt echter een duidelijke positionering ten opzichte van het meer bekende begrip 'gangsta' besloten. Dit onderscheid is tot stand gekomen vanwege contacten van de Rollin 200 Crips met leden van de Amerikaanse Rollin 40s uit Los Angeles, een set die geschaard kan worden onder de bredere categorie 'Neighborhood Crips'. In Los Angeles bestaat er binnen de overkoepelende aanduiding 'Crips' namelijk een verschil tussen zogenoemde 'Gangster Crips' en 'Neighborhood Crips', een onderscheid dat vooral gebaseerd is op de manier waarop territorium wordt geclaimd (vgl. Roks, 2007: 33)
Holla	'Holla' wordt een verbastering van het werkwoord 'to holler' en kan vertaald worden als 'laat me horen of weten'. Kan in een bepaalde context ook gelezen worden als 'neem contact op'.
Homie	Door de Crips veelgebruikte aanspreektitel die een 'insider' positie verraad. Een aanverwante term is 'cuzz(o)'
I sabi toch	Surinaams voor 'je weet toch'
In check zetten	Iemand ergens ten overstaande van anderen op aanspreken of corrigeren (veelal in de openbaarheid)
ISO	Afkorting voor isolatiecel in de gevangenis
Jaccen	'Jacken', of 'jaccen' zoals de Crips het schrijven, vormt een door de Crips veelgebruikte term voor roven of stelen. Het woord is afkomstig van het Amerikaanse 'jack moves': roofovervallen die meestal op straat plaatsvinden. Dit is een term die populair geworden is na het verschijnen van de biografie 'Monster' (1993) van Sanyika 'Monster Kody' Shakur, een voormalig lid van de beruchte Eight Tray Gangster Crips
Jari	Surinaams voor gevangenis. Een aanverwante en veelgebruikte term door leden van de Crips is 'pen', naar het Amerikaanse 'penitentiary'
Johnny	"Johnny" wordt gebruikt als naam en aanduiding voor een junkie, oftewel een druggebruiker. Een ander, meer zakelijk woord dat hiervoor gebruikt wordt is 'klannie', een verbastering van 'klant'

Jonko	Joint
Kaolo	Kaolo' laat zich letterlijk vertalen als 'poepgat' in het Surinaams. Als voorvoegsel wordt het woord gebruikt in de betekenis van 'rot' of 'heel erg'.
Kicken	'Kicken', oftewel 'omgaan met', wordt door leden van de Rollin 200 Crips geschreven als 'ciccen', waarbij de lettercombinatie 'ck' vermeden wordt
Koelie	Denigrerende term die gebruikt wordt om te verwijzen naar Hindoestaanse Surinamers
Kom yere	Letterlijk 'kom horen' in het Surinaams
Kop	Als aanduiding voor een getal of hoeveelheid wordt 'kop' gebruikt voor 'duizend'. De Surinaamse term die hiervoor tevens gebruikt wordt is 'doezoe'
Lij	'Lij' is een term die gebruikt wordt voor 'cocaïne'. Andere veelgebruikte benamingen zijn 'yayo' of 'sos(a)'
Liter	Wanneer er op straat over hoeveelheden drugs gesproken wordt, maakt een deel van mijn respondenten geen gebruik van de massa-eenheid 'kilo', maar spreken ze over de inhoudsmaat 'liter'. Kleinere hoeveelheden drugs worden wel aangeduid in massa-eenheden als grammen
Lolobal	Revolver
Mattie(s)	Surinaams voor vriend(en)
Njang	Surinaams voor eten. In een bepaalde context ook gebruikt voor voeding in het productieproces van wiet
No prob	Afkorting voor 'no problem', oftewel geen probleem
OG/ O.G.	De afkorting 'O.G.' staat voor Original Gangsta, een term die in het vocabulaire van de Crips (en Amerikaanse gangs meer in het algemeen) gebruikt wordt naar een hoge, respectabele positie in de hiërarchie van de gang te verwijzen (vgl. Rios, 2011: 13)
On 200/ On Crip	Aanduiding die gebruikt wordt om te benadrukken dat iemand iets meent. Het laat zich interpreteren als 'ik zweer het' of 'als god als mijn getuige'. In dit geval wordt er echter op de set of de Crips in het algemeen gezworen
Osso	Surinaams woord voor huis
Pisi	'Stukje' in het Surinaams
Pistol whippen	Met een vuurwapen, meestal de achterkant, iemand in zijn gezicht slaan

Po-po	Denigrerende term voor politie. Aanverwante, termen bedoeld die eveneens een zekere mate van belediging aanduiden zijn onder andere '1 times', '5-0' en 'pigs'. Over de ontstaansgeschiedenis van deze termen doen op internet verschillende verhalen de ronde. Het gebruik van deze termen valt veelal te herleiden tot populaire Amerikaanse films, series of (rap)muziek. 'Po's' vormt een afkorting van 'po-po' of het door de door de Crips gebruikte denigrerende verbastering 'po-ho', waarbij 'ho' is afgeleid van het Engelse 'whore' of 'hoe', oftewel 'hoer'
Punk	Denigrerende term voor een dom of irritant persoon. Heeft ongeveer dezelfde lading als 'busta' (Van Stapele, 2003: 202)
Rag	De zakdoek die is verwoorden tot het overbekend symbool van Amerikaanse gangs. Deze 'rag' of 'bandana' wordt door de Crips historisch gedragen in een blauwe kleur en aan de linkerkant van het lichaam. Bloods dragen een rode rag aan de rechterkant van het lichaam
Real	'Echt', maar niet enkel in de letterlijke betekenis van het woord. De term wordt gebruikt om aan te geven dat iemand zich gedraagt overeenkomstig het beeld dat hij (of zij) of zichzelf uitdraagt
Rich Rollin	Verwijst naar de naam van de set, de Rollin 200 Crips. De classificatie 'Rich Rollin' wekt de suggestie dat er veel geld wordt verdiend
Row call	Lijst die door Keylow (in zijn telefoon) bijgehouden wordt van actieve leden van de Rollin Crips
Saaf	Term die in de context van de straat gebruikt wordt om te verwijzen naar geld. Saaf in de betekenis van 'kleingeld' zijn oorsprong in het Berbers
Sa(ng)	Uiting van verbazing. Letterlijk betekent 'sa(ng)' in het Surinaams 'wat'? (Snijders, 2000: 137)
Set	De aanduiding 'set' verwijst naar een 'compacte groepering binnen een gang' (Van Stapele, 2003: 203), maar wordt door de leden van de Rollin 200 Crips inwisselbaar gebruikt met de term 'gang' of 'h200d'
Shoppa	Coffeeshop
Skeer	Blut of arm
Slacken	Term die de Rollin 200 Crips gebruikt wordt om aan te geven dat iemand verzaakt (vgl. Van Stapele, 2003: 203)
Slangen	(Straat)verkoop van, meestal, drugs
Smoken	Wanneer deze term gebruikt wordt als 'iemand smoken', dan betekent het iemand neerschieten of van het leven beroven

Snaps	Amerikaanse slang voor geld
Snitchen	Iemand anders verraden, bijvoorbeeld door aangifte te doen bij de politie, tijdens een verhoor iemand te verlinken of meer in het algemeen te praten met de politie. Voor een etymologische duiding van de term ‘snitch’ zie Rosenfeld, Jacobs en Wright (2003: 291)
Strapp	Amerikaanse slang voor een vuurwapen. Andere veelgebruikte termen door de Rollin 200 Crips zijn ‘gat/ get’ of ‘thumper/ tomper’
Su	Afkorting voor Suriname
Swa	Uit het Papiaments afkomstige term die grofweg ‘vriend’ betekent
Tabaka	Tabak, oftewel sigaretten
Tight	Letterlijk: strak of hecht. Door de Rollin 200 Crips veelgebruikte term die gebruikt wordt om ‘iets’ te beschrijven dat leuk, interessant of goed is
Tjadding	Kan in een bepaalde zin de betekenis hebben van ‘grappig’. De meer letterlijke vertaling vanuit het Surinaams is ‘leuk’
Tori(e)	‘Tori(e)’ verwijst in het Surinaams letterlijk naar een ‘verhaal’, ‘ding’, ‘spullen’ of een ‘geval’, maar wordt ook gebruikt als algemene, bewuste vage of juist een meer concrete verwijzing naar criminele activiteiten
Trabajo	Spaans voor werken
Tweemans	Surinaamse term die aangeeft dat twee personen onafscheidelijk zijn
Wannacee	Moet gelezen worden als ‘wannabe’, oftewel iemand die doet alsof
Wasi	Ritueel kruidenbad (Nortan, 2008: 101)
Werie/ werede	Surinaams voor ‘lastig’ of ‘vervelend’ (zijn)
Wierie	Wiet
Witmang	Letterlijk: witte man
Wollah	Arabisch voor ‘ik zweer het’. Letterlijk: ‘Bij God’
Youngsters	Term die gebruikt wordt om te verwijzen naar jongeren, maar soms ook naar kinderen

LITERATUUR

- Aas, K.F. (2007). *Globalization and crime*. London: Sage Publications.
- Actieprogramma Criminele Jeugdgroepen (2011). *Actieprogramma Criminele Jeugdgroepen*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Adler, P. (1990). *Ethnographic research on hidden populations: penetrating the drug world*. In: Lambert, E.Y. (red.). *The Collection and Interpretation of Data from Hidden Populations* (pp. 96-112). NIDA Monograph 98, National Institute on Drug Abuse, Rockville, MD.
- Altman, I., & Low, S. (1992). *Place attachment*. New York: Plenum.
- Anderson, B. (1991). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London and New York: Verso.
- Anderson, E. (1990). *Streetwise: Race, class, and change in an urban community*. Chicago: University of Chicago Press.
- Anderson, E. (1999). *Code of the Street. Decency, violence, and the moral life of the inner city*. New York: Norton.
- Appadurai, A. (1996). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bannister, J., Kintrea, K., & Pickering, J. (2013). *Young people and violent territorial conflict: exclusion, culture and the search for identity*. *Journal of youth studies*, 16(4), pp. 474-490.
- Barry, M. (2006). *Youth offending in transition: The search for social recognition*. Abingdon: Routledge.
- Baud, M., Legêne, S. & P. Pels (2013). *Draaien om de werkelijkheid. Rapport over het antropologisch werk van prof. em. M.M.G. Bax*. Amsterdam, 9 September 2013. <http://www.vu.nl>.
- Baudrillard, J. (1983). *Simulations*. New York: Semiotext(e).
- Becker, G.S. (1968). *Crime and Punishment: An Economic Approach*. *Journal of Political Economy*, 76 (2), pp. 169-217.
- Becker, H.S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press.
- Beke, B.M.W.A. & A.Ph. van Wijk (2000). *Jeugdcriminaliteit in groepsverband*. *Ars Aquil*, 49, pp. 764-771.

- Beke, B.M.W.A. & A.Ph. van Wijk (2001). Problematische jeugdgroepen. Typen, kenmerken en achtergronden. *Delikt en Delinkwent*, 31, pp. 654-673.
- Beke, B.M.W.A., Wijk, A.Ph. van & H.B. Ferwerda (2000). Jeugddriminaliteit in groepsverband ontrafeld. Tussen rondhangen en bendevoering. Amsterdam: SWP.
- Beke, B., Ferwerda, H., van der Torre, E., & E. Bervoets (2013). Jeugdgroepen en geweld. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Bervoets, E.J.A. (2001). De wijk in verandering; Effecten politie-aanpak Marokkaanse jongensproblematiek in Gouda, Amsterdam en Utrecht (eerste nameting). Apeldoorn: NPA.
- Bervoets, E.J.A. (2006). Tussen respect en doorpakken: de politieke aanpak van Marokkaanse jongeren in Gouda, Utrecht en Amsterdam. Den Haag: Elsevier Overheid.
- Bervoets, E.J.A. (2012). Vlindermessen en djonko's: jeugddriminaliteit, hangjongeren en een praktijkverhaal uit AmsterdamWest. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Bijleveld, C.C.J.H. (2003). Mens, durf te meten!: over methoden en technieken van criminologisch onderzoek. Den Haag: Boom Koninklijke Uitgevers.
- Bijleveld, C.C.J.H. (2007). Methoden en Technieken van Onderzoek in de Criminologie. Den Haag: Boom Koninklijke Uitgevers.
- Bing, L. (1991) Do or die. New York: Harper Collins.
- Black, D. (1983). Crime as social control. *American sociological review*, pp. 34-45.
- Blok, A. (1980). Eer en de fysieke persoon. *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis*, 6, pp. 211-230.
- Blok, A. (1981). Rams and billy-goats: A key to the Mediterranean code of honour. *Man*, pp. 427-440.
- Blokland, A. A., & Nieuwbeerta, P. (2005). The effects of life circumstances on longitudinal trajectories of offending. *Criminology*, 43 (4), pp. 1203-1240.
- Blokland, T. (2003). *Urban Bonds*. Cambridge: Polity Press.
- Blokland, T. (2009). Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Blokland-Potters, T. (1998). Wat stadsbewoners bindt. Sociale relaties in een achterstandswijk. Kampen: Kok Agora.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: perspective and method*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Blumstein, A., Cohen. J., Roth, J. & C. Visher (1986). *Criminal Careers and "Career Criminals"*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Boissevain, J. (1974). *Friends of friends: Networks, manipulators and coalitions*. Oxford: Blackwell.
- Bolt, G. (2004). Over spreidingsbeleid en drijfzand. *Migrantenstudies*, 20 (2), pp. 60-73.

- Bourdieu, P. (1985). The Forms of Capital. In: Richardson, J.G. (red.). Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (pp. 241-258). New York: Greenwood.
- Bourgois, P. (1995). In search of respect: Selling crack in El Barrio. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bovenkerk, F., Siegel, D., & D. Zaitch (2003). Organized crime and ethnic reputation manipulation. *Crime, Law and Social Change*, 39(1), pp. 23-38.
- Broek, J.B.A. van den (2013). Van de straathoek naar Facebook. Een onderzoek naar het gebruik van social media door jongeren binnen de straatcultuur. Ongepubliceerde masterscriptie. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Brotherton, D.C. (2007). Proceedings from the transnational street gang/organization seminar. *Crime, Media, Culture*, 3 (3), pp. 372-381.
- Brotherton, D.C. (2008). Beyond social reproduction. Bringing resistance back in gang theory, *Theoretical Criminology*, 12 (1), pp. 55-77.
- Brotherton, D.C. & L. Barrios (2004). The Almighty Latin King and Queen Nation. Street politics and the transformation of a New York City gang. New York: Columbia University Press.
- Brotherton, D.C. & L. Barrios (2011). Banished To The Homeland. Dominican deportees and their stories of exile. New York: Columbia University Press.
- Brown, B., Perkins, D. D., & G. Brown (2003). Place attachment in a revitalizing neighborhood: Individual and block levels of analysis. *Journal of environmental psychology*, 23(3), pp. 259-271.
- Brown, E. (2010). Queens Reigns Supreme: Fat Cat, 50 Cent, and the Rise of the Hip Hop Hustler. New York: Random House LLC.
- Bovenker, F., Bruin, K., Brunt, L., & H. Wouters (1985). Vreemd volk, gemengde gevoelens: Etnische verhoudingen in een grote stad. Meppel: Boom.
- Buiks, P.E.J. (1983). Surinaamse jongeren op de Kruiskade. Overleven in een etnische randgroep. Deventer: Van Loghum Slaterus B.V. .
- Bunt, H.G. van de (2007). Muren van Stilzwijgen In: Van de Bunt, H., Spierenburg, P. & R. van Swaaningen (red.). Drie perspectieven op sociale controle (pp. 113-136). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Bunt, H.G. van de & Kleemans, E.R. (2007). Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Derde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit. Den Haag: WODC.
- Burt, R.S. (1992). Structural Holes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Burt, R.S. (2005). Brokerage and Closure: An Introduction to Social Capital. Oxford: Oxford University Press.
- Castells, M. (1998). End of Millennium, The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. III. Malden, Ma: Blackwell.

- Childress, H. (2004). Teenagers, Territory and the Appropriation of Space. *Childhood*, 11 (2), pp. 195-205.
- Cloward, R.A. en Ohlin, L. (1960). *Delinquency and Opportunity*. New York, NY: Free Press.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94 (Supplement), pp. 95-120.
- Coleman, J.S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass.: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Connell, R. (2005). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Conquergood, D. (1994a). Homeboys and Hoods: Gang Communication and Cultural Space. In: Frey, L.R. (red.). *Groups Communication in Context: Studies of Natural Groups* (pp. 23-55). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Conquergood, D. (1994b). For the Nation! How street gangs problematize patriotism. In: Simons, H. W., & Billig, M. (red.). *After postmodernism: Reconstructing ideology critique* (pp. 200-221). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Copes, H., Brookman, F., & A. Brown (2013). Accounting for violations of the convict code. *Deviant Behavior*, 34 (10), pp. 841-858.
- Cornish, D.B., en Clarke, R.V. (1986). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New York: Springer Verlag.
- Coser, L. (1956). *The functions of conflict*. Glencoe, IL: Free Press.
- Cutler, C. (2003). "Keepin'It Real": White Hip-Hoppers' Discourses of Language, Race, and Authenticity. *Journal of Linguistic Anthropology*, 13 (2), pp. 211-233.
- Davis, K. & de Haan, W.J.M. (2010). Vechtverhalen. Geweld in de (re)constructie van mannelijkheid. In: Althoff, M., & Nijboer, J.A. (red.). *Zoeklicht op geweld. Sociale conflicten in het publieke domein* (pp. 77-91). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Decker, S. H., Van Gemert, F., & D.C. Pyrooz (2009). Gangs, migration, and crime: The changing landscape in Europe and the USA. *Journal of International Migration and Integration*, 10 (4), pp. 393-408.
- Decker. S.H. & Weerman, F.M. (red.) (2005). *European street gangs and troublesome youth groups*. Oxford: AltaMira Press.
- Decorte, T. & Zaitch, D. (2009). *Kwalitatieve Methoden en Technieken in de Criminologie*. Leuven/ Den Haag: Acco.
- Dirkzwager, A., Nieuwbeerta, P., & J.P.S Fiselier (2009). Onbedoelde gevolgen van vrijheidsstraffen. Een literatuurstudie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51 (1), pp. 21-40.

- Drogt, M. (2014). Rollin' met mannen die de straat kennen. Etnografisch onderzoek naar straatidentiteit van mannen in Gein, Amsterdam Zuidoost. Ongepubliceerde masterscriptie. Vrije Universiteit Amsterdam.
- Echtelt, P. van, en Josten, E. (2012). Werken voor je geld. In: Veldheer, V., Jonker, J.J., Van Noije, L. & C. Vrooman (red.). Een beroep op de burger. Minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid? Sociaal en Cultureel Rapport 2012 (pp. 95-115). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Eijk, G. van (2010). Unequal networks: spatial segregation, relationships and inequality in the city. Amsterdam: IOS Press.
- Elias, N., & Scotson, J.L. (1976). De gevestigden en de buitenstaanders; een studie van de spanningen en machtsverhoudingen tussen twee arbeidsbuurten. Utrecht: Spectrum.
- Engbersen, G. (2006). Publieke bijstandsgeheimen: het ontstaan van een onderklasse in Nederland. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Engbersen, G. en Staring, R.J.H.M. (2000). De morele economie van lage inkomensgroepen. Armoede en informaliteit. In: Engbersen, G. Snel E. & C. Vrooman (red.). Balans van het armoedebelief. Vijfde jaarrapport armoede en sociale uitsluiting (pp. 76-100) Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Erp, J.G. van (2007). De dreiging van negatieve publiciteit: Is reputatieschade een alternatief voor handhaving? In: Leeuw, F., Kerseboom, J. & R. Elte (Eds.). Turven, tellen, toetsen: over toezicht, inspectie, handhaving en evaluatie en hun maatschappelijke betekenis in Nederland (pp. 79-92). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Erp, J.G. van (2008). Naming and Shaming in het contractenrecht? Het reputatie-effect van schadevergoedingen tussen ondernemingen. In: Boom, W. Van, Giesen, I. & A. Verheij (Eds.). Gedrag en Privaatrecht, over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke vraagstukken (pp. 153-180). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Erp, J.G. van (2009). Naming en shaming in het markttoezicht. Een onderzoek naar de openbaarmaking van sancties op de financiële markt. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Erp, J.G. Van, Geest, V. van der, & J. Verbruggen (2011). Criminaliteit en Werk, een veelzijdig verband. Tijdschrift voor Criminologie, 53 (2), pp. 71-85.
- Fagan, J., & Freeman, R.B. (1999). Crime and work. Crime and Justice, pp. 225-290.

- Faist, T. (2000). Transnationalization in international migration: implications for the study of citizenship and culture. *Ethnic and racial studies*, 23(2), pp. 189-222.
- Fassin, D. (2005). Compassion and repression: the moral economy of immigration policies in France. *Cultural anthropology*, 20(3), pp. 362-387.
- Felson, M. (2002). *Crime and everyday life*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press .
- Ferrell, J. & Hamm, M.S. (1998). *Ethnography at the Edge. Crime, Deviance, and Field Research*. Boston: Northeastern University Press.
- Ferrell, K. Hayward & J. Young (2008). *Cultural Criminology: An Invitation*. Newbury Park: Sage.
- Ferwerda, H.B. (2009). Shortlistmethodiek in 7 stappen. Onderdeel van het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse Politie. Arnhem: Bureau Beke.
- Field, J. (2003). *Social Capital*. London: Routledge.
- Flick, U. (2009). Kwalitatief online-onderzoek: gebruik van internet. In: Decorte, T. & Zaitch, D. (red.). *Kwalitatieve Methoden en Technieken in de Criminologie* (pp. 407-431). Leuven/ Den Haag: Acco.
- Fraser, A. (2013). Street habitus: gangs, territorialism and social change in Glasgow. *Journal of Youth Studies*, 16 (8), pp. 970-985.
- Garot, R. (2007). "Where You From!" Gang Identity as Performance. *Journal of Contemporary Ethnography*, 36(1), pp. 50-84.
- Garot, R. (2010). *Who you claim: Performing gang identity in school and on the streets*. New York: New York University Press.
- Geelhoed, F. (2012). *Purification and Resistance: Glocal Meanings of Islamic Fundamentalism in the Netherlands*. Doctoral dissertation, Erasmus School of Law.
- Geertz, C. (1983). *Local knowledge: Further essays in interpretive anthropology*. New York: Basic Books Inc.
- Gemeente Den Haag (2007). *Stadsdeelanalyse Laak*. Den Haag: Gemeente Den Haag.
- Gemeente Den Haag (2009). *Wijkperspectief Schipperskwartier*. Den Haag: Gemeente Den Haag.
- Gemeente Den Haag (2011). *Stadsdeelplan Laak 2012-2015*. Den Haag: Gemeente Den Haag.
- Gemert, F.H.M. van (1995a). Amerikaanse gangs en Nederlandse jeugdbendes'. In: E. Rood-Pijpers, B. Rovers, F. van Gemert & C. Fijnaut (red.). *Preventie van jeugddriminaliteit in een grote stad* (pp. 69-105). Arnhem: Gouda Quint.
- Gemert, F.H.M. van (1995b). Marokkaanse jeugdbendes in Rotterdam-Zuid?'. In: E. Rood-Pijpers, B. Rovers, F. van Gemert & C. Fijnaut (red.) *Preventie*

- van jeugdcriminaliteit in een grote stad (pp. 265-300). Arnhem: Gouda Quint.
- Gemert, F.H.M. van (1995c). Gangs in Amerika en Nederland. Grimmige realiteit versus modeverschijnsel. *Justitiële Verkenningen*, 21, pp. 68-83.
- Gemert, F.H.M. van (1998a). Ieder voor zich. Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Gemert, F.H.M. van (1998b). Crips in drievoud. Een dossieronderzoek naar drie jeugdbendes. Amsterdam: Regioplan Onderzoek Advies en Informatie.
- Gemert, F.H.M. van (2000). Nederlandse Crips; beelden en voorbeelden van jeugdbendes. *Sociale Wetenschappen*, 3, pp. 41-58.
- Gemert, F.H.M. van (2001). Crips in orange. Gangs and groups in the Netherlands. In: M.W. Klein, H.J. Kerner, C.L. Maxson & G.M. Weitekamp (red.). *The Eurogang paradox. Street gangs and youth groups in the U.S. and Europe* (pp. 145-152). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Gemert, F.H.M. van (2002). Botsen met de buurt. Overlast en wisselwerking tussen jeugdgroepen en de buitenwereld. *Tijdschrift voor Criminologie*, 44, pp. 162-171.
- Gemert, F.H.M. van (2005). Gangsta rap; de controverser voorbij. *Justitiële Verkenningen*, 5, pp. 68-82.
- Gemert, F.H.M. van (2008). MS 13. Over transnationale gangs en sterke merken. In: Siegel, D., F. Van Gemert & F.H.M. Bovenkerk (red.). *Culturele Criminologie* (pp. 135-146). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Gemert, F.H.M. van (2011). Van prison gang tot tbs; Biografie van een gewelddadig man. Meppel: Just Publishers.
- Gemert, F.H.M. van, Peterson, D., & I.L. Lien (red.). (2008). *Street gangs, migration and ethnicity*. Devon, Portland: Willan Publishing.
- Gigengack, R. (2014). The badass and the asshole: Violence and the positioned subjectivities of street youth in Mexico City. In: Moksnes, H. & Melin, M. (red.). *Claiming the City Civil Society: Mobilisation by the Urban Poor* (pp. 172-184). Uppsala: Uppsala Universitet.
- Gilbert, N. (2002). *Transformation of the welfare state: The silent surrender of public responsibility*. New York: Oxford University Press.
- Goffman, A. (2009). On the Run: Wanted Men in a Philadelphia Ghetto. *American Sociological Review*, 74 (3), pp. 339-357.
- Goffman, A. (2014). *On the Run: Fugitive Life in an American City*. Chicago: University of Chicago Press.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Harmondsworth, Middlessex: Penguin Books.
- Goffman, E. (1963). *Behavior in public places: notes on the social organization of gatherings*. New York: Free Press.

- Goffman, E. (1967). *On Face-work, Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. New York: Pantheon.
- Goudriaan, H., Lynch, J.P. & P. Nieuwbeerta. (2003). Aangifte doen bij de politie? De invloed van de nationale context op het aangiftegedrag van slachtoffers van criminaliteit in zestien westerse landen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 45, pp. 35-42.
- Gouldner, A.W. (1960). The norm of reciprocity: A preliminary statement. *American sociological review*, pp. 161-178.
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78, pp. 1360-1381.
- Granovetter, M. (1974). *Getting A Job: A Study of Contact and Careers*. Cambridge: Harvard University.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and economic structure: the problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91, pp. 481-510.
- Granovetter, M. (2005). The Impact of Social Structure on Economic Outcomes. *Journal of Economic Perspectives*, 19(1), pp. 33-50.
- Gruter, P., Baas, M. en D. Vegter (1996). Problematische jeugdgroepen in de regio Haaglanden. Een inventarisatie onder wijkagenten en jeugdrechercheurs. Den Haag: Politie Haaglanden, Bureau Analyse en Research
- Gruter, P.M.G. (1997). Problematische jongerengroepen in de regio Haaglanden anno 1997. Een hernieuwde inventarisatie onder wijkagenten en jeugdrechercheurs. Den Haag: Politie Haaglanden.
- Haan, W. de, van der Laan, A., & J. Nijboer (2000). Eigenrichting en jeugdgeweld. *Tijdschrift voor Criminologie*, 42(4), pp. 361-372.
- Haan, W. de, & Nijboer, J. (2005). Youth violence and self-help. *European Journal of Crime Criminal Law and Criminal Justice*, 13(1), 75-88.
- Hagan, J. (1993). The Social Embeddedness of Crime and Unemployment, *Criminology*, 31 (4), pp. 465-491.
- Hagedorn, J.M. (1988). *People and Folks. Gangs, Crime and the Underclass in a Rustbelt City*. Chicago: Lake View Press.
- Hagedorn, J.M. (2007). Gangs in Late Modernity. In: Hagedorn, J.M. (Ed.). *Gangs in the Global City. Alternatives to Traditional Criminology* (pp. 295-317). Chicago: University of Illinois Press.
- Hagedorn, J.M. (2008). *A World of Gangs. Armed Young Men and Gangsta Culture*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Hall, S. (1996). Who needs identity? In: S. Hall & P. Du Gay (red.). *Questions of Cultural Identity* (pp. 1-17). London: Sage.
- Hall, S. & Jefferson, T. (2006). *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*. Abingdon: Routledge.
- Hallsworth, S. (2005). *Street Crime*. Cullompton, Devon: Willan.

- Hallsworth, S. (2013). *The Gang and Beyond: Interpreting Violent Street Worlds*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hallsworth, S., & Young, T. (2008). Gang talk and gang talkers: A critique. *Crime, media, culture*, 4(2), pp. 175-195.
- Hannerz, U. (2003). Being There... And There... And There! Reflections on Multi-Site Ethnography. *Ethnography*, 4 (2), pp. 201-16.
- Harding, D.J. (2010). *Living the drama: Community, conflict, and culture among inner-city boys*. Chicago: University of Chicago Press.
- Harding, S. (2014). *Street Casino: Survival in Violent Street Gang*. Bristol: Policy Press.
- Hayward, K. (2004). *City limits: Crime, consumer culture and the urban experience*. London: Routledge-Cavendish.
- Haynie, D.L. (2001). Delinquent peers revisited: Does network structure matter? *American journal of sociology*, 106 (4), pp. 1013-1057.
- Hellemont, E. van (2012). Gangland Online: Performing the real imaginary world of gangstas and ghettos in Brussels. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 20, pp. 165-180.
- Hess, M. (2004). 'Spatial' relationships? Towards a reconceptualization of embeddedness. *Progress in human geography*, 28(2), pp. 165-186.
- Hiah, J.W. & Staring, R.H.J.M. (2013). 'Maar Hollanders zouden zeggen dat het uitbuiting is', Chinese restauranthouders en illegale Chinezen over werken bij de Chinees. *Tijdschrift voor Criminologie*, 55 (1), pp. 44-58.
- Hobbs, D. (1998). Going down the glocal: the local context of organised crime. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 37 (4), pp. 407-422.
- Horowitz, R. (1985). *Honor and the American Dream. Culture and Identity in a Chicano Community*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press.
- Hughes, E.C. (1945). Dilemmas and contradictions of status. *American journal of Sociology*, pp. 353-359.
- Huijnk, W. en Dagevos, J. (2012). *Dichter bij elkaar? De sociaal-culturele positie van niet-westerse migranten in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Huijnk, W., Gijsberts, M., & J. Dagevos, (2014). *Jaarrapport integratie 2013 Participatie van migranten op de arbeidsmarkt*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Huisman, W., Huikeshoven, M., Van de Bunt, H.G., & G.I. Boelens (2003). *Marktplaats Amsterdam: Op zoek naar de zwakste schakel in de logistiek van criminele processen aan de hand van Amsterdamse rechercheonderzoeken*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Ilan, J. (2007). *Still playing the game: an ethnography of young people, street crime and juvenile justice in an inner-city Dublin community*. Dublin: Dublin Institute of Technology.

- Ilan, J. (2013). Street social capital in the liquid city. *Ethnography*, 14(1), pp. 3-24.
- Ilan, J. (2015). *Understanding Street Culture. Poverty, Crime, Youth and Cool*. London: Palgrave MacMillan.
- Jessop, B. (2001). Regulationist and autopoieticist reflections on Polanyi's account of market economies and the market society. *New Political Economy*, 6 (2), pp. 213-232.
- Jimerson, J.B., & Oware, M.K. (2006). Telling the Code of the Street An Ethnomethodological Ethnography. *Journal of Contemporary Ethnography*, 35 (1), pp. 24-50.
- Jong, J.D. de (2007). *Kapot Moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksant.
- Jong, J.D. de (2010) 'We houden het lekker 'straat'.' In: Deelman, P. (red.). *Over straatcultuur en groepsdynamiek* (pp. 13-28). Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Kars Advies (2006). *Schipperskwartier; Thuishaven voor ondernemende mensen*. Utrecht: Staedion Wonen Den Haag.
- Katz, J. (1988). *Seductions of Crime. Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York, NY: Basic Books.
- Katz, J., & Jackson-Jacobs, C. (2004). The criminologists' gang. In: Sumner, C. (red.). *The Blackwell companion to criminology* (pp. 91-124). New York: John Wiley & Sons.
- Kempen, R.V., & Musterd, S. (2007). *De stadsbuurt: ontwikkeling en betekenis*. Assen: Van Gorcum.
- Kleemans, E.R. (2012). *Georganiseerde misdaad en de zichtbare hand*. Boom Lemma Uitgevers.
- Kleemans, E.R., Berg, E.A.I.M. van den & H.G. van de Bunt (1998). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Rapportage op basis van de WODC-monitor*. Den Haag: WODC.
- Kleemans, E.R., & Van De Bunt, H.G. (1999). The social embeddedness of organized crime. *Transnational Organized Crime*, 5 (1), pp. 19-36.
- Kleemans, E.R, Korf, D.J, & Staring, R. (2008). Mensen van vlees en bloed, kwalitatief onderzoek in de criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 50 (4), pp. 323-336.
- Klein, M.W. (1995). *The American Street Gang: Its Nature, Prevalence, and Control*. New York/Oxford: Oxford University Press.
- Klein, M.W. (1996). Gangs in the United States and Europe. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 4(2), pp. 63-80.

- Klein, M.W. & Maxson, C.J. (1989). Street gang violence. In: N.A. Weiner & M.E. Wolfgang (red.). *Violent crime, violent criminals* (pp. 198-234). Newbury Park: Sage.
- Klein, M.W., Kerner, H.J., Maxson, C.L. & G.M. Weitekamp (red.) (2001). *The Eurogang paradox. Street gangs and youth groups in the U.S. and Europe*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Komter, A.E., Burgers, J.P., & Engbersen, G. (2000). *Het cement van de samenleving: een verkennende studie over solidariteit en cohesie*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Kop, N., & Euwema, M. (2007a). *Conflict op straat: strijden of mijden? Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in interactie met de politie*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.
- Kop, N. & Euwema, M. (2007b). *Politie in conflict met groepen jongeren: mijden of strijden?* Tijdschrift voor de Politie, 69 (12), pp. 28-32.
- Korterink, H.J. (2012). *Haagse Penoze. Achter de schermen van een gesloten onderwereld*. Meppel: Just Publishers.
- Kranenburg, D.K. (2013). *Samen voor ons eigen: De geschiedenis van een Nederlandse volksbuurt, de Schilderswijk 1920-1985*. Hilversum: Uitgeverij Verloren.
- Kroese, G J., & Staring, R.H.J.M. (1993). *Prestige, professie en wanhoop: Een onderzoek onder gedetineerde overvallers*. Gouda: Quint.
- Kruisbergen, E.W., Van de Bunt, H.G., & E.R. Kleemans (2012). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Vierde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*. Den Haag: WODC.
- Kubrin, C. (2005). Gangstas, thugs, and hustlas: Identity and the code of the street in rap music. *Social Problems*, 52, pp. 360-378.
- Land, M. Van der (2004). *Vluchtige verbondenheid: stedelijke bindingen van de Rotterdamse nieuwe middenklasse*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Laub, J.H., & Sampson, R.J. (2001). Understanding desistance from crime. *Crime and justice*, pp. 1-69.
- Laub, J.H., & Sampson, R.J. (2003). *Shared Beginnings, Divergent Lives: Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lauger, T. (2012). *Real gangstas: legitimacy, reputation, and violence in the intergang environment*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Leander, K.M. & McKim, K.K. (2003). Tracing the everyday 'sittings' of adolescents on the Internet: A strategic adaption of ethnography across online and offline spaces. *Education, Communication & Information*, 3 (2), pp. 211-240.
- Leistra, G., & Nieuwbeerta, P. (2003). *Moord en doodslag in Nederland*. Amsterdam: Prometheus.

- Letkemann, P. (1973). *Crime as work*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Levitt, S. D., & Venkatesh, S. A. (2000). An economic analysis of a drug-selling gang's finances. *Quarterly Journal of Economics*, pp. 755-789.
- Levelt, W.J.M. et al. (2012). *Falende wetenschap: De frauduleuze onderzoekspraktijken van sociaal-psycholoog Diederik Stapel*. <http://www.scienceguide.nl/media/1109077/114736354-eindrapport.pdf>
- Liem, P., & Veld, T. (2005). *De integratie van Surinamers: voortgang en stagnatie*. Rotterdam: ISEO/EUR.
- Lofland, J. (1969). *Deviance and identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Lofland, L.H. (1973). *A world of strangers: Order and action in urban public space*. New York: Basic Books.
- Lofland, L.H. (1998). *The public realm: Exploring the city's quintessential social territory*. New York: Transaction Publishers.
- Maruna, S. (2001). *Making good: How Ex-Convicts Reform and Rebuild their Lives*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Marsh, B. (2011). Narrating desistance: identity change and the 12-step script. *Irish Probation Journal*, 8, pp. 49-68.
- Matza, D. (1964). *Delinquency and drift*. New York: Wiley.
- McCarthy, B., & Hagan, J. (1995). Getting into street crime: The structure and process of criminal embeddedness. *Social Science Research*, 24 (1), pp. 63-95
- McCarthy, B., & Hagan, J. (2001). When crime pays: Capital, competence, and criminal success. *Social forces*, 79 (3), pp. 1035-1060.
- McDonald, K. (2003). Marginal Youth, Personal Identity, and the Contemporary Gang: Reconstructing the Social World?" In: Kontos, L., Brotherton, D. & L. Barrios (red.). *Gangs and Society: Alternative Perspectives* (pp. 62-74). New York: Columbia University Press.
- Mead, G.H. (1934). *Mind, self and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Messerschmidt, J.W. (1993). *Masculinities and crime: Critique and reconceptualization of theory*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Miedema, S. (2002). Onderzoek nader onderzocht. Een vergelijkende analyse van etnografisch onderzoek naar de relatie tussen etniciteit, groepsvorming en delinquentie bij jongens. *Tijdschrift voor Criminologie*, 44 (2), pp. 150-161.
- Moore, J., Vigil, D., & R. Garcia (1983). Residence and territoriality in Chicano gangs. *Social Problems*, 31 (2), pp. 182-194.
- Morris, E. W. (2010). "Snitches End Up in Ditches" and Other Cautionary Tales. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26 (3), pp. 254-272.
- Morselli, C., Tremblay, P. & B. McCarthy. Mentors and Criminal Achievement. *Criminology*, 44 (1), pp. 17-43.

- Muffels, R.J.A. (2013). Flexibilisering en toegang tot de arbeidsmarkt. In P. Koning & D. Scheele (red.). *Flexibiliteit en zekerheid op een dynamische arbeidsmarkt. De balans in beweging* (pp. 11-32). Den Haag: Ministerie van SZW.
- Mullins, C. (2006). *Holding your square: Masculinities, Streetlife and Violence*. Collumpton: Willan.
- Mullins, C.W., Wright, R., & B.A. Jacobs (2004). Gender, streetlife and criminal retaliation. *Criminology*, 42 (4), pp. 911-940.
- Murthy, D. (2008). Digital Ethnography: An Examination of the Use of New Technologies for Social Research. *Sociology*, 42 (5), pp. 837-855.
- Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen (2013). *Mensenhandel. Negende rapportage van de Nationaal rapporteur*. Den Haag: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Niekerk, M. van (2000). *De krekel en de mier: Fabels en feiten over maatschappelijke stijging van Creoolse en Hindoestaanse Surinamers in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Nightingale, C. (1993). *On the edge. A History of Poor Black Children and Their American Dreams*. New York: Basic Books.
- Nortan, C. (2008). *Winti en criminaliteit: een constructivistisch perspectief op het inzetten van magische rituelen en attributen bij delicten*. Ongepubliceerde masterscriptie. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Oude Breuil, B.C.M. (2011). Alles stroomt...? Over 'cultuur' in de culturele criminologie. *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit*, 1 (0), pp. 18-33.
- Padilla, F. (1992). *The gang as an American Enterprise*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Papachristos, A.V. (2006). Social Network Analysis and Gang Research: Theory and Methods. In: Short Jr., J.F. & Hughes, L.A. (red.). *Studying Youth Gangs* (pp. 99-116). Lanham, MD: AltaMira.
- Papachristos, A. V. (2009). Murder by Structure: Dominance Relations and the Social Structure of Gang Homicide. *American Journal of Sociology*, 115 (1), pp. 74-128.
- Papachristos, A. V., Hureau, D. M., & A.A. Braga (2013). The Corner and the Crew: The Influence of Geography and Social Networks on Gang Violence. *American Sociological Review*, 78 (3), pp. 417-447.
- Park, R.E. (1915). The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the city environment. *The American Journal of Sociology*, 20 (5), pp. 577-612.

- Pattillo, M.E. (1998). Sweet Mothers and Gangbangers: Managing Crime in a Black Middle-Class Neighborhood, *Social Forces*, 76 (3), pp. 747-774.
- Pattillo-McCoy, M.E. (1999). *Black Picket Fences. Privilege and Peril Among The Black Middle Class*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Pickering, J., K. Kintrea, & J. Bannister (2012). Visible Walls and Invisible Youth: Territoriality among Young People in British Cities. *Urban Studies*, 49 (5), pp. 945-960.
- Pitt-Rivers, J. (1968). Honor. *International encyclopedia of the social sciences*, 6, pp. 503-511.
- Polanyi, K. (1944). *The Great Transformation. The political and economic origins of our time*. Boston: Beacon Press.
- Politie Haaglanden (2011). *Jaarverslag & Jaarrekening 2011*. Den Haag: Politie Haaglanden.
- Polsky, N. (1967). *Hustlers, Beats and Others*. Chicago: Aldine.
- Port, M. van de (2001). *Geliquideerd; criminele afrekeningen in Nederland*. Amsterdam: Meulenhof.
- Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origin and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24, pp. 1-24.
- Portes, A. (2010). *Economic sociology: a systematic inquiry*. Princeton: Princeton University Press.
- Portes, A., & Landolt, P. (1996). The downside of social capital. *The American Prospect*, 26(94), pp. 18-21.
- Portes, A., & Sensenbrenner, J. (1993). Embeddedness and immigration: Notes on the social determinants of economic action. *American journal of Sociology*, 98, pp. 1320-1350.
- Presdee, M. (2000). *Cultural Criminology and the Carnival of Crime*. London: Routledge.
- Prince, R. (2012). HIV and the moral economy of survival in an East African city. *Medical anthropology quarterly*, 26 (4), pp. 534-556.
- Pyrooz, D.C., Decker, S.H., & Webb, V.J. (2010). The ties that bind: Desistance from gangs. *Crime and Delinquency*. doi:10.1177/0011128710372191.
- Pyrooz, D.C., & Decker, S.H. (2011). Motives and methods for leaving the gang: Understanding the process of gang desistance. *Journal of Criminal Justice*, 39 (5), pp. 417-425.
- Pyrooz, D.C., Sweeten, G. & A.R. Piquero (2013). Continuity and Change in Gang Membership and Gang Embeddedness. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50 (2), pp. 239-271.
- Quinn, E. (2005). *Nuthin' but a "G" thang. The Culture and Commerce of Gangsta Rap*. New York, NY: Columbia University Press.

- Reiboldt, W. (2001). Adolescent interactions with gangs, family, and neighborhoods: an ethnographic investigation, *Journal of Family Issues*, 22, pp. 211-242.
- Rios, V. M. (2011). *Punished: Policing the lives of Black and Latino boys*. New York: NYU Press.
- Robertson, R. (1995). Glocalization: Time- Space and Homogeneity-Heterogeneity. In: M. Featherstone, S. Lash & R. Robertson (red.). *Global Modernities* (pp. 25-44). London: Sage.
- Roks, R.A. (2007). 'Het is hier toch geen Amerika?' Reconstructie van de criminele carrière van een Nederlandse 'gangsta'. *Ongepubliceerde masterscriptie*. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Roks, R.A. (2010). Fucc de popo! In: Deelman, P. (red.). *Over straatcultuur en groepsdynamiek* (pp. 41-51). Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Roks, R.A. (2012). @Malinowski, heb je ping? *Kwalon*, 17 (3), pp. 34-42.
- Roks, R.A. (2013). De straat praat? De performance van 'street credibility'. *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit*, 3 (3), pp. 14-31.
- Roks, R.A. & Staring, R.J.H.M. (2008). Crime, Rhyme en de Media: een eigentijdse levensgeschiedenis van een Haagse Gangsta. In: Siegel, D., F. Van Gemert & F. Bovenkerk (red.). *Culturele Criminologie* (pp. 161-173). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Rose, D.R. & Clear, T.D. (1998). Incarceration, social capital, and crime: implications for social disorganization theory. *Criminology*, 36 (3), pp. 441-480.
- Rose, T. (1994). *Black noise: rap music and black culture in contemporary America*, Music/culture. London: University Press of New England.
- Rosenfeld, R., Jacobs, B. A., & Wright, R. (2003). Snitching and the code of the street. *British Journal of Criminology*, 43 (2), pp. 291-309.
- Rubio, M. (1997). Perverse Social Capital: Some Evidence from Colombia. *Journal of Economic Issues*, 31 (3), pp. 805-816.
- Ruggiero, V. (2000). *Crime and Markets. Essays in Anti-Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Ruggiero, V., & South, N. (1997). The late-modern city as a bazaar: drug markets, illegal enterprise and the 'barricades'. *British Journal of Sociology*, pp. 54-70.
- Sack, R.D. (1986). *Human territoriality: its theory and history*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sahlins, M. D. (1972). *Stone age economics*. London: Tavistock Publications.
- Sampson, R.J., & Laub, J.H. (1995). *Crime in the making: Pathways and turning points through life*. Cambridge: Harvard University Press.
- San, M. van (1998). *Steken en stelen; Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.

- Sánchez-Jankowski, M. (1991). Islands in the street. Gangs and American urban society. Berkeley: University of California Press.
- Sánchez-Jankowski, M. (2008). Cracks in the pavement: Social change and resilience in poor neighborhoods. Berkeley: Univ of California Press.
- Sandberg, S. (2008). Street Capital. Ethnicity and Violence on the Streets of Oslo, *Theoretical Criminology*, 12 (2), pp. 153-171.
- Sandberg, S. (2009). A narrative search for respect. *Deviant behavior*, 30 (6), pp. 487-510.
- Sandberg, S. & Pedersen, W. (2011). Street Capital. Black cannabis dealers in a white welfare state. Bristol: The Policy Press.
- Sansone, L. (1992). Schitteren in de schaduw. Overlevingsstrategieën, subcultuur en etniciteit van Creoolse jongeren uit de lagere klasse in 1981-1990. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Sassen, S. (2001). The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton: Princeton University Press.
- Sassen, S. (2007). The global city: One setting for new types of gang work and political culture. In: Hagedorn, J.M. (red.). Gangs in the Global City. Alternatives to Traditional Criminology (pp. 97-119). Chicago: University of Illinois Press.
- Schuilenburg M. (2011). The right to terroir. place and identity in times of immigration and globalization, *Open. Cahier on art and the public domain*, 21, pp. 20-28.
- Schuilenburg, M., Siegel, D., Staring, R. & R. Van Swaaningen (2011). Over cultuur en criminaliteit. *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit*, nr. (1) 0, pp. 3-17.
- Schuyt, C.J.M. (1993). Jeugdcriminaliteit in groepsverband. *Delikt en Delinkwent*, 23 (6), pp. 499-510.
- Schuyt, C.J.M. (2013). Noden en Wensen: de verzorgingsstaat gezien als een historisch fenomeen. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Scott, J.C. (1975). Exploitation in rural class relations: a victim's perspective. *Comparative Politics*, pp. 489-532.
- Scott, J.C. (1976). The moral economy of the peasant: Rebellion and subsistence in Southeast Asia. New Haven: Yale University Press.
- Scott, J.C. (1985). Weapons of the Weak: Everyday Forms of Peasant Resistance. New Haven: Yale University Press.
- Shakur, S. (1993). Monster: The Autobiography of a Gang Member. New York, NY: Penguin Books.
- Shaw, C.R. (1930). The Jack Roller. A delinquent boy's own story. Chicago: University of Chicago Press.
- Shaw, C.R. & McKay, H.D. (1942). Juvenile Delinquency and Urban Areas. Chicago: University of Chicago Press.

- Shoemaker, P.J., & Reese, S.D. (1996). *Mediating the message: Theories of influences on mass media content*. White Plains, NY: Longman.
- Siegel, D. (2010). *Maffia, diamanten en Mozart. Etnografie in criminologisch onderzoek*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Siegel, D., Van Gemert, F. en F. Bovenkerk (2008). *Culturele Criminologie*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Simmel, G. (1955). *Conflict and the Web of Group-Affiliations*. Glencoe, Ill: The Free Press.
- Sköld, D., & Rehn, A. (2007). *Makin' It, by Keeping It Real: Street Talk, Rap Music, and the Forgotten Entrepreneurship From "the 'Hood"*. *Group & Organization Management*, 32 (1), pp. 50-78.
- Slooter, L. (2011). *Wijkidentiteiten in Voorstedelijk Frankrijk: Gevangen tussen Misère en Trots*. *Migrantenstudies*, 27 (1), pp. 43-56.
- Snijders, R. (2000). *Surinaams van de straat*. Amsterdam: Prometheus.
- Spapens, A.C.M., Bunt, H.G. van de, Rastovac, L., & C.M. Sueiro (2007). *De wereld achter de wietteelt*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Spergel, I.A. (1990). *Youth gangs: Continuity and change*. *Crime and justice*, pp. 171-275.
- Stapele, S. van (2002). *Van Brooklyn naar Breukelen: 20 jaar hiphop in Nederland*. Amsterdam: Nationaal Pop Instituut.
- Stapele, S. Van (2003). *Crips.nl: 15 jaar Gangcultuur in Nederland*. Amsterdam: Vassalucci.
- Staring, R.H.J.M. (2001). *Reizen onder Regie. Het migratieproces van illegale Turken in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Staring, R.H.J.M. (2012). *Moderne slavernij of gewoon werk?* Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Staring, R., van der Land, M., Tak, H., & Kalb, D. (1997). *Localizing cultural identity*. *Focaal*, 30 (31), pp. 7-21.
- Stevens, L. (2005). *Het nemo-teneturbeginsel: van zwijgrecht tot containerbegrip*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Stol, W.Ph. & N. Vink (2005). *Interacties op straat tussen politie en jeugd*. In: A.Ph. van Wijk, B. Diependaal, E.J.A. Bervoets & W.Ph. Stol (red.). *Politie en jeugd. Inleiding voor de praktijk* (pp. 213-228). Den Haag: Elsevier.
- Stryker, S. (1968). *Identity salience and role performance: The relevance of symbolic interaction theory for family research*. *Journal of Marriage and the Family*, pp. 558-564.
- Stryker, S. (1980). *Symbolic interactionism: A social structural version*. Menlo Park, CA: Benjamin/Cummings Publishing Company.
- Stryker, S., & Burke, P.J. (2000). *The past, present, and future of an identity theory*. *Social psychology quarterly*, pp. 284-297.

- Sullivan, M.L. (1989). "Getting Paid": Youth Crime and Work in the Inner City. New York: Cornell University Press.
- Sutherland, E.H. (1937). The Professional Thief: By a Professional Thief. Chicago: University of Chicago Press.
- Sutherland, E.H. (1947). Principles of Criminology. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Sutherland, E.H. & Cressey, D.R. (1960). Principles of Criminology. Chicago: J.B. Lippincott Company.
- Suttles, G.D. (1968). The social order of the slum; ethnicity and territory in the inner city. Chicago: University of Chicago Press.
- Suttles, G.D. (1972). The social construction of communities. Chicago: University of Chicago Press.
- Swaaningen, R. van (2007). Naar een kosmopolitische criminologie. In: H. van de Bunt, P. Spierenburg & R. van Swaaningen (red.). Drie perspectieven op sociale controle (pp. 17-67). Amsterdam: Boom Juridische Uitgevers.
- Swedberg, R. (2003). Principles of economic sociology. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sweeten, G., Pyrooz, D.C., & Piquero, A.R. (2013). Disengaging from gangs and desistance from crime. *Justice Quarterly*, 30(3), pp. 469-500.
- Sykes, G.M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American sociological review*, pp. 664-670.
- Tempelman, S. (1999). Duiken in het duister: een gematigd constructivistische benadering van culturele identiteit. *Migrantenstudies*, 15 (2), pp. 70-82.
- Terpstra, J.B. (2008). Wijkagenten en hun dagelijks werk: een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Thompson, E.P. (1971). The Moral Economy of the English Crowd in the Eighteenth Century. *Past and Present*, 50, pp. 76-136.
- Thrasher, F.M. (1927) [1963]. The gang: A study of 1,313 gangs in Chicago. Chicago: University of Chicago Press.
- Topalli, V. (2005). When being good is bad: an expansion of neutralization theory. *Criminology*, 43 (3), pp. 797-836.
- Tunnell, K.D. (1998). Honesty, secrecy, and deception in the sociology of crime: Confessions and reflections from the backstage. In: Ferrell, J. & Hamm, M. (red.) *Ethnography at the edge: Crime, deviance and field research* (pp. 206-220). Boston: Northeastern University Press.
- Uggen, C., & Thompson, M. (2003). The Socioeconomic Determinants of Ill-Gotten Gains: Within-Person Changes in Drug Use and Illegal Earnings. *American Journal of Sociology*, 109 (1), pp. 146-185.

- Valentine, B. (1978). *Hustling and other hard work: Life styles in the ghetto*. New York: Free Press.
- Vliet, R. van der, Ooijevaar, J. & R. Van der Bie (2012). *Jaarrapport integratie 2012*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Veen, R.J. van der (2013). Eigentijdse arbeidsrelaties en voorwaarden voor werkzekerheid. In: P. Koning & D. Scheele (red.). *Flexibiliteit en zekerheid op een dynamische arbeidsmarkt. De balans in beweging* (pp. 85-96). Den Haag: Ministerie van SZW.
- Venkatesh, S.A. (1997). The social organization of street gang activity in an urban ghetto. *American journal of sociology*, 103 (1), pp. 82-111.
- Vlasblom, J.D., Josten, E., & de Voogd-Hamelink, M. (2013). *Aanbod van arbeid 2012*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Vrints, A. (2011). *Het theater van de straat: publiek geweld in Antwerpen tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Waal, B.G.M. (2012). *De stad als interface: Digitale media en stedelijke openbaarheid*. Doctoral dissertation: University Library Groningen.
- Wacquant, L. (1993). Urban Outcasts: Stigma and Division in the Black American Ghetto and the French Urban Periphery. *International journal of urban and regional research*, 17 (3), pp. 366-383.
- Wacquant, L. (1998). Inside the Zone The Social Art of the Hustler in the Black American Ghetto. *Theory, Culture & Society*, 15(2), pp. 1-36.
- Wacquant, L. (2002). Scrutinizing the Street: Poverty, Morality, and the Pitfalls of Urban Ethnography. *American Journal of Sociology*, 107 (6), pp. 1468-1532.
- Wardt, J.W. van de (1994). *De buurt: illusie of hoeksteen: buurtbeheer en gemeenschapszin in twee Rotterdamse wijken*. Leiden: Leids Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek.
- Weerman, F.M. (2001). *Samenplegen: Over criminele samenwerking en groepsvorming*. Nijmegen: Ars Aequi Libri.
- Weerman, F.M. (2011). Delinquent peers in context: a longitudinal network analysis of selection and influence effects. *Criminology*, 49(1), pp. 253-286.
- Wellman, B. (1979). The community question: The intimate networks of East Yorkers. *American journal of Sociology*, 84 (5), pp. 1201-1231.
- Wellman, B. (1996). Are personal communities local? A Dumptarian reconsideration. *Social networks*, 18 (4), pp. 347-354.
- Wellman, B., & Leighton, B. (1979). *Networks, Neighborhoods, and Communities Approaches to the Study of the Community Question*. *Urban Affairs Review*, 14 (3), pp. 363-390.

- Welten, B. (2010). Statement rapcultuur. In: Deelman, P. (Ed.). *Over straatcultuur en groepsdynamiek* (pp. 71-72). Dordrecht: Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie.
- Wensveen, M., Palmen, H., Blokland, A., & W. Meeus (2012). Werk, werkkenmerken en delinquentie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 54 (2), pp. 135-151.
- Wermuth, M. (2002). *No Sell Out. De popularisering van een subcultuur*. Amsterdam: Aksant.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2007). *Identificatie met Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- White, R. (2013). *Youth Gangs, Violence and Social Respect: Exploring the Nature of Provocations and Punch-ups*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Whyte, W.F. (1943). *Street Corner Society. The Social Structure of an Italian Slum*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Wieder, D.L. (1974). *Language and social reality: The case of telling the convict code*. Den Haag: Mouton.
- Wilkinson, D.L. (2001). Violent events and social identity: Specifying the relationship between respect and masculinity in inner-city youth violence. *Sociological Studies of Children and Youth*, 8, pp. 235-269.
- Williams, S. (2004). *Redemption*. Preston: Milo Books LTD.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of Life. *American Journal of Sociology*, 44 (1), pp. 1-24.
- Wittebrood, K., Permentier, M., & F. Pinkster (2011). *Wonen, wijken & interventies: krachtwijkenbeleid in perspectief*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Woldoff, R. A., & Weiss, K. G. (2010). Stop snitchin': Exploring definitions of the snitch and implications for urban black communities. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 17 (1), pp. 184-223.
- Wrong, D.H. (1994). *The Problem of Order. What unites and divides society*. Cambridg: Harvard University Press.
- Yablonsky, L. (1959). The Delinquent Gang as a Near-Group. *Social Problems*, 7, pp. 108-117.
- Young, J. (1999). *The Exclusive Society*. London: Sage.
- Young, J. (2007a). *The Vertigo of Late Modernity*. London: Sage.
- Young, J. (2007b). Globalisation and Social Exclusion: The Sociology of Vindictiveness and the Criminology of Transgression. In: Hagedorn, J.M. (red.). *Gangs in the Global City. Alternatives to Traditional Criminology*. (pp. 54-93). Chicago: University of Illinois Press.
- Young, J. (2011). *The Criminological Imagination*. Cambridge: Polity Press.

- Zaitch, D. (2002). *Trafficking Cocaine: Colombian Drug Entrepreneurs in the Netherlands*. Den Haag: Kluwer Law International.
- Zaitch, D. (2005). The Ambiguity of Violence, Secrecy, and Trust among Columbian Drug Entrepreneurs, *Journal of Drug Issues*, 35, pp. 201-228.
- Zaitch, D., D. Mortelmans & T. Decorte (2009). Participerende observatie in de criminologie. In: Decorte, T. & Zaitch, D. (red.). *Kwalitatieve Methoden en Technieken in de Criminologie* (pp. 257-309). Leuven: Acco.

Krantenberichten en artikelen in tijdschriften:

- Algemeen Dagblad (2009, 2 april). 'Bende Crips hoort in de cel'.
- Algemeen Dagblad (2011, 10 mei). Cripsleider Keylow hoort cel eisen.
- Algemeen Dagblad (2012, 20 maart). 'We hijgen in hun nek'.
- De Telegraaf (2011, 5 oktober). Jeugdbendes onder vuur; broers en zussen huis uit.
- De Telegraaf (2013, 24 april). Minister valt binnen bij zware jongens.
- Het Parool (2012, 21 augustus). Afscheid van een gangsterrapper.
- Het Parool (2012, 20 oktober). 'Quincy Soetosenojo was mijn broeder'.
- NRC Handelsblad (2012, 21 augustus). 'Sin was een soldaat'.
- Stapele, S. Van (1998). Crips. *Nieuwe Revu*, 15, p. 42- 47.
- Stapele, S. Van (2009). Schietzone Bijlmer. *Revu*, 45 (9), pp. 22-26.
- Stapele, S. Van (2009). Papa is een Crips. *Revu*, 45 (14), pp. 22-28.
- Trouw (1994, 18 juni). Crips en Bloods: de padvinders van de grote stad.
- Viering, P. (1994). Straatroof, inbraak, doodslag. *Panorama*, 3, p. 37-42.

SUMMARY

In the h200d: a contemporary ethnography on the embeddedness of crime and identity

Introduction: the ‘paradox’ of Dutch gangs

The documentary ‘Strapped ‘N Strong’ (2009) portrays the lives of the Rollin 200 Crips, a Dutch ‘gang’ from the city of The Hague. In this ninety minute expose about ‘gangsta life’ in the Netherlands, crime and violence are the main themes. Gang members are introduced by their gang name and their criminal records, little bricks of cocaine are made in a hydraulic press, elements of the production process of marihuana shine through in between various scenes, and stacks of cash money, guns and bullets are being shown on more than one occasion. At the end of the documentary founder and gang leader Keylow refers to the violent reputation of these Dutch Crips in the song ‘Life of a H200dsta’ (2009). While holding a small handgun, Keylow claims that the Crips are “murderers, killers, responsible for a lot of deaths” but that most of their criminal involvement cannot be found in their rap music. However, these Dutch Crips have had a remarkable relationship with the media, emphasizing their criminal identity in the aforementioned documentary (Van der Valk, 2009), articles in popular Dutch magazines (Van Staple, 1998; 2003, 2009a, 2009b), a book called ‘Crips.nl’ (2003), and a criminological master thesis (Roks, 2007).

Local politicians in the city of The Hague were alarmed by the message ‘Strapped ‘N Strong’ sent. In a newspaper article a city councilor proclaimed that ‘this sort of phenomena does not belong in the city of The Hague’. However, Dutch gangs like the Rollin 200 Crips have had a rather prominent place in the city’s recent history. Around 1993 ‘gangs’ became a real issue in The Hague, with the emergence of different sets of youngster dressed in all blue, involved in criminal activities and who called themselves ‘Crips’ and ‘gangstas’. In a newspaper article titled ‘Crips and Bloods: boy scouts of the big city’ (Trouw, 1994) local police estimated that in 1994 around 250 members in 15 different gangs were active in The Hague, with American sounding names like Kings Crips, Eight Tray Gangsters, 90-C and East Side Crips. The resemblance between these Dutch Crips and the American gang members was long seen as an imitation of the west coast gangsta style which reached the

Netherlands around 1988, following the global dispersion brought about by the commodification of 'gangsta rap' (Quinn 2005; Van Gemert 2008). Black youth in the Netherlands, especially those from the former Dutch colonies of Suriname and the Dutch Antilles, were drawn to the stereotypical gang imagery and symbolism portrayed by for instance N.W.A.'s classic gangsta rap album 'Straight Outta Compton' (1988) or movies like 'Colors' (1988) and later on 'Boyz in the Hood' (1991) and 'Menace II Society' (1993). Some of the Dutch youth only embraced the youth style in the slipstream of the global popularity of American street and gang culture, but some of the Dutch youngster calling themselves Crips were involved in minor criminal offenses like petty theft. One Dutch 'gang' in particular made the news because of several assaults. However, these incident could or should in no way be compared to the severity of the problems seen in the inner city of Los Angeles. Because the gang label would bring forth associations with the situation on the streets of the United States, Dutch politicians, policy makers and the police showed a reluctance to frame these incidents as 'gang related' (cf. Van Gemert, Lien and Peterson, 2008: 5, 8). Instead they used the less alarming 'jeugdbende' which could roughly be translated as youth group.

With the exception of the work of 'Eurogang' - a network of international scholars studying the 'paradox of 'gangs' in Europe' (Klein, Kerner, Maxson and Weitekamp, 2001; Decker and Weerman, 2005; Van Gemert et al., 2008) - research on the issue of Dutch gangs or youth groups is scarce to date. In the available studies there seems to be an emphasis on answering the question as to whether the phenomena of Dutch Crips could or should be classified as a 'gang'. Overall the issue of Dutch youth groups, gangs, and Dutch street culture more in general, is, with some notable exceptions (Van Gemert, 1998; De Jong, 2007), dominated by a distant perspective of control agents and a focus on quantifying and labelling groups in categories as "bothersome, nuisance or criminal" (Beke, Van Wijk and Ferwerda, 2000). What actually goes in these youth groups, how members define their groups and themselves, and what constitutes Dutch gang life, have, however, remained an empirical gap in the research on this matter. In this ethnographic research I try to answer these and related questions by focussing on the embeddedness and identity of the Rollin 200 Crips.

"In the h200d": Research questions, theoretical notions and methods

In this research I want to explore the embeddedness of crime and the identity of the Rollin 200 Crips within their locality, their personal networks and their ethnic communities, as well as the conflict that could emerge within these networks under study due to these criminal activities or their identity as members of the Rollin 200 Crips. To answer these questions the theoretical notions of embeddedness and identity are used as so called "sensitizing concepts" (Blumer, 1969). Embeddedness constitutes the first theoretical theme in this study and is used on two different analytical levels. Firstly to uncover the so called "gang-community nexus" (Venkatesh, 1997) and to

describe how the Rollin 200 Crips are embedded within their local neighborhood, their personal networks and within their ethnic communities. The set – the network of the Rollin 200 Crips – forms the second level at which the notion of embeddedness has been used, in particular to describe how the (criminal) activities of the Rollin 200 Crips are embedded. The notion of identity represents the second central issue in this study. Nowadays identity is not associated with embeddedness, but rather with “disembeddedness: macro-social developments by which social relationships increasingly are becoming detached from local context (cf. Giddens, 1990; Hayward, 2002). Following the work of Erving Goffman (1959), Stuart Hall (1990; 1996), Dwight Conquergood (1994a; 1994b) and Robert Garot (2007; 2010) I approached identity as a ‘performance’. From this perspective, identity is not a given, but rather there is a focus on “identity as “production”, which is never complete, always in process” (Hall, 1990: 222). These fluid, contextual and contingent features of identity (Garot, 2010: 9) that arise from using this perspective are often overlooked in research, especially in gang studies.

The current research is based on fieldwork between January 2011 and December 2013 in ‘The Forgotten Village’: a small neighborhood which is situated in the Laak District of The Hague. In Chapter 1 (“Portrait of the Forgotten Villagers”) I illustrate that the Laak District is known for its social-economic problems, high unemployment figures and crime rates. It is also a multicultural area with a large number of ethnic minorities, among which the Surinamese are dominant. Around 62% of the people living in the Laak District are of non-Western origin, whereas for The Hague as a whole this percentage lies around 45% (Gemeente Den Haag 2007: 31). According to the municipality, a high residential mobility, a lack of social control and the nuisances caused by youth, deserve serious attention (Gemeente Den Haag 2007: 83-85). The Forgotten Village in particular is also known for the presence of the Rollin 200 Crips who have contributed to a special image of this Hague borough by their looks, presentations and especially their media presence.

Since 1988 these Dutch Crips have called the Forgotten Village their “hood”, written some time later as “h200d” with the ‘200’ denoting the importance of this locality for their activities and identity. As part of my master thesis (Roks, 2007) on the criminal career of gang leader Keylow, I met several of the members of the Rollin 200 Crips. During my fieldwork I hung out in the neighborhood on the street in close proximity of the Crips, but also visited the local Youth Centre where I met youngster from the Forgotten Village and their friends. Lastly, I also visited the monthly meetings of the local resident association. These three starting points resulted in a network of over 150 informants in the course of three years, 60 of whom I collected in-depth information and who form the empirical backbone of this study. Next to spending three years in The Forgotten Village, observing the lived life experiences of the Rollin 200 Crips, the local residents, visitors and passers-by, police, youth and social workers, and store owners, I also monitored the

social media activities on Facebook, Instagram and Twitter of 40 youngster, a mix of (former) members of the Rollin 200 Crips, residents from the Forgotten Village or their close friends.

Conflicts and tensions within the Forgotten Village?

The first central question in this study addresses the local embeddedness of the Rollin 200 Crips. The so-called 'gang-community-nexus' (Venkatesh, 1997) has been the object of many gang studies, showing that gangs can operate indifferent of the community (Thrasher, 1927), antagonistic (Yablonsky, 1969), harmonic (Whyte, 1943; Suttles, 1968), but also studies show that gangs for an integral and embedded part of communities within neighborhoods (Sánchez-Jankowski, 1991, 2008; Venkatesh, 1997; Pattillo-McCoy, 1999). In the Netherlands little attention has been paid to uncover the relationship between 'gangs' or youth groups and their surroundings. Based on most of the scientific literature and media coverage of 'gangs' and youth groups, there appears to be a distinct, predominantly problematic relationships between (groups) of young people and local residents, shop owners and public officials in the urban environment (cf. Van Gemert, 2002). In the case of the Rollin 200 Crips a similar image can be portrayed, in particular in respect to the years preceding this study. During the course of my fieldwork I heard stories of youngsters causing noise nuisance in the Forgotten Village, the tagging of walls and houses with large blue letters to claim affiliations with the Crips, quarrels with residents, tensions with social workers, fights in the h200d or the Youth Centre, and arrests and interactions with the police that resulted in physical altercations.

Nonetheless, the imagery that surrounds the current study is more nuanced and much less problematic in nature. In light of the history of the Crips in the Forgotten Village and their (symbolic) connection to the locality, it was striking to note that over the years they also had become somewhat separated from the local neighbourhood and its residents. The embeddedness of the Rollin 200 Crips seemed to be mostly historical and spatial, rather than social in nature. Between members of the Rollin 200 Crips and residents little to no lasting, intimate or other meaningful relationships and exchanges could be observed. In fact, what dominated the time I spent in the h200d was the lack of interaction and contact between members of the Rollin 200 Crips and local residents.

Two developments contributed to this lack of interaction. On the one hand increased social and economic mobility of former inhabitants of the Forgotten Village played an important role. Many of the original residents moved away, as did many of the original members of the Rollin 200 Crips. The new residents of the Forgotten Village were largely unfamiliar with the Rollin 200 Crips: both with their individual members and with the imagery surrounding them. Many of these new residents had jobs, friends and social networks that transcended the boundaries of the Forgotten Village which resulted in a certain indifference in respect to the Rollin 200 Crips and the

locality in general. Interactions between members of the Rollin 200 Crips and residents that could be noted often were the result of growing up together in the Forgotten Village or related to age, ethnicity or common interests. Secondly, the lack of the social embeddedness of the Rollin 200 Crips within the Forgotten Village is also a direct consequence of changes in the composition of the set. In the early days of the Rollin 200 Crips virtually all members were born or raised in the Forgotten Village. However, most of the younger members did not come from the Forgotten Village and felt attached to the locality because of their embeddedness with the set of the Crips.

These developments produce a mosaic of images surrounding the Rollin 200 Crips in the Forgotten Village. Their presence was met with respect by some, they were tolerated, trivialized, or ridiculed by others, and also not noticed or outright ignored by several other residents. Nevertheless there will of course be residents, users of the public spaces of the Forgotten Village, store owners, and control agents who feel anxious, threatened, intimidated or unsafe because of the presence of the Rollin 200 Crips in the Forgotten Village. According to local police, nuisance in the Forgotten Village was highly underreported. In some cases latent tension between or with the Rollin 200 Crips could be observed, but overall it seemed that people within the Forgotten Village tried to avoid contact and conflicts with the Crips as much as possible (Chapter 3: "Clashes with(in) the Neighborhood?").

A more intense, visible and noticeable struggle could be observed with the police. During the beginning of my fieldwork there were a few tumultuous interactions with local police in the Forgotten Village. Members of the Crips and youngsters from the Forgotten Village fought with police during arrest, rocks, eggs and tomatoes were thrown at police officers during routine surveillances, and cops in general were met with acts of verbal aggressions (Chapter 4: "Fucc the Popo"). This heated period was followed by a period of almost a year during which no major problems or incidents in the neighborhood took place. This was partly the result of a pragmatic way of dealing with problems by police officers within the Forgotten Village - with the Rollin 200 Crips, but also with several others residing in the neighborhood. In particular a "community police officer" ("wijkagent") put much effort into building close, personal relationships with the Crips. Strategies like respecting the boundaries of their "h200d", emphasizing the importance of mutual respect, and negotiating during the arrests of members of the Crips in the h200d, resulted in peaceful interactions. However, this friendly and peaceful interaction seemed to be very fragile. The arrest of seven members of the Crips in April of 2013 by SWAT teams, accompanied by former Minister of Security and Justice Ivo Opstelten, on different locations in The Hague, for instance put a severe strain on the peaceful interactions and relationship with the police. However, even during periods of relative peace a certain latent tension with the police in general could be observed. The police as the "sworn enemy" could be perceived as part of the way members of the Rollin 200 Crips constructed their identity - something that also applies to street culture more in general.

This study illustrates that the Rollin 200 Crips relate in very different ways to the locality and the community and that this relationship also can change over time. For many local residents, the Crips were not visible in the Forgotten Village, or could not be recognized as a criminal ‘gang’. Therefore, for some residents the Crips did not constitute a problem in their neighborhood. This lack of tension with the Rollin 200 Crips in the Forgotten Village also relates to the age of the Rollin 200 Crips. The set consists largely of men in their thirties who stressed the importance of the h200d as a safe haven. Therefore it is also a consequence of the importance that the locality has for the Rollin 200 Crips.

The importance of locality for the Rollin 200 Crips.

In terms of their style and symbolism, the E/S Rollin 200 Main Triad Neighborhood Crips, or the Rollin 200 Crips as they are called in this study, call forth associations with (North) American gangs. Nevertheless the image that prevails in the current study is that these Dutch Crips, even though their lives are heavily influenced and shaped by global gang styles from Los Angeles, in their daily routines they are primarily focused on the Forgotten Village in the city of The Hague.

The importance of locality for these Dutch Crips is first of all evident in the way they make use of the psychical space of the local neighborhood. The Forgotten Village plays a central role in the history of the Rollin 200 Crips, first of all because most of the original members of the gang were born in the Forgotten Village or grew up there. This reification of locality is also reflected in the frequent use of the number ‘200’, both in the name of the set (Rollin 200 Crips) and way they refer to the neighbourhood as “h200d”. In Chapter 2 (“The H200d”) the importance of locality for the Rollin 200 is illustrated in the way the Rollin 200 Crips make use of the physical space of the Forgotten Village. “The h200d” represents a meaningful and historically important place that the Crips claim as their “turf” and “home territory” (Lofland, 1973: 119). It is considered a ‘home away from home’: a place where members of the Rollin 200 Crip meet each other and where they experience a sense of safety and security. Words like “homie” and “h200dsta” denote a similar imagery of home and family (cf. Conquergood, 1994a: 40).

However, the focus and importance of this locality for members of the Rollin 200 Crips is remarkable, since most of the Crips I met in “the h200d” did not live in the Forgotten Village and in most cases never lived there at all. Their connection to the space of the h200d can be seen as a product of their embeddedness in the set of the Rollin 200 Crips. Even though there are no other gangs or groups in the surrounding areas that contest the territorial claims of the Rollin 200 Crips, they patrol and guard the h200d in a symbolic process called “h200d patrol” for potential enemies and other threats. Aside from some nuisance because of the presence of the Crips in the h200d, most residents of the Forgotten Village did not notice the spatial practices or the Rollin 200 Crips in the h200d. In light of the history of the Crips in the

Forgotten Village and their (symbolic) connection to the locality, it was striking to note that over the years they also had become separated from the local neighbourhood and its residents.

The Rollin 200 Crips do not claim the h200d because they want to exercise control of the criminal activities within their territory, as opposed to what is often showed in American gang studies (cf. Thrasher, 1927; Spergel, 1990; Klein, 1995). However, the criminal activities of Crips are linked and even intertwined with the locality. For the Rollin 200 Crips the h200d serves as “Keylow’s office” (Chapter 8) in a way that resembles “the urban bazaar” (Ruggiero, 2000) or a “marketplace” (Huisman et al. 2003; Kleemans, 2012). At ‘Keylow’s Office’ meetings between members of the Crips about new or potential criminal activities take place, but also were people from or outside of the neighbourhood meet each other to talk about criminal jobs, contacts or information. Although the Rollin 200 Crips usually maintained little contact with neighbors, at “Keylow’s office” I met quite a few residents who were criminally active and whom I would have never met as easily outside of Keylow’s office.

The reification of locality shown in the case of these Dutch Crips is remarkable in light of the processes of globalization. Katja Franko Aas (2007) argues that “the meaning of home, community, nation and citizenship become transformed beyond the recognition by the global, creating hybrid identities and ‘glocal’ belongings” (Aas, 2007: 8). Global flows of gang and street styles form the basis of the fact that the Rollin 200 Crips claim the Forgotten Village as their territory and call this their “h200d. The h200d can be seen as one of the building blocks of their identity as Rollin 200 Crips and the spatial context of the neighborhood is intertwined with their criminal activities and appearance (cf. Fraser, 2013: 974). Ilan (2013, 2015: 126-144) shows that the spatial consequences of globalization also brings forth that young people are becoming increasingly mobile and show different connections to specific localities in the urban environment. In the present study this could also be observed: the Forgotten Villagers showed a lesser connection to the locality, especially compared to the Crips, and seemed to be physically, socially and mentally less focused on the local context of the Forgotten Village. It appears that the Rollin 200 Crips have taken root in the h200d while the Forgotten Village, the city and the world around them is changing rapidly.

The dark side of “gang embeddedness”: conflicts within the set.

The second focus in this study was on the social embeddedness of the criminal activities of the Rollin 200 Crips. In a growing number of studies economic sociological insights, most notably the notions of embeddedness (Granovetter, 1985, 2005) and social capital (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988, 1990;) are used to focus on the role of social networks and social relations in the context of crime. This has resulted in conceptualizations such as the social embeddedness of crime and unemployment (Hagan, 1992), the social embeddedness of organized crime (Kleemans and Van de Bunt, 1999, Van de

Bunt and Kleemans, 2007; Kleemans, 2011), criminal embeddedness and criminal capital (McCarthy and Hagan, 1995), “gang embeddedness” (Pyrooz, Sweeten and Piquero, 2013) and street capital (Sandberg, 2008, 2009; Sandberg and Pedersen, 2011, Ilan, 2013, 2015 S. Harding, 2014).

These insight are useful in analyzing the criminal activities of the Rollin 200 Crips. The set of the Rollin 200 Crips is close-knit network that can be distinguished from other groups and networks in the area in terms of their style, appearance and identity. The biography of these Dutch Crips shows that members can not just join this network. Looking at the growth and expansion of the set over the years, so-called selection processes seem to be at play (Haynie, 2001: 1018-1019; Weerman, 2011: 255-257). The core of the set is formed by members who constitute the founding father of the gang and who have introduced several new members. In recent years the set also grew because of youngster who were attracted to the imagery surrounding the Rollin 200 Crips and who, sometimes through already active members, asked to join the set.

Gang embeddedness can offer a number of benefits for its members: it can satisfy certain basic human needs like recognition, friendship, fun and safety (cf. De Jong, 2007: 212). In addition, being embedded in the network of the Rollin 200 Crips provides a forum for learning about “puttin’ in work” on the street, including tutelage relationships. Furthermore, the set also provides members with access to other criminal contacts. Additionally, members are socialized to certain prevailing norms and values with the set, such as loyalty and respect for older members, but also street values (De Jong, 2007: 151-176) more in general. The strong ties within the network of the Crips can also be seen as a way to cope with the lingering issues of trust and betrayal inherent in the area of crime (cf. Kleemans et al. 1998; Van de Bunt and Kleemans, 2007: 49).

What these issues gave in common is that they mainly point to the positive aspects of embeddedness. Yet the benefits offered by the strength of these strong ties - and the social capital that can arise from these social relations - also has a dark side (cf. Portes, 2010: 38; Portes and Landolt, 1996). The case of the Rollin 200 Crips in particular illuminates the so called dark sides of social capital in different ways and on different levels. These down sides of embeddedness touch upon the classic tension between structure and agency.

The strong ties between members of the Crips first of all offer a potential for mutual trust, support, and loyalty. However, the weaknesses of the network of the Rollin 200 Crips - or the down sides of their social capital - became apparent while analyzing their criminal activities. In Chapter 8 (“Keylow’s Office”) I described that the criminal embeddedness of the Rollin 200 Crips meant that various clients and business partners visited the h200d, but that these contacts were rarely so-called “weak ties” (Granovetter, 1973): contacts that could bridge the network of the Rollin 200 Crips and could provide them with new contacts, criminal activities or information. Combined with the

relative closeness of the network of the Rollin 200 Crips, this put restrictions on the success of the criminal enterprises of Keylow's Office. The fact that Keylow and the Rollin 200 Crips are still active on a local street level – even though Keylow have suggested differently in his various media appearances – for over almost 20 years is partly due to their close-knit and isolated network.

At an individual level, the embeddedness in the network of the Rollin 200 Crips had consequences for the composition and structure of personal networks. As the durability, emotional intensity and intimacy of the relationships between gang members increased, social relations with people outside of the set diminished over time, especially since younger members were supposed to spend most of their time in the h200d or in close proximity to other members of the Crips. For some of the younger members their gang embeddedness resulted in shame and disapproval because of their criminal involvement and put a strain on their relationships with family, friends, and other social contacts (Chapter 5: "Outsiders"). Gang embeddedness thus resulted in the exclusion from other networks and brought some of the younger members of the Rollin 200 Crips in an increasingly dependent and vulnerable situation (Chapter 9: "Daniel's account").

As ties within the set grew more intimate and close, individual members became increasingly dependent on other members of the Rollin 200 Crips for (financial) support. This situation made some younger members susceptible for forms of exploitation in the context of crime. "Daniel's Account" (Chapter 9) illustrates that this vulnerability was increased by asymmetrical power relations within the set of the Rollin 200 Crips, in particular vis-a-vis the way respect, recognition and financial compensation were distributed. The so called "h200dstas", employees of "Keylow's Office" (Chapter 8) put in little to no criminal work – even though for the most part they wanted to put in work for the set – and were hardly compensated for the criminal activities they did commit. Over a period of 18 months this process became more and more apparent and the contours of a moral economy (cf. Scott, 1976) were observable: the limits as to what these h200dstas considered to be acceptable and just in the exchange relations within the set of the Rollin 200 Crips. Counter-gifts like appreciation, recognition or money that were not received, combined with a deterioration in the personal living conditions of several younger members of the Crips, resulted in conflicts within the set.

A substantial part of these conflicts can be traced to expectations about Dutch gang life that were not met. The Rollin 200 Crips can be seen as attractive for youngster, in particular because it might provide them with an identity, a sense of belonging, reputation, respect, and status on the streets. In addition, gang embeddedness may provide access to criminal mentor-apprentice relations, information, contacts and other opportunities in terms of criminal enterprises. What actually happened within the set of the Rollin 200 Crips did not match the expectations of most younger members. Moreover, due to the closed-knit nature of the network, the strong ties, the unbalanced power relations, an emphasis on the importance of solidarity and loyalty, coupled

with a growing reliance on support of members of the set, the network of the Rollin 200 Crips acted as a trap that pulled several members deeper into misery.

An essential difference between this Dutch research and gang studies in the United States and Latin America can be found in alternatives for gang life. In the Netherlands, there is no (acute) necessity regarding personal safety or survival to join a gang. These Dutch Crips are left with several possibilities outside of the set of the Rollin 200 Crips or street life to make ends meet. The welfare state of the Netherlands serves as a safety net and they also have access to the formal and informal economy or they could, alternatively, rely on support from the networks of families and friends. A transition to the formal economy from a life of crime, however is difficult and hampered by a combination of their social capital, street capital and their identity as Crip as is illustrated by “Jermaine’s Struggle” (Chapter 10). A case study on the desistance of Jermaine illustrate that his experiences with his criminal work, several criminal convictions and his violent reputation are especially of value with the set of the Rollin 200 Crips and, more in general, informal networks on the street. However, these criminal qualifications and skills have little to no value outside these networks and often time show to be downright counterproductive in finding a regular job.

In times of global financial crisis, a number of (former) members of the Rollin 200 Crips went looking for a formal job and eventually found regular employment, often based on flexible and temporal job contracts. For some of them, it seemed as if the regular, mainstream economy or the arrangements of the Dutch welfare state provided them with more certainty and security than street life and criminal activities. For that reason regular jobs or unemployment benefits could be considered to be attractive, albeit temporal alternatives. Something similar can be observed in the “Curricula Vitae” (Chapter 5) of the central informants in this study: periods of formal employment are alternated, combined or complemented by criminal activities.

The attraction of a gang like the Rollin 200 Crips in the Dutch context first and foremost has to be linked to the issue of identity. On an individual level being a Crip provides a clear-cut identity, including a blue uniform, tattoos and a gang name. Furthermore, it speaks to a sense of belonging. An important part of the conflicts within the network of the Rollin 200 Crips as a result of the previously described dark sides of gang embeddedness can also be related to identity. Severing ties with the Rollin 200 Crips may result in an “identity nakedness” (cf. Lofland, 1969), something that also applies to the process of desistance to crime more in general. To quit as a member of the Crips means more than just severing ties with the Rollin 200 Crips: it means giving up (part of) one’s identity.

The layeredness of the “gangsta”: the roles of the Rollin 200 Crips

The second central theoretical issue in this study is the notion of identity. This study illustrates that identity is still to a large extent the product of the

networks in which a person is embedded. In accordance with processes described as “disembeddedness”, it can be observed these are no longer the same networks or traditional institutions such as the neighborhood, community or church. The “disembeddedness” of identity however relates primarily to changes and the fragmentation of social networks. These networks can be characterized as focussed less on the locality, but globally inspired, geographically dispersed and, in addition, more online and to a lesser extent dependent on actual face-to-face or physical contact. Moreover, digital developments in the area of communication like Skype and FaceTime offer possibilities for its users to ‘see’ each other. These fragmented and fluid social networks still play a pivotal role in the way identity is formed on an individual level.

Classic building blocks of identity like work, family, community, tradition and religion seemed to be of secondary importance in the construction of identity for the central informants in this study. The same holds true for the role of ethnicity. All of the people in this study feel a deep and meaningful attachment to their country or origin - even if they weren’t born there as is the case of the second and third generation informants from Surinamese and Antillean descent. Their ethnic roots cannot be separated from their identity and the way they present themselves. However, in the h200d the identity of Crip, “gangsta” or “h200dsta” dominated as “overarching means of identification” (Ilan, 2015: 132), downplaying other roles like ethnicity.

The American Crips can be considered an attractive “brand”, a powerful, violent example with a recognizable, discernible style and identity (Van Gemert, 2008). The influence of these imagined, black role models from American gang and street life can be clearly noted in this study, but comprise but one of the layers of the hybrid identity of the Rollin 200 Crips. In the case of the central informants in this study the identity of Crips builds on their cultural, Surinamese heritage of the “hosselaar” (hustler) or “wakaman”. Moreover, this identity is mixed with local influences from the criminal scene of The Hague and especially from the Forgotten Village. Crime also constitutes an essential and repeating theme in the identities - and the roles that accompany these identities - of the Rollin 200 Crips. This ‘power of crime’ in the construction of identity and individuality is expressed in this research in two ways. The role of Crip - or “gangsta” or “h200dsta” - firstly embodies the appeal of the dangerous, violent “badass” (Katz, 1988). At the same time, however, the role of Crip relates to earning money by “puttin’ in work”: a role based on the street-oriented life style of the “hustler”. Often times the role of the dangerous, violent “gangsta” prevails and is being presented to the outside world, for instance during media appearances, on social media, in rap videos and lyrics, but also during interactions on the street and in the h200d. This can be explained by the fact that showing the role of the dangerous, violent gangsta’ can be seen as “doing gender”: as a way to construct masculinity in street culture (Messerschmidt, 1993; cf. Connell., 2005: 109-112; Mullins and Wright, 2004; Mullins, 2006).

The hybrid identity of the Rollin 200 Crips is comprised of a number of connected, overlapping and reinforcing roles. Most of the roles that have hitherto been presented should be seen as the product of the time I spent in the proximity of the Crips in the h200d. However, reducing their identity to their roles of Rollin 200 Crips would result in a rather faulty and too one-dimensional image (cf. Papachristos, 2006: 101). In the h200d, but especially outside of the confines of the h200d, other roles could be observed such as the role of father, son, brother, boyfriend, lover, husband, neighbor, classmate, colleagues, fighter, or athlete. Most members of the Rollin 200 Crips however present their identity as Crip(s) as their “master status” (Hughes, 1945; Becker, 1963; Goffman, 1963). The usage of terms like Crip, “gangsta” or “h200dsta” to refer to themselves and each other, does not necessarily mean that these persons consider themselves, or each other, to be part of a defined “gang”, a group or network. Rather, it captures the overall image, reputation and identity which they want to convey: qualifications that express how they want to be seen (Chapter 7: “Strapped ‘N Strong”).

The pragmatism of the performance of identity

In various chapters of this study forms of impression management can be observed, often in a language that seemed to be derived directly, and quite literally, from ‘The Presentation of Self in Everyday Life’ (1959) by Erving Goffman. This dramaturgical language is exemplified by informants referring to each other as “actors”, “posers”, people “playing gangsta” or “fronting”. To fit the lived life experiences of these informants, I made use of similar language of the theatre in terms like ‘performance’, ‘presentation’, ‘setting’, ‘stage’ and ‘audience’ to analyse the construction and communication of identity.

This study especially illustrates the contingent and contextual nature of identity performance. During the course of my fieldwork different roles and identities were presented, some of which were conflicting in nature. Besides their role as Crip, many were had a regular job or were trying to find one. Some of the most dangerous “gangstas” online and in media appearance (Chapter 7: “Strapped ‘N Strong”), seemed to be the friendliest, most interested and humble people I ever met. Youngster who presented themselves as being violent on the streets or during interactions in the h200d, at the same time seemed to be rather active scholars who repeatedly emphasized the importance of a good education (Chapter 6: “Curricula Vitae”).

The tuning of a performance of identity to fit the setting, the stage or the audience should be seen as a valuable skill set and it requires a wide repertoire of roles. This “code-switching at work”, as Robert Garot (2010) calls it, citing the work of Anderson (1999: 36), “is neither “decent” nor “street”, but a hard-won, ever precarious, closely maintained social capital” (Garot, 2010: 165). Some of the informants in this study are able to navigate on a pragmatic basis between “street” and “decent” or know how to combine elements of these ideal types of Anderson. Others show less of a variation in available roles. Often time the difference in their ability to “code-switch” is the product of their respective

embeddedness. A limited repertoire of roles usually means that they have not moved in other settings, in different social circles, before different audiences. Therefore they exhibit lesser diversified roles, which can become a source of conflict when they move outside of the confines of their trusted networks and roles.

Outside of the set of the Rollin 200 Crips and the h200d the Crip(s) identity represented a potentially conflicting role because of differences in terms of role expectations (Stryker, 1980: 73). Several informants used meaningful phrases like “he (or she) does not know me like that” in different chapters of this study, indicative of the existence of different roles and expectations in their personal networks. In the case of the Rollin 200 Crips severing ties with people within the Forgotten Village, the Surinamese communities and their social networks constituted a way to deal with the embarrassment, disapproval and ridicule regarding their (collective) poses as Crips or “gangsta”. This provided an explanations as to why little to no contact and interaction with people outside of the set of Rollin 200 Crips, or “the h200d” in general, was observed during the course of my fieldwork (Chapter 5: “Outsiders”).

In Chapter 7 (“Strapped ‘N Strong”) I illustrate that impression and reputation management play a pivotal part in street culture. On the streets there seems to be a constant struggle over the “realness” of someone’s reputation. The dramaturgy of street culture that is captured in several chapters relates to this constant struggle over reputation, honor, and status on the street (cf. Hallsworth, 2013: 149). Violence is at the heart of this struggle. Besides showing masculinity, violence also is also used to gain respect and power (cf. Young, 1999: 12). However, what is most prevalent in this study is the communication of violence, either in the construction of a violent reputation or as part of the deconstruction of other people’s violent performances. During these ritualistic aspects of interaction on the street, violence constituted the leading narrative. An emphasis on these symbolic aspects of violence does not mean that no “real” or actual violence took place or that violence did not have any real-life consequences. This is firstly illustrated by the (alleged) involvement in shootings and stabbings of several members of the Rollin 200 Crips and their convictions for violent offenses. The clearest example however stems from the murder of Sin, was was shot and killed in Amsterdam on August 20 2012. Nonetheless, these violent incidents, in all “realness”, fall short in respect to the amount of violence that was communicated during informal conversations, interactions, in the rap music and videos informants produced themselves, the media performances of the Rollin 200 Crips, and on social media more in general.

CURRICULUM VITAE

Robby Roks (1983) werd geboren in Vlaardingen en groeide op in het dorp Rozenburg onder de rook van Rotterdam. Hij behaalde in 2001 zijn Atheneum-diploma aan de Angelus Merula in Spijkenisse. Na een propedeuse Nederlands Recht begon hij in 2002 met de studie Criminologie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In 2007 studeerde hij af met een etnografisch onderzoek naar de criminele carrière van Keylow, de leider en oprichter van de Haagse Crips. Deze scriptie leverde hem in 2008 een eervolle vermelding op van de jury van de jaarlijkse scriptieprijs op het congres van de Nederlandse Vereniging voor Criminologie.

Tijdens de laatste jaren van zijn studie was hij als beleidsmedewerker bij de gemeente Rotterdam werkzaam rondom het thema van radicalisering. Sinds 2008 is hij als wetenschappelijk docent en onderzoeker verbonden aan de sectie Criminologie van de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In 2010 ontving hij een subsidie van het NWO projectprogramma 'Conflict en Veiligheid' dat het onderhavige promotieonderzoek mogelijk maakte. Vanaf begin 2015 was hij werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum van het Ministerie van Veiligheid en Justitie waar hij betrokken was bij de Monitor Georganiseerde Criminaliteit, een periodieke rapportage over de aard en omvang van georganiseerde misdaad in Nederland op basis van dossiers van opsporingsonderzoeken.

Als onderzoeker publiceerde Roks over de Haagse Crips, het gebruik van social media in wetenschappelijk onderzoek en hiphop. Zijn wetenschappelijke interesses liggen op het gebied van straatcultuur, gangs en georganiseerde criminaliteit, waarbij zijn voorkeur uitgaat naar kwalitatieve methoden van dataverzameling.